

POSELKYNĚ STARÝCH PŘÍBĚHŮV ČESKÝCH.

DÍL DRUHÝ.

(Od roku 1526—1715.)

SEPSAL

JAN BECKOVSKÝ,

KNĚZ ŘADU KŘÍŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

DR. ANTONÍN REZEK,

DOCENT RAKOUSKÉHO DĚJEPISU NA UNIVERSITĚ PRAŽSKÉ.

SVAZEK PRVNÍ.

(L. 1526—1607.)

ČÍSLO XVIII. — ZA ROK 1878.

V PRAZE.

PÍSMEM KNIHTISKÁRNY B. STÝBLOVY.

1879.

Předmluva.

Beckovského Poselkyně starých příběhův českých díl první vyšel tiskem ještě za živobytí spisovatelova léta 1700. Jeť on zpracováním známé kroniky Hájkovy a jde v pořádku od Hájka stanoveném až do zahynutí krále Ludvíka v bitvě u Muháče r. 1526.

Druhý díl Poselkyně, na němž neunavně pilný a vlasteneckým zápalem prochnutý spisovatel po dlouhou řadu let pracoval, nebyl za života Beckovského tiskem vydán, než zachoval se pouze rukopisem v knihovně řádu křižovnického v Praze. — Jest to foliant velice obsáhlý, téměř 2 tisíce stránek čítající, a má pro dějepisceví nového věku cenu velikou. — Několikráte již činěny byly pokusy, aby tento rukopisný díl Poselkyně učiněn byl přístupným širším kruhům badatelů historických a přátel domácí dějepřavy, avšak potřebný náklad k tomu, aby foliant tak obsáhlý důstojně vydán býti mohl, nebylo možno sehnati v dobách předchozích.

Když však novějšími pracemi v oboru církevních dějin důležitost druhého dílu Poselkyně znovu byla na jevě, uvázalo se slavné Dědictví sv. Prokopa se vzácnou vlasteneckou obětavostí k vedení potřebného nákladu na vydání rukopisného díla Beckovského a svěřilo redakci tohoto podniku níže psanému. Při tom stala se následující ustanovení:

1. Díl druhý Poselkyně starých příběhův českých vydá se ve třech ročních svazcích objemu 20 až 30 tiskových archů;

2. každý svazek bude mít vlastní paginaci a bude opatřen jmenným, místním i věcným registříkem;

3. k poslednímu svazku, jímž rukopisný díl Beckovského Poselkyně úplná bude vydán, připojí se obšírný životopis spisovatelův, kritické ocenění díla tohoto, jakož i přehled veškeré spisovatelské činnosti jeho.

Na tomto základě uvázal jsem se ve vydávání Poselkyně a veden jsa láskou k spisovateli i k předmětu, jakož i zdárně byv od četných znalců podporován, přivedl jsem tímto první svazek ku konci.

K vysvětlení formální stránky redakční dovoluji si při té příležitosti podotknouti následující:

1. Při transkripci rukopisu řídil jsem se zásadami nejednodušších znalců historických památek našich a proto ponechal jsem všechny zvláštnosti mluvy ze století osmnáctého beze změny, poněvadž i ony jsou zajímavým dodatkem k historickému zkoumání jazyka českého.

2. V poznámkách, kteréž k textu jsem přičiňoval, přihlížel jsem nejenom k potřebám odborných dějepyců než i k širšímu obecenství a čtenářstvu Dědictví Svatoprokopského; avšak to obé dítí se muselo s mírou, aby se text sám v sobě již velice obsáhlý poznámkami jen ještě nerozšiřoval;

3. Léta, o nichž se v Poselkyni vypravuje, položil jsem na každé stránce nahoru i na stranu, léta pak ve vypravování nepřiměřeně vsutá taktéž jsem k vůli přehledu vyznačil a závorkami opatřil. Na konci svazku přidán jest pak zvláštní obsah nejdůležitějších vsutých let v pořádku chronologickém.

4. Při registříku hleděl jsem k radě prof. W. W. Tomka bráti se co možná cestou topografickou, a to jmenovitě o Praze platí, ježto by jinak pod jedno slovo přes příliš mnoho věcí se shrnulo;

5. Původní titul, jež Beckovský spisu svému dal, zní: „Nuntia vetustatis (Cicero liber II. de Oratore). Poselkyně starých příběhův českých od časův Ferdinanda I. až do Leopolda I., císařův římských a králův českých, atd. atd. pilností kněze Jana Beckovského, s červenou hvězdou křížovníka, sepsané, díl druhý.“ — Ten pozměněn byl za titul jiný, kratší, z příčin věcných i typografických.

Ku konci pokládám za zvláštní povinnost svou, abych poděkoval se slavnému Výboru Dědictví sv. Prokopa, panu prof. Dru. Kl. Borovému, a zvláště panu prof. Dru. Frant. Baurovi, jednateři Dědictví sv. Prokopa, za všechnu ochotu, přátelské rady i pomoc, kterou mi během práce mé poskytli.

V Praze, dne 20. ledna 1879.

Dr. Antonín Rezek.

OBSAH.

	Stránka
Kapitola první. Rozliční příběhové, kteří se po nešťastném zahynutí Ludvíka, uherského a českého krále, až do slavného korunování Ferdinanda I. v Čechách dále, zde se vypisují	1
Kapitola druhá. Ferdinand, císař římský toho jména První a král český v posloupnosti sedmnáctý	39
Kapitola třetí. Zlý začátek i zlé skončení škodlivého v Čechách pozdvižení proti Ferdinandovi I., řádně volenému i korunovanému králi českému	124
Kapitola čtvrtá. Ostatní příběhové za panování Ferdinanda krále i jeho na císařskou stolicí vyzdvižení	176
Kapitola pátá. Maximilián, císař římský toho jména II. a král český XVIII.	269
Kapitola šestá. Rudolf, císař římský toho jména II. a král český XIX.	309
Obsah důležitějších let vsutých	423
Registrík	426

Kapitola první.

Rozliční příběhové, kteří se po nešťastném zahynutí Ludvíka, uherského a českého krále, až do slavného korunování Ferdinanda I. v Čechách dáli, zde se vypisují.

O nešťastném Ludvíka, uherského a českého krále, v středu na den Stětí sv. Jana Křt. l. 1526. z bitvy utíkajícího a v bídném v jednom bahnitém potoce Čelepataka ¹⁾ řečeném, (když se s ním kůň jeho znak do bahna převrátil, a on, leže pod koněm v odění vojenském, pomoci sobě nemohl) téhož krále zahynutí (jakž o tom v prvním dílu „Poselkyně starých příběhův českých neb Kronika česká“ nazvaném, při konci té kroniky obšírněji psáno se nachází), auředníci a saudcové zemští i jiné království českého raddy na hradě pražském shromáždění, nenadále zvěděvše, hned o to, co by k obecnému dobrému celého království českého se tejkajícímu slaužití mohlo, jednosvorně pečovati začali. Jakož také k témuž aumyslu Zdeněk Lev z Rožmitála a z Blatné, nejvyšší purgkrabí pražský, dle svého auřadu a povinnosti obslající list odevřený v pondělí po sv. Lambertu běžícího 1526 roku neprodleně zhotoviti dal, jej do všech krajův království českého poslati rozkázal a mocí téhož listu všechny tehdejší tři stavy k obecnému sněmu na hrad pražský, aby se všickni v pátek po sv. Jeronymu do Prahy sjeli a potom nazejtří v sobotu na hradě pražským v hodinu čtrnáctau najíti se dali, napomínal i žádal ²⁾).

Sněm na
hrad pražský
rozpo-
psán.

Nařízeného dne sobotního, ačkoliv jsau se páni stavové v počtu dosti velkém na hrad pražský sešli, však pro ještě některých pánův, kteří se v Benešově pozdrželi, nepřítomnost až do pondělního dne sněmování odloženo, a toliko to od pánův stavův téhož dne snešeno bylo, aby vyšší stav na hradě pražském v kostele

Sněm od-
ložen.

¹⁾ Vlastně Csele, nedaleko Pětikosteli.

²⁾ Viz: Marka Bydžovského z Florentina Annales Ferdinandi I. (Rkp. v knihovně řádu křižovnického náležival Beckovskému. Č. Č. M. 1878. str. 156.); Sněmy české str. 26. čís. 19.; Zimmermannovy Příběhy krále Ferd. I., díl I. str. 8—10. a Rezko vo Zvolení a korunování krále Ferd. I. str. 12.

Beckovského Poselkyně díl II.

1526 sv. Víta v následující středu v černých oděvích a Pražané s jinými městy v Starém Městě pražském v kostele P. Marie před Tejnem podobně v smutku při službách Božích, které se za duši v Pánu odpočívajícího krále Ludvíka téhož dne středního, kterého také též král zahynul, konati budou, najíti se dali.

Bělehrad
Turek do-
stal.
Řeč k sta-
vům nejvyš-
šího purg-
krabího.
Půst skrz
celý týžden
byl uložen.
Začátek
sněmu ať-
ed
nejvyššího
purgkrab-
ího.
Do Prahy jistě noviny přišly, kterak Uhři císaři tureckému s Bělehradem se poddali a naprosto také jiní všickni se poddávají, ano také císař turecký že jest již s lidem svým mimo Ráb k Vídni se pustil ¹⁾; protož nejvyšší purgkrabí pražský řeč a napomenutí k stavům na hradě pražském v vejš jmenovaný den sobotní shromážděným učinil takto: „Poněvadž Turek, nepřítel tak mocný a tak škodný, poraziv uherské vojsko bez všeho odporu, jak slyšeti jest, den po dni dáleji se do království uherského tlačí a v něm veliké škody mordováním, pálením a zájmem, ubohý křesťany do věčného chlapství podrobujíc, činí, což nemůže býti nežli pro naše hříchy, pročež majíce již čas polepšiti živobytí naše a skrze ně na nás rozhněvaného Boha všemohaucího krotiti, slušné jest, aby půst obecný ve všem království českém byl uložen i rozhlášen, a ten tak jako v pátek aby se držel celého týžden, začnauce od ponděle nejprve příští“ ²⁾. K čemuž všickni stavové svolili, a každý na svých gruntech že tak zachovati bude hleděti, připovídal. Nato sněm k pondělku odložen byl.

V pondělí sjedauce se k sněmu na hrad pražský všickni stavové, od nejv. purgkrabího předně k lásce a k svornosti, aby všech nelibostí a kyselostí (jestli jaké kdo s kým má) na straně zanechali a podle vinšované svornosti aby o dobrém vši země jednali, přívětivě napomínání byli. Za druhé, přednášel dáleji ten pan purgkrabí, kterak mnozí v pátek a v sobotu maso jedí a skrze to nejenom v mase drahotu působějí, ale také Pána Boha hněvají. Za třetí, dokládá on tak, kterak obžerství v pití se rozmáhá, skrze které části mordové, sváry, nářky a mnohé škody se dějí, ano také skrze ně i při saudech zemských velké zaneprázdnění se činí. Turek také, poněvadž velký díl země uherské již opanoval a mnohem větší díl té země zhubiv, království českému skrz to vsecknu naději odňal, že odtud tak mnoho dobytka jako jindy,

¹⁾ Fessler-Klein Geschichte von Ungarn III. str. 369.

²⁾ Tato, jakož i všechny následující sněmovní řeči a jednání, nacházejí se v Marka Bydžovského Annales Ferd. I., odkudž nepochybně Beckovský do svého vypravování je pojal. Nyní znovu podle rukopisů brněnského, olomuckého a warmbrunnského otištěny jsou v Sněmích českých str. 15—26. a 176—183.

aniž tak mnoho vína (neboť s svými velblaudmi nesčíslný počet 1526 vinohradův popásí) k nám se nebude moci dodávati a cokoliv se dodá, to mnohem dražěji kupovati se bude museti; protož aby k tomu některé osoby zvolené byly, které by to na papír postavily a spššice vůbec oznámily, kdoby koliv takové oznámení, v pátek a v sobotu maso jeda a vínem neb pivem neslušně se opíjíc, přestaupil, aby pokutau stíhán byl. Za čtvrté, týž pan purgkrabí napomínal stavy, aby, jakož jest všem i před zatýkači těm, jenž na sněm do Prahy přijeli, glejt dán svobodný, tak také aby se všickni stavové pokojně chovali a jakž jim gleit zachován býti má, jej také sami zachovali.

Nato Kazimír margkrabě brandeburský, od Marie, ovdovělé uherské a české královny ¹⁾, s psaním vyslaný, do sněmu vstaupil a dle obyčeje předně milost královskau i pozdravení přednášeje a svého věřícího listu v německé řeči dodaje, což se potom na česko vykládalo, následovně mluvití začal: „Celého křesťanstva nejauhlavnější nepřítel císař turecký, maje při sobě více nežli dvakráte sto tisíc lidu, sám osobně do království uherského až k Mohuči (sic) ²⁾ vtrhl a velké škody děláje, to tak slavné království velice hubiti začal; načež nemoha se déleji nejmilostivější král Ludvík dívati, s vojskem svým, ač sice proti tak veliké moci nedostatečným, témuž nepříteli před oči se postavil, s ním bitvu svedl a od tak veliké moci přemožen jsa, nešťastně zahynul, pro obranu celého křesťanstva svůj život vynaloživ. Z jehožto tak nešťastného zahynutí nejenom J. Mti. královně, přátelům krevním a všemu křesťanstvu, ale také i Vám všechněm, kteří jste jemu, jakožto J. Mti. pánu svému proti tak mocnému nepříteli pomoc učinili, veliká žalost nastala.“ To pověděv ten vyslaný, děkoval také pánům stavům českým, že tak štědře k jich nejmilejšímu králi se nachýlili a pomoc vojenskau do Uher proti nepříteli vyslali, přitom jich napomínaje i žádaje, aby v tom svém království svornost a jednotu zachovali, milost pak a lásku, kterau jsau k J. Mti. královně nyní ovdovělé vždycky měli, aby od J. Mti. neodjímali, ano také k čemu spravedlnost J. Mf. královna má, v tom aby opuštěna nebyla ³⁾. — Oznamoval dáleji ten vyslaný

Ovdovělá královna psaní na sněm posílala.

Posel královny mluvití začal.

Stavy napomínal i žádali.

Další řeč toho vyslaného.

¹⁾ Manželky to krále Ludvíka u Muháče zahynuvšího.

²⁾ Čti: Muháči.

³⁾ Spravedlností královninou rozumělo se hlavně věno, jež při smlouvě mezi císařem Maximilianem a králem Vladislavem pro budoucí choť krále Ludvíka smlouveno bylo. Srovn. Bucholtz Geschichte der Regierung Ferdinands I., díl I. str. 151.

1526 také i to, jak mnoho znamenitých mužův z duchovního i z světského stavu v té bitvě zahynulo, jak mnoho vozův s zbožím odhato, kterak Budín, Pest, Pětikostelové a Královský Bělehrad do rukau téhož auhlavného nepřítele již se dostal, jak mnoho lidí zmordováno a jak jich mnoho zajatých jest. Posledně žádal on také to, aby páni stavové čeští dle své možnosti uherskému království nápomocni byli a J. Mť. ovdovělou královnu radau, pomocí i k čemu ona spravedlnost má, neopauštěli. — Páni stavové z tak milostivého vzkázání J. Mti. královně předně děkovali a že každého času službami svými J. Mti. odsluhovati se chtějí, připovídali, dokládajíce, že písebné poděkování a odpověď, co nejspíšeji budau mocti, odešlau. — Nato on margkrabě vystaupil a do své hospody se navrátil.

Odpověď
stavů.

Poslové od
Ferdinanda
vyslaní na
sám před-
staupili.

Po vystaupení téhož margkraběte poslové ¹⁾ od Ferdinanda arciknížete rakauského i od Anny arcikněžny, manželky jeho, z Vídně (sic) ²⁾ do Prahy k stavům českým vyslaní, před pány stavy předstaupili, list věřící na všechny zejména osoby, které vyslané byly, čísti dali a po jeho přečtení předně v jazyku německém pozdravení i milost jak od arciknížete tak i od arcikněžny přednášeli, dokládajíce, kterak jest došla zpráva žalostná, že bitva od mocného nepřitele Turka nejenom jest obdržena, ale také J. Mť. král Ludvík, nejmilostivějšího arciknížete Ferdinanda švagr, smrtí bídnou z světa sešel, i jiných mnoho mužův dobrých, kteří jsau zahynuli při J. Mti. Kské. A poněvadž J. Mť. arcikněžna Anna k tomuto království českému jest dědička a k němu podle smlauvy, která se stala mezi králem českým Vladislavem slavné paměti, mezi jinými majíc přístup nejbližší, jakož také J. Mť. arcikníže Ferdinand, z rodu císařského pošlý a nyní panujícího císaře Karla V. bratr vlastní, že jest manžel její, protož jest žádost od J. Mti. téhož arciknížete i od arcikněžny Anny, manželky jeho, jakožto k slavné koruně české nejbližších, aby je za pány přijali, připovídajíce, že při řádu, právu, poctivosti a spravedlnosti vseckny a každého obyvatele českého, s přivtělenými k těmž království zeměmi, zachovati, spravedlnost a řády rozmnožovati, vseckny nedostatky radau pánův stavův království českého napravovati a vseckno pilně před sebe vzíti chtějí, coby koliv k užítku, k poctivosti, k slávě a k dobrému tohoto království bylo a býti mělo. Také i dluhy

A Ferdi-
nand aby
volen byl
za krále
žádali.

¹⁾ Byli to: Jiří z Puchheimu, Sigmund Ludvík z Polheimu, Hanuš ze Stahremberka, Jan Mrakeš z Noskova a Mikuláš Rabenhaupt ze Suché. (Rezek Zvol. Ferd. I. str. 34.)

²⁾ Má státi: z Lince.

(pokud by to saudem zemským uznáno bylo) bez obtížení všeli- 1526
 kterého zaplatiti a jich ve všem páni milostiví býti ráci. — Páni Odpověď
 stavové z milostivého pozdravení a zkázání poděkující, připověděli, stavů.
 že po bedlivém mezi sebau považování těch věcí, které v ně-
 meckým jazyku od pánův poslův dosti obšírně přednešené byly,
 z nichž tento kratičký vejtah v češtinu uveden a zde položen
 jest, na J. Mtí. žádost co nejspíšeji odpověditi chtějí. — Nato
 ti páni poslové vystaupili.

Po jich vystaupení purgkrabí pražský k pánům stavům mlu- Řeč nejvyš-
 viti začal takto: „Jsau někteří králové a páni, ježto od svých šeho purg-
 poddaných všeckno snášeji a ti nevelmi jsau chváleni. Jiní králové krabího o
 jsau, kteří spravedlnost (sic) ¹⁾ z omylu činí, domnívajce se, že králích pěk-
 dobře činí, a ti užiteční nejsau; však ta nevědomost hřích vy- ná.
 mlouvá: neboť by rádi spravedlnost činili, kdyby znali. Jsau i ta-
 ková králové, jenž zaumyslně obtížnosti všeliké na své poddaný
 ukládají a ti jsau velmi obtížní. Ano i taková jsau králové, kteří
 spravedlivé věci rozmyslně činí: a takového pána žádati máme,
 který by při právu a řádu všechno zachoval, též řádem a právem
 spravedlnost poddaným činil. Protož potřeba jest nám všem pilně
 nato mysliti, aby všeckny věci časné se uvažovaly a na toho spo- Napomínal
 lečně všickni pomyslili, který by tohoto království pánem a králem stary, aby
 býti měl. A poněvadž ten, kterýžkoliv bude volen, ne na čas, ale hodného
 až do smrti pánem naším má býti, potřebí tedy jest Pána Boha krále volili.
 zato vraucně prositi, aby nám takového krále seslal, který by
 toto království české nejlépe zvelebovati a v něm pobožnost
 i dobrý řád rozmnožovati uměl.“

K té řeči nejvyšší písař zemský Radslav ²⁾ doložil: „Poněvadž Řeč nejvyš-
 za paměti naší taková věc se nezběhla, jak někdy za krále Jiřího, šeho písaře.
 ježto z nás žádný toho nepamatuje, potřebná tedy věc jest vejsady
 a svobody tohoto království, které na hradě Karlštejně složené jsau,
 na pozoru míti a je bedlivě považovati, aby skrze jich nevědomost
 něco užitečného, coby tomuto království na ujmu býti mohlo, obme-
 škáno nebylo a takovým volením potomkům naším nebyla čest
 a svoboda umenšena.“ — I stalo se, že pro takové listy a svobody
 na Karlštejně jistí páni vysláni byli a tak toho dne páni stavové
 z sněmu vyšli.

Na druhý den v auterý nejvyšší purgkrabí pražský pánům sta- Holovost
 vům na hradě pražském opět shromážděným přednášel a je k tomu sbrojná a
 zbirka na
 posly.

¹⁾ Má státi: nespravedlnost. — Viz Sněmy str. 20. pozn. 1.

²⁾ Beřkovský ze Šebířova.

1526 nakloniti se snažil, aby v království českém z mnohých důležitých příčin hotovost byla nařízena tak, kdyby co nenadálého a nepřátelského na toto království jako na Uhry přijíti mělo, aby v to páni stavové jak vkročiti a svého království časné hájiti mohli, byvše cizími příhodami nešťastnými dosti tomu vyučení, že opatrnosti nikdy nezbejvá. Jakož také, poněvadž se málo co věděti může, kde Turek jest a co činí, aby se do Uher na zvědy poslalo a jeden posel druhého stíhal, však na ty posly zbirka aby učiněna byla; a to oboje, aby se od pánův stavův dobře považovalo.

Knížata bavorská chtěli býti králem českým.

Po té řeči před pány stavy od knížat bavorských Viléma a Ludvíka (Václav Hájek v své kronice klade Hanuše a Ludvíka) vyslané poselství¹⁾ předstaupilo a podaje věřících listův, promluvil vyslaný, kterak jeho páni, bavorská knížata, o smrti krále Ludvíka zvěděvše, nad tou nešťastnou příhodou zarmauceni jsau a jej jako svého vlastního bratra litují, žádajíce, aby z nich jednoho, který by se koliv jim viděl býti nejschopnější, za svého krále volili; a kterému koliv by se oni tak přívětivě naklonili, ten že jich všechny dluhy ve třech měsících zaplatiti, v tomto království s dvorem svým bydleti, při jich obyčejích, řádích, právech, svobodách, vejsadách je zachovati, království rozmnožovati, bez obtíže země zámky zastavené vyplatiti, též jiné mnohé věci chvalitebné a užitečné působiti chce, připovídali. Na takové přednesení s obyčejným poděkováním v krátkosti dána jim byla odpověď, že o to se páni stavové poraditi a J. Mtem. přesebnu odpověď dáti chtějí. — A tak to poselství propuštěno bylo.

Listové od Lužičanův poslaní se četli.

Po vystaupení téhož poselství od biskupův a všech třech stavův lužických, také od pana Jindřicha Tunkle²⁾, listové poslaní v plném sněmu se četli, nimi obšírnau správu činíce, že při obecném sněmu na tom se všickni páni stavové snesli, jakau hotovost míti mají, ponůcky i posluchy drží, k koruně a k království českému se přiznávají a čtyry osoby z prostředku svého volili, které by, přišlo-li by co nepřátelského, náležitě a spěšně i pořádně s vojskem svým nepřátelům náležitý odpor činiti uměly.

Kutné Hoře aby se pomáhalo.

P. Jindřich Tunkl v svém listu na ten sněm poslaném také psal, aby Hora Kutná základem opatřena byla, patrně on dokazuje, jak přflišný nedostatek všeho se v ní nachází; která jsauc velký klínat království českého, jestliže nyní dostatečně opatřena nebude, po-

¹⁾ Mluvíím jeho byl Hanuš Weissenfelder.

²⁾ Jenž byl toho času nejv. mincmistrem král. čes. a fojtem dolno-lužickým.

něvadž nyní jest k tomu nejlepší čas, že Kapihorští ¹⁾, k napravení 1526
těch nedostatků jsauce nedostateční, takové hory a tak velký klenot
opustiti budau museti, který se za mnoho časův s těmi největšími ná-
klady budaucně nebude moci napravit. Což od poslův Kapihorských
skrže Samuela Lhavičku ²⁾ široce a potřebně také přednášeno bylo.

Stanislava biskupa holomauckého list také čtén byl, v němž <sup>Biskupa ho-
lomauckého
list čtén.</sup>
se on i páni Moravané přiznávali, že v povinnosti zůstávají a býti
chtějí, jakž povinni jsau království českému.

V středu dne 10. měsíce října podle usnešení sobotního od <sup>Pohřební
památky za
krále Lud-
víka v Praze
se dala.</sup>
všech třích stavův pohřební památka za krále Ludvíka se dala,
ku kteréžto páni a rytířstvo na hradě praž. v kostele sv. Víta,
Pražané pak a stav městský v Starém Městě pražském u Matky
Boží před Tejnem, v kostele tak jmenovaným, v smutku najíti se
dali, toho způsobu stav městský přitom užívaje: Postavené byly
v prostřed téhož kostela Tejnského máry, přikrovem černě zlato-
hlavovým přistřené, a na tom přikrovu erby království českého
i uherského a k nim přínaležejících zemí visely. Pražané i z jiných
měst českých vyslaní poslové, když se do téhož kostela v smutek
oblečení sešli, a zákovstvo pohřebnau píseň zpívati začalo, ven
z kostela všickni auředníci měst pražských, za nimi někteří konšelé,
nesauce všickni mešnice, zákovstvo, duchovenstvo a po duchoven-
stvem (sic) ti konšelé, kteří královské klenoty nesli (totiž Tomáš
Zachlubil nesl obnažený meč, Jan Karban praporec, Mikuláš Ca-
cerda jablko, Ziga ³⁾ nesl žežlo, jinák sceptum, purkmistr ⁴⁾ po
pravé straně a pak Jan z Vartu (sic) ⁵⁾ po levé straně pozlacenau
korunu královskau nesli) vážně všickni ven z kostela na rynek šli.
Za těmi nyní jmenovanými pány nesené byly od čtyř konšelův
máry a po každý straně těch már šel jeden konšel, držeje se jich,
při kterých jakož také z předku i pozadu nešené byly velké meš-
nice neb černé velké rozžaté svíce. Za marami šli Pražané a po
nich téměř nejposlednější šli z jiných měst královských poslové. —
V tom pořádku obejdauce rynek staroměstský, zase do kostela Tejn-
ského se navrátili a v něm za duši Ludvíka krále s nejhrolivější
pobožností při službách Božích všickni trvali.

¹⁾ Kutnohorští zvali se také Kapihorskými podle známé bájky o pů-
vodu Hory. Viz Kořínkovy Staré paměti Kutnohorské (vyd. 1675) str. 17.

²⁾ Správně: Lavičku.

³⁾ Či Zikmund Vaníčkovic.

⁴⁾ Jímž tehdež byl Martin Helm. Viz v deskách zemských Liber
contract. fulvus II. fol. 170.

⁵⁾ Rozuměj: Pašek z Vratu.

1526

Kterak má
král volen
býti hle-
dáno.

Po tý pohřebné památce k dvacátý hodině v Menším Městě pražském v domě p. kanclíře Adama z Hradce (ten dům předtím patřival p. Robmhapovi, někdejšímu kanclíři (sic)¹⁾ království českého) sešli se někteří páni a ti z vyššího stavu některé pány k hledání svobod a nadání volili, kterážto nadání v třinácti truhlicích z hradu karlšteinského přivezena byli, aby z nich páni stavové vyučení býti mohli, kterak J. Mť. král má volen býti. K hledání těch listův neb svobod a nadání voleni byli z pánův tito: P. Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí, p. Adam z Hradce, nejv. kanclíř a p. Jan z Wartenberka. Z rytířstva byli voleni: P. Radslav, nejv. písař zemský, p. Václav Zemšický (sic)²⁾ a Oldřich Mezenský. Po nalezení těch svobod jiné osoby k jich považování, předně všickni páni saudcové zemští, a potom z každého kraje čtyry osoby a z měst jedna osoba zřízené byly, jichž povinnost byla, co se svobod království českého dotýkalo s pilností považovati, aby při volení nového krále proti svobodám téhož království nic činěno nebylo, co by budaucně celé zemi škoditi mohlo.

Řeč omluv-
ná nejvyš-
šího purg-
krabího.

Ve čtvrtek nic obzvláštního jednáno nebylo, mimo v dvamecítmau hodinu nejv. purgkrabí pražský omluvnou řeč k pánům stavům učinil, že páni k tomu zřízení těch všech svobod, které v třinácti truhlicích porůznu ležejí, dosavad vyhledati nemohli, žádaje on, aby sobě toho stavové neobtěžovali, ale do zejtrějšího dne strpení měli.

Odpověď
ovdověl
královně
dána.

Potom čtěna byla odpověď, kterau stavové k Marii, ovdovělé královně české, na její psaní v tato slova dali: „Jakož jest p. Kazimír, margkrabí brandeburský, ráčil od královny J. Mti. mluviti a žádati, aby stavové tohoto království J. Mť. královnu přitom zůstaviti ráčili a co J. Mti. v tomto království českém spravedlivě náležeti, též co J. Mť. také žádati ráčí, aby tíž stavové J. Mť. královnu v tom neopauštěli; i toto jich milosti všickni páni stavové poručili za odpověď dáti, totiž: žeby se k J. Mti. královně rádi služebně zachovali a věno, které J. Mť. v tomto království míti ráčí, což J. Mti. v tom spravedlivě náleží, podkudž jest týmž stavům vědomo, že toho J. Mti. rádi přejí a přitom zachovati chtějí, nač se smlauva mezi císařem Maximilianem a králem Vladislavem J. Mti. slavné paměti vztahuje, ač k té smlauvě stavové nesvolovali, poněvadž k tomu oni stavové povolání nebyli. Ale pro lásku, kterau jsau

¹⁾ Václav Robenhap z Suché byl místopísařem království českého a to v letech 1513. až 1523.

²⁾ Správně: Žehušický z Nestajova.

k J. Mti. Kské., k Vladislavovi králi, jakožto pánu svému milostivému, měli, tomu, což se téhož věna dotýče, tauž smlauvau obsaženého, že neodpírají; však aby ta věc byla bez ujmy vrchnosti krále J. Mti., kterýž bude, i také bez ujmy svobod tohoto království českého.“ 1526

V pátek nejvyšší purkrabí pražský přednášel, že ty svobody a obdarování z Karlšteina přivezené již se vyhledaly, které také svým časem pánům stavům přečtené budau, z nichž jedno obdarování od císaře a krále českého Karla IV., pod datum l. 1338. stavům českým dané se nachází a v něm pojato jest obdarování od císaře Fridricha II., království českému l. 1212. udělené, o volení nového krále v tato slova: „Jestliže by pak z rodu, kmene, z semena neb z kořene království českého, buď mužského neb ženského pohlaví pozůstalý řádný (čehož Bůh ostříhej) žádný nebyl pošlý, neb jakým koliv způsobem toto království prázdné bylo, tehdy ten při biskupích, vejvodách, knížatech a stavích volený býti má králem.“ Po přečtení téhož obdarování stavové se rozstoupili a považovati začali; náleží-li podle toho obdarování komu toto království po nápadu? A uzavříno bylo: Poněvadž za krále Vladislava kněžna Anna, jeho dcera, krále Ludvíka sestra a Ferdinanda arciknížete rakauského manželka odbyta jest, ona tedy že žádného více nápadu k tomuto království nemá, král pak Ludvík po smrti krále Vladislava, otce svého, dle zápisův na to učiněných, za krále českého přijatý, také i korunovaný, poněvadž žádného ani mužského ani ženského dědice nepozůstaviv, umřel, nápadové pak všechny před sebe jdau a ne zpátkem, protož neuznává se, aby království české komu napadalo, ale stavové mohau svobodně voliti krále, podle svobod a vejsad českému království daných. — Na čemž když se stavové jednosvorně snesli, puštěna byla před stavy obec a to jí oznámeno bylo ¹⁾.

Svoboda
volení no-
vého krále
v
Čechách.

Anna za dě-
dičku uznána
nebyla.

Dáleji nejv. p. purkrabí přednášel, že ta přísaha, kterau budauci král český konati a podle ní království českého obyvatele řídití má, již jest před rukami, a ta se také tehdaž k přečtení dala; jejíž slova jsau tato: Přisaháme Pánu Bohu, matce Boží i všem svatým na tomto svatém čtení, že pány, rytířstvo, Pražany, města i všecku obec království českého i jednoho každého obyvatele tohoto království chceme a máme při jich řádích, právích, obdarování, vejsadách, svobodách i spravedlivostech, starých, dobrých i chvalitebných obyčejích zachovati a od království tohoto českého a což k témuž království od starodávna přísluší, nic neodcizovati, ani

Přísaha no-
vého krále
českého.

¹⁾ Viz o dedukci této Kalouskovo České státní právo str. 185. a násl.

1526 dědičně komu z poddaných našich, ani žádnému jinému nedávati, ani směňovati, ani zastavovati, bez raddy a povolení zemského, na sněmu obecném tohoto království snešeného; nybrž to království máme, chceme a povinni jsme rozšiřovati a je rozmnožovati, též co jest od něho neřádně odňatého, zase připojovati i všeckno, což k dobrému a poctivému tohoto království českého jest, učiniti. Tak nám Pán Bůh pomáhej a všickni svatí!

Horníci po
Pražanech
místo i
hlas míti
žádali.

Po přečtení té přísahy páni Horníci žádali, aby po Pražanech do té přísahy zejména položení byli, majíce vejsady z strany služeb svých, od králův českých nadaných, že místa i hlasu po Pražanech míti mají. Ale odpověď jim dána byla, že Horníci ani v přísaze Vladislava, ani Ludvíka, králův českých, po Pražanech se nenacházejí zapsáni, a takoví zápisové také se tu přečtli, a to, co od stavův Horníci žádali, neobdrželi. Ostatní jednání k čtrnácté hodině dne zjejtějšího odloženo bylo.

Poslové
Ferdinanda
do sněmu
list podali.

V sobotu zvolené byly osoby, které spisovaly artikule, kterak a v čem království českého má býti opatřeno. To když se dalo, vstoupili před pány stavy poslové arciknížete Ferdinanda¹⁾, podavše pánům stavům následující list, který také té chvíle čten byl: Urození páni, urození a stateční rytíři, urození vladkové, poctiví, opatrní, maudří V. Mti., páni milí, p. urození, p. rytířstvo, p. Pražané, p. Horníci a jiní p. poslové! — V paměti své míti ráčíte poselství, které jsme na V. Mť. z poručení arciknížete J. Mti. a kněžny J. Mti. vznesli, odpovědi dobré a laskavé dosavad očekávající; a té nepochybně naděje jsme, že přitom V. Mti. rozjímání a při vybírání osob v zapomenutí žádném J. Mti. (arcikníže a arcikněžnu) míti neráčíte. Ač tomu rozumíme i slyšíme, že někteří na místě pánův svých k mnohým jiným a rozličným podáním přistupují, rovně co by tu slavnau korunu kupovati a tržiti měli, jistě ta věc u nás jest velmi neznáma, aniž natom arcikníže a arcikněžna J. Mti. jsau, aby trhovým způsobem do toho tak slavného království vkročiti měli, zvláště znajíce předně V. Mť. potom také ctných pánův poctivost, že byštet ani tomu místa dáti neráčili; než V. Mtem. oznámili jsme přibuznost, lásku, žádost i tudíž prosbu J. Mti. Přibuznost připomínali jsme V. Mtem, že kněžna J. Mť., jedna dcera krále Vladislava a vlastní jedna sestra krále Ludvíka J. Mti. pozůstala, nepochybnau naději míti ráčí na J. Mtech., že skrze nás učiněnou žádost pána našeho J. Mť. arcikníže před jinými k koruně přijíti ráčíte. — Co se pak dluhův

Žádost, aby
Ferdinand
za krále vo-
len byl.

¹⁾ Viz str. 4. pozn. 1.

někdy krále Vladislava a krále Ludvíka J. Mti. slavných pamětí, též i zemských, dotýče (však jestli J. Mti. žádost slušná u V. Mti. průchod míti bude), k tomu se pán náš na místě manželky své kněžny J. Mti. podává, poněvadž nejslušněji synu neb dceři po otci a též sestře po bratru dluhy platiti náleží, že J. Mf. pán náš ty všechny pozůstalé dluhy zaplatiti a na se vzíti ráčí, ne aby tudy zemi a tuto slavnou korunu kupoval, než z povinnosti, jako dcera po otci a sestra po bratru záplatau žádnému přes jeho dobruu vůli prodlení učiniti nechce. A co se milostivých dluhův dotýče, jistě J. Mf. komu koliv jest J. M. Kská. otec neb bratr dáti a zapsati ráčil (pokudž by to saudem zemským uznáno bylo), každému ten milostivý dluh spraviti ráčí. A tak J. Mf. ne trhem ani kupováním, než z povinnosti dluhy otce kněžny J. Mti. (ač půjde-li J. Mti. žádost před se) zaplatiti ráčí. Také J. Mf. pán náš v svých zemí (sic) žádných válek míti neráčí, skrze které by na poddané J. Mti. jaké obtížení přijíti mohlo, ale svý poddané v spravování tak spravedlivé a pokojné míti ráčí, že v tom předeek má toho, kdo se před V. Mti. mnoho chlubí.

1526

Ferdinand
že chce za-
platiti dlu-
hy.

Také abychom se mnoho na místě pána našeho arciknížete J. Mti. poddati a dvacet tisíc neb i víc k potřebě této koruně lidu služebného připovídati měli, není potřebí, neboť více vědomo jest, bude-li toho potřeba, že J. Mf. může větší počet než takový válečného lidu míti a chovati; však nato J. Mf. ráčí mysliti, což by této koruně náleželo, to k ní pokojně připojiti, což J. Mf. snadněji učiniti může, nežli někdo, nemaje v přátelích mocných té podstaty. A tak cožkoliv se zběhne učiniti pánu našemu, to se na místě kněžny J. Mti., manželky své, učiní a nevejde v toto království žádným trhem a kaupí, než laskau; což všechno k rozumnému V. Mti. připauštíme rozumu. Pakli by i k volení přišlo, V. Mti. prosíme, že J. Mti. oboje před očima míti a na tu lásku, kteráuž oboje J. Mti. k V. Mtem. prve s gruntem předložili, ohled míti i také z přednešených důvodův poznávati ráčíte, že netoliko podle přibuznosti ale i lásky žádného hodnějšího pána a krále tohoto království sobě voliti a vzíti nemůžete, nežli arcikníže J. Mf., pána našeho, zvláště vzhlednauce na jeho jasnost, podstatu a jiné hodné věci, kterými jeho knížetská jasnost jiné, jenž o to království též stojí a se velmi chlubí, velice přemahá.

Vojsko dáti
připovídal.

Dáleji J. Mf. toho milostivého předsevzetí jest, že toto království, tolikéž obyvatelé této země spravovati, též osobau svau v království tomto na větším díle, pokudž J. Mti. nejvíce možné, svý byt mívati chtějí ráčí; a kdež J. Mf. knížetci jinými znamenitými

V králov-
ství bydleti
připovídal.

1526 zeměmi prve také od Boha všemohaucího obdařen jest, jestli byšte V. Mti. tu potřebu uznali, J. Mť. na krátký čas do těch zemí odjeti, že se to má státi s V. Mť. raddau a povolením; a ne toliko v takovém odjezdu svém, ale i sice ustavičné raddu a osoby hodné při sobě a při dvoru svém míti a držeti ráčí.

Též také J. Mť. obmejšleti ráčí, aby nákladníky a tovaryšstvo, kterých J. Mť. v svých zemích dosti má, do tohoto království přivéstí a tím Hory Kutné i jinde zase k stálému rádu, užitku a po-
 O hory že
 péči míti
 chce.
 vejšení přivéstí a sice o všem péči míti ráčí, s V. Mť. radau, co by J. Mti. a tomuto království k dobrému užitku, rozmnožení a podstatě slaužilo, jednati a učiniti ráčí.

Připomíná se V. Mtem. i to, že arcikníže J. Mť. po všeckna léta, jakž jest v panování svých knížetství vešel, s všemi zeměmi a poddanými svými laskavě k Vám a v dobrém sausedství se zachoval, nic od toho království odtrhovati a souě osobovati nechtěl, ani jaké nepřátelé aneb odpovědníky tohoto království fedrovati ani přechovávatí, ani které vězně, z tohoto království vyhnané, v svých zemích chovati dopustiti neráčil.

Co se pak zachování obyvatelův při řádů, právu, svobodách a dobrých obyčejích dotýče, za to máme, že J. Mti. aumysl z prvního našeho podání a oznámení dostatečně V. Mti. srozuměti jste ráčili.

Arciknížete a kněžny
 J. Mti. vyslané raddy a
 poslové.

Po přečtení toho listu žádali ti poslové pánův stavův, aby nad těmy slovy: „co se zaplacení dluhův dotýče,“ se neurazili, kdež takto psáno a přednášeno bylo: „pokudž by to sandem zemským uznáno bylo;“ kterýmžto slovům takto se srozuměti má: „Poněvadž dluhův jest mnoho, ti aby spravedlivě byli pováženi a kteří koliv tak pováženi budau, ti aby zaplacení byli.“ — Nato stavové z sněmu vyšli.

Artikule
 sepsaný
 se četli.
 V pondělí dne 15. října artikulové pro opatření země, svobod i vejsad království českého od osob k tomu dne sobotního zvolených sepsaný, v přítomnosti pánův stavův se četli, kteří také málo nížeji položeni jsau, ač toho dne ještě o ně dokonale snešeno nebylo.

Proti Ži-
 dům spis
 byl čten.
 Nato proti Židům podaný spis čten byl, kterak oni tomuto království českému škodní jsau, když mnohý o statky připravují, kradené věci přijímají, též mnoho zlého o nich dokládáno bylo, což do jiného dne k povážení se zanechalo.

V auterý nejvyšší pan purgkrabí pražský pánům stavům před-

nášel, poněvadž král má volen býti, mnohé věci že ještě sepsati 1526
 potřeba jest, podle kterých by se stavové říditi mohli, jak a na jaký způsob v nově volený král měl by přijat býti. I zvoleno bylo k spisování těch věcí z každého stavu osm osob. Z pánův: Zdeněk Lev z Rožmitála, nejv. purgkrabí pražský, Adam z Hradce, království českého nejv. kanclíř, Jan z Wartemberka a na Dubu, Krajír ¹⁾ a Křištof z Švamberka, Vojtěch z Pernšteina, Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí ²⁾, a Vilím Švihovský z Ryzmberka, purgkrabě Karlšteinský; z rytířstva: Vilém z Daubravské hory, prokurátor, Linhart Markvardt z Hrádku, Oppl z Fictum, Bechyně ³⁾, Hložek ⁴⁾, Vančura ⁵⁾, Janovský ⁶⁾ a Václav Amcha z Borovnice; z městského stavu: Jan Pašek z Vratu, Ziga jinak Zikmund Vanšček z Prahy, Jan z Menšího Města pražského, Jiří z Chavinic (sic) ⁷⁾ od Hory Kutné, Jiří Vokáč z Hradce Králové, Mikuláš Černobejl z Žatce, Jiří z Klatov, Mataušek z Kauřima a z Kotemnic (sic) ⁸⁾. — Po volení těch osob rozjímáno bylo a uzavřeno, poněvadž král Vladislav i král Ludvsk listy přiznávající, kteří již také čteny byly, učinili, dokládající, kterak při kompaktatích neb při smlouvách, při víře a při minci zachováno býti má, že jest věc potřebná, aby i to při konci tohoto listu postaveno bylo. Té pak chvíle mnohé řeči mezi stranami pod jednau i pod obojí způsobau tělo a krev Páně přijímajícími o neužitečných a již bezpotřebných kompaktatích povstaly a až k samému večeru trvaly.

Plnomocníci volení k sepsání ostatních artikulův.

V středu začali se napravovati artikulové, od osob k nim dne věčerejšího zvolených sepsání, kteří však pro některé roztržitosti tohoto dne všickni napraveni býti nemohli, nýbrž ostatní do následujícího dne odloženi byli a tohoto dne z sněmu vystaupeno bylo.

Čteny a vypravovány byly artikule.

V čtvrtek, když ostatní artikulové napraveni byli, tak že o ně žádného více odporu nebylo, nová roztržitost mezi stavy povstala, když někteří předešlých i těchto nových artikulův, které doleji kladu, k dskám zemským relací míti chtěli a na to sněm

Rozepeto mezi stavy.

¹⁾ Wolf K. z Krajku.

²⁾ Zdislav Berka z Dubé byl sice nejv. sudím zemským, avšak do této kommisie zvolen byl dle současných svědectví nejv. sudí dvorský, a tím byl toho času Václav Bezdražický z Kolovrat a na Košátkách.

³⁾ z Lažan.

⁴⁾ ze Žampachu.

⁵⁾ ze Řehnic.

⁶⁾ ze Soutic.

⁷⁾ Správně: Jindřich z Chocemic.

⁸⁾ Na místě „z Kotemnic“ státi má: z Kateřovic, a sice za slovem „Matoušek“, jakožto jeho přídomek.

1526 aby uzavřen byl, usilovali; jiní pak natom stáli, aby těch artikulův relací činěna nebyla, dokad se stavové o nového krále nenesau, a to oboje potom aby k zemským dskám šlo. Proti tomu od jiných mluveno bylo, že tito artikulové jsau pro obec a pro království a každý sněm že má zavřen býti skrze relací do desk, na volení pak nového krále že není potřebná relací. Páni a rytířstvo v té roztržitosti na různu se rozdělivše, nemohli se o tu relací sněsti, však o artikule již byli snešeni oba ti stavové, a v tom rozdlu rozešli se.

Rozepře
upokojila
se.

V pátek od některých nastupováno a skrze Jana Bornu¹⁾ mluveno bylo, aby k volení nového krále, poněvadž ho celá země spravedlivě tím spíše míti žádá, přikročeno bylo a jak o nového krále stavové se snesau, relací také ihned aby byla, artikulům pak že se nic neodpírá. Však aby relací měla prve učiněna býti a o královskou osobu aby nemělo snešeno býti, že jim se zdá býti věc obtížná, aniž jí pro mnohé příčiny mohau místa dáti, nýbrž že relací býti má od písaře zemského, poněvadž všeliký sněm relací se tvrdí; tito pak artikulové poněvadž jsau pro zem a pro opatření země sepsaní a nařízení, protož pro nějakau nedůvěrnost nechtěli někteří k relací svoliti. Páni sami zavřevše se, velmi dlouho v zavření byli, až k tomu přišlo, že sobě přirekli, aby často jmenovaní artikulové dole položení ve dsky zemské skrze relací vešli, a o královskou osobu že jednati chtějí, aniž se spíše rozjeti míní. Ještě však v těch artikulích některá slova napravena tehdaž byla tak, že o artikulích i o relací k dskám již místo dáno bylo a tak konec sněmu učiněn byl. Co se pak o volení královské osoby dotýče, odloženo bylo do druhého dne.

Sněm zavřen.

Volenci o
nového
krále zvolení.

Jich jména.

V sobotu z každého stavu k volení nového krále jest zvoleno osm osob, kteří by mezi sebou rozjímali, koho by za pána tohoto království voliti měli a toho také aby volencům z krajův oznámili. Kterýžto malý počet proto nařízen a zvolen jest, že v menším počtu spíše se o věcech volenci sněsti mohau. Byli pak k volení nového krále zvolené osoby tyto: Z panského stavu: Zdeněk Lev z Rožmitála, nejv. purgkrabí pražský, Jaroslav z Šelmberka, nejv. komorník, Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí, Adam z Hradce, nejv. kanclíř, Jan z Wartmberka a na Dubu, Hanuš neb Jan Pffug z Rabšteina, Křištof z Švamberka, Vilém Švihovský z Ryzmberka, purgkrabě karlsšteinský²⁾. Z rytířského stavu: Radslav z Šebířova,

¹⁾ Správně: Jan Boreň ze Lhoty.

²⁾ Na místě p. Viléma Švihovského uvádí se mezi volenci pravděpodobněji Jan ze Šternberka.

nejv. písař zemský, Jan Litobořský z Chlumu, Jan Trčka z Lipy, 1526-
Oppl neb Apollonius z Fictum, Linhart Markvart z Hrádku, Vác-
slav Amcha z Borovnice, Jan Boreň z Lhoty, Jaroslav Brozanský
z Vřesovic. Z městského stavu: Jan Pašek z Vratu, Ziga jinak
Zikmund Vaníček z Prahy, Duchek Přestický z Menšího Města
pražského, Samuel Lavička z Hory Kutné, Mikuláš Černobejl
z Žatce, Purkrábek ¹⁾ z Plzně, Vácslav ²⁾ z Kauřima, Mikuláš Sla-
nař z Tábora.

Tyto všechny osoby měly poručení, jak již dotknuto jest, aby
rozvažovaly a rozjímaly o osobě královské, kterau potom vůbec
oznámíti a stavům i obci k rozvažování bedlivému dáti mají. Toho
tedy dne ti volenci až do večera bedlivě to považovali a rozjímali,
koho by za krále vyvoliti měli, že však se již noc přibližovala,
vyšedše z svého pokoje, stavům oznámili, že se z daru Pána Boha
všemohaucího pěkně sice začalo, než pro krátkost času že toho,
co před sebe vzali, vykonati nemohau, žádajíce všech, aby se
z Prahy nerozjížděli, že oni práce své v tom nelitují, a pokudž by
k dobrému obecnému bylo, rádi pracovati chtějí; i odložili toho
do pondělka. Ti pak volenci následujícího dne nedělního sšedše
se, obšírná rozmlauvání měli a potom se usnesli, aby najisto dne
zejtřejšího pondělního v čtrnácte hodin se sešli a sobě danau věc
skoncovali.

V pondělí volenci vejš jmenovaní mezi sebau rozmluvivše,
z hodných příčin za dobré uznali, aby se o královskou osobu tím
spíšeji společně snesli, poněvadž takové snešení mají stavům
i obci přednésti, která kdyby na tý osobě přestati nechtěla, nýbrž
jinau kdyby míti chtěla, žeby vyhlášení nového krále nejenom se
prodlaužilo, ale také jich všeckna práce darebna by byla, i oškli-
vení by nastalo. Na to vystaupivše z svého pokoje, oznámili stavům
i obci, že jsau se natom jednosvorně snesli, co by k dobrému to-
hoto království bylo, však za to že obec žádají, aby jim to dovo-
lila, o kterau by se osobu snesli, ten aby za krále českého a za
jich pána vyhlášen byl; čehož sice na sebe že všetečně nepota-
hují, nýbrž co na ně uloženo jest, v tom že rádi pracovati chtějí.
Stavové rozstaupivše se, od některých sice žádosti volencův odpíráno
bylo, poněvadž ti volenci tak zvoleni byli, aby o královskou osobu
rozjímali a tu rozjímavše jim takovau i celý obci oznámili; po-
sledně k té žádosti volencův svoleno bylo s následujícím dolo-

Volenci,
koho by za
krále volili,
ten aby byl.

¹⁾ Simon.

²⁾ Vodička.

1526 žením : „Poněvadž stavové zvolili je jakožto dobrý muže, také té že jsau naděje i té k nim důvěrnosti, že věrně, upřímně a pravě jich i svau věc obmejšleti a na tu osobu své zření míti budou, která by tomuto království nejužitečnější byla; k čemuž spíše než přistaupějí, aby vedle starobylého pořádku nato přísahu učinili.“

Napomenutí
k volencům
potřebné.

Dáleji pánům volencům od stavův doloženo bylo: poněvadž osoba krále Ludvíka dosavád se snad nenašla, ani aby on pohřben byl se neví, protož aby to páni volenci opatřiti ráčili, aby skrze to jich volení českému království nic ublíženo nebylo; což k pánům volencům od pánův stavův skrze p. Pernšteina¹⁾ mluveno bylo. Nato volenci uchýlivše se do místa sobě vykázaného, o to dluho rozmlauvali, mají-li na všech jedenácte osob, které by k tomuto království mohly býti schopné i také některak přináležely, které také p. nejv. purgkrabí jmenoval, čili toliko na ty tři, totiž: na arciknížete Ferdinanda a na knížata bavorská, Viléma a Ludvíka zření míti? Na kteréžto dotazování odpověď pánům volencům od stavův dána byla: „Poněvadž ty toliko tři osoby o toto království stojí, ano také vyměřeno jest, na jaký způsob toto volení býti má, aby na ty toliko osoby volení bylo, které o korunu královskou pečují a ji míti žádají, nebo kdyby na některého to volení se stalo, který o korunu českou nestojí, byť jemu i to bylo podáno tak a na ten způsob, jakž jest na tomto sněmu zavříno, a on toho nepřijal, že by se jim skrze to velký posměch stal.“

(Vilém Slavata, nejv. kanclíř království českého, v své kronice toliko dva pány jmenuje, kteří pánům volencům od stavův představeni byli, totiž: Ferdinanda arcikníže a Albrechta (sic), kníže bavorské.)

Volenci
proč museli
přisahati.

Potom páni a rytířstvo učinili omluvu, proč tu přísahu od volencův míti chtějí: proto, že tak starobylý pořádek sebau přinášá a vážnost tak velké věci to míti chce; kteréhož času také ta přísaha sepsána byla, kterau ti volenci v kapli sv. Václava také potom následujícího dne učinili. Posledně odloženo bylo volení nového krále do čtrnácté hodiny následujícího dne, aby se tu chvíli páni volenci do kaple sv. Václava sešli a obec v šestnácté hodin na hradě pražském aby se také najíti dala. Nařízené také byly osoby z pánův, z rytířův i z měst, kteří by při té přísaze v kapli přítomny byly.

Volencův
přísaha.

V auterý, když se volenci z všech tří stavův v určitau hodinu do kaple sv. Václava sešli, děkan hlavního kostela pražského,

¹⁾ Vojtěcha.

Šimon Chrt z Plzně, stoje pod biskupskou čepicí, každému stavu 1526
zvlášť napomenutí učinil a od nich, totiž od jednoho každého
zvlášť, přísahu přijal v tato slova: „Já N. N. přísahám Pánu Bohu,
matce Boží, všem svatým i vši koruně české, že v jednání a v vo-
lení krále českého z těchto tří osob: arciknížete rakauského Fer-
dinanda J. Mti. a J. Mti. knížat bavorských Viléma a Ludvíka, ne-
budu jinak raditi, aniž koho z nich voliti z vůle a z aumyslu
svého, než upřímně, což by bylo k chvále Boží a k obecnému do-
brému koruny této české, v tom nic nehledíce stranního, ani pro
přízeň, ani pro dary, ani pro který kolivěk užitek svůj, ani odpí-
rati z hněvu, nepřítelně neb kteréž koliv nechutí žádnému z nich
k tomu hodnému, kterýž by k tomu nalezen byl způsobný, tak
daleko, jakkoliv rozum můj mohl stačiti; a v těch věcech po-
třebných což bude mluveno i o volení krále jednáno, slibuji pod tauž
přisahau v tejnosti to zachovati, žádnému toho nevynášeti, ani
kterak koliv zjevovati žádnému, žádné osobě k škodě a k oškli-
vení. Toho mi Bůh dopomahej a všickni svatí!“

Tu přísahu o volení nového krále páni volenci v tý kapli
sv. Václava vykonavše, z které málo vejš jmenovaný děkan hlavního
kostela pražského s pány svědky a s jinými osobami přítomnými
když vyšel, zavřevše se v ní ti volenci, od hodiny šestnácté až do
hodiny jedenmécítné se radili, a poradivše se i také mezi sebou
nového krále vyvolivše, z té kaple v jedenmécítnau hodinu vyšli
a do saudné světnice vstoupivše, pánům stavům oznámili, že jsau
se již o nového krále snesli, kterého však pro některé ještě věci
potřebné, které se před jeho vyhlášením jednati mají, vyhlásiti ne-
mohau. A tak to vyhlášení odloženo bylo do zejtrčí.

V středu, když jsau se páni stavové, dne 24. měsíce října
a padesátého sedmého dne po nešťastném zahynutí Ludvíka krále, na
hrad pražský sjeli a ty věci, o kterých dne včerejšího skrze nejv.
purgkrabího pražského, z kaple sv. Václava do saudné světnice
s pány volenci příchozího, zmínka se stala, povážené i zavřené byly,
od téhož nejv. purgkrabího opět předkládáno bylo, že podle tý pří-
sahy, kterau včerejšího dne o volení nového krále v kapli sv. Vác-
slava všickni páni volenci učinili a nato všelikterak myslili, aby
za krále nejschopnějšího pána volili, kterého také nyní před všemi
pány stavy i před vši obcí za krále, nejmilostivějšího pána Fer-
dinanda, arcikníže rakauské, vyhlašují. — To slyšíce stavové
i celá obec, všickni jedním hlasem píseň: „Svatý Václave, vej-
vodo české země, etc.“ zpívati začali a do kostela sv. Víta tak
zpívající když vešli, tam píseň: „Te Deum laudamus etc.“, „Tě

Stavové opět
se sešli.

Nový král
vyhlášen
Ferdinand.

1526 Boha chválíme etc.⁴ spívána a střelba po celý Praze držána byla i všeliké kratochvíle toho dne se dály. A tak v který den král Ludvík, utíkaje z bitvy, nešťastně zahynul, toho dne, totiž v středu, Ferdinand arcikníže rakauské za krále českého vyhlášen byl, okolo devatenácté hodiny.

Poslové k
novému
králi vo-
lení.

Páni stavové, poděkujíce Pánu Bohu v kostele sv. Víta na hradě pražském za to, že je novým králem obdařiti ráčil, z kostela do saundné světnice se navrátili a potom se snesli, co se dluhův dotýče, ty aby do Suchých dnův postních pováženy a do sv. Jiří, nejprv příštího, kteří jsau spravedlivy, zaplaceny byly. Také ponevadž jsau již artikulové sněmem zavřeni, aby poslové vybrání, aby k novému králi vyslání byli a jim instrukcí neb naučení dána byla, podle které by své poselství konati měli. Po dosti dlouhém o to rozmlouvání, zvolení byli k J. Mti. v nově volenému králi tito páni: Z panského stavu: Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí zemský, Adam z Hradce, nejv. kanclíř, pan ¹⁾ z Waitmle, Jan z Wartmberka a na Dubu ²⁾, Břetislav Švihovský, Albrecht Šlik; z rytířstva: Radslav z Šebřova, nejv. písař zemský, Oppl z Fictum, Jan Trčka z Lípy, Pluknar (sic) ³⁾, Jaroslav Brozanský z Vřesovic a Mikuláš Hysrle. Z městského stavu: Jan Pašek z Vratu, Zikmund Vaníček z Prahy, Oldřich ⁴⁾ kancléř, Mikuláš Konáček ⁵⁾, Mikuláš z Prácheňan z Hory, Mikuláš Černobejl z Žatce. — Těm pak všem osmnácti pánům nařizeno bylo, aby se všickni na den sv. p. Kateřiny v Jindřichovém Hradci sjeli a odtud všickni spolu k novému králi Ferdinandovi jeli.

O tom těchto pánův poslův do Vídně přjezdu i o věcech ostatních, které tam ti poslové jednali, málo níže se jedná.

Dobré mí-
nění purg-
krabě praž-
ského.

NB. Zde sluší také i to pozorovati, že spíše, nežli volenci dne auterního do kaple sv. Václava k přísaze a k volení nového krále vešli, nejv. p. purgkrabě pražský k svému dobrému příteli z rodu Švihovských následovně promluvil a v tajnosti nového krále vyjevil, řka: „Vyjdu-li já dnes z kaple sv. Václava s odkrytau hlavau, kníže bavorské, vyjdu-li pak s přikrytau hlavau, Ferdinand arcikníže rakauské,“ kterému on Zdeněk dobře přál, také Zdislav Berka, „za krále jest vyvolen.“ Švihovský, vida téhož dne auter-

¹⁾ Šebastian.

²⁾ Pravděpodobněji uvodí se v jiných pramenech na místě p. z Wartmberka Křištofor ze Švamberka.

³⁾ Správně: Wolfart Planknar z Kynšperku.

⁴⁾ z Prostiboře, kancléř spojených tehdejších obcí pražských.

⁵⁾ z Hodíškova.

ního p. nejv. purgkrabího z té kaple s přikrytou hlavou vychá- 1526
zeti, ihned se posadil na koně, kterého již přihotoveného měl, aby
na něm buď do Bavor k Albrechtovi (sic), aneb do Rakaus k Fer-
dinandovi s šťastnou novinou odjeti mohl tím čerstvěji; a k nově
volenému králi Ferdinandovi arciknížeti pospíchal, od něhož on
Švihovský nejenom vhlídně přivítán, ale také štědře obdarován
byl. — Tak v své kronice Vilím Slavata, nejvyšší kanclír český,
píše ¹⁾.

Poslové také od arciknížete Ferdinanda po nešťastném zahynutí <sup>Poslové
Ferdinan-
dovi a po-
těstěním do-
mů propu-
štění.</sup>
Ludvíka, uherského a českého krále, do Čech k pánům stavům na
sněm vyslaní, jakž o nich vejš častá zmínka zde se již stala, s po-
těstědlnou odpovědí k svému pánu, arciknížeti Ferdinandovi a již
v nově volenému králi českému, od pánův stavův zpátkem do Vídně
z Prahy posláni a propuštění byli, jichž jména jsau tato: p. Jiří ^{Jich jména.}
z Puchhaimu, zemský maršálek dolejších Rakaus, p. Zikmund
z Ditrichšteina, zemský hejtman v Štýrsku, p. Zikmund Ludvík
z Polhaimu, p. Jan ze Staremberka, Jan Merekši (sic) ²⁾, Mikuláš
Robenhaupt, sekretář ³⁾.

Spíše, nežli k pánům poslům, od stavův českých k novému
králi Ferdinandovi do Vídně vyslaným přistaupím, uznal jsem býti
věc slušnou, následující artikule, o kterých vejš častá zmínka zde
již učiněna byla, nyní položiti.

Artikulové od stavův vyšších a od pánův k nim
zvolených spisování a na sněmu obecném přítom-
ného 1526. léta dne 15. měsíce října čtení i svolení,

1. Nalezli vůbec za právo: Kdyžkolivěk jest král český neb <sup>Za živobytí
krále nemá
žádný na
království
česká koru-
nován býti.</sup>
bude, a žeby měl prve děti neb i neměl, tehdy žádného jiného
v jeho živobytí za krále voliti a korunovati nemáme, nežli po jeho
smrti, kdybychom žádného krále voleného a korunovaného neměli;
byť pak i dědic byl tohoto království, tehdy také v živobytí krále
českého nemáme ho dáti korunovati, než po smrti krále a v tom se tak
zachovati máme stavové tohoto království, jakž jest podle práva a
svobod našich. Také žádného krále českého, byťby on řádně volen
byl, nemáme korunovati, leč nám prve přísahu učiní na mezích tohoto
království, jestli žeby on v tomto království v čas volení nebyl; pakli
by v Čechách byl, tehdy na hradě pražském má přísahu učiniti <sup>Před koru-
nováním má
přísahati vo-
lený král.</sup>

¹⁾ Že tato zpráva úplně jest smyšlená, dokázáno jest ve „Zvolení Ferd. I.
za krále“ (str. 57.) a obsírněji v německém vydání téhož spisku (str. 69.).

²⁾ Správně: Mrakeš z Noskova.

³⁾ Viz str. 4, pozn. 1.

1526 a korunován býti. Pakli by kdo z obyvatelův tohoto království k jinému mimo toto, jakž jest tuto za právo vůbec svoleno a nalezeno, o tom svolení věda, svolil neb jednal, a to se na něj v pravdě shledalo, tehdy ten má čest i hrdlo ztratiti a z tohoto království českého vyhnán býti a všickni obyvatelé tohoto království mají pod tauž pokutau na jeho i na jeho pomocníky pomocni i podstatni býti. Pakliby který král český chtěl nás k tomu vésti neb nutiti, abychom v jeho živnosti neb živobyťi jiného krále českého volili aneb korunovali, tehdy nemáme J. Mti. ničímž povinni býti, než co bychme v tom předse vzali, aneb kteříž z nás to budeme moci s poctivostí učiniti, z toho nás nebude moci přes přísahu svau a přes tento obecný nález žádný král český ani žádný jiný viniti; a v tom máme sobě také podstatni býti;

Přísaha do
desk slože-
na býti má.

2. Nalezli vůbec za právo: Přísahy, které králové čeští činívali a činiti mají království českému, buď volení neb dědicové, buď na mezích království českého neb na hradě pražském, při korunování, aby slovo od slova v dsky zemské zapsané byly, pro budaucí paměť i také proto, aby žádných o to mezi králem českým a stavy království českého rozdíluv nebylo;

Král svobo-
dy má po-
tvrđiti.

3. Nalezli vůbec za právo: aby prve král český, volený ani dědic, korunován nebyl, leč nám přiřkne práva, privilegia a svobody naše podle obyčeje a zvyklosti v tomto království zachovati a od králův českých potvrditi a to skutečně v času jmenovitém vyplniti;

Svobodný
má býti
král.

4. Nalezli vůbec za právo: abychom sobě korunovali svobodného a nezávázaného žádného v žádných věcech, kteréž by království spravedlivě příslušely, a ne k vlastnímu užívání králi českému, mimo artikule v tomto sněmu svolené a sepsané, kteří mají také jako starodávni držáni a zachováni býti tak, kterak sami v sobě jsau. Pakli by který ten, kterýž budaucím králem aneb potomným býti má, dříve korunování komu se veť zavázal aneb zapsal v předepsaných věcech co učiniti, buď osobě neb osobám, že takový zápisové a závazkové místa míti nemají a stavové tohoto království toho dopauštěti nemají žádnému užiti proti králi a svobodám tohoto království; pakli by toho, oč odpor byl, odpíral, tehdy má se to zřízeným zemským saudem v tomto království spravedlivě rozeznati.

Král dsky
zemské so-
bě nemá o-
svojovati.

5. Král český proti svobodám starodávním království českého nemá desk zemských v svau moc bráti, ani nikterakž v ně vkráčovati mimo svobod tohoto království, než mají v svobodě zůstati, tak jakž jest prve bývalo a býti má spravedlivě, podle svobod tohoto království.

Aufady zem-
ské sám král
nemá žádně-
mu bráti.

Těž také, poněvadž za živobyťi za žádný auřad nemá pro-
šeno býti, nad to král J. Mť. nemá moci jich žádnému bráti,

bez spravedlivého auředníkův, saudeův zemských, i jiných radd království českého rozeznání; než jestli že by kdo provinil, neb naň při tom auřadu jaká nehodnost a nedostatek zřetelný seznán byl, proti tomu se nemluví, neboť netoliko auřad vzíti takovému se může, ale i trestán aby byl podle provinění.

6. Nalezli vůbec za právo: aby žádný ven z země k žádným saudům potahován nebyl, ani kam jinam, mimo saudy zřízené tohoto království, o nižádnau věc, od krále J. Mti., ani od jiného žádného.

Obyvatel tohoto království jinam k saudu volán býti nemá.

7. Nalezli vůbec za právo: Jestliže by kdokoliv mimo řád práva chtěl naše práva a svobody rušiti a kaziti, v tom máme podle sebe všickni státi a sebe neopauštěti a toho netrpěti, než v tom ve všem a pod těmi pokutami, jak jest která uložena, se zachovati.

Svobody od každého hájené býti mají.

8. Nalezli vůbec za právo: Jakož se v Čechách předešlých časův dále, že jeden s druhým jsauce v pùhonech, pùtky na se činívali, jedni druhé mordovali, zranili a zjímali i na poctivostech sobě vysoce dotýkali: protož aby takových věcí pro tento čas žádný se více nedopauštěl. Pakli by se kdo toho dopustil, má před králem J. Mti. na saudu zemským slyšán i sauzen při nejprvnějších Suchých dnech býti. Pakli by J. Mf. král v zemi nebyl, tehdy před saudem zemským mají se k takovému každému podle provinění jeho s skutečným trestáním zachovati a takový každý, kdož by vinen měl býti, aby dvě neděle před těmi Suchými dny obeslán byl.

Seestnosti aby se přetřovaly a neřádová.

Jiní artikulové, k jichž spisování ze všech třích stavův po osmi osobách dne 16. měsíce října zvolených bylo, vůbec čtení i svolení byli¹⁾.

1. Též na tom jsme se všickni svolili, když jsme předešle na tom za slavné paměti krále Ludvíka J. Mti. zůstali, prve než ještě J. Mf. v panování tohoto království vpuštěn býti ráčil, že jsau práva napravena býti měla, ale až dosavad ta věc k místu a k vykonání přivedena není, pro kteraužto věc mnozí nedostatkové a nebezpečnosti se nacházejí. A protož taková věc k místu tak, jakž jsme se prve svolili, aby přivedena byla, než co již jest napraveno, to má v své mocnosti zůstati, a osoby se mají k tomu voliti, čas i místo vykázati, kde a kdy by se napravovati měly, a což ještě potřebí, má se vložiti.

Práva aby napravena byla.

2. Král J. Mf. kterýžkoliv volen bude, ten aby dvorem svým v tomto království obyčejně ráčil býti. Pakliby J. Mti. kdy zvláštní

Král v Čechách bydliti má.

¹⁾ Viz str. 13.

1526 potřeba tohoto kázala, aby do jiných zemí aneb do země své odjeti ráčil, tehdy toto království k opatrování aby ráčil poručiti obyvateli neb obyvatelům království tohoto českého s raddau obecního sněmu a žádnému jinému.

Raddy mají
býti Čechové.

3. Radd J. Mť. Kská. žádných jiných užívati nemá v věcech království tohoto a v tom, což přísluší králi českému, nežli Čechův a obyvatelův království českému příslušejících.

Služby při
králi dle
starobylosti.

4. Co se služeb při dvoru krále J. Mti. dotýče, přitom máme tak, jakž od starodávna bývalo, zachováni býti.

Z české kan-
celáře maji-
statové ma-
jí vycházeti.

5. Král J. Mť. budaucí, ani potomní králové čeští, nemají dávatí rozkazovati ani dopauštěti žádných majestátův ani potvrzení do království českého a do zemí k němu příslušejících, též ani do říše, což k české koruně přísluší, odjinud, leda z kanceláře království českého tak, jakž spravedlivé býti má.

Vlastenci
ařady za-
stávají mají.

6. Auřadové v království českém a v zemích k tomuto království přivtělených, kteří spravedlivě příslušejí a náležejí od starodávna obyvatelům království českého, na ty J. Mť. Kská. ani budaucí králové čeští nemají žádného jiného saditi, ani jich dávatí žádnému jinému, nežli Čechu rozenému, podle svobod tohoto království, kterýmž taková věc náleží, a zvláště v Slezích a Lužických zemích.

Král dluhy
zemské.

7. Co se dluhův zemských zaplacení, i také některých zámkův a zboží královských vyplacení, kteréž zem na sebe byla vzala, dotýče, i také s kým smlauvy učiněné z poručení slavné paměti krále J. Mti., ano také co se základů na Horách Kutnách, s povolením též také krále J. Mti. i s zemským dotýče, ty mají od J. M. Kské. bez prodlení zaplaceny i vyplaceny býti, bez zemské obtížnosti.

za služby
ponášalý
dluhy má
zaplatiti.

8. Co se pak dluhův, od králův J. Mti., krále Vladislava a krále Ludvíka slavných pamětí, za služby pozůstalých z i milosti daných i zapsaných, dotýče, aneb kohož ráčili živností opatřiti, aneb s kým o statky smluviti z obyvatelův tohoto království, tomu se má od J. Mti. každému, podle jednoho každého spravedlnosti dosti státi, a o to se má raddami tohoto království, co jest komu pořádného a spravedlivého dluhu dlužno, rozvážiti.

Pod jednou
i pod obojí
mají býti v
svornosti
zachováni.

9. Poněvadž jest svolení zemské mezi všemi stavy tohoto království, že jedni druhých, kteří jsau pod jednaou a pod obojích způsobau, utiskati ani haněti nemají, i též J. Mť. Kská. má se k nim obojím zachovati, a v tom žádnému z nich, jak jedním tak druhým, autiskův žádných nečiní, ani činiti dopustiti nemá. A poněvadž i v tom, co se víry dotýče, v zemích okolních, k tomuto království příslušejících, rozdílové jsau, zato J. M. Kskau. žádati máme,

aby to J. Mť. král při císaři J. Mti. a králích křesťanských jednati 1526
ráčil, aby takové roztržitosti skrze řádné sjítí k ohledání přišly
a spravedlivému křesťanskému srovnání i k nápravě aby přivedeny
býti mohly.

10. Žádným kněžím nemá se dopustiti ženiti, ani také roz-
pusťlosti a zjevných hříchův jim povolovati. Též také při dvořích
a čeledi svých a poddaných svých ze všech třech stavův má nato
s pilností pozor dáti, aby žádná rauhání proti velebným svátostem,
ani proti matce Boží a svatým od nižádného se nedála, pod sku-
tečným trestáním. Též aby maso po všeckny dni postní, tak jakž
jest to od otcův svatých v církvi svaté nařízeno, jedno nebylo,
a žádný nemá toho dopauštěti na svých panstvích, ani sám činiti.
Pakli by kdo přes toto naše svolení usvědčen byl, že jest sám
maso jedl aneb svým jísti dopustil, věda o tom nařízení, aby
J. M. Kská. s raddami svými to k nápravě přivedl, pokud se
J. Mti. zdáti bude. — Také svátkové, jakož neděle svatá a jiní
svátkové od církve svaté vyměřený, aby svěcení byli od každého,
a žádný aby se sám toho nedopauštěl, tak i jiným svým buď čeledi
neb poddaným svým tohoto netrpěl.

Ženidba
kněžím, rauhání
proti
svatým, též
masná jedo-
ní nemá se
trpěti.

Svátkové
světiti se
mají.

11. Co se pak pití a ožírání hanebného i jiných rozpu-
stlostí a zjevných hříchův proti Pánu Bohu dotýče, na tom jsme
se všickni snesli, abychom ze všech stavův buď čeledi neb pod-
daným svým i lidem jiným žádným toho netrpěli, poněvadž jest
věc dobrým činiti nenáležitá, nepoctivá, a před Pánem Bohem
i přede všemi lidmi ohyzdná.

Zjevný hř-
chové mají
se přetrho-
vati.

12. Poněvadž páni věřitelové dluhův J. M. Kské. i zemských
do sv. Jiří nejprv příštího čekati mají, že také jiní jedni druhým
všech dluhův čekati dotud mají, a ti, kteří pro dluhy ve věži sedí
a zatčeni jsau, též dotud rok míti mají, kteří by se v tom času měli
stavěti. Než na koho jsou listové obranní¹⁾ vyšli, to se v toto
nepojímá, ani také to, na komž jest berně komu na podíl uká-
zána. A kdož mají u koho dluhy bez aurokův, ježto toho času
k plnění přišly, z těch dluhův mají se aurokové dáti od jistce
věřiteli, jestli žeby kdo bez aurokův čekati nechtěl, a jistina jemu
věřiteli dána nebyla; než pro auroky neb pro listův obnovení
z toho může jeden každý druhého pořadem práva a ležením hle-
děti, i pro dluhy právo až do odhádání vésti do sv. Jiří, jeden se
druhému v tom tím svolením nezastíraje. Také zatykovati mohau, však
kdo by zatčen byl pro dluh peněžitý, aby rok měl do téhož sv. Jiří.

Dluhy se ma-
jí čekati atd.

¹⁾ O listu obranném viz Brandlovo Glossarium str. 184.

1526

Židé dluhy
mají čekati.

13. A Židé též dluhův těch, kteří jsou v purgkrabských rejstrách zapsáni, do téhož sv. Jiří čekati mají.

Poslům vy-
slaným k
králi mají
se peníze
půjčiti.

Co se pak těch osob dotýče, kteří k J. Mti. králi volenému jeti mají od země z pánův, z rytířstva i z měst a co tam jednati mají, nato na všeckno dána jest jim instrukcí. A poněvadž pro dobré tohoto království i nás všech jeti mají, aby toho také škodni nebyli, má se jim z berně turecké peněz půjčiti a je založiti a to berníci a krajové, v kterých taková berně jest, mohau to dobře učiniti a mají, poněvadž jsou se o to svolili; a kdyžby ty osoby z pánův a z rytířstva, kterýmž ta berně bude vydána, zase z Vídně do Čech se navrátili, a země že by jim to zase nahradila, co jsou utratili, tehdy oni mají tu berní krajanům zase k potřebě tu, kdež jiné turecké berně leží, bez odporu položiti.

Glejti pod
menší pečeu-
ti.

14. O glejtův dávání pod menší pečeti zemskau, jmenem auředlníkův a saudcův zemských, kteréž se mají dávati po relaci nejv. pana purgkrabího pražského.

Vejržnost
má se upo-
kajiti.

15. Kdyby se pak jaký vejtržek učinil, aneb kdo komu lidi pobral, má také to pan nejv. purgkrabí obmejšleti, aby to na dobré míře postaveno bylo.

Saud ko-
morní odlo-
žen.

16. Saudu komorního, který by měl držán býti o sv. Václavu a o sv. Kateřině, až do Svátostí odložiti, a pūhonové k přem ani k svědomí aby k tomu saudu vydávání nebyli do Suchých dnův postních nejprv příštích, aneb do příjezdu krále J. Mti.; a ta všeckna registra komorní mají se zapečetěna do desk zemských položiti.

Odpověď do
nemí dána
býti má.

17. Odpověď dávati do zemí k tomuto království příslušejících i co se sjezdu v Kladště dotýče.

Berně aby
se nevydá-
valy.

18. Měštům psáti všem, kteříž jakékoliv platy neb berně za sebau mají, aby žádných těch platův ani berní nikam nedávaly až do dalšího poručení a rozkázání nejv. pana purgkrabí pražského.

Nejvyšší
purgkrabí
sjezd aby
položil.

19. Pan purgkrabí pražský jestli že by co toho potřeba byla, může sjezd v kraji neb v krajích položiti i také hejtmany v krajích ustanoviti, a to až do sněmu budaucího.

Sněm v Pra-
ze aby
držán byl.

20. Sněm má položen býti na hradě pražském, aby se na něj stavové sjeli ten den na Nové leto, a ten má nejv. purgkrabí pražský rozepsati.

Register dlu-
hův k deskám
zemským.

21. Register dluhův, kteréž Martin Kozlovec má, u desk zemských zapečetěný má se položiti ¹⁾.

¹⁾ Úplný výpočet článků těchto v tom seřazení, v jakém králi Ferdinandovi I. předloženy byly se všemi vysvětlivkami, nachází se ve vydavatelské spisku „Zvolení krále Ferdinanda I.“ na str. 75—80. (V německém vydání str. 87—94.)

S těmi na obecném sněmu svolenými artikuli a s dostatečnou 1526
 vejpravau i vyučením páni poslové čeští, ze všech třech stavův ^{Poslové čeští do Vídně přijeli.}
 po šesti osobách, k. J. Mti. v nově volenému králi Ferdinandovi
 do Vídně v sobotu po sv. Ondřeji když přijeli, arcikníže Ferdinand,
 král nový, hned k panu kanclíři českému Adamovi z Hradce, některé
 své raddy vyslal, toho se doptává, brzo-li by páni poslové čeští
 své poselství chtěli řídití a v malém čili v velkém počtu chtěli
 by to učiniti? Z té příčiny on pan kanclíř následujícího dne ne-
 dělního všechny pány posly objíti a jim to oznámiti rozkázal,
 kteří v hospodě u Bílého Jednorozce pospolu jsauce, natom zů-
 stali, aby služeb vzkázání a J. Mti. za krále volení, co se vůbec
 v království dalo, to též vůbec před velkým počtem s náležitým
 doložením, na jaký způsob J. Mť. za krále volen býti ráčí, ozná-
 meno bylo; a když by J. Mť. ráčil míti práznost, že by to J. Mti.
 chtěli oznámiti, s čím a s jakými artikuly od celého království
 českého jsau vysláni.

Téhož nedělního dne v nově volený král těm pánům poslům ^{Ferdinand poslům českým dary poslal.}
 rozličné dary, totiž: malvazí, ryvolu i jiné víno rozličné, též voly,
 ryby, oves i zvěřinu poslal, při kterýchžto dařích také sedmou
 hodinu polovičního orloje k zejtřejšímu dni pondělnímu on nový
 král k řízení a k slyšení téhož poselství jmenovati ráčil; pro kteréž
 také J. Mť. král téhož dne pondělního před tau určitau hodinau
 své pány vyslal.

Přijedauce páni čeští poslové před J. Mť. přívětivě od něho ^{Slyšáni byli.}
 přijati byli, a posadivše se před velkým počtem J. Mti. dvořenínův,
 od všech stavův království českého podle nejvyšší možnosti, s celau
 volností a hotovostí, jakožto králi svému volenému, služby vzkazo-
 vané byly. Na to věřící list pod zemskou pečeti ti páni poslové
 čísti dali, v němž osoby zejména každá s svým stavem postavena
 byla i Pražané, mimo Hory a od jiných měst vyslané osoby ze-
 jměna zapsané nebyly, a toliko těmito slovy obsažené byly: „Pražané
 a jiní poslové z měst.“ Potom J. Mti. oznámeno bylo, kterak sněm
 obecní v království českém držán byl, na nějž také poslové J. Mti.
 vejš zejména položení, vysláni byli, po nichž také J. Mti. odpověď
 byla poslána, že jsau stavové království českého z své svobodné vůle
 a zvláštní náchylnosti a lásky, kterau k J. Mti. mají, to učinili, zato <sup>Za krále že
 zvolen jest,
 oznamovali.</sup>
 prosíce, aby jich pánem milostivým a spravedlivým býti ráčil.
 Oznamovali dáleji, že s jistými artikuli k J. Mti. jsau vysláni, které
 dle libosti J. Mti. v známost uvéstí chtějí.

Těm pánům poslům od J. Mti. odpověď skrze p. biskupa tri- <sup>Jim díky-
 váno bylo.</sup>

1526 dentskýho ¹⁾ v latinské řeči dána byla a předkem poděkování z služeb i vším dobrým připovědino spomínání. A ačkoliv J. Mť. z daru božského mnohé země po svých přátelích, též i mnohá při nich za neprázdnění míti ráčí, však že toho velmi vděčen jest, že k J. Mti. takovou láskou páni stavové čeští nachýleni jsau, za kteraužto lásku vždycky milostivým a spravedlivým pánem jich býti, s pomocí boží i s raddau jich království české chvalitebně fíditi, a k jednomu každému, k bohatému i k chudému, přívětivým ukazovati se ráčí.

Po té řeči páni poslové vyvstanauce a k J. Mti. královně přišedše, jí také náležitě pozdravení učinili. Nato páni a raddy J. Mti. nového krále, pány posly české až do hospody k pánu kanclíři vyprovodili, kdež jménem J. M. Kské. všechny k osmý bodině zejtrejšího dne k sv. mši a potom k obědu zvali. A tak ti poslové čeští nazejtří k sv. Štěpánu do kostela na mši sv. jeli, kterau biskup z Nového Města rakauského ²⁾ o sv. Trojici slaužil. Z kostela do burgu neb do obydlí nového krále přijedauce, k stolu se posadili, při němž J. Mť. král s královnau, Kazimír, margkrabí brandeburský, biskup tridentský, p. Ditrichštejn a p. poslové čeští všickni při jednom stole seděli, mimo z pánův Pražan: mistr Jan Papaušek (sic) ³⁾ a Zikmund Vaníček, velmi nemocni byvše, ani při poselství, ani přitom obědě přítomni nebyli. Na stůl po patnácti misách se nosilo a všech krmí dvě stě a třicet se napočítalo. — Po obědě vystavše a poděkování učinivše, do své hospody jeti se strojili, jimž J. Mť. král hodinu sedmau následujícího dne k jednání jich věcí položil.

Nazejtří v středu před sv. Mikulášem, v hodinu sedmau ráno k J. M. Kské. páni poslové čeští přijedauce, před raddami J. M. Kské. podle instrukcí, s kterau od pánův stavův byli vysláni, poselství a své věci v následujícím pořádku činili a přednášeli:

1. O přísaze J. Mti. oznamovali, kterak předkové J. Mti., byvše volení za krále český, jsau činívali, a přísahu všem třím stavům na pomezí českým dělali tak, jakž vyměřena a J. Mti. podána jest, které ráčí vyrozuměti. A potom při korunování na hradě pražském podruhé že J. Mť. přísahu činiti má, přitom také to oznamujíce, kterak Pražané vůbec za právo vydali, aby jim J. Mť. král nový před branau, spíše nežli by do Prahy vyjel, také ráčil přísahu učiniti, dokazujíce, že jsau se tak předkové J. Mti. zachovati

Pražanům
nový král
před branau
přisahal.

¹⁾ Bernarda Clesia.

²⁾ Dětřich Kammerer. Gams Series. episcoporum str. 322.

³⁾ MĀ státi: Pašek.

ráčili. Přísaha pak, kterau král český, v novévolený, na hranicích českých učiniti má, jest tato: Přisaháme Pánu Bohu, matce Boží i všem svatým, že pánům, rytířům, Pražanům a městům i vší obci království českého chceme a máme v kostele arcibiskupském u sv. Víta na hradě pražském, při korunování našem na království české, přísahu učiniti takovou, jaká nám vydána bude, že je máme při jich rádech, právích, svobodách, spravedlnostech, a přitom všem, kterak ta přísaha v sobě obsahovati bude, kterauž učiniti máme a povinni jsme zachovati. Tak nám Pán Bůh pomahej a všickni svatí!

1526

Přísaha nového krále.

2. Ti p. poslové J. Mti. králi o artikulích sněmovních ozna-
movali, které všeckna země svolila, žádajíce, aby je milostivě potvrditi ráčil.

O potvrzení artikulův.

3. O nějaký zápis také mluveno bylo, který ani v Praze, když o šosích instrukcí spisována byla, ani tehdyž v Vídni čten nebyl, neboť nemajíce jej s sebou z desk zemských vypsaneho, teprva pro něj do Prahy poslali, a několik dní v Vídni meškati museli; kterýžto zápis že i král Ludvík učiniti ráčil, tak jak předkové J. Mti. činívali; ten pak že nic jiného v sobě nezavírá, toliko aby při právích, spravedlnostech a svobodách jich ráčil zachovati. Jehožto také vejpis (bez něhož J. Mť. král býti neráčil, nýbrž jej viděti chtěl), z Prahy když přivezen byl, J. Mti. králi páni poslové ho dali.

Pro zápis do Prahy posláno.

4. Co se dluhův po králi Vladislavovi a Ludvíkovi, slavných pamětí, pozůstalých dotýče, které země česká na sebe přijala, aby je ráčil J. Mť. do sv. Jiří zaplatiti; nebo jestli že by dále s tím prodlévati, strach, aby se při Letnicích právu nějaká překážka nestala, z čehož mnoho zlého a velké povstání v lidu státi se mohlo, jakž i v tato léta mnoho zlého v té koruně české z té příčiny se přihodilo. A také to zaplacení dluhův že jest ne z žádosti jich země, než dobrovolného přifíkní J. Mti. z Vídne do Prahy na sněm pánův posláno přišlo. A ačkoliv jsau se jiní u větší summy podvolovali, však nato se páni stavové nic neohlédajíce, že jsau z lásky, jakž prve oznámeno jest, J. Mť. sobě za pána volili.

O zaplacení dluhův.

5. O vyplacení zámkův, k rozmnožení dvora J. Mti. v berni zapsaných.

O vyplacení zámkův.

6. O smlauvy učiněné, aby do sv. Jiří neb Jana konečně vyplatiti a zaplatiti ráčil těm, kterým ohněm škoda učiněna, neboť kdyby se toho nestalo, strach, aby v zemi válka nepovstala, a kdyby se jim tím prodelelo, žeby snad i k tomu přijíti muselo.

O smlauvy učiněné.

7. O milostivý dluhy a služby připověděné podle radd rozvážení.

O dluhy a služby.

1526

List na svobodné volení krále.

8. Aby J. Mť. ráčil dáti list pod pečetí svau, které nyní ráčí užívati, a potom ten list obnoviti pod pečetí království českého, že jsau stavové čeští z svobodné vůle J. Mť. vyvolili a z nížádné povinnosti za pána vzali.

Bulla zlatá do češtiny vyložená.

9. Aby bulli zlatau císaře Karla IV. na volení krále českého, řeči českau vyložiti a potvrditi ráčil.

Raddy české aby měl.

10. Raddy české aby hned při sobě míti ráčil, pro mnohé velké příčiny, aby se žádného zmatku skrze nevědomost tomuto království nepříhodilo, jakž se jest mnoho zlého za krále předešlého stalo, který se o české věci s cizozemci, našich svobod, práv a obyčejův nepovědomými, radíval.

A dřív nic nečinil.

11. Aby do říše J. Mť., ani kam jinam od země, nic potvrzovati aneb psáti o věci české neráčil, dokud na královskou stolicí nedosedne a radd českých míti nebude.

Při svobodách aby zachování byli.

12. Aby při právích, svobodách a obyčejích chvalitebných netoliko stavy české, ale všechny k tomuto království přivtělené země milostivě zachovati ráčil.

Práva aby obhajoval.

13. Aby práva obhajovati ráčil, jakž tím z přísahy své povinen býti ráčí, a oni také že rádi chtějí J. Mti. toho dopomahati, jsauce k právu zavazáni, dokládajíce, že neznají, aby mocněji J. Mť. panovati mohl nad svými poddanými, jako když právo svůj průchod má, lépe mnohem, než aby velká vojska držeti ráčil.

S dvorem svým v Čechách bydl.

14. Jakž od poslův J. Mti. přičeno, že s J. Mti. o to mluviti budau, aby na větším díle v království českém býti ráčil, a že jsau jim oznamovali nepochybnou míti naději, že to konečně J. Mť. učiniti ráčí, i to dokládajíce, jak jsau císařové římsí a králové čeští dvorem svým obyčejně v tomto království bývali, a to že k všemu dobrému tomuto království přicházelo, jakž skrze nebejvalost pánův v tomto království ti dluhové a mnoho zlého vzniklo; a protož oni žádají J. Mť. pro rozmnožení tohoto království, aby to ráčil učiniti a v Čechách svým dvorem býti.

Aby lucemburskau zem k české koruně připojil.

15. O zem lucemburskau (jakž císař, bratr J. Mti., když nejvíce skrze příčinu pánův stavův českých, římské císařství dosáhl, mnohá přířikání milostivá tomuto království českému činiti ráčil) aby při J. Mti. panu bratru římským císaři, Karlovi V., o tu krajinu lucemburskau jednati ráčil, jakau na ni spravedlnost míti ráčí, aby i sobě vyprostiti a potom království českému zase připojiti ráčil.

Waldsaský klášter aby zase k Čechám připojil.

16. O Waldsaský klášter, kterýž s zámky i s některými městy k němu přivtělenými kníže Fridrich, falckrabí, před dvěma lety odňal, aťkoliv proto Čechové nebyli tak nedbanliví, aby se toho mstíti a zase jemu odňiti nechtěli, ale J. M. Kská. slavně

paměti, neráčil v tom Čechův uposlechnauti, nýbrž na něčí radu 1526 tím prodlužovati ráčil tak, že toho až do té chvíle přitom ostalo. Žádali také páni stavové i to, aby sobě J. M. Kská. toho neráčil lehce vážiti, poněvadž ten klášter osm i devět zámkův má, a kdyby toho potřeba J. Mti. a tomuto království byla, žeby odtud také šest tisíc lidu mohlo k pomoci přispěti, jsauce toho před rukama cesty snadné, kudy a jak by k tomu přijíti a zase to k české koruně J. Mť. připojiti ráčil, v čemž páni stavové také J. Mti. skutečně napomocni budou.

17. Aby sobě J. Mť. neráčil obtěžovati do těch, kteří jsau se na toto království táhli a králové čeští býti žádali, poněvadž to dobře znáti ráčí, kterak J. Mť., i také jiní, o své poctivé rádi usilují. Kterí o království české stáli stá.

18. Též do obyvatelův zemských aby sobě neráčil obtěžovati, kteří jsau ne pojednau k J. Mti. přivolili, poněvadž jsau potom s jinými, v moc to těm osobám davše, kteří jsau J. Mť. volili, z jednostejné vůle za krále a pána svého podnikli. I také kteří jej za krále mti nechtěli, aby jim to nepřipomínal.

19. O spravedlnost pana Albrechta z Šternberka a Zelené Hory, kterauž má pod J. Mti., aby mu k ní pomoci ráčil a tomu do sv. Jiří, měl-li by jakau pod J. Mti. spravedlnost, konec aby učiniti ráčil, a toho mezi J. Mti. a mezi nim do času toho, aby pokoj zachován byl. Spravedlnost o Zelonau Horu.

20. I raddy české aby v potřebách českých jich užívati ráčil a ne, jak předešlý král, nechtěl povolovati raddám českým, než někdy ledakomus a někdy mladším, kteří u dvora J. Mti. slaužili a do raddy nepřináleželi, věci království českého k rozsazení dával, což kdyby se nebylo dalo a J. Mť. raddami kdyby se byl spravovati ráčil, mnohé věci byly by jináče opatrované a k ničemuž zlému bylo by nepřišlo. Radd českých aby užíval.

21. O pana Salamanku ¹⁾, jak páni stavové správu mají toho, a o některých jiných, jak by oni užitekův svých radami svými hleděli a z toho jak by některý země a J. Mti. poddaní jej sobě obtížili tak, jak se jest ledacos přihodilo, prosíce J. Mť., aby pro věci jich české jeho a jiných, jemu podobných, v raddách svých při sobě mti neráčil; že jsau takovými věcmi prve trestáni byli, aby Raddy svého vyhledávali aby při sobě neměl.

¹⁾ Gabriel Salamanka, rodem Španěl, byl jedním z nejdůvěrnějších rádců arciknížete Ferdinanda. Španělské zásady jeho o svrchovanosti moci vládařské nenalézaly zcela přirozeně žádné přízně ve stavovských státech vnitro-rakouských, a protož kvašení mysle proti Salamankovi bylo veliké. Srovn. Ranke Deutsche Gesch. im Zeitalter der Reform. II, str. 91. etc., Krones Handbuch der Gesch. Oesterreichs II. s'r. 623. a 642., Göhlert v XLI. sv. Archivu für oest. Gesch. (1869.) a j.

1526 zase k témuž nepřišlo. A to, což mluvějí, jako poslové že mluvějí, majíce o tom od země poručení s tau žádostí, aby sobě toho do nich obtěžovati neráčil, než radd českých aby užívati ráčil, slibujíce, že se z daru Boha všemohaucího lidé naleznau upřímní a věrní J. Mti. i tohoto království k dobrému vždyckny radíce, jsauce k tomu dobrými rozumi obdaření.

Artikul o
království
uherském
přidán
nebyl.

Až podtud artikulové s instrukcí J. Mti. oznámování byli, z nichž jeden o království uherském vypuštěn a zanechán byl, jehož rozum byl tento: Jestli by se chtěli Uhři dobrovolně J. Mti. poddati, aby to království ráčil přijíti, však v něm bytem nebýti proto, že by jiná svá užitečná panství opustiti musel; nebo poněvadž za dvě stě míl pomezí s Turky to království má, že by tolik užtkův z téhož království J. Mti. nevycházelo, aby ty zámky proti Turkům osazovati a tu zem opatrovati mohl, a tak darebná práce bez užtkův tohoto království českého byla by. Než kdyby toliko J. Mti. titule uherského užívati a správy jinému přáti ráčil, že nad tím J. Mti. velký byl by užitek. — Z té tedy i z následující příčiny tento artikul zanechán byl, že již Hanuš, sedmihradský vojvoda ¹⁾, korunovati se dal na království uherské, ježto té naděje nebylo, když od stavův českých instrukcí v Praze spisována byla, aby J. Mť. král Ferdinand králem uherským mohl býti.

Morava i
Slezsk-
manství
české
království.

Toho také času mluveno bylo o páních Moravanech a při tom ukázan byl Vidimus listu hodnověrného a obdarování zlaté bulle Jana, českého krále nevidomého ²⁾, kterak on zem moravskou a slezskou v manství království českého poddati ráčil, kdež také o knížeti opavském, margkrabí moravském i o biskupu holomauckém, že by to při volení českého krále také býti měli, zmínka se dala; a poněvadž pak nyní jiného margkrabí moravského, ani knížete opavského není, nežli král J. Mť., protož také že nebylo koho obsláti k témuž sněmu, toliko biskupa holomauckého.

Posledně žádali p. poslové čeští J. Mť. krále, aby jim brzkau odpověď dáti ráčil. I ráčil přirčíti vlastními ústy, německau řečí, aby jedině J. Mti. to všechno sepsané dali, že jim J. Mť. brzkau odpověď dáti ráčí a meškati nebude. Po vyřízení toho všeho, p. poslové čeští od Kazimíra, margkrabí brandeburského s J. Mť. k obědu, kteří také potom s J. Mť. Kskau. za jedním stolem všickni sedíce, obědvali, zvání byli.

¹⁾ Rozuměj: Jan Zapolský.

²⁾ Viz o tom ve vydavatelově „Zvolení a korunování kr. Ferdinanda I.“ str. 80. pozn. 38.

V tuž středu před večerem přineseno bylo k pánům českým 1526 posílům psaní od nejv. pana purkrabího pražského, aby z sebe některé osoby, s raddau však J. M. Kské., na rákoš neb na sněm vyslali do Komárna proto, jak by zemi české obtížno bylo, že se pan Hanuš, jež někteří také Štěpánem jmenovali, vejvoda sedmihradský (neřádně v nově volený i již také korunovaný král uherský) margkrabství moravského ujímá, i také již margkrabím moravským se píše. I vyslali z sebe z každého stavu po osobě ¹⁾, kteří nazejtří ve čtvrtek s posli krále J. Mti. do téhož Komárna jeli a v neděli se zase vrátili.

Psaní z Prahy, aby Čechové na sněm do Uherska jeli.

V sobotu u večer odpověď od krále J. Mti. na poselství pánům českým zkoncována byla, pro kterau v neděli ráno, po vejroční slavnosti Nepoškvrněného Početí P. Marie, páni poslové čeští k panu kanclíři jeli a tam z německé řeči v češtinu vyloženau tu odpověď čtli v tento smysl, že J. Mť. všechněm artikulům (ačkoliv ještě zápis z Čech nebyl přinesen a artikulové latíně ani suplikací nebyly dodány) přivoliti ráčí, toliko na tom se pozůstavuje, aby na J. Mti. toho, což by J. Mti. škodného a českému království neužitečného bylo, nežádali, a tím aby se k pánům stavům království českého, k přátelům svým, za J. Mť. přimlauvali, připovídaje, při právích, rádích a svobodách je všechny zachovati. Také J. Mť. zápis že učiniti ráčí, který od krále Ludvíka, slavné paměti, byl učiněn. — Z té odpovědi p. poslové tehdaž na velkém omylu byli, nic jistého z ní, a co by J. Mti. obtížného neb škodného býti mělo, znáti nemohauce; protož z sebe k J. Mti. vyslali, aby ráčil k zej-třejšímu jitru hodinu jmenovati, žádající, kterau by se měli před ním dáti najíti, a toho lovu, kterýž před sebe ráčil vzíti, aby po-odložil. Kteraužto jich žádost J. Mť. král vyslyšav, hodinu sedmau zej-třejší jmenovati ráčil.

Odpověď od krále Čechům dána zatemnělá.

V pondělí ráno v hodinu sedmau páni poslové předstaupivše před J. Mť., žádali za odevřenější odpověď, poněvadž z předešlé nic jistého rozuměti nemohli. I ráčil přiříciti milostivau odpověď dáti a oni vypravše z sebe z každého stavu po dvauch osobách, tu před J. Mti. v světnici s samým J. Mti. králem, bez radd i bez Kazimíra, margkraběte brandeburského, mluvili.

Odevřenější žádána byla.

V auterý ráčil J. Mť. s pány Čechy dvě míle od Vídně na lov jeti, kdež místo tenat plachtami velmi strojnými, přes čtvery hony

Zvěť do pláten hnána.

¹⁾ Ne do Komárna, než do Prešpurka (kamž sněm uherský přeložen byl) jeli z poselstva českého Břetislav Švihovský z Risenberka, Opl z Fictum a jeden měšťan blíže neznámý.

1526 obšírnost zavlekše, 17 divokých vepřů zatáhli i zabili, z nichž sám J. Mf. král čtyry zabil.

Čechové
opět zate-
mněnou od-
pověď do-
stali.

Toho dne J. Mf. navrátil se z lovu, ráčil jest na vejš psané artikule, od poslův českých přinešené a podané, odpověď k první opět podobnou dáti, toliko toho žádaje, kdyžby do království českého ráčil přijeti, že by o některý artikule na všechny tři stavy žádost vložiti ráčil, aby, což by J. Mti. obtížného a království českému neužitečného bylo a proti svobodám tohoto království nečelilo, aby J. Mf. z toho propustili; pakli by předce té vůle byli, že to všeckno potvrditi ráčí. I byla též obtížná odpověď pánům Čechům, poněvadž na každý zvlášť artikul se nedávala; a tak dožádavše na J. Mti. v druhau hodinu po poledni vyslyšení, to jsau k J. Mti. mluvili, že tý odpovědi, neumějíce řeč německau, vyrozuměti jsau nemohli, než dajíce ji sobě na česko přeložiti, že ji přijímají, s tau vejšmínkau, že ji přátelům svým, pánům stavům království českého, k jich spravedlivému odsauzení oznámiti chtějí. Pakli by J. Mf. jinau dáti ráčil, která zřetelnější a J. Mti. pro větší dobré byla by, za to že J. Mf. žádají, aby s ní neráčil prodlévati, aby skrze ni věc J. Mti. také se neprodlévala.

Zase odpov-
ěď dostali.

I poručil J. Mf. jim do jiných pokojův vystaupiti a vezma s svými pány raddu, skrze pana Bernarda, biskupa tridentského, v latinské řeči následující odpověď poručil jim dáti: J. M. Kská. jináče se domnívati neráčila, než že na té již dané odpovědi páni poslové přestanau a to z následujícího důvodu: Předně, že instrukci ráčil schváliti a přijíti; za druhé, artikuly sněmovní, dskami zapsaný milostivě potvrditi; za třetí, zápis na sebe učiniti v ta slova, jakž J. Mti. vypsany podán byl; za čtvrté, dluhy všechny zaplatiti, jakž skrze svy posly, do Prahy na sněm vyslané, v to se ráčil podvoliti; za páté, svobody, práva a všeliké starobylé a chvalitebné řády potvrditi a jich obhajovati; za šesté, všemu tomu zadost učiniti, což se těmi artikuly postihuje. A byl-li by pak ještě v čem jaký nedostatek a čeho by vejše na J. Mti. žádali, že všeckno učiniti ráčí, aby jenom to J. Mti. na rozum dali. Sám také J. Mf. král ústy svými (což se vznešení na obec království českého žádosti dotýče) promluviti ráčil v latinské řeči tato slova: „Jus petendi nemini denegari potest.“

Za tu od-
pověď po-
slové po-
kovali.

Na to páni poslové čeští do předešlých pokojův odstaupivše a se uradivše, s J. Mf. na tom zůstali, přednášejíce, že z tak milostivé a brzké odpovědi jakž nejvýše děkováno býti může, děkují a toho se odsluhovati s nejmožnější pokorau přeříkají. A jakž to Pán Bůh dáti ráčil, že z lásky a z jednostejné vůle J. Mf.

s velkau radostí za pána sobě volili, také jej že do Čech očeká- 1526
vati budau s veselím. A protož cokoliv p. biskup ráčil oznamo-
vati, to aby J. Mť. pod svau pečetí ráčil rozkázati napsati; jakož
také, což od nich J. Mti. podáno bylo, též pod pečetí svau ráčil
to dáti vypsati, aby to přátelům svým mohli ukázati, nic nepři-
dávajíce ani neumenšujíce. A potom, když by šťastně bohda ko-
runován býti ráčil jakožto král český, aby to, což se tvrditi má,
pod pečetí krále J. Mti. českého ráčil též všeckno v ta slova potvr-
diti; při tom J. Mť. žádajíce, aby pro dobré své příjezdem svým
do království neráčil prodlívati a oznámiti, kdy by vyjeti ráčil. —
I vyslyšav J. Mť. slova, vděčně je přijal a k tomu všemu netoliko
svolil, ale také, že nás meškati nebude, přirekl. A poněvadž to
znáti ráčí, že čím spíše, tím sobě to užitečněji vykonati ráčí, pro-
tož v pondělí po Třech Králích že ráčí z Vídne vyjeti a to všeckno
tak sepsati rozkáže, jakž nejlépe se to postíhnauti a pečetiti bude
mochtí.

Nazejtří, ve čtvrtek na den sv. Lucie, ráčil J. Mť. své raddy
v hodinu sedmou k pánům Čechům, u pana kanclíře shromážděným,
vyslati, jim oznamujíce, aby jich milosti páni poslové cestu do
Čech obrátili. Při tom také o minci přednášeli, kterak J. Mť. Kská.
od těch svých poslův, které k sněmu do Čech vyslati ráčil, spraven
býti ráčí, jakau škodu na zlatých rejnských i na dukátích bráti,
a je lacino dávatí museli. Protož předně, že J. Mť. toho žádati ráčí,
aby to mohlo býti opatřeno a služebníci J. Mti. takovou škodu
jako prve aby trpěti nemuseli, dávajíce zlatý rejnský toliko po
24 gr. míš.; za druhé: co se do Čech cesty dotýče, aby ji J. Mti.
vykázali; za třetí: aby v Praze služebníci J. Mti. hospodami do-
statečně opatření byli, též po čem by od stolu dávatí, po čem oves
a víno bráti by měli, i také po čem co na trhu prodáváno býti
má, aby to vše opatřeno bylo.

Trojit věc od
Čechův král
žádal.

I rozjímajíce to všeckno páni Čechové, oznámili zase, předně,
co se mince dotýče, že tu s jich ziskem více nežli s škodau be-
rau, rejnský zlatý po 26 gr., dukát neb uherský zlatý po 38 gr.
českých, sejbílár po 12 denářích a krejcar po 6 denářích počíta-
jíce; však že o tom všem na sněmu položeném promluvití a tu
věc na místo postaviti i toto všechno na zrno zprůbovati chtějí,
připovídali. Také, jakž při artikulích páni J. Mti. Kské. rady ozná-
mili, že by v brzkém čase to J. M. Kská. s raddau země řídití
ráčil, aby mince J. Mti. s mincí naší českau, aneb naše česká
s mincí J. Mti. srovnána byla, že to na stavy království českého
vznéstí chtějí. Za druhé: co se dotýče cesty J. Mti. do Čech, za

Odpověď na
žádost dána.

1526 to že žádají, aby J. Mť. s tím neráčil tak pospíchatí pro sněm, kterýž položen jest tak, aby se proti J. Mti. kteří jeti mají, vypraviti mohli; z té tedy příčiny do dvauch neděl, neb konečné za osm dní toho výjezdu svého aby ráčil odložití. Za třetí: co se hospod a jiného v Praze opatření dotýče, že v tom dostatečně budau opatření, oznamovali. A poněvadž ještě od krále J. Mti. sepsané odpovědi pod jeho pečeti nebyly pánům poslům dané, za to oni žádali, aby s tím prodlévati neráčil, ale je brzce vypraviti ráčil, ohled na to majíce, jak dlouho již oni ve Vídni meškají. — I dána ještě toho dne odpověď od J. Mti. psaná, pod pečeti J. Mti., v mnohem obsírnějších slovech, nežli pan biskup tridentský oznamoval, a při tom k zejtrejšímu dni, pátku, třetí hodina po poledních od J. Mti. položena byla.

Poslové čeští od krále do Čech puštěni.

Žádost těch poslův.

Omluva krále i žádost.

V pátek, v tuž hodinu třetí po poledních, p. poslové předstoupivše před J. M. Kskau., před raddami královskými obsírně jim činěno bylo děkování, jakž z odpovědi J. Mti. skrze p. biskupa tridentského jsau porozuměli. A poněvadž tu odpověď psanou J. Mť. dáti ráčil milostivau, ji s vděčností a s potěšením přijavše, J. Mti. vhlídně i za to, že je milostivě i brzo vypraviti ráčil, děkovali. Žádali také J. Mť., aby příjezdem svým za nimi meškati neráčil, jehož oni s pány stavy, přáteli svými, s potěšením očekávati budau, i J. Mť. královnu. Načež J. Mť. skrze téhož pana biskupa tridentského opět milostivau odpověď ráčil dáti a o svém příjezdu oznámiti, že jakžby J. Mť. páni stavové rádi měli brzce v Praze, že by J. Mť. ještě raději tam býti ráčil, však na jich žádost s výjezdem svým ještě tejden po sv. Třích Králích že ráčí sečkati, jich při tom žehnal a šťastného domů navrácení vinšoval. Spíše pak, nežli své ruky těm pánům poslům podal, k nim v německé řeči promluvil, kterak J. Mť. správa došla, jak by tím oškliven býti měl v Čechách, jako by v nově vzniklý víře náchylen býti měl, žádaje jich, aby o J. Mti. toho nevěřili, než že J. Mť. předkův svých v tom ráčí následovati a té víry býti podle církve sv. křesťanské, ale římské nejmenuoval; neboť o to ihned, jak pan nejvyšší sudí ta slova česky, pro jiné, kteří německé řeči nerozuměli, vykládal, že dotekl výkladem svým „římské“, od p. kanclíře odpor byl učiněn. Dále J. Mť. všech stavův žádal, aby se v nic nového nedávajíce, tak věřili, jakž předkové jich od starodávna se zachovávali. To napomenutí s vděčností páni poslové přijavše, s J. Mti. se rozžehnali i s královnau J. Mti., a do své hospody pospíchali.

Král majestaty vydal pro Čechy.

Do hospody přijedauce, tři majestaty u pana Švamberka od J. Mti. krále vydané, ohledali; jeden na to, jak z svobodné své vůle

království české a z žádné podannosti J. Mti. Ferdinanda za pána 1526 volili; druhý pak na to, jak J. Mť. král spraven býti ráčí o margkrabství moravském, že by se p. Hanuš, vojvoda sedmihradský, na ně táhl, jichž on J. Mť. král v tom opustiti nechce, ale vši svou mocí jak to margkrabství, tak i všechny k českému království patřící země před každým nepřitelem obhajovati chce; třetí majestat vztahoval se na mnoho artikulův a na kompaktata, aby od stolice apoštolské arcibiskupa do království českého objednati ráčil, etc.

A tak v sobotu po sv. Lucii všickni p. poslové čeští z Vídně porůznu se rozjeli a ne tak, jak jsou pospolu do Vídně před dvěma nedělemi přijeli, domů se navrátili, darův žádných s sebou nevezauce, ku kterým se mnozí těšili a je očekávali¹⁾.

Poslové čeští z Vídně odjeli.

To když se v Čechách a v Rakousích dalo, stavové uherští, po nešťastném zahynutí Ludvíka krále v nesvornosti velké postavení, někteří také téhož Ferdinanda, arcikníže rakauské, za pána míti chtěli, ale jiní, aby z jich prostředku některému vlastenci, pánu uherskému, koruna tak slavného království přána byla, za věc slušnou to býti uznali, od svého předsevzetí upustiti nechtíce. I sjeli se páni uherští k Hanušovi Zápolskému, jenž byl vojvodou sedmihradské země a Spíšským hrabětem, (o něm se v prvním díle kroniky české neb Poselkyně na 1017. listu zmínka činí) do Tokaje a jeho tu v Tokaji za krále uherského nejenom vyhlásili²⁾, ale také na to v Král. Bělehradě na den sv. Martina skrz Pavla Vardána³⁾, jehož ten Hanuš za ostrěhomského arcibiskupa vyhlásil, u přítomnosti Štěpána Broderika⁴⁾, vacovského biskupa, a Jana Statilia, jehož on Hanuš z starobudínského probošství na biskupství králobělohradecké vyzdvihl, obyčejnými ceremoniemi na království uherské, téhož Hanuše neb Jana Zápolského, korunovali; neboť on Hanuš velkými průpovědmi korunu uherskou, která tehdy v uherském Vyšehradě neb Vicegradě opatrována bývala, od Petra Perenya, jenž byl té koruny opatrovník, dosáhl. — On z Tokaje s těmi pány, kteří mu dobře přáli, a s vojskem svým

V Uhřích o nového krále rozdílnost.

Hanuš za krále uherského volen korunován.

Koruna uherská opatrována.

¹⁾ Těmito slovy končí relace téhož znění ve Sněmích českých str. 183.

²⁾ V Tokaji stalo se pouze dorozumění o volbě Jana Zápolského, zvolení pak skutečné stalo se teprve v Král. Bělehradě.

³⁾ Čti: Várdaye. — Korunování on však nevykonal, nýbrž biskup Nitrianský Štěpán Podmanický.

⁴⁾ Správně: Brodariče. — Tento nesúčastnil se volby Zápolského.

1526 k Královskému Bělehradu, aby tam korunován byl, pospíchaje k Budínu přijel, do města všel a je i s hradem, obydlím králův uherských, pusté a od Turkův velmi zohavené, které předtím velkau slávau se skvělo, spatřeje, tak že předešlau slávu litovati počal, až i svau litost pláčem potvrditi byl přinucen. To tedy město i zámek poručiv on vyčistiti a strážnými opatřiti, majestaty vyslal, aby se do téhož města předešli obyvatelé, kteří jinam před auhlavním nepřítelem Turkem ustranili, bez odtahův navrátili, připovídaje jim všeliké svobody uděliti.

Budín od Turkův vydrancován a zpuštěn.

Do Královského Bělehradu s velkým komonstvem přijeda, a od Jana (sic) Cetrického, Slováka rozeného¹⁾, jenž byl jeden z věrných krále Ludvíka dvořenínův, o tělu téhož Ludvíka krále zvěděv, (neboť on Jan Cetrický z bitvy s králem utíkáje a do potoka za králem svým skočiv, z něhož, ač dosti těžce, sobě pomohl, král pak od svého koně nazpět padšího, v bahně zadusen byl; na jehožto pachtování ačkoliv on Jan se díval, však žádným způsobem jemu z toho nebezpečenství pomoci nemohl), bez dalšího odkládání on Hanuš, v nově, ač nepořádně, volený král uherský, Emerika Cibaka, jemuž on král mimo hrabství a vladařství temešvarské také biskupství varadinské daroval, též s ním Jana Saracena (sic)²⁾, jemuž také on král biskupství petikostelské bezprávně dal, k hledání těla Ludvíka krále vyslal. Kterí vezmauce Jana Cetrického, jakožto svědka očitýho, k potoku blíž Mohače tekaucího, a naleznauce v bahně královského koně a pod ním ležící tělo královské, je vyzdvihli (při tom těle královském šest jiných těl v tom potoce nalezených bylo) a do Královského Bělehradu dovezli, které Hanuš, nepořádně volený král uherský, od nečistoty očistiti, vonnými mastmi mazati a k pohřbu královskému náležející věci hotoviti rozkázal a také den pohřbu nařídil, o kterém také Marii, ovdovělé královně, která tehdaž do Prešpurku své autočiště vzala, správu učinil a ji k témuž pohřbu vhlídně zval; ale ona témuž Hanušovi nevěřivši, volila raději manžela svého zdaleka oplakati, nežli k jeho pohřbu s patrným svým nebezpečenstvím jeti. A proto také v její nepřítomnosti na den sv. Martina³⁾, kde se těla králův uherských pochovávali, v Královském Bělehradě to královské tělo pohřbeno bylo, a na to u přítomnosti stavův uherských, také i těch pánův,

Ludvíka krále tělo nalezeno.

¹⁾ Jmenoval se Oldřich Cetris z Lorenzdorfu a byl rodem Slezák.

²⁾ Nepochybně míní se tu Jiří Sárffy.

³⁾ Stalo se to dva dni před sv. Martinem (9. listopadu).

kteří Ferdinandovi, rakauskému arciknížeti, v tajnosti dobře přáli 1526 a jej za krále mlti žádali, on Hanuš na království uherské byl korunován, jakž zde málo vejš o tom již zmínka se stala.

To když se v Královském Bělehradě dalo, tehdejší království uherského palatin, Štěpán Báthory, jsa tehdáz s Marií, ovdovělou královnou, v Prešpurku, ji k tomu nachýlil, že ona s ním stavy uherské do Prešpurku na sněm skrze psaní řádně obeslala. I přijeli měsíce prasince ¹⁾ na ten sněm do Prešpurku k určitému dni: František Battyan ²⁾, dalmatský, charvátský a slovanský vojvoda, Valentin Enning, jinak Turko (sic) ³⁾, Urban Battyan, Baltazar Banfi, Ludvik Bekrýs ⁴⁾, Štěpán Gyulai, Kašpar Zoborius ⁵⁾, Emerik Variasius ⁶⁾, Tomáš Nadasy ⁷⁾, Mikuláš Olahus, Králo-bělehradský, též Albrecht Pětikostelský probošt ⁸⁾ a jiní v počtu velkém páni, k nimž také Petr Perenyus, koruny uherské opatrovník, který ji nedávno před tím Hanušovi, nepořádně volenému králi uherskému, k jeho korunování vydal, opustiv téhož Hanuše, v nově již korunovaného krále, ochotně tehdáz přistaupil ⁹⁾.

Sněm v
Prešpurku
držán.

Na tom sněmu s vůlí a snešením všech shromážděných stavův uherských, palatin Ferdinanda, arcikníže rakauské a již tehdáz voleného českého krále, za krále uherského vyhlásil; po kterémžto vyhlášení „Te Deum laudamus“ atd., „Tě Boha chválíme“ atd. zpíváno i z děl stříleno bylo. — Maria pak, ovdovělá královna uherská, s palatinem k arciknížeti Ferdinandovi poselství vyslala a že za krále náležitým způsobem a řádem, dle starobylé zvyklosti uherské vyvolen a vyhlášen jest, oznamovala i žádala, aby do Uher přijíti a proti neřádně volenému i již korunovanému Hanušovi, též proti jiným nepřátelům svým svou sílu a moc ukázati neprodléval, což také on následujícího roku, zřídív své věci v království českém, na její a pánův uherských, sobě dobře přejících, žádost neprodleně učinil.

Ferdinand
za krále uh-
vyhlášen.

¹⁾ Dne 1. pros. — Původně svolán byl sněm od palatina Báthoryho do Komárna.

²⁾ Batthyány. — Na sněmu prešpurském přítomen nebyl.

³⁾ Míjí se tu Valentin Török, jenž též přítomen nebyl.

⁴⁾ Pekry. — Taktéž v Prešpurku nebyl.

⁵⁾ Szombor.

⁶⁾ ?

⁷⁾ Nádasdy.

⁸⁾ Proboštem v Královském Bělehradě byl tehdáz Ladislav Macedoniai.

⁹⁾ Petr Perenyi přidal se k Ferdinandovi teprv v létě r. 1527., po porážce Zápolského u Tokaje.

1526 Až dotud Mikuláš Isthvanffy, Uher, v své uherské kronice o této roztržitosti i o jiných následujících příhodách a přibězích uherských mnohých obšírně píše ¹⁾).

Antonín,
arcibiskup
pražský na-
rosen. Ve-
lenlavín in
Calendario.

V auterý masopustní, dne 13. února měsíce, Antonín Preis (sic) ²⁾ z Mohelnice, biskup vídeňský, arcibiskup pražský a křížovník s červenau hvězdau, v biskupském městě moravském, Mohelnice nazvaném, se narodil, který 1549. roku byl děkanem v městě Loktu českém.

Bratr bra-
tra stal. Ca-
lendar. per-
pet. fol. 75.

Dne 8. února nějaký novokřtěnec jmenem Tomáš, stal bratra svýho Linharta, před očima rodičův, v Starém Městě pražském, blíž kostela sv. Havla, dáváje příčinu, že z rozkazu božího následovati chtěl v tom skutku Abrahamový příklad.

¹⁾ Vypravování Isthvanffyho jest dosti nekritické. Viz Fessler-Klein l. c. III., str. 411.

²⁾ Čti: Brus.

Kapitola druhá.

**Ferdinand, císař římský, toho jména První, a král český
v poslaupnosti sedumnáctý.**

Ferdinand I., císaře římského Maximiliana I. vnuk, krále španihelského (sic) Filipa I. syn, císaře Karla V. bratr a volený král český, z Vídně do Čech l. 1527. když vyjížděl, proti němu dne 26. ledna měsíce někteří vzáctnější páni čeští, též z rytířstva i z Pražanův až do Jihlavy vyjeli, kdež na pomezí království českého dne 30. ledna přísahu učinil, kterau potvrzuje v kameně vytesaný nápis tento: 1527

In perpet. memor. Ferdinand I., Imperator Augustus, Hungariae, Bohemiae rex, infans Hispaniae, archidux Austriae, marchio Moraviae, in regem designatus Bohemiae, regno hoc in loco iuramentum praestitit die 30. Januari anno salutis 1527. To jest: K věčný památce. Ferdinand I., uherský a český král, infant španihelský, arcikníže rakauské, margkrabě moravské, za krále volený českému království na tomto místě přísahu učinil dne 30. ledna měsíce, od Narození Spasitele 1527. léta.

Ten pak kámen, v němž nápis tento vytesán jest, teprva po některým roce na tom místě, kde dosavád stojí, postaven byl ¹⁾. A na tom místě, po učiněné přísaze, on Ferdinand od těch pánův českých jmenem všech tří stavův za krále českého přijat byl, což se dalo v středu před Hromnicemi, jinak před slavností Očišťování P. Marie. Na to všickni se k Praze hnuli, a na den sv. Háty, dne 5. února měsíce, všickni tři stavové až k Malešicům proti němu vyjeli, jehož také do měst pražských přijíždějícího každé řemeslo pod svou korahví, též také všech třích měst konšelstvo, každé podle své povinnosti vítalo; a to se v hodinu třímecítmou dalo ²⁾.

¹⁾ Viz v Památkách archaeologických (III. 289) článek Benešův a Zapův „Pomník královské přísahy u Jihlavy“. — Dle dodatku Rybičková (ibid. VIII. 886) vystaven byl pomník ten r. 1564 od Štěpána Tattelmanna.

²⁾ Rezek „Zvolení Ferd. I.“ str. 109—116.

1527

Přemezi sta-
vy o nesení
regalií. Vele-
slavín.

V pátek, na den Stolonání sv. Petra, on Ferdinand I., před svým na království české korunováním, slyšel při mezi stavem panským a rytířským, podobnou k té, kteráž léta 1522. za krále Ludvíka o nesení regalií neb klenotův královských, totiž: o nesení sceptrum neb žežla, jablka zlatého a meče, při korunování krále českého povstala; neboť stav panský táhl to všecko na sebe, a rytířstvo chtělo také v tom díl míti. Nazejtří v sobotu, aby se tím neprodlívalo, nalezl král prostředek tento: aby na ten čas stav rytířský činil mu službu mečem skrze osobu, kteráž by z sebe k tomu volili, však bez ujmy spravedlnosti a práva jedné i druhé strany, což do sv. Jiří nejprv příštího k spravedlivému rozeznání odložil ¹⁾. — Nachází se v letopisích, že od dávných časův v království českém tento obyčej se zachovával a ty královské věci neb klenoty, při korunování nového krále od pánův českých takto nesené bývaly: Nejvyšší purgkrabí pražský nesl korunu; zlaté jablko nesl nejvyšší sudí; sceptrum neb žežlo nesl nejvyšší písař a meč nesl dědičný maršálek království českého, kterážto dědičství při rodu pánův z Lipého vždycky zůstávalo. Když se pak maršálek královský při korunování krále českého nacházel, tehdy maršálek království českého do kostela, z kostela pak maršálek královský nesl meč.

Kdo kleno-
ty králov-
ské nosil:
Wilhel. Sla-
vata Histor.
MS. p. 17.

Ferdinand s
manželkou
svau koru-
nován.
Veleoslavín.
Burianus
cancellar.
Veteroprag.
L. 4. Histo-
ria Prag.
MS. cap. 11.

V neděli na den sv. Matěje, apoštola Páně, okolo sedumnácté hodiny, od Stanislava, holomauckýho biskupa, v kostele sv. Víta na hradě pražském Ferdinand I. na království české byl korunován, maje věku svého 25 let; někteří píší 24 leta bez 15 dnův. Následujícího pak dne korunovaná také byla Anna, manželka jeho, která 23 let 7 měsícův a 5 dní svého věku měla. Na to při ostatku masopustu na hradě pražském i na rynku staroměstském turnaje, honby a všeliké kratochvíle král s pany držel ²⁾.

¹⁾ Sněmy české I., str. 235.

²⁾ V pokračné poznámce uvádí Bečkovský jakožto pramen „Burian, cancellar. Veteroprag.“, což by ukazovalo nejlépe na Buriana Sobka z Koric, jenž v l. 1523—1524 byl kancléřem spojených obcí pražských, a byl v literatuře velmi činným. (Jireček Rukověť k dějinám literatury české II. 236). — Poněvadž však Burian Sobek od r. 1525. ne více v Praze, než stále na Moravě se nacházel, a více naukou Novokřtěncův, než čím koliv jiným se zabýval, mám za to, že svrchu uvedený citát o událostech pražských (jenž ještě několikrát později se objevuje), jest chybný. — Mínil se tu zajisté kronika o bouři pražské sepsaná Bartošem písařem, kdež právě v kapitole jedenácté vypisuje se korunovace Ferdinanda I. — Bečkovský dopustil se

V středopostí král Ferdinand z Prahy do Moravy a odtud 1527 do Slezska vyjel, kdež poddanost od těch zemí, k český koruně přivtělených, přijal. Z Vratislavě v neděli křížovou navrátiv se do Prahy, nedlouho se zdržel, neboť vojna, kterou s veš častu jmenovaným Hanušem, vojvodou sedmihradským a nepořádně voleným i korunovaným králem uherským, o království uherské, máje k němu on Ferdinand větší právo, ano také jsa již tehdež on za krále uherského volen, v aumyslu měl vésti, silně ho do Rakaus i do Uher táhla.

A protož v pondělí před sv. Duchem dne 3. června, nemeškaje on Ferdinand král, ponejprv v pražských městech radu a jednotu obnovil, učiniv v Starém Městě pražském primasa mistra Jana Paška z Vratu. Potom ve čtvrtek před Letnicemi, vyzdvihna všechny před tím postranní zápisy mezi stavy království českého, Vojtěcha z Pernšteina za nejvyššího hejtmana zemského v království českém, Zděnka Lva z Rožmitála nejvyšším purkrabím pražským, Jana z Wartemberka nejvyšším hofmistrem a Jindřicha Hložka nejvyšším auředlníkem komory české učinil, poraučeje jim mezi jinými věcmi také to aby Pražany s vypověděnými měšťany smluvili. Na to ve čtvrtek dne 6. června z Prahy s královnou Annou vyjel a k Vídni pospíšil.

Ferdinand
aufady ob-
novoval.
Histor. Prag.
lib. 4. cap. 12

Z Prahy do Vídne král Ferdinand přijeda a tam královnu, manželku svou zanechaje, do Uher s vojskem svým pospíchal a na pomezí uherské, blíž jedné pusté bašty přijeda, od Tomáše Salahasiusa ¹⁾, vesprinského biskupa, na místě neb jmenem stavů uherských, v přítomnosti uherského palatina a v přítomnosti mnohých uherských pánů i lidu obecného, kteří proti němu vyjeli, slavně vítán byl i žádán, aby království uherské měl sobě poručené a dle starobylého řádu i práva, které král uherský, příjmím Jeruzalemský, vynalezl, přísahu aby vykonal; což Ferdinand když učinil, ze všech děl střeleno a všeliká veselost konána byla. Po té veselosti vojsko Ferdinandovo s uherským se spojivše, za Ferdinandem a za uherskými pány k městu uherskému Ovar, jinak Altenburg nazvanému, přímo se hnulo, jehož brány Petr Amadeus, téhož města opatrovník, na rozkaz palatina odevřel, do něho Ferdinanda, nového krále uvedl, i také náležitě ho vítal; kamž také

Do Uher Fer-
dinand jel.
Isthvanffus,
lib. 9.

Přísahu učinil.

téhož omylu jako Balbin, jenž v Miscell. (lib. III. p. 290) kroniku o bouři pražské taktéž připisuje Burianovi Sobkovi z Kornic. (Viz úvod Erbenova vydání Bartošovy kroniky na str. 1.)

¹⁾ Szalaházy.

1527 Maria, ovdovělá uherská a česká královna, z Prešpurku přijedauc, téhož Ferdinanda, svého pana bratra, v též městě navštívila a jemu k uherskému království mnoho štěstí vinšovala.

Maximilian
se narodil.

Ve čtvrtek dne 1. srpna měsíce, mezi 9. a 10. hodinou (někteří píší mezi 11. a 12. hodinou) před půlnocí, Anna, královna česká, Ferdinandovi prvorozeného synáčka v Vídní porodila, jemuž po dědovi na křtu sv. dáno jméno Maximilian, který také potom učiněn byl králem českým i císařem římským, toho jména Druhým. Kmotrové jeho byli: František hrabě z Pezinku a od Sv. Jiří, též Adam z Jindřichova Hradce, nejvyšší kanclíř království českého, a Rauberus ¹⁾, biskup z Laibachu, jej křtil. Ferdinand v uherském Altenburku o svém prvorozeném synáčku zvěděv, velice z něho byl potěšen a všeliké radovánky jak v přítomnosti J. K. Mti. tak i jinde konané byly. Ta novina o jeho narození když dne 6. srpna do Prahy přišla, Te deum laudamus po kostelích se zpívalo, zvonilo, i z děl stříleno bylo.

Ferdinand
dáleji do
Uher jel.

Maria, ovdovělá uherská a česká královna, z uherského Altenburku do Prešpurku když odjela, král Ferdinand, bratr její, s svým i s uherským vojskem k Rábu i k Komárnu se hnul a ta města dobrau strážil zaopatřiv, k Ostřehomu jel, kdež od tehdejšího arcibiskupa Pavla z Vardy neb Vardana, slavně vítán byl ²⁾. — Tento Pavel Vardan byl jest v poslaupnosti čtyřcátý arcibiskup ostřehomský a v tom městě Ostřehomu poslední bydlel; neboť on s kapitolau svau před auhlavním nepřítelem Turkem do města Trnavy ustraniti musel, kde ta kapitola dosavád zůstává ³⁾ a 20 kanovníkův má. — Petr Perenyus, uherské koruny opatrovník, do téhož města když také přijel, od Ferdinanda krále i také od stavův uherských jemu nařízeno bylo, aby korunu království uherského k určitému dni do Král. Bělehradu k korunování nového krále Ferdinanda přivezl; což on nejenom učiniti připověděl, ale také svým listem to osvědčil.

Z Ostřehoma Ferdinand s svým i s uherským vojskem k Budínu když se pomalu blížil a o jehož příjezdu Hanuš, sedmihradský vojvoda, nepořádně volený i také korunovaný král uherský, zvěděl, hned z Budína, nemaje sám k odporování dostateč-

¹⁾ Křištof.

²⁾ Nezakládá se na pravdě, neboť arcibiskup Varday před příchodem Ferdinandovým uprchl, a teprv po porážce Zápolského u Tokaje k straně rakouské se přidal. — Fessler-Klein l. c. str. 422. 424.

³⁾ Totiž za času, kdy Beckovský dílo své psal, sídlila kapitula Ostřehomská ještě v Trnavě.

ného vojska k městu. Pestu přes Dunaj a potom až k Hatvanu, s malau hrstkau svého vojska ujel, tam pomoc od sobě dobře přejících vůdcův vojenských očekáváje. 1527

O tom král Ferdinand zvědév, k Budínu také ihned přitáhl s vojskem svým, a do města bez všeho odporu na den sv. Štěpána, prvního uherského krále, dne 20. srpna měsíce vjeda, tam pořáde dva měsíce bydlel a věci obyčejné řídil, vydaje list veřejný, mocí kterého všem obyvatelům uherským Hanuše, neřádně voleného i korunovaného krále, se přidržujícím poraučel, aby v 15. dnech, opustivše téhož Hanuše, k Ferdinandovi do Budína se najíti dali, jestli královské milosti užiti chtějí. Do Budína přijel.

Z Budína on Ferdinand do Královského Bělehradu přijeda, tam dne 5. měsíce listopadu, v neděli před sv. Martinem, od Pavla Vardana, ostréhomského arcibiskupa, na království uherské, jehož on Ferdinand za královského místodržícího uherského prvního vyzdvihl, slavně byl korunován ¹⁾. Po kterémžto korunování, ta koruna svému opatrovníku Petrovi Perenyusovi, který ji také dle své přípovědi k témuž korunování přivezl, dána byla, kterau on ne do svého náležejícího místa na Vyšehrad, kde vždyckny od starodávna bývala opatrována, dovezl, ale při sobě v svém zámku proti všemu řádu a právu i proti zvyklostem uherským zanechal, skrze což potom mnoho zlého povstalo.

On Ferdinand v tom městě Bělehradě Královském poslední korunau uherskau byl korunován, neboť poslednější králové uherští někteří v Prešpurku, kde se dosavád koruna uherská v zámecké jedné věži opatruje, a někteří v Edenburku ²⁾ korunováni byli, poněvadž Turek časův tehdejších téhož Bělehradu Královského se zmocnil a jej mnohá leta v svém držení měl. Ferdinand na království uherské korunován.

Posledně král Ferdinand, zanechaje v Budíně uherského palatina Štěpána Bathory (byl on v poslaupnosti 74. palatin, a všech palatinův až do nynějšího, Pavla Esterhazýho, zem uherská 84 počítá) a jemu na místě svém správu uherského království poručiv, zámek pak budínský Tomášovi Nadasty ³⁾ k opatrování daje, k Vídni se obrátil a své vojsko v Uhřích zanechal, které tak dluho stáhlo Hanuše, sedmihradskýho vejvodu, nepořádně korunovaného krále uherského, dokad jej nezahnilo a vojsko jeho na hlavu všechno Hanuše zabuán a vojsko jeho poraženo.

¹⁾ Ne Várday, než nitranský biskup Štěpán Podmanický korunoval Ferdinanda I., a sice ne pátého, nýbrž třetího listopadu.

²⁾ Oedenburg -- Šopron.

³⁾ Nádasdy.

1527 u Tokaje poražené nebylo ¹⁾. Hanuš utekl do Polska k Zikmundovi králi, tchánu svému, jehož dceru Izabellu měl za manželku ²⁾, a odtud s raddau a pomocí Jeronyma Laského, pána polského, poddal se v ochranu Solimana, tureckýho císaře. Tím způsobem on Turkey dále do Uher i do Rakaus potáhl, o čemž uherští kronikáři obšírně jednají, a mezi nimi Mikuláš Isthuanffy, kronikař uherský, nejobšírněji o tom píše.

Různice o náboženství pikhartské.

Povstaly mezi obyvateli pražskými mnohé různice v příčině Pikhartův, kteří se množiti počali, katolíky utiskovali, a skrze to časté žaloby na krále Ferdinanda se vznášely.

Lutera blud v Praze. Burian lib. 4. cap. 30. Historia suorum temporum MS.

Také toho času nový blud Martina Lutera velmi zhusta na jevo vycházeti počal, ježž nějaký Havel Cahera, administrator neb nejvyšší duchovní správce pod obojí způsobau v Čechách přijímal, jímž, který se u téhož Martina Lutera literárnímu umění před tím cvičil, k němuž také on Martin častěji do Prahy psaní posílal a nimi Pražany, zvláště ty, kteří byli pod obojí, proti katolíkům i proti samému králi Ferdinandovi bauřil a na mnohé zlé věci naváděl.

Osmělil se také on Martin Luter z města Wittemberku, 1522 leta 1522. dne 15. července do Prahy stavům českým na sněm psaní vyslati, na kterémžto sněmu také ono bylo čteno. V tom pak psaní vychvaloval on obšírně všech Čechův pevnau stálost v náboženství, svau náchylnost, kterau měl k nim, přívětivě oznámova, a že jim v potřebách náboženství chce býti nápomocen, připověděl. To psaní když se vyskytlo a mezi lid do rukau přišlo, mnoho zlého jak v katolické víře, tak i v obecném dobrém způsobilo; neboť v každém městě, v hradech, v městečkách, v vesnicích i téměř v každém místě křiklavé hádání o náboženství se dalo, každý chtěl býti učeným, žádný v umění nechtěl býti posledním, ano i ty baby veřejně kázati chtěly. Velký a škodný neřád všem obyvatelům země české z toho povstal.

Psaní Lutera o mnohém zlého působilo.

Ferdinand král, milovník jsa pokoje a rozmnožitel víry katolické, vejš dotknutého Havla Caheru, rozsváče Luterového bludu, po dvou letech na věčné časy z Čech vypověděl; což když také všem jemu podobným a jeho se přidržícím učinil, ten blud sice na některý čas se přetrhl, však dokonale z kořene vyhubiti a v nic

¹⁾ Porážka Zápolského u Tokaje stala se před korunovací Ferdinandovou již 27. září 1526.

²⁾ Zápolský vzal si Isabellu za manželku teprv r. 1539. 29. ledna.

uvést se nemohl proto, že se ho mnozí pokautně přidrželi a jej sobě oblubující, pustiti se ho nechtěli ¹⁾.

Strašlivá kometa dlouhý čas v Čechách i téměř po celý Evropě ráno v 4 hodiny se ukazovala, která na způsob vohnuté ruky, jako by nějaký meč z pošvy vytahovala, vidína byla, všeckna ohnivá a jako krvavá; na konci meče byli tři velký hvězdy, po stranách mnoho ohnivých a jako krvavých mečův i kopí mnoho, také ohnivá světla záře, a v ní mnoho fausatých hlav se spatřovalo. Ta mnohotvárná a divná kometa snad vyznamenávala mnohotvárné Luterovo bludné učení, které se před desíti tehdejšími lety začalo a tohoto roku po celé Evropě rozmáhati se počalo.

Kometa
strašlivá.

Král Ferdinand dne 17. září měsíce městu Plzni na hradě pražským pro věrnau a stálau službu, kterau to město Plzeň králům českým vždyckny prokazovalo všechny svobody, práva, spravedlnosti i všechny vejsady listem svým potvrdil, který také mimo téhož krále podepsal Adam z Jindřichova Hradce, jinak de Nova Domo, kanclíř království českého.

Privilegia
Plzeňským
potvrzená.

Martin Luter neb Luder v městě Eisleben nazvaném, které stojí na pomezí země saské a durynské, dne 10. listopádu narodil se. Dům, v němž se to nešťastné dítě narodilo, dosavád stojí v dlouhé téhož města ulici, který léta 1693. mnohem pěkněji a nákladněji byl vystaven. V tom domě při samé zemi jest jedna světnice neb mládeže škola, protože se v té světnici mládež cvičí a vyučuje. V síni neb sínci toho domu při zemi po levý straně spatřuje se obraz toho Lutera, s tímto ač s německým nápisem, takto v češtině vysloveným: Léta 1483. v tomto domě doktor Martin Luter narozen a u sv. Petra v kostele byl křtěn. (A dobře by se stalo, aby také tehdejší v kaupeli byl utopen.) Který máje věku svého 42 léta, pojal sobě nepořádnau manželku dne 27. června, v auterní den po sv. Jana Křt., 1525. roku, Kateřinu z Boru, jep-tišku; neboť 1523. roku dne 7. dubna Linhart Koppen, měšténin

Martin Lu-
ter narodil
se; dům je-
ho rodičův.

1693

1483

Oženil se.

1525

1523

¹⁾ V této věci jest Beckovský poněkud na omylu. — Havel Cahera, první rozšiřovatel učení Lutherova v Praze, převrhl se záhy v nejhorlivějšího protivníka nové nauky a v zelotického staroutrakvistu se obrátil. — Vypuzen byl z Čech pro své účastenství ve hrůzovládě, která u s Janem Paškem z Vratu v Praze v letech 1524—1528. provozoval. — Z vyhnání jeho z Čech (které se stalo r. 1529.) právě největší radost měl luteranský smýšle-jící Bartoš písař (Erbenovo vydání str. 306.) a strana těch utrakvistů, kteří bližšího spojení s Lutherem žádostivi byli. — Viz též Sněmy české I. str. 306.

1528 v Turkově¹⁾ při Labi řece, vyvedl z kláštera Nympiš²⁾ řečeného Joptišky z 9 jeptíšek řádu rytířského a přivedl je do Witemberka, mezi nimiž byla Kateřina z Boren, a ta se potom Luterovi za ženu dostala.

1528 *Léta 1528.* Král Ferdinand na den Sazometné středy, dne 9. dubna měsíce, po třetí do Prahy přijeda, následujícího dne, v Zelený čtvrtek, na hradě pražském v své královské kapli trinácte chudým mužům v přítomnosti Bernarta³⁾, tridentského biskupa, s svou pravou nohou na zem přiklekna, nohy myl, každou bílým ručníkem utřel, políbil, jim po umytí noh v zeleném pokoji téhož hradu pražského k stolu slaužil, krmě podával i nápoj nalíval, a posledně každému jeden zlatý rejnský v červeném pytlíčku koženým na hrdlo zavěsil, také díl dobrého sukna na sukni neb na dlouhý kabát a díl kmentu neb tenkého plátna na košily každému daroval. — Žádný pamětník tehdejší se v Praze nenacházel, který by svědčiti mohl, že pobožnost podobná od některého krále českého se dala, a protož to umývání noh věc Čechům divná i neslýchaná byla.

Dne 11. máje měsíce Anna královna, téhož Ferdinanda manželka, z Vídně do Prahy když přijížděla, Ferdinand král proti ní do Nového Města pražského až k Slovanskému klášteru vyjel, ji vítal a na hrad pražský doprovázel. Kterážto dne 7. července na tom hradě dcerušku porodila, kterau Bernard, tridentský biskup, daje jí jméno Anna, pokřtil.

Nové Město pražské velice hynauti již počalo, proto že deset let pořád s Starým Městem pražským sjednoceno byvši, celá Novoměstská obec do Staroměstského domu radního scházeti a tam své potřeby přednášeti musela; a protož také každý v Starém Městě pražském, kde více lidu se scházelo a všeliká živnost svůj dobrý užitek měla, raději nežli v Novém Městě se osazoval. Aby pak to Nové Město pražské, od císaře Karla IV. založené, k své předešlé slávě přijíti mohlo, v středu po Nar. P. Marie, dne 9. září měsíce, král Ferdinand sadil raddu v Starém Městě pražském, nezanechaje z starých neb z předešlých konšelův, toliko tři, totiž: Jakuba Fikara z Vratu, Jiříka Ježíška a Jana Kozla; jiné všechny nové volil. Potom i v Novém Městě pražském obnovil a tehdejší

¹⁾ Törgau.

²⁾ Němčí (Niempsch) u Grimmy.

³⁾ Clesia.

Královna do Prahy přijela.

Dcerušku porodila. Ibidem.

Jednota Staré a Nové Prahy roztržena. Histor. Praž. lib. 4. cap. 22.

také Pražanům ponejprve jednotu jejich, v kterau se byli před desíti 1528 lety sami o své újmě, bez královského povolení spojili, zase roztrhl, rozdvojl a z Staré i z Nové Prahy dvě města i dvě práva, jakž prve vždyckny bývalo, učinil a pod ztracením hrdla i statku zapověděl, aby žádný více na budaucí věčné časy k takové jednotě se nepřimlauval ani neradil.

Toho rozdvojení Staropražští obyvatelé nebyli vděční, zvláště kteří z auřadův zvykli svých užtkův vyhledávati; ale Nového Města pražského obyvatelé z toho se velmi radovali, děkujice Pánu Bohu i králi, že je z mnohých těžkostí té jednoty vytrhnauti ráčil ¹⁾).

To když se stalo, Nového Města pražského měšťané ihned své město zvelebovati, dům radní, v kterém se pořád deset let žádné pře ani raddy nedržely, obnovovati, v něm novau kancelář stavěti, vnitřní jeho dolejší prostrannost neb, obyčejně mluvice, dolejší plac, jakož také velký díl toho města, od raddního domu až k kostelu sv. Jindřicha, křemenem nákladně dláždit dali.

Zde také i to doložití musím, že léta 1509. v pátek př. Květnau neděli král Vladislav sadil raddu v Starém Městě pražském, 1509 však v Novém Městě pražském nesadil, proto že Nového Města pražského obyvatelé málo před tím vyžádali od krále majestat, aby také jako Staroměstští Pražané 18 konšelův a vrch míti mohli, bez odvolání k Staropražským konšelům. Že ale Staropražští tomu majestatu odpor činili, přijal to král spíše k rozsauzení a také Novoměstským toho dne raddu neobnovil, proto že oni s 12 konšeli spokojeni býti nechtěli, ale jich 18 míti chtěli. Potom pak v pátek po Božím Nanebevstaupení, dne 18. máje, ta oboje města pražská, Staré i Nové, porovnal takto: že Novoměstští 18 konšelův obdrželi tím závazkem, aby od jarmarku sv. Bartoloměje upustili, odvolání aby nebylo až do let krále Ludvíka; a obě města aby hlavau jiných měst byla. Na to ve čtvrtek před sv. Janem Křt., dne 21. června, on král Vladislav obnovil raddu v Novém Městě pražském a v něm ponejprv dle majestatu svého 18 konšelův, jichž prvé 12 toliko bývalo, jim sadil a na památku té milosti všechny vězně propustiti rozkázal. Primasem učiněn Štěpán Huncleder, jemuz sám král z ruky své pečeť městskou odevzdal ²⁾).

V tom Novém Městě pražském nachází se jeden nárožní a dosti prostranný dům na Dobytčím trhu proti velkým dveřům, 1509

Nové Město
pražské se
zvelebovalo.

Konšelé 18
v Novém Mě-
stě pražském
MS.

Vejsadní
dům v též
místě.

¹⁾ Bartoš píše str. 186.

²⁾ Palacký V. 2. str. 150.

1528 skrze které se do Emaus, jinak do Slovanského kláštera řádu sv. Benedikta vchází, nad kteréhožto domu velkými dveřmi v kameně vytesán jest latinský nápis, z něhož se poznati může, že ten dům někdy velkými svobodami nadán byl; ten pak nápis toho času vytesán byl, když v tom domě Kompkovští bydleli a jej v svém držení měli. A jest tento nápis:

Has aedes veterum favore, clementia regum
Omnibus exemptas legibus esse dedit.

Audeat ergo jugum nemo hic servile minari,
quos hic Compkovsky curat alitque Deus.

To jest:

Dům tento dobrotivost starých králův českých zvelebila,
když všech služebností a těžkých břemen jej osvobodila.

Nechťej tehdy žádný naň žádnau uvalovati služebnost,
neboť rod Kompkovský zde opatruje Božská Velebnost.

Kraupy u
Tábora. Lu-
pacius.

V sobotu před sv. Trojicí, dne 6. června, okolo Tábora pršely kraupy jako slepičí vejce a velkau škodu na osení i na lesích udělaly ¹⁾.

Sněm v ko-
leji veliké.

V auterý po neděli Křížové, dne 19. máje, stavové čeští s povoláním krále Ferdinanda drželi sněm v Starém Městě pražském v koleji velké, jinak Karlové, která od Karla IV. pro učení pražské byla vystavena, na nějž obeslali všeckno kněžstvo z Čech i z Moravy. Přední defensores nebo hájcové toho shromáždění, pod obojí způsobau tělo a krev Krista Pána přijímajících, byli Jan z Pernšteina a Jan z Wartembergu, nejvyšší purkrabí pražský. A v tom sněmu obnovili ti stavové konsistoř dolejší, pod obojí přijímajících, (konsistoř hořejší jmenovala se tehdaž arcibiskupská konsistoř, ačkoliv arcibiskupa v Čechách tehdy nebylo, toliko administratorové arcibiskupští s konsistoří svau duchovní věci pod jednau způsobau tělo a krev Krista Pána přijímajících, řídili) za administratora té konsistoře pod obojí vyvolivše mistra Havla Caheru Žateckého, jenž tehdaž byl farářem při kostele P. Marie před Tejnem v Starém Městě pražském, ma přidání u byli k raddě: mistr Vavřinec Třeboňský, na ten čas kazatel Betlemský, mistr Jan Chocenský, mistr Tomáš Vlašimský, professor neb učitel v učení pražském, kněz Jan Macera, též jiní, kterýž potom

¹⁾ Citovaný in margine „Lupacius“ jest Prokop L. z Hlavačova, a zpráva vedle stojící (jakož i mnoho jiných, pozdějších) vyňata jest z jeho spisu: „Rerum bohemicarum ephemeris seu calendarium historicum etc.“ — Jireček Rukověť I. 480.

v pátek po Božím Krista Pána Nanebevstaupení, dne 22. máje, 1528 vyhlásili Pražané, jakž jim to učiniti poručili stavové, sami se domů rozjedauce ¹⁾).

Dne 31. máje strhl se velký vichr a povětrí i bromobití v Mělnice povětrí. v Mělnice, a když lid tehďáz v kostele byl shromážděný, hrom mezi lid udeřil, na mnohých šaty opálil, ale jim nic neuškodil.

Stavu panskýho p. Jan z Šternberka a na Bechyňi, purg- Jan Šternberg uměl. krabí Karlštejnský, (tento auřad purgkrabský hradu Karlšteina a v něm složených království českého klenotův, totiž koruny, — která nyní při dvoře císařském v městě Vídni opatřena jest bezpečně, — také svobod a všelikých nadání starodávních, nedával se českým pánům dle samé králův českých vůle, ale dle volení a snešení všech v českém království stavův on dáván byl) — auřad tehďáz v tom českém království velmi slavný a mezi nejpřednějšími — mnoho kostelních potřeb krásných, zlatem a stříbrem ozdobených, Bechyňskému Nanebevzetí P. Marie františkánskému kostelu, také své tělo, jemu daroval, kde také ono pohřbeno bylo.

Pochován
byl v Be-
chyňi.

Leta 1529. Dne 2. ledna měsíce vidíno nad Prahou nebe 1529 jako odevřené, z něhož se dosti dluho záře a jasný blesk uka- Nebe ode- zoval, a v něm lidé zbrojní a ohniví, nepřátelským během spolu Velešlavin. se potýkající, spatřeni byli.

V sobotu po sv. Valentinu, dne 19. února, Ferdinand král če- Radda ob- ský obnovil raddu v Starém i v Novém Městě pražském. A to bylo novena v druhé obnovení auřadův po rozdělení jednoty těch dvauch měst Praze. pražských a třetí za jeho kralování. Primasem staroměstským Idem. učiněn Jakub Fikar z Vratu od Třích kos.

V pondělí po sv. Trojici, dne 31. máje stavové, pod obojí Sněm v ko- s povolením krále Ferdinanda drželi sněm v Karlové koleji velké leji praž- ské; ale že se málo pánův na něj sjelo, odložili sněm ten do sv. Petrus Co- Václava a konsistoř dvanácti konsistoriánův neb raddám, přede- dicillus. šlého roku voleným, poručili.

V pátek po sv. Bonifaciusovi, dne 11. června, král Ferdinand dal mocný a bezpečný gleit Janovi Hlavsovi z Liboslavě a m- Pražané na- štanům z Prahy léta 1524. vypověděným a vyšlým, aby mohli ve vracení. všech třech městech pražských i jinde všudy při manželkách Histor. Prae. a dítkách v svých domích bydleti a své obchody neb živnosti svo- lib. 4. cap. 29. bodné a bez vší překážky vésti až do té pře mezi nimi a mezi 1524 Pražany, ač chtěl-li by je kdo z čeho viniti, skonání.

¹⁾ Viz Velešlavinův kalendář ke dni 19. května.

1529

Sném v Bu-
dějovicích.
Histor. Prag.
lib. 4. cap. 30.
Cahera vy-
povědín.

Sném v Českých Budějovicích dne 8. července držán byl, z něhož král Ferdinand Pražanům staroměstským psaní učinil a mistra Havla Caheru Žateckého, administratora konsistoře pražské pod obojí, z měst pražských do západu slunce, z království pak českého do šesti dnův, a naposledy ve dvou nedělích ze všech zemí svých dědičných, pro jeho bauřlivá a nepokojná kázání, která v kostele Tejnským Starého Města pražského, jsa při téměř kostele farářem, mival, vypověděl ¹⁾.

Turek Vi-
deň oblohl.
Joan. Capi-
cionis.
MS. Slavatae
lib. 4. pag. 17.

Soliman, císař turecký, maje víc než třikrát sto tisíc dobrého bojovného lidu, do Uher vtrhl a zmocniv se mnohých uherských měst i Budína, do Rakaus pospíchal, k Vídni se přiblížil a to město dne 22. září měsíce s několika tisíci jízdných v hodinu deváta před polednem objel a shlídl. Když pak ti jízdní k svému vojsku spátkem od Vídně se navrátili, vídeňští konšelé i vojenští auředníci dle jednosvorného snešení v předměstích pět set domův spáliti a rozbořiti dali proto, aby ten celého křesťanstva auhlavní nepřítel kde se zdržovati, a co by v těch domích našel, k svému pohodlí užívati nemohl. Aby pak město Vídeň tím mocněji odporovati mohlo, za nejvyššího auředníka vojenského a opatrovníka vídeňského Filip falckrabě od Rejna na místo svého strejce Fridricha představen byl, který tehdaž do Vídně, maje při sobě sto jízdných, přijel.

Když všechny brány vídeňské a všechny zdi městské dobrým vojskem bezpečně zaopatřené byly, hned se děla okolo města na zdi městské a nejvíce k bráně Karnerthor ²⁾ řečené vyvezly, proto že od té brány největší odpor nepříteli činiti se mohl i také se činil. Na to všechny brány se zavřely mimo jedné malé, která k Dunaji, leží a skrze kterou by v čas potřeby obležení z města na nepřitele vypadati mohli.

Toho dne obležení z města vypadli, chtějíce někoho z nepřátelského ležení do města přivésti, však žádného dostati nemohli.

Dne 23. září opět 500 jízdných z města skrze bránu Stubenthor nazvanou vyjelo, chtějíce nepříteli nějakou překážku učiniti, ale vidíce sílu nepřátelskou, zpátkem k městu obrátiti se museli, z nichž tři od nepřitele zamordováni byli a sedm k zabití přišlo; mezi kterými hraběte Jana z Hardeka praporečník, jménem Kristof Cetlic ³⁾ se nacházel, který když s koně v běhu

¹⁾ Viz str. 45. pozn. 1.

²⁾ Kärntnerthor.

³⁾ Cetlic.

spadl, svůj praporec jinýmu tovaryši svému spěšně dal, jež také 1529
on do města přinesl.

Turci těm zmordovaným třím křesťanům, jakož i jiným třím, kteří u sv. Marka nemocni leželi, hlavy utínavše a na svá kopí vstrčivše, je do ležení nesli a těch sedm zajatých až k samému císaři svému vedli, jichž se on ihned tázal, zdaliž se město Vídeň jemu vydati chce? I odpověděli mu jednomyslně, že všichni obležení do poslední krůpěje krve brániti se chtějí. To uslyšav císař, velmi se podivil, a mnoho-li se branného lidu v tom městě nachází, jich se tázal. Jemuž oni, že se 20 tisíc pěších a dva tisíce jízdného lidu nachází, odpověděli. „Kde jest pak nyní váš král?“ (Tím jménem mínil on Ferdinanda, českého a uherského krále.) „Jest v městě Linci, 24 míle od Vídně vzdáleném.“ „Na to řekl turecký císař: „Musím ho hledati, byť on měl v prostřed německé říše bydleti, a chci také jiná knížata navštívit.“ A dále řekl: „Proč jste medle všechna předměstí spálili, poněvadž věc možná není, aby jste vaší Vídeň obhájiti mohli, které já co nejspíšeji doufám se zmocniti.“ Jemuž zajatí odpověděli, že příčinu toho spálení nevědí.

Dokavad ti křesťané v tom zajetí ještě trvali, Vídeňští dvaum zajatým Turkům oči zavázavše, je z města vyvedli a je, aby k jich císaři odešli, svobodné pustili. Které když uhlídal císař, a že od vídeňských na svobodu z města propuštění jsau když zvěděl, také toho praporečníka Křištofa Cetlice s jinými třemi zajatými, daje jim hedbávné a zlatem ozdobené šaty, též každému tři dukáty, do města dne 14. října měsíce poslal, jim poračuje, aby obleženým oznámili, jestli mu město vzdáti chtějí, že ani městu ani obyvatelům jeho škoditi nechce; jestli že by město vzdáti nechtěli a on se ho zmocnil, všechny napořád, i ty nevinné děti, že zmordovati a město zároveň s zemí srovnati chce, dokládaje i to, že jako jest jeden Bůh na nebi, tak také jeden říditel a pán má býti na zemi; a že spíše hlavu svou pokojně položit nechce, dokavad celau německau říši sobě nepodmaní.

Na to poručil svému vojsku k Vídni se hnauti, které přijda k městu Pruk ¹⁾ a k zámku Trautmansdorf nazvanému, oboje to místo jemu se vzdalo, z něhož on všechny křesťany svobodně propustil a třidceti tisíc lidu svého, jemuž on nikda žádného žoldu nedával, ale ti všickni samau toliko laupeží a kořistí živi býti museli, s bašau Michalogliusem ²⁾ vyslal, kteří kam přišli, všechno

¹⁾ Bruck (Most) na Litavě.

²⁾ Byl to potomek slavné kdysi rodiny Palaeologů, jenž poturčiv se, po-držel jméno baše Michal.

1529 mečem i ohněm hubili, někteří až do Štýrska a jiní při Dunaji až k městu Ens nazvanému dojízďejíce, neslýchané tyranství provozovali.

Dne 26. září měsíce Vídeň jak po zemi tak po vodě Turci tak silně oblehli, že jich ležení z věže sv. Štěpána přehlídnauti se nemohlo; v jehožto prostředku 300 velkých děl neb kusův s všemi potřebnými nástroji, též vysokými násypy ubezpečených stálo. Samého císaře ležení od kostela sv. Marka až k místu Švechat nazvanému a Ibraima bašy od zámku Trautmansdorfu až k Vídni a k vrchům okolním se vztahovalo.

Stan císařský, velice krásný a drahý, od 500 drabantův s luky a šípkami opatrován byl, a nedaleko toho stanu dvanácte tisíc Janičarův v boji velmi zběhlých stálo. Před nimi své stanoviště rozdílili bašové a auředlníci z Asie, z Bosie (sic) ¹⁾, i z jiných císaři tureckému poddaných zemí bašové, vykázané měli, jichž ležení od zdí městských až k vrchu Kalnberg řečenému se vztahovalo. Ten pak lid, jenž se nassadistové ²⁾ jmenovali, Dunaj od Vídně až k Nusdorfu obsadil.

I zvěděv o tom císař, že brána Karnerthor nazvaná, jakožto místo k nepřátelskému odporování velmi slabá, nejsilnějšími jest kusmi a jinými vojenskými nástroji opatřena, svou největší sílu k té bráně obrátil, ze zdí shořalých domů, které se pro krátkost času od vídenských zbořiti nemohli, své kusy v předměstí postavil a k nim nejrozmumnější střelce nařídil, kteří v krátkém čase zdi městské svým střelením daleko rozváleli a obleženým velké škody činili.

Dne 27. téhož měsíce Turci s pomocí 500 nassadistův na velký most přes Dunaj ležící autok učinili, jeho se zmocnili, zapálili a v Táboru (tak se jeden ostrov v Dunaji řece ležící, přes který se od Prahy neb z Moravy do Vídně chodí, jmenuje) své ležení zarazili, chtěje skrze to překážku učiniti, aby obleženým žádná pomoc do města přijíti nemohla. A ačkoliv z města 500 jízdných a 3000 pěších na Turky vypadlo, jim však žádnau obzvláštní škodu oni křesťané učiniti nemohli, žádné velké zbraně při sobě nemajíce.

Ačkoliv město Vídeň tehdáž ani dostatečnou potravau zaopatřeno, ani dostatečnými zděmi a násypy k odolání tak mocnému nepříteli, který samého bojovného lidu přes třikráte sto tisíc při

¹⁾ Bosny.

²⁾ N a s s a d i s t é = vojáci na lodích tureckých bojující.

tom městě měl, ohraženo a ubezpečeno nebylo (neboť ono tehďáž 1529 toliko jedním náspem a jedním příkopem, však žádná voda v něm se nenacházela, ohraženo bylo), ani dostatečné vojsko v něm se nenacházelo, kterého se toliko v tom městě šestnácte tisíc počítalo, měšťanův také mnoho se nedostávalo, žen pak a dětí, též jiných k bránění nespůsobných osob, velké množství v tom městě zavřených zůstalo, proto že pro nenadálé téhož města obležení jinam se naspěch vystěhovati nemohli a svou přítomností město velice obtěžovali: nicméně jak vojsko tak i měšťané na tom se společně snesli i přísahau se zavázali, že se až do posledního muže brániti chtějí.

Dne 29. září měsíce skrze bránu, Karnerthor řečenau, půltřetího tisíce jízdných z města na nepřítele vypadlo, kteří dvě stě Turkův a dva bašy zamordovali, z křesťanův pak toliko tři zhy-nuli; a kdyby jenom o půl hodiny spíše Vídeňští byli z města vy-padli, Ibrahim baša, tureckého císaře tejná radda a toho obležení nej-větší původ, byl by jim jistě do rukau se dostal.

Císař turecký, domnívaje se, že Vídeňští, když o jeho pří-jezdu uslyšejí, buď město opustějí, aneb mu je vydají, svá těžká děla neb kusy na šířích po Dunaji zpátky do Turek plaviti po-ručil; ale vida se býti v svém důmnění oklamán a obležení že mu veliký odpor činí, zase ta děla po zemi k Vídni přivésti rozká-zal; na to městskou zeď podkopati, ji prachem rozhoditi, z vel-kých kusův k zděm stříletí a velké množství ohnivých šípův do města vstřeliti dal, chtěje nimi město zapáliti.

Také on tehďáž několik zajatých Němcův penězi porušil, jich žádaje, aby do města přijdauce, je na několika místech zapálili; z kterýchžto žhářův neb paličův tří popadeni a dne 18. října ve-řejně čtvrceni byli.

Toho času, ačkoliv od střelby k městu z velkých kusův stří-leti nepřítel přestal, však z menší zbraně ten celý den i celau noc neustále do města střílel, z čehož obležení poznávali, že ne-přítel město Vídeň jistě podkopává a proto stříletí nepřestává, aby to podkopávání od obležených slyšeti se nemohlo.

Dne 1. října měsíce obležení do města jednoho zajatého do-stali, který vyznal, kde a jak silně Turci město podkopávají. Ja-kož také oni jednu minu u brány Karnerthor řečené zapálili, která však žádnau škodu zdím neučinila, ale jdauce nazpět mnoho Turkův zařtíla, z čehož se císař turecký na své mysli velmi zkormautil.

Ten od obležených zajatý Turek vyznal, že z křesťanských rodičův zplozen a od Turkův hned z dětinství vychován jest;

1529 a protož z velké upřímností, kterau vždyckny měl k křesťanům, mimo mnohých věcí jiných také i následující obleženým vyjevil: 1. Ukázal místo, které Turci podkopávají a nejenom zdi městské, ale i díl města prachem do povětří vyhoditi a na to hned k šturmu běžeti mínějí; 2. že Turek po zemi 400 menších kusův a po vodě 10 nesmírně velkých kusův do svého ležení dal přivésti; 3. všeho zbrojného lidu že se v ležení přes třikrát sto tisíc nachází, jimž deset tisíc velblaudův potravu přineslo, a na velkau měli samý dobytek k zabítí a k snědění stojí, který nedávno jest přihnán.

Vilím z Rogendorfu tomu Turku a rozenýmu křesťanu jak vyživení, tak i ošacení až do smrti připovědětí dal, že tak upřímně všechno obleženým vyjevil; neboť cokoliv se do města jiných zájatých Turkův přivedlo, žádný z nich ničehož vyjeviti nechtěl.

Na správu tohoto poturčeného křesťana on Vilím hned proti Turkům na všech ukázaných místech kopati dal a jim v zakládání min velkau překážku činil.

Dne 4. téhož měsíce října Turci na Vídeň s takovou mocí tlačili, k zdím stříleli i tak silně k šturmu běželi, že tak silného šturmu žádný starý křesťanský voják nepamatoval; ale obležení nepřátelům takový odpor činili, až je svou mužností od zdích městských odehnali, a na unavený Turky obležení, okolo osm tisíc silní, skrze fortnu blíž solnice vypaše, mnoho jich před branau Karnerthor nazvanau zmordovali. Na to nepřítel mnoho velblaudův otýpkami naložených k městu hnál, chtěje těmi otýpkami přikopy zaházeti a přes ně snadnější autok na město učiniti; ale ti velblaudové nedojdauce k městu, zase od Turkův zpátkem s těmi otýpkami hnáni byli, nevěda žádný z obležených, z jaké příčiny se to stalo.

Dne 9. téhož měsíce nepřítel se dvakráte, jednau hned po východu slunce a po druhé o devíti hodinách před polednem, z ležení hejbati počal. Na to ve tři hodiny po poledních velmi silně k městu stříletí a na dvauch místech šturmem město dobývati počal; zvlášť v tom místě Turci do města se tlačili, kde velký díl zdí městských skrze střílení velkých děl poražen byl. A ačkoliv toho času na několika místech miny on nepřítel pustil, však ony žádného zvláštního aučinku neměly, protože obležení proti nim minující, mnoho tůn prachu tajně z nich odnesli; a tak on nepřítel od šturmování přestal.

I popadeni byli v městě dva zrádci, kteří vezmauce od Turka peníze, jemu město Vídeň vyraziti připověděli; ale i ti ihned bez milosti oběšeni byli.

Že pak nepřítel skrze velkau střelbu, též skrze miny velice 1529
zdi městské porušil, pročež dne 10. října obležení ty zdi opravovali, sruby kladli a jiné potřeby k dostatečnému odporování hotovili tak, že z blíž k městským zdím ležících domův šance také dělali a před nimi okolo města příkop vyhodili.

Dne 12. téhož měsíce v osmau hodinau opět k šturmu Turci běželi, ale šťastně odehnáni byli. Při tom šturmu mnoho Španiělův i 636 měšťanův od Turkův z mordovaných padlo; Turkův mnohem víc zhynulo, mezi nimiž také baša z Anatolie se nacházel. I rozhněval se velice císař turecký i přísahau se zavázal, od města spíše neodstoupiti, dokad se ho nezmocní.

Dne 13. téhož měsíce u brány Štubenthor nazvané zdi městské na dvaceti sáhův zdýly, skrze neustálé střílení rozházel a skrze tak prostrannau díru do města vskočiti chtěl, ale opět všickni odehnáni byli. Zase v sedmau hodinu v noci nepřítel o město se pokaušel, však opět s velkau svých ztrátaů odehnán byl. Z obležených toliko osm osob zhynulo.

Dne 14. dotknutýho měsíce v osmau hodinu před polednem v ležení se zdvihal a v druhau hodinu z poledne velkau minu, která sice žádnaů škodu ani městským zdím ani obleženým neučinila, zapáliti a na to mocně k městu běžeti rozkázal; však opět od šturmu upustiti musel a obleženým i městu malau škodu učinil, ačkoliv mnoho tisíc šípkův, na něž pytlíčky prachem naplněné a při nich konopné provázky rozsvícené zavěsil a v tom šturmu do města i mezi křesťanské vojáky ty šípy vystřeliti dal.

I poznávaje dne 15. října sultan, císař turecký, že se Vídne zmocniti nebude moci, též zvěděv, že císař křesťanský Karel, toho jména V., jehožto ne tak moci, jako velikého štěstí velmi se Turci strachovali, Vídeňským na pomoc táhne, v jedenáctau hodinu před půlnocí z ležení se hnul, je zapálil, více než tři tisíce zajatých křesťanských starcův i žen stínati, malé dítky na špice strkati a je na plotech po cestách věseti dal a více než sto tisíc mladého křesťanského lidu zajatýho sebau vezma, s největší zřivostí od Vídne odtrhl, tak pospíchaje, že v pěti dnech až do Budína, 32 míle uherské od Vídne vzdáleného města, po zemi přišel a všudy po cestách mnoho lidu svého, též mnoho křesťanův hladem zemřelých, také velké množství hovaď zhynulých ležeti nechal.

Obležení zvěděvše, že Turek od Vídne utíká, z všechněch kusův i z menší zbraně střílejíce, vyprovázeli ho, což i Turek v svém ležení, jednu míli vzdáleném, učinil. Na to ještě před

1529 svítáním do kostela sv. Štěpána všemi zvony lid se volal, v něm o Nejsvětější Trojici mše sv. i „Te Deum laudamus etc.“ „Tě Boha chválíme“ etc. spívána byla, všickni jedním srdcem Pánu Bohu za odehnání toho tak mocného nepřítele děkující.

Když se rozednívalo, mnozí obležení z Vídně vyjedauce Turkův mnoho po cestách zmordovali, mnoho drahých kořistí do města přivezli i mnoho volův, koňstva a velblaudův přihnali, též mnoho zajatých Turkův s sebou přivedli, kteří jednosvorně svědčili, že mimo nestálého času s deštěm a sněhem promíchaného velký nedostatek potravy jak lidé tak i jich hovada trpěli, a samého tureckého lidu při tom obležení přes 80 tisíc bojovného, něco hladem, něco od střelby a od meče obležených, též také velké množství rozličného dobytka že zhynulo.

Císař turecký do Budína přijel.

Císař turecký Soliman, od Vídně do města Budína přijeda, několik dnův v zámku téhož města se zdržel a Hanuše, jinak Jana, sedmihradského vojvodu (který před třemi lety od některých pánův uherských za krále uherského neřádně volený, také i korunovaný byl, jakž o tom veš v letu 1526 zde se píše, též jiný pán uherský, kteří se téhož Hanuše přidrželi) před sebou on císař turecký daje předvolati, témuž Janušovi korunu uherskou, sceptrum a jiné královské klenoty odevzdal, jej za krále uherského vyhlásil, za bratra přijal a všelikou pomoc proti jeho nepřátelům připovídal, přísně pánům uherským poraučeje, aby se toho Hanuše přidrželi a jeho jakožto jich krále a pána neopauštěli.

Uherskou korunu Turci dostal.

Že pak uherská koruna a jiné k ní přináležející věci do rukou tureckého císaře so dostaly, to se takto stalo. Po korunování na království uherské Ferdinanda, českého krále, Petr Pereňus, koruny uherské opatrovník, proti všemu obyčeji a právu uherského království ne hned na zámek Vicegrad, jinak Vyšehrad, ji odvezl, ale při sobě v svém obydlí ji zanechal. Když pak od Turkův jak on, tak i manželka i děti jeho, k zajetí přišel, Turci najdauce při něm tu korunu, sceptrum a jiné královské klenoty, to všechno vzali a svému císaři dodali.

Pomoc vojenská proti Turku.

Císaři Karlovi V. a Ferdinandovi, bratru jeho, uherskému a českému králi, tehdáž proti Turku Vídeň dobývajícím, následující páni, země i města pomoc dali:

	Pěchota	Jízda
Království české dalo	40000	20000
margrabství moravské	25000	1600
bavorská země	20000	2000
švábská země	24000	1800

	Pěchota	Jízdní	1529
wirtemberská země	4000	400	
kurfiršt saský, také brandeburský i Míšensko . .	6000	3000	
některá města říšská	6000	—	
palatin od Rejna	4000	2000	
markrabí brandeburský	—	600	
Slezsko i Lužice	10000	800	
Summa obojího vojska	139000	32200	
Summa summarum 171200 vojákův pěších i jízdních.			

	vozův	dél	ručnic	tupl- bákův
Mimo vojska poslalo tehdáž království české	300	90	20000	600
margkrabství moravské také poslalo . . .	200	40	10000	—

Ita invenitur in MS. Pauli, abbatis monasterii in Slovan seu in Emaus Neo-Pragae ¹⁾).

V neděli po sv. Jeronymu, due třetího října, od stavův českých voleni byli v koleji velké v Starém Městě pražském dva administratorové konsistoře pod obojí, totiž: mistr Vavřinec Třeboňský, kazatel v Betlemský kapli, a kněz Václav, farář litoměřický; k nimž přidáni byli: mistr Jan Přestický, nejvyšší správce učení pražského, mistr Jan Chocenský, vicerektor téhož učení, mistr Jiřík, probošt koleje Veliké, jinák Karlové, kněz Mikuláš, farář u Matky Boží nad Lauží v Starém Městě pražském, a jiní.

Konsistoř
pražská pod
obojí obno-
vena.
Petr Codicill.

Léta 1530. V auterý po Květný neděli, dne 12. dubna, král Ferdinand na hradě pražském potvrdil Starému Městu pražskému svobody od předešlých králův českých, zejména od krále Vladislava, Jana, Václava a Zikmunda.

Privilegia
Prahanum
potvrzována.
Václav.

On král Ferdinand, zřídív své věci v Čechách i v jiných svých zemích, z Prahy do Lince i do Inšpruku jel, kamž také k němu císař Karel V., bratr jeho, přijel, jemuž on v cestu čtyry míle od města Inšpruku s velkým počtem svých dvořenínův vyjel a jej počestně vítaje, do téhož města uvedl. V Inšpruku nedlouho

Ferdinand
do Inšpru-
ku přijel.
MS. Slavatae
lib. 4. pag. 18.

¹⁾ Současná i pozdější literatura o obležení Vídně r. 1529. jest veliká. — Obsírné bibliografie sestavili Schmidt-Tavera (Bibliographie zur Geschichte des österreichischen Kaiserstaates I. Abth. II. Bd. p. 101—114.) a J. Kabdého (Bibliographie zur Geschichte der Türkenbelagerung Wiens). — V českém jazyku zachovalo se o tom mnoho zpráv v aktech sněmovních, v knihách komorního soudu, v knihách městských (ku př. v knize Liber expeditionum a. 1529—1532. města Plzně), delší pojednání v Bydžovského Annales Ferdinandi I. (fol. 22—33.), u Vil. Slavaty (Děje království uherského za Ferdinanda I. dle rkp. Slavatova vydal Josef Jireček) a j. v. — Rukopis Pavla, opata kláštera Slovanského, jež zde Beckovský uvádí, není nám bliže znám.

1530 se oni zdržívše, do Švazu, města horního, kdež stříbrné i zlaté hory velmi bohatě se těžily, přijedauce, od konšelův téhož města darován byl císaři Karlovi jeden zlatý peníz, který 1500 zlatých rejnských platil, (někteří píší, že ten peníz 1700 dukátův vážil) na němž z jedné strany dvauhlavatý orel, z druhé pak strany všechny témuž císaři přináležející země vyobrazené byly.

Odtud oni do Minichu ¹⁾ přijedauce, od Vilíma a Ludvíka, knížat bavorských, počestně vítání a ctění byli, kdež pobývše některý den, do Augšpurku jeli; a když se k městu blížili, proti nim z města kurfiršti i všickni vzácní páni vyjeli, z vozův vystaupili a k císaři přistaupíce, k polibení jeho ruky připuštění byli.

Na to kurfiršt Kolínský ²⁾ jménem celé římské říše obšírnau řečí latinskau císaře vítal, jemuž jménem císařským Fridrich, falzkrabí od Rejnu, poděkování učinil a potom všickni téhož císaře, jakož i Ferdinanda krále, do města dne 14. června velmi slavně doprovodili, kdež sněm, duchovních i světských věcí se tejkající, (nejvíce aby katolická víra v své podstatě zachována a všelící bludové zkažení byli) v přítomnosti všech kurfirštův i jiných k tomu přináležejících pánův držán byl, ježž pro velkau jeho obšírnost zde klásti pomíjím.

Při zavření toho sněmu Jan Jiří, kurfiršt saský, a s ním pět knížat říšských, totiž: Jiří margkrabí brandeburský, Arnošt a František, vlastní bratří, knížata brunšvická a lüneburská, Filip z Hessu a Wolfgang z Anhaltu, též vyslaní páni z šesti měst říšských, totiž z města Nirmberka, Reilinga, Khempingu (sic), Heilbrunu, Winshaimu a Waisenburku ³⁾, svý bludný artikule (ty artikule jmenovany byly augšpurgská konfesí a z bludného učení Martina Luterá pocházely) císaři Karlovi V. podali a je aby potvrdil, žádali.

Podobně jiná čtyry města, totiž Štrosburk, Konstancie, Neming ⁴⁾ a Lindau jiný artikule v příčině náboženství podali a také aby na tom sněmu potvrzeny byly, žádali; což císař když ani učiniti nechtěl, ani nemohl, ti všickni již jmenovaní páni, též i dočtnutá města ten augšpurský sněm podepsati nechtěli, tím návěští dávajíce, že oni jeho artikulův, vzlašť náboženství se tejkajících, držeti se nechtějí, nýbrž své bludné náboženství zastávati chtějí.

Jakož také ti všickni, přidržující se kurfiršta saského, jak

¹⁾ Mnichova.

²⁾ Má státi: Mohučský.

³⁾ Města: Norimberk, Reutlingen, Kempten, Heilbronn, Windsheim a Weissenburg.

⁴⁾ Memmingen.

Peníz pa-
métní.

Do Augšpur-
ku přijel.

Sněm v
Augšpurku.

Augšpurská
konfesí aby
potvrzena
byla.

Boztráitosť
o nábožen-
ství.

jmenovaná knížata, tak i města říšská i jiná mnohá místa, která 1530 od samospasitedlné víry odpadli a rozličných bludův se přichytili, do města Šmalkaldu se sjeli a tam měsíce prasinice sněm drželi, na němž netoliko sami mezi sebou v jednotu vešli, ale také jiný od víry katolické nezdárný odpadlce do té své jednoty přitáhli a vespolek se zavázali, tomu mocnau rukau odpírati, kdo by koliv chtěl je od jich víry, neb raději od škodlivého bludu odvrátiti, a k víře katolické nutiti. Kurfiršt pak brandeburský s některými knížaty, též i s některými říšskými i s jinými mnohými městy, ne Martina Luteru, ale Jana Kalvina bludné učení následoval a jeho se přidřel.

Tento sněm, který od císaře Karla V., od Ferdinanda, českého i uherského krále, od pěti kurfirštův (kurfiršt saský ten sněm 1530 Od koho sněm podepsán byl. podepsati nechtěl, jakž málo vešš již o tom se stala zmínka) od třidcítí duchovních knížat, od dvacítí a třích světských knížat, od dvacítí dvou opatův a od třidcítí devíti říšských měst podepsán a pečeti utvrzen byl.

Že pak na tom sněmu také to zavřeno a ustanoveno bylo, aby města říšská při staré katolické víře až do obecného duchovního sněmu setrali a žádné nové víry se nechytali, protož Martin Luter, nechtěje to snášeti, poněvadž ono jej v jeho oči velmi čpělo a k jeho libosti nebylo, proti tomu spasitedlnému snešení velmi hanlivě psáti počal a k saskému kurfirštu, též k jiným odpadlcům a bludníkům, své autočiště vzal.

Při tom sněmu císař Karel V. s Ferdinandem králem, bratrem svým, a ostatními pěti kurfiršty, totiž: s kurfirštem mohutským, trirským ¹⁾, kolínským, brandeburským a falckrabětem od Rejnu (kurfiršt saský svau vůli k tomu dáti nechtěl) na tom se společně snesli, aby se hned při počátku následujícího roku do Rejna-Kolína sjeli a tam o nového římského krále jednali. Jakož také kurfiršt mohutský dle zlaté bully a dle auřadu svého jak témuž císaři Karlovi, tak i všem kurfirštům o takovém sněmu skrze obzvláštní psaní věděti dal a v něm mezi jinými příčinami také tuto dokládal, že ačkoliv císař Karel V., maje dvadecet let věku svého, to římské království ujal a je také již deset let chvalitebně řídil, (toho času, když se to psaní o volení nového krále římského kurfirštům skrze mohutského arcibiskupa a spolu kurfiršta vyslalo, on císař Karel V. toliko třidceti let věku svého měl) však poněvadž mu velmi za těžko přichází to království náležitě a užitečně

Do Rejna-Kolína sněm rozepsán.

Karel V. království římské opusil.

¹⁾ Trevirským.

1530 řídit, proto že jiná království i všeliké země mnohé nejenom v Evropě, ale také v Africe řídit musí, a jemu nemožné jest všudy svou přítomností býti, zvláště poněvadž v svých mnohých rozličných a dosti od sebe daleko vzdálených zemí mnohá těžká i nepokojná pozdvižení, války i také všeliký povstávající, celému křesťanstvu škodný bludy přetrhovati musí, však své povinnosti, zvláště v německé říši, dle své vůle zadosti nemůže činiti, pročež z těch i z jiných, dosti mnohých, velmi podstatných příčin, království římské jinému podstaupiti musí.

Kurfiršt saský na sněm přijíti nechtěl.

Ačkoliv nejenom mohutský kurfiršt, ano i sám císař Karel kurfirštu saskému přívětivé psaní vyslal a jeho, aby k tomu sněmu do Rejna-Kolína přijel, uctivě zval, on nicméně kurfiršt saský Jana Fridricha, syna svého, též s ním některý pány vyslal a psaní k císaři poslal, v něm dokládaje, že kurfiršt mohutský té moci nemá nový sněm rozpisovati, místo i den nařizovati; ale to psaní císař i všickni kurfirští zavrhlí a do Rejna-Kolína k určitému dni mimo téhož kurfiršta saského, následujícího roku všickni se sjeli.

Karel V. železnau zlatau korunau korunován.

Císař Karel V. toho roku do Vlach k korunování přijda, od všech měst i knížat vlaských s velkou slávou přijat a dne 22. února měsíce železnau korunau v městě Mediolanu na království longobardské, též také dne 24. téhož měsíce, na den slavnosti neb památky vejroční svého narození (neboť on l. 1500. na den sv. Matěje ap. v Flandřích, v městě Gentu se narodil) zlatau korunau v Bononii, městě vlaském, od papeže Klementa VII. korunován byl.

Mor v Čechách.

Tohoto roku v Čechách mnoho lidí na morovou ránu pomřelo.

Malá Praha vyhořela.

Menší Město pražské dne 17. srpna měsíce od ohně velkou vzalo zkázu: shořelo do 60 domův, lidí přes třiceti zhynulo; bylo tehdáž veliké sucho a pořád přes tři měsíce žádného deště nebylo, v noci pak po tom nešťastném ohni první dešť přel.

Kostelní věci kláštera Sedleckého do kláštera Nejburgu uchráněné byly.

V čas husitických a Žižkovských nebezpečných časův klášter Sedlecký blíž Kutný Hory své některé kostelní věci do kláštera Nejburg, jinak Nový hrad¹⁾, kanovníkům sv. Augustina řeholním, dvě míle nad Vídní při Dunaji řece stojícím, k opatrování odvezl a tam je počestně složil, kdež oné bez všeho porušení po ten všecken čas opatrované léta přítomného 1530. z téhož kláštera vzaté a do Sedleckého svého kláštera zase odevzdané byly, což následující list potvrzuje:

¹⁾ Klášter Nový hrad či Neuburg = Klosterneuburg.

My Jiří, opat kláštera P. Marie v Sedleci, řádu Cistercienského, v pražském arcibiskupství, Lukáš převor a celý konvent téhož kláštera, tímto listem vůbec známo činíme, že jsme ostatek věcí našich, které předkové naši v časy nepokojné české do kláštera kanovníkův sv. Augustina řeholních, Neiburg řečeného, odvezli a tam do věrných rukauch k opatrování dali, od těch řeholníkův kanovníckých z jich kláštera, za času ctihodného v Kristu Pánu kněze a p. Jiřího, na ten čas téhož kláštera probošta, zapečetěných přijali, totiž: 9 vornátův a jedenácte dalmatik v jedný truhle a to jednu kasulu neb vornát zlatý, rozličnými obrazy okrášlený, také dvě dalmatiky a plášť (pluviale) nešporní. Item vornát aksamitový zelený, po předu i po zadu premovaný, a jednu dalmatiku k tomu vornátu podobnou. Item takový zelený aksamitový vornát bez kříže a dalmatiku jemu podobnou. Item vornát jeden černý aksamitový, bez kříže, s dvěma dalmatikami podobnými. Zase vornát jeden damaškový s křížem napřed i pozadu. Zase vornát atlasový, napřed i zadu premovaný, s dvěma podobnými dalmatikami. Zase vornát žlutý, mřížkovaný, s dvěma podobnými dalmatikami. Zase vornát zlatý s orlicemi a jednu podobnou dalmatiku. Zase vornát černý aksamitový s křížem, zadu i napřed premovaný.

1530

Srovnání list
kláštera Se-
dleckého.V první tru-
hle.

V druhý truhle zavřené a zapečetěné byly tyto věci: Vornát žlutý aksamitový, napřed i zadu premovaný, také perlami ozdobený. Item vornát červený s lvíčkami a s orlicemi, též rozličným prosypávaným kvítím okrášlený a „vestis regis Joannis“, oděv krále Jana jmenovaný. Item vornát rozličných barev. Item vornát červený damaškový, napřed i zadu s křížem. Item vornát zelený aksamitový s paprškami, podšitý žlutým plátnem. Item vornát aksamitový mřížkovaný, rozličných barev, žlutě podšitý. A to všechno nacházelo se v tý druhý truhle.

V druhé tru-
hle.

V třetí truhle nacházely se tyto věci: Vornát zlatý na černý půdě, podšitý červeně. Item vornát červený a bílý s lvíčkami a s orlicemi, podšitý zelenau tykytau. Item vornát zlatý barvy brunatné, s podšívkau zlatau plátěnou. Item vornát červený, pozlacený, podšitý s tykytau zelenau. Item vornát, jehož grunt má červený kříž a podšitý jest černau tykytau. Item vornát žlutý atlasový, podšitý tykytau červenau. Item vornát červený pozlacený s křížem, také napřed i pozadu premovaný. Item cortina neb koltra (antependium altaris) předoltářní, „vestis Romana“, oděv římský nazvaná. Item jiná cortina rozličných barev, s rozličnými erby.

V třetí tru-
hle.

1530

v sakristě. Mimo těch již oznámených věcí v sakristě kláštera Neiburského složené a klášteru Sedleckému přináležející věci byly tyto: Velká monstrance pozlacená, bez ostatkův svatých neb bez reliquiis; item tři monstrance stříbrné, pozlacené, schrankami křišťalovými, na způsob malých víček, s reliquiemi.

v přihradě. Item v jedny přihradě zamčené a zapečetěné nacházely se tyto věci: camisia neb kabátek sv. Jiří, v obzvláštní truhlička složen, rameno sv. Venancia ¹⁾, několik listův papežských, císařských, královských, panských, městských, také zlatá bulla neb list kláštera Skalického, při němž zavěšena jest pečeť zlatá, bulla aurea nazvaná.

Item v jedny celi neb v pokojíčku téhož Neiburského kláštera bylo 89 kněh malých i velkých. Item v jedny velký truhle bylo pět tabul malovaných a pozlacených. Item škatulka slonová s některými ostatky svatých. Item v klášteře pannenském v tom Kloster-Neiburgu městě, nacházelo se jedenácte hlav z komonstva sv. Voršily. Item on vejš jmenovaný p. probošt i konvent téhož kláštera Neiburského užívali naší lauku za Wajdlinem, kterau také oni s všemi zde již jmenovanými věcmi nám a klášteru našemu bez přinucení a dobrovolně postaupili a odevzdali. Pročež my je všechny, také všechny jejich poslaupníky neb potomky, z těch všech zde předepsaných věcí, nám navrácených, quitujeme a je jak za nás, tak za naše všechny potomky, na budaucí věčné časy, za svoidné listem tímto vůbec vyhlašujeme.

Na větší toho všeho potvrzení za dobré jsme uznali, k listu tomuto pečetě naše, opata i konventu, přivěsiti, přívětivě žádající ctihodný v Kristu Pánu otce a statečný pány rytíře: pana Voldřicha, opata v Skalici, bratra Donata, převora u sv. Klementa v Praze, a statečného pána, pana Václava Bezdržižského z Kolovrat, nejvyššího sudí dvora krále J. Mti., a statečného p. Petra Pašíka ²⁾ z Trojanovic, aby také oni své pečetě k tomuto listu podle našich přivěsili, však jim a jich potomkům i dědicům bez škody.

Dáno v Sedlici dne nalezení sv. Kříže (3. Maji) l. 1530.

V tomto přítomným listu zmínka se děje o jedny lauce, kterau v svém užívání měl klášter Neiburg, neb klášter Neiburský, často zde jmenovaný, dvě míle nad městem Vídní ležící; a proto ať se žádný nediví tý lauce, že ona tak daleko od Sedleckého

¹⁾ Vincencia.

²⁾ Správně Pašínk u.

kláštera vzdálena byla; neboť ten klášter Sedlecký měl blíž města 1530
Klosterneiburg řečeného také svau jednu vinici, kterau aby klášter Sedlecký prodati mohl, své povolení k tý prodeji dal Ferdinand I., král římský.

Tu vinici když tehdejší Antonín, opat Sedlecký, za 2000 zl. l. 1552. prodal, hned ty peníze od téhož opata on Ferdinand sobě vypůjčil a nařídil, aby se z panství Kolínského klášteru Sedleckému 100 zl. ročně na dva díly dávalo, totiž jedna polovice o sv. Havlu a druhá o sv. Jiří, tak dlouho, dokad by se těch 2000 zl. na jedenkrát nesložilo, aneb nějaký pozemský statek tomu Sedleckému klášteru v tý 2000 zl. summě postaupen nebyl. Kdyby pak panství Kolínské od komory království českého mělo býti odčizeno, takový peníze (100 zl. ročných) aby se z panství Poděbradského, aneb z královské komory české tomu Sedleckému klášteru dával.

Dáno v Praze v sobotu po sv. Fabianu a Šebestianu l. 1552. 1552
římského království 22, jiných 26 roků.

Léta 1531. Při počátku měsíce ledna, když se všichni kur- 1531
firští do Rejna-Kolína dle předešlého snešení sjeli, v přítomnosti císaře Karla V. Ferdinand, uherský a český král, téhož císaře Karla V. vlastní bratr, v vigílii sv. Třích králův, v hlavním téhož města kostele, v kterém těch Třích sv. králův těla odpočívají, na království římské volen byl; odkudy císař Karel, Ferdinand, volený král římský, všickni kurfirští, mimo kurfiršta saského, který přítomen nebyl, též mnohá říšská knížata, hrabata i jiní mnozí vzácní páni (přes 2200 pánův se počítalo) do města Achu k korunování nového římského krále jeli a tam přijedouce hned jedenáctého dne měsíce ledna on Ferdinand, nový římský král, do raucha císaře Karla Velikého, které se z Normberka přivezlo, dle obyčeje oblečen a v hlavním kostele P. Marie korunau téhož císaře Karla Velikého korunován byl. Při jehožto korunování Ludvík, falckrabí od Rejnu, kurfiršt, zlaté jablko a Joachym, kurfiršt brandeburský, sceptrum nesl, kurfiršt Kolínský mši sv. slaužil.

Ferdinand
římským
králem učí-
něn.
MS. Slavatao
lib. 4. pag. 18.

Korunován
byl

Po korunování všickni přítomní mocnářové a páni z kostela do radního domu k obědu přijevše, stříbrná a zlatá mince mezi lid se rozhazovala. Před tím domem raddním dva velcí slaupové stáli, nad nimiž dva lvové a nad nimi jeden dvauhlavatý orl stál, maje ve svých prsách literu F, z kteréhožto orla ten celý den červené, z obau pak těch lvů bílé víno teklo.

1531

Za krále římského nákteří uznati ho nechťeli.

Ačkoliv toho i následujícího času Hanuš neb Jan Jiří kurfiřt saský, též jiní páni, s týmž kurfiřtem sjednocení, dokazovati snažili se, že jak nového krále římského volení, tak i jeho na to království korunování jest nepořádné, ale vida on. Hanuš Jiří kurfiřt a s ním jiní sjednocení, že skrze odporování své nic nezvítězí, poněvadž on Ferdinand za římského krále všudy se vyhlašuje a přijímá, své autočistě on Hanuš Jiří kurfiřt s svými sjednocenými k francckému i také k englickému králi vzal a jim dokázati se snažil, kterak Ferdinand na království římské nepořádné volení i také korunování jest, a z té příčiny, jakož také pro roztržitosť náboženství, že od císaře i od jiných kurfiřtův a knížat říšských odciziti se musel.

Kurfiřt saský etc. napomínán.

Ale jak franccký, tak englický král, Jindřich VIII., téhož kurfiřta saského i všechny s ním od římské říše odpadlce napomínali, aby se k té říši zase připojili a od tak slavného těla jakožto spoluaudové se neoddělovali; oni pak na to napomenutí nedbajíce v své zatvrdilosti vězeti zůstali a mnoho nepokojného spůsobili, jakž o tom doleji více.

Poddaní aby od literního učení nebyli odtrhováni.

Stavové čeští časté sněmy v Praze mívali, na nichž posledně k většinu zvelebení učení pražského zavřeno bylo mezi jinými věcmi také to, aby žádný pán svýho poddaného, který by se již jednau na to literní umění odevzdal, ani neodtrhoval, aniž mu jakau v tom překážku činil. A tak toho času všickni stavové od svého práva, které k takovému svému poddanému měli, dobrovolně upustili, což se dne 11. června měsíce stalo, jakž artikule sněmovní to potvrzují¹⁾.

V neděli do desk zemských nekládali.

V pondělí po sv. Markétě v přítomnosti krále Ferdinanda v Jihlavě sněm držán byl, na němž mezi jiným ustanoveno bylo, aby v den nedělní žádnému nic do desk zemských vkládáno nebylo.

Velvary vyhořely.

Město Velvary dne 27. měsíce září bezmála celé z gruntu vyhořelo.

Mistr Beneš umřel.

Dne 29. září v městě Launech umřel Beneš, jinak Benedikt, mistr kamenický, Čech rozený a měšťan launský, kterýž l. 1502. na hradě pražském palác velmi kunstovně sklenul, a pohřben byl první v velkém kostele launském, kterýž on také po ohni stavěl, však nedostavěl. O tom Benešovi v Poselkyni starých příběhův českých na str. 974. více se nachází.

Mor v Žatci.

Morová rána měsíce června velmi se rozmáhati počala v městě Žatci.

¹⁾ Sněmy české I. str. 351.

Pavel Štěpán Pauček, kláštera Zderazského v Novém Městě 1531
 pražském probošt a křížovník Božího Hrobu s dvojnásobným křížem, Klášter Zde-
 když léta 1498. dne 8. měsíce září v Pánu usnul a ten svůj Zde- razský k Svě-
 razský klášter v pustotínách státi zanechal, Dorota z Daupova, teckýmu při-
 Světeckýho pannenskýho kláštera křížovnickýho Božího Hrobu pojen.
 s dvaunásobným křížem převorka a křížovnice téhož řádu, žádala
 poníženě krále českého Ferdinanda I., aby jí on darovati ráčil
 zkažený klášter Zderazský a k jejímu Světeckému klášteru, poněvadž
 oba ti klášterové jednoho řádu jsau, ten Zderazský přivtěliti ráčil.
 Král Ferdinand nejenom l. 1531. ten Zderazský klášter jí daroval,
 ale také listem svým to stvrdil, aby ona všechny statky pře-
 děšle k tomu Zderazskému klášteru přináležející a již bezprávně
 odcizený vyplácti a k svému Světeckému přivlastniti mohla.

Ale i ten Světecký klášter ty křížovnické panny ztratily, když
 jeho panství k stolu neb k vyživení arcibiskupa pražského, také
 panství kláštera Oseckýho, podobně i špitála křížovníkův s červe-
 nau hvězdau blíž mostu pražského přidáno bylo s povolením pa-
 peže Řehoře XIII.

Léta 1532. Když Soliman, císař turecký, do Uher vtrhl, Ka- 1532
 niž pevnost vzdáním dostal a odtud do Štýrska k městu Grazu Turek až do
 sjezdy činil, císař Karel V. i Ferdinand, bratr jeho, uherský a če- Štýrska vja-
 ský král, toho času v Linci byli a vojsko křesťanské proti témuž dl.
 celého křesťanstva nejhlavnějšímu nepříteli shromažďovali. I poslal
 Ferdinand král k pánům Rožumburským¹⁾ jich žádaje, aby mu
 nějakou pomoc proti tomu tak mocnému nepříteli učinili.

Bratři Rožmburští shromáždívše na svůj náklad 400 jízdných, Rožmburští
 v železné zbroji oděných, též 200 kozákův, jichž vůdcem byl Ber- proti němu
 nard Brabantský²⁾, rytíř český slavný, a ty všechny bojovníky Fer- velkou po-
 dinandovi králi poslali. moc dali.

Zase on král od těch Rožumburských pánův žádal prach ruč-
 niční i všeliké vojenské nástroje, totiž děla neb velké mosazné
 kusy; (neboť ti páni na svých panstvích tehdáž 234 kusy mosazné
 střelby velké, též prachu a kulek i všeliké zbraně veliké množství
 měli) oni ale vhládnými slovy se vymlauvali a dokazovali, že to
 učiniti nemohau, poněvadž své hrady a města dostatečnou zbraní
 i jinými vojenskými potřebami opatřené mají musejí.

Nicméně jiných časův jiné a velké pomoci ten Rožumburský

¹⁾ Rozumí se Rosenberským.

²⁾ Barchanec.

1532 rod svým králům českým uděloval a u nich skrze to veliké milosti a chvály zejskal; ano také ještě tohoto času mimo již dotknutých zbrojníkův jízdných, Jošt, Rožumburský vladař, pojma 48 oděncův jízdních, 16 pěších a dva šiffy, do Uher proti Turkům Ferdinandovi králi na pomoc se plavil. Poslézeji pak 60 dobře oděných mužův jízdných, 4 mosazná děla neb kusy s všemi potřebami vypraviti dal.

Turek silný
Karlovi císaři
nevěřil.

Toho času turecký císař do Uher a do Štýrska když válečné vtrhl, přes dvakráte sto tisíc zbrojného lidu měl, a Karel císař s pomocníky svými maje toliko 80 tisíc pěších a 30 tisíc jízdných, mimo husarův, proti témuž tureckému císaři jel; o tom Turek zvěděv Karla císaře dočekati nechtěl, ale pobuhiv Štýrsko, Rakausy a Korytany, zpátkem zase skrze chorvatskau zem ustaupil, Kaniž vybral, zapálil a opustil.

Španihelové
školy činili.

To všecko křesťanské vojsko, mezi nímž se počítalo přes 20 tisíc Čechův, malau měli od města Vídně když se strhlo, nad nímž, totižto nad Němci Říšany, nejvyšším hejtmanem byl Fridrich falckrabě od Rejnu, pokojně sice leželo, ale Španihelové, jichž pod městem Vídní do 50 tisíc leželo, velmi nepokojní byli; nebo když se po řece Innu i po Dunaji k Vídni z hrabství tyrolského plavili a na zem z šiffův vystupovali, některá na té cestě dobře vystavená městečka vypálili, jiná oblaupili, hanebné scestnosti s pohlavím ženským páchali, město krásné a veselé Kremž také zapálili, tak že mimo 14 domův a zdí městských všechno z gruntu vyhořelo. U Vídne oni se položíce a majíce za jeden toliko den chleba nedostatek v svém ležení, přitáhli s mocí k městu Vídni, v němž císař i Ferdinand král tehdáž bydlel, a k městu šturmovati chtěli; což by jistě byli učinili, kdyby německé vojsko, které mnohem silnější bylo, nebylo městu k pomoci přišlo.

A k Vídni
šturmovati
chtěli.

Také mnohá knížata vlaská své vojsko tehdáž proti Turku poslali, jichž vůdcem byl kníže z Mantue. To pak všechno křesťanské vojsko, když Turek do svých zemí se utekl, z vojny se propustilo a proti nepříteli nic vykonáno nebylo.

Tábor vy-
hofel.

Město Tábor mimo domu radního a mimo 61 domů dne 6. července všechno i s kostelem vyhořelo; shořelo tehdáž, jak někteří poznamenali, všech domů 366 v tom městě.

Sedlecký klenoty
v Jihlavě
opatrová-
ny.

V čas Žižkovských baurek klášter Sedlecký, blíž Kutné Hory, do moravského města Jihlavi, jakožto do místa bezpečného, své některý klenoty pánům raddním do téhož města k opatrování poslal, kteří rádi je přijali, do svého domu raddního vezli a v něm počestně všecky opatřili.

Tohoto pak 1532. roku Jiří, opat Sedlecký, přijeda do téhož 1532
 města Jihlavi, žádal viděti ty svého kláštera kostelní klenoty; což
 také vyžádal, jakž to dosvědčuje list pečetí městskou potvrzený
 a tomu Jiřímu opatovi daný, jehož slova jsau tato: L. P. 1532.
 v čtvrtek před sv. Prokopem my mistr měšťanův a konšelové mě-
 sta Jihlavi přítomným listem známo činíme všechněm, že na žá-
 dost velebného v Kristu Pánu otce, pana Jiřího, opata Sedleckého,
 nížeji jmenovaný kostelní klenoty toho jeho kláštera, kteří od
 mnoha let u nás v domě raddním opatrování byli, jemu jsme
 k shlídnutí dali; který když on shlídl, také i všechny sepsal, zase
 nám je do našeho domu raddního k opatrování věrnému odevzdal.
 A jsau klenotové tito: Drahá čepice biskupská s dvěma svými Jačt byli.
 díly dolu visícími a perlami okrášlenými; deset stříbrných pozla-
 cených kalichův; díl ruky od ramena až do lokte sv. Vincencia;
 tabule stříbrná, pozlacená, s mnohými ostatky svatých: kříž na
 svém postavníku stojící; tři malý prstýnky stříbrný; dvoje spi-
 nadlo neb zápona pozlacená k chorální kápě přináležející; dvě
 mešní konvičky křišťálové; tři škatulky pro sv. hostie, jedna stříbrná,
 pozlacená, druhá zelená a třetí temné barvy, obě však per-
 lami okrášlené; tři pacifikali stříbrní, pozlacení, s svými křišťálními
 a postavníky; kříž stříbrný, pozlacený s svým postavníkem; sv.
 kříž stříbrný s čtyřmi evangelistami; velký pacifikal stříbrný, po-
 zlacený, korunau a drahými kamenmi okrášlen; tabule stříbrná,
 pozlacená, drahými kamínkami ozdobená, k kápí chorální přinále-
 žející; pět malých pacifikálův, tři pozlacení a dva stříbrní; parva,
 schránka na způsob kříže udělaná, v níž se díl malý sv. kříže
 spatřuje; kadidelnice stříbrná, pozlacená; kniha Apocalypsis neb
 Zjevení sv. Jana s dvěma stříbrnými obrazy a prut Mojžíšův;
 dvě velký knihy, totiž gradual a antifonář, obě na pergamentu
 psané; bulla zlatá s svou visící zlatou pečetí a mnohá jiná obdarování,
 nadání neb privilegia fary Jemnické a Jaroměřické, k Sedleckému
 klášteru připojených, se tejkající. — K potvrzení toho naši pečeť
 městskou dovnitř toho listu přitisknauti jsme dali. Léta ut supra.

Kometa ukazovala se od 22. dne září až do 22. dne měsíce
 listopadu, vždycky ráno asi dvě hodiny přede dnem vycházejíc.

Kometa.

Tábor i Písek město vyhořelo.

Tábor i Písek
vyhořely.

Léta 1533. Zámek Branský, jinak „na Branný“, mezi Vrch-
 labím a Jilemnicí, v Králo Hradeckém kraji staven jest, což po-
 tvrzuje starodávní nápis, který se na štítu téhož zámku spatřuje
 latinský, také i český. Latinský jest tento:

1533

Branský zá-
mek má ná-
pis.

1533

Aemula mens hominum quid non molitur honoris?
 Viderit, ut structa mole tumescat humus.
 Crescit amor formae, speciosaque pulchra putantur,
 Ast utinam pretium forma venusta ferat!
 Forma domus pulchrae pulcherrimus author et hospes,
 qui virtute suum promeruere decus.
 Exulet hinc ergo vitii deformis acervus,
 occupet ut virtus semper habenda locum.

Následuje den i rok toho stavení:

NataLI gVILieLMe tVo LoCVs Iste saCratVr.

Longos Insta annos prestantI nobILIs aeVo.

Pod tímto latinským nápisem spatřuje se tento nápis český:

„Jedna věc hyzdí stavení, že úst jemu dáno není,
 aby se samo hájilo, kdyby o něm se mluvilo.

Ač je zbavené i sluchu, nemá v sobě ani ducha,
 kdo je bude pomlouvati, znej, že nechce poslauchati.

Zdeněk z Waldšteina.

Maria z Martinic.

Erb jeho.

Erb její.

Štěpanicezá-
mek pustý.

Tomu Zdenkovi Waldštejnovi přináležel také hrad i panství Štěpanice, kde také on s manželkou svou i s dětmi svými v Štěpanickém kostele sv. Trojici pohřben odpočívá, o čemž obšírnější správa nížeji zde v l. 1574. se nachází, který také téhož 1574. léta umřel.

Sucho.

Za tři měsíce pořád v Čechách nepršelo, proto potokové i řeky přeschly, a také místy řeka pražská přejíti se mohla.

Novokřtěnci
se rozmáhali.

Ukázala se kometa měsíce července a srpna a trvala 40 dnův. Toho času Novokřtěnci tůze se rozmáhali a opanujíce Münstr v Westfalské krajině, město velké i pevné, v něm se zavřeli a velké škody okolním obyvatelům činili.

Erasmus Ro-
terod. umřel.

Toho roku Erasmus Roterodamus, maje 70 let věku svého, v městě Bazilii dne 11. července (jiní píší 12. dne téhož měsíce) u Jeronyma Frobenia, impressora neb kněhtišce, umřel, rozený Hollendr, kacíř veliký.

Quantus Erasmus erat? Taceo, cum scripta loquantur
 mente et dente potens, aurea lingua fuit.

1534

Vojtěch z
Pernšteina
v Pardubi-
cích po-
hřben.

Léta 1534. V auterý na den sv. Kedruty, dne 17. března v dvacátou hodinu, umřel v svém domě na hradě pražském p. Vojtěch z Pernšteina a na Pardubicích. Následujícího dne do kostela P. Marie před Tejnem Starého Města pražského snešen a odtud ve čtvrtek do Pardubic vezen i tam pohřben byl. — V neděli Květ-

nau l. 1490. v Moravském Krumlově on Vojtěch se narodil, a maje věku svého třiceti tři léta, učiněn byl hofmistrem nejv. království českého. 1534

V městě Raudnici nad Labem dne 31. měsíce července 150 do- Raudnice vy-
mův s kostelem i s zvonmi shořelo. hotela.

Král Ferdinand v středu před Božím Nanebevstaupením mezi jinými potřebami pro pohodlí svých poddaných o komorním, o hejtmanským, o dvorském saudu toto tak zříditi ráčil, aby saud komorní a auřad i saud hejtmanský řídil a spravoval nejv. hofmistr království českého, jemuž k pomoci z stavu panského i rytířského dvanácte osob lidí hodných a zachovalých radd svých přidati a na svůj náklad je držeti, on král připověděl; také i to jim nařídil, aby mimo středy a soboty, leč by se kdy Hod Boží neb nějaký svátek velký těch dnův přihodil, každého dne sauditi byli povinni. A jestli že by se kdy přihodilo, a do Prahy některý z auředlníkův aneb z saudcův zemských přišel, a týž hofmistr s raddami sobě přidánými měl by nějakau velkau při, bude moci toho a každého jemu podobného auředlníka požádati, aby v takové velké při raditi a sauditi pomohl.

Kdyby pak nejv. pan hofmistr království českého od krále J. Mti. v pilných potřebách kam poslán byl, neb z hodných potřeb odjeti musel, aneb od Pána Boha nemocí byl navštíven, tehdy své místo bude moci poručiti osobě z spolu-pánův radd. — Nařídil také on král, aby se platilo od listův půhonných a obsflajících i k svědomí po 4 groších, od důhonu po 2 groších, od zapsání svědka 2 groše, od půhouu města neb konventu 1 kopa grošův českých, též na město neb na konvent jedna kopa grošův českých památného, podle povahy pře, a nejvejše dvě kopy grošův českých; od vejpisu náleží 1 zlatý rejsný.

Ferdinandovi králi od všech třích stavův království českého na obecným sněmu, kterýž na hradě pražském v pondělí po druhé neděli postní držán byl, následující berně za tři léta pořád zběhlá, počnauce od sv. Bartoloměje nejprv příštího, jest svolena ¹⁾.

O vaření piva a šenkování.

Z každého strychu pšenice, který se kolivěk vyvaří, aneb jaká v kterém kraji míra se nachází, z ní dáti se má 1 groš český.

A kdo z toho tak vycleného sladu pivo varí a je v svém domě vyšenkuje, ten posudného nebude povinnen dávatí, leč by

Komorní j. saud od koho má býti držan.

Platy při tom auřadu nařízen.

Berně na vyplacení zámkův a důchodův královských.

¹⁾ Sněmy české I. str. 376.

1534 šenkýře v svém domě choval a jemu šenk pronajal; ten tehdy šenkýř z každého sudu dáti musí 1 groš český.

Také kdoby z domu ven pivo vystavil, ten krčmář, jemuž se vystavuje, z takového sudu ať také dá 1 groš český.

Z každého strychu ječmene, který se koliv vyvaří, 1 groš český.

Z každého větele ječného piva, kdož by koliv je vyšenkoval, povinnen jest dáti 2 groše české.

NB. Co se pak vaření piva dotýče, to se zde takto rozumí: kdo by k prodeji vařil, ten povinnen jest tuto nařízenau daň dáti; kdo by pak k své domácí potřebě vařil, ten z toho dávatí není povinnen.

Od prodání obilí v zemi.

Z každého strychu pšenice v zemi, ten kdož prodává, musí dáti $\frac{1}{2}$ groše českého.

Z každého strychu žita, kteréž se prodává, 2 peníze české.

Z každého strychu ječmena 2 peníze české.

Z každého strychu ovsu 1 peníz český.

Z každého strychu hráchu, prosa, jahel, máku, semence 1 groš český.

Z každého strychu pohanky 2 peníze české.

Z každého větele cibulného semena $2\frac{1}{2}$ groše české.

A kdož by to semeno na libry prodával, z každé libry $\frac{1}{2}$ peníze českého.

A tolikéž se při semenu hlavatičným prodáváč zachovati má.

Z každého strychu semen řepných i lněných 1 groš český.

Z každého strychu chmele 1 peníz český.

Z každého strychu semena mrkvového 1 groš český.

Od prodání obilí ven z země.

Co se obilí ven z země vezení, po zemi neb po vodě aneb na saumařích nesení dotýče, takto na penězích při clách má býti bráno:

Z jednoho strychu sladu 2 groše české.

Z jednoho strychu žita 2 groše české.

Z jednoho strychu pšenice 2 groše české.

Z jednoho strychu ječmene 2 groše české.

Z jednoho strychu ovsu 1 groš český.

Z jednoho strychu hráchu, prosa, máku, jahel a semence 2 groše české.

Z strychu mrkvového ¹⁾ 2 groše české.

Z strychu pohanky 4 peníze české.

Z věrtele semena cibulného a hlavatčičného 5 grošů českých.

Z strychu semena řepného a lněného 5 grošů českých.

Z strychu chmele 2 peníze české.

O víních, která se v zemi prodávají.

Co se šenkování vín cizích dotýče, kdož by taková vína šenkoval, z jedné kopy grošů českých dáti se má 1 groš český.

NB. Kdož by domácí vína šenkoval k své ruce a z těch vinic purkrecht a desátek králi dával, z těch vín nebo z jich šenku nic se dávatí nemá; než z jiných všechných vín, kdo taková šenkuje, z jedné kopy grošů českých dáti musí $\frac{1}{2}$ groše českého.

NB. Co se šenkování vín na hradě pražském dotýče, ta vína hejtman téhož hradu posaditi má, z nichž z jedné každé kopy dáti se má 1 groš český.

Z jedné laky malvazí, rivoli a podobných drahých vín vlaských, z jedné kopy grošův českých 1 groš český.

O víních a pivích, kteréž se ven z země vezau.

Z každého vína domácího, kteráž se ven z země po zemi i po vodě vezau, z každého vědra 1 groš český.

Z každého věrtele piva bílého 2 groše české.

A ti, kteří na saumařích buď víno neb pivo vezau, z každého saumu dáti musejí $\frac{1}{2}$ groše českého.

Z věrtele starého neb ječného piva 4 groše české.

Z polauvozí téhož ječného piva 8 grošů českých.

Z saumu téhož piva 1 groš český.

O pivích, které se do země vozejí.

Cokoli piva z Frejburku a z míšenských zemí do toho království českého se veze, z každého sudu 1 groš český.

Cokoli piva z Šestiměst a z Slezska do této země se veze, z věrtele dáti se musí 1 groš český a z polauvozí téhož piva 2 groše české.

NB. A tak podle povahy a míry i nádoby, která by nad věrtel větší byla.

O dobytčích, kteréž se z země ženau.

Z uherských, polských, ruských a z jiných zemí co se volův honění dotýče, z každého vola na pomezích českých dáti se má 4 groše české.

¹⁾ Doplá: semene.

1534 Z každé ovce, berana, skopce, kozla, kozy, na těch pomezích českých 4 peníze české.

Z každého hladovitýho vepře, též z hladovité svině, 1 groš český.

Z každýho krmnýho vepře i krmné svině 3 groše české.

Z každého koně i také z každé klisny, kteří neb které se ven z království českého ženau neb vedau, neb na nich se jede, 10 grošů českých.

Z volův, krav, koní, ovec, skopcův, vepřův krmných i hladovitých, též z koz i z jiného domácího dobytka, cožkoliv ho kdo prodá a cokoliv za ně utrží, z jedné každé kopy grošů českých takový prodáváč dáti musí 1 groš český.

Kdož by koliv z země sůl vezl, zač by jí koliv vezl, z jedné kopy grošů českých ať dá 2 groše české.

Kdož by koliv kaprův, štik neb jakých koliv ryb prodal, z jedné kopy grošů českých dáti jest povinnen 1 groš český.

O kupectví a prodajích.

Z všeho a z všelijakého kupectví kdokoli co v zemi prodá, z jedné kopy grošů českých dáti musí 1 groš český.

Kupci, kteří handlují a z jiných zemí do Čech zboží dodávají, buď zboží vážného, buď mírného neb loketního, ten každý dáti má zač v zemi prodá, z jedné kopy grošů českých 1 groš český.

Z domácích prodajův, totiž z vlny, suken, pláten, raušek a z jiných všelikých věcí k těm podobných, co zač kdo prodá v zemi české, z jedné kopy grošů českých $\frac{1}{4}$ groše českého.

O kupectví na centnýř.

Co se toho kupectví, které se na centnýř váží a prodává, dotýče, totiž: vosk, med, smola, lůj, struny, skla, šmejdy, železo, volovo etc., (mimo těch potřeb, kterých na horách horníci užívají i mimo kovův, kteří se v zemi dělají, z těch se nic dáti nemá) z každého již dotčeného i tomu podobného kupectví neb zboží, z jedné kopy grošů českých tu, kdež se skládá a na centnýř se prodává, dáti se má 1 groš český.

Z peří, sanytru, prachu, hakovnic, ručnic, oštipův, vlny a z všech věcí, co jich kdo z této země prodá, z jedné každé kopy grošů českých dáti se musí 2 groše české.

Z másla, z sejra a z všelijakého domácího hospodářství, ježto by se také na centnýř vážilo, z jedné kopy grošů českých kdož prodá dáti má 1 groš český.

O tůnných a suchých rybách i o zplavení a aurocích. 1534

Z tůny herynkův a z slaných ryb v tůnách i z suchých ryb, zač se toho prodá, z jedné kopy grošů českých ten kdož prodá dáti má 1 groš český.

NB. Co se ven z království českého těch věcí vedení dotýče, dáti se musí z každé tůny 2 groše české.

Zač se oleje makového, semenečného, který by se do země vezl, prodá, z každé kopy grošů českých 1 groš český.

Z prken, z šindelův etc. a co se na vodě plaví, z každé kopy grošů českých 1 groš český.

Kterí koliv peníze na listech aneb dskami auroky zapsané mají, z jedné kopy grošův českých aurokův při každém sv. Jiří a sv. Havlu dáti mají 1 groš český.

Co se kupeckých věcí a prodaje kramářských věcí dotýče, z nich z každé kopy grošův českých dáti se má 1 groš český.

NB. Ta pak berně takto se má vybíratí: Dva konšelové, kde trhové neb jarmarkové bývají, k tomu volení, majíce písaře svého, budou povinni v svém městě nebo městečku každau sobotu kupce neb kramáře, kteří se k těm konšelům sjíti musejí, na jich víru i duši se dotazovati, zač ten celý týhoden který kupec neb kramář zboží svého prodal; a od takového ti konšelé z každé kopy grošův českých jeden groš mají vzíti. Pakli by se který kupec neb kramář spravedlivě nepřiznal a to na něho pronešeno bylo, ten má o tu summu, zač prodal a z toho spravedlivě berně nedal, přijíti; ta pak summa na čtyry díly má se rozdělití: dva díly J. Mti. králi, třetí pánu gruntu a čtvrtý díl tomu, kdož by to na takového kupce neb kramáře pronesl, dáti se má ¹⁾.

NB. Co se pomezí a vody dotýče, to má takto opatřeno býti, aby tři osoby, které mají berni přijímati, od všech třích stavův osoby hodné vyhledali a na všech silnicích obecných tak to týmiž osobami zřídili, aby se z vejš jmenovaných věcí uložená berně spravedlivě vybírala; což aby tím lehčeji působiti mohli, z komory královské poznamenání míst pomezných vzíti mají a podle toho, bude-li ta věc moci tak opatřena býti, aby opatřili.

¹⁾ Nyní schází zde následující artikul: Item, co se panského a rytířského stavův dotýče, cožkoli koupí a zase prodá, z toho prodaje též z každé kopy grošův jeden groš dáti mají. Též také cožby z hospodářství svého prodal, jakož sněmovní artikul svědčí, dáti povinni budou.“ Sněmy české I. str. 379.

1534

NB. Kterak ta berně od stavu panského, rytířského, Pražan, z měst královských má vybírána býti, to se takto ustanovuje: Každý pán, rytíř, Pražané i jiná města aby zřídili v každé vesnici na statcích pozemských i také doma v městech osoby hodnověrné, které by tu berni vybírali spravedlivě. A protož v každé vsi a v městečku má rychtáři a konšelům dána býti železná zamčená schránka neb pokladnička, do které by se ta berně klásti měla, a pán neb auředník, aneb komu grunt náležeti bude, od té železné schránky má míti u sebe klíče. — Rychtář, uměl-li by psáti, ať rejstra má; pakli by psáti ani on, ani jiný neuměl, tehdy on vruby jedné a konšelové druhý vruby ať mají, na které by kopy, zač jest v té vsi neb v městečku co prodáno bylo, vraubiti mohl. A kdyby pán k sobě rychtáře té vsi neb městečka povolal a tu schránku neb pokladnici odevřel, má tu summu v té schránce složenau s rejstříky neb s vruby srovnati, tu berni k sobě má vzíti: což bude každého měsíce, aneb jak často pánu gruntu viděti se bude, moci učiniti.

Tu pak berni ten pán gruntu podle času uloženého, v každé Suché dni, vrchním té berně auředníkům, od J. M. Kské. a od země voleným, poslati bude povinnen s listem přiznávajícím, tak jak v sněmu zavíno jest. Ti pak, kteří tu berni vyberati, zapisovati neb vrubovati budou, aby králi J. Mti. i pánu gruntu přísahau se zavázali, že to chtějí spravedlivě a věrně činiti; však tu berni vyberající osoby za svou práci od jedné kopy grošův českých půl groše českého míti mají. — Nejvyšší pak berníci neb auředníci té berně, která na tři léta na vyplacení zámkův a důchodův královských sněmem svolena byla, za svou práci následující mzdu neb plat míti mají, totiž: urozenému panu Janovi purgkrabí z Donína na Roztokách 200 kop grošův českých, statečnému rytíři Heřmanovi Sedleckému od Dubu 200 kop grošův českých, a slovutnému muži Jakubovi Fikarovi z Vratu 100 kop grošův českých každého roku dáti se má.

J. M. Kská. má míti také při těch třech nejvyšších bernících své dvě osoby, kteří s přijímáním peněz a berní nic sice činiti nemají míti, toliko aby přihlédali, viděli a přitom byli, jaká pilnost a bedlivost při přijímání té berně se zachovává. I byli jsau k tomu zvoleni tito páni: Z stavu panského: nejv. pan purgkrabí pražský, pan Zdeněk Lev z Rožmitála, a nejv. pan komorník, pan Fridrich purgkrabí z Donína; z stavu rytířského: nejv. pan písař, Václav Haugvic z Biskupic, purgkrabí Karlštejský, Častolar z Dlahé vsi, jinak Dlahoveský. Z stavu městského: Jan Kozel z Pokšteina

a Matiaš z Smolova z Prahan, též Karásek z Králového Hradce 1534 a mistr Mikuláš Černobejl z Žatce ¹⁾.

Arcibiskup mohutský a Jiří saské kníže velmi se o to starali, aby Ferdinanda, římského, uherského a českého krále, s kurfiřtem saským smířiti mohli. I sjevše se do Kadaně dne posledního června, takové porovnání učinili, aby o víru žádná hádka ani žádní saudové mezi nimi nebyvali, a ten pokoj, kterýž ustanovil císař, aby byl zachován; také aby on kurfiřt saský Ferdinanda za krále římského uznal a jeho také tím titulem jmenoval.

V Kadaně stalo se porovnání.

Dne 16. dubna měsíce Petr Pavel Vergerius, biskup justinopolitánský, při dvoře Ferdinanda, krále českého, apoštolský legat neb posel v Praze tehdež bydlící, velké nadání udělil farářovi města Nové Plzně, jmenem Mataušovi, řádu rytířův německých, aby on Matauš, na ten čas plzeňský farář při kostele farním sv. Bartoloměje apoštola, bydlící, i všickni poslaupníci, farářové při tom kostele, kteří koliv řádně dosazení budou, aby on farář Matauš v svém plzeňském kostele farním sv. Bartoloměje v neděli každou i v každý hlavní svátek vejroční užíval biskupské čepice, biskupské berle, rukaviček, prstena, pantoflí a jiných biskupských oděvův. Také aby on (i jiní všickni jeho budoucí poslaupníci) po vyzpívání mši sv., po nešporách, po jitřních, také po jiných službách Božích, přítomnému zástupu sv. požehnání slavně uděloval dle způsobův opatův, biskupův etc. Podobně aby on, i oni poslaupníci jeho, farář plzeňský v tom svém kostele farním obrázky, křížky, kalichy, plášticky (mantility) i jiné potřebné a k službám Božím přináležející oděvy a podobné věci, kdykoliv by chtěl, světiti mohl.

Farář plzeňský velké dostal obdarování.

Arcijahenskou důstojností obdán farář plzeňský.

Ten tak velkými milostmi nadaný list, když l. 1672. Jan Alexius Čapek, archidiaconus, arcijahen a prelát plzeňský, z důležité příčiny Mataušovi Ferdinandovi z Bilenbergu, arcibiskupovi pražskému, i také Tomášovi Janovi Pešinovi z Čechorodu, tehdejšímu téhož arcibiskupa in spiritualibus vicario a hlavního kostela sv. Víta na hradě pražském děkanovi, k přečtení a k povážení dal, hned on zase téhož veš jmenovaného roku dne 30. měsíce listopadu témuž Janovi Alexiusovi Čápkovi navrácen byl s tauto novou milostí, aby on Jan Alexius Čapek i jiní poslaupní arcidiaconové, preláti plzeňští, nejenom v tom svém kostele farním sv. Bartoloměje, ale také v každém jiném plzeňském kostele, kteří se koliv nacházejí v tom městě, při mši sv., také i při jiných službách bo-

1672

Také v ostatních kostelích plzeňských aby toho obdarování farář užíval.

¹⁾ Viz o něm Jirečkovu Rukověť I., str. 138. — Nejv. písařem byl Radslav Beřkovský a purkrabím na Karlštejně Jan Bechyně z Lažan.

- 1534 Žich užívati mohl biskupských oděvův, dle obsazení toho vejš do-
tknutýho listu farářům plzeňským, při kostele sv. Bartoloměje by-
dlícím, l. 1534. dne 16. měsíce dubna od vejšjmenovanýho apo-
štolskýho legata s těmi obsazenými milostmi udělenýho.

Kostel pl-
zeňský sv.
Bartoloměje
vystavěli ry-
tíři němečtí.

Řád rytířův německých v městě Plzni vystavěl sobě slavný
kostel pod jmenem sv. Bartoloměje, i také při něm svau faru
měl s celau osadau; a dokad ten řád při tom kostele bydlel,
dotud i předešle arcidiakonové plzeňští své obydlí mívali při ko-
stele sv. Jiří v předměstí plzeňském jako Tejnohoršovští arcidiako-
nové, jinak arciděkanové.

K pomoci pro snadnější vystavení téhož hlavního plzeňského
kostela jedna vdova, Anna Přeborová, svůj lom kamenný, na Lo-
chotíně řečený, také nějaký Šimon Váčkovic všechno své jmění
tomu kostelu odkázali.

- 1546 Ten sv. Bartoloměje farní kostel v létu 1546. i s osadau
farní dostal se pod správu duchovní arcidiakonům plzeňským,
o čemž doleji zde v létu 1546.

Špitál v Pl-
zni sv. Matě
Magdaleny.

- Také ti němečtí rytíři v předměstí plzeňském řídili špitál
sv. Maří Magdaleny, který vystavěl a nadal Kunrad z Dobřan
s manželkau svau léta 1322. a ten špitál odevzdal rytířům ně-
meckým, aby v něm dva téhož řádu bratři bydleli, chudý lid v něm
opatrovali, sobě však žádných ani mohovitých ani nemohovitých
věcí nepřivlastňovali.

Oltář v Pl-
zni posvě-
cen.

Dne 1. měsíce února, v neděli Devítník řečenau, Jan, vídenský
biskup, v plzeňském sv. Bartoloměje kostele posvětil oltář pod
velkými varhanami, k větší cti neb pod jmenem Zvěstování P.
Marie, sv. Václava, sv. Doroty, sv. Prokopa a sv. Evzebia bi-
skupa. Kdo ten oltář postaviti dal, hrob i nápis jeho spatřuje se
na zdi v tom kostele psaný tento:

Vixi, quod volui,
Semper bene, semper honeste,
Fraudavi nullum,
quod juvat ossa mea.
Živ jsem byl, jak jsem chtěl,
vždycky dobře, vždycky poctivě;
žádnýho jsem neošidil,
což pomáhá kostím mým!

1535
Novokřtenci
z Čech do
Moravy ode-
šli.

Léta 1535. Bludníci Novokřtenci, kteří minulého roku z Čech
obecným sněmem pod ztracením hrdla vypovědění byli, v počtu
velkém do Moravy přišli, kteří poněvadž rány hojili, líkům všelikým

rozuměli a jiný mnohý kunsty provozovali, Moravanům líbiti se počali, tak že Moravané skrze ty bludníky, jakož se nyní skrze Židy děje, všechno jednali, což pořád až do Ferdinanda II. trvalo, od něhož ti bludníci z Moravy byvše vyhnáni, do Uher odešli.

Most nový, dřevěný za zámekem pražským blíž kostela sv. Víta přes hluboký a široký příkop, nad potokem Bruska řečeným, dne 14. srpna s zdí okolo nové obory dokonán jest a sluje Prašný most, snad od prachu, kterého se na něm dostatek nachází; jest pak 122 loktův pražských dlauhý a 10 loktův pražských široký, od zdvihadlicho mostu dýlku počítajíce.

V noci dne 14. července umřel Zdeněk Lev z Rožmitála a z Blatný, za třech králův českých: Vladislava, Ludvíka a Ferdinanda nejv. purgkrabí pražský; v kostele a v kůru sv. Víta na hradě pražském pohřben.

Vilém z Rožmberka dne 30. března měsíce se narodil, který také potom učiněn byl nejv. purgkrabím pražským a maje věku svého 57 let, dne 31. srpna roku 1592. umřel.

Léta 1536. Ferdinand král v Bubenči u samé Prahy jinou dosti prostrannou oboru vyměřiti a ji také zdí obehnanou dal, přísně všem zapověděl, aby do té obory, ani okolo její zdi, po mimo ležících polích s žádnou zbraní žádný nešel; čehož kdyby se kdo z aumyslně dopustil a postřížen byl, ten aby bez milosti provazem byl trestán.

V pátek před sv. Maří Magdalénou, dne 19. července, město Králův Hradec nad Labem téměř všechno vyhořelo, mimo předměstí a v městě mimo 25 domův; kostel farní, fara, dům radniční a co domův pod farou bylo, v celosti to všechno zůstalo.

Císař Karel V. umýval nohy dvanácti chudým v Římě v Zelený čtvrtek s takovou pokorou a ponížeností, že se všickni přítomní té pokoře divili; také on po umytí jich k stolu těm chudým slaužil a po jídle koflíky a mísky stříbrné, z nichž oni tehdy jedli a pili, mimo jiných peněz jim daroval.

Novokřtenci v zemi Westfalské zjímáni a mnozí ohnivými kleštěmi trháni a jináče trápeni a utraceni byli. Pročež pro tak veliký blud Jan Lejdenský, Holland rozený a král Novokřtencův, s raddami svými na rynku města Minstru ohnivými kleštěmi byl trhán dne 22. měsíce ledna. 1).

Jiří Poděbradský, nepořádný král český, léta 1459. blíž Prahy

1) Viz Ranke Deutsche Geschichte. III. 361. a násl.

1536 obšírnau a dosti prostrannau oboru a v ní jedno stavení na způsob hvězdy poručil vystavěti, na památku své předešlé manželky Kunhuty neb Kunegundy, rozené Šternberkové; neboť ona byla sestra nejv. purgkrabího p. Zdénka z Šternberka a na Zelený Hoře.

Tachov shořel i zámek. Dne 1. máje, mezi 10. a 11. hodinou před polednem, celé město Tachov s zámekem i s všemi kostely shořelo, a pro prudkost ohně málo svého zboží obyvatelé tachovští obhájití a do bezpečného místa ustraniti mohli. Uhořely tehdež 4 křesťanské ženy a jeden žid, řečený Šmol. Vyšel ten oheň z nepozorného vystřelení jedné ručnice hadříčkami nabyté.

Také v předměstí oheň. Téhož roku dne 21. října v hodinu 8. ráno opět oheň vyšel v předměstí tachovském, a shořely 4 domy, také stodoly před zámeckau branau. Nějaký Petr Buheler, člověk škodný a měšťan leichenberský, z pauhé zlosti proti Konradovi Čechovi, kterau tajnau měl, vložil oheň do jeho předměstské stodoly a ji zapálil; pročež ten žhář v Leichenbergu byl stat i také na hranici upálen.

Tachov častěji shořel. Léta 1126., také roku 1432. 1434. 1466. 1472. dne 1. září město Tachov skrze nešťastný a nenadálý oheň velké porušení vzalo. Opět r. 1492. dne 30. září i také dne 1. října téhož 1492. roku celé město Tachov zdí ohražené shořelo. Opět 1558. roku 1611. v čtvrtek před posvěcením kostela ss. Čtrnácti pomocníkův blíž města Tachova. Zase 1616. pondělí po posvěcení farního kostela tachovského; opět 1647. dne 5. září, i také 1648. 24. června skrz Švejdy spálen byl Tachov.

To město Tachov roku 1126. když celé shořelo, zase Soběslav, kníže české 29. je mnohem důkladněji vystavěl. Viz Poselkyni stránku 295.

1537 Brandašaby koupěn byl. Léta 1537. V pondělí po přenešení sv. Václava, dne 5. března, sněm stavův království českého na hradě pražském byl držán, na němž král Ferdinand stavy žádal, aby s Kunrátem Krajířem z Krajků jednáno bylo o slušný trh zámku Brandejsa i s jeho příslušenstvím, tak aby od země kaupen a k jiným důchodům královským přidán byl etc. ¹⁾.

Modlitebnice královská shořela. V sobotu na den sv. Jiljí dne 1. září v 22. hodinu, světnička neb modlitebnice královská v hlavním kostele sv. Víta na hradě pražském i s zlatohlavem a s jinou svou okrasau shořela.

Křesťanské vojsko přel. 'Turky utuklo. Ačkoliv Linhart z Felzu, vojska krále Ferdinanda vůdce, mnohá města v Uhřích z rukau Hanuše, vojvody sedmihradského,

¹⁾ Sněmy české I. str. 410.

vytrhl, však to štěstí, když mu i jeho králi Ferdinandovi nejlépe sloužiti počalo, Turci tomu Hanušovi na pomoc přitáhli; je když Jan Kocian, rozený Charvát, jemuž toho času na místě Linhartů král Ferdinand svůj válečný lid svěřil, v množství velkém shlídl, hned tomu sobě svěřenému vojsku znamení dal, aby kam kdo může utíkal. I dali se do utíkání předně Uhři, jichž toliko, mimo jízdných velkého počtu, 8000 bylo samé pěchoty; kteří pak utíkati nechtěli, nýbrž s nepřítelem mužně se potýkali, všickni dne 8. října v auterý blíž města Budína zmordováni byli.

Z českých pánův nej přednější kteří zhylnuli. byli tito: Vácslav z Švamberka, Petr Rašín, polní maršálek, dva synové pana Jindřicha Berky, nejvyššího sudí v království českém, Jeroným z Bibršteina, též jiných mnoho z rytířského stavu. Z Moravanův zhylnuli: Jakub Horecký z Horké a Vácslav Drnovský. Mikuláš hrabě Seryn ¹⁾, rozhněvaje se na Jana Kociana, s svým mečem na kusy ho rozsekal ²⁾.

¹⁾ Čechovův z morderování.

²⁾ Jan Kocián rozsekan.

Narodila se dceruška Ferdinandovi králi v městě Inšpruku dne 16. února, jménem Markéta, v hodinu druhau před polednem, a následujícího roku dne 14. března umřela.

³⁾ Markéta se narodila.

Král Ferdinand obnovil raddy v městech pražských: primasem Staroměstským Vácslav Jaroš, Novoměstským Jan Srna učiněn byl.

⁴⁾ Raddy obnoveny v Praze.

V Čechách z náhlých dešťův rozvodnili se potokové i řeky tak mocně, že dne 23. máje měsíce řeka Vltava až do Bradáče (jest Bradáč hlava fausatá — na někdejšího starého mostu pražského jedny barce, na které díl špitála Křížovníkův s červenau hvězdau v Starém Městě pražském stojí, a pod tu Bradáčovou barku, pod ten špitál od mlejnuv voda teče — z kamena vytesaná) topila; několik dní pořád to rozvodnění trvalo a mnoho škod v Čechách z dělalo.

⁵⁾ Rozvodnění v Praze.

Ta také povodeň v městě Rakovníku rynek topila, v sklepích obyvatelé piva špuntovali, nemohauce je tak rychle z sklepův vytáhnouti. Cestu sobě ta povodeň do města udělala, když proti lázni městské zdi zbořila; stála až proti domu Jeremiášovskému.

⁶⁾ I v Rakovníku.

V hodinu patnáctau dne 14. srpna umřel v Praze Hanuš

⁷⁾ Hanuš z Rabšteina umřel.

¹⁾ Zrinský.

²⁾ Stalo se teprv o rok později (r. 1538.), když byl Kocian zmocnil se hradu Kostajnice a snažil se přiměti chorvátskou šlechtu k tomu, aby s Turky se spojila. Bucholtz Geschichte der Regierung Ferdinand I. díl V. str. 104.; Fessler-Klein III. str. 488.

- 1537 Pflug z Rabšteina, nejv. kanclíř království českého. Následujícího dne pohřben byl v kostele sv. Víta na hradě pražském, podle Zdeňka Lva z Rožmitála, v kůru téhož kostela.

1538

Chrudim i
Pardubice
shofela.

Léta 1538. Dne 29. března předměstí v Chrudimi i také město Pardubice mimo pěti domův celé vyhořelo.

Jan se naro-
dil.
MS. Slavata
cap. 5. pag. 21.

Ve čtvrtek po Smrtné neděli, dne 9. dubna, o půl dvacáté hodině celého orloje, na hradě pražském třetí syn králi Ferdinandovi se narodil a následujícího dne v hlavním kostele pražském po nešporách křtěn byl jmenem Jan. V čas pak toho křtu, v hodinu dvamecítmau, když se po celý Praze všemi zvony zvonilo a ve všech kostelích, jak v farních tak i v řeholních, *Te Deum* laudamus, *Tě Boha* chválíme, zpíváno bylo, nena-dále velké povětrí, (ačkoliv byl velmi chladný den) ztrhlo se, kraupy husté padaly a tak se strašlivě blýskalo, hřmělo i také časté hromobití se slyšelo, že lidé hrůzau jako zmámeni byli.

Černá věže
shofela.

Toho času Černá věže na hradě pražském, v níž několik věžníků, mezi nimiž byl Petr Vosovský, hofrychtýř království českého¹⁾, sedělo, od toho hromobití zapálena, až do klenutí všeckna od svrchu shofela. Podobně nad kostelem sv. Víta jedna vížka, na níž byly hodiny, od toho hromobití zapálena, ač v krátkém čase obhájena byla.

Ten pak synáček následujícího roku dne 22. měsíce března v Inšpruku umřel. Tehdáž na plechovau věž sedumkrátě hrom udeřil, však nezapálil.

Jihlava vy-
hofela.

V středu po neděli Smrtné, dne 10. dubna, vyhořelo v městě Jihlavě 140 domův. Zapálilo se u kováře skrze neopatrnost.

Kometa.

Kometa neb ocasatá hvězda ukazovala se na znamení bejka dne 18. ledna a ocas svůj k východu slunce obracela, téměř tři neděle trvající. Potom toho roku následovalo takové sucho, že i le-sové místy horkem se zapalovali, studnice i dosti veliké řeky vyschly; neboť to sucho od března měsíce až do vánoc trvalo. Ta pak věc k podivení byla, že tohoto roku dobrého vína v hojnosti bylo.

Vína hoj-
nost.

Austí vyho-
felo.

Ve čtvrtek po sv. Stanislavu, dne 9. máje, ve dvě hodiny na noc, město Austí nad Labem i s kostelem všeckno vyhořelo.

Turnov vy-
hofel.

V středu po Květné neděli, v hodinu osumnáctau, v městě

¹⁾ Palackého „Současný přehled nejvyšších úředníků“ neuvádí Petra Vosovského mezi hofrychtýři a zná z těchto let (1533) pouze Jiříka Vosovského z Adlaru jakožto místo sudího zemského.

Turnově oheň vyšel, který 157 domův v čtyřech hodinách zkazil a toliko 66 neporušených zanechal. Shořel také tehďáž kostel farní, zvonice s zvony i dům radní s cimbálem a s hodinami. Mnozí tehďáž lidé uhořeli a mnozí těžce i až k smrti ranění a opáleni byli. 1538

Dne 26. měsíce dubna velký díl Prahy od ohně kladenýho Praha shořela. nešťastně shořel.

Král Ferdinand v sobotu po Narození P. Marie, dne 14. září, na žádost konšelův Staropražských jich staré nadání potvrdil, totiž: Kdyby koliv téhož města některý měšťanin do jiného města se vystěhovati a tam pořád bydleti chtěl, svůj všecken statek podle svého dobrého svědomí šacovati a přiznání pravdivé všeho svého jmění učiniti, a na to z každého sta deset zlatých rejnských k obci Staropražské, na opravu a na jiné potřeby téhož města, složiti musel proto, kdyby možnější, hodnější a učenější z toho města, varující se auřadův a prací obecných, se hejbal, aby ono chudnauti, ano i hynauti nemuselo. Kdo by pak to nadání přestaupil, 50 hřiven zlata v pokutě bude složiti povinnen. Měšťan pražský jinam aby se nestěhoval bez složení peněz.

Farní kostel v městě Launech dostaven jest ve čtvrtek před sv. Marketau nákladem obce téhož města; a pro ten kostel kámen gruntovní položen byl 1520., dne posledního před Svátostí, aneb ve čtvrtek po neděli Provodní, jakž to vysvědčuje latinský nápis, který v tom kostele nad kůrem neb nad kruchtou na zdi jest napsán: 1520

Anno dominicae nativitatis 1520. feria V. ante Reliquiarum (Subintellige lector: festum) posita sunt fundamenta hujus templi parochialis. Et consummatum est omne aedificium 1538. fer. V. ante Margarethae (Subintellige: diem) opera et impensis civitatis hujus. To jest: Léta po narození Krista Pána 1520., v čtvrtek před Svátostí, položen jest gruntovní kámen tohoto kostela farního. A dostaveno jest toto stavení léta 1538., v čtvrtek před sv. Markétau, přičiněním a nákladem obce města tohoto. Nápis v kostele farním launským.

Klenutí toho kostela podobno jest klenutí kostela Mosteckého, odkudž se poznati může, že těch dvauch kostelův jeden byl mistr a to ten, který modlitebnici královskou, blíž hrobu sv. Jana Nepomuckého v hlavním kostele pražském, i palác na hradě pražském dílem jistě mistrovským vystavěl¹⁾. Téhož launského kostela klenutí dokonáno bylo v tom místě, kde se visící růže ka-

¹⁾ Míni se tu Beneš z Loun.

1538 menná nad kruchtau spatřuje. — O mistru téhož kostela obšírnější správa nachází se v prvním díle Kroniky České na listu 974.

Tohoto 1538. roku nenadále vod rozvodnění u města Rakovníku zeď městskou, také lázeň, prorazila, do města až k domu Jeremiášovskému vystaupila a mnoho škod způsobila ¹⁾.

1539 *Léta 1539.* Dne 24. dubna měsíce umřel Jiří, kníže saské,

Katolik horlivý, kníže saské, umřel.

pán pobožný a víry katolické horlivý milovník. Že pak on žádých potomkův nezanechal, učinil dědicem Jindřicha, bratra svého, též Maurice a Augusta, syny jeho, s tau vejmníkau, aby katolickau víru neopauštěli; což kdyby nezachovali, aby to jich knížectví na Ferdinanda, českého krále, připadlo a při něm dotud zůstalo, dokud by se od bludu neodvrátili a víru katolickau zase nepřijali.

Luterového bludu začátek u Drážďan.

Ale to jeho kšaftování špatně zachováno bylo, neboť hned po smrti téhož Jiřího do Drážďan kníže Jindřich přijeda, pro Martina Luteru poslal a jeho učení aby se svobodně kázalo a vylašovalo rozkázal, i také je sám přijal; kterým ta země saská s mnohými jinými zeměmi dosavad jest nakažena.

Kometa a sucho.

Dne 6. máje měsíce kometa se ukázala a mnoho dní vidína byla. Následovalo opět, jako minulého roku, takové sucho, že mnoho lesův se zapálilo, i také částí ohňové velkau škodu v Čechách činili.

Sněhu velký.

Strhlo se velké povětrí dne 30. listopadu, a na to i tak velký sněh spadl, až auvozy a doly po cestách zavál, že ti, kteří do Vysokého Mejta na jarmak jeli, vozy v sněhu nechati museli; mnozí také lidé po cestách pro závěti, neb pro sněhem zaváté cesty zblaudivše, v sněžích uvázli, zemřeli, a když sněh sešel, nalezeni byli ²⁾.

Povodeň.

Na den sv. Mikuláše přišlo velké rozjícení a povodeň veliká, která velké škody zdělala.

Povodeň.

Řeka Vltava dne 23. prasince tak se nenadále rozvodnila, že v Praze po ulici sv. Klimenta ³⁾ v vodě lidé břednauti museli. Velmi mnoho škod ta povodeň udělala.

Povodeň i hřímání.

Na Labi řece dne 24. prasince veliká povodeň byla a mnoho škod zdělala; hřímalo i blýskalo se také toho dne.

Kometa i smrt Izabell-y císařovny.

Ukázala se dne 1. máje měsíce velká kometa na znamení býka; a dne i roku toho umřela Izabella, císaře Karla V. manželka.

¹⁾ Tatáž zpráva byla již u roku 1537. Viz str. 79.

²⁾ Viz o tom Paměti Mikuláše Dačického z Heslova I. str. 103.

³⁾ Nyní ulice Jesuitská či Karlova.

Václav Hájek z Libočan, kronikář český, o němž také ní-
žeji v létu 1552. zde kratičkau zprávu činím, svou kroniku českau,
v české řeči sepsanau, spíšeji, nežli ona k vytištění přišla, obě-
toval Ferdinandovi I., římskému, českému atd. králi, a od něho
také následující královské nadání, které se při počátku té kroniky
českau řečí vytištěno nachází, vyžádal. A jest ono toto:

155⁹⁾

Kronikář
Václav Hájek
Ferdinandovi
I. připsal.

My Ferdinand, z Boží milosti římský král, po všechny časy List Ferdi-
rozumnitel říše a uherský, český, dalmatský, charvátský etc. král, nanda na tu
infant v Hispanii, arcikníže rakauské, markrabí moravský, lucem- kroniku.
burské a slezské kníže a lužický margkrabí.

Oznamujem tímto listem všem: Jakož jest poctivý kněz Vác-
slav Hájek z Libočan, věrný náš milý, z mnohých kněh a kronik
vybrav, knihy jedny o věcech českých sepsal, i předstaupil jest
před nás, oznamuje nám, že jest takovou kroniku na světlo zjevně
vydati a tisknauti dáti umínal, při tom nás snažně i pokorně prose,
abychom vzhlednauce na jeho pilnau a snažnau práci, při témž
spisování jemu milost učiniti ráčili. K jehožto prosbě naklonění
jsauce a chtěce tomu, aby od toho času, jakž též knihy tištěny
a vydány budau, žádný v království Našem českém, ani v jiných
okolních zemích v říši, tisknauti ani prodávati, bez vůle a vědomí
nadepsanébo Václava Hájka, až do let desíti pořád zběhlých, ne-
mohl a nesměl; pakli by kdo přes to naše rozkázání zúmyslně
o to se pokusiti směl, takový každý v nemilost a v hněv náš aby
upadl, a knihy takové, kteréž by tlačil aneb prodával, aby jemu
pobrány byly; jichžto polovice do komory naší královské a druhá
polovice k užitku svrchu psanébo Václava Hájka aby obrácena
byla; a to tolikrát, kolikrát by se toho kdož koliv dopustil. Než
knihy jeho Hájka, aby všudy svobodně prodávány byly.

Však prve, než on Hájek ty knihy tisknauti dá, ráčili jsme
k tomu urozeného Jana staršího Popela z Lobkovic a na Zbizoze,
nejv. sudího dvorského království českého, a slovního Jana Hodě-
jovského z Hodějova, místosudího království českého, a Heřmana
Sedleckého od Dubu, věrné naše milé, zříditi, aby na té kronice
s pilností poseděli, ji bedlivě přehlídli a což by nepořádného našli,
to přetrhli a vymazali. A když se to tak vykoná, tehdy teprv on
Hájek bude moci dáti tu kroniku tisknauti a prodávati svobodně.
— Tomu na svědomí pečeť naší královskau menší přitisknauti jsme
rozkázali. Dán na hradě pražském v auterý Svatodušní léta tisí-
cího pětistého třicátého devátého, a království našich římského
devátého a jiných třináctého.

1539 On Václav Hájek sepsal také i jinou knihu Zlatá bible ¹⁾

Bibli zlatou
Hájek se-
psal.

nazvanou a ji Janovi staršímu z Lobkovic, pánu na Zbizoze, nejv. v království českém sudímu, připsal. — Ten Jan starší z Lobkovic byl posledně nejv. hofmistrem království českého, o němž doleji na svých místech.

1490 Pohoršliví kacířové, bludní Pikhartové, v počtu velkém tehďáz

Pikharti rad-
du v Lito-
myšli drželi.

v království českém blúdící, poznávaje velké proti nim od kato-
líkův i od Husitův kaceřování a za bludníky vyhlašování, an oni se
jináče nedomnívali, nežli že oni jsau sv. apoštolův spravedliví násle-
dovníci, a jich církev jediná že se s tehdejší starou církví apo-
štolskou ve všech věcech pravdivě srovnává, tak jako se srovná-
vala starých a horlivých křesťanův, raddu o tom, sejdauce se

Kostka na
Litomyšli,
pikhart.

v Litomyšli (tehďáz Litomyšle náležela Bohuslavovi Kostkovi z Po-
stupic, nejv. v království českém mincmistru, z rodičův pikhart-
ských zrozenému a tím kacířstvím velmi nadchnutému, jim on
Pikhartům radu i všemožnou pomoc dával) společně drželi a po-
sledně na tom se snesli, aby z prostředku svého několik nejschop-
nějších mužův volili, kteří by chtěli do rozličných, také i do zá-
mořských zemí se vypraviti, také i celý svět projíti, po starých
křesťanův církví, o které se v Skutcích apoštolských čte, pilně se
vyptávají, jich náboženství opatrně pozorovati a do Čech se na-
vrátíce, o svém vyřízení správu učiniti, totiž zdaliž a kde a jak
hojní křesťané se nacházejí, kteří také tu církev, kterou Pikharti
mají (sic), aby se s tou jejich církví oni Pikharti čeští, moravští a j.
sjednotiti mohli? — I vyvolilo to litomyšlské shromáždění z pro-
středku svého čtyry muže, totiž nějakého Lukáše Pražana, učení
pražského filosofského bakaláře, Marka Kokovce, stavu rytířského,
Martina Kabátníka a Kašpara z Marka. Těm čtyrem oni Pikharti
nejenom dostateční peníze na tak dalekou cestu potřebný rádi
dali, ale také pro bezpečnost cesty od Vladislava, českého krále,
list, všechném světě potentátům a vrchnostem znějící a za ty
čtyry počestné se přimlouvající, šťastně vyžádali.

Čechové Pi-
kharti hleda-
li v dalekých
zemích sta-
rau víru.

Tak opatření oni čtyři bezpečně do Konstantinopole přišli;
z nichž Lukáš Pražan krajinu řeckou, Marek Kokovec zem tatar-
skou a moskvanskou neb ruskou, Martin Kabátník krajinu sýrskou
a egyptskou k obcházení sobě vyvolili; a on Martin Kabátník do
těch dvou vzdálených zemí s jedním židem na cestu po moři se
pustil. Kašpar z Marek v Konstantinopoli zanechán byl, aby

¹⁾ Jest to překlad z Ant. de Rampigolis, jenž vydán byl v Praze
r. 1543. Jungmann Historie literatury IV. 672.

v tom městě i v jeho sausedstvu církve křesťanské obcházel, jich 1539 pobožnost pilně pozoroval a těch třích spolupocestných šťastné do téhož navrácení očekával. — I navrátili se oni sice všickni čtyři v dobrém zdraví do Litomyšle, však tak mnoho vyřídili, jako by v Litomyšli seděti zůstali ¹⁾).

Opět ten pikhartský zbor s Litomyšle jmenovaného Tomáše 1497 Pražana a s ním nějakého Tomáše Písaře ²⁾ s královským listem do vlaské, do francouzské i do jiných zemích vyslal, starau církev křesťanův hledati, kteří zdalíž se do Čech navrátili a svého taulání darebného svému sboru učinili (sic), toho jsem se dočísti nemohl ³⁾.

Martin Kabátník svau cestu do země sýrské a egyptské konanau i zpátkem vykonanau do Litomyšle přinesl vypsana, kterau také v Litomyšli ten sbor pikhartský tisknutí dal a vůbec štědře rozdával ⁴⁾.

V městě Jablonci jeden svatokrádezník, že kostel farní okradl, dostal svau mzdu, když na hranici byl upálen. Svatokrádezník utracen v Jablonci.

Léta 1540. V pondělí po sv. Přišce, dne 19. ledna, po hodině 24. přijeda do Prahy král Ferdinand, sném na hradě pražském založil (sic), na němž mu od stavův království českého berně svolena byla ze sta kop grošů českých 4 groše a ode vši země tři sta koní. 1540 Berně svolená.

Václav z Hradešína, nejv. mistr sv. řádu křížovníkův s červenau hvězdau, v počtu 21., řidiv ten řád 29 let a maje věku svého 79 let, v Pánu usnul; na jehožto místo Antonín z Miglice, jinak z Mohelnice, biskupského města moravského rozený, dosazen byl. Václav z Hradešína umřel.

Strašlivé zatmění na slunci ráno při východu jeho zběhlo se dne 7. dubna, které také dvě hodiny na den trvalo. Po něm následovalo velké horko; a obilí v hojnosti se urodilo, však vaření, totiž: proso, pohanka a j. od slunečného horka téměř všeckno shořelo. Vína všudy dostatek byl a za laciné peníze se kupovalo. Zatmění slunce. Obilí a vína dostatek.

Místy předce drahota byla. Taulali se také tehdaž paličové a velké škody činili; kteří koliv postižení byli, ti těžce trápeni, dýmem dušeni a poznenáhla pečení byli. Paličové.

¹⁾ To vše náleží k r. 1490. Viz Gindely Geschichte der böhmischen Brüder I. str. 67.

²⁾ z Lanškrouna, též „Němec“ zvaného.

³⁾ Tato zpráva náleží opět k r. 1497. Viz Gindely I. c. str. 88.

⁴⁾ Jireček Rukověť I. str. 325.

1540 Tohoto také roku v Čechách i v sausedstvu velké škody
Kobylyky. kobylyky činily.

Hanuš u- Hanuš neb Jan, vojvoda sedmihradský, maje 50 ¹⁾ let věku
mřel. svého, dne 20. července umřel, zanechaje po sobě synáčka Jana
Zikmunda, kterého mu Isabella, krále polského dcera, dne 7. to-
hoto měsíce i roku porodila; protož král Ferdinand do Uher po-
spíchatí se hotovil, chtěje se království uherského tím snadněji
zmocniti. — Ale poručníci tohoto dítěte, Jiří ²⁾, Waradinský biskup,
jenž také byl kardinálem, a Petr Vychius (sic) ³⁾ i jiní s nimi páni
uherští, to dítě po pohřbu otce vzali a na království uherské ko-
runovali. Poslali také rychle k císaři tureckému, od něho pomoci
proti Ferdinandovi králi žádající, což také on ochotně učinil
a následujícího roku k Budínu přitáhl.

Turek
Uhrám na
pomoc při-
táhl.

Ferdinand
do Gentu
jel.

Ferdinand král zvěděv, že Uhři od Turka pomoc žádali a on
také již se slíí, do města Gentu, k císaři Karlovi V., bratru svému,
jel a s ním se o to radil, kterak by vojenské tažení proti Turku
předsevzato býti mělo.

Změna v
minci.

Změna se stala na penězích a nařízeno bylo, aby peníz, totiž
jeden říšský zlatý, který platíval 20 grošů, budaucně toliko aby
platil 24 groše pražský; jeden pak takový groš platil sedm
peněz českých.

Lacino.

Lacino bylo v Čechách, neboť strych žita za jeden groš,
ovsa za dva groše, vědro vína za šest grošův, žejtlík uherského
vína za čtyry peníze, jedna putna víšeň za 2 peníze, velký kapr
za 4 peníze, libra lososa za 3 peníze, dvaceti herynkův za 7 peněz,
dvaceti vajec za jeden peníz se prodával.

Kámen ole-
jem se potil.
MS. Prag.

V těchto časích, za krále Ferdinanda I., v kostele sv. Víta
na hradě pražském kámen na hrobu sv. Jana Nepomuckého olejem
se potil, a tím olejem rozliční nemocní uzdraveni byli.

Kostel v
Daubravni-
ku.

V Daubravníku na Moravě Jan z Pernšteina na tom místě,
kde zbořený klášter pannen Cistercienských stál, dosti nákladný
kostel z bílého mramoru léta 1540. začal stavěti, který také léta
1548 1548. dostaven byl, v den památný Navštívení blahoslavené Panny
Marie. A ten pan Jan z Pernštejna psával se také z Helfenšteina.

Při kopání těch gruntův, kde pannenský klášter stával,
nalezen byl v zemi kámen jedné abatyše, z bílého mramoru a na

¹⁾ Správně: 53.

²⁾ Utěšino vič či Martinuzzi.

³⁾ Petrovič.

něm se také abatyše vytesaná spatřovala; písmo ale pro zašlost 1540 na něm se čísti nemohlo.

Císař Karel V. dne 10. dubna v Flandřích, v městě Genty, Plzeňští potvrzení svobod dostali.
městu Plzni obnovil nadání Zikmunda císaře neb zlatou bullu, také všechny té bully nedostatky, který by se v ní najíti mohly, napravil a ony za nižádné aby držáni nebyly ustanovil.

V Čechách, v Slezsku, v Lužicích mnoho lesův suchem Sucho velké.
velikým shořelo, na poli, lukách, v zahradách a j. všechno uschlo a dražota nastala.

Léto 1541. Při začátku měsíce ledna císař Karel V. do 1541
města Normberka ponejprv přijel, kdež od pánův i od celé obce Sněm v Řezně.
slavně vítán byl. Z Normberka na říšský sněm do Řezna přijeda, kdež také Ferdinand, král český, přítomen byl; jednáno bylo o náboženství a nic závěro nebylo; jednalo se také o pomoc proti Turku a berně svolena, totiž: z jednoho sta zlatých jakého koliv statku neb zboží mohovitého neb nemohovitého jeden zlatý. Berně proti Turku.
Kdoby pak tak chudobný byl, že by svého jmění za sto zlatých rejnských neměl, ten z hlavy své jeden pac neb čtyry krejcare Pac peníz, což platil.
dáti musel. A z té berně za tři léta mělo pořád býti držáno v poli vojsko, přes sto tisíc jízdných i pěších, a nad tím vojskem za nejv. vůdce nařízen býti měl Joachym, brandeburský kurfiřt.

O tom tažení proti Turku když se tak jednalo, císař turecký s velkou silou k Budínu do Uher jeti se hotovil; však předešlo ho Ferdinanda krále vojsko, ač nešťastně, neboť ono od vojska tureckého na hůře sv. Gebharda, jinak Gerarda, blíž Budína poraženo bylo. Po jehožto porážce Turek Budín město i zámek opatřoval, království uherského velký díl sobě podmanil, královnu s synáčkem, minulého roku na království uherské korunovaným, zabil a oba do Záleské, jinak sedmihradské krajiny, poslal. Budu Turek vzal.
Královnu zabil.

Toho času sama zaumyslná nezbednost uherská Turka v uherském království osadila. Zmordoval tehdež u města Budy Turek přes 25 tisíc křesťanských vojákův, 186 děl neb velké střelby a všechno, co se v jich ležení našlo, pobral; ostatní sotva, přes Dunaj se přeplavíce, životy své zachovali.

Čechové, obávající se, aby tou příležitostí po rozražení vojska Ferdinandového do Moravy Turek nevpadl, rychle 6000 pěších a 2000 jízdných sebrali a do Moravy pro ochranu země poslali. Jízdné vedl Zdislav Berka a Ondřej Ungnad, pěchotu vedl Václav Pětipeský. Moravané všickni k veřejnosti proti nepříteli pohotově byli. Vojsko české do Moravy vtrhlo.

1541 Jindřich Berka z Dubé na Dřevenicích, nejv. sudí království
 Berka umřel. českého, v sobotu po Třech králích dne 8. ledna umřel a v kostele
 sv. Víta na hradě pražském pochován byl.

Kronika če- Tento pán předním původem a příčinau byl, že kroniku
 ská aby ti- českau Václav Hájek z Libočan tohoto 1541. roku, jakž doleji
 štěna byla.

1542 také léta 1542. o tom se jedná, vytisknauti dal. Dva jeho synové
 zahynuli v Uhřích, když Jan Kocian zradil Turkům lid krále Fer-
 dinanda na den sv. Diviše, léta 1537. ¹⁾

Fundací na Jan František z Královské Hory, doktor v právích, dne
 řecké čtení 4. února měsíce v sobotu umřel a jistau summu peněz odkázal,
 v Praze. za kterau se měl koupiti dům „u Jednorozce,“ v rynku na Starém
 Městě pražským, aby v něm Ilias Homeri jazykem řeckým mládeži
 čtena byla. — Ilias jest kniha, kterau o hlavním městě trojanské
 země, Ilium řečeném, Homerus, nejhlavnější řecký veršovec, sepsal.

Když pak ten dům nemohl se za tu summu koupiti, Pražané
 s učením pražským smlauvu učinili, aby místo té summy, kteráž
 za nimi zůstávala, vydávali učitelé neb čtenářovi takového čtení
 každoročně 45 kop grošů českých budaucně a věčně, a toho platu
 pojistili na vesnici své dědičné, Sazeném, jakž smlauva o to uči-
 něná zní; jejížto datum jest v pátek den sv. Kateřiny, 25. listo-
 padu, přítomného roku ²⁾.

Klatovy vy- Ve čtvrtek po druhé neděli postní, po třetí hodině na noc,
 hotely. vyšel oheň v městě Klatovech a 16 domův spálil; také při tom
 ohni 12 osob se zadusilo, jako i dobytek mnohý zahynul.

Důl Osel po- Kutnohorští havíři tu noc na autery po sv. Filipu a Jakubu,
 čal se topiti. právě v 4 hodiny na noc, v dolu Osel nazvaném, který veliké
 množství stříbra z sebe vydával, rudu stříbrnou sekali a lámali
 a na stok neb na shromáždění silných vod nenadále přišli, kteráž
 na ně, když oni skálu prosekli, tak silně se vyvalila, že jich
 jedenácte zachvátila; z nichž osum zhynulo, tři pak předce, proto
 že se vítr vodě opřel, na živě zůstali a lidskau pomocí (ač jeden
 třetího, dva pak teprv šestého dne) vytaženi byli.

Kutnohorští obyvatelé obávající se, aby se jim tak užitečný
 důl nezatopil, (neboť o něm staré přísloví bývalo toto: Dokud
 Osel bude řvátí, Hora bude v štěstí státi!) při všech městských
 obyvatelích strážný nařídili, aby každý aspoň jednoho pacholka
 vyslal, a ti pacholci aby někteří u rumpálu dělali a jiní tu vodu

¹⁾ Viz str. 79. pozn. 2).

²⁾ Viz Monumenta universitatis Pragensis III 116., a Ji-
 řeckovu Rukověť I. 365.

do koží, neb velkých kožených pytlův, naháněti pomáhali. Ale ta 1541
 jich všeckna práce darebná byla, neboť voda s tlaustí mužské
 ruky ze skal podzemních se valící, vejš a vejš vystupovala, dělníky
 nahoru hnala i dokonale vyhnala. — A tak ten důl Osel od téhož I také se
 1541. roku pomalu tonul, až i 1554. roku dokona utonul a vodau zatopil.
 se zalil; neboť na den sv. Matěje lidé ven z Kutné Hory haufně 1554
 běželi, aby se na vodu vrchem z důlu Osla, tak jakž dosavád
 teče, běžící dívali. — Veliká zajisté hlubina a veliké skal vyse- Topil se 14
 kání a míst prázdných v tom dolu Oslu muselo býti, poněvadž let.
 14 let bez některého týhodne minulo, spíše nežli se on všecken
 zatopil.

Ferdinand král, že ten tak užitečný důl se zatopil dověděje
 se, hned se prohlásil, že nechce více daní a pomoci na ostatní
 hory stříbrné při Kutné Hoře, které více stříbra než mědi někdy
 dávaly, udělovati; a tak se také stalo ¹⁾).

Ve čtvrtek před sv. Duchem, v ochtáv Nanebevstaupení Pána Hrad praž-
 Krista, dne 2. měsíce června, hrad pražský, sv. Václava nazvaný, ský shofel.
 s Hradčany, též více nežli půl Menšího Města pražského, náhlým
 a prudkým ohněm všecken vyhořel; jakož také stromoví a víno
 na vinicích daleko za Hradčany hořelo. Zvláště hrad pražský od
 toho ohně porušen byl, že od dříví málo která hlaveň zůstala, ba
 ani kamení, ani železo obstáti nemohlo.

O tom nešťastném ohni obšírnější vypsání položil jsem do
 knížky Krev nevinná ²⁾ nazvané, jehožto začátek v ní se na
 listu 541. nachází.

Obec pražská dne 9. listopadu proti Židům se zbavila a jim V Praze ži-
 velmi škodila, je laupíce a tepauce, kde kterého zastihla. dé zlaupení.

V neděli po sv. Martinu, dne 13. listopadu, Martinkové Židé v Žat-
 a sedlská chasa i někteří sausedi a měšťané v Žatci udeřili na ci zlaupení.
 domy židovské v jich městě a zlaupivše Židy všeckno jim pobrali
 a mezi sebe rozdělili, tak že mnozí Židi, nic nemajíce, toliko
 v košilích zůstali. Pro tu bauri a Židův oblaupení čtyrmecíťma
 Žateckých vzato bylo do Prahy, do věže Daliborky dáni, někteří
 potom na rukojmě z ní propuštěni byli. Z ostatních pak léta
 1543. v sobotu, na den Povýšení sv. Kříže, dva, nějaký jirchář Dva proto v
 a postřihač, státi byli, ostatní penězi se vyplatili. Praze státi.

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 105.

²⁾ Úplný titul jest: „Krev nevinné žizniví vlci Diokletian a Maximian, císařové Římsí.“ Viz zprávu naší v Čas. č. Mus. 1878. str. 155.

1541

Židé v Litoměřicích zlaupeni.

V sobotu na den sv. Alžběty v městě Litoměřicích, příkladem Pražských a Žateckých, Židé vybiti a zlaupeni byli ¹⁾).

Sněm v Praze.

V pondělí po sv. p. Barboře, dne 5. měsíce prasince, v přítomnosti J. Mti. Kské., pánův Moravanův a jiných zemí k české koruně příslušejících, stavové království českého na hradě pražském shromáždění, obecný sněm drželi, na němž mimo jiných snešení, také vyzdvížené a obnovené jsau dsky zemské téhož království českého, tohoto roku na tom hradě pražském pohořalé, jichž nařízení potom také vůbec vytištěno bylo ²⁾. A přiznali se k tomu nařízení v sobotu na Štědrý den předně J. Mti. Kská., po něm Petr z Rožmburka na Krumlově, též nejvyšší auředlníci a saudcové zemští a jiní páni, z stavu panského 21, z rytířstva 22, též Pražané, na místě svém i všeho stavu městského ³⁾.

Městský stav obdarován.

V tom pak novém zřízení tento jest předposlední artikul, Pražanům a Horníkům aby ve dsky kladeno bylo a svobodně šlo, což by sobě koliv k obci neb k osobě na zemi statkův svobodných kaupili, jakž se nato jejich obdarování vztahují, a oni toho od starodávna v užívání byli. Také kšaftové jejich mají jim ve dsky kladení býti bez zvláštní relací J. Mti. Kské.; jiným pak městům s povolením J. Mti. Kské. do desk také jíti má.

Sněm v Praze.

Na sněmu obecným, který držán byl při přítomnosti královské na hradě pražském ve čtvrtek po sv. Zikmundu, dědici českém, ode všech třích stavův království českého, mezi jinými artikulmi také tento o Židech, od J. Mti. Kské. na dožádání všech třích stavův království českého vypověděných, jest svolen, potvrzen, a podle jiných artikulův sněmovních do desk zemských zapsán jest, aby Židé více v tomto království českém od žádného ze všech třích stavův trpění, ani chování a přijímání nebyli, a to na budauci věčné časy. A jestli že by který koliv Žid v tomto království českém pod kejmžkoliv a kdežkoliv postížen byl, aby

O Židech artikul. Byli oni z Čech vypověděni.

¹⁾ Židé byli tehďáž v podezření — a zdá se, že oprávněném, — že by s Turky dobré srozumění měli a že proti všem zákazům obchody s nimi provozují. Mimo to domníval se obecný lid, že Židé mají účastenství v rotách paličských, jež se tehďáž po Čechách toulaly, města a vesnice zapalující (viz str. 86.), a že i příčinou jsou rány morové tehďáž zhusta panovavší, poněvadž prý jedem všechny studnice otrávil. R. 1541. vydáno bylo snešení sněmovní, kterýmž Židé na věčné časy z království českého byli vyhnáni, a rok na to (1542.) bylo ono usnešení ještě zostřeno. Viz o tom doleji na str. nál.

²⁾ Vyšlo tiskem r. 1542. (Jungmann Historie literatury IV. 419.) a nově ve Sněmích českých I. str. 523.

³⁾ Ibidem str. 529.

na hrdle skutečně trestán byl, kromě těch, kteříž od J. Mti. Kské. 1541 až do sv. Jiří nejprv příštího glejt sobě daný mají; a ti aby zejména poznamenáni a vůbec všem vyhlášení a oznámeni byli; a to pro vypomínání dluhův, též pro zaplacení, komu by co povinni byli. — A oni Židé povinni jsau též do sv. Jana všechny dluhy, na komžkoliv mají, jaké mají, poznamenané a sepsané dáti nejvyššímu panu hofmistru království českého; pakli by toho ne učinili a po tom při času sv. Jana na nějaký dluhy nastupovati chtěli, tehdy aby jimžich od žádného práva dopomáháno nebylo. Tak se to nachází v quaternu červeným sněmův v deskách zemských, léta 1541. pod literau A 16¹⁾.

Byli ti Židé z měst pražských dne 16. dubna vypovědění, Židé žháti. kteří po třech dnech, totiž dne 19. dubna, ohněm kladeným v Menším Městě pražském 20 domův spálili.

Sv. Jan Nepomucký kdykoliv se v nějakých listech aneb Sv. Jan Nepomucký kterak se podpisoval. v jiných auřadu svýho povinnostech podpisoval, sprostě toliko své méno a příjmění dokládal, jakž jistý dožádaného svědectví list, (jenž jisté rozepře, mezi biskupem litomyšlským a jeho kapitolau vzniklé, on porovnává) od Jana, pražského arcibiskupa, v roce 1378. dne 5. srpna měsíce daný a od Jana našeho Nepomuckého, 1378 jehdáž arcibiskupského notariusa, vlastní jeho rukau psaný, do- svědčuje, takto v latině podepsaný: „Et ego Joannes olim Welffni de Pomuk dictus, Pragensis dioecesis imperiali autoritate notarius publicus, pronuntiatorum laudo diffinitionem omnibusque aliis premissis dum sic, ut promittitur, fierent et agerentur, una cum prænominatis festibus (forsitan debet esse testibus) praesens, eaque alijs occupatus negotijs per alium notarium scribi feci signoque et nomine meis consuetis cosignavi et in hanc publicam formam de mandato domini, domini archiepiscopi redegí, rogatus et requisitus in fidem et testimonium promissorum.“ — To jest v krátkosti: „A já Jan, někdy příjmím Welffni z Pomuk, jmenován pražského arcibiskupství notarius publicus, vypovídáných věcí schvaluji vyřčení atd. a na svědectví toho, jsa žádán, pečeti mau i jménem to potvrzuji.“ — To pak podepsání že by s vlastní rukau neb písmem sv. Jana Nepomuckého se srovnávalo, velebná konsistoř pražská, nadřečený list originálůf, od magistratu litomyšlského sobě ukázaný, přehlédajíc, léta 1710. potvrdila. Pročež také tenž list 1710 do řezbářského rámu za sklo vložený a k veřejné téhož sv. Jana

¹⁾ Ibidem str. 541. -- Toto usnešení stalo se však teprve r. 1542.

1541 cti a slávě vyvěšený v litomyšlským radním domě až posavad
uctivě se chová.

Toto všechno nachází se v těchto třech knihách mých českých,
na rozličných místech dle registra; hledej v třetí knize v rej-
stříku o připomenutým sv. Víta kostelu pražským ¹⁾.

Nyní o tom velkém ohni pražským málo něco v krátkosti
zde buď položeno ²⁾.

Oheň vyšel v
Menším Mě-
stě praž-
ském.

Léta 1541. v čtvrtek dne 2. Junii, v ochtáv Nanebevstaupení
Pána Krista, velké borko i sucho bylo; mezi 19. a 20. hodinou
celého orloje neb dle českých hodin vyšel oheň v Menším Městě
pražském z domu, jenž slaul na Baště, jinak Bašta, která náležela
tehdaž p. Ludvíkovi z Gutšteina. Dva pokrývači, krov na domě
radním téhož Menšího Města pražského opravující, uhlídali, an
pozadu téhož domu, Bašta řečeného, při samém komínu z pod-
střeší, kterým komín kuchyňný obit byl, děrau skrze šindely asi
na půl lokte oheň vyskočil a zase se skryl neb ztratil, což podruhé
i potřetí se stalo. I vidíce oni, že oheň ten se rozmáhá, volali
na lidi, křičíce: „Hoří! hoří! komín kuchyňný na Baště!“ I sly-
šíce ten křik na rynku stojící lidé, rychle k tomu domu po předku
neb z předku běželi z rynku. Služebníci však téhož p. Ludvíka
z Gutšteina, zavrauce dvěře domu toho, žádného nechtěli pustiti
do téhož Gutšteinského domu domnívajíce se, že oni sami domácí
služebníci ten oheň budau moci uhasiti; posledně vidíce, že tomu
ohni sami oddolati nemohau, teprva těm, kteří bez přestání tlaukli
a volali, dům, ač dosti pozdě, odevřeli. I vskočili oni do téhož
domu sice valně, že ale ten oheň již se rozmohl, nikterak nemohli
k tě kuchyni přistaupiti; neboť při té kuchyni byly a stály samé
marštale, na kterých mnoho bylo sena a slámy, která velmi
počala hořeti.

Ten oheň přeskočil nenadále na druhau stranu té ulice až
na krov někdejšího Duchka Přestického ³⁾, a odtud pro točení sem
i tam větru obracel se oheň na všechny 4 strany.

Oheň k vej-
chodu slun-
ce.

Nejprv k straně vejchodní zapálil se dům Fuxa krejčího i Ko-
lářův nárožní, proti domu radnímu, a hned přes ulici zapálil se
dům Konventský kláštera sv. Tomáše, odkudž velmi prudce hnál

¹⁾ Odkazuje zde Beckovský k těm svým spisům, o nichž promluveno
v Čas. č. Mus. 1878. str. 155.

²⁾ Viz již zmínku o něm na str. 89.

³⁾ Též Domináček zvaného. Sněmy české str. 48. a 76.

se až k domu někdy pana sudího, jenž slaul Vápenice; a tak ten oheň se táhl až k bráně Písecké ¹⁾ pod samé pražského hradu valy. 1541

K straně pak západní hned od téhož domu, Bašta řečenýho, kde neb v kterém se zapálilo a z kterýho ten oheň nešťastný vyšel, hořeti počal dům pana z Raupova; odtud zapálil se také dům pana purgkrabího i pánův komorníkův i také pánův Žabkův a tak dáleji. K straně západní.

Když ještě ten dům na Baště neb Bašta řečený hořel, k straně polední oheň obrátil se nenadále, obecnu kuchyni, která v prostřed rynku Menšího Města pražského stála, spálil; také krov na věži kostelíka sv. Václava zapálil. Hned také hořel dům Maršálků i Rubášův u samé brány Strahovské i dáleji, až přes bránu jdouce na Dlažení ²⁾, ty obě strany tehdaž shořely, toliko některý domek pod Hradčany v své celosti státi zůstal. Opět zapálil se dům někdy pánův Ilburkův na Hradčanech, také i dům pánův Tandřarův (sic) ³⁾, i kostel sv. Benedikta, a odtud pustil se oheň na dům Petra v šrancích; a tak, v krátkosti ať povím, všeckny a celý Hradčany shořely. K polední straně.

Podobně jak jenom se v Menší Praze ten oheň rozmáhati počal, hned všechno všudy pálil; až k valům hradu pražského po trávě, tehdaž velmi suché, po valech, až k příkopům pražského hradu táhl se ten oheň, odkadž zapálil se jeden alkýř neb výstpek aneb pavláčka, ven přes zeď vypuštěná na parkáních, blízko bašty, která slaula Staňkova bašta; proto že v ní bydlel Staněk obročník, tak ona nazvána. Hned také velmi prudce počaly ty pavlače na zdech zámeckých neb hradu pražského (ač byly cihlami kryté) hořeti, až se od nich zapálil krov na kaple Všech Svatých a potom i ty pavlače, kteréž byly nahoře blízko krovu okolo palácu; a odtud krov palácový, neb paláce zámeckýho, jenž byl cínem krytý, hned také krovové nad novými pokoji královskými hořeti počali. Odtud šel ten oheň na starý pokoje královský, potom zapálil se dům mistra Jana, také střecha na věži šindelná, na které byly zvonové menší; i hned také kostel ten dřevěnný neb šindelem přikrytý, v němž kněží obyčej měli kázati, zapálil se a shořel; zapálila se také nová bašta okrauhlá neb věž nižší i hranice, na které velký zvon visel, i dům děkanův pražských shořel, Hrad pražský hořeti počal.

Kaple Všech Svatých i palác, cínem krytý, shořel.

Kostel nový velký shořel sv. Víta.

¹⁾ Nyní: Brusce.

²⁾ Nynější Pohorelec.

³⁾ Jandorferův či Genndorferův dle Křištofa Genndorfera (též Genndorfa), jenž byl radou královské komory české, nazvaný. Rezek Geschichte Ferdinands I. svazek I. str. 162.

1541 dům vikářský, také všechna ta střecha, pod kterau byly děla, kde někdy bylo obydlí a příbytek Vincence puškaře; a tak shořelo všechno až na pokoje králové; odkudž zapálila se také Bílá věž, jenž byla mědí počistcovanau krytá, od vrchní makovice a hořela dolů až do konce. Skrže tu Bílau věž jezdívalo se na most přes příkop stavený.

Bílá věž shořela.

Také dva kněžští domové, kteří byly u mostu, tu kdež obyčej měli holomci sedati; a tak až do Barvíře, přes příkop až k Hradčanům, všechno tehdáž shořelo.

Černá věž neshořela.

Černá věže v tom zámku, která jest nad branau dolejší, na které věžňové pro dluhy obyčej mají bývati, bydleti a sedati, tehdáž neshořela, ani druhá, jenž slove Daliborka, v kteréž vinnější věžňové držáni bývají, neshořela.

Daliborka věž neshořela.

Purgkrabský dvůr shořel.

Dvůr purgkrabský, v kterým saud purgkrabský držán bývá, vyhořel, krom sklepa, v kterým rejstra půhonná a jiné věci, k saudu purgkrabskému náležité, byly chované; ty všechny věci v celosti zůstaly.

Kláster pannenský shořel i krov sv. Jiří.

Kláster pannenský sv. Jiří všecken vyhořel, také krov na tom kostele sv. Jiří shořel; dvě věže, jenž byly pod kamennými krovky, jaké se dosavad spatřují, ty se sice nezsuly, v nich však zvonové všickni i hranice vyhořely. Sklep kostelní i jiní sklepové jsau zachováni i všechno, což vnitř bylo.

Kapla Věch Svatých shořela.

Kapla Věch Svatých před palácem, která dílem krásným a nákladem velkým někdy císaře Karla IV. vystavěna draze byla a řezbami kamennými i jiným dílem kamenickým draze ozdobena, také s skly překrásnými okrášlena, hanebně vnitř i zevnitř vyhořela, tak že na ní každému hledícímu bylo hrozné a příliš žalostivé pohledění a patření. Pavlače, kteréž byly na parkáních, počnauce proti domu pana z Švamberka, všechny pořád shořely až k Hradčanům i na druhou stranu pražského zámku.

Mihulka věž shořela.

Druhé parkány a pavlače od pokojův královských až do pokojův královny nad kuchyněmi, všechny shořely; také pokojíček pana Strakonického i věže Mihulka, odkudž některé hlavně padající na rauru, hned urazily ruku i s kopím tomu měděnému obrazu sv. Jiří, který stál i dosavad stojí nad tau raurau, která se spatřuje na place neb na dolejším prostranství blíž stupňův, po nichž se chodí a vstupuje do velkého paláce neb do síně klenuté hradu pražského.

Pokoje královny shořely.

Královny pokoje všechny z gruntu neb zpodku tak hanebně vyhořely, že jest hrožno bylo na ně hleděti.

Bílá věže nad branau (tehďáž stála ta věže na bráně, skrze níž se po mostě přes velký příkop jezdilo, přes nějž tři mosty položeny byly; nyní toliko jeden leží, Prašný most nazvaný) velmi dlouho silně hořela, dokad všeckna vnitř nevyhořela. Přístřeší, které bylo mezi domem farářovým neb sakristánovým a mezi obecnu kuchyní, při zdi hradu téhož pražského, zapálilo se, a cokoliv pod ním bylo, totiž veliké množství haufnic a srubnic i jiných rozličných střelb velký dostatek, to všechno se porušilo, když některé střelby se slily, jiné se skřivěly a zpřerážely, a žádná střelba z nich však celá nezůstala. Dvě děla, kteráž stála proti domu mistra Jana, na těch všechna fasování, také i kola shořeli, toliko železo obstálo.

1541

Bílá věže
shořela k po-
sledku.

Byl také nedaleko od té střelby moždíř široký a velký, kterýž měl zadek pro srovnání váhy olovem nalitý; toho olova se něco rozpustilo; moždíř však celý zůstal. Dvě jiná největší děla, kteráž byli mezi mosty, nefasovaná, ta se toliko očadila a v své celosti zůstala.

Krov na věži kostela sv. Víta (ta věž dosavad, ač mnohém zníženější a měděným plechem přikrytá, spatruje se po jedné straně dosti porušená) byl on tehďáž šindelný a když se zapálil, velice vzhůru hořel, mezi zvony padal oheň dolů na podlahy, všechny zvonův těch hranice, na kterých zvonové viseli, ty ohnivé hranice zapálily; ten oheň v té věži mezi zvony tak dlouho trval, až dříví všechno v té věži shořelo, a zvonové všickni se rozpustili, dolů spadli a se roztlaukli. Všechny hlavně od podlahy, také od hranic zvonových, všechno uhlí, také rozpuštěná zvonovina slitá, na sklepe v té velké věži (ta věže dosavad stojí) nad kaplaupánův Zajícův, v které jest hrob Zbyňka, pražského někdy arcibiskupa, ležeti zůstaly.

Krov šindel-
ní na věži
kostelní za-
pálil se.

Od té věže padal oheň okny na nové krovy šindelný, (šindelmi byl přikryt kostel sv. Víta veliký) od císaře římského, krále českého Václava Lenivého založen a od Zbyňka, pražského arcibiskupa (sic), dostaven, tu, kde se obecně kázává nad hrobem sv. Vojtěcha. Ten již připomenutý kostel veliký tehďáž všecken z gruntu od spodku vyhořel, toliko sám hrob sv. Vojtěcha, jenž jest z bílého mramoru v prostřed kostela sice celý, však velice zpukaný státi zůstal.

Krov šindel-
ní na kostele
sv. Víta za-
pálil se a ten
kostel nový
shořel.Hrob sv. Voj-
těcha v pro-
střed kostela
obstál před
ohněm.

Komora, v které byl orloj hodin v tom kostele velkým, zapálivše se, shořela zhůru, až oheň přišel pod krovy skřidličný, který byly na kůru kostela tehdejšího velkého (to jest nad nynějším tehdejšího kostela velkého dílem menším neb nad kůrem), a ti

Hodiny v
tom kostele
se porušily.

1541 s makovicemi pozlacenými dolů padaly popálený; upadl také tehdež i zvon neb cimbál, na kterém byly hodiny, a nic jiného nahore nezůstalo a neobstálo, toliko sám sklep kostelný neb kostela velkého nového.

Krov se zapálil nad kůrem kostelním.

Varhany shořely v kostele menším, neb v kůru kostela většího i ten kůr shořel.

Skrze závorníky téhož sklepu padal oheň děrami, až varhany v kůru zapálil, tak že všechny a celé na zem spadly a shořely. Od nich zapálily se stolice, (ty všechny byly z dříví javorového a dubového, s pěknými obrazy, krásným dílem řezané) také zapálili se pěkní a důkladné dělaní pulpitové, a všechno to shořelo.

Příkrovy na hrobích shořely.

Shořeli také v tom kůru, neb v nynějším kostele sv. Víta v dílu menším, všickni příkrovové na hrobích královských. Dáleji od těch hrobův v tom kůru šel oheň do kaple sv. Zikmunda a v ní spalil dřevěnou mříž i stolice, kteréž byly pozadu té kaple; také tabule, kteráž byla s velikými obrazy na oltáři sv. Zikmunda, také příkrov dřevěný na hrobě téhož svatého shořel, toliko sám hrob kamenný, v němž leží tělo sv. Zikmunda, zůstal neporušený.

Kapla svatého Zikmunda porušena.

Sakristie neporušená i pavláčka pro ukázání svátostí.

Kapla neb sakrista, v kteréž mají obyčej kněží se obléčeti, ta všechna i s hořejším sklepem v celosti zůstala. Tabule některé, po stěnách v té sakristii visící, také listové s rozličnými modlitbami psanými i malovanými, shořeli. Pavláčka před sakristau, na kteréž se ukazovaly svátosti neb ostatky svatých a světic Božích, zůstala neporušena, i obraz sv. Šebestiana. Oltářové v některých kaplách okolo kůru, někteří se od ohně porušili a někteří v své podstatě zůstali; na některých archy a tabule shořeli, a některých ani se oheň nedotekl, zvlášť před hrobem sv. Víta, v kaple sv. Trojice, kde tělo pana Lva ¹⁾, pana Pfluka ²⁾ a pana sudího ³⁾ odpočívá, v té kapli nic oheň neškodil. Na hrobě sv. Víta příkrov neb příkrytí, jinak drahý koberec, shořel, také pod ním truhla dřevěná prohořela; hrob mramorový, červený, v kterém tělo sv. Víta odpočívá, zůstal celý neporušený.

Hrob sv. Víta neporušený.

Královská pavláčka porušena.

Pavláčka královská kamenná, pilným dílem kamenickým udělaná, na které mívá obyčej král J. Mf., také i královna J. Mf. bývali při službách božích, také ona porušení vzala, neboť ta světnička, kteráž na té pavláčce byla, divným způsobem shořela; také od toho ohně krancové neb zábradla kamenná, na kteréž obyčej byl trochu se spoléhati, zpukala se, tak že to kamení, počna od

¹⁾ Zdeňka L. z Rožmitála.

²⁾ Kašpara P. z Rabšteina.

³⁾ Jindřicha Berky z Dubé a na Dřevenicích. (Zemřel r. 1541. dne 8. ledna.

prostředku neb od toho královského vejstupku, po pravé ruce 1541 k hrobu sv. Víta, spadalo na zem. Sklep zpodní i svrchní té pavláčky zůstal neporušený.

Pavlač dřevěná, která byla blíž hrobu sv. Víta, na kteréž obyčejně panny králové neb královný J. Mti. v čas Božích služeb své pobožnosti konávaly, bez poškrvnění celá zůstala a nic jí (ač ona prkenná byla) oheň neuškodil. Na druhé straně královské pavláčky, blíž kaple sv. Václava, pavlač druhá dřevěná v své celosti zůstala i oltářové pod obojemi, a ta blíž kaple sv. Václava dosavad trvá pavlač dřevěná.

Kapla, kteráž byla v kostele velkým, novým, nejbližší při kaple sv. Václava, celá, s almarami i s oltáři shořela.

Korteny neb kobercové tkaní i vyšívání, velmi nákladní a pěkní, kteří nejvejšejí na pavlačích kamenných, které dosavad se spatřují v nynějším sv. Víta kostele, viseli, hanebně tak byli spáleni, že jich malý díl zůstal.

V kaple sv. Václava přední dvěře, skrze které chodívalo se do té kaple z velkého kostela nového, zůstaly neporušené. Když krov nad tauž kaplí sv. Václava hořel, oheň padal děrami do tý kaple skrze sklep, kde praporece visívaly, a ta kapla sv. Václava také se vnitř zapálila, v kteréž zadní dvěře do velkého kostela sv. Víta, blíž k síni kostelné, kteráž byla k polední straně, shořely dřevěné, a při nich železné zůstaly v své celosti, při nich nyní visí velký kruh mosazný.

Na hrobu sv. Václava cokoliv bylo dřevěného, také čím on byl přikrytý, všechno shořelo; kamen zpodní, v kterém leží tělo sv. Václava, zůstal neporušený, také i tělo sv. Václava před tím ohněm obstálo neporušeno.

Na oltáři sv. Václava za jeho hrobem stála tabulka, na které po zpodku lista až nahoru k prostředku jejímu, do polovice malovaného obrazu shořela. Ubrusy, nimiž byl oltář přikrytý, neshořely. Jaspisové a jiní do zdi v té kapli vsazení kamenové pulirovaní neb hlazení (sic), zůstali v své podstatě; almárka s železnými mřížemi, v níž bývala i dosavad bývá velebná svátost oltářní, tělo Pána Krista zůstalo bez porušení; svícen mosazný, jež jsou sladovníci pražští na svůj náklad udělali dali, také zůstal v celosti a dosavad on v té sv. Václava kapli stojí.

Palác na tom hradě pražským (jest palác ten celého království českého slavný klenot) hned také od svého krovu, který byl cínovými tabulmi přikrytý, se porušil; neboť když krov hořel, také skrze díry a závorníky skleповé neb klenuté oheň padal na prkna

Pavlače po straně dřevěné zůstaly v celosti.

Kapla v kostele velkým, novým porušena.

Koberce shořely na nejvejších kamenných pavlačích.

Kapla sv. Václava porušena.

Hrob i tělo sv. Václava neporušené.

V kapli sv. Václava co neporušené.

Palác shořel.

1541 na mnohých místech prohořelá. Krámové na tom paláce, totiž Vlachův i Vítův i jiní, shořeli s tím vším, co v nich bylo, toliko dva, kteří byli a stáli k straně kostelní, v celosti zůstali. Ti kteří shořeli, velikau ohyzdu paláci učinili, neboť se ti sloupové kamenní ve zdech, při kterých ti krámové stáli, škaredě zpukali; také on palác všecken od dýmu ućadil se, také málo skel v oknách celých zůstalo.

Saudná světnice neshořela.

Světnice, do které se z paláce vcházelo a kde auředníci menší desk zemských obyčej měli sedati, také i ingrossatorové, obstála neporušená, toliko strop na několika místech i trám prohořel, poněvadž ten strop byl prkenný, a jej tlustý trám zdržoval místo podpory.

Předce ona shořela.

Mezi pátau a šestau hodinau na noc hořela veliká světnice saudná, hořela kadedra, šraňkové i co jiného v ní bylo dřevěného; dvěře oboje do sklepů ke dskám také shořely. Také pokojové, kteří byii nad sklepem, v kterých byly dsky zemské, velmi hořely, a cokoliv bylo na světnici saudné, to se všechno i s podlahami do světnice seřítilo a ssulo. Krámec hokyňský po levý straně, jdauce z paláce, pod stupněmi palácovými, proti sklepu vinnému královskému, též domeček s světničkau při tom krámcí, shořel i s tím hokyňským krámcem. To troje když hořelo, domnívali se mnozí, že by nějaké jiskry odtud do sklepů k zemským dskám vletěly a zapálily; odkud koliv tam se oheň dostal, dsky zemské shořely, také při nich některé summy peněz, při těch dskách složené, porušené byly.

Při dskách zemských shořely také jiné věci.

Královský pokoje shořely.

Královský pokoje nad zelenau světnicí také hned shořely; světnice zelená dosti dlaugo se hájila a teprva ona dne druhého, v pátek na sobotu v noci přede dnem počala hořeti, také všechna shořela i celá ssula se; podobně někteří sklepové i podlahy se zřítíli a tak mocně hořeli, až z věže okny děrami oheň ven plápolal. V pátek velmi ráno všechny věci k saudu komorního náležející, také dvorské dsky, s velikau prací z sklepův při té světnice se vynesly a v bezpečném místě se opatřily.

Zelená světnice shořela.

Dsky dvorské obstály.

Slovem a krátce pišíc: Hrad ten přeslavný sv. Václava všechen z gruntu shořel, počnau od dolejší brány neb od Černé věže až k druhý bráně; věž Černá, do kteréž věžňové pro dluhy zavírání bývaj, neshořela. Mezi mosty, na tu stranu k Hradčanům, shořely všechny domy, také věže všechny, parkány i tři mostové, také i brány do zámku všechny shořely; podobně okolo bran pavlače, bašty a marštále všechny shořely. Dům vikářský, v němž vikářové své obydlí měli, také huť kamenická i velká hranice, na

kteréž visel veliký nový zvon, jehož když hřídel přehořel, upadl 1541 ten zvon nový, veliký na tu stranu k kostelu, rozpukl se na tří Zvon veliký na menší věži, ještě nedostavený, visící, upadl a rozpukl se.

V Menším Městě pražském shořeli tito domové: Počnauce od kláštera sv. Tomáše nezůstal při něm toliko sám kostel a dům jeden kněžský pod kostelem a druhý v zahradě, neboť všechno od téhož kláštera hořelo až do brány Písecké a vedle zdi městské až pod valy na druhou stranu od téhož kláštera, aneb od Koláře až do domu Matesa zlatníka, až k Černé růži a do Jakuba apatykáře, a odtud do domu pana Medka až do brány Strahovské, a ta brána i všickni domové až k Dlážení, a tu toliko některý domek státi zůstal; také Podstupní i všechno Podhradí i Podhradčani shořelo.

Druhá strana proti apatáce, počnauc od nárožního domu pánův Pflukův, dům shořel jeden i druhý, také pánův hofmistrův i Jana z Kelče dům shořel až do domu hejtmána hradského, kterýž stál vedle domu někdy Kaučova, ač ten hejtmánův dům časně obránili, otlukaue střechu, tak že toliko zadek jeho nebo díl zadní shořel.

Od téhož domu nárožního pana Pfluka až nahoru všickni zámečníci až do Marštalkovského domu, též do brány Strahovské i až za tu bránu pod lané Dlážení; shořelo v tom okršliku domův 133 a nad Strahovskou bránou 22 domův.

Strana, která v tom Menším Městě pražském neshořela, jest tato: Počnauc od radního domu téhož Města Menšího až do domu nárožního Hanuše krejčího na rynku; také i ta ulice, jdauc od mostu k sv. Tomáše klášteru i až do ševcův, kteří jsau konec mostu; podobně druhá strana téhož Města, která jest zadkem k klášteru Matky Boží, od Saského domu až k rynku i k bráně Aujezdské, až k domu někdy Jana Kauče. Též i domové, kteří jsau okolo kostela sv. Mikuláše v prostřed rynku, neshořeli, toliko z nich šindele otlučeny byly; obecní kuchyně však na tom rynku, jakž vejš oznámeno, shořela. A tak zůstalo domův v té Menší Praze, kterým oheň neuškodil, 78. Také klášter P. Marie, Lázeň i Aujezd zůstal od téhož ohně neporušený.

Hradčany všechny shořely z gruntu krom radního domu, kterýž jest nad auvozem pod sv. Benediktem, a vedle něho 6 domův, až do posledního domu pana Karla Dubanského, v celosti zůstalo. Na samých Hradčanech shořelo tehdež domův 42.

1541

Osoby uhořelý v tom městě.

V Menším Městě pražském osoby tyto shořely: Žena stará, matka Hynka Krabice z Wejtmile, (místopisatel království českého tehdáž on byl) v domě pod valy s děvčátkem shořela. — Volf šmukýř¹⁾, pod stupněmi, zasypal se v sklepě vinným a teprva byl vyrumován, od ohně opečený, v pátek po sv. Vítu; manželka jeho nalezena byla v podzemním sklepě, také její panna pastorkyně i pacholátko i haus knecht, od ohně všickni zadušení, jichž těla, když byla k hrobu přinešena, tak byli pěkná, jako by spali. — Pavla šenkýře manželka z Srbova také se zadusila; nějaká matka stará Johanky z domu Leopolda Hřebena skrze ten oheň konec živobytí svého vzala. Marta kuchařka, před ohněm na valy zámecké utíkajíc, postřížena byla a uhořela. Druhá žena jiná, od té Marty nedaleko ležíc, obhořena i mrtvá nalezena byla. — Žena Eva která vody nošením od raury lidem do kuchyní svou živnost měla, ta s svým synem Jakubem, pacholátkem malým, v domu Václava šenkýře uhořela; oba mrtví nalezeni. — Štěpán vinopal, muž dobrý, z domu Malešického před ohněm k zámku pražskému na valy utíkaje, s synátkem svým čtyřletým i s dceruškau šestiletou, všichni tři od ohně zastíženi, obhořeni a usmrceni. — Nedaleko od nich na těch také valích děvečka jedna obhořená nalezena byla mrtvá. — Manželka jednoho tesaře všechna opálená umřela. — Pacholátko někdy z Nového města v Rakausicích Turkům odňato a do Prahy přivezeno, v domu p. Ludvíka z Gutšteina nemocné v marštali ležíc, uhořelo. — Magdalena Vítova, latníková, manželka někdy Tomáše Poláka, zlatníka pod stupněmi, nemohauc ven z domu, proto že dům pana Žabky hořel, s vnučetem svým uhořela i děvečka její. — Hanuš zámečník, muž starý a dobrý, kterýž od mnohých let měl obyčej v potřebu na rozkaz pánův auředníkův zemských kaplu karlsšteinskou, kde korduna česká bývala chována, odmýkati, v svém domě před bránou Strahovskou uhořel.

Na hradě pražském.

Na hradě pražským tyto osoby skrze ten oheň zahynuly: V domu děkanovém shořela v sklepě jedna kuchařka, stará žena. — V domu nárožním, proti Janovi Žateckému, kněz Mikuláš Kulhavý, vikář, shořel, také s ním i syn Jana Cukráře, pacholátko Lorenc dvanáctileté, i druhé pacholátko málo menší. — V domu kněze Jana z Puchova, kazatele, Magdalena kuchařka, také pacholátko František, syn někdy doktora Rusa, i jiné ještě pacholátko. — V domě vikářském kněz Mikuláš, vikář, jinak vikarista

¹⁾ Kdo obchod vede s věcmi ozdobnými. — Brandl Glossarium str. 337.

neb středník, který měl mocný hlas při kostelním zpívání, od prudkosti ohně zachvácený, shořel. Také Dorota, kucharka vikářská, s dvěma pacholátky uhořela. — V domu místopísáře uhořel Hynka Krabice strejc Lacek neb Ladislav z Waitmile, jenž byl smyslem pomínutý. — Jan, zvoník při hradu pražským syn, nevelký pacholík, také uhořel. — Staněk neb Stanislav, obročník, zasul se na hradě pražským, když hořelo, a dosavád nalezen není. — Mezi mosty hradu pražského na placu, kde barvířka bydlela, uhořel Mikuláš Jiskra z Klatov. V Bílé věži, v svém vězení, uhořel Bezhlavý Balcárek. — Jiřík, který Mihulku, věž hradu pražského, spravoval, která také shořela, a měl domek v zámku tom u samých vrat, vyběhna on s manželkou svou, když hořelo, i s děvečkou před dům mistra Jana, a tu kde stály dvě děla i moždíř, sám třetí uhořel, z nichž nic nezůstalo nežli samé kosti. — Blažek holomek, jenž bejval štolmejstrem, velmi své ruce opálil škodně. — Kubík holomek upálil sobě prsty i ruku a živ zůstal.

Na Hradčanech tito shořeli: V domu Petra v šran-
cích uhořel Jiřík hausknecht. — V domu pana Šternberka shořel
nějaký Švab, tesař, i posel Vávra, mečíř. — V domu pana Lva
opálila se a umřela jedna baba. — V domu kněze Šimona, ka-
novníka, opálila se a umřela Regina kucharka.

Na Hradčanech
některí uhořeli.

Tak tu nešťastnou ohnivou příhodu v českém jazyku sepsal Václav Hájek z Libočan, kronikář český, svědek očitý, který teprva 1552. roku umřel a dne 19. března u sv. Anny, jinak u sv. Vavřince, při klášteře panenským dominikánským v Starý Praze byl pohřben. To téhož Hájka o tom ohni sepsání strašlivé tisknauti dal Vavřinec Žežhule, měšťtín Nového Města pražského, u Samuele Adama z Veleslavína v Staré Praze léta 1614. a přepis učinil panu Divišovi Černínovi z Chudenic na Nedrahovicích a Chocemyšli, J. Mti. Cské. raddě a místodržícímu v království českém, hejtmanu hradu pražského.

Vetus MS. Pragense Chronicon etiam hoc incendium grande continet in suis annalibus ¹⁾).

¹⁾ Toto „Pragense Chronicon“ jest úplně neznámo. — Ostatně bylo o nešťastném ohni r. 1541. psáno dosti hojně. Václav Hájek z Libočan vydal r. 1541. „Knihu o ohni v Menším Městě pražském,“ jež vyšla pak po druhé r. 1614.; Matouš Kollinus z Chotěřiny sepsal „Descriptio calamitatum ob incendium arcis pragensis.“ (Jireček Rukověť I. str. 222. 365.) Beckovského popis ohně ze spisu „Krvé nevinné žizniví vlci Diokletian a Maximian“ vyšel též latinsky i německy r. 1721.; německé současné noviny o téže události chovají se ve dvorní knihovně vídeňské; obšírné zprávy jsou

1542

Pověťf.

*Léta 1542*¹⁾. Veliké a náhlé povětrí dne 11. ledna měsíce okolo Prahy po šesté hodině v noci tak bouřlivě se strhlo, že z mnohých domův krovy smetalo a zaneslo, po vesnicích pak mnoho chalup zpěvřacelo.

Apellaci při
konšelch
Staropraž-
ských.

V středu po sv. Třích králích, dne 11. měsíce ledna, král Ferdinand s nejv. auředlníky zemskými některé apellaci od Starého Města pražského vyřizoval, všech při nálezech purgkmistra a raddy téhož Starého Města pražského zanechal, apellující do svého trestání vzal, a kdož by se potom na krále odvolával, aby 15 kop grošů českých na právo složil, čemuž se patrněji takto rozuměti má: Kdoby koliv na vejповědi konšelův Starého Města pražského uvyknauti nechtěl, ale k vyššímu saudu, to jest k samému králi se utíkal a jeho za spravedlivou vejповěď v své při žádal, ten aby 14 dnův svobodu měl k vyššímu saudu svau při poddati; spíšeji pak, nežli by to učinil, aby 15 kop grošů českých při saudu Staropražském, od něhož apelloval, ihned složil proto, jestli že by od vyššího saudu ta vejповěď, na které ten apellující při saudu Staropražském uvyknauti nechtěl, potvrzena byla, těch 15 kop grošů českých ten zaumyslně apellující za pokutu aby ztratil; z kterýchžto 15 kop jedna polovice tomu saudu, od něhož se apellovalo, a druhá polovice tý straně, proti níž se apellovalo, aby připadla.

Její vysvě-
lení.

Auředlníci
zemští.

Nejvyšší auředlníci zemští tehdaž byli tito: Jan z Wartmberka na Zvířeticích, nejv. purgkrabí pražský, Zdislav Berka z Dubu na Lipém a Zákup, nejv. hofmistr, Jaroslav z Šelmberka a z Kosti, nejv. komorník, Wolf, jinak Wolfgang, starší z Krajku na Nové Bystřici, nejv. sudí dvorský²⁾, Jan Bechyně z Lažan na Piččně, nejv. písař, Jiří z Gerštorfu na Cholticích, podkomoří, Šebestian Markvart z Hrádku, purgkrabí Karlšteinský, Jan Litobořský z Chlumu, purgkrabí z kraje Hradeckého, a j.

Mor v Če-
chách.

V pondělí po sv. Vincenci, dne 23. ledna, král Ferdinand, poněvadž v Městech pražských i v celém království českém morová rána se rozmáhala, obávaje se, aby od ní také nakažen nebyl,

též u Daniele Adama z Veleslavína (Kalendář historický), Marka Bydžovského z Florentina (Annales Ferdinandi I.) a j. — Nověji psal o téže události F. W. Zimmermann (Příběhové zběhlí za panování Ferdinanda I. díl I. str. 79. atd.), Dr. Josef Emler v pojednání „O zbytcích desk zemských“ (v aktech král. české Spol. Nauk r. 1867.), Dr. A. Gindely v zasedacích zprávách téže Společnosti r. 1874. (str. 167.) a j. v.

¹⁾ V rukopise chybně stojí: léta 1742.

²⁾ Týž byl nejv. kancléřem království českého.

z pražského hradu, kde on tehdaž bydlel, do Starého a Nového Města pražského, dle předešlého řádu a způsobu svého i také svých předkův, králův českých, jeti a v těch dvauch Městech raddu obnoviti sobě nedůvěřoval, ale na svém místě Wolfganga staršího z Krajku, nejv. kanclíře, Jiřího z Gerštorfu, podkomořího, a Jana Litobořského, purgkrabí z Hradeckého kraje, vyslal, kteří na místě krále Ferdinanda v těch Městech raddu obnovili a také od krále těm dvaum Městům revers neb ujištění dali, v němž on Ferdinand dokládal, že takové obnovení radd skrze svý k nim odeslané komissaře těm dvaum Městům k žádnému jich od předešlých králův českých danému nadání nemá býti k zlehčení, ale že on tak jako jiní kdy prve příkladem svých předkův, králův českých, budaucně jich raddu sám osobně chce obnovovati. Což také skutkem dokázal, dokad císařem římským učiněn nebyl; neboť učiněn jsa císařem, na místě svém Ferdinanda, arcikníže rakauské, syna svého, gubernatorem neb nejv. auředníkem a jako místokrálem českého království učinil, sám pak málo kdy do Prahy přijel a když přijel, nedlauho v ní pobyv, jinam zase odjel, aniž se v letopisích nachází, aby kdy více raddu v Městech pražských obnovil. Po něm pak Maximilian II., Rudolf II., Matiaš, Ferdinand II. i III., nikdá sami osobně, ani Leopold, slavné paměti císařové a králové čeští, tu raddu neobnovovali, ale vždycky skrze královské komissaře neb osoby k tomu od J. M. Kské. zřízené, tak jak se dosavad děje, takové obnovení radd se dalo.

1542
Obnovení
radd v Pra-
ze.

Gubernator
českého krá-
lovství.

V pátek před Květnau nedělí veliké povětrí po království českém bylo a mnoho škod nadělalo. V Novém Městě pražském z kláštera P. Marie Sněžné díl krovu shodilo, na zámku pražském díl zdi na krámy kupecké zvrhlo a na řece učinivši vlnobití s sedmi osobami loď zalilo; tři se z vody dobyly, ostatní utonuly.

Povětrí.

Židé od Provodní neděle, jenž byl den 16. dubna měsíce, podle snešení na obecném sněmu a podle glejtu od krále Ferdinanda roku minulého, do sv. Jiří běžícího roku sobě daného, z Měst pražských, z Laun, z Žatče, z Litoměřic a z celého království českého nejvíce do Polska stěhovati se počali, z nichž mnozí dne 23. června k městu Beraunu přijdauce, od neznámých jízdných všickni zmordováni byli, a jim hotových peněz, mimo jiného zboží, přes 20 tisíc zlatých rejuských vzato bylo. Těm pak vozkům neb formanům, kteří ven z země ty Židy vyváželi, nic se nestalo protimyslného, ale všickni s svými vozmi i s koňmi domů pokojně propuštěni i také dle smlauvy v Praze s Židy učiněné náležitě a cele z této židovské kořisti zaplacení byli.

Židé z Čech
se stěhovali.

Zmordováni
byli a zlau-
pani.

1542

Žádný Žid
aby více v
Čechách tr-
piti nebyl,
mimo pát-
nácte.

Na obecným minulého roku držaném sněmu snešeno i také to do desk zemských vloženo bylo, aby žádný v Čechách obyvatel žádného Žida více nikdá netrpěl, méněji ho přechovával a to na budaucí věčné časy; kdyby koliv a v kterém koliv městě a u kterého koliv království českého obyvatele některý Žid postižen byl, ten ihned aby bez milosti na hrdle trestán byl, mimo těch 15 Židův, kteří s svými manželkami a s dětmi na jeden rok, skrze mnohých a vzácných pánův veliké přímlyvy, v Praze zůstati dovolení dostali, aby své dluhy vyupomínati a svým věřitelům také co dlužni jsau, jim zaplatiti mohli.

To také těm 15 Židům nařízeno bylo, aby své dlužníky všechny, též celau summu od těch dlužníkův jim povinnovanau, oni Židé od 19. dne dubna měsíce až do sv. Jana Křtitele sepsali a sepsanau království českého nejv. hofmistru podali; což jestli by neučinili a ten určitý čas promeškajíce, spravedlnost na svých dlužnících kdyby pohledávali, aby jim od žádného v tom žádná rada ani pomoc se neudělovala, přísně zapovědino bylo.

Židé do Čech
opět přišli.

NB. Těch 15 Židův, kteří takové dovolení, s manželkami a s dětmi na jeden toliko rok v Praze bydleti, dosáhli, nejenom ten celý rok, ale také až do smrti v Praze zůstali i také jiným Židům svobodný příchod a navrácení, jak do Měst pražských, tak i do celého království českého kaupili, v němž až podnes k velké záhubě mnohých křesťanův bydlejí.

Proč tehdaž Židé z království českého byli vypověděni, mimo jiných mnohých velikých neřádův a příčin, také to na ně pronešeno bylo, že s Turkem v dobrém srozumění byli a jemu věci naše vyzrazovali; také od něho peníze berauce, pastuchy a jiný škodníky, aby v Čechách pálili, najímali ¹⁾).

Kobylky zem-
ěkan hubi-
ly.

V středu po Nanebevzetí P. Marie z litvanské země, skrze Polsko a Slezsko, do Čech velicí haufové kobylek přiletěly a všudy nevyslovitedlné škody udělaly; neboť cokoliv kde zeleného na polích, na lukách a v zahradách bylo, to všeckno vyhubily. Dne 16. srpna u Žatče na pole padnauce, co našly, všechno snědly. Byly pak tak veliké jako prostředního člověka malík a některé i větší; měly na sobě jako nějakau zbroj a na hlavách jako helmínky (sic) a tak tvrdé byly, že jich žádný leč mocí zašlapiti nemohl; čtyry křídla každá měla, jako nějakými literami arabskými pokropená, některé z nich byly žluté, některé ryšlavé a některé šedivé barvy. Když se na pole posadily, někde víc než

Vypásání jich
spůsobu.

¹⁾ Viz str. 90. pozn. 1.

na pŕď stlaustí ležely; na některých pak místech a zvláště v Polště 1542 jedné na druhých až člověku do kolenau ležely, a to za několik mil z dýlí. Když slunce počalo na den zahřívati, tehdáž se vyzdvihovaly a po haufích letěly, jako v nějakém vojenském šiku neb pořádku; místy tak hustě letěly, že slunce jako nějakau hustau mlhau zakrývaly; letěly pak tak rychle, jako jiní ptáci, a někdy za celau mŕli neodpočívaly. Po nich rozmohly se hausenky a motejlové, velmi také škodní.

Mužská jedna a druhá ženská osoba, nečistotné spolu obcu- Hrom zabil
jíce, od hromu byli zabiti oba a nalezeni, ramenami se držící, lotra i ne-
vstku.
v Ilmenavě (sic) mrtví.

Léta 1543. Dne 17. ledna král Ferdinand do Normberka 1543 s dvěma syny svými, Maximilianem a Ferdinandem, na sněm říšský přijel a místo císaře Karla V., svýho bratra, jej řídil, od říše německé proti Turku pro obhájení země uherské etc. pomoci žá- Svolená po-
daje, což také obdržel. moc v říši
proti Turku.

Po tom sněmu král Ferdinand strojil se k svatbě dcery své Alžběty, kterau předtím mladému králi polskému, toho jména Druhemu (sic) ¹⁾, zasnaubil. Ta pak svadba v hlavním městě polském, v Krakově, dne 4. máje měsíce slavně držána byla a několik dnův pořád trvala. Když pak turnaje, honby a jiné rytířské kratochvíle držané býti měly, taková deštová a velmi studená povětrí připadli, že se mnohým těch kratochvílí odnechtělo.

Ferdinand
dceru vdá-
val.

V pondělí, dne 30. dubna měsíce, sněm na hradě pražském držán byl a na něm berně proti Turku (který do Uher vtrhl, dne 24. července Ostřehom, jinak Gran, oblehl, dne 11. srpna jej zra- Sněm v Pra-
ze.
dau dostal, v něm mnoho kořisti našel a odtud hnul se k Běle-
hradu Královskému, jeho i jiných míst uherských lehce se zmoc-
nil, nemaje žádného odporu, poněvadž Ferdinandův lid, od říše proti
Turku vyslaný, pod Prešpurkem ležeti zůstal) svolena byla, aby
všickni obyvatelé království českého nevynímaje žádného, a jeden
každý, kdoby koliv statky pozemské aneb platy komorní měl, ty
statky pozemské, městské i šosovní (mimo svých movitých kleno-
tův, šatův a mimo hotových peněz bez užitku ležících, totiž kte-
rých na aurocích a užitečných nemá), šacoval a takové šacování uro-
zenému panu Adamovi z Řičan, statečnému rytíři Mikulášovi Rend-
lovi z Úšavy, a slovuťnému muži Sixtovi z Otterštorku, s listem
priznávajícím a pečeti potvrzeným dal, totiž z 1000 kop grošův

Ostřihom i
Bělehrad
Královský
vzat.

Daš proti
Turku.

¹⁾ Rozuměj Sigmundovi.

1543 českých 10 kop grošů českých. Podání pak lidé v městech, v městechkách, v vesnicích, i také kupci, jak domácí tak přesporní, podobně i podruzi z svých nábytkův, z každé kopy grošův českých
 Peněz 12 do groše. pět peněz českých (těch peněz 12 do jednoho groše českého vcházelo, a tři tyto peníze dva nynější krejcarý platívaly) dáti mají.
 Grošův 24 do zlatého. Z té summy neb z té daně jízdnému jednomu na měsíc 12 zl. rejnských a pěšimu na měsíc po třech kopách míšenských (jeden zlatý rejnský 24 grošův českých počítajíce) placeno býti má atd. Stržení neb shromáždění toho lidu válečného má býti v Uhřích u Trnavy, na den sv. Jakuba apoštola; jehož auředníci neb vůdcové byli z stavu panského: pan Vilím Švihovský, pan Ondřej Ungnod, pan Bohuše Kostka, pan Zbyněk Berka, pan Václav Hostaunský; z rytířstva: rytíř Bernard Zevšický ¹⁾, Jindřich Drachovský, Jan Jiří Raicišteinar ²⁾, Petr Machek, Bohuslav Tetaur. Nejvyšší pak toho vojska auředníci byli: hejtman, leitung ³⁾ a maršálek.

Na tom sněmu svolení byli artikulové také tito:

Dsky v dvojnásobném místě. I. Aby dsky zemské chované byly v tom sklepě, kde jsau prve chované bývaly, kterýžto sklep J. Mf. král má dáti náležitě opravit i před ohněm ubezpečiti. Ty pak dsky mají býti dvojnásobné, jedné na Karlštejně a druhé v tomto sklepě na hradě pražském složené, proto, kdyby budaucně tyto neb oné dsky jedné k zmaření měly opět přijíti, aby druhé před rukama býti mohly.

Hrad Karlštejn opatrován.

II. Hrad Karlštejn, poněvadž se na něm českého království koruna, dsky a téhož království všechny svobody chovati mají, aby náležitě a bezpečně opatrován byl.

Saud zemský třikrát do roka.

III. Saud zemský takto se budaucně držeti má: první se držeti má nazejtří sv. Jeronýma; druhý v pátek o Suchých dnech postních; třetí v pátek o Suchých dnech Letničních. A poněvadž saud, který se držívál nazejtří sv. panny a mučednice Boží Barbory, složen jest, místo toho saudu přidává se k těm třem saudům, totiž k jednomu každému, čtyry dni vejš nad dvě neděle, a v těch čtyrech dnech nic jiného, toliko vdovy a sirotci aby slyšáni byli.

Z 1000 kop 6 kop auroků.

IV. Co se půjčování peněz pod aurok dotýče, aby se od toho času více z jednoho tisíce kop grošův českých po 10 kopách nedávalo, ale toliko po 6 kopách grošův českých aby dááno bylo.

Pomoc na Přimdu.

V. Aby Adamovi z Švamberka a jeho bratřím 800 kop grošův českých na opravu zámku Přimdy dáno bylo.

¹⁾ Žehušický z Nestajova.

²⁾ Raicensteiner.

³⁾ Zástupce vrchního velitele. — Brandl Glossarium str. 122.

VI. Povoleno také na tom sněmu bylo, aby Zdislav Berka 1543 z Dubé a z Lipého, nejv. hofmistr království českého, na zámek a panství Mělnické do jednoho tisíce kop grošův českých prosta-
 věti a na opravování vynaložiti mohl¹⁾.

Ferdinand král, poněvadž před lety dvaumi se prohlásil, že více na Kutnohorské stříbrné hory, poněvadž nejužitečnější důl Osel již se tuze topiti počal, nakládati nechce, toho uleknauce se Kutnohorští obyvatelé, k pánům stavům se utekli a jich, aby se k Ferdinandovi králi přimlauvali, snažně žádali. Stavové roku přítomného na sněmu s králem o to pečlivě jednali a toho klenotu aby z ruky nepauštíli prosili a dokazovali, že Kaňkovské hory více mědi než stříbra v sobě majíce, bez hor stříbrných velmi těžce půjdau; král, ač dlouho na svém předsevzetí stál, nicméně potom s sebau hnauti dal a na ty hory stříbrné některý čas s Kutnohorskými nakládati přislíbil. Že pak snad mnoho na ty hory vynaložil a málo užitku vzal, protož po dvauch letech, totiž 1545. roku, on Ferdinand král svý kommissare²⁾ na Hory Kutné vyslal a všem Horníkům na Vlaský dvůr svolaným oznámil, že již dokonale a neproměnitelně od stříbrných hor pauští a samotný perkwerk Kaňkovský k těžení neb k dobývání rud na svůj náklad, což Horníci pavovati³⁾ jmenují, sobě zanechává; Kutnohorští pak, pokudž se chtějí hor stříbrných ujíti, to že se jim při dobré vůli zanechává; jestli pak sami oni je pavovati neb těžiti a na ně nakládati nechtějí, že se někomu pronajmau, jenž jich dobře užívati bude.

Tachov, město v Čechách, dne 8. října měsíce všechno, již po deváté, shořelo. Také ono r. 1126. 1434. 1466. 1472. 1. září, opět 1492. 1536. 1558. 1611. 1616. 1647. 1648. 1666. 1715. 16. a 17. září, 1718. 5. března, také 27. září téhož 1718. shořelo⁴⁾.

V prvním dílu kroniky české, Poselkyně starých přiběhův českých nazvané, na listu 535. se nachází, kterak císař římský a král český Karel IV., dne druhého po svém na království české korunování, v pondělí, léta 1347. dne 3. září měsíce, z svého královského obydlí neb z hradu pražského skrze Větší Město, které nyní Staré Město pražské sluje, za bránu sv.

¹⁾ Sněmy české I. str. 558—567.

²⁾ Jiřího z Gerstorfu, Kristofa Gendorfera, Florianu Gryspeka a Jana z Vítěnce. Paměti Dačického I. str. 108 a 109.

³⁾ Pavovati = bauen.

⁴⁾ Viz str. 78.

Ferdinand na Hory Kutné nakládati nechtěl.

Kaňkovský perkwerk dráol.

Tachov vyhořel.

O klášteru i kostelu Panny Marie Sněžné doko-nalejší správa.

1347

- 1543 Havla na jedno prostranné místo, které tehďáz „na Písku“ obecně slaulo, vyjel a na něm svau vlastní rukau klášter i kostel pod jménem P. Marie Sněžné pro Karmelitánský řád založil, k obojmu pak tomu stavení všechno to dříví, z kterého bylo lešení na rynku sv.-lavelském tehďáz vystavené, odvézti dal, z něhož ti Karmelitáni v krátkým čase kostelíček i skrovný klášter sobě vystavěli a jiné potřeby k stavení kamenného kostela i kláštera pomalu hotovili tak pečlivě, že když ten klášter z kamene vystaven byl, svau prostranností mnohé dosti velké městečko on převyšoval. Podobně kostela, pod jménem P. Marie Sněžné při tom kláštezu začatého, taková se spatřovala velikost, že kdyby ten kostel k svému vystavení byl přišel, svau velikostí a slávau římský kostel sv. Pavla (ten římský kostel sv. Pavla počítá se mezi nejhlavnějšími sedmi kostely římskými) jestli by byl nepřevýšil, aspoň (jak staré památky vysvědčují) byl by jemu roven byl; což se také patrně poznati může z téhož nynějšího P. Marie Sněžné
- 1397 kostela — při němž nyní duchovní bratři sv. otce Františka Seraffinského, Bosáci, v Novém Městě pražském bydlejí — léta 1397. dostaveného, kterýžto nynější P. Marie Sněžné kostel jest předešlýho kostela toliko díl jeden a to ten, jemuž obyčejně říkáme chorus neb kůr.

A ten kůr měl podle sebe z každé strany jednu kapli, z nichž po pravé straně téhož kostela dosavad ještě jedna pod jménem sv. Michala archangela, která se tehďáz kapla Nepoškvrněné P. Marie jmenovala, v celosti se spatřuje a nyní Česká kapla, snad proto, že v ní se v českým jazykem káže, obecně sluje, a v ní se tří oltářové nacházejí; druhau pak po levé straně toho kůru aneb nynějšího kostela tehďáz stojící kaplu, jejížto znamení dosavad každý viděti může, i s ostatním začatého kostela dílem (ten díl kostela obyčejně jmenuje se navis neb loď a mnohem bývá větší nežli kůr; a ten ostatní větší díl téhož kostela pro kacířské v Čechách dlouhotrvající vojny i také v Městech pražských pro časté, bauřky k svému dokonalému dostavení nepřišel, a co vystaveno bylo, to k rozboření přišlo) pražská zběr a rota kacířská rozbořila.

Toho dosavad v své celosti stojícího kůru neb nynějšího kostela P. Marie Sněžné od začátku až do jeho vystavení byl stavitelem neb nad dělníky pozorníkem Heřman z Tachova, téhož kláštera v Novém Městě pražském tehdejší převor, Karmelitán, který tento díl kostela, chorus neb kůr nazvaného, z tesaného kamene tak vysoko vystavěl, že jemu v Městech pražských na výskost žádný kostel roven a podoben nebyl. —

Obojo stave-
vení pro-
stranné.

Kůru neb ny-
nějšího ko-
stela vys-
kost.

O tom Karmelitánovi Heřmanovi i o následujících věcech 1543
zmínka se děje v jedné staré na pergameni psané knize, která
se v městě Krakově v klášteře Karmelitánském nachází, na je-
jímžto prvním listu jedna památka v latinském jazyku napsaná se
čte, která v české řeči tento smysl má: Léta od Vtělení Pána
Našeho Ježíše Krista 1397. na den Přenešení sv. Václava, vej- 1397
vody českého, zhotovena jest tato kniha psací bratra Lva, Kar-
melitána, dle nařízení dvojřetihodného kněze Jindřicha z Štern-
berka, sv. řádu karmelitánského provinciala, léta svého provincial-
ství prvního a za správy kněze Heřmana z Tachova, toho času
v klášteře pražském u P. Marie Sněžné převora, v tom svém pře-
vorství osumnácte let pořáde trvajících. — Tento Heřman vystavěl
nový kůr v Novém Městě pražském pro kostel P. Marie Sněžné
a na něj vyzdvihnauti dal střechu i také velké varhany pro ten
díl kostela, jenž kůr sluje, zjednal a to všechno vešj dotčeného
roku dokonat, protož modlete se za něho! — Ať také vědí potomci
naši, že následovně zde jmenovaní duchovní bratři a synové tohoto
konventu neb kláštera našeho pražského, každý z nich dle své
možnosti, pomoc učinili a se přičinili, že kniha tato k svému doko-
nání přišla; předně vešj jmenovaný převor Heřman z Tachova,
Mikuláš Rauber, převor v Tachově, Jakub Akvila, po dvě leta ka-
zatel český, a Prokop kantor, který řídil spěvný kůr 46 let a téměř
nejvíce v klášteře pražském u Matky Boží Sněžné. Ta kniha, o který
se zmínka zde děje, z důležité ovšem příčiny do Krakova, pol-
ského města, z Prahy přenesena byla ¹⁾.

Že ten karmelitánský klášter při kostele Matky Boží Sněžné
prostranný a obšírný byl, může se to také i z toho poznati, po-
něvadž přes 60 písmen sv. učitelův a přes 200 ostatních duchov-
ních bratrů Karmelitánův v něm se časův tehdejších nacházelo,
kteří také tehdejšími kacířům horlivě odporovali; a protož také
Jan Hus pro kacířstvo, které Čechům veřejně rozhlašoval, kázal
a jemu je vyučoval, v městě Konstanci potom upálený, obáváje se
těch učených mužův, v tom karmelitánském u Matky Boží Sněžné
slavným klášteře Pánu Bohu horlivě slaužících, svý kacíře napo-
mínával, častěji říkávaje: „Vzdalujte se, jak nejvíce můžete, Kar-
melitánův a žádného rozmlouvání, ani žádné schůzky s nimi nemějte;
neboť oni jsau velmi učený muži, etc.“

Karmelitá-
nův bylo
mnoho v Pra-
ze.

Jan Hus
obával se
jich.

¹⁾ Tím zajímavě doplňují se zprávy o klášteře P. Marie Sněžné obsažené
v Tomkových Základech starého místopisu Pražského díl II. str. 52.

- 1543 V tom pak tak slavným klášteře ti duchovní otcové pokojně
 1420 bydleli až do 1420. roku, kteréhožto léta klášterové v Praze bo-
 řeni byli. I ačkoliv při počátku králování Jiřího Poděbradského
 dovoleno bylo řeholníkům do svých předešlých klášterův se na-
 1483 vrátiti, však oni v nich pokojně jenom až do 1483. roku trvali,
 kterého opět obec Starého i Nového Města pražského, nejdříve na
 Staro-, potom také na Novopražské domy konšelské, také na hlavní
 kostel pražský sv. Víta i na jiný pražský kláštery a kostely autok
 učinila, kostely i kláštery laupila, konšeli Staro- i Novopražské,
 katolíky horlivý, (oni při katolický víře od Karmelitánův, v klá-
 šteře u Matky Boží Sněžné bydlících, nejvíce zdržováni byli) též
 Karmelitáni
 a j. s Prahy
 vyhnaní.
 mnohý kanovníky, řeholníky a jeptišky tak sužovala, že i některé
 rozehnala, mnoho také zmrdovala, jak se toho v Poselkyni na
 listu 956. dočísti můžeme, z kteréžto příčiny také tento karmeli-
 tánský klášter i kostel u Matky Boží Sněžné, od již dotknutého
 1496 1483. až do 1496. léta, třinácte let opět pustý stál¹⁾.

Také ta kacířská zlost proti dřevěným, malovaným i kame-
 ným všelikých svatých obrazům tehdáž se bauřila, když také nad
 jednými kamenými k tomu karmelitánskému klášteru tehdáž při-
 náležejícími odevřenými vraty neb nad bránau, skrze kterou se
 dosavad od téhož nynějšího františkánského Matky Boží Sněžné
 kostela a kláštera na Ovocný a Koňský trh obyčejně chodí, obraz
 Obrazům
 hlavy uraze-
 né.
 Božího Umučení a po jeho stranách císař Karel IV. s jedním Kar-
 melitánem, též jiní obrazové, někteří klečící a někteří sedící, (ti
 obrazové z kamena jsau vytesáni) od mimojdaucích se spatřují,
 jimž ti kacíři hlavy i dily těla tehdáž urazili. Podobnou zlost také
 oni i jinde proti obrazům spáchali, o čemž by se zde mnoho mu-
 selo psáti.

- Rabšteinský
 a Chýšský
 klášter.
 V čas té kacířské bauřky pražské pání Kutenšteinové²⁾ pro
 duchovní bratry Karmelitány dva kláštery v Čechách, jeden léta
 1483 1483. v Rabšteinu a druhý léta 1485. v Chýši, vystavěli; ale i ti
 1485 po některém roce v pustotiny obráceny byly. Rabšteinský klášter
 nyní mají Serviti neb P. Marie služebníci, Chýšský pak, ač ne na
 svém předešlém, ale na jiném místě, s přičiněním a pomocí vysoce
 urozeného pána, pana Jiřího Vilíma Michny, tehdáž panství Chýš-
 ského držitele, k vystavení zase přišel, a v něm Karmelitáni
 bydlejí.

¹⁾ Palacký V. I. str. 225; Goll v zasedacích zprávách král. české Spol.
 Nauk 1878; Staří letopisové str. 232.

²⁾ Guttenssteinové.

Když se tato kacířská baurka v městech pražských utišila, 1543 ta města pražská léta 1496. svý posly k Vladislavovi, svému českému králi, do uherského hlavního města Budína vyslali (jakž také to Poselkyně neb kronika česká na listu 969. vysvědčuje) a téhož krále žádali, aby řeholníci do svých pustých klášterův pražských zase uvedeni byli. Král, ačkoliv to učiniti nechtěl, obává se, aby oni z těch svých klášterův po některým čase opět vyhnáni nebyli, ale když Pražané králi slíbili, že všechny řeholníky v náležitě uctivosti míti a je proti všelikému násilí zastávati a hájiti chtějí, dal k tomu král své povolení. — Toho také času Michael Heger, sv. písma doktor a karmelitánských klášterův jak v Čechách tak i v Polště provincial, do Budína, města uherského, přijel a tam od téhož krále Vladislava také to vyžádal, že jeho duchovní bratři Karmelitáni zase svého spustlého kláštera Matky Boží Sněžné v Novém Městě pražském se ujali, v němž on Michael Heger po odevzdání a po složení svého provincialství byl učiněn převorem. A trvali opět ti Karmelitáni v tom svým klášteře až do přítomného 1543. roku, toliko 47 let; neboť tohoto roku opět Husiti, z nichž sice mnozí víceji Martina Lutera nežli Jana Husi bludu držeti se počali, a ti jak v Městech pražských, tak i po celém království českém obojího pohlaví mnoho duchovních osob pomordovali, ostatní zahnali, kláštery i kostely svatokrádežně laupili i bořili, tak že opět tento Karmelitánský klášter i P. Marie Sněžné kostel v Novém Městě pražském šedesáte let, totiž od 1543. až do 1603. roku pustý státi zůstal.

Pražané o řeholníky psali.

1496

Do Prahy se navracovali.

Řeholníci mordováni, klášterové laupeni a j.

1603

A v těch šedesáti letech tento Karmelitánský klášter k takové pustotině a k ohavnosti jest přišel, že do jeho zřícenin a do pustotiny jeho všelici neřádové a ohavné nečistoty z okolních domův nošené a sem tam v něm sypané byly. Jeho pak kostel Matky Boží Sněžné všecken také po ta leta pustý a ne tak sice smetmi jako škodlivými lidmi zanečištěný tehdáž býval, když v něm rozliční škůdcové, ptáckové noční, času denního se ukrývali a času nočního vybíhajíce, lidi po ulicích i v domech laupili, také někdy mordovali a laupeže v tom Sněžném kostele ukrývali, tak dlouho to zlé pášice, až duchovní bratři řádu sv. otce Františka, Bosáci, místo svého kláštera i s kostelem pod jmenem sv. Ambrože v Novém Městě pražském, kde nyní téhož sv. Františkánského řádu Bosáci, z Hibernie do Prahy přichozí, bydlejí, až do gruntu od kacířské rotty pražské skaženého, ten pustý Karmelitánský klášter i kostel P. Marie Sněžné s přináležejícími domy od Rudolfa II., císaře a krále českého, vyžádali a do něho uvedeni

Klášter i kostel zanečištěn.

Františkáni klášter Karmelitánský v Praze dostali.

1543 byli; v němž podobně ani oni Františkáni Bosáci Pánu Bohu dlouho
slaužiti nemohli, když nejenom po ulicích pražských od rozpustilé

1611 chasy blátem a kamením tepeni, ale také roku 1611. v tom svém

Zmordováni byli. klášteře Matky Boží Sněžné zmordováni byli, jakž se o tom do-
doleji na svém místě obšírněji jedná.

Karmelitáni
svůj pražský
klášter mítí
chtěli.

Tehdejších časův Jindřich Silvius, sv. řádu Karmelitánského
generál, do Říma z království polského se navracující, do Prahy
když přijel a že klášter Karmelitánský i při něm stojící kostel
Matky Boží Sněžné s celým jeho příslušenstvím jiným řeholní-
kům, Františkánům Bosákům, od Rudolfa císaře dán jest, když
uslyšel, neprodíval on, od téhož císaře to oboje místo svému
Karmelitánskému řádu přináležející žádati; ale císař, nechťje
z toho místa Františkány Bosáky z důležitých příčin vyzdvihnauti,
pro které Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic nový klášter při tom
tehdež pozůstalým kostela dluh neb kostelním kůru, který dosavad
stojí a kostel Matky Boží Sněžné se jmenuje, stavěti začal, témuž
Jindřichovi Silviusovi svou císařskou milostí se zakázal, jiný kostel
a klášter na místě toho kláštera i kostela Sněžného dáti, který
by koliv a kde koliv on Jindřich pro svůj Karmelitánský řád
v Městech pražských nejprůhodnější vyhledal a sobě oblíbil.

On Jindřich Silvius nemoha dlouho pro jiná celého řádu
svého Karmelitánského mnohá zaneprázdnění v Praze trvati, před
svým z Prahy do Říma odjezdem kněze Jakuba a Fonte, Jaslav-
ského kláštera v Polště převora a své cesty tovaryše, v Praze tím
aumyslem zanechal, aby on Jakub, Karmelitán, pro svůj Karmeli-
tánský řád některý pohodlný pustý klášter i kostel v Městech
pražských hledal a při císaři Rudolfovi v té příčině potřebné věci
vyhledával. On pak Jakub Karmelitán, když v té věci již téměř
celý rok horlivě pracoval, od kacířův (jakž o tom tehdež podstatně
domnění bylo) nenadále otráven a v kostele sv. Jakuba v Starém
Městě pražském u Menších bratří sv. otce Františka Serafinského
počestně byl pohřben.

Karmelitán
otráven v
Praze.

Další správa o těch duchovních bratřích Karmelitáních doleji
1624 v letu 1624., též i v jiných zde poslednějších letech se nachází.

Práva měst-
ská česká so-
psaná.

Umřel v Praze dne 10. listopadu mistr Brikcí z Ličska, ro-
dilý z Kaurima, který nejprve práva městská v jednu knihu sebral
a v jazyku českém sepsal ¹⁾).

¹⁾ Viz Jirečkovu Rukověť I. str. 99. a Časopis českého Musea
1878. str. 158.

Napadl snh dne 16. ledna tak veliký, že lidé pro něj za 1543
dlauhý čas ani z měst, ani z vesnic vycházeti nemohli; také skrze Snh a dra-
něj mnoho obilí v Čechách vyhynulo a veliká drahota následovala. hota.

Léta 1544. V pondělí po sv. Třích králích, dne 7. ledna. 1544
sném obecní na hradě pražském držán byl, na němž opět svo- Sném v Pra-
lena byla berně z statkův pozemských, platův komorních i z auro- ze.
kův jako minulého léta, aby jeden každý svobodný z jednoho ti-
síce kop grošův českých sedm grošův českých, a lidé poddaní aby
z každé kopy grošův českých čtyry peníze české dali berníkům
k tomu zřízeným. Z té pak berně 200 pšších vojákův má se na- Berně na voj-
jmauti, je v Komárně, uherské pevnosti, držeti, a třem stem vo- sko.
jákům, které král český v té pevnosti držel, po třech kopách mí-
šenských na osobu za měsíc dávat se má.

Také na tom sněmu nařízeno bylo, aby žádný s ručnicí ne- Ručnice za-
chodil pod pokutau prve sněmy vyměřenau, než stav panský, ry- povědění.
tířský, Pražané a jiných měst osedlí měšťané, kupci, též všickni
náchlební stavu panského, rytířského, myslivci na gruntech svých
pánův užívati mají ručnic.

O minci také snešeno bylo, aby uherský zlatý, jinak dukát, Mince spo-
za půl druhé kopy míšenské aneb za 105 krejcarův brán byl, zlatý řádána.
rejnský za jednu kopu míšenskau a za 12 malých peněz aneb za
72 krejcarů. Groš Tolský (sic) za jednu kopu míšenskau aneb za Groš co pla-
70 kr.; groš český za 18 malých peněz aneb za tři krejcare 1). tival.

V pondělí po čtvrtý neděli Velikonoční, dne 12. máje, v 16. ho- Sušice vyho-
dinu město Sušice od kladenýho ohně všechno shořelo. řela.

Na řece Vltavě dne 22. srpna měsíce velká povodeň byla, Povodeň.
která mimo jiných velkých škod také v královské vápenici v Men-
ším Městě pražském velkau škodu udělala.

Hřivna ne vždyckny stejně v Čechách platívala, neboť za Hřivna neb
krále českýho Václava II. grošův 60, za Karla IV. grošův 70 neb marka jak
nynějších 9 tolarův, za Václava IV. grošův 90 platívala; a ti gro- mnoho plati-
šové také slauli denárové; nyní takový denár platil by 7 1/2 gro- vala.
šův, ale málo se jich vidí. Denár co pla-
til.

Talerus neb talar dle své dobroty 70 krejcarův platíval. Talar co pla-
tíval.

Marka tak mnoho platívala jako hřivna; viz Poselkyni, Marka co
kroniku českau, stránku 40. Také hřivna držívala jednu kopu gro- byla.
šův českých neb 60 grošův. Hřivna co
platila.

Věrdnuš platíval 15 grošův českých aneb čtvrt hřivny. Věrdnuš co
platíval.

1) Sněmy české I. str. 583—592.

1545 *Léta 1545.* V středu po Třech králích na sněmu obecném

Sném.

Opilství, posvěcení, kolední piva pražská a j. zapověděno.

Léna i práva česká, a j.

Marné utrácení statkův.

na hradě pražském držaným mezi jinými artikuly také tyto svoleni byli: Zbytečné pití a ožralství aby zastaveno bylo, jakožto před Bohem i před lidmi veliká ohavnost; též posvěcení, kolední piva pražský i jiné hry sedlské i pejcha v šatstvu při poddaných aby zapověděné byly. — Léna knížecí aby král na hradě pražském aneb jinde v Čechách a ne někde ven z království rozdával. Práva městská aby se vytiskla. Mladým lidem marné utrácení statkův aby se zastavilo, a kdo jim bez vůle otce neb poručníkův co půjčil, aby o to přišel atd.¹⁾

Sném.

Statky v říši král mohl kupovati.

O arcibiskupě pražského ustanoveno.

Podobně dne 17. měsíce srpna, v pondělí, na hradě pražském v přítomnosti krále českého sněm opět držán byl, a na něm některé věci snešené byly, mezi nimiž také byly tyto: Listové třech kurfiřtův, od nichž pečetej odpadly, aby zase od císaře obnoveni byli; kteří se na to vztahovali, aby králové čeští mohli v říši statky kupovati, kterážto svoboda králům českým od Karla IV., císaře římského, dána byla. — Auřadové cizozemcům aby od krále dávání nebyli. Kněz Jan Hazmberger, probošt litoměřický, jenž byl před tím královských synův učitel, aby na pražské arcibiskupství vyzdvižen byl²⁾. I byla toho času největší péče o to, odkud se témuž arcibiskupu náležité vyživení má dáti, poněvadž všechny arcibiskupské statky od Kunrada Westfala, někdejšího arcibiskupa pražského, rozprodané a rozmrhané byly. O tom pak vyživení spíše nežli se stavové s králem snesli a uradili, týž Jan Hazmberger

1548 léta 1548. umřel a toho nového důstojenství nedočkal.

Ten Jan Hazmberger nebyl z rodu pánův Hazmburských, ale tím jménem Hazmberger proto se jmenoval, že v jedné vesnici blíž hradu Hazmburgu byl zplozen; a jiným jménem také se jmenoval Horák etc. etc.

Impressi odkázána učením pražským.

Povolení u Prahy.

Dne 19. ledna umřel Jan Chocenský, Starého Města pražského konšel, a pohřben byl v kostele Tejnském, jinak v kostele P. Marie před Tejnem. On učení pražskému svau impressi kšaftem odkázal.

Dne 24. července u večer řeka Vltava v Praze velmi se nenadále rozvodnila a velké škody způsobila.

Nejjasnější kníže a pán, pan Ferdinand, římský, uherský a český král, infant v Hispanii neb v Španihelích, arcikníže rakauské, margkrabí moravské etc., ráčil jest slavně s J. Mtí. arciknížetem synem svým Maximilianem, i s jinými z panstva a z rytířstva krá-

¹⁾ Ibid. str. 593 a n.

²⁾ Ibid. str. 632 a n.

lovství českého, z Moravy, z Lužic i z jiných zemí do Starého Města dolů z hradu pražského sjeti a radu v tom domě radním Staropražským podle vejsad téhož města osaditi; a byli dosa-
zeni tito: 1546

Jakub Fikar z Vrathu, hofrychtýř království českého, Martin Smil z Stoješic, Martin z Vlkanova od Zlatých Křížův, Jiří Komedko z Rovin, Modest z Pokšteina, Sixt z Ottersdorfu, mistr Tomáš z Javořice, Jan Mikeš z Hrobčice, Václav Duha z Částrova, Jan Kropáč z Krumlova, Petr Hlavsa z Liboslavě, Martin Farkaš, Ondřej Klatovský z Dalmanhorstu, Václav Motejl, Jan Medav, Jan z Vodolic, Václav Stříbrský z Rovin a doktor Bernart.

Léta 1546. V auterý po druhé neděli Velikonoční, dne 11. máje měsíce, město Litomyšl s zámek svým všeckno vyhořelo, a do sta osob obojího pohlaví zhynulo. 1546
Litomyšl vy-
hořelo.

V městě Eisleben řečeném a hrabatům Mansfeldským náležejícím, v své vlasti, Martin Luter arcikacíř, maje 63 leta věku svého, umřel dne 18. února měsíce, odkudž tělo jeho do Wittenberka vezeno a tam na zámku v kostele dne 22. února pohřbeno bylo. Martin Lu-
ter umřel.

NB. Vide plura de illo in mea parte prima Chron. ad ann. 1483. et ad ann. 1517. etc.

Toho času pozdvižení knížat říšských i měst, zvláště těch, jenž se bludného učení Luterového přidrželi, které před lety začátek vzalo a potutedně dutlalo, zjevně se vyskytlo; toho pak pozdvižení největší původ byl Hanuš neb Jan Fridrich, kurfiršt saský, a Filip, landkrabí z Hessu. Císař Karel V. patrně vida, že to škodlivé pozdvižení proti jeho císařské osobě, též proti Ferdinandovi, bratru jeho, římskému, uherskému a českému králi čelí, protož jsa on tehdaž v městě Rezně, hned téhož Hanuše i landkrabího z Hessu, též jiné jich pomocníky dne 20. července do achtu dal a proti nim vojsko sbíral, což také Ferdinand král, téhož císaře bratr, činiti počal: z tohoto pak kacířského pozdvižení krvavá povstala vojna a Šmalkaldská slaula. Lutrianipro-
ti císaři po-
vstali.

Císař sebera lid, proti těm rebellantům a buřičům do pole vytáhl a tak silně na něho tiskl, až je od Dunaje i od okolních hořejších zemí německých vytiskl, kteří své autočistě k Labi řece přinuceně vzali. Ferdinand, uherský a český král, chtěje také bratru svému, Karlovi císaři, proti těm obecného pokoje rušitelům a buřičům pomoc učiniti, sněm v Prešpurku, v městě uherském, držel, na němž stavové uherští pomoc jemu proti těm buřičům dáti připověděli i také dali. Od Dunaje
k Labi za-
hnáni.

Uhři pomoe
učinili.

1546 Po zavřeném tom sněmu král Ferdinand z Prešpurku do Vratislavě se obrátil k porovnání knížat Lehnických s stavy českými, odkudž do Prahy a z Prahy do Řezna k císaři pospíšil. Z Řezna zase do Prahy na sněm, kteréž v auterý po sv. Jakubu, dne 17. července, na hradě pražském, v přítomnosti téhož krále Ferdinanda držán byl, přijeda, mimo jiných věcí také veřejnou hotovost proti Turku i proti tomu každému kdo by království tomuto aneb zemím jeho škoditi chtěl, po všech krajích nařídil a za polního hejtnana Šebestiana z Waituille ustanovil.

Veřejná hotovost v Čechách.

Do achtu dáni dva byli.

Po zavřeném sněmu také on král odevřený list po království českém vyslal a všem obyvatelům téhož království v známost dal, že Jan Fridrich, kurfiřt saský, i s ním Filip, landkrabí hesský, od J. Mti. Cské. do achtu a opět achtu dáni byli, (to slovíčko: „do achtu a opět achtu dáni“ v sobě tak mnoho obsahuje, aby žádný žádného takovýho jakožto odbojníka v ničem nefedroval, ale na něho vselijak sáhnauti moci měl) a protož také on Ferdinand všem i jednomu každému království českého obyvateli přísně poraučel, aby žádný téhož Jana Fridricha i Filipa proti J. M. Cské. v ničemž nezastával a jim ani jich pomocníkům žádného fedruňku, buď dodáváním lidu, profiantu neb špíže, aneb jakýmkoliv jiným vymyšleným obyčejem, zjevně ani tejně nečinil, aniž komu jinému činiti dopauštěl, pod uvarováním hněvu a nemilosti královské, i pod propadením všech statkův, všech lén a manství, i pod ztracením hrdel, pokudž by se kdo tak nezachoval. Dán byl ten list na hradě pražském, v auterý po Nebevzetí P. Marie, roku přítomného.

Čechové aby jim žádnou pomoc nečinili.

Potom on král Ferdinand rozkázal, několik děl dosti velkých z Vídně do svého vojska proti kurfiřtu saskému Hanušovi, neb Janovi Fridrichovi přivézt, s nimiž také tisíc a dvě stě lidu válečného přivedeno jest, a po nedlauhém času pustilo se také skrze českou zem do půl druhého sta Uhrův jízdných aneb husarův, chasy velmi zuřivé a neposlušné, při nichž byli také Turci, a ti velké škody jak v saské tak i míšenské zemi dělali a na podzim, při času Všechn Svátých, v Foitlandu z vojska kurfiřtového, jimž on svá pomezí osadil, přes tisíc drábův porazili.

Ukři skrze Čechy do Saská táhli.

Knížata saská do Prahy přijeli.

Dne 30. září měsíce, ve čtvrtek na den sv. Jeronyma, okolo hodiny čtyřmecné přijel do Prahy Mauricius, kníže saské, s Augustem, bratrem svým, v malém počtu lidí svých a byl hospodau na Hradčanech v domě p. Košateckého¹⁾. Král Ferdinand vyjel

¹⁾ Rozuměj: Václava Bezručického z Kolovrat a na Košatkách.

proti němu s pány a s saudci zemskými, však na cestě se minuli. 1546
Potom ti oba slavní hosti s J. Mti. králem na hradě pražském
stolili a mezi sebou pilná jednání měli.

Vojsko české dle snémovního snešení na hradě pražském ke
dni 20. října měsíce k městu Kadani se sjíždělo, kdež král Fer-
dinand o to všemožně usiloval, aby je přes hory a přes meze
české do země saské převézt, s Mauricem, knížetem saským, se
spojiti, odtud hlauběji do země saské (jakž o tom skrze pana
Šebestiana z Waitmille, nad lidem českým válečným polního hejt-
mana, témuž Mauriciusovi správu učiniti poručil) vtrhnouti a ji
témuž Mauriciusovi v poddanost uvést mohl. Ale Čechové, že
proti saskému knížeti Janovi Fridrichovi, dle s ním předešlých
časův učiněné smlouvy a zavřeného z obaich stran příměří, žádné
chuti neměli bojovati, zpátkem se zase mnozí, z nichž byli páni
Pražané první, dne 11. listopadu domů navrátili, nedbajíce ani na
poručení ani na žádost a napomínání svého krále; čím on král
Ferdinand nemálo se pohnul a z nich mnohé i ztrestal, jakž o tom
v následujících kapitolách obšírněji se jedná.

Vojsko če-
ské se strho-
valo.

Proti kurfir-
štu bojovati
nechtělo.

Kobylky potvorné, strašlivé a co vrabec velké, rozličných
barev, majíce na hlavách jako kapalinky. a každá měla 4 křídla,
do Čech v haufích a k Praze druhého i třetího dne září měsíce
přiletěly tak hustě, že i slunce zastiňovaly a kamkoliv se posa-
dily, všeckno zhubily, zvlášť v kraji Hradeckým, též také okolo
Tábora, Kadaně, Chomútova, Jachmstalu i jinde v Čechách lítaly,
nad zámek pražským a nad Městy pražskými téměř 4 hodiny
pořád se snášely, posledně z Čech přes hory do země saské letěly
a snad oné budoucího zlého předchůdcové byli.

Kobylky do
Čech přile-
tely.

Šebestian z Waitmille od poddanosti lid všecken Hanuše Fri-
dricha, knížete saského, tímto listem osvobodil. — Já Šebestian pán
z Waitmille a na Chomútově, krále římského J. Mti. a království
českého nejv. polní maršálek, Vám urozeným, statečným, vysoce
učeným a poctivým knížetem Hanuše Fridricha, kterýž se knížetem
saským jmenuje, místodržícím, raddám a hejtmanům válečným na
vědomí dávám: Jakož jest v letech minulých dotčené kníže Hanuš
Fridrich bez opovědi a bez ohrady o to se pokusil, J. M. Kské.
a království českého vlastní statek, nadání a klášter Dobroluky ¹⁾
neslušně a způsobem nespravedlivým sobě připojil a téhož kláštera
po napomenutí a žádosti stavů království českého teď nejposléze

Lid saský s
poddaností
se propaštil
i zem saská.

¹⁾ V Lužici ležící. — Viz Tieftrunkův Odpor stavů českých proti
Ferdinandovi I. str. 28. 31. a n.

1546 učiněně zase postaupiti a od něho pustiti se zbraňoval; a nadto
 vejš od sebe a od pomocníkův svých a jich pomocníkův pomoc-
 níků, i také od jiných kterýchžkoliv, ježto jsa povinnen jinak a lepším
 způsobem, v takovém svém odporu válečném proti Jeho Císařské
 Velebnosti, aneb kdož by koliv s J. Mti. od svých neb jiných, kdož
 by ti koliv byli, žádného nevymínujíc, radau, skutkem i pomoci
 zavázání a spříznění byli, dal se ohlásiti; neboť léna a povinnosti neb
 přísahy své manské proti J. Cské. Velebnosti jest se odepsal a vy-
 pověděl i proti těm, kteříž by proti jemu byli a v potřebách jeho
 proti nám fedrovali, ješto tudy proti učiněným smlouvám dědič-
 ným mezi korunau českau a domem saským jest učinil. Z kte-
 réžto příčiny, ač potřeba toho nekáže, poněvadž ten jistý kníže
 Hanuš Fridrich od císaře římského J. Mti, jakožto J. M. Cské.
 a sv. říše neposlušný, do achtu jest dán, a ohrada proti nepřáte-
 telům, jakž dotčeno, stala se jest. Však přes to já poručení maje,
 spolu s zřízenými raddami válečnými a hejtmany krajskými, i s ji-
 nými auředlníky a se všemi těmi, kteříž v tom pomoci a radau
 svau skutečně pomáhají, naše poctivosti ohražujeme, tak že
 my vám a dotčeného Hanuše Fridricha poddaným, zemím, lidem
 a těm, kteříž vás ochraňují, opatrují a vaší spolupomocníci jsau,
 za nepřátely se stavíme a vám odpovídáme tak, že k vám, jakž
 nepříteli náleží a ctným válečným lidem přísluší, nepřátelsky skut-
 kem se zachovati chceme. Tomu na svědomí a větší jistotu pečet
 svau přirozenau k tomuto listu s podepsáním ruky své vlastní
 dal jsem přitisknauti. — Dán v vojště 20. dne měsíce října, to
 jest v středu po sv. Lukáši, léta 1546.

Šebestian z Waitmille,

rukau svau vlastní se podepsal.

Klatovy vy-
 botely.

V Klatovech před sv. Janem Křtitelem ulice velká okolo
 lázně městské všeckna vyhořela.

Plzeňští do-
 stali kostel
 sv. Bartolo-
 oměje.

Ferdinand, král český, v městě Vratislavi svým královským
 listem přenesl jus i colaturae patronatus kostela sv. Bartoloměje od
 rytířův německých a dal to oboje právo měšťanům plzeňským.
 Tehdáž byl téhož řádu skrze Čechy a Moravu komendator Matauš
 Švihovský; po něm Plzeňští ten kostel farní sv. Bartoloměje ode-
 vzdali církevním duchovním, a od sv. Jiří arcidiaconství z před-
 městí přenesli do téhož kostela farního, při němž až do tohoto
 roku od jeho vystavení vždyckny bydlívali farářové z rytířského
 řádu německého.

Spíše nežli Plzeňští tohoto roku dostali kostel farní sv. Bar-
 toloměje, velmi časté i velké rozpře mívali s řádem rytířův ně-

meckých, pro které také ti rytíři ten kostel opustiti byli přinuceni. Když ale on těm rytířům zase navrácen byl, Plzeňští, obávající se nových různých, nechtěli do toho farního kostela choditi, ale učíníce mezi sebou zbirku, vystavěli sobě kostel sv. Markéty; a ten potom oni Plzeňští postaupili řádu sv. Dominika, když tohoto roku od Ferdinanda krále kostel sv. Bartoloměje rytířům německým odňat a Plzeňským dán byl.

1546
Kostel sv.
Markéty vy-
stavěli.

Jakou částku neb díl téhož kostela sv. Markéty který řemeslnický cech neb pořádek, aneb také který možnější měštění plzeňský na svůj náklad a peníz vystavěti dal, to také každý svým znamením a erbem malovaným pro věčnou památku svým potomkům v tom kostele k spatření zanechal; a tak sami plzeňští obyvatelé ten kostel vystavěli svým nákladem.

V tom městě při kostele sv. Ducha býval také někdy panenský klášter řádu sv. Dominika. což se poznává z hrobových kamenův, na kterých jména opatek neb abatyš některých (nyní se oné nazývají převorky) spatřují se; a takový jeden v tom místě kudy se vchází do sakristie v kostele sv. Markéty, má vytesaný erb rodu Příchovského i také jméno abatýše rozené Příchovské. Podobně při tom pannenském klášteře tehdáž bydlívali, také dosavad bydlejí, duchovní synové sv. Dominika, a ten klášter v časy kacířské a vojenské nebyl zkažen. Nyní pak duchovní panny Dominikanky své nové obydlí a klášter mají sv. Rozy, léta 1712. dne 12. dubna měsíce jim odevzdaný.

Při kostele sv. Bartoloměje v tom městě stojí nákladná věž, která léta 1507., dne 29. měsíce července, s kostelem svým skrze velký oheň své porušení vzala, kteráužto věž zase jedna plzeňská měštka, Anna Hauřfová, okolo léta P. 1580. téměř od polovice té věže až do jejího vrchu svým nákladem z čtverhraného kamena vystavěti dala, kterýžto náklad tehdáž toliko počítán byl tři tisíce kop grošův českých, jinak pražských. Druhá téhož kostela věž, která dosavad není vystavena, ne tehdáž, ale jiného času skrze hromobití své porušení vzala. — Že dostavení té nynější věže toliko tři tisíce kop grošův českých stálo, poznati se může velký tehdáž nedostatek peněz, jiných ale věcí velká lacinost; neboť Matěj Tanner ¹⁾, plzeňský pan radní, tehdáž všeho svědek, v svých památkách nám také to zanechal, že jeden měšťan tři dni mohl za jeden krejcar trávití neb své vyživení míti dosti pohodlné. — O tom

¹⁾ Viz Jirečkovu Rukověť II. 286.

- 1546 tak škodlivým ohni v prvním dílu Poselkyně neb kroniky české
na listu 982. 983. i 984. také obšírnější správu jsem učinil. Také
1507 tehdež 1507. roku dne 29. července předměstí celé, jenž sluje
Pražské, i s špitálem shořelo.

Arcijahnové
a preláti pl-
zeňští.

- Když Ferdinand, král český, kostel sv. Bartoloměje řádu
rytířův německých v městě Nové Plzni tohoto 1546. roku odňal
a obyvatelům plzeňským ten kostel odevzdal, při něm po rytířích
německých následující archidiakonové neb arcijahnové, církevní
pastýřové, byli poslaupní tito: 1. Jan Přestický u sv. Víta na hradě
pražském kanovník; 2. Tomáš Bavorovinus, rozený Bavor, jehož
po některým roce kanovníci kostela sv. Víta mezi sebe za spolu-
1561 kanovníka přijali, mezi nimiž také on bydlel a léta 1561. psal se
téhož hlavního kostela děkanem¹⁾; 3. Jiří Netolický²⁾; 4. Opět
jmenovaný Bavorovinus, jinak Bavorovský, navrátil se z hradu
pražského k svému sv. Bartoloměje plzeňskému kostelu, při němž
on také jakožto arcijahen v Pánu usnul; 5. Wolfgang Pistorius,
1580 z Tejna Horšovýho, rozený Čech a sv. písma doktor. On léta 1580.
děkanem kollegiatního kostela sv. Štěpána, prvního mučedníka,
v Litoměřicích učiněn byl; 6. Fabian, který brzo potom k Husitům
přistaupil, mezi nimi v pražských Městech bydlel i také mezi nimi
1582 ten padauch umřel; 7. Fabian Sladovský z Sladova, léta 1582. na
morovou ránu umřel. Byl on jeden z prvních desíti studentův,
kteří od svých tehdejších řiditelův, duchovních otcův tovaryšstva
Ježišového, vyžádali, že bratrstvo v Konviktu pražským pod jménem
Nepoškrvněného Početí P. Marie, vyzdviženo bylo, které dosavad
1581 trvá v tom Konviktu. Toho bratrstva on Fabian léta 1581. učiněn
byl rektorem; 8. Vavřinec Krytander, Lužičan rozený, který také
brzo potom do tovaryšstva Ježišového vstaupil; 9. Václav Albinus,
1587 který léta 1587. učiněn byl na hradě pražským kanovníkem, na
tom hradě mezi spolukanovníky bydlel, také spolu arcijahen-
ství plzeňské držel, i také posledněji učiněn byl staroboleslavským
proboštem; 10. Bartoloměj Flaxius, v moravském městě Unčově
rozený. On léta 1594. s vojskem českým k městu Rábu do Uher
proti Turkům jel, maje auřad vojanskýho kazatele, byv on muž
učený a velmi výmluvný. Když se on do Čech navrátil, kanovníkem
hlavního kostela pražského učiněn byl. On víru katolickou neje-

¹⁾ Viz Borového Akta konsistoře II. 354. Jirečkova Rukověť I. str. 51. a Časopis českého Musea 1878. str. 154.

²⁾ Jirečkova Rukověť II. str. 52; Borového Antonín Brus z Mohelnice str. 215.

nom svým horlivým kázáním, ale také knihami svými českými, 1546
 které on sepsal i také tisknauti dal, mezi nimiž jedna obsahovala
 v sobě vysvětlení sv. mše, druhá artikulův víry se tejkajících,
 mezi dvěma stranami sobě odpornými rozsudek a j. vraucně
 rozmnožoval i ji také utvrzoval¹⁾; 11. Petr Krakovský z Hor-
 šova Tejna města, který brzo umřel a v Klatovech pohřben byl;
 12. Pavel Pistorius, v Žatči městě rozený. On potom učiněn byl
 karlsšteinským děkanem i vyšehradským kanovníkem. On svou
 biblioteku neb knihárnu tovaryšstvu Ježíšovému, u sv. Klimenta
 v Staré Praze bydlícímu, odkázal, kde ona se dosavad nachází²⁾;
 13. Jan Sixtus z Lerchenfelsu, svobodného literárního umění ma-
 gistr, staropražský patricius, jinak radního pána syn aneb šlechtic;
 byl on císaře Rudolfa II. kaplanem, potom teprva plzeňským arcijah-
 nem, nadto hlavního kostela pražského kanovníkem, kde on
 také i bydlel, posledně litoměřickým proboštem, kde také jakožto
 probošt svůj život dokonil³⁾; 14. Magistr Jan Škultet, rozený
 Ruthen, učiněn byl plzeňským arcijahnem 1606 roku; 15. David 1606
 Drahovius z Horšteina, v Třeboni, českém městě, rozený, veršovec
 slavný, který tehdaž o sv. Václavu, knížeti českým a mučední-
 kovi božím, hymny neb zpěvy poeticky veršovní složil, kterých
 dosavad arcibiskupství pražské při modlení církevním každoročně
 užívá. Byl on nejdřív aud tovaryšstva Ježíšového, z něhož on
 potom vystoupil a k duchovenstvu církevnímu přistoupil. Když
 Mansfeld město Plzeň oblehl a ji dobýval, on David Drahovius
 obyvatele plzeňský k dostatečnému odporování nepřátelskému
 mužně i užitečně napomínal, o čemž zvěděvše nepřátele a toho
 města se zmocnivše, velky nátisky ti nepřátele jemu činili, zvláště
 proto nejvíce, že on s nejsvětější svátostí oltářní, kterou v monstranci
 nesl, na věž sv. Bartoloměje s ní vystoupil, jí nepřátelům ukazo-
 val a je zažehnával; on ale všechnu jich zlost a trápení veliká
 trpělivě snášel, i také obyvatele plzeňský tak vraucně k svátosti
 víry katolické napomínal, že ani jediný z nich k bludům nepři-
 stoupil. Po některém čase, znaje u sobě rozmahající se nemoc,
 z Plzně do Prahy odjel, aby tam k předešlému zdraví navrácen
 býti mohl; jemuž arcibiskup pražský nápomocen byl k jinému du-
 chovnímu důstojenství, méněji pracovitému, pro jeho neduživost,
 když učiněn byl kollegiatního staroboleslavského kostela děkanem,

¹⁾ Rukovět I. str. 195. a v Doplácích tamže II. str. 883.

²⁾ Ibidem II. str. 121.

³⁾ Ibidem II. str. 216.; Rufferova Historie vyšehradská str. 291.

- 1546 kdež také v Pánu usuul, i také tam tělo jeho odpočívá; 16. Bartoloměj Kuldán z Harantsbergu, kanovník vyšehradský a v Lito-
 1623 měřicích děkan městský. Z toho děkanství dostal se on léta 1623. do Plzně za arcijahna a v tom auřadu 6 let trval; potom pro nedostatek zdraví opustiv to arcijahenství plzeňské, vyvolil sobě místo pokojnější, faru v vesnici Vejprnici přijal, kde také umřel i pohřben byl; 17. Štěpán Puchovský z Bolerazu, Uher rozený; nejprv byl on audem tovaryšstva Ježíšového, z něhož vyjda, učiněn byl děkanem v Třebenici, potom léta 1630. plzeňským arcijahnem. Léta 1638. dne 16. listopadu v Plzni umřel, a v kostele sv. Bartoloměje tělo jeho pohřbeno dosavad v něm odpočívá; 18. Jakub de Santo, farář v Tauškově, nedlouho byl plzeňským arcijahnem; pro svou přívětivost všechněm milý. Když on byv za kanovníka hlavního kostela pražského vyvolen, i také cestu do Prahy vzíti a na to nové kanovnictví dosednauti mýnil, nenadále do nemoci padl, z ní nepovstal a v Pánu usnuv, v kostele plzeňském sv. Bartoloměje odpočívá, jehožto kůr kostelní on na svůj náklad mramorovým kamením vydlážditi dal; 19. Dionisius (Diviš)
 1644 Měsíček léta 1644. dne 21. máje z chrudimského děkanství dostal se na arcijahenství plzeňské, kde také léta 1646. dne 12. máje
 1646 měsíce byl pochován. Byl také on protonotarius apostolicus, také vyšehradský i staro-boleslavský kanovník; 20. Šebestian Zbraslavský léta 1646. 20. října učiněn byl arcijahnem plzeňským a byv učiněn hlavního kostela pražského kanovníkem, s Plzeňskými, s kterými měl saud o některý církevní ceremonie neb řády, léta
 1647 1647. dne 20. listopadu se rozlaučil a do Prahy k svému kanovnictví odjel, kde také potom učiněn byl téhož hlavního kostela pražského děkanem i konsistoře arcibiskupské oficíalem; 21. Urban František Pilecius, děkan blatenský a kanovník vyšehradský,
 1671 učiněn plzeňským arcijahnem, kde on léta 1671. umřel a v kostele sv. Bartoloměje byl pochován; 22. Jan Alexius (Aleš) Čapek, v městě Vysokým Mejtě rozen, z Německobrodského děkanství léta 1671. učiněn arcijahnem plzeňským, posledně proboštem i děkanem staro-boleslavským¹⁾.

Kapla Věch
Svatých blíž
Plzně v Zá-
hořicích.

· Kaplu Věch Svatých v Záhořicích, na vrchu blíž města Plzně, Mikuláš, biskup volenatenský (sic)²⁾ slavně 1360. roku posvětil, kterau Pileus kardinal, papežský legat, stodenními odpust-

¹⁾ Rukovět I. str. 132.

²⁾ Mínil se tu nepochybně titulární biskup Lavantský, o němž viz Palackého Děje II. 2. str. 279—282.

kami rozličných dnův, totiž: na den Narození Krista Pána, na sv. 1546
 Tři Krále, na den z Mrtvýchvstání i Nanebevstaupení Krista Pána,
 na den Seslání Ducha sv., na den Nejsvětější Trojice, na den Bo-
 žího Těla, na každau slavnost P. Marie, sv. apoštolův, také na
 čtyry slavnosti učitelův církevních, na den Všech Svatých, i na
 den věročního té kaple svěcení, obdařil.

Na den sv. Bartoloměje velké množství kobilek nad městem
 Tachovem tak hustě letělo, že oné jako nějaké mračno velké v tom
 městě tmě nenádalau a velkau způsobilo, kam oné padly všechno
 snědly a pohubily, ani jinačeji, toliko velkým bubnováním a zvo-
 něním, zahnané býti nemohly. Hledej málo vejš zde na listu
 a něco víceji o kobyilkách čti ¹⁾. V tom městě Tachově takové
 také kobilek v čas služeb Božích na den sv. Bartoloměje 1696.
 léta se ukázaly a nad městem létající, velké mračno i velkau 1696
 škodu způsobily, dokud zvoněním zahnané nebyly. Do Falcu ba-
 vorského asi tři míle daleko když odletěly od Tachova, tam spadly,
 pozcepenaly, snad že žádnau pastvu nenašly, a veliký smrad
 způsobily.

Kobilek u
 Tachova.

¹⁾ Viz str 117.

Kapitola třetí.

Zlý začátek i zlé skončení škodlivého v Čechách pozdvižení proti Ferdinandovi I., řádně volenému i korunovanému králi českému.

1547 *Léta Páně 1547.* povstalo velké a škodlivé spuntování neb

Pozdvižení
škodlivé v
Čechách.
Acta publica
typis data.

sjednovení od některých osob třích stavův, panského, rytířského a městského, v království českém proti témuž králi Ferdinandovi za příčinou mandatu neb listu od J. Mti. Kské. téhož roku v středu před sv. Štastným na hradě pražském vyšlého pozdvižené, při kterémžto spuntování co se od počátku až do nešťastného skoncování dalo, to se zde kratičce (poněvadž již také přítomného 1547. léta v Menším Městě v sobotu po sv. Františku, dne 8. měsíce října, skrze Bartoloměje Netolického ¹⁾, měšténina téhož Menšího Města pražského, dosti obšírně v jazyku českém a následujícího roku v pátek po sv. Filipu a Jakubu, dne 4. měsíce máje, u téhož Netolického to spuntování a všeckno austní i písebné jednání od počátku až do konce také v německé řeči s povolením krále Ferdinanda vůbec jest dáno a na 72 arších vytištěno ²⁾, to se zde, pravím, kratičce vypisuje; ne sice proto, jako by přítomné vypsání téhož škodlivého pozdvižení na ujmu a na zlehčení království českého a všem obyvatelům jeho býti mělo, ale klade a vypisuje se ono zde proto, aby se pravdivě vidělo a vědělo, v čem, proč, proti čemu neb komu a kteří v království českém takovau jednotu, spun-

Proč to pozdvižení zde se kladě.

¹⁾ Rukovět II. str. 51.

²⁾ České vydání má titul: „Akta těch všech věcí, které jsau se mezi Ferdinandem císařem a osobami stavuov, panského, rytířského a městského, království českého zběhly;“ německé (o rok pozdější) vydání zove se: „Acta aller Handlungen, so sich zwischen Ferdinanden und etlichen Personen aus dem Herrn, Ritter und Burgerstandt der Cron Behaim verlossen.“ — Nověji vydána byla akta tato od Hortledra (r. 1617.) v rozsáhlém spisu: „Handlungen und Ausschreiben von den Ursachen des teutschen Kriegs Kaiser Carls V. wieder die Schmalkaldische Bundsoberste etc.“ — Hortledrův spis jest

tování a pozdvižení začali, tak aby se obyvatelům téhož království budaucně to, co se dosavad bludně a nepravdivě děje, nepřičítalo, jako by Čechové všickni J. M. Kskau. za svýho pána míti nechtěli, neb proti jeho královský osobě válečnou mocí něco nepřátelského před sebe brali (což ještě nikdá do srdce Čechův nevstoupilo, ačkoliv se to při jiných národech častěji skutečně shledalo) a na jeho královskou osobu sahnauti měli; ale stalo se to spuntování stavův českých pro obhájení jich svobod a nadání, k čemuž nejprvnější příčinu dal vejš dotknutý tištěný a po všech krajích rozeslaný mandát královský, jehožto kratičké obsažení jest toto:

Předně: Věděti on král všem třím stavům království českého v tom svém listu dával, kterak Hanuš Fridrich, někdejší kurfiřt saský, času nedávniho s vojskem svým Mauriciusovi, knížeti saskému a míšenskému, téhož Ferdinanda krále ujcovi, velké škody v jeho zemi zdělal, vpád do Dolních Lužic učinil, klášter Dobroluk, městečka Finsterwald i Sunewald (vše v Dolních Lužicích ležící a k tomuto království českému tehdež příslušející) mocí vzal, nekřesťanský jeho vojáci lid, kam jenom přijdau, šacují, laupí, mordují, pálí a všeckno zlé působějí, totéž v Hořejších Lužicích i v Slezku, ano i v Čechách činiti míníce. — Za druhé: Hořejší i Dolejší Lužičané, jakožto království českého audové, též také kníže Mauricius skrze ponižené psaní krále Ferdinanda žádali, aby jim s vojskem českým proti jich nepřátelům dle smlauvy s týmž Mauriciusem v obecném sněmu na hradě pražském učiněné k pomoci přispěl. — Za třetí: Poněvadž stavové slezští, lužičtí, moravští svým vojskem již se hejbají a proti Hanušovi Fridrichovi táhnauti začínají, protož také stavové čeští podle nejposlednějšího šacunku aby s vojskem svým v pondělí před Na víru obrácením sv. Pavla k městu Litoměřicím skutečně a konečně přitáhli, atd.

Opět král Ferdinand jiný odevřený listy do krajův království českého, jichž datum bylo na hradě pražském v pátek po sv. Pavlu

Hanuš vpád do Lužic učinil.

Od krále pomoci žádal Mauric.

Vojsko české k Litoměřicím aby táhlo.

Jiní listové

základem bohaté literatury německé o válce šmalkaldské, o níž veliký počet důkladných prací byl vydán. — Výpočet jich viz u Schmidta-Tavery (Bibliographie zur Geschichte Oesterreichs I. Abth. II. Bd. p. 60—76.) a u Dahlmanna-Waitze (Quellenkunde der deutschen Geschichte 2. Auflage p. 168 bis 179). V Čechách také z té doby mnoho pamětí se nám zachovalo, z nichž nejznámější jsou Sixta z Ottersdorfu „Knihy památné či historie oněch dvou nepokojných let 1546. a 1547.“ dosud ještě netištěné. Obsárné zpracování této doby, nehledíc k plagiátu Zimmermannovu, máme jedno od K. Tieftrunka (Odpor stavův českých proti Ferdinandovi I.)

1547 na víru obrácení, poslal a stavy napomínal, aby se u Litoměřic všickni a jeden každý osobně při králi a synu jeho dle povinnosti a závazkův i dle dědičných smlauv utvrzených (jimiž se Čechové pod cti a vírau zavázali) v den určitý najíti dali, těžce to snášeje, když od svých vojenských komissařův slyšel, že mnozi k Litoměřicům zbrojně přijedauce, zase domů, nečekajíce tam na příjezd J. Mti. krále, ani na komissařův napomenutí nedbajíce, odjeli. Také přitom on král poraučel, aby všelijaké spíže k Litoměřicům dovážené byly, osvobodiv každého takového od všech cel, který by a jak dlouho by k témuž vojsku u Litoměřic shromážděnému spíži dovážel. V den určitý také buď on sám král aneb arcikníže, syn jeho, k Litoměřicům do vojska českého přijeti sice mínil, však že manželka jeho Anna, královna česká, dne 27. ledna měsíce na hradě pražském umřela, z té příčiny takový předsevzatý z Prahy do Litoměřic odjezd královský odložití se musel.

Konšelové Starého, Nového i Menšího Města pražského, když to tištěné královské psaní v středu před sv. Štastným z hradu pražského těm třech Měst pražských konšelům posláno bylo, oni je svým starším obecním k povážení odevzali; na které obec Starého Města pražského odpověď učinila a ji svému magistratu písebně podala, své zdání a obecní snešení oznamujíc a příčiny dokládajíc, pro které podle toho královského listu tištěného obec pražská zachovati se nemůže.

Omluva
pražských
obcí na man-
dat králov-
ský.

První příčina jest: poněvadž v tom královském listu toto poručení stojí, abychom v ta místa, kamž by toho další potřeba byla a J. M. Kské. za dobré se vidělo, zbrojně táhli pod zbavením cti, statku, hrdel i z země vyhnání a to bez vší vejminky, buď proti našim přátelům milým, otcům, strejcům, bratrům, abychom byli povinni dle vůle J. M. Kské., pána našeho nejmilostivějšího, to vykonati a z nich krev vylévati, kteří by nám snad nikdá nic zlého neučinili, je mordovati, jim páliť, bráť, a t. d. I poněvadž to v královském tištěném listu a mandatu obsažené slovo: kamžkoliv a že jsme povinni nečiní žádné vejminky, protož vašich milostí snažně prosíme, aby jste se ráčili k J. M. Kské. přimluvit, ať neráčí těch a takových břemen a těžkostí nám nesnesitelných na nás vzkládati.

Druhá příčina jest nemožnost i nebezpečenství naše; neboť mnozi z nás, vydávše se častými daněmi téměř z posledního penízku, ještě předešlých jsau nedali a dáti nemohau. Kdyby pak tak časté berně a daně bývaly, mnozí, nemajíce co dáti, musili by sami od svých manželek a dítek táhnauti, ješto ta věc tyto

zemi jest také i nebezpečná; nebo kdyby obyvatelé, kteřížto 1547
k obraně království tohoto náležejí, ven z země vyšli strach, aby
nepřátelé, jichžto všudy plno vůkol máme, do této země nevpadli
a tohoto království neopanovali, jakož pak o Turcích již jest sly-
šeti, jako by škody od nás nedaleko činili, jimžto my se brániti
musíme; protož těch a takových nepřátel více se obávati a vy-
stříhati musíme.

Nového Města pražského obec k této druhý příčině i tuto
přiložila: I také ledajací hlasové od Vlachův a jiných cizozem-
cův zde proskakují a některým z našich v oči pohrůžky činiti
smějí, že naše domy, ženy, dcery darmo míti budou a v naší krvi,
českého národu zrádce i kacíře nám spílajíce, brodit se budou.

Třetí příčina: že my o tom žádné vědomosti nemáme, aby-
chom knížeti Mauriciusovi J. Mti. čím takovým povinni býti měli,
čím bychom tolikéž povinni nebyli knížeti Hanušovi J. Mti. pa-
matující na své poctivosti; neboť o tom víme, že s celým domem
saským smlauvy dědičné máme, ale abychom J. Mti. knížeti Mau-
riciusovi čím větším nežli knížeti Hanušovi povinni býti měli, toho
my neznáme. Že jste také k tomu artikuli skrze p. Sixta z Otr-
štorffu na sněmu nyní minulém ráčili ozvati, to my dobře pama-
tujeme a toho se také držeti míníme. A také my jsme svého po-
volení k tomu nikdá nedali, aby kníže Mauric válku zdvihl proti
knížeti Hanušovi a proti jeho lidem, je páčil, mordoval, statky
jim bral a měst jeho dobýval a t. d. Ano my o J. Mti. předs-
vzetí nic jsme nevěděli, až se zle stalo; protož se nám vidí a zdá,
že J. Mti. knížecí nejsme povinni pomoci dávati proti knížeti Ha-
nušovi, s kterýmžto také smlauvy dědičné máme, a on Hanuš kníže
aby ty smlauvy měl zrušiti a tomuto království se za nepřítel
postaviti, aneb že by měl mocí do koruny české vtrhnouti, chtěje
tudy království obdržeti, o tom my nic nevíme.

Čtvrtá příčina: že kdybychom pomoc dali neb sami táhli
proti Hanušovi knížeti, kterýžto s svými poddanými všemi tělo
a krev Pána Krista pod obojí spůsobau přijímá a s námi se v tom
i v jiném mnohém v Kristovu učení srovnává a toho velmi ob-
hajuje, bojíme se, že bychom pomsty hrozné od Pána Boha neušli,
pro to vylévání krve svých milých bratří, kterýmž jsme povinni
všechno dobré přátí rovně jako sami sobě; neboť oni také nám
po všechny časy proti Turku, nepříteli všeho křesťanstva, vždycky
věrně pomáhali. I kdybychom pak proti nim byli, strach, aby
skrze Boží dopuštění budaucí nepokoj a války na nás nepřišly,

1547 jakožto na ty, kteříž bychom byli Bohu odporní a smlauv nezdrželiví.

Pátá příčina: že my jakožto stav třetí bez stavu panského a rytířského nic svolovati nemůžeme; neboť jest nám to nenáležitě i také nebezpečné, abychom my na stav panský a rytířský a na jiná města stavu našeho městského bez jich vědomí a povolení měli to neb něco takového svolovati.

Poslední příčina: Kdybychom tomuto královskému mandatu povolili, obáváme se toho, abychom se nevyvedli z svobod, z privilegií, z stavu svého a z obdarování, kteréž od svatých pamětí císařův a králův předešlých našich českých předkové naši nám jsau pracně a těžce dosáhli. A také o tom žádné kroniky ani jiní spisové nic nám neoznamují, aby kdy který král český bez snešení obecního od všech tří stavův samým mandatem co takového před svau Královskau Mť. bráti a nás neb naše předky v něco takového a tak znamenitého potahovati ráčil. A jest to také v starém zřízení zemském vyměřeno, že J. M. Kská. ráčil jest se nám všem třem stavům zavázati, že nás ráci všech při našich svobodách a privilejiích zachovati; a kdybychom pak bez obecního sněmovního snešení tomuto mandatu povolení své dali a podle něho se zachovali, již svobody netoliko naše, ale i také všeho tohoto království jistě by klesly, a sněmové obecní, starobylí, zahynauti by museli, i my všickni obyvatelé tohoto království ze všech tří stavův horší bychom byli než sedláci, kterýžto pán mimo vyměřenau věc k ničemuž jich nepotahuje a potahovati nemůže a nemá spravedlivě. I protož což jest prve nikdá v tomto království za žádného J. Mti. dobré paměti krále českého nebývalo, vašich milostí zato žádáme, aby jste J. M. Kské., pána našeho nejmilejšího, za to žádali, aby nás v ty a v takové věci, které jsau proti naší víře, proti poctivosti a proti svobodám a stavu našemu i jiným, a kteréž jsau také k zkáze tomuto městu i tomuto království, J. Mst. potahovati neráčil.

Item za to vašich milostí žádáme, aby obec všeckna spolu bývala, aby se jednalo z plné obce tak, aby se žádný nedomlauval, že se něco jedná z plné obce. Také zvonění v velký zvon aby bývalo na rathauze, poněvadž za jasnějších slavné paměti císařův a králův to bývalo; a těch postranních jednání aby více nebývalo, za to vašich milostí velice žádáme.

Všeckna obec Starého Města pražského.

Této podobnau odpověď také Nové i Menší Město pražské učinilo a přesebnau svým konšelům podalo.

Na tento spis od obce Starého Města pražského učiněný J. Mť. král odpověď následující dal: 1547

Předně: Co se prvního artikule neb příčiny od té obce v jejím spisu položené dotýče, jest to J. M. Kské. s nemalým podivením, že se J. M. Kské. mandat tištěný, neb odevřený porančející list, na hradě pražským před sv. Štastným v středu léta přítomného podepsaný jináč, nežli sám v sobě zní a ukazuje, vykládá; neboť jest to v mandatech J. M. Kské. vysvětleno, že proti Hanušovi Fridrichovi, který se knížetem saským jmenuje, taženo býti má pro příčiny v témž mandatu obsažené. Z strany pak pokuty, ztracení cti, hrdla, statků a z země vyhnání J. M. Kská. jest to vymysleti neráčil, než což sobě jsau předkové všech třích stavův za právo našli a tak se svolili, to jest z zřízení starého českého vyňato a slovo od slova, jakž samo v sobě jest, napsáno; čehož J. Mti. nic přičítati ani do J. Mti. co stěžovati sobě nemají a nemohau. A také toto veřejné vyzdvižení a napomenutí není proti přátelům, otcům, bratrům a strejcům, než proti těm nepřítelům, kteří jsau J. M. Kské. a k tomuto příslušejícímu audu v Dolních Lužicích škodu učinili a činí, kterýchž tau měrau žádný slušně a spravedlivě za přátele, otce, bratry a strejce pokládati nemůže a nemá.

Za druhé: Co se berní dotýče, které až posavad J. M. Kské. netoliko od obce pražské ¹⁾ a ode všech třích stavův království tohoto jsau dávány byly, jest věc vědomá, že jest jich J. M. král k svému užitku obrátiti neráčil, než ty všechny k dobrému a k užitečnému, pro obranu předkem sv. víry křesťanské a potom království tohoto i zemí k němu příslušejících proti Turkům, a netoliko tý pomoci, ale mnohem vejše a znamenitěji z důchodův svých, nelitujíce ničehož, vynaložiti ráčil tak dobře pro zachování obcí pražských jako jiných podaných svých. A tak J. M. Kské. se od nich toho ničehož přičítati spravedlivě nemůže, aby J. Mť. je mimo potřeby nastalé a svrchu oznámené čím obtěžovati ráčil. O nepřítelích pak J. M. Kská. žádných, aby do tohoto království vpadnauti aneb jakéžkoliv škody činiti chtěli, věděti neráčí, poněvadž s všemi okolními kurfiršty a knížaty v dobrém sausedstvu jest a v žádném nepřítelství není, kromě Hanuše Fridricha, který se knížetem saským jmenuje, a tak, jakž prve oznámeno jest, on v zemi k tomuto království příslušející škodu činí. A což se Turka dotýče, k J. M. Kské. jistí špehové více nežli z jednoho

¹⁾ V rkp. mylně stojí: p a n s k é.

1547 mřsta jsau přřřli, ře syn cířaře tureckého Belerbekh od řoffie (sic) nepřřtele podvahráte porařen, v kterýchřto porážkách Turek na ředesáte tisíc lidu řest ztratil, a ře mu on řoffie nepřřtel předce do jeho země turecké táhne, proti němuř Turek s vojskem řvým od Adrianopole k Konřtantinopoli se navracujřc táhne; z řehoř patrně znáti řest, ře Turek pro té přřřiny na země J. K. Mti., an dobře opatřené jsau, nepotáhne ani jim řkoditi motti nebude. Neř strany Vlachův a cizozemcův, jich řečí, kteréř by oni mluvřti měli, na J. M. Kskau. nic toho vzneřeno nenř, od koho by takové řeči mluvené býti měly, řeřto kdyby to na J. M. Kskau. vzneřeno bylo a to se nařlo, neráčřl by to bez dostatečného trestání zanechatř; a protoř aby J. K. Mti. to se oznámřlo, kdo by ti a takovř býti měli.

Za třetř: Poněvadř Hanuš Fridrich, jakř vědomo, řest klášter Dobroluk, tomuto královřtvř náležejřcř, bez všelijaké přřřiny, proti dědičným smlauvám odřal a jej, napomenut ř žádán řsa od stavův řeských na sněmu obecném, skrze psanř pečetř zemřkau utvrzené, aby navrácen byl řeské koruně, navrářiti nechtěl, také on všecknu svau lennř povinnost, kterau J. M. Kské. a tomuto královřtvř zavázán byl, tak vypsail, ře dále v nř státi a niřm povinován býti nechce, a tak pro ty a jinř vejř položené proviněni a přřřiny on se J. M. Kské. ř tomuto královřtvř za nepřřtele postavřl, kdyř ty přředeřlé dědičné smlauvy zruřil, proti nřm řřinřce. A protoř také jřř více J. M. Kská. ani toto královřtvř v takových smlauvách jemu povinni státi nejsau. S knřřetem pak Mauricem skrze J. K. Mř. a stavy královřtvř tohoto dědičné smlauvy zase obnovené a ztvřzené jsau. Ta pak odpověř skrze Sixta z Ottrřtorffu na sněmu minulém uřřiněná na to se nevztahovala, aby neměli s knřřetem Mauriciusem smlauvy zase obnovené býti, neř nato se vztahovala, ře stav městřský také při tom osoby své chtěl mřti, a stavové panský a rytřřřský jim toho dopustřti nechtěli, poněvadř jsau toho při starých smlauvách a erbanuncřch ¹⁾ nikdá osob z stavu svého neměli a pečetř řvých k nřm nepřřřiskali.

Za řtvřtř: J. M. Kské. s nemalým podivením řest, ře J. Mř. mezi lidmi řřm ořkliven řest, jako by toto tařenř vojanské pro víru býti mělo, což se v pravdě nenajde; neboř přřřiny napřřed psané to ukazujř, proč se toto tařenř děje, a vědomo řest, ře strany víry pod obojř řpůsobau J. M. Cská. ani J. M. Kská. jsau

¹⁾ Erbeinigung = spolkovř list neb smlouva o spolek. — Viz Brandlovo Glossarium str. 45. a 319.

žádného utiskati neráčili, čehož bez mnoho o tom vymlouvání sám 1547
 skutek pravdu ukazuje a to tu, že J. M. Cská. v poli mnohý počet
 lidu té víry míti ráčil, s kterým jest neposlušné trestal, a města,
 která jest podmanil, ta všeckna při té víře zůstavil. A o J. M.
 Kské. také toho žádný spravedlivě řícti nemůže, aby koho toho,
 kdož pod obojí způsobau přijímá, v čem nejmenším víry se tejkaj-
 ícím utiskati, aneb jaké překážky činiti, nýbrž nad nimi svou
 milostivau ruku držeti ráčil tak, že za J. Mti. králování táž víra
 v království českém se jest více rozmohla nežli za kteréhokoliv
 předka J. M. Kské. A také jest vůbec známo, že se on Hanuš
 Fridrich vírau svou s vírau pod obojí nesrovnává. A kdež v tomto
 čtvrtém punktu Pražané dokládají, že by on Hanuš Fridrich proti
 Turku nemalé pomoci činil, i to se v pravdě najde, že jest týž
 Hanuš s některými svými společnými tovaryši, prve nežli J. M.
 Cská. pro jeho neposlušenství s ním válku začal, posly své u cí-
 saře tureckého měl a toho při něm hledal, aby on na J. M. Kskau.
 a země J. Mti. táhl a žádného dalšího příměří nečinil, ani učině-
 ného nedržel, k tomu se poddávajice, že on Hanuš Fridrich z strany
 druhé jemu pomocen býti chce. Pak náleželi to dobrému křesťanu,
 a jaká láska jeho proti králi J. Mti. a poddaným J. Mti. byla
 a jest, toho každý při sobě snadně povážiti může.

Za páté: Dokládají oni Pražané, že bez stavu panského
 a rytířského o nic jakožto stav třetí svolovati oni nemohau, ježto
 J. M. Kská. jest nikdá toho, aby co na koho svolovati měli, u nich
 hledati neráčil. A také jest vědomá, že obec pražská celý
 stav městský nejsau a není, než co jest od předkův a stavův krá-
 lovství českého za právo nalezeno, a v jaké povinnosti králi, pánu
 svému, a sami sobě stojí, že toho není potřeba znova svolovati.

Posledně: J. M. Kská. neráčil jest nic toho při té obci
 pražské hledati, což by proti jich Pražanův privilejiím bylo, ježto
 jim jest je netoliko potvrditi, ale také mimo první nemalé milosti
 jiné jim učiniti i nad tím svou milostivau ruku držeti ráčil. Také
 k válkám jest J. M. Kská. stavy království tohoto nikdá nenutil,
 než z povinnosti své, kdoby chtěl od království tohoto co odtr-
 hnouti a vzíti, aneb toto království sobě osobovati, to J. M. spolu
 s stavy království tohoto povinnen ráčí býti a ochraňovati a toho
 nedopauštěti; jakož pak J. M. Kská. z příčin nahoře dotčených
 jemu Hanušovi Fridrichovi neráčil nic více vzíti, než toliko to,
 což tomuto království pod léno náleží a přísluší. A protož J. M.
 Kská. podle povinnosti své pro dobré království tohoto a obranu
 země k němu příslušejících, s pomocí Pána Boha všemohaucího,

1547 to tažení podle předešlého mandatu před sebe vzíti a bohdá šťastně vykonati ráčí, jsauce té nepochybné naděje, že J. M. Kská. od věrných poddaných svých a milovníkův království tohoto a zemí k němu příslušejících, poněvadž J. Mť. osoby své vlastní královské v tom litovati neráčí, opuštěn nebude. Dán na hradě pražském v auterý před P. Marie Hromnicemi, léta 1547.

Podobnau odpověď on král Ferdinand také dal obci Nového Města pražského, kterau zde jakožto zbytečnau klásti pomímjím.

Král do Litoměřic jel. V sobotu na den sv. Háty, dne 5. února, on Ferdinand král s Ferdinandem synem svým z Prahy do Budyně přijeda, tam noclehoval. Odtud následujícího dne do Litoměřic přijeda, celý den pondělní na stavy království českého, aby se jich větší počet s jich lidem válečným sjel, očekávati ráčil. Nazejtří v auterý povolal jest J. Mť. král stavy, kteří se sjeli, před sebe do hospody a obydlí svého, do domu raddního, a jim v řeči německé (což jim také hned v řeči české tlumočeno bylo) austně děkoval, že jsau se stavové, totiž stav panský a rytířský, dle tisknutého poručení po krajích vyslaného poslušně v městě tomto najíti dali, což jim svau královskou milostí vzpomínati a vynahrazovati ráčí. Dále on král skrze pana nejv. purgkrabího pražského ¹⁾, jakožto k tomuto nynějšímu do pole válečnému tažení nejv. voleného hejtmana, těch přítomných stavův žádati dal, aby každý z nich lidu svého válečného počet dal. Ale stavové učiniti to se spečovali, poníženě krále J. Mť. žádajíce, aby jim sněm obecní položen byl; král, ačkoliv jim to schválil a žádost jejich v skutek uvésti mínil, však nepřiležitost a krátkost i nebezpečnost času, poněvadž on král s císařem pánem, bratrem svým, proti Hanušovi, knížeti saskému, s vojskem svým skutečně tahnauti musí (sic).

Stavové čeští aby proti Hanušovi nebyli.

V tom Hanuš Fridrich, kníže saské, a Filip landkrabí z Hessu, stavům českým po schválním poslu psaní poslali, jich žádajíce, poněvadž oni dva dle starých erbanunkův a dědičných smlauv vždyckny se k stavům království českého přátelsky chovali, té také naděje pevné jsau, že i stavové čeští k nim se přátelsky zachovají a ani samému králi, ani komu jinému proti nim (Hanuší a Filipovi) naváděti se nedají. Stavové pak čeští odpověděli na to psaní krátce dokazujíce, že Hanuš Fridrich dědičné smlauvy mezi korunau českau a domem saským mnohokráte utvrzené nyní zrušil, když klášter Dobroluk, v Dolních Lužicích ležící a k české koruně příslu-

¹⁾ Wolfa staršího Krajíře z Krajku a na Nové Bystřici.

šející, bezprávně sobě přivlastnil, žádajíce ho, aby jej co nejspíše 1547 zase postaupil; také při tom oznámili v té psané odpovědi, že kdokoliv na J. Mť. krále, jich pána, mocně sáhne, při J. M. Kské. že oni s hrdlem i statkem státi a jeho zastávati budou.

Vojáko saské
k Čechům se
blížilo.

Po odeslané odpovědi od Chebských, jinak Egrských, i od Joachimstolských poslové k Ferdinandovi přišli oznamující, že lid válečný pěší i jízdný Hanuše Fridricha k pomezí českému se blíží, žádajíce krále ti poslové, aby on těm dvěma městům vojenskou pomoc učiniti ráčil. Také posel od stavů českých k témuž Hanušovi i k Filipovi, k oběma již od císaře do achtu daným, vyslaný na hrad pražský se navrátil s tou odpovědí písebnou i konečnou, že on Hanuš Fridrich klášter Dobroluk k české koruně více navrátiti nemůže; také že on Hanuš na císaře i na jeho pomocníky s vojskem svým táhne.

Když se lid český válečný u Kadaně strhl, Ferdinand král svému nejv. hejtmanu polnímu nařídil, aby on s tím lidem válečným též s velkými děly bojícími přes pomezí české táhnouti neprodléval, s tím dalším rozkazem, aby se týž nejv. hejtman o nic více k dobývání, než toliko což pod léno koruny české přísluší, nepokoušel. I porazilo to vojsko české v zemi foitlandské válečný lid Hanuše Fridricha saského, některá města i statkové, která k české koruně přináležela, jsou odňata, a tak ten lid český zase domů se navrátil dle královského poručení; ostatek ale válečného lidu, kterýž král z svého vlastního měšce a na svůj náklad, bez přičinění stavů království českého najal i choval, jej král podle znění dědičných smluv knížeti Mauriciusovi nechati i témuž lidu předce tehdáž službu neb žold platiti ráčil; s tím pak lidem, připojiv k němu ostatní také lid svůj válečný, on kníže Mauricius Hanušovi Fridrichovi celou jeho zem mimo několik měst a zámkův mocně odňal a nato lid svůj vojenský rozpustil, domnívaje se před Hanušem býti dosti bezpečným. Ale Hanuš z říše před císařem Karlem V. utíkáje, do své země s vojskem svým přitáhl i do země Mauriciusa knížete vtrhl, jeho poddaným šacováním, mordováním a hubením velkou škodu činil. Také on Hanuš slyšeti se dal, že s vojskem svým netoliko do Slezska, ale také do Lužic i do Čech nepřátelským způsobem vtrhnouti míní. Z té příčiny král Ferdinand stavy království českého žádal, aby jemu povinnovanou pomoc vojenskou proti Hanušovi nepříteli udělili, důvěřující se, že oni jakožto věrní poddaní a milovníci krále, pána svého, poddaně a poslušně se zachovají, a J. M. Kská. jim to všem i jednomu každému vši milostí svou královskou spomínati

Čechové táhli
proti Hanušovi.

Lid jeho porazili.

Mauricius
také Hanušovi
škodil.

Ferdinand
od stavů
pomoc žádal

1547 a nabízet ráci. To i jiné mnohé přednášení k stavům českým stalo se dne auterního ¹⁾. I také jim na jich žádost až do následujícího dne, aby se nato poraditi mohli, popřáno bylo.

Následujícího dne středního v hodinu dvacátou nejv. auředníci, saudcové zemští a raddy krále J. Mti. a království českého, i také jiní stavové, kteří se na J. Mti. obeslání sjeli, k J. M. Kské. zase přišli, kdež nejv. p. purgkrabí pražský na místě stavův těch v jazyku českém (což J. Mti. králi také v německé řeči tlumočeno bylo) králi přednášel, že oni stavové J. M. Kskau., jakožto pána svého nejmilostivějšího a dědičného, jakž věrným poddaným náleží, nemíní ani nechtějí opustiti, s tau však vejmínkau : jestliže by kdo pro starost neb mladost osobně do pole táhnauti nemohl, počet svůj vojska aby předce do pole vypravil. Také aby M. Kská. na žádost všech stavův sněm obecní co nejspíše položití a rozepsati ráčila, připovídající oni stavové, že chtějí to vše podle starobylého, chvalitebného pořádku, pro dobré a pro zachování vlasti své na téměř sněmu, jako věrní J. M. Kské. poddaní považovati, jednati a zavíratí. Dále přednášeno bylo králi, že všickni tři stavové Gabriele Klenovského se dožádali, aby on od nich a na místě jich k J. M. Kské. promluvil, poddaně prosíce, aby to, což se promluví, milostivě vyslyšeti a tomu vrozuměti ráčil.

Přednášel Klenovský a žádal na místě všech třech stavův, aby J. M. král sněm obecní co nejspíše rozepsati ráčil, na kterém by se od stavův jednati mohlo a považovati to, co J. Mti. mandat po království českém vyslaný v sobě zavírá, jakož také, zdaliž on proti svobodám království českého nečelí, též mají-li s J. Mti. proti Hanušovi Fridrichovi do pole táhnauti. Nato a jiné od Klenovského přednášení obšírně tak král Ferdinand zase obšírně přednáseti dal své věci, žádaje posledně, aby ti všickni, kteří by s králem J. Mti. do pole táhnauti chtěli, do svědnice vstoupili a poznamenati se dali; a kteří by táhnauti nemínili, ti aby po schodech dolů jdouce, také se zapsati dali.

Na takové královské napomenutí zase od Klenovského bylo mluveno a jménem stavův žádáno; poněvadž to královské přednášení ne všickni zde v velkém počtu shromáždění páni, rytířstvo a města slyšeti mohli, nemohauce pro auzkost místa do pokoje vjíti a přítomni býti, aby dovoleno bylo takové královské napomenutí jim předložiti, nato se uraditi a dne zejtrejšho J. M. Kské. konečný aumysl svůj aby oznámiti mohli. Toho jest jim od

¹⁾ Dne 8. února léta 1547.

krále sice dovoleno bylo, však na ten způsob, aby žádný ódtud 1547
neodjížděl, leč prve J. M. Kské. odpověď dána bude, a to pozna-
menání, jakož toho J. Mti. v řeči své naposledy doložil, se vykoná.

Ve čtvrtek mezi třímecítmou a čtyřmecítmou hodinou svrchu
oznámení stavové, co se jich koliveč do Litoměřic na královské
obeslání sjelo, před krále předstaupili. Nato jest od nejvyššího p.

Nejvyšší
auředníci s
králem
táh-
nauti chté-
li.

purgkrabiho na místě a jménem nejv. pánův auředníkův, saud-
cův zemských a radd krále J. Mti. a království českého i jiných,
kteří podle nich z stavu panského, rytířského i městského jako
za jednoho člověka stáli, promluveno; nejvyšší páni auředníci,

Stavy tá-
hnauti ne-
chtěli a na
němž žádali.

saudcové zemští a raddy královské, poněvadž způsobem žádným
nato stavy namluviti nemohli, aby s J. M. Kskau. do pole táhli,

že nicméně oni nejv. auředníci, saudcové zemští a raddy nechtějí
J. M. Kskau. opustiti, nýbrž že společně do pole táhnauti chtějí.
Stavové pak nato, co včerejšího dne od Klenovského mluveno bylo,

se odvolávali, opět krále prosíce a natom trvajíce, aby obecní
sněm rozepsán byl, na němž by se o věci obecné a království
i králi J. Mti. užitečné dle daných témuž království svobod jed-
nati mohlo. Král děkoval nejv. auředníkům i všem jiným, kteří

Král milostí
svau so za-
kazoval nej-
vyšším auře-
dníkům.

s ním do pole táhnauti se podvolili, všem spolu i jednomu kaž-
dému zvláště s vší milostí svau královskou spomínati, králem a

pánem jich milostivým býti a k témuž J. M. Kské. syny nejmi-
lejší vésti a míti ráci, aby takovou povolnost jim i potomkům jich
vší milostí spomínali a nahražovali, se zakazujíce. Stavům pak on

Opět stavy k
tažení do
pole napomí-
nal.

král opět nemožnost obecního sněmu rozpisování předkládal i je
žádal, aby také oni dle své prve pod pečeti zemskou dané při-
povědi s J. M. Kskau. do pole táhli, připovídajíce jim s svau mi-
lostí se odměniti; kteří by pak s ním táhnauti nechtěli, je slušně

potrestati že chce, také se prohlásil, i to dokládajíce: Kdoby pro
nedostatek zdraví, starosti a pro jiná svá zanepráždnění táhnauti
do pole nemohl, avšak předce svůj počet lidu poslati chtěl, ten
aby se zejtra zde v Litoměřicích nahoře najíti a poznamenati dal.

Následujícího dne pátečního stavové se rozmyslili a svolili,
že s králem do pole táhnauti, aneb peníze za to dáti chtějí, totiž

Stavové svo-
lili do pole
jeti, aneb pe-
níze dáti.

z tisíce zlatých dvanácte zlatých; což jim král nejenom schválil,
ale také svau milostí jim se zakazoval. Nato nejv. purgkrabí na
místě všech stavův poděkování králi učinil.

To jak se skoncovalo, nové psaní k králi z Prahy přineseno
bylo, v kterém král žádán byl od pánův, rytířstva i jiných, teház
v Praze shromážděných a k sněmu obecnímu domnělému se sje-
daucích, aby sněm obecní rozepsati ráčil. To pak psaní dáno bylo

Stavové z
Prahy králi
němž psali.

1547 v Praze v pondělí na sv. Valentina léta 1547., a dole podpis tento se spatřoval: Poddaní páni a rytířstvo z hradeckého, chrudimského, čáslavského, boleslavského, kaufimského, bechyňského, prachensského, vltavského a podbrdského krajův, na ten čas v Praze shromáždění, purgkmistři a konšelé, starší obecní obce Starého, Nového i Menšího Měst pražských i jiní z některých měst království českého vyslaní poslové.

Odpověď na
to psaní.

Na to psaní on král v městě Austi nad Labem v sobotu po sv. Valentinu odpověď písebnau dal, dokládaje příčiny, pro které mezi sv. Valentinem a Středopostí sněm obecní na hrad pražský rozepsati nemohl: totiž že proti Hanušovi Fridrichovi do pole táhnouti musí, při tom oznamující, že takový sněm ten pondělí po Provodní neděli na hrad pražský všem stavům položití a po krajích rozepsati dal, na němž také sám osobně přítomen býti chce. Také v tom svém psaní on král přísně přikazoval, aby se žádní sjezdové krajští nedrželi, ani aby se ke dni Středopostí k sněmu do Prahy stavové nesjížděli, až teprva na vešš uložený den ten pondělí po neděli Provodní k sněmu na hrad pražský všickni aby se sjeli.

Sněm král
rozepsal.

Stavové jed-
notu učinili.

Stavové čeští v Praze tehdejší shromáždění, totiž páni a rytířstvo z hradeckého, z chrudimského, z čáslavského, boleslavského, kaufimského, bechyňského, prachenského, vltavského, podbrdského a z slánského krajův, též purgkmistři a radcy, starší přísežní i obce Starého, Nového i Menšího Měst pražských i jiní z některých měst království českého vyslaní poslové snešení a přátelské (jakž oni je jmenovali) nařízení učinili, je napsati, pečeti utvrditi a po království českém rozposílati dali, napomínající všech obyvatelův, aby s nimi v jednotu vešli, mandatu od J. M. Kské. výšlému místa nedali, a kdo by na ně sáhnouti chtěl, tomu aby jednosvorně odporovali, k tomu se podvolující, k čemu J. M. Kská. svau spravedlnost míti ráčí. To pak psaní podepsané a pečeti utvrzené bylo v Praze, v auterý po sv. Valentinu.

Pražané při
králi na utra-
hace zalují.

Po dvou dnech, totiž ve čtvrtek po sv. Valentinu, poslali Pražané do Austi nad Labem psaní Ferdinandovi králi, stížnost v něm přednášející a za dávno připověděné zastání prosíce, která by někteří z kuchyně J. Mti. krále služebníci v přítomnosti mnohých lidí dobrých nejednou a nejednoho času, ale častokrátě v městě Litoměřicích, v domu Jiřka Kramáře to mluvili, že Pražané to shledati mají, že v brzkém čase skroceni budou. Podobně nějaký šermistr (sic), u K. Mti. nejv. nad štělbau a nad děly správce, totéž neukrytě před lidmi mluviti směl: „Škoda, že kdo dobrý v té Praze zůstati má! neboť k tomu, dříve nežli půl dru-

hého měsíce pomine, přijde, že král velký počet vojenského lidu 1547 cizího a rozličného“ (jmenujíc on ty národy cizí zejména) „na Města pražská pustiti a tak z gruntu je skaziti chce dáti, že kamen na kamenu nezůstane, tak aby žádný na potomní časy neřekl, že jesti tu město a Praha byla atd.“ Také již i v Praze takové a k tomu podobné pohružky od některých královských služebníkův proskakují, čemuž jestli by král v cestu nechtěl neb nemohl vkročiti, oni sami Pražané že by se k tomu přičiniti a dle zasloužení takové lehkomyšlné utrhače potrestati museli.

Král na psaní Pražanův dal v Austi v masopustní neděli písebnou odpověď oznamující jim, že nad takovými utrhačnými řeči nejenom žádnau libost máti neráčí, nýbrž že již také svému dvorskému maršálkovi poručiti ráčil, aby on osoby, kteříž k královské kuchyni náležejí, i toho kširmistra aneb šermistra před sebe povolal a jim to, co Pražané piší, předložil; oni pak všickni tomu odpírají pravice, že jsau toho nemluvili. Jíří také Kramář jakožto takových řečí svědek, poněvadž zde v Austi není, ale v Litoměřicích bydlí, ta věc k vyšetření i k potrestání do šťastného na hrad pražský navracení že se zanechává. Také on král do Prahy psal hofmistru, kterýž tehdaž při královských dcerách na hradě pražském bydlel, jeinu poračejíce, aby hned dvořanům a služebníkům těch královských dcer na témž hradě bydlícím přikázal, aby všelikých řečí zbytečných zanechali. Podobně v tom svém psaní on král následovně k Pražanům psal: „Vám také přitom milostivě věděti dáváme, že nás nejedny jisté správy docházejí, kterak v Městech pražských na potupu, lehkost a ujmu důstojenství císaře J. Mti. pána a bratra našeho nejmilejšího i osoby naší Kské. rozličný traktátové hanliví i písne se tisknou. zjevně prodávají a k tomu vymyšlené řeči vůbec na rynku, po ulicích i v domích šenkovních a hostinských proskakují, písne nenáležitě se zpívají a nejvíce k újmě císaře J. Mti. a naší, jakož pak toho drahně jest nám odesláno. Než proto jsme nikda o tom slyšení neráčili, ani jakau toho vědomost máme, aby kdo pro ty a takové svévolné a zaumyslné řeči a traktátův tištění, prodávání i písni zpívání a skládání trestán byl, neb to vůbec byli zapověděli, nýbrž každému se to promíjí a toho dopauští; ale jsme té jisté naděje k Vám, jakožto k věrným poddaným našim, že toho víceji dopauštění nebudete a j. ¹⁾“ Připis pak na vrchu téhož psaní byl

Utrhačné řeči král zapověděl a utrhače trestati připověděl.

Pražané aby horlivě knížky a písne zapověděli.

¹⁾ Jest skutečně doba tato bohatá na pamflety, satyrické básně, písne a pod. proti králi Ferdinandovi vydávané spisy. Viz Tiefertunkův Odpor

- 1547 tento: Poctivým a opatrným purgmistřům, konšelům, starším přísežným a obcem Starého, Nového a Menšího Měst pražských, věrným našim milým!

Hanuš Fridrich, kníže saské, stavům českým a hejtmanům některých krajův koruny království českého následující psaní poslal:

Hanuš stavy české od tažení proti němu odrazuje.

Z boží milosti Hanuš Fridrich, kníže saský, sv. římské říše arcimarsálek a kurfiřt, landkrabí durynské, margkrabí míšenské a purkrabí magdeburské atd. Naše milostivé pozdravení předkem urozeným, velikomocným, statečným, slovným a maudrým zvláště milým stavům a hejtmanům krajův koruny české! V žádné pochybnosti toho nepokládáme, než že se tím psaním, kteréž landkrabí hesský atd., náš přátelský, laskavý strejc, bratr, a my, v pomínulém času letním, z strany Jeho lásky a našeho předsevzatého křesťanského pro obranu tažení, na Vás podobně jako i na jiné stavy koruny české milostivým aumyslem učiněné, spraviti umíte. Ačkoliv my toho jediného na nás připadení a do našich zemí vtržení nikoliv jsme se nenadáli, a opět císařského domělého ničemného achtu, kterýž pro potlačení nás nevyslyšav pře, proti sv. říši náležům, též proti všemu psanému právu i svému vlastnímu přísežnému závazku, naproti jmenovanému landkrabí a nám vydal, na nějž jeho Láska i my naší důležitau i opravdovau odpověď s odporem jej boficím, gruntovně a dostatečně dali jsme, kteráž bezpochyby také Vás dojde; z toho jest toto pošlo, že váš král a kníže Mauric nato se vydali, aby podle dotčeného achtu k vykonání jeho proti nám povstali, z čehož potom, jakž správu máme, všeliké své praktiky naproti nám a našim zemím provozovali a prokázali. A když jsme my v dotčeném tažení a ležení pro obranu svau křesťanskau byli, tehdy váš král pod jménem koruny české zjevně teď s příležitím psaním nám odpověděl a skrze některé poddané té koruny do naší země vtrhl, čehož jsme my se do nich, mimo předložené naše psaní též podle stvrzených a chvalitebných erbanunkův a i dobrého sausedství, v kterémž dům saský s korunau českau mnoho let drahně trval a stál, podle něhož my jsme se (bez vší chlauby to pravice) chovali i je prokazovali, nenadáli.

Předně, poněvadž všechny ty příčiny, kteréž v jmenovaném odpovědným výpisu se oznamují, jsau negruntovní a skrze nás, kdybychom toliko k vyslyšení přišli, s dobrým gruntem a s pravým

vyměřením mohau zrušeny a zbořeny býti. Přes to také nekřesťanský, tyranický a hovadný lid ten husarský pospolu sebral a s ním v naší nepřítomnosti do našich zemí vtrhl a vpadl, v nichž skrze ten lid mordy, laupeže, vybjění a pálení dokonce litě spůsobil a strápal, a mnoho našeho ubohého poddaného lidu přežalostně a nevinně pomordováno jest. Přitom také kníže Mauric hned neprodléval, ale na naše země takovau mérau s svým vojskem sáhl a také jich skrze ten lid na větším díle nám pobral a obsáhl, čehož jsme my jim, poněvadž jsme ven z země naší byli, ani brániti, ani v tom překážky učiniti nemohli, ale takovau násilnau, nepřátelskau a pošetilau náhodu přepustiti a Bohu poručiti jsme museli. Když jsme se pak zase do našich zemí s městským vypraveným vojenským lidem, jízdným a pěším, dostali s tím aumyslem, abychom zase jich s Božskau v tom pomoci, jakož pak toho naše i našich milých synův veliká a nesmírná potřeba, ano i nám to pro své učiniti povinnost byla, dosáhli i dobyli a jich od té neslušné moci ochrániti a zastati hleděli, v čemž nám všemohaucí Bůh, začej my jeho milosti nejvejš děkujeme, k tomu milostivě až do malička dopomoci jest ráčil a i ještě na další čas bezpochyby z milosti své pomůže. A raději bychom byli viděli (zvláště poněvadž hodnověrnau zprávu máme, že ten dědičný nepřítel křesťanského jména a víry Turek toho aumyslu jest a předsevzetí, na křesťanstvo s větší mocí nežli kdy prve přitáhnauti), aby tento nynější válečný lid proti němu poslán a ním jeho tyranický aumysl přetržen byl. Ale když pak náš nepřítel u krále podle svého zvláštního srozumění, kteréz spolu proti nám najednané mají, pomoci na nás sobě hledá, pročej váš král vás i jiné stavy a poddané království českého teď času nedávního do Litoměřic k sjezdu obeslal a s vámi i s jinými o to dostatečně rokoval, aby vás vždy k tomu tažení proti nám přivedl, před vámi i jinými toho přenebezpečného tureckého tažení zapírá, chtěje raději svou zem i lid v nebezpečenství Turka postaviti a uvést, nežli od té litě žádostivé pomsty, kterau jsme my nezaslaužili, pustiti.

I máme o tom zprávu, že z vás větší díl stavův a poddaných jmenované koruny české v tom jste se dobře zachovati měli a k tomu tažení proti nám nikoliv jste se postaviti nedopustili, bezpochyby proto, že jste těch dotčených erbanunkův i sausedství naproti tomu více vážili, ano i toho se domakali, že tato proti nám vyzdvižená válka toliko z vymyšleného stínu a zástěry neslušně, neupřímně, z pauhé závisti pravého křesťanského náboženství vyzdvižena jest, i to rozvažující, že dnes na nás, potom

1547 v brzké chvilky bylo by na vás i na jiné, jenž se též k pravému náboženství přihlašují a je vyznávají, to zlé vojenské tažení přikvapilo; kteraužto věc i od vás i od jiných milostivě a laskavě oblibující, ji sobě vděčně přijímáme, takovauž měrau i odměnau vám i jiným vším dobrým milostivě připomínati chceme. Tak o nás, jak i my o vás takové smýšlení majíce, žádost na vás naši milostivau vzkládáme, abyšte vy i jiní stavové a poddaní koruny české, jenž jste, jakž svrchu dotčeno, proti nám nechtěli táhnauti ani pomoci učiniti, v takovém předsevzetí stáli a trvanliví byli a se ani napotom proti nám a proti našim zemím pojiti, ani k činění pomoci pomáhati nedali, anýbrž abyšte se k nám podlé často jmenovaných erbanunkův a sausedství mírně chovali a je skutečně prokazovali a ty jiné, ježto snad z bázně neb z přinucení k tomu vedení jsau, od jejich předsevzetí odvedli; čehož my se na vás i na jiné dokonce a milostivě nadějeme a s tím se k vám připauštíme. My zase k vám i k jiným podle těch erbanunkův a sausedství jednoho každého času tauž měrau so chovati a toto vaše i jiných povolné ukázání obzvláště se vši milostí u sebe zaslaužilé míti chceme, ale proti jiným, kteří takové erbanunky a sausedství v zapomenutí uvozovati chtějí a nad tím se vobalují a jako oči zamhauřují, proti nám v tažení i v činění pomoci se užití dopauštějí, časem svým podle příležitosti naší, však bez vaší i jiných škody a ublížení, náležitě se také ukázati a toho v zapomenutí přivozovati nemíníme. Toho se milostivě od vás nadějeme, že vy tímto naším psaním, kteréhož jsme my z náležitosti a z nastávající velké potřeby, abychom ho k vám neučinili, zanechati ani opustiti nemohli, aby jste, jako probuzeni jsauce a náš aumysl znajíce, proti nám, jakož svrchu dotejkáno i prošeno, k tažení ani k pomoci se pojiti, z příčin často jmenovaných erbanunkův i sausedství, buďto skrze krajský sjezdy neb také obecné vši země sněmy, pohnauti a navěsti nedopustíte; neboť my ničemuž bychom tak rádi nebyli, než aby jste vy i jiní chvalitebné koruny české země krajové z strany toho všeho na nás vecpaného obviňování naše opravdové a dostatečné výmluvy neb vyměřování slyšeti mohli, tehdy by jste bezpochyby tím větší nad námi pro to neslušné předsevzaté proti nám jednání litost i strpení měli a i dále napotom k nám se ve vši slušnosti, jakož se pak toho od vás dokonce nadějeme, chovali i skutečně měli. Tak milostivého našeho aumyslu a smýšlení před vámi tajna učiniti jsme nechtěli, jsauce k vám s milostí a vším dobrým naklonění. Dán na našem zámku Altenburku dne 17. měsíce února, léta Páně 1547.

Jiné psaní on kníže Jan (neb Hanuš) Fridrich, kurfiřt saský, k týmž stavům království českého při času Středopostí v Praze shromážděným, i s odpovědí na též psaní od týchž stavův k němu vyslanau i s některými jinými artikuly, které zde klásti pomijím, učinil.

1547

Jiné psaní k stavům českým.

Ještě jiné psaní on kurfiřt saský k Staroměstským i k Novoměstským Pražanům učinil a jest jeho vejpis tento:

Z boží milosti Jan Fridrich, vojvoda a kníže saský, sv. římského císařství arcimarsálek, kníže a kurfiřt, landkrabí turinský ¹⁾, markrabí míšenský a purgkrabí magdeburský.

Psaní k Pražanům.

Poctivým, opatrným a slovutným mužům, purgmistrům a radám i obcem Starého i Nového Měst pražských nám obzvláštně milým!

Mnohé pozdravení vzkazujem, poctiví, opatrní a slovutní muži, nám zvláště milí! Nepochybujeme o tom, než že ještě v dobré paměti máte naše psaní, které jsme spolu s osvěceným knížetem p. Filipem, landkrabím hesským, a j., strejcem a bratrem naším milým, již pominulého léta o našem společném tažení vojenském k vám a k jiným království českého stavům učinili, kterážto válečné tažení pro naši obranu a proti nespravedlivé moci, ješto se nám od nepřátel našich dala, před sebe vzíti jsme museli. Pak, ačkoliv my na naší nevinnost v tom se spolehše, nikterakž toho jsme se neobávali, ani také, aby kdy k tomu přijíti mělo, nenadáli, aby kdo na panství a krajiny naše nepřátelsky sáhnutí a je mečem hubiti směl, zvláště poněvadž již jmenovaný landkrabí i my rozepsanými vůbec listy našimi, zřetelně a dosti patrnými příčinami to jsme předkládali a prokazovali, jak nespravedlivé a z hola hned beze vši příčiny císař proti svému vlastnímu říši křesťanské učiněnému slibu neb závazku, proti chvalitebným řádům a obyčejům, ano i proti všemu pořádku práva, vejpověď, vyobcování a do achtu dání proti nám a proti landkrabovi učinil a vůbec všechněm ji vyhlásiti dal. Jakož pak domejšlíme se, že takoví naši listové vám jsau v ruce vaše přišli. Však v tom čase král váš a kníže Mauric tu vejpověď na vyobcování naše a do achtu dání na nás učiněnou k sobě jsau přijali a proti nám skutkem ji vykonali; neboť válku proti nám zdvihli, a není o tom nic pochybovati, že v takovém předsevzetí mnoho na záhubu naší a poddaných našich chytře a zlobivě mezi nimi jednáno jest. Nebo i sice král váš, když jsme my již válekau zaneprázdnění byli a všechno nebez-

Proti císaři stíhanost.

Kurfiřt stězuje sobě na Ferdinanda i na Maurice

¹⁾ Durinský.

1547 pečenství na nás se valilo, boj a novau válku jmenem všeho království českého (jakž z toho vejpisu v listu tomto našem zavřeného vyrozumíte) proti nám zbauriti a je vojensky vypraviti jest se pokusil, ješto jsme my se nic takového o již dotčených poddaných z království českého dle starých a vši chvály hodných smlauv hned od mnohých let mezi královstvím českým a domem saským prošlých, kterýchžto my po všecky časy (což bez chlauby pověděti můžeme) se vši snažností a pilností jsme šetřili a je všelijak zachovali, žádným živým způsobem nenadáli, aniž také od nich nám jest se toho státi nemělo, zvlášť pak poněvadž ti artikulové a příčiny vyobcování a do achtu dání našeho proti nám vydané jsau jalové a gruntu žádného v sobě nenesaucí, tak že beze vši práce, kdyby toliko naše ta pře k pořádnému vyhledávání a k rozsuzování byla přišla, a naše odpověď nato také byla přijata, skrze nás takové všecky příčiny zrušeny a za nic počteny mohly býti.

Nadto ještě vejše týž král váš, sebrav vojsko z cizího a překrutného národu, na země a krajiny naše, když jsme my doma nebyli, nepřátelsky sáhl a některá místa ohněm i mečem ovšem je vyhubil a nad poddanými našimi hrozný mord jest vykonal; k němužto hned kníže Mauricius se připojiv s vojskem, kteréz na to prve před několika měsíci sebrané měl, do zemí našich vtrhl, a tak země naše na větším díle mocí i mečem jich obojích, tau společnau pomocí nám rychle odjaté jsau. Kterémužto tak ukrutnému, nespravedlivému i nekřesťanskému předsevzetí proti nám a na záhubu naší toho času, když jsme my v jiných zemích byli, odolati ani odepřítí nemohli; ale což nám toliko povstalo, to i jiné všecko Pánu Bohu všemohaucímu a spravedlivému rozsauzení jsme připustili. V tom se pak přihodilo, když jsme již dle vysvobození, ochránění a zachování zemí našich (na čemž netoliko nám mnoho záleželo, ale také slušné bylo nám o našich synech péči míti) vojensky domů zase se již navracovali, abychom země a krajiny naše, téměř všecky tak námi odjaté, krom kolikasi málo míst zvláštní pomocí Pána Boha všemohaucího zachovaných, z čehož jeho sv. milosti díky vzdáváme a ustavičně děkujeme, zase v moc a pod panství naše uvedli. A majíce takovou příčinu sobě danau, nezdálo se nám za slušné toho pomíjeti ani obmeškávati, než hned vojensky proti nepříteli našemu se postaviti. A protož jsme všecken ten díl krajiny turinské, kterýž jemu náležel, potom také i jiná některá městečka, města i zámky v míšenské zemi opatrovali jsauce s Boží pomocí, jakž slušné i spravedlivé jest, toto tažení

proti němu vojenské dotud konati, dokavadž by Pán Bůh z své 1547 nesmírné dobroty pokoje zase dáti neráčil, kteréhožto pokoje my, pokudž jest jediné na nás bylo, vždycky po všecky časy, což můžeme i bez chlauby pověděti, žádostiví jsme byli a všelijak téhož pokoje šetřili.

Kdež pak nyní zpráva nás došla, kterak by císař turecký, ten ustavičný jména a krve křesťanské nepřítel, s větším a nežli kdy prve znamenitějším vojskem na všechno křesťanstvo se strojiti a obrátiti chtěl, nic více nežádáme, ani na svých modlitbách nemáme, než aby všecka taková vši říše křesťanské válečná moc a síla nyní shromážděná k odepření tomu tak litému, ukrutnému a krve křesťanské žíznivému nepříteli Turku a na něho mohla obrácena býti. Avšak zprávu toho máme, když nepřítel náš vedle zvláštní nějaké smlauvy, již jeden druhému proti nám se zavázal, od krále vašeho teď nedávno pomoci žádal, a král, obeslavše vás spolu s jinými království českého stavu do Litoměřic, tuze nato nastupoval a žádal, abyšte proti nám táhli a válku vyzdvihli, předkládaje vám, že žádné takové nebezpečenství, ani jaká taková záhuba lidu křesťanského od národu tureckého nenastává, chtěje tudy král raději všecky krajiny a své poddané zhola v patrné a všem nám nastávající nebezpečenství vydati a přivést, nežli by začatau proti nám a bez všeho našeho provinění ukrutnost měl opustiti. Tu vy s jinými stavu a obyvateli království českého, že jste zvláštní upřímnost své mysle v tom prokázali a proti nám nepřátelsky postaviti jste se nechtěli, pro bezpochyby příčinu, že vy nejináče, než jakž od starodávna závazek spříznění a přátelského smluvení, jakž i na sausedy náleží, v sobě ukazuje, tak jste se zachovali. I také že jste tomu vyrozuměli, kterak bez příčiny nespravedlivé a smyslivše k tomu příčiny, z pauhé toliko zlosti, kterauž mají ke všem těm, ježto se pravého a křesťanského učení přidržují, toto všeckno od nich se působí a jedná.

Z kteréhožto takového vašeho dobrého a upřímného aumyslu obzvláštní potěšení máme a vám i jiným stavům velice z toho děkujeme, za to žádajíce a prosíce milostivě jakožto těch, jakž předešle oznámeno jest, kteříž jste prve pomoci nepřátelům našim dáti a tak nespravedlivé války proti nám pomáhati nechtěli, takovau stálost aumyslu vašeho ještě pevně drželi a k tomu se vésti ani nutkati nedali, abyšte proti nám a poddaným našim váleci měli; ale v tom, pamatujíce staré smlauvy, na spříznění a sausedství naše, raději nám za přátele, nežli za nepřátele se stavěli a ty, kteří snad strachem aneb pohrůžkami k tomu, aby proti nám

1547 válčili, přinuceni jsau, pokudž by na vás bylo, od takového jich proti nám předsevzetí odvozovali, jakož se pak toho do vás i také do jiných stavův beze vší pochybnosti nadějeme. A my zase odměnění vám slibujeme a připovídáme v tom ve všem, což předpověděné smlauvy neb spříznění i také způsob sausedství našeho v sobě obsahuje, na každý čas věrně vám to držeti, a za takový dobrotivý váš aumysl k nám ukázaný zvláštní všelijakou pilností neb snažností všelijak vám zase se odplacovati a nahražovati. Ješto sice naproti tomu k těm a k takovým, kteří jsau se na smlauvy neb spojení a sausedství naše zapomenuli a nepřátelům našim pomoc učinivše, proti nám vojensky vytáhli, jakž náleží a oni jakž jsau toho na nás zaslaužili (však bez škody a ublížení vašeho i jiných), když toho slušný čas uhlídáme, budeme se věděti jak a pokud zachovati. A poněvadž pak naše toto psaní z žádné jiné příčiny, než jakž toho potřeba i nynější tento běh válečný ukazuje, k vám od nás se činí a děje, té také k vám naděje jsme, že tomu všemu, což pravda jest, vyrozumějce, k tomu přijíti ani na to navěsti nedopustíte, abyšte aneb skrze postranní jaké napominání a o vás vkládání, aneb skrze obecné nějaké shledání a obeslání k válce proti nám zdvižené měli dopomáhati; nebo nic není na světě, čehož bychom více a srdnatěji žádali, než abychom před vámi a před jinými stavy chvalitebného království českého proti smýšleným nepřátel našich žalobám zj-vně přede všemi odpovídati a nevinnost naši všem vůbec prokázati mohli. Ješto kdyby k tomu přišlo, v žádné pochybnosti u nás by nebylo, než že nad těmi a takovými nespravedlivými obmysly a příliš nepřátelskými proti nám předsevzetími zvláštní žalost i také litost byšte míti museli. A protož té celé k vám jsme důvěrnosti, že v tom začatém aumyslu vašem trvati a raději pokoje a přátelství, nežli nepřátelství a válek žádostiví budete. Na to my pamatujíce, k vám zase všelijaké příznivé přátelství a vděčnost připovídáme a vám se v tom zakazujeme. Mějtez se dobře! Dán v Altenburku na zámku našem dne 20. měsíce února, to jest v neděli před Stolováním sv. Petra, l. od Narození Syna Božšho 1547.

Tento Hanuš, kníže saské, opět jiný list stavům českým v Praze tehdaž shromážděným z Gejtanu ¹⁾ dne 12. března poslal, jim potěšitelnau zprávu dávaje, že on Albrechta, margkraběte brandeburského, i všechn jeho lid válečný u městečka Rohlice ²⁾ nejenom porazil, ale také téhož Albrechta zajal i landkrabí lichten-

Hanus po-
razil i zajal
Albrechta
brandebur-
ského.

¹⁾ Geiten v Sasku.

²⁾ Rochlice. Bitva tamže stala se dne 2. března.

burské, celé tažení i střelbu opanoval a velké vítězství nad tím 1547 Albrechtem, který s vojskem svým Mauriciusovi knížeti proti témuž Hanušovi na pomoc táhl. Chválil také on Hanuš stavy české, že proti němu vojenskou pomoc svému králi Ferdinandovi dáti nechtěli, napomínaje je i žádaje jich, aby v tom svém předsevzetí trvali, připovídaje jim proti nepřátelům jich všemožnou pomocí neprodleně přispěti; kteříž by pak Ferdinandovi pomoc dáti chtěli, ti aby od toho jich aumyslu skrze stavy české odvráceni byli. — Stavové v velké koleji pražské nejenom odpověď písebnou dali, ale také proti témuž Hanušovi nebojovati se zakázali, při tom sobě stěžující, že válečný jeho lid do království českého nepřátelsky vtrhl a město Jochmstál, které král Ferdinand (jakž tehdyž bylo slyšeti) Normberčanům zastaviti chtěl, mocně sobě osobil, napomínajice ho k pokoji.

Hanuš vzal
Jochmstál.

Král Ferdinand toho se dověděl, že Hanuš s vojskem svým do Čech vtrhnouti míní, hned odevřené listy do krajův království českého v Drážďanech v auterý po neděli druhé postní psané poslal a stavy napomínal, aby se vši mocí vzhůru byli, a když by se jim skrze Šebestiana z Waitmille poručilo kam táhnouti, to aby neprodleně učinili. Stavové tehdyž v Praze shromážděni nejenom veřejnou hotovost učinili a ji ve středu po Družebné neděli podepsali, ale také ji spolu s přiloženým psaním p. Šebestianovi z Waitmille poslali, napomínajice ho, poněvadž čas jeho hejtmanství polního vyšel, aby takový auřad déleji sobě neosoboval, války zanechal a raději se o pokoj staral. Také ti stavové písebně při králi Ferdinandovi i také při knížeti Mauriciusovi sobě stěžovali, že on kníže Mauric s knížetem Augustem, bratrem svým, maje při sobě mnoho válečného lidu i husary, s týmž lidem do Čech vtrhl a při městě Mostu s ním se položil, prosíce, aby on král cizímu lidu vojenskému do království českého vskakovati nedal. Král pak týmž stavům v neděli Smrtdlnau z města Mostu odpověď poslal a jim vědomost dal, že to vojenské tažení proto se skrze zem českou stalo, aby ten vojenský lid tím spíše s císařským Karla V. vojskem spojití, na Hanuše saského, který již Jochmstál i také Přísečnici vzal, táhnouti a království české před nepřátelskými vpády hájiti mohl, žádné dosavad ten lid válečný Mauriciusa a Augusta, knížat saských, škod nečiníce, nýbrž všechno penězi hotovými platíce.

Čechové, aby
v hotovost by-
li.

Veřejnou ho-
tovost učini-
li.

Knížata sa-
ská do Čech
vtrhli.

Císař Karel V. z Buncenbauzu ¹⁾ dne 22. března měsíce královským místodržícím do Prahy německé psaní poslal, jim správu

Císař od Če-
chův pro-
sant ráda.

¹⁾ Buntzenhausen.

1547 i příčinu svého vojenského tažení skrze království české proti Hanušovi činíce a je napomínajíce, aby se snažili jeho vojenský lid dostatečným vyživením (profiátem) opatřiti, přitom se jim zakazujíce, že nic nepřátelského proti království českému od jeho císařského lidu válečného předsevzato býti nemá, nýbrž že všechny obyvatele království tohoto před nepřátelskými vpády otcovsky chce chrániti ¹⁾. — Ale stavové čeští, chtějí hájiti své království, lid válečný sebrali a s ním také do pole vytáhli. I zvědév o tom jich král Ferdinand, k nim i k Pražanům z města Egru v Zelený čtvrtek psaní poslal, kdež také i císař s vojskem svým přítomen byl a je napomínal, aby to své vojsko aneb rozpustili, aneb s ním se pokojně domů navrátili, žádného nepřátelství se neobávajíce, poněvadž to všechno jak císařské tak i královské i také knížat saských vojsko zpřima z Hbu neb Egru města proti Hanušovi saskému jistě co nejspíše potáhne.

Stavové aby
vojsko roz-
pustili.

Stavové od
Moravanů
vojsko žádá-
li.

V auterý po neděli Smrtné zřízení osoby na obecném sněmu v Praze nyní drženém od stavů království českého a Pražanů všech tří měst pražských jmenem všech tří stavů téhož království nejv. hejtmanu markrabství moravského, panu Václavovi z Ludanic a na Chropině, psali, aby on odevřený list od stavů českých k němu poslaný po všech obyvatelích markrabství moravského rozeslal, v kterém napomínání i žádání byli, válečnou pomocí do Čech co nejrychleji přitáhnouti. Také toho dne ty zřízení osoby a Pražané jiný list pánům stavům markrabství moravského též také připsy listů Hanuš Frídřicha, knížete saského, s odpověďmi na ty listy od stavů českých učiněnými poslali, nastávající domělé nebezpečnosti v nich přednášeli, husarům, tomu národu uherskému neváznému a bezbožnému, skrze Moravu do Čech jíti aby nedovolovali, napomínajíce přitom a žádajíce, aby páni Moravané spěšnou vojenskou pomoc Čechům, jakož častěji Čechové Moravanům proti Turku učinili, poslati neprodlévali. A poněvadž nepřátelé (císaře i krále Čechové rozuměli) již město Kadaň vzali, protož také oni Čechové tu pondělí po Květné neděli se vši svou vojenskou mocí do pole že vtrhnouti a proti svým nepřátelům se postaviti chtějí, Moravanům v známost uvedli.

Opět Čecho-
vé od Mora-
vanů voj-
sko žádají.

Následujícího dne opět ty zřízení osoby od stavů království českého a Pražané jiné psaní skrze Kašpara Strnada z Tryskovic

¹⁾ Zimmermann (I. str. 272.) přičinil o listu tomto následující charakteristickou poznámku: „Jakož toto psaní původně velmi hrubou řečí psané jest, zdálo se mi ho pominouti.“

k témuž Václavovi z Ludanic a na Chropini, nejv. hejtmanu v Moravě, i také k pánům stavům moravským poslali, jich podruhé žádajíce, aby oni stavové moravští vojsko své do Čech buď k Bečovu neb k Praze vypravili, poněvadž císařské vojsko, v němž se mnoho sodomských Španihelův i jiného cizího národu nachází, k českým hranicům blíží, o čemž jakož také i o jiných věcech týž od stavův českých vyslaný Kašpar Strnad další správu austně Moravanům dáti měl sobě poručeno. A on Strnad následující správu pánům Moravanům dle sobě daného věřícího listu učinil takto:

Toto jest jistě tak, že císař J. Mf. do Normberka jest přinešený mezi koňmi, neboť ráčí býti velmi nemocen; a tu jest s J. Mti. veliký a znamenitý počet Španihelův i Vlachův pěších i na koních i jiných národův přitáhlo, a ti znamenité, ukrutné i sodomské škody lidem dělají, tak jakož se o nich píše. A to jejich přitažení jest tu středu před Smrtedlnau nedělí.

Moravanům
zpráva dána.

J. Mf. pan Kašpar Pflug psáti ráčí, že jest přitáhlo pět tisíc Španihelův do města Viedova, od Čech leží toliko tři míle za lesem; ti také znamenité škody dělají i sodomské hříchy páchají.

J. M. Cská. ráčí psáti, že by se chtěl k Čechům přiblížiti i také na díl skrze ní táhnauti, aby jeho lidu profiant byl vezený; podobně že svým vojskem do Čech se míní položiti, poněvadž, jakž on slyšeti ráčí, ona země česká jest hojná.

V sobotu před Smrtedlnau nedělí J. M. Kská. do města Mostu jest ráčil s některými knížaty vtrhnauti, a tu husaři i jiní po vesnicích znamenité škody činí.

Toho máme jistau vejstrahu, že jest mluvil margkrabí, kterýž jest zajatý, že když kurfiršta ven z země i s jeho dětmi vyženeme, tehdá do Čech potáhneme a neposlušné trestati budeme, a všeckny statky zápisné ¹⁾ aby byly všem odjaty.

Již jest kurfirštovi psáno, bude-li toho potřeba, aby nás retoval.

Tento pondělí minulý pan Kašpar Pflug, nejv. vojska českého polní hejtman, do pole jest se položil s některými bližšími, má při sobě více než deset tisíc lidu vojenského, a na každý den táhnau.

Páni Pražané své vojsko sebrali, kterého již konečně tento pátek minulý také něco vytáhlo, a bez meškání více ho oni do pole vyslau.

¹⁾ Či zástavní (verpfändete Güter). Viz Brandlovo Glossarium str. 381.

1547 O padesáte artikulův stavové jsau se snesli, co by měli na budaucím sněmu jednati, a ti artikulové jsau všickni dobří království českému a zemím k sněmu přivtěleným ¹⁾).

Čechové stě-
žují sobě na
španihely
a jiné.

Zřízené osoby od stavův království českého a Pražané všech tří měst pražských v pondělí po Květné neděli Ferdinandovi, svému králi, psaní poslali, stěžující sobě na cizí národy, totiž na Španihely a Vlasy, kteří do království českého vtrhnouce, velké škody obyvatelům činí a neřády páchají; pročež aby tomu i budaucímu většmu zlému tím mocněji v cestu se vkročiti mohlo, vojanskou veřejnost páni stavové učiniti musejí a shromážděný válečný lid propustiti nemohau, žádající krále, aby on do Prahy na hrad přijeti a sněm obecní držeti neprodléval. Žádali také stavové svého krále, aby se on k císaři, panu bratru svému, přimluvil a téhož císaře od válečného tažení proti kurfiřtu saskému odvrátil, poněvadž mezi královstvím českým a domem saským smlouvami dědičnými věčný pokoj utvrzen jest.

Císař aby na
kurfiřta no-
táhl, žádají.

Odpověď král Ferdinand na to psaní dosti obšírnau v Egru neb Hbu v pondělí Velikonoční dal, jejížto začátek byl tento:

Urození, slovutní, poctiví a opatrní, věrní naši milí!

Psaní vašemu nám učiněnému, kteréhož datum stojí v Praze v pondělí po neděli Květné nyní jminulé, šířeji jsme vyrozuměti ráčili atd. — V tom pak psaní on král stavy české ubezpečuje, že císař Karel ne na záhubu, ale pro obranu téhož království válečně táhne. Na stížnost stavův, kteří to těžce nesli, že proti obyčeji ani král, ani nejv. purgkrabí pražský, který tehdež při králi v vojstě byl, v království českém se nenachází, král odpověděl a dokazoval, že za kralování krále Vladislava i krále Ludvíka ani král, ani nejv. purgkrabí pražský častěji v Čechách nebyli, napomínaje stavy, ať své vojsko do jich přibytkův pokojně rozpustili a žádné moci nepřátelské se nebáli. Také on král stavům přikazuje, aby se nad těmi, kteří s nimi do pole táhnauti nechťeli, nikoliv nemstili. Poněvadž pak Hanuš Fridrich, někdejší kurfiřt saský, za nepřitele vůbec vyhlášen jest, protož také císař i s ním Ferdinand král válečně táhnauti musí. Přísně také on král stavům poraučel, aby se skutečně stavové k tomu přičinili, aby hned bez meškání lid válečný téhož Hanuše z království českého vytáhl, a jemu se žádný spíže ani co potřebného nedodávali.

Přípis tohoto královského psaní byl tento: Urozeným, slo-

¹⁾ Tieftrunkův „Odpor stavů atd.“ str. 364—384.

lutným osobám zřízeným od osob království našeho českého, a 1547 poctivým purgkmistrům a konšelům Starého, Nového i Menšího Měst pražským, věrným našim milým!

Vejš dotknuté zřízené osoby třetí roze-psání v Praze v středu po Květné neděli do všech krajův království českého učinili a v tom listu všechny obyvatele napomínali, aby rychlou pomoc proti nepřátelům království českého dali, poněvadž ti nepřátelé, jak špehové přinášeli, tajný auklad a lest mezi sebou jsou zavřeli, aby království české i všechny jeho obyvatele skutečně skazili a národ i jazyk český vyplnili a vykořenili.

Opět k veřejné hotovosti napomínání.

Také v pondělí po Květné neděli Kašpar Pflug z Rabšteina a na Bečově psaní do Prahy z Bečova poslal a stavy napomínal, aby mu více vojska poslali, poněvadž král Ferdinand v minulý pátek na Bor s nemalým počtem lidu jízdného i husarův přijeti ráčil, podobně vojsko císařské do Čech vtrhuje a k vojsku českému, nad nímž on Kašpar Pflug byl nejv. hejtmánem, den po dni se blíží; připovídaje on Kašpar Pflug, že dle své možnosti s malým vojskem svým nepřátelům odporovati chce.

Pflug žádá vojsko.

V středu před nedělí Velikonoční císař Karel V. i Ferdinand, král český, bratr J. M. Cské., s vojsky svými k městu Hbu neb k Egru se strhli, chtějíce odtud na Hanuše saského táhnouti; odkudž král následujícího dne, to jest v Zelený čtvrtek, do všech krajův království českého opět listy poslal, obyvatele téhož království napomínaje, aby se od císaře ani od J. M. Cské. žádného nepřátelství neobávali, nepravdivým správám a špehýřům žádné víry nedávali, lid válečný z pole domů propustili a všelijaké spíše k vojsku císařskému i královskému dováželi, která jim hned a všechno, což by se přivezlo, hotovými penězi bude zaplácena. Podobné psaní také on král z Hbu téhož dne k Staro- i k Novopražským obyvatelům poslal. Také císař dne 7. měsíce dubna z Egru psaní německé do všech krajův království českého poslal a v něm se omlouvá, že do Čech jako nepřítel nikdá vtrhnouti nemíní a nemíní, nýbrž království české před nepřátely hájiti chce žádaje, aby se spíše a věci potřebné k jeho vojsku proti slušné záplatě dodávaly.

Císař i král do Egru s vojskem přitáhl.

Spíše aby se přivážela a vojsko roz-pustilo.

Císař to také vysnává a žádá.

Na takové trojí psaní stavové čeští v středu po Velikonoci odpověď poslali, v ní se jako i jindy omlauvali a krále žádali, aby proti Hanušovi netáhl, z příčin již často vejš dotknutých.

On císař Karel V. i také král Ferdinand oslaviv Hod Velikonoční v témž Hbě městě, za Hanušem Fridrichem, bývalým kuršnětem saským, pospíchal do země saské; o čemž zvěděv on Ha-

Císař na Hanuše táhl.

1547 nuš své vojsko přes Labe převedl a dřevěný most u Mísně města po sobě zapálil, aby za ním vojsko císařské a královské jíti nemohlo. Na té cestě, když císař od Mühlberku a Wittemberku pospíchal, nějaký sedlák, jemuž předtím vojáci kurfiřtovi dva koně vzali, ukázal císaři brod přes Labe, kudy by celé vojsko přejíti mohlo, jakož také nejprve on sám sedlák na koni sedící, za ním uherští rejthari, po nich kyrysaři, maje jeden každý při sobě ještě jednoho mušketýra, též také sám císař, s podivením všech přítomných, přešel a za ním Španihelové pěší v počtu velkém, zvlékle se do naha a své meče do úst vzavše, také Labe přešli a někteří přeplavali, kdež najduce schopné dříví a majíce také tu některé lodi, most přes Labe udělali, přes který ostatní pěchota s děly neb s kusy a s vozmy spíznými přešla; ten pak sedlák od císaře za tu věrnou službu jiný dva koně a sto korun zlata dostal.

Labe přešel.

Sedlák obohatil.

Toho času Hanuš, zvržený kurfiřt, tři míle za Labem před jedním lesem s vojskem svým odpočíval, a že byla toho dne druhá neděle po Veliké noci, kázání poslauchal, nenadaje se, aby císař tak rychle s vojskem svým přes Labe přejíti mohl, poněvadž on, někdejší kurfiřt Hanuš, za sebau Labe hluboké a tři sta kročejův široké měl, aniž na blízku jaký most se nacházel, přes nějž by nepřátelé jíti mohli; protož také nevěřil tomu, když posel jeden za druhým k němu přicházel a zprávu dával, že císař i král český, své vojsko přes Labe přeplavivše, již se blíží, ano také mnozí jeho rádcové v jeho nevěře jeho posilňovali říkajíce, aby těm poslům nevěřil, poněvadž věc nemožná jest, aby císař v tak rychlým a krátkým čase přes Labe přejíti mohl, nýbrž aby po kázání on Hanuš, domělý kurfiřt, posnídal a potom k Wittemberku s lidem svým se hnul, jemu radili. Císař obávaje se, aby mu kurfiřt do Wittemberka neujel, kteréžto město, poněvadž jest pevné a branné, rozuměl tomu dobře, že by ho tam dluho dobývali musel, k vojsku nepřátelskému s lidem svým pospíšil, a spíše než se kurfiřt nadál, se vši mocí a sflau svau k ležení císař se tlačil. To vida kurfiřt teprva v svém ležení poručil bubnovati, traubiti a znamení dávat, aby se do šiku vojenského celé jeho vojsko ihned stavělo. Vida pak, že jest již přikvapen a své vojsko při sobě že všechno nemá, (neboť Tomesher¹⁾ ještě na pomezí českém byl s nemalým počtem lidu, na něhož kurfiřt každého dne očekával) dal se se svým vojskem do utíkání; že pak ale na něho císařští tuze se tlačili a jej stíhali, obrátil se a s nimi bitvu

Císař na Hanuše přikvapil.

¹⁾ Thumshirn Vilém. Viz u Tieftrunka str. 113.

svedl, v které on kurfiřt od jednoho Španihela v levé líce raněn 1547
 byl, když se, v celém kyrysu jsa odín, na jednom těžkém koni
 statečně bránil. Posledně vida, že žádné pomoci není, (neboť lid
 jeho jízdný i pěší již rozptýlen byl) dal se jednomu mladému ze-
 manu, Tylo z Drottu ¹⁾ nazvanému, kterýž byl z vojska knížete
 Maurice, dobrovolně zajmouti, vloživ jemu předně svůj zlatý řetěz, ^{Kurfiřt dal}
 kterýž svrchu na kyrysu měl, na hrdlo, a svůj zlatý sekryt z svého ^{se jíti.}
 prstu stáhna jej na jeho prst vstrčil; ačkoliv potom mnohé řeči
 o tom byly mezi císařskými, komu se jest kurfiřt jíti dal. Na to ^{Hanuš veden}
 on veden byl od knížete albanského ²⁾, duca de Alba, na svém koni ^{k císaři.}
 sedící v celé zbroji k císaři, na kteréžto cestě pozdvihua své oči
 k nebi a srdečně vzdychaje k Bohu, řekl: „Smiluj se nade mnau,
 Pane!“ K císaři pak přijeda, chtěl nejprve pro dokázání poddané
 uctivosti rukavice z rukau ztrhnouti a s koně zsednauti, ale císař,
 vida ho býti jak od rány u levé líce tak od horka a žízň z-
 mdleného, nechtěl mu dovoliti s koně zsednauti. Nato on Hanuš
 s odkryta hlavau na koni sedě k císaři tato slova promluvil:
 „Nejmocnější a nejmilostivější císaři! teď se V. C. Mti. za vězné ^{K císaři pro-}
 dávám a ponížené prosím, abyšte mě takovým vězením, kteréž by ^{mluvil.}
 na kníže příslušelo, opatřiti ráčili.“ Odpověděl císař: „Již tehdy ^{Odpověď cí-}
 k tomu přišlo, že nás již císařem nazíváš, čehož jsi před tím činiti ^{sáše.}
 nechtěl, nazívaje nás vždycky toliko Karlem z Gentu; víme co
 na nás náleží, učiníme podle tvého zasloužení.“ Nato poručil ho
 císař Albanovi (sic) do ležení vésti a tam jej pilnau stráží opatřiti.
 Byl také s týmž Hanušem jat Arnošt, kníže brunšvické, který
 předtím všech téměř rvaček vůdcem býval. Nejstarší téhož Hanuše
 kurfiřta syn, ačkoliv také v té bitvě v hlavu i v pravau ruku ra-
 něn byl, ano i koně svého nebezpečně pozbyl, však s pomocí svých
 rytířův dostana jiného koně, do Wittemberka ujel.

Ta porážka, jak již dotknuto jest, stala se v druhau neděli
 po Veliké noci, dne 24. měsíce dubna, a jak císař z města Hbu
 neb z Egru vyjel, dne 12.; a trvala ta bitva od 11. hodin před
 polednem až do 9. na noc.

Předtím půl třetí neděle spatřino bylo několik dní pořád ^{Slunce ble-}
 slunce proti způsobu bledé, smutné a krvavé svítlo nejenom v říši, ^{dé.}
 ale i v Frankrejchu a v anglické zemi, při svém východu i zá-
 padu, které nepochybně to následující krve vylití oznamovalo.

¹⁾ Thylo z Trothy. — Ranke Deutsche Geschichte im Zeitalter der
 Reformation IV. str. 378.

²⁾ Má státi: španělského.

1547

Hannův k me-
ci odsauzen.

Po tom tak šťastném vítězství poležev císař s svým vojskem na bojišti, za dva dni k městu Turkovu¹⁾ se blížil a jeho se také zmocnil. Odtud táhl k Wittemberku a položil se v Bystrici, vesnici k učení wittenberskému náležející, u jednoho malého lesa neda-
leko od zámku, kdež odsaudil na smrt a k meči Hanuše Fridricha, bývalého kurfiršta saského, vězně svého, jehož manželka s mladými knížaty, synáčky svými, teház v Wittemberce bydlela a slyšíc, že manžel její k meči jest odsauzen, nepřestávala skrze Joachyma, markrabí brandenburské, též skrze kníže Klevské při císaři toho vyhledávati, aby život darován byl manželci jejímu; což také po-
sledně císař na jisté vejlinky učiniti připověděl, totiž, aby se on Hanuš, císařský vězeň, saského kurfirštví odřekl a císaři ho po-
staupil; střelbu všecknu, kteréž bylo veliké množství, neboť z sa-
mého města Wittemberka mimo menší střelby sto a dvacet vel-
kých děl neb kusův bylo vyvezeno, aby odvedl; pevnost Gottu ře-
čenau aby zbořil, na které také do sta děl velkých a do sta tisíc
kaulí železných i jiného všeho v počtu velkém k střelbě přinále-
žícího bylo; aby markrabí Albrechta, kteréhož na Gottě u vězení
měl, svobodného propustil. — Jak dluho a kde by měl on kurfiršt
u vězení býti, to císař v milostivé vůli své, i také při jeho nábo-
ženství téhož kurfiršta zanechal.

Wittemberk
se vzdal.

Na ten takový způsob když on Hanuš Fridrich, někdejší kur-
firšt a tohoto času toliko kníže saské, od císaře milost dosáhl,
město Wittemberk témuž císaři se poddalo, drábův neb vojan-
ské pěchoty téhož Hanuše, domělého kurfiršta, do třích tisíc z něho
vytáhlo, a místo nich čtyry praporce císařského vojska do něho
vešly. Po dvou dnech Sybilla kněžna, Hanušová manželka, s svým
nejmladším synem a s svou sestrou, knížete Arnošta manželkou,
z téhož města vyšla a k císaři do ležení od obaich císařských sy-
nův, Ferdinanda, českého krále, též od Hanuše, margkrabí bran-
deburského, dovedena byla; k němuž přišedši velmi žalostivě a
s pláčem k nohám císařským padla, on ale nejenom pozdvihna ji
jednou rukou ji objal a vyslyšav prosbu její v tom, což jí za pří-
činou manžela jejího potřebí bylo, ale také toho jí dopřál, aby
sama s manželem svým rozmluviti mohla, a jí počestně od sebe
propustil. Nazejtří pak sám císař vyjel osobně do téhož města,
aby zarmaucenau kněžnu, která se již byla od svého manžela z le-
žení navrátila, navštívil a daje jí přátelské potěšení, pilně město
i pevnost s podivením spatřoval. Mezi tím poslal císař Lazara

Hannův
manželka k
nohám císa-
ře padla.¹⁾ Törgau.

Švendu s dvěma praporce zbrojného lidu do Gotty, aby tam markrabí Albrechta z vězení vypustil a ten zámek tak dlouho v své stráži držel, dokad by k zboření a k zkáze nepřišel. Ležel pak císař u Wittemberka 34 dni, totiž od 5. dne měsíce máje až do 7. dne června; a toho dne poručiv císař ležení zapáliti, táhl s vojskem svým z vesnice Bystřice k Italy saské, a měšťané wittemberští knížeti Mauricovi, Hanušu Fridricha strejci, jemuž důstojenství i země saského kurfiřta od císaře dána byla, poddanost a člověčenství slibovali; zanechaje on císař některé toliko místa v zemi turinské Hanušovi Fridrichovi, z nichž by on s manželkou svou a s dítkami vyživení mohl míti.

Mauric dostal země Hanušové kurfiřství.

Filip, landkrabí z Hessu, uslyšav, že kurfiřt jat jest a nemáě žádne naděje, aby císaři odolati mohl, skrze nového kurfiřta Maurice a Joachyma markrabí o to pečlivě jednal, kterak by při císaři milost obdržeti mohl. Když pak k některým artikulům od císaře předloženým povolil, obeslal ho císař k sobě do Hallu, aby se mu kořil; což když on učinil a padna před císaře na kolena za milost prosil, byla mu sice na jisté vejmínky od císaře milost připověděna, však předce musel do vězení jíti, poddaní pak jeho císaři poddanost a člověčenství slibovali. Také všechny pevnosti v zemi hesské bořené a čtyry města v té zemi císaři postaupena byly. Nadto on landkrabí z Hessu všechnu svou zbraň císaři postaupiti, kníže brunšvické svobodného z vězení propustiti a jemu jeho zem navrátiti musel.

Filip z Hessu milost u císaře obdržel.

Císař po toliké svých nepřátel porážce a po šťastném vítězství vinšovaný pokoj v zemi německé působiv, mnoho rozličných děl neb kusův v nepřátelských zemích dostal, z nichž některá do Mediolanu, do Nidrlandu i do Španihel poslal, lid svůj vojauský propustil, Uhry pak Ferdinandovi, králi českému, bratru svému, k službě odevzdal, s nimiž, jakož také s ostatním svým vojskem, on Ferdinand přímo do Čech a k Praze pospíchal.

Pokoj v zemích německých.

Když páni, rytířstvo i některá města v království českém, jakž veš dotknuto jest, jednotu neb smlauvu aneb spuntování mezi sebou učinili, hned po celém království jak k městům tak i k pánům a k rytířstvu všem psali, jich napomínajíce, žádajíce i poračejíce, aby s nimi v jednotu všichni vešli. Takové psaní k Plzeňským když z Prahy k podpisu odesláno bylo a Plzeňští podepsati nechtěli, ihned jim broženo bylo obležením. I nevěděvše Plzeňští kam jinam se pro obranu utéci, své posly k Ferdinandovi králi, jemuž oni předtím do Litoměřic své vojsko poslušně vyslali, hbitě vyslavše, od něho pomoci žádali. Král vyslyšav jich

Plzeňští králi věrní.

1547 žádost milostivě a autrpěnlivě odpověděl, že na ten čas, poně-
vadž sám vojsko potřebuje, žádau jim nyní pomoc udělití ne-
může, jichž však vlastní vojsko, které do Litoměřic poslušně mu
vyslali, že odsílá a jim se milostivě zakazuje, kdyby na jich město
Plzeň nějaké nepřátelské vojsko se valilo, jemu ihned aby věděti
dali, slibující jim dostatečnou pomoc učiniti. Když pak císař
s pomocí téhož Ferdinanda krále, bratra svého, dne 24. měsíce
dubna nad Hanušem Fridrichem, knížetem saským, i nad těmi.
jenž se ho přidrželi, šťastné vítězství obdržel, hned následujícího
dne on Ferdinand král svým Plzeňským potěšitelné psaní v ja-
zyku českém poslal, jehož jest tento vejtah:

Král Plzeň-
ským psal.

Ferdinand, z Boží milosti a t. d. — Věrní milí! Věděti vám
milostivě dáváme, že když jest císař J. Mť., pán a bratr náš
nejmilejší, a my, též kníže Mauric, jako včera, to jest v neděli po
sv. Jiří, léta 1547. sám do ležení přitáhnauti ráčil, že jsme pře-
zvěděli, kterak se Hanuš Fridrich, kurfiřt saský, s lidem svým
válečným u městečka Mühlberku při Labi dvě míle nad Turgovem
v tuto stranu řeky k nám půl míle od našeho ležení položil, jsa
toho aumyslu císaři J. Mti. i nám, abychom se k němu přes vodu
přepřaviti nemohli, zbrániti, jakož pak jest s lidem svým tu držel
a stál. Ale však neohlídajíce se císař J. Mť. ani my na takový
jeho nepřítele fortel, předce jsme se s lidem naším válečným do
Labe pustili a Španihele střelce i lehké jízdné koně a husary
přes Labe přepravili, kteřížto s nepřítelem harcovali a šarmiel
drželi, též nepříteli most na lodích přes řeku přistrojený odjali.
A když jsme potom od některých vězňův zjiňaných přezvěděli, že
dotčený Hanuš Fridrich sám osobně při lidu svým jest, tu J. M.
Cská. spolu s námi (ač jsme koliv z daru Božího se vším lidem
naším válečným nepříteli dosti silni byli) více než 70 praporečův
landsknechtův a Španihelův za námi nechati a toliko s J. M.
Cské., s naším a s knížete Maurice lidem jízdným zbrojňým a leh-
kým přes Labe (neboť tak spěšně most přes vodu udělati se byl
nemohl) jsme se pustiti a přitáhnauti ráčili a nepřítele, kterýž se
již byl v utažení dal, na tři míle s lidem naším následovali a ho-
nili a mezi Turgovem a Witemberkem, kdež jest se byl nepřítel
s znamenitým počtem lidu zbrojňého a střelbau proti nám zasadil
a k nám tuze střílel, v forteli jeho na něho udeřili, při kterémžto
udeření a vpádu do vojska nepřítele císař J. Mť. i my a oba sy-
nové naši, kníže Mauric a bratr jeho kníže Augustus, markrabí
Hanuš Jiří brandeburský a jiných více knížat a drahňý počet
znamenitých osob při nás a při jízdě naší byli a na třímecetma

hodin pořád na koních seděli a téhož Hanuše Fridricha, někdy kníže saské, s pomocníky a s lidem jeho skrze zvláštní způsob a jednání Boží (jehož Božské milosti na vysostech děkování, čest i chvála na věky věkův buď) na hlavu porazili, tak že jest týž Hanuš Fridrich raněn a k rukám císaře J. Mti. jatej přiveden, k tomu syn jeho nejstarší zabit ¹⁾, kníže Arnošt brunšvický a jiných mnoho znamenitých hrabat, pánův a rytířstva zjímáno a na place pobito s množstvím lidu obecného, tak že dosti málo jízdných a knechtův (jakž se o tom praví) ušlo, a střelba jeho i všecken vojanský nástroj s množstvím koristí jemu odňato, a z naší strany přes 20 osob zbito není. Čehož všeho jsme před vámi, jako věrnými poddanými našimi, abyšte o takovém našem šťastném nad nepřátely vítězství, kteréhož císaři J. Mti a nám všemohaucí Pán Bůh z milosti své svaté popřítí ráčil, vědomost mítí mohli i také z toho jeho chválili, tajna učiniti neráčili. Datum dne 25. dubna, leta Páně 1547.

Ferdinand.

Přípis neb titul na tom psaní byl tento: Poctivým purgmistru a konšelům věrného města našeho Plzně. Věrným milým!

Po přečtení tohoto královského psaní, z tak slavného vítězství i z tak velké královské milosti všickni Plzeňští se těšice, po všech svých kostelích Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme a t. d. zpívati dali a Bohu, vítězi nebeskému, horlivé díky činili.

On Ferdinand král v pátek po slavném hodu Seslání Ducha sv., dne 3. června měsíce, do města Litoměřic od Wittemberka se navrátil, nový mandát neb odevřený list vydal a jej do všech krajův království českého vyslal, na stavy si stěžující, že oni proti jeho královské záповědi v nové zápisy a zpuntování se dali, sjezdy drželi, schůze v Praze v kolleji velké mívali, sněmy obecné rozpisovali, s královskými nepřátely v psaní se dávali, těm, kteří se do jejich zápisův nepřiznali, přísné pohrůžky činili, sami mezi sebou sbírky ukládali, nejv. hejtmana polního i jiný vojenské auředníky sobě volili, veřejnou hotovost nařídili, lid svůj válečný proti záповědi královské do pole vypravili, na přísný rozkaz královský vojsku svému z pole domů zase se navrátiti nerozkázali, profiant neb špiže aby k vojsku císařskému a královskému vezen nebyl, zapověděli, posudné králi od všech třech stavův svolené i také cla pomezni králi dáti zapověděli, Gryspeka ²⁾, raddu královskau,

Mandat královský po krajích poslán.

¹⁾ To není pravda. Viz str. 151.

²⁾ Florian. — Byl prve sekretářem a od r. 1538. radou královské komory české. V záležitostech státních král Ferdinand velmi mnoho radami

1547 bez vyslyšení do vězení dali a potom jej na neobyčejný závazek vydali, osobám království českého zapověděným zase do téhož království se obrátiti dopustili a ty, kteří proti králi přečinili, glejtovali, i jiné mnohé neřádné věci před sebe zaumyslně brali, o ničem králi J. Mti. prve neoznámivše, a tak se chovali, jako by již království české bez krále a pána bylo. Ten dotčený mandát neb odevřený a do krajův rozeslaný psaní těmito slovy on král skoncoval: „Protož jeden každý zuátí a tomu snadné rozuměti může, že nám taková věc od těch, kteří jsau z počátku bez všelikých příčin, nešetřice nás v tom jako krále a pána svého, směli to před sebe bráti, protimyslná a nesnesitelná jest a býti musí, té nepochybné víry jsauce, že i vy, kteří jste o tom vědomosti neměli a na ten způsob pečetí vašich k takovému spuntování nepřivěšovali, že toho na sebe nepotáhnete, nýbrž litost, což jest se proti nám stalo (znajíce nás nevinného), nad námi míti budete, tak jakž jste osobu naši v přiznání vašem zřetelně vymínili, že těmi zápisy, které jsau mezi sebou učinili a pečetmi stvrdili, nic nového a prve nebývalého, ani toho, což by proti nám býti mělo, před sebe nebrali a t. d. A poněvadž to spuntování proti nám zřetelné jest a v tom (jakž dotčeno) přečiněno, vás všech i jednoho každého napomínáme, poraučejíce, abyšte od takových závazkův a spuntování hned pustili a nám beze všeho meškání a všelijakého prodlení, jeden každý psanau neb austní odpověď dali. A kteří se tak zachováte, nebude se vám potřeby obávati, abychom skrze vaše pečetění a závazky jakau těžkost k vám nésti a pánem vašim nemilostivým býti měli, nýbrž vám tímto naším listem připovídáme, že proto žádným trestáním k vám přikročiti, ani toho vám nemilostí naší královskau spomínati neráčíme; kromě těch, kteří jsau na důstojenství a moc naší královskau sáhli a proti nám skutečně přečinili, a kteříž by ještě podle nich státi a jim předce pomáhati chtěli, k těm se podle náležitosti a slušnosti i spravedlnosti zachovati ráčíme, jsauce té milostivé a dokonalé naděje k vám ke všem i k jednomu každému z vás, že jich proti nám v ničem nezastanete, nýbrž v čas potřeby nám, jakož králi a pánů vašemu, proti nim (nebo jste z vejminkami v ten závazek, „pokud by proti nám nebylo“, uvéstí se

jeho se řídil, čímž získal mu hojných protivníků mezi stavy českými, kteří jmenovitě na to žehrali, že jest cizozemec. — Obšírnější životopis jeho viz v Jirečkově Rukověti I. str. 203. — Událost, o níž Beckovský zmínku činí, vyprávěna jest u Tieftrunka str. 178. a n.

dali, ale již provinění jich proti nám zjevné a zřetelné, jakž 1547
svrchu dotčeno jest) raditi, pomáhati a při nás státi budete, a my
tolikéž, jakž toho veš dotčeno, k tomu se milostivě podáváme,
což jest předešle ve dskách bylo, že to zase obnoviti a nad řádem
a právem, nad svobodami, privilegiemi království českého ruku
naši královskau držeti a toho obhajovati ráčíme. A což se polo-
žení sjezdu na den sv. Víta nyní příštího na hrad pražský dotýče,
poněvadž jsme my ani poslové naši k tomu sjezdu nepovolili, vám
poraučíme prikazující, aby ste na ten sjezd ke dni sv. Víta ne-
sjižděli; neboť my vám milostivě připovídáme, že z království
českého nevyjedeme, leč prve všem stavům sněm obecní neprodle-
vající položíme a to všechno, co se svrchu píše, vyřídíme, a což
by našeho i království českého a stavův dobrého a užitečného
bylo, jednati ráčíme, tak že sobě žádný ničehož slušné do nás stě-
žovati nebude míti. I znajíce jistau a milostivau vůli naší býti,
nepochybujeme o vás všech i o jednom každém obzvláště že se
v tom ve všem, jakž svrchu dotčeno, poslušně, jako věrní pod-
daní naši, zachováte, a my vám to vsi milostí naší královskau
zpomínati i nahražovati ráčíme. Dán v Litoměřicích v pátek po
slavném Hodu Soslání Ducha sv. léta 1547. a království našich
římského 17. a jiných 21.

Ferdinandus.

Henricus ¹⁾ burgravius Misnensis
R. Bohemiae cancellarius scripsit.
G. Žabka ²⁾.

Když ten mandat po království českém rozeslán a čten byl, <sup>Čechové se
kořili,</sup>
mnozí do Litoměřic k Ferdinandovi králi jeli, při něm se omlau-
vali a milosti žádali. Vyslali také i Pražané z prostředku svého
některé, které však J. Ml. krátce odbyl pravě, že s nimi o to na
hradě pražském rozmlauvati chce, aby se toliko zase domů navrá-
tili a jeho příjezdu očekávali.

Dne 11. měsíce června, v sobotu po Božím Těle, ve vsi Hru- <sup>Matka šesto-
ro dětí sa-
bila.</sup>
šovanech, mli za Žatči, jedna matka šestero svých vlastních dětí,
dvý pacholátek a čtvero děvčátek, sekerau jich hlavičky stínávši,
zamordovala. v sklepe jedno podle druhého položila a zavolavši
manžela svého, jemu je ukázala, řkauc: „Pohleď milý manželi, jak
jsem moje i tvoje děti dobře opatřila.“ Pro ten ohavný skutek ta

¹⁾ z Plavna.

²⁾ Jiří Žabka z Limberka, královský sekretář.

1547 svých dítek mordýřka hned následující pátek z Žatče vyvedena byvši za živa zahrabána a kulem probita byla.

Král Ferdinand do Prahy přijel.

Dne 2. července král Ferdinand, maje při sobě několik tisíc zbrojného lidu pěšího i jízdného, do Prahy před samým večerem přijel a od nejv. auředníkův a saudecův zemských, též od Moravanův, od Slezákův i od Lužičanův slavně byl vítán. Kteréhožto času velká baurka od lidu obecného, jehož se tehdáž v Praze veliké množství nacházelo, zdvihati se začala proto, že němečtí vojáci s králem do Prahy příchozí několik děl neb vojenských kusův do brány, na pražském mostu při Menším Městě stojící, postavili a je k Starému Městu, jako by do něho ihned stříleti chtěli, obrátili; ale ta baurě od osob auředních časné upokojena byla. On král také o svém do Prahy příjezdu obyvatelům plzeňským písebně dal věděti. A Pražany dne 4. července ke dni osmému ¹⁾ na hrad pražský písebně obeslal.

Baurě jiné v Praze.

Opět dne 5. téhož měsíce dne auterního nové zbaurení lidu v Městech pražských bylo, neboť královští vojáci při Menším Městě pražském mlejn Novoměstských ²⁾ opanovali a mnoho škod v něm z dělali. Novoměstští, k nimž se mnoho obecného lidu přimísilo, proti témuž mlejnu příkopy sobě vyházeli, na ně děla vytáhli, z nich na vojáký Němce stříleli, a jiní, zdělavše sobě z vorův po řece cestu, k dobývání toho mlejna se hotovili. Němci také střelbau Novoměstským několik hodin pořád odpor činili, až na ně noc překvapila, a oni v noci z toho mlejna se vyhostili.

Kusy na břehy i na ostrov vytaheny.

Také toho dne Pražané staroměstští mnoho kusův pod most na ostrov u špitála Křížovníkův s červenau hvězdau i na břehy proti hradu pražskému postavili a tak se hotovili, jako by na nepřitele udeřiti měli. Také oni mnoho sedlského lidu zbrojného do svých měst pustili.

Husati Čechy pobíli.

Následujícího dne vzešel opět veliký pokřik, že se husari s jízdným lidem Augusta, knížete saského, který tehdáž do Prahy přijel, přes řeku Vltavu u vsi Libně přeplavili a sedlákům jak u Libně tak u Malešic i jinde velké škody činí. Lid obecní o tom uslyšeje, po nich se s velkau chtivostí a bez řádu, nemaje žádného vůdce, s padesáti jízdnými ven z Prahy pustil, a ti, byvše od husarův a jiného německého vojska obklíčeni, s velkau těžkostí, zanechajíce na cestě padesáte svých tovaryšův zamordovaných, sotva do Prahy zpátkem utekli; mnozí také z nich k zajetí přijdauce,

¹⁾ To jest 8. července.

²⁾ Který se nazýval: Spálený.

vypláceti se museli. Na to také ti husaři ves Bubny zapálili. Druhýho dne přátelé těla z mordovaných po vinicích, po zahradách a cestách i jinde shledavše, je s žalostí pohřbili. Toho také času Karel z Žerotína s svým lidem uherským, s kterým králi na pomoc přijel, položil se u Prahy na Špitálsko. I vida to nějaký zeman z Krupy (?) ¹⁾ a domnívaje se, že by těch Uhrův nevelký počet byl, sebral něco sládkův a jiných řemeslníkův a s nimi z Prahy vyjda na Uhry (jichž tisíc bylo) udeřil a tak zvítězil, že zanechaje on přes sto na bojišti z mordovaných, s ostatními do Prahy utíkatí musel tak nešťastně, že od svých v tom utíkání na kusy rozsekán byl.

1547
Ves Bubny
zapálena.

Husaři opět
Čechy mor-
dovali.

Dne 8. měsíce července, v pátek na sv. Kiliana, když Pražané všech třech Měst, totiž primasové, purgkmistři, konšelé, starší obecní z měst jak z Starého tak Nového pražských po stu osobách předních z obce, z Menšího pak města čtyřeceti osob, dle obeslání na ně dne 4. téhož měsíce písebně od J. M. Kské. učiněného, na hrad pražský se sešli, bylo na ně zavoláno a k nim řeč z poručení J. M. Kské. skrze pana Václava z Ludanic na Chropini, hejtmána margkrabství moravského, učiněna, že J. Mf. římský, uherský, český atd. král ráčil jim Pražanům poručiti oznámiti, jestli jsau se podle toho obeslání J. M. Kské. zachovali a všickni v tom počtu se postavili, aby to oznámili.

Pražané u
hrad pražský
volání, po-
stavili se.

Otázka na ně
učiněna.

I dána od nich ode všech tato odpověď, že včera i onehdy, též dnes všecky osoby ty obeslati dali, aby každý kdo jest volen najíti se této hodiny před J. M. Kskau. dal, pak té naděje nepochybné jsau, že jeden každý podle toho závazku, kterým jest J. M. Kské. zavázán, tak jest se zachoval. Než co se primasa Starého Města pražského dotýče a jiných některých, kteří pro potřeby své odjeli, těch na ten čas doma není, a někteří také že jsau nemocni.

Odpověď da-
li.

Dále od p. hejtmána jest jim pověděno, že J. M. Kská., ač by byl mohl podle provinění a neslušného jich předsevzetí jinak než pořadem práva toto před sebe vzíti, než jako král spravedlivý, neráčí toho jinak před sebe bráti, nýbrž pořadem práva, aby se žádnému neublížilo a křivda nestala; to pak obeslání J. M. Kské. na ně vyslé, že J. Mf. ráčí rozkázati přechísti. I bylo to obeslání v obšírných slovech také ihned čteno, jehož datum bylo v pátek po sv. Petru a Pavlu v Litoměřicích psané, a jim všechno jich proti K. Mti. přechínění obnovováno, s tímto závěrkem: I poněvadž

Řeč k Pra-
žanům.

Obeslání čte-
no Pražan-
ům.

¹⁾ Tieftrunk str. 249.

1547 z toho všeho zřetelně a světle se rozuměti může, kterak a co jste o nás králi a dědičným pánu svým obmejšleli, jednali, působili a předse brali, protož vám poračíme přísně prikazující, abyšte v tuto středu po P. Marie Navštivení nyní příští, t. j. šestý den měsíce července v jedenáctau hodinu na celém orloji, (na prosbu těch třích měst pražských do dne pátečního, jenž byl den 8. července, takové Pražanův shromáždění od K. Mti. odloženo bylo) před osobu naší královskau, před knížaty a raddami našimi na hradě našem pražském, totiž zejména vy primasové, purgkmistři, všickni auřadové konšelští, starší obecní všech tří měst našich pražských osobně, a k tomu z Starého města našeho pražského sto spolusausedův vašich osedlých z předních osob obce a z Nového města našeho pražského také sto spolusausedův vašich osedlých, z předních osob obce a z Malé Strany čtyřyceti spolusausedův vašich osedlých, z předních osob též z obce, z prostředu vašeho vybrali a vyvolili a na místo obcí všech tří měst našich pražských ty všechny osoby beze všech a všelijakých vejmlův, na vejš psaný den a čas a v místo již určité též osobně a konečně postavili a toho se (proč jste podle jiných, kteříž se jako od stavův království českého volené a zřízené osoby postavily a podpisovaly, před se brali, v spisích vydávali, působili a jednali a k tomu zjevně mezi poddaný naše i jiné vtrušovati a vkládati pomáhali a z těch některé proti nám zbauřili a pozdvihli a některé do pole k tažení namluvili a psaní také vyslali; a tak mnohé věci a přečinění k ublížení a k zlehčení i k zaužení mocnosti, vrchnosti a důstojenství našeho královského dopustiti a sami to činiti a toho se podjiti směli) všeho zpravili, a my se v tom slušně a spravedlivě zachovati ráčíme. Tím se spraviti budete moci. Dán v Litoměřicích v pátek po sv. Petru a Pavlu, apoštolů Božích, léta 1547. a království našich římského 17. a jiných 21.

Po přečtení takového obeslání on p. hejtman margkrabství moravského Pražanův před J. M. Kskau., před knížaty a raddami královskými stojících se tázal, chtějí-li co k tomu promluviti, že jim toho J. M. Kská. příti ráčí. Pražané všech tří měst dle obeslání přistojící mezi jinými věcmi králi také to promluvili, že podle takového od J. K. Mti. položeného času teď před J. M. Kskau. jako věrní J. M. Kské. poddaní poslušní v pokoře se stavějí. A poněvadž po všechny časy J. M. Kskau. vždycky jsau krále a pána k sobě milostivého seznali, než na tento čas uznávají, že J. M. Kská. vedlé toho obeslání hněv k nim máti ráčí,

Protož co se koliv v tom čase zběhlo a jim podle osob některých z stavův tohoto království pod pohrůžkau přihodilo, a tak cožkoliv od měst pražských proti J. M. Kské. se přečinilo, a proč J. M. hněv svůj k nim nésti ráčí, v tom ve všem, jako králi a pánu svému nejmilostivějšímu, se na milost i na nemilost dávají, poníženě a poddaně se vši pokorau prosíce, že J. M. jich králem a pánem milostivým nyní i na časy budaucí býti ráčí, připovídajíce, že oni k J. M. Kské. na časy budaucí věrně a poddaně se chovati i budaucí své k tomu vésti chtějí, poníženě ještě prosíce, aby s J. M. Kskau. v žádný saud, jako s pánem svým, nevcházeli. Na to oni Pražané arciknížete rakauského, též jiných knížat a radd J. M. Kské., při K. Mti. tu na saudu sedících, za přímľuvu prosili, aby J. M. Kská., pán jich nejmilostivější, je Pražany na milost i na nemilost přijíti ráčil, a oni že toho arciknížecí Mti., J. Mtem. knížatům, pánům auředlníkům a saudcům zemským i jiným všem se vždycky odsluhovati chtějí. To pověděvše, hned všickni k zemi se nížice, poklekli.

1547
Pražané na
milost i na
nemilost se
dávají.

Za přímľuvu
žádají.

I bylo hned skrze téhož hejtmana margkrabství moravského k nim promluveno, že by J. M. Kská. rád tomu býti ráčil, aby oni Pražané své nevinny, ač mají-li které, ukázali, aby se žádnému nic neublížilo. A tu opět jiný list dosti obšírný čten byl, v kterém se mnohá proti králi J. Mti. těch Pražanův provinění nacházeti, což oni slyšice a vinni se býti znajíce, na milost i na nemilost zase se dávali a až k zemi se snižujíce poklekli. I promluvil k nim on pan hejtman, že J. M. Kská. jich pokoru, kterau před J. Mti. dajíce se vinni, ráčil jest viděti, také z spisů obvinění jich jest vyrozumíno; pročež kdyby J. M. Kská. spravedlnosti a nemilosti užívati chtěl, v jaké by pokuty upadli, to aby povážili. Však J. M. Kská. na přímľuvu arciknížete J. Mti., knížete Augusta, jiných knížat a radd J. Mti., též auředlníkův a saudcův zemských zde přítomných, je Pražany na milost i na nemilost bráti ráčí; zatím aby oni do světnice saudné poodstoupili, kde jim oznámeno bude, na jaký spůsob J. M. Kská. je přijímati ráčí. A v té světnici oni přes noc zůstati museli. Druhého pak dne sobotního ráno následující artikulové jim poddáni byli, s tím doložením, ujmou-li je, že budau mocti milosti dojíti, pakli neujmou a k nim nesvoľejí, spravedlivého trestání že neujdau.

Nevinny své
aby předná-
šeli.

První pak artikul byl, aby všechny obecní statky a důchody, jací by ti a na čem koliv by byli, J. M. Kské. postaupili; druhý artikul, aby se z těch smlauv, které jsau na minulých nepořádných sněmích podepsali a zpečetili, skutečně propustili;

1547 třetí, majestaty a všechna obdarování, svobody, na čem koliv ty záležejí, aby J. M. Kské. odvedli, tak aby J. M. Kská. svobodu míti ráčil, je buď změnit, opravit neb ujit, aneb zase dát, navrátit a jich potvrdit; čtvrtý, aby všechna práva, jaká koliv mají, jimiž se buď sami, neb obecní starší, aneb všechna obec řídila a řídí, také složili; pátý, posudného jeden groš aby dědičně do komory královské platili; šestý, děla, ručnice, prachy i jiné všechny vojenské nástroje aby do domův radních snesli a svezli a odtud na hrad pražský odvésti dali. — Nato někteří do vězení vzati, jiní pod jistým závazkem propuštěni a ostatní jinam vedeni byli.

Dne 20. téhož měsíce července, když J. M. Kská. s raddami svými na saud se posadil, při něm po pravý straně seděl arcikníže rakauské Ferdinand, syn J. M. Kské. Z pánův seděli: Václav z Ludanic na Chropini, hejtman margkrabství moravského, Perthold z Lipého, nejv. maršálek království českého, Hanuš z Lichtenšteina a z Nyklšpurku, jinak z Mikulova, též Dětrich ¹⁾ z Kunovic; z rytířstva seděli: Václav Tetaur z Tetova, nejv. písař margkrabství moravského, Přemek z Vičkova, podkomoří téhož margkrabství, Jan Kropáč z Nevědomí; a ti všickni byli z margkrabství moravského. Z margkrabství Horních Lužic byli tito: z pánův: Krištof purgkrabí z Donína; z rytířstva: Oldřich z Nostic, doktor, Hanuš z Šliben, Mikuláš Mečerad, Hauk z Maxen. Po levý straně při J. M. Kské. seděli: osvícené kníže Václav, kníže Těšínské; z knížetství slezského z pánův seděli: Joachim Malcan, Vavřinec z Drahotauše, hejtman knížetství Opavského, Jan starší z Freidentalu ²⁾, komorník téhož knížetství, Baltazar starší z Kytlic a Baltazar z Biberšteina; z rytířstva téhož knížetství seděli: Mathiáš Logan ³⁾, hejtman knížetství Svídnického a Javorského, Jan Pošádovský, hejtman knížetství Opolského a Ratiborského, Jan Plankner, sudí v knížetství Opavském, František Kecerský z Rottnerku, Hanuš Gotš, kanclíř knížetství Svídnického a Javorského, a Jiří Šveinichen. Z margkrabství pak Dolních Lužic byli: Petr z Rodštoku ⁴⁾ a Vavřinec Knor, doktor. A tak bylo všech těch osob na saudu s J. M. Kskau. sedících dvadeceti a sedum.

Voláno bylo
na Viléma
Křineckého.

Toho již jmenovaného dne 20. července, když jsau se ti vši-

¹⁾ U Tieftrunka (str. 256.): Jětřich.

²⁾ Či z Vrbna.

³⁾ U Tieftrunka: Log.

⁴⁾ Správně: Rodenštoku.

ckni na saud s J. Mtí. králem zasadili, voláno bylo na Vilíma Kríneckého z Ronova, který když se ani po prvním ani po druhém ani po třetím volání nepostavil, v středu po Rozeslání ss. apoštolů obeslání J. M. Kské. na něho vyšlé jest čtěno v ta slova, jako se čtlo na Pražany. Po přečtení toho obeslání vejpověd na něho čtěna byla, že on Vilím Krínecký z Ronova jakožto neposlušný, zlý člověk a svévolný poddaných J. M. Kské. buřič, poněvadž nad povinností svau jest se zapomenul a takového nešlechetného přečinění a znamenitého J. M. Kské. vrchnosti a mocnosti ublížení i hrozného aurazu královského důstojenství jest se skutečně dopustil a tudy v nemilost, trestání a v spravedlivý hněv i v pokutu J. M. Kské. upadl, z těch tehdy příčin on Vilím Krínecký podle všech práv čest, hrdlo i statek svůj jest propadl a ztratil. Stalo se na hradě pražském v středu po sv. Arnolfu. jinak po Rozeslání sv. apoštolův, l. 1547. v přítomnosti nejjasnějšího knížete a pána, p. Ferdinanda, římského, uherského a českého a t. d. krále, jakož i u přítomnosti knížat a radd J. M. Kské. z stavu panského a rytířského.

Vejpověd na něho.

Nato hned také zavoláno bylo na Melichara Róra z Rórova, na něhož, poněvadž se on ani po třetím volání nepostavil, obeslání s takovou vejpovědí i s předmluvou jako na Vilíma Kríneckého čteno bylo.

Volání i vejpověd na Róra.

Zavoláno bylo na Arnošta z Krajků, který postavil se hned poslušně a svau omluvu, ják austně přednášel krátce, tak i obšírněji sepsanau J. M. Kské. odevzdal. I odpovědiono mu bylo, že J. Mt. král na přímělu pánův saudcův (přisedících jeho na milost i na nemilost přijímá, toliko aby nyní na stranu poodstaupil a z hradu pražského nikam neodcházel.

Voláno i vejpověd odložena na Arnošta z Krajků.

Když na Diviše Slavatu z Chlumu a z Košumberka zavoláno bylo, on svau nevinnu austně přednášel a na milost i na nemilost se dal, žádaje milosti, jakož také všech J. Mtí. pánův saudcův přítomných za přímělu prosil. I odpovědiono mu bylo od p. hejtmána margkrabství moravského, (ten p. hejtmán vždycky řeč na místě J. M. Kské. při tom saudu činil) že dle jeho ponížené prosby jej na milost i na nemilost přijímá, svau omluvu aby písebně podal a z hradu pražského neodcházel; z čehož on poděkujíc, odstaupil.

Diviše Slavata volán.

Posledně bylo jest toho dne zavoláno na Bořivoje purgkrabího z Donína, na Zdislava Vrabského, na Bernarda Barchance : na Hynka Krabici z Waitmille, z nichž jeden po druhém, kdy: volán byl, předstaupil; s každým tak jako s předešlými pokračo-

Na 4 pány voláno.

1547 váno bylo, a také každý na milost i na nemilost J. M. Kské. se odevzdal; vejpověď odložena byla.

Voláno na 5
měst.

Dne 21. července z pěti měst, totiž z Žatče, z Litoměřic, z Tábora, z Králové Hradce a z Klatov, přední osoby z obce (z jednoho každého města mimo primasa, purgkmistra, konšeldův a starších obecních padesáte osob z obce sjíti se muselo) když se na hrad pražský sešli, předkem zejména na primasa, purgkmistra, konšele, starší obecní i na ostatní měšťany z obce, jichž 50 býti muselo, voláno bylo, aby vstaupili, a tázano každé město zvlášť, stojí-li všechny osoby podlé obeslání od J. M. Kské. na ně učiněného, aby se ohlásily; po ohlášení každému městu zvlášť (neboť jedno po druhém se stavělo) obeslání přečteno bylo takové, jaké se vejš jiným pánům četlo, toliko k Žateckým doloženo bylo, že oni J. M. krále do svého města jenom v třidceti a nejvíce v čtyrydcti koních pustiti se prohlásili. Po přečteném obeslání i po obvinění každé město na milost i na nemilost J. M. Kské. se poddalo a podavše svých omluv, do světnice saundné odstaupilo.

Vejpověď
odložena.

Voláno na
7 pánův.

Dne 23. července na Kašpara Pfluga z Rabšteina na Bečově, na Jindřicha Widpocha ¹⁾, na Adama z Wartmberka a na jiný čtyry pány voláno a obeslání, obvinění i vejpověď čteno bylo; jeden každý na milost i na nemilost se dávaje, do saundné světnice odstaupili.

Voláno na
20 měst.

Dne 26. téhož měsíce, v auterý po sv. Jakubu, z 20 měst na hrad pražský volaných se sešlo měšťanův předních v tomto počtu (mimo primasa, purgkmistra a mimo starších obecních) následujícím, totiž: z obce Kauřimské 30 osob, z Českobrodské 30 osob, z Launské 30, z Kadaňské 30, z Slánské 20, z Domažlické 30, z Stříbrské 20, z Písecké 30, z Vodňanské 10, z Kolinské 30, z Čáslavské 30, z Nymburské 30, z Sušické 10, z Chrudimské 30, z Jaromířské 30, z Mělnické 20, z Mejta Vysoké (sic) 30, z Dvorské ²⁾ 20, z Poličské 10 a z Beraunské obce 20 osob. Těchto Beraunských před J. Mti. Kskau. vstaupení do čtvrtka nejprv příštího pro příčinu lidu válečného, který k potřebě J. Mti. Kské. skrze jich město přitáhnauti měl, odloženo bylo. Na ta pak města, (jedno každé obzvláštně) mimo Beraunských, když voláno a obeslání čteno bylo, jedno každé na milost i na nemilost přijato bylo a do saundné světnice odstaupilo.

Vejpověď
odložena.

¹⁾ Správně Wildpacha.

²⁾ Rozuměj: z Králové Dvora.

V pátek dne 29. téhož měsíce, když na Kašpara Pfluga 1547 z Rabšteina po vyžádaném odkladu zavoláno bylo a on se nepostavil, čteno bylo obeslání i vejpověď, že čest, statek i hrdlo ztratí. Na Václava Pětipeského z Krásného Dvoru, též na pána jiného, i na Beraunské měšťany zavoláno a obeslání přečteno bylo, všickni dle své ponižené žádosti na milost i na nemilost přijati byvše, do saudné světnice odstupili.

Vejpověď na Kašpara Pfluga.

Následujícího dne sobotního na Bohuše Kostku z Postupic na Litomyšli a na jiný dva pány zavoláno bylo a tak činěno jako s jinými, kteří na milost i na nemilost přijati byli. Toho dne na Albika ¹⁾ Šlika vejpověď, že čest, hrdlo i statek tratí, čtena byla.

Na tři pány voláno.

Dne 2. měsíce srpna Petr Velenický z Hogbrsdorffu ²⁾ po třetím volání když se nepostavil, na něho z poručení královského vejpověď čtena byla, že on čest, statek i hrdlo tratí. Dva jiní páni na milost i na nemilost přijati byli. Na Václava Daupovce, že tehdaž nemocen byl, volání odloženo bylo.

Volání na tři pány.

Dne 3. téhož měsíce na třinácte pánův bylo voláno a oni na milost i na nemilost přijati byvše, k jiným do saudné světnice odstupili.

Na 13 pánův voláno.

Když se pak tyto věci dály, dva odevření listové čeští i němečtí do všech krajův království českého i do jiných J. M. Kské. zemí, oba na hradě pražském, jeden v neděli po sv. Jakubu a druhý, v těch téměř slovích jako první, v pátek po sv. Jakubu psaní vyslání byli. V prvním listu doloženo bylo obeslání, vina i vejpověď těch pánův, kteří, totiž Vilém Krínecký, Melchior Rór a Jindřich Widbach, obeslání byvše na hrad pražský před J. M. Kskau., k saudu se nepostavili a protož čest, hrdlo i statek ztratili, všem poračejíce, aby ti tři obvinění, kdekoliv postříženi budou, vězením zaopatřeni a J. M. Kské. oznámeni byli. Druhý odevřený list na Albina Šlika a na Kašpara Pfluga v slovích stejných, jako byl předešlý list, poslán byl s tímto doložením: „Protož tímto listem naším připovídáme, kdož by koliv jeho Kašpara nám živého aneb do vězení tak, abychom ho dostati mohli dodal, té osobě aneb těm, že pět tisíc kop míšenských hotových hned dáti rozkázati ráčíme.

Vejpověď na tři pány.

V neděli po sv. Anně odevření listové do všech krajův království českého z hradu pražského na rozkaz královský poslání byli, a stavové na sněm obecní na ten hrad pražský v pondělí před sv. Bartolomějem ap. aby se sešli, napomínání byli. Ku které-

Dva páni odsouzení.

Sněm rozepsán.

¹⁾ Čti: Albina.

²⁾ P. Velemický z Hogbrsdorfu.

1547 mužto sněmu když se velké množství z stavův do Prahy sjelo, král Ferdinand dne 22. srpna, v pondělí okolo 14. hodiny, stíti dal na Hradčanech Václava Pětipeského a Bernarda Barchance z Baršova ¹⁾ z rytířstva, z Pražanův pak stíti dal Jakuba Fikara z Vratu, primasa z Starého Města pražského a hofrychtýře (jiní ho jmenují podkomořím království českého) měst královských, též Václava saukeníka z Jelenšho, primasa Nového města pražského. První dva pohřbeni byli na hřbitově sv. Apollináře na vrchu Větrovém, třetí ve vsi Hovorčici, která jemu tehdyž přináležela; a čtvrtý u sv. Štěpána velkého v Novém Městě pražském při kapli Všechn Svätých. Hynek z Waitmille sotva byl vyprošen. Jiní z panstva i z rytířstva na statcích i na penězích trestání a někteří dotud vězením stížení byli, dokud svých dědičných statkův v manství nevedli; jako Kostkovi z Postupic vzata Litomyšle, Brandejs nad řekau Orlicí. též Nový Hrad v manství zapsány byly. Městům pak jak pražským tak i jiným nejenom statky pozemské, ale i privilegia a svobody vzaté a málo které zase jim navracené byly ²⁾. Ještě také mnohá města i na penězích pokutována byla a je v dvou nedělích složití musela, nechťce větší pokutu na sebe uvaliti. Ta pak města jsau následující:

^{Města také na penězích trestaná.} Beraun dáti musel 2000, Brod Český 2000, Chrudim 1000, Čáslav 2500, Domažlice 3000, Dvůr Králový 500, Jaroměř 2000, Králový Hradec 8000, Kaurim 2000, Kolín 1500, Kadaň 3000, Klatovy 6000, Litoměřice 6000, Launy 5000, Mělník 2000, Nymburk 4000, Písek 4000, Polička 500, Slaný 2500, Stříbro 2000, Sušice 1500, Tábor 8000, Vysoké Mejto 2000, Vodňany 1500, Žatec 8000 kop míšenských.

^{Sněm v Praze.} Po vykonání těch věcí dne následujícího, v auterý u vigílii sv. Bartoloměje, sněm obecní na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda krále a stavův království českého se začal, na kterém někteří artikulové snešení byli, jako: o řádu a právu, aby to oboje svůj průchod mělo; aby se postranní zápisové a puntování od stavův nedáli a kdo by se toho dopustil, aby hrdlo ztratil; král aby sněm obecní rozpisoval; obyvatelé království českého tak se k J. Mti. králi i k dědicům jeho chovati mají, jak zlatá bulla Karla IV. a majestat Vladislava krále, též revers od J. Mti. krále Ferdi-

¹⁾ Čti: z Barchova.

²⁾ Podrobný výpočet všeho tehdyž skonfiskovaného zboží viz v našem článku: „Statky skonfiskované r. 1547. a jich rozprodávání v Památkách dílu X. str. 451. a n.

nanda léta 1545. v středu po sv. Jiljí vydaný ukazuje; privilegia a svobody království českého aby se přehlídlly, napravily, svázaly a na Karlšteín dovezly a tam v kaple Božího Umučení, kde prve bývaly, složily; posudní minulého roku svolené pod pokutau uloženu aby se králi dávalo; žádný z lidí sedlských, i kteří by usedlí nebyli, z stavu pak městského po den sv. Václava z ručnicemi aby nechodili, ani nejezdili, pod pokutau na sněmu léta 1524. vyměřenu; usedlýmu s ručnicí pro obranu po cestě jíti se nezbraňuje. Stav pak panský a rytířský do tohoto artikule se nepotahoval. Co se čeledi, drahoty a řemeslníkův dotýče, komisaři aby z každého kraje od stavův voleni byli; erbanunk neb dědičná smlauva mezi tímto královstvím a mezi Mauricem, kurfirštem saským atd., aby byl obnoven; pováleči, chodci a pastýři, kteří mnoho zlého zhárstvím páchali, aby v zemi trpeni nebyli atd. atd.

Následující čtvrtek druhé sněmovní vznešení na stavy při témtž sněmu od krále učiněno jest, a mimo již položených artikulův tito ještě přidání byli: aby král auřady zemské rozdával; nedovoluje se každému kde by chtěl slaužiti; za živnosti krále jiný korunován býti může¹⁾: král mocnosti své kdy a kterak užívati může; odvolání saudu dvorského a komorního má před krále jíti; koruna česká zdaliž na Karlšteíně jest, aby tam komisaři vyslání byli; zřízení zemské nové i staré aby se srovnaly; Plzeňští, Budějovští a Austští nad Labem, poněvadž králi vřdycky věrni byli, na všech obecních sněmích, přímlovách, raddách i ve všechném, k čemuž by stavové povoláni byli, hned po primasích aneb purkmistřích Starého i Nového Města pražského hlas, místo a stání aby měli, a také tak od stavův svoleno bylo²⁾.

Vznešení
královské na
stavy.

Ferdinand, z Boží milosti římský král, rozmnožitel říše, uherský, český a t. d. král atd. Oznamujem tímto listem všem:

Jakož jsau Pražané i jiná města naše v království českém času nyní minulého před osobu naší královskau, knížata i raddy naše, které jsme tehdaž z margkrabství moravského, z knížetství slezského a obojího margkrabství Horního i Dolního lužického v znamenitým počtu zde na hradě našem pražském při nás míti ráčili, od nás obesláni byli, aby se některých přečinění a provinení, kterých jsau se proti nám, pánu a králi svému dědičnému,

Plzeňští, Bu-
dějovští a
Austští po
Prahaueb.

Plzeňští, Bu-
dějovští,
Austští na
sněmu hlas,
místo a stá-
ní mají po
Prahaueb.

¹⁾ Viz str. 19.

²⁾ Viz k tomu Dra. J. Čelakovského článek: „Postavení vyslaných královských měst na sněmích českých a spor měst Hory Kutné, Plzně a Česk. Budějovic o přednost místa a hlasu na sněmě“ v Čas. česk. Musea r. 1869. a 1870.

1547 dopustili, zpravili a očistili: ale když jsau týž Pražané a jiná města naše před námi na obeslání naše postavili, nevědíce se, kterak toho, což obeslání naše na ně vyšlé, v sobě obsahovalo. v nejmenším spraviti a očistiti, nám jsau se všeckny, stojíce tak před námi, na milost i na nemilost poddali, kteréž jsme, vzhlednauce na přímluvu nejjasnějšího arciknížete rakauského Ferdinanda, syna našeho nejmilejšího, i také důstojných biskupův olomauckého ¹⁾ a vratislavského a osvěceného Václava, knížete Těšínského, tolikéž i nevj. auředníkův, saudcí zemských i radd našich z království českého, margkrabství moravského, knížetství slezského a obojího margkrabství lužického a na ponížené, pokorné, rysoké prosby týchž Pražanův a jiných měst našich podlé jich takového nám na milost i na nemilost poddaní přijíti a k nim jsme se dále, pokudž jsme za slušné a spravedlivé uznali, zachovati ráčili.

I poněvadž jsau se opatrní primasové, purgkmistři a konšelé i obce měst našich Plzně, Českých Budějovic i Austí nad Labem, věrní naší milí, k nám, jakožto k králi a pánu svému dědičnému, předešle i nyní věrné, upřímné, právě a stále chovali a majíce oni mnohá protivenství, příkoří a auzkostí od jiných, proto jsau se ničehož toho, jako jiná svrchu psaná města naše, proti nám nedopustili a takového přečinění a provinění aučastni se neudělali, kdež chtíce my jiným k dobrému příkladu, aby nyní psaná města naše: totiž Plzeň, České Budějovice a Austí nad Labem pro jich věrnost a stálost, kterauž jsau k nám z povinnosti upřímně zachovali a napotom zachovati povinni budau, milost a štědrotu naši královskau v skutku od nás seznali, s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím, s raddau knížat a jiných věrných našich milých, mocí královskau v Čechách svrchu psaným Plzeňským nynějším i budaucím, tuto zvláštní milost naší královskau učiniti jsme ráčili a tímto listem činíme: Aby hned po dnešní den po primasích aneb hned po purgkmistřích Starého a Nového měst našich pražských tíž Plzeňští nejprvnější hlas, místo a stání v sněmích, v přímluvách, v raddách i ve všech jiných věcech, k čemuž by kdy povolání a potřebování byli, mívali. Protož prikazujem všem obyvatelům a poddaným naším, kteréhož by koliv stavu, řádu, povahy

¹⁾ Tehdejší biskup olomúcký Jan z Doubravky obecně Dubravius zvaný zvláště velikou zásluhu sobě získal stálým nabádáním k mírnosti proti odbojným stavům. Viz o něm Jirečkovu Rukověť I. str. 157., obšírný životopis A. Rybičkou sepsaný v Čas. česk. Musea 1878. a některé zprávy Beckovského o něco nížeji položené.

neb povýšenosti, a vzlášť Pražanům i jiným městům království 1547
našeho českého, věrným milým, abyšte jmenované primasa, purgk-
mistra, konšely i všelikú obec města našeho Plzně, nynější i bu-
daucí, při tomto obdarování a vzláštní milosti a štědotě naší
královské, jim od nás pro jejich dobré, chvalitebné, věrné a stálé
k nám chované učiněné a dané měli, drželi a neporušitedlně nyní
i na budoucí věčné časy zachovali, žádných v tom jim překážek
a hyndruňkův nečiníce, ani komu jinému činiti nedopauštějíce,
pod uvarováním hněvu a nemilosti i skutečného trestání našeho
královského, dědicův našich i budoucích králův českých jináce
nikoliv nečiníce. — Tomu na svědomí pečeť naši královskou,
k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. — Dán na hradě našem
pražském ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, apoštolu Božím, léta Páně
1547. a království našich římského 17. a jiných 21.

Ferdinand.

Henricus burggravius Misnensis
Bohemiae Cancellarius
J. Žabka.

Při konci tohoto sněmu na žádost stavův na tom sněmu
shromážděných pozůstali vězňové mnozí propuštěni byli, někteří
však podle svého zasloužení z měst pražských vypovědění a někteří
skrze popravního mistra vymrskáni byli. — A tak tento Čechův
pád v pravdě nazvati se může stavu městského pád!

Král Ferdinand v sobotu po sv. Františku vydal přísahu
i také instrukcí, podle které by se hejtmané pražských měst řídit
mohli. Podobně jinou instrukcí i přísahu vydal svým královským
rychtářům i starším obecním. Toho pak královského rychtáře
nyní obyčejně císařským rychtářem jmenujeme.

Tohoto 1547. roku dne 27. ledna měsíce ráno před svítáním
Anna (na křtu sv. nazvána Alžběta), uherská a česká královna,
Vladislava krále dcera, Ludvíka, krále uherského, sestra, krále
Ferdinanda manželka a císaře Maximiliána II. matka, dne čtvrtého
po porodu dítěte patnáctého, dcerušky své Johanny, paní pobožná
a velmi milosrdná, na hradě pražském umřela; jejížto smrti celá
země česká opravdově želela, poněvadž ona byla pravá matka ná-
rodu českého, zvláště chudých lidí. Poznávajíc ona, že umříti
musí, chytila se hrdla svého manžela, prosíc ho s pláčem, aby byl
na Čechy laskav. V neděli před Hromnicemi, dne 29. ledna mě-
síce, okolo 20. hodiny na hradě pražském v kůru sv. Víta při
hrobu Karla IV. s velkým pláčem všeho lidu, majíc ona věku
svého 43 léta, 6 měsícův a 19 dnův, a v manželstvu 25 let, 8 mě-

Sláva měst
českých
klesla.

Prísaha i in-
strukci dána
hejtmanům
pražským i
rychtářům
královským.

Královna
Anna ze-
mřela.

Prosila své-
ho manžela,
aby na Čechy
byl laskav.

15⁴ sícův a 22 dnův trvajíc, pohřbena byla ¹⁾. Král Ferdinand s synem svým Ferdinandem, arciknížetem rakauským, a s arcikněžnami, dcerami svými, v černém oděvu za mrtvým jejím tělem šel a k hrobu je doprovázel. Páni čeští, Moravané, Rakušané i jiní páni přítomni byli a před márami korunu i jiné k korunování potřebné věci nesli; černým sukem všudy v kostele pražském sv. Víta i v pokojích královských obestříno bylo a od toho času, svědčili pamětníci, Čechové staří, že obyvatelé království českého po svých rodičích a přátelích smutek neb černý dlouhý oděv počali nositi ²⁾. — Ta královna Anna témuž hlavnímu kostelu pražskému mnohý kalichy, ubrusy a mešní raucha darovala, z nichž také mnohé vlastníma rukama stříbrem, zlatem a perlami krásně ozdobené zhotovila a tak sobě ten Boží dům oblibovala, že nikdež jinde, toliko v něm pohřbena býti nechtěla.

Kohylky.

Dne 22. srpna měsíce tak jako minulého roku velké množství kobylek k Praze i do Prahy přiletělo.

Bludnici
bratři z Čech
vypovědění.

Na poručení královské vydán, také po všech krajích poslán byl odevřený list, mocí jehož král Ferdinand všechny zbory Bratrské, pikhartské i jiných bludníkův zavírali rozkázal. Také z paterého panství, kteráž mezi jinými některým českým pánům pro ten minulého roku zprotivený výstupek pobrána byla, totiž z panství Litomyšlského, Brandejského nad Labem, z Chlumeckého, Bydžovského a z Turnovského všechny ty bludníky bratrské atd., roty, kteří buď k straně pod jednau, buď k straně pod obojí přistoupiti nechtěli, ze všech svých zemích tím listem král vypověděl.

Z Čech se
stěhovali do
Polska.

Kterí k víře samospasitedlné, katolické, přistoupiti nechtěli, ti poradivše se vespolek, do Polska v třích rozdílných haufích odešli. První hauf byl Litomyšlských, Bydžovských a Chlumeckých s vozmi více než šedesáti, majíce pospolu do pěti set duší, a šli skrze hrabství Kladské a hořejší Slezsko; druhý hauf byl Brandejských a Turnovských některých při vozích padesáti, bylo duší okolo třích set, ti šli přes Krkonošské hory a Dolní Slezsko; třetí hauf šel tauž cestau, maje při sobě ostatní díl Brandejských. Ti všickni v polském městě v Poznani se shledali. Odtud opět na poručení krále polského vyhostiti se museli a do Prus s povolením knížete Albrechta, markrabí brandeburského, (k němuž oni před sebau

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 49.

²⁾ Dačický (Paměti I. str. 82.) klade počátek nosení smutku do roku 1558., když prý císař Karel V. zemřel a Čechové viděli, jakým způsobem Ferdinandův dvůr nad úmrtím jeho truchlí.

svý posly vyslavše, toho tam se. přestěhování svobodu sobě ob- 1547
jednali) všickni se přestěhovali, kdež oni v Královci od luteran-
ských kněží byvše examinováni (měliť oni také svý kněží s sebou,
mezi nimiž přednější starší byl kněz Matěj Sionský¹⁾ za bratří
poznání a přijatí jsau. I vykázano jim bylo několik měst, v nichž
by se oni osazovali, totiž: Žoldava, Kvidzina, Gardia, Daubravno
atd.²⁾ — Když se to proneslo, že mnozí bratrští kněží s poslau-
chači svými v Čechách se ještě zdržují, poručení bylo, aby ti Bra-
trští kněží jímání byli, což oni uslyšíce, někteří do Moravy, která
v tu baurku pojata nebyla, ustaupili, a jiní v Čechách předce zů-
stavše, v skryších taky podzemních i v rozličných jamách (od těch
jam také oni potom Jamníci nazváni byli) se ukryvali, ve dne ne-
vycházeli, toliko v noci, a svý spoluhludníky, po domích tajně roz-
traušený posluchače navštěvovali a to za několik let tajně tak tr-
valo. Tři z těch bratrských kněží předce postižení a do vězení
dání byli. Jan Augusta, Bratrského bludu biskup a přední Bratr-
ských kněží starší, Jakub Bílek, téhož Jana Augusty pomocník,
a Jiří Izrahel, správce Turnovského zboru bratrského. Tento Jiří
Izrahel z hlubokého na zámku pražským žaláře utekl a do Prus
za svými pospíšil. Jan Augusta byl za nějaký čas Luterovým učed-
níkem, k němuž Luter častá psaní a on také k Luterovi posílával.
Ten Jan Augusta i tak s ním pomocník jeho Jakub Bílek třikráte
v Praze mučení, v žaláři pražským až do léta 1564. vězení a po- 1464
tom z Čech i z dědičných zemí vypovědění byli.

Jamníci od-
kud nazváni.

Tři chyceni
a mučení.

V auterý před sv. Václavem na hradě pražským Ferdinand
král potvrdil zlatau bullu Zikmunda císaře a krále Vladislava list
Plzeňským obyvatelům a to s vědomím císaře Karla V., aby oni
Plzeňští svobodně a bez překážky všelijaké v království českém
i v jiných zemích našich, po vši říši svaté po zemi i po vodě, na
jarmarky, trhy a kupectví i po jiných potřebách svých jezdit
a všelijaké obchody své provozovati mohli a moc měli, nedávajíce
a neplatíce nikdy žádných cel a mejt, ungeltův, ani potrzného a ji-
ných k němu podobných daní na jarmarcích a trzích a k tomu,
aby po již psaných potřebách a obchodech svých, kterauž by se
jim koliv cestau a silnicí v království našem českém líbilo a zdálo,
jezdili, tak jakož táž bulle zlatá a majestat krále Vladislava, slavné

Plzeňští od
všech cel a
mejt osvobo-
zení, také od
ungeltů atd.

¹⁾ Známý obyčejně pode jménem bratra Macha.

²⁾ Viz Historii o těžkých protivenstvích církve české str.
93. a n.; Gindelyho Geschichte der böhmischen Brüder I. str. 308. a pak
329. i n.; Život Jana Augusty dle vydání Fr. Šumavského str. 6. a n.

1547 paměti, i potvrzení předkův našich a naše, tolikéž i J. Mtí. nynějšího císaře v sobě to všechno šířeji zavírá a obsahuje atd.

Plzeňští svobodní
na 4 léta.

Oni Plzeňští na sněmu ten čtvrtek po sv. Jakubu, ap. Boží, na hradě pražském minulého 1546. roku držaném podvolili se dáti králi Ferdinandovi z své dobré a svobodné vůle posudní, totiž: z každého větele neb sudu starého i bílého piva 1 groš bílejší za 4 léta pořád zběhlá, s tau však vejmkau, aby to jich dobrovolné svolení k žádné ujmě jich privilegiím, svobodám, vejsadám býti nemá nyní i na časy budaucí, což jim také on král svým listem na hradě pražském v středu den sv. Václava léta 1547. potvrdil.

Hřbitov nový u Plzně.
1414

Král český Václav Lenivý dne 12. září měsíce 1414. roku dovolil obyvatelům plzeňským dvůr i pole blíž města Plzně koupiti a na těch místech nový pohřeb neb hrobku pro svá mrtvá těla způsobiti.

Sedění i hlav
na sněmu
dostali Plzeňští Budějovští Kutnohorští.

Toho 1547. roku, když z velké milosti Božské ona ohavná smlauva a spuntování v Šmalkhald (Foedus Schmalchaldicum) před tím snešena i stvrzena, potom nenadále byla roztržena a při Labi řece vojsko kacířské bylo poraženo, král Ferdinand obeslal před sebe na hrad pražský k přísnému hrdelnímu saudu všechna ta města království českého, která na pobídnutí Pražanův v též šmalkhaldské spuntování se vpustili a do listu od týchž Pražanův po království poslaného sebe pojíti dali. Tři města jediné vyňal též král: Plzeň, České Budějovice a Austí nad Labem, poněvadž, jak dokládá v listu za tau příčinou Plzeňským daném¹⁾, k pánu a králi svému upřímně, pravě a stále se chovali a majíc mnohé protiventství, příkoří a auzkosti od jiných, proto jsau se ničehož toho jako jiné nedopustili a takového provinění aučastna se neučinili. Těžký proces se valil na sprotivilá města, ten ale klemenci královská na vznešené přímluvy, zvlášť, jak sám vyznává, biskupův holomúckého a vratislavského milostivě ulevila, že strach a hrůza na mnohých, trest ale na malém jich počtu jest.

Byl tehdaž holomauckým biskupem a knížetem Jan Dubravius, rodič plzeňský, zvláštní ozdoba vlasti své i české historie, kterého prozřetelnost Božská z věrného města k ukrocení spravedlivého hněvu královského proti městům, jenž od věrnosti se uchylili, v ten čas slušně zbudila. Vlasti pak jeho Plzni král Ferdinand následující milost za túž věrnost její udělil, aby hned po primasích aneb purgkmistřích Starého a Nového Měst pražských

¹⁾ Viz výše str. 167.

nejprvnější hlas, místo a stání v snémích, přímlovách, raddách i 1547
ve všech věcech, k čemuž by kdy stavové povolání byli, mívala.
— Jest jisté a v pravdě k povážení o Plzni to, co sám král Ferdinand v jiném listu jí uděleném vysvědčil, že čím byl kdy těžší a strašnější stav a způsob království tohoto, tím zřejměji se ukázala a vydařila jejich upřímnost, tak že divu není, co týž král o sobě dokládá: Častěji (prej) myslí vděčnou a dobrotivou sobě rozpakujeme jich vznešenou mysl, věrnost a stálost; a syn jeho Maximilián, že týž pan otec jeho až do posledního ducha svého jich opravdivě milovali; jenž i tu znamenitou chválu připojuje, že potomci vždycky se snažili, aby věrnost předků nejen vyrovnali, ale jak nejvíc možná i převýšili.

Zásluhy ty štědrosti svau toho času odměnil i nejvyšší biskup Řehoř, toho jmena třináctý, který předně vzal jest v svau a sv. Petra i Stolicе sv. římské katolickau ochranu a protekci Plzeň se všemi jejími právy a jurisdikcí a pak ji vložil do štítu kříž zlatý na třech vrších větvemi olivovými ozdobených s oným vítězným Constantina Velkého nápisem: In hoc signo vinces, což se podnes v erbu města stkví a Plzeň z toho honosí, že máje hlavní částky štítu svého od římských papežův udělené, zvláštní dcerau stolice apoštolské sluje. — Ita MS. regiae, catholicae semperque ecclesiae sanctae romanae regiaeque fidelis Plsnae urbis testantur.

Léta 1434. dne 30. máje měsíce stalo se slavné ono vítězství 1434

katolíkův nad Husity, Tábořany, Sirotkami a ostatní zběří kacírskau, a vyhlazení jsau ti, skrze které sláva království českého klesla a koruna ozdoby jeho zhyzděna a zmařena byla. První Plzeňští (jak svědčí Bartoloměj Drahonice ¹⁾ v své kronice) v šiku katolíkův na nepřátely udeřili, vozy jich rozrazili, tudy cestu k vítězství způsobili a po téhož dosažení, které se jim zajaté dostali, tu kdež podle Crugeria na týž den 30. máje jiní své zajaté propaustěli, Plzeňští své do stodol shromáždívše, všechny spálili. Byla jest čtyřikráte Plzeň po ty strastné husitské časy obležena: předně skrz Žižku léta 1421. za čtyry neděle; po druhé léta 1427. od roty jeho za jeho ještě živobyť (sic), pak po zdechnutí za třetí léta 1431. a poslez nejtěžším obležením léta 1433. od více než čtyřycíti tisíc mužův, které za 10 měsícův, totiž od 13. Julii 1433

V ochranu papežskou Plzeň vstala.

Kaeti čestí od Čechův katolíkův poražení.

Plzeň obležena čtyřikráte.

1421
1427
1431
1433

¹⁾ Či z Drahyne. Kronika jeho vydána byla v Dobnerových Monum. hist. I. a přídavky některé v Starých letopisech jakožto text E, životopis jeho v Rukověti I. str. 169.

1547 až do 8. Maji následovního 1434. roku trvalo, sklíčena a vybojována (sic), což poněvadž všichni takměř historikové vypsalí, tuto opakovati bylo by obsírně. Jak ale po vše to čtveré obležení obyvatelé hrdinsky se chovali, v pravdě nemohlo žádné péro tak jadrně vypsatí, jako sám císař Zikmund v své zlaté bully Plzeňským vydané vypsal, kdežto i latinského jazyku tuto přeložené svědectví jeho sluší přivést: „Ejhle“, (dí on po obsírné předmluvě chválu věrnosti v sobě obsahující) „když v našem království českém kacífstvo wiklefiťské, falešným učením zlé paměti Jana Husa a Jarolíma (sic) ¹⁾ opojené, bázni Páně se spustivše v duchu zvrtohlavém svatosvatau katolickau víru, na pevné skále Krista utvrzenau, svau ošemetností a bludným podnětem vyvrátiti, sukni Spasitele našeho neššívanau psími zubami roztrhati, též vinici Pána Boha zástupův jako lítá zvěř a divoký kanec rozsápati, pak stádo věrné Kristovo nakaziti i z cesty spasení v osidla uvéstí se snažilo, a kacíři Bohu a lidem oškliví, církvi zprotivili, netoliko velebnému jmenu Páně nestydatými ústy se rauhali, oltářní Svátost, našeho putování potravu, i ostatky svatých nohami šlapali, kostely poškvrnili, poškvrněné prachem a popelem položili, obrazy Spasitele našeho a svatých jeho rozkotali a nad všelikau zvěř ukrutnější křesťanskau krev v číši své zlobivosti střebivše, jako oně hlozďí, od něhož vyšel oheň a strávil veškeré neslužné stromoví, meče své bezbožnosti v střeva věřících obrátili, nýbrž i samé jméno katolické vyhladiti chtějíce, ani věku, ani pohlaví odpustivše, těla svatých a Bohu oddaných kněží, řeholníkův a pannen nad povahu lidskau ptactvu nebes a šelmám země k roztrhání zanechali; mezi těmi nešlechetnými a proklatými činy, které ani jazyk vypraviti, aniž péro může vypsatí, rozšířivše tíž kacíři svých nešlechetností podolky, zastřili osten své nepravosti proti poctivým purgkmistru, raddě a měšťanům města našeho Plzně, jakžto slauhám Krista a čtvrhrannému základu víry svaté nepohnutému, též město častěji i opačené a množstvíkrát silnou zbrojnau rukau oblehli, přes dny, měsíce i leta obležené sklíčili, náspy a všelikými záseky i v nově vymyšlenými nástroji válečnými, ze všech stran vystavenými, obehnali, šturmy každodenní činili, po samé krvi a bezživotu týchž věrných žízníce: ale pravení naši věrní Plzeňští, který ačkoliv zrození a krev městské sprostnosti splodila, vždy hořící pravé víry vraucnost podle věna mnohých ctností urozené na rytířstvo Kristovo pasovala, ani v myslí své přestra-

¹⁾ Čti Jeronyma Pražského.

šení, ani v srdci lekaví, jakžto bojovníci zmužili a rekové silní 1547
 pro jméno Krista v pancíř víry se oblekše a v požehnání Páně
 mocné své ruce proti týmž nepřátelům k silnému boji vztahše i
 bedra svá mečem přepásavše, netoliko týmž kacírům, jenž posléz
 zhusta je oblehli a odechnutí nedali, zmužile se opřeli a odolali,
 nýbrž jakožto vznešení bojovníci kotvu své naděje v Bohu, jehož
 čest se hájila, utvrdíce, když jsme my jim, byvše v římské říši a
 vzdálených od nich místech postavení, žádným succursem neb po-
 mocí přispěti nemohli i beze vši jiné pomoci, krom věrných církvi
 a nám rytířův a panoší v kraji Plzeňském, kteří nepohnutau stá-
 lostí od týž smrduté poškrvny zůstali osvobozeni, v hladu i žízní,
 vedru i horku i v nesčíslné nauzi a bídě, vnitř i zevnitř, ač je
 vnitř hlad bryzl, zevnitř oheň a meč nepřátelský hubil, tak se
 Boha přidrželi a vraucnými srdci k slitování pohnuli, že v síle
 pravice jeho odpuzené kacíře zahanbili a v moci Ukřížovaného za-
 hanbené, nelitostivau smrtí podmanili, tudy v silné a vraucné či-
 stotě setrvavše i v kořenu nepohnuté víry upevnění jsauce, sebe
 tak silnými a mocnými bojovníky a rytířmi býti dokázali, že vztek-
 lost kacířskau skrotili a z nebes daným vítězstvím triumf častěji
 (díky Bohu) proti nim obdrželi, ano tak je zděsili a snížili, že
 jméno Plzeňské v ústech kacířských ustavičně hořkne, od pravých
 ale křesťanův za takové statečné činy a věrné skutky hodnau
 chválan na věky zvelebovanau býti zasluhuje.“ — Dokládá nato
 mnohé jiné chvály, když jim nadání a milosti uděluje a vyznává,
 že nemůže jim skrze žádné privilegium jich zásluhy vyrovnati,
 cokoliv jim pak uděluje, to jen na znamení své milosti a pro ně-
 jaké okráhnutí jich, které (prý) z celého srdce nad jiné miluje,
 jim činí. Poklad jistě drahý a základ vši plzeňské slávy a hodno-
 sti. — Ita MS Plsnense apud me per notarios publicos copiatum
 de verbo ad verbum sonat.

Tohoto 1547. roku bílých grošův 24 začalo vcházeti do jed-
 noho rejnského, a jeden groš ten bílý držel v sobě 15 denárův
 malých, to jest půl třetího nynějšího krejcaru. Do jedné kopy
 míšenské 30 bílých gr. vchází. Tři velky peníze platívali jeden
 krejcar, a tři malé peníze vcházivali do jednoho troníku.

(Groš bílý co
platil.

Kopa míšen-
ská má 30
bílých gro-
šův.

Velký a ma-
lý peníz.

Kapitola čtvrtá.

Ostatní příběhové za panování Ferdinanda krále i jeho na císařskou stolicí vyzdvižení.

1546

Appellací na
hradě praž-
ském usta-
novena.

V pátek léta 1548. na den sv. mučedníkův Fabiana a Šebestiana Ferdinand král na hradě pražském appellací ustanovil a jisté raddy ze všech stavův království českého nařídil, přidaje i doktory v právích učený, k nimž netoliko z Prahy a z jiných měst království českého ale také z margkrabství moravského, z knížetství slezského a z margkrabství obojích Lužic odvolání se brali, a potom již aby žádný ani do Prahy ani do Magdeburka ani do Lipska ani z země nikam jinam (jakož prve bývalo) neappelloval, ani na naučení a na slepý ortele neposílal. Nejprřednější při té appellaci z pánův radda byl Ladislav Popel z Lobkovic, pán na Chlumci, dvoru krále českého maršálek; po něm pak při tom auřadě sedějí stavu panského titi páni: Ludvík Bezručický z Kolovrat, hejtman Nového Města pražského, Jindřich Planský z Žeberka, hejtman Menšího Města pražského; z stavu rytířského byli titi: Adam Řepický z Sudoměře a na Řepici, podkomoří královny a hejtman Starého Města pražského, Petr Bechyně z Lažan na Piččně a Albrecht Kaplíř z Sulovic. Doktoři v právích a raddy dvorské při té appellaci byli: Ludvík Šradyn, Vavřinec Knor z Roznrotů, Gerhard z Cejcha a Křištof Kleklér. Z Starého a Nového Města pražského obyvatelé byli titi: Mistr Tomáš z Javoříce ¹⁾, Blažej Nožička, Jan Pamfilius a Jan Lukáš ²⁾.

Oheň v Pra-
ze na Pořiči.

Dne 21. července měsíce v sobotu vyšel oheň v Novém Městě pražském v osadě farní sv. Petra na Pořiči, od něhož Saukenická ulice vyhořela a jiných domův mimo tý ulice více nežli třidceti; všechněch pak 50 shořelo. Následujícího pak dne na den sv. Máří Magdaleny v čas velkého kázání shořela škola při tom farním

¹⁾ U Tieftrunka (str. 344). z Zavořice.

²⁾ Tamže Lukeš. Viz ostatně Schmidtův spis: Geschichte des böhmischen Appellationsgerichtes seit dem Jahre 1548.

kostele i jiných 15 domův i s dvorem Křižovníkův s červenau 1548 hvězdau až k bráně Pořícké, jinak k Špitálské; po osmi dnech opět v tom sausedstvu čtyry domy shořely.

V středu před Povyšením sv. Kříže, dne 12. září měsíce, město Jaroměř s kostelem i s vším, což v zavření bylo, vyhořelo a celé v popel obráceno bylo. Jaroměř vyhořela.

Maximilián, Ferdinanda, krále českého, syn, který také po svém otci učiněn byl císařem toho jména Druhým, jsa mládenček v pobožnostech a v všelikých cnostech dobře zvedený, přítomnýho 1548. roku do Španihel od svého otce poslán a řiditelem (sic) téhož království učiněn byl, jemuž k pomoci a k raddě dáni byli vážní a rozumní páni. Dne jednoho dostana on zprávu, že okolo města Granada řečeného mnoho jelenů se nachází, vyjel s některými dvořeníny nato místo, aby sobě nějakou kratochvíly učinil. Sotva se honba začala, velký jelen Maximilianovi se ukázal, kterého zhlídna, hned za ním na koni tak prudce i daleko pustil, až svý dvořany i toho jelena ztratil, z čehož velmi tesklivý býti počal, věda o tom velmi jistě, že v těch místech mnoho zbůjníkův se nachází. I poručiv se Pánu Bohu blaudil po lese, hledaje svých dvořeníkův i na ně častěji volaje, až do večera žádného se dovolati nemohl. V tom nenadále spatřiv jakausi chatrnau pastýřskou chalupu, k ní pospěšil, pastýře šedivce, aby mu nocleh dal, prosil i také vyprosil; protož ihned s koně staupil, do pastušky vešel a v ní pět osob mimo starce pastýře našel, neboť ten pastýř při sobě choval svého dvacetiletého syna s jeho manželkou, manželku také svou i dceru jednu dospělau a jednoho pacholka. Pastýř vida tak vzáctnýho a dobře ošacenýho hosta, snesl se s domácími, aby ho, když spáti bude, zamordovali. Manželka syna pastýřového nad tím tak krásným panáčkem srdečnou majíc litost, všelijak se o to starala, aby ho z těch nešťastných osidel smrti vysvobodila, věrně mu všeckno, co se s ním má díti, vyjevíc. Maximilián, lekna se toho, všelijak i dosti dlouho rozmejšlel, má-li se jim vyjevit, že on jest vladař království španihelského, aneb má-li se tajiti; posledně, rozváživ sobě bedlivě, že u těch zbůjníkův jeho důstojnost nic platiti nebude, ustanovil u sebe, jim se mužně, když budou chtít na jeho bezhrdlí jíti, a srdnatě brániti. Když tehdy s pastýřem, který jemu kozlový hnát předložil, skrovně povečeřel a do jakési chatrné komůrky, kde byly dvře velmi zetlelé, od pastýře byl doprovoden, aby odpočinul, našel v ty komůrce velkou, starou i dosti těžkou truhlu, ji jak mohl k dvěrům přitáhl. Je zastavil a ubezpečil, aby se na něho mordýři dobýti nemohli. O půl noci

Maximilian na stráni jedal, zbloudil.

Mezi mordýři přijel.

1548 šedivec pastýř, domnívaje se, že již ten host po cestě unavený usnul, k dvěřům přistaupil, a nemoha je odevřítí, volal na hosta, aby odevřel, že by sobě rád bílé šaty z truhly vzal. Maximilián, který neustále bděl a stráž pozornau držel, maje při sobě kord, tulich i ručnici, pastýři odpověděl, že odevřítí nemůže. Poznaje pastýř, že jeho aumysl zlý jest vyzrazený, počal ty dvěře mocně odvírat i velkým křikem okolní mordýře svolávat. I Maximilián znamenav, že se s ním zle bude dítí, uchytil svou ručnici a skrze díru ve dveřích pacholka pastýřového zastřelil a vyskočiv z komůrky, synu pastýřovému nenadále hlavu stál. Pastýř, pospěšiv sobě, do lesa hbité vběhl a velkým křikem mordýře svolával; podobně Maximilián do téhož lesa zaběhna, v něm se jak nejlépe mohl ukryl. Když se pak rozednívati počalo, žádné cesty nevěda, blauditi opět počal tak dlauho, až na něho pastýřové a sedláci přišli a jej chytli. I nevěda on sobě jináče pomoci, kdo by byl, jim se vyjevil i jich žádal, aby ho před rychtáře vedli a obžalovali. Oni slyšíce kdo by byl, ulekli se a při živobyťi ho zanechali, však nevěřice, aby on jich vladařem býti měl, ruce mu svázali a k rychtáři do nejbližšího místa (kde někteří dvořané jeho, hledajíce ho, byli) jako zločince svázaného vedli; ale dvořané hned ho z rukau sedlských vzali, jemu počestnost náležitou činili a z toho se radovali, že pána svého zdravého viděli, jimž on také ihned, kterak se s ním té noci dalo, oznamoval. Chycen byl neprodleně pastýř, jeho žena i také žena zamordovaného syna, která mu zlý svého tchana i manžela svého aumysl vyzradila. Nato stařec pastýř ukrutnau smrtí byl trestán, žena jeho upálena a jich nevěsta neb synova manželka k dvoru Maximiliánovému vzata, počestně chována i od všechněch až do její smrti ctěna byla.

Pardubice
držel Per-
šteina.

V sobotu na den Narození Panny Marie 1548. roku umřel stavu panského pan Jan z Pernšteina, který se psal na Pardubicích i také tehdaž on Pardubice držel, a zanechal po sobě tři syny: Jaroslava, Vratislava a Vojtěcha, z nichž každý syn v dílu svém dostal více než deset zámkův neb hradův s několika sty vesnicemi. Vratislav věrně slaužil zemi i králům českým, pánům svým, všecken téměř statek svůj utratil, totiž: Mezříč nad řekau Oslavau, Třebíč, Hrušovany, Židlochovice i jiná mnohá města. Jaroslav své všechny statky utratil, mimo Pardubic, ačkoliv i na tom městě a panství pardubském dosti mnoho dluhův bylo, to pak město potom císař Maximilián II., král český, ujal a dluhy za téhož Jaroslava Pernšteina platiti poručil. Tento pan Jaroslav umřel a po sobě žádných potomkův nezanechal. Vojtěch, třetí

Pardubice
vzal Maxi-
milian.

bratr, byl pán velmi bohatý a držel Prostějov, Plumlov, Pernštejn, 1548
Litomyšl, Landskron, Landsperk a j., a ten umřel ve čtvrtek po Paprocky in
památce Rozeslání sv. apoštolův léta 1561. Po jeho smrti všechny speculo Mo-
ty zámky a města dostaly se vejš jmenovanému p. Vratislavovi, et 32.
jeho bratru, tehdaž nejvyššímu kancléři království českého, který 1561
léta 1581. umřel. 1581

Tehdejších časův v Pernšteinských horách velmi hojně rudy stříbrné i
zlaté se ukázaly. stříbrné i
zlaté rudy
pernštejn-
ské.

Vejš jmenovaného Jana z Pernšteina otec byl jest Vilím z Pernšteina a na Helfenštejně, někdy nejvyšší[hofmistr království českého; umřel ten pondělí po neděli Provodní 1520. roku a 1520
v Daubravnickém, blíž zámku Pernšteinu, moravským kostele byl pohřben; o němž ještě i to co následuje k jeho chvále musím připomenauti.

V Pardubicích nad kostelními dveřmi, tehdaž klášterskými, nyní děkanského kostela sv. Bartoloměje, následující nápis léta 1519. v kamenu pro budaucí paměť vytesán byl: Vilím z Pernšteina a na Helfenštejnu byl hofmistrem nejvyšším království českého dvadeceti osm let, potom úřad odevzdal Vladislavovi, králi uherskému a českému, pro nedostatek zdraví i let svých. Ten tento zámek i toto město (Pardubice) vystavěl i klášter tento ku pohřbu rodu svému udělal, ač se kdo z toho rodu chce tu klásti; neb pohřeb starodávní, dědičný, kterej způsobili předkové moji, v markrabství moravském se nachází v Dubravniku u Pernštejna. WYLIM Z PERSSTEINA A NA HELFENSSTEYNIE M^o. V^o. XIX°. Pardubské město, zámek i klášter dostavěti dal. 1519

Kanovníci řeholní sv. Ciriaka s červeným křížem a s srdcem svůj klášter mívali v městě Pardubicích při kostele sv. Bartoloměje, jimž také kostelíček sv. Jiljí přináležival, kamž oni léta 1332. od rytíře Arnošta z Hostiny uvedeni a dostatečně nadáni byli. Po těch Ciriacích dostali ten klášter i sv. Bartoloměje kostel s kostelíčkem sv. Jiljí připojeným Františkáni konventuální, jinak bratři Menší sv. Františka Serafinského, jimž potom p. Vilím z Pernšteina a na Helfenštejně nový klášter i kostel Zvěstování P. Marie v témž městě Pardubicích 1516. roku založiti a vystavěti 1516
dal i dostatečně nadal. Kostel pak sv. Bartoloměje s kostelíčkem sv. Jiljí připojeným za farní, potom také za děkanský byl vzdvižen.

Jakož obyvatelé plzeňští, buď v městě Plzni neb na jiných předměstích usedlí, krom podruhův a těch, kteří by řádně a man-
želsky splozeni nebyli, od všech cel, mejt, ungeltův a j. v jich Plzeňští aby
a jinými
spolky v ob-
chodech mlti
mohli.

1548 obchodních osvobození byli, jakž se to v minulým roce zde spatřuje vyjádřeno ¹⁾, však s jinými cizími aby spolky a tovaryšstvo v svých handlích pod ztracením toho obdarování neměli. Král pak Ferdinand svým listem, v městě Augšpurku v neděli Květnau tohoto 1548. roku psaným, takové spolky a tovaryšstvo v obchodech těm Plzeňským dovolil s jinými provozovati, s tau vejminkau, aby oni Plzeňští žádný cla, mejta, ungelty a j. nedávali, ti ale, kteříž by Plzeňští usedlí nebyli, takový cla, mejta atd. aby dávali povinni byli všudy, pod ztracením cti, hrdla a propadením všeho statku.

Léta 1549. Ferdinand král s arciknížetem Karlem, synem

1549 svým, z Augšpurku dne 18. měsíce ledna v pátek v dvamecítmou hodinu do Prahy se navrátil a ode všech třech stavův království českého, též od měst pražských slavně vítán byl; také proti němu duchovenstvo s slavnou processí z kostela sv. Víta vyšlo, jej vítalo a uvedše ho do téhož hlavního kostela, Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme, se zpívalo. Když pak oba J. Mti., jak Ferdinand král, tak i Karel arcikníže do svých pokojův vešli, na mostě pražském i také na bráně všechny ohňové se pauštili, také na tý bráně proti Křížovníkům s červenou hvězdou z švihovek ²⁾ a v zámku z děl velkých se střelelo.

Obnovená
rada v Mě-
stech praž-
ských.

Po několika dnech v Starém i v Novém Městě pražským on Ferdinand král skrze své komisaře radu obnoviti rozkázal. Komisaři z panského stavu byli: Zdislav Berka, nejvyšší hofmistr království českého, a Jan mladší z Lobkovic. Z rytířského pak stavu byl Jiří Gerštorf, podkomoří, a Petr Kotek ³⁾, královský prokurator, a všickni v svých auřadech potvrzeni byli.

Kněh hand-
lír z Prahy
vymrskán.

Toho také času obžalován byl u Ferdinanda krále jeden kněh-handlír, že proti přísné před dvěma lety na obecném sněmu pražským záповědi hanlivé obrážečky, knížky a těm podobné věci prodával, dne 9. měsíce února v sobotu z hradu pražského skrze všechny tři města pražská vymrskán byl, a jiných handlířův kněh i tišcův všechny krámy se přehledaly, zdaliž by co takového zapověděného měli, aby podobnou pokutou trestáni byli.

Maximilian
za čekanice
království
českého vo-
len.

Ferdinand král obeslal stavy království českého ke dni 14. února na hrad pražský k sněmu a na něm stavy žádal, aby Maximiliana, nejstaršího jeho syna, který tehdež v Španihelích

¹⁾ Viz str. 175.

²⁾ Ein Geschütz. — Brandlovo Glossarium str. 340.

³⁾ Rozuměj: Chotek z Vojnína na Budenicích a Vraném.

vladařem byl, za krále českého (jemuž také podle spravedlnosti, 1549 jakožto dědiči to království po smrti otce svého náleželo, neboť stavové čeští pro uvarování mnohých roztržitostí, které se obyčejně po smrti krále dály, na tom se jednosvorně již dávno snesli, aby nejstarší syn krále českého dědicem a čekancem téhož království byl) přijali, však s tau vejmínkau, aby on listem svým se zavázal, že v živobytí otce svého s královstvím českým nic říditi nechce, ale toliko pauhým titulem krále českého spokojen býti chce, dokavad by po smrti otce svého na to království dosazen nebyl; dříve pak, nežli by na království české měl býti korunován, že taky chce dle povinnosti předešlých králův českých všechna privilegia, obdarování a svobody stavům českým potvrditi. Kdyby pak on za živobytí J. Mti. pana otce svého v království české jakýmkoliv způsobem uvázati a je říditi chtěl, obyvatelé království českého aby mu v ničem poslušni nebyli. S těmi vejminkami stavové téhož Maximiliana za čekance království českého přijíti svolili, jestli se jim on také i v tom uvolí, že on dle své možnosti v Čechách, aneb kdyby se to pro důležitau příčinu státi nemohlo, aspoň nedaleko od českého království osobně bydleti bude. Žádali také stavové Ferdinanda krále, aby on k těmž svému nejstaršímu synu některé z stavu panského i rytířského pány do Španihel poslal, kteří by při něm bydlíce, jej v české řeči cvičili. — Když tedy on Maximilian dne 19. února za čekance neb za krále volen a následujícího dne vyhlášen byl, s tau novinau hned z Čech do Španihel Jindřich z Waldšteina k těmž Maximilianovi poslán byl. Stavové pak polovičných důchodův po dvě leta dáti se uvolili, k pomoci na svadbu téhož Maximiliana, též na svadbu dvauch jeho sester, totiž: kněžny Alžběty, která zasnoubena byla králi polskému Zikmundovi Druhému, a kněžny Anny, která zasnoubena byla Albrechtovi, knížeti bavorskému.

Stavové království českého na sněmu v Praze dne 14. února shromáždění Ferdinanda, krále svýho, žádali, aby kněží pod jednau, též kněží pod obojí způsobau lidu podávající obesláni byli a s nimi se o to jednalo, aby to oboje duchovenstvo jednosvorně k papeži o nového arcibiskupa, který by kněžstvo jak pod jednu, tak i pod obojí světiti mohl, psalo, a král aby jemu obydlí i dostatečné vyživení z své královské komory české jemu dal, však aby on arcibiskup rozený Čech byl, žádné pozemský statky sobě neosoboval, je sobě nekupoval, ale natom dosti měl, co by mu král z své komory k dostatečnému vyživení ročně dáti nařídil; také aby se žádného jiného auřadu neužímal, toliko aby ducho-

Čekance království českého k čemu jest zavázán.

Arcibiskupství aby se vyzdvihlo.

1549 venstvo pod jednu i pod obojí světíl a nad nimi pozorné oko měl, aby oni v dobrém řádu a svornosti živi byli. Král, jich žádost vyslyšeje, odpověď jim dal, že o to všemožně pečovati bude, aby království české arcibiskupem zaopatřeno bylo, poručiv 12 artikulův katolických, které ti, jenž pod obojí způsobou tělo a krev Krista Pána přijímali, jako by bludní byli, zavrhovali, skrze katolické doktory vysvětliti ¹⁾. — Nato on král dsky království českého přehlížení začal a jednoho z ingrossatorův, Buriana Medeka ²⁾, v pátek po sv. Matěji dne 1. března stíti dal, že ho v jedné lsti, které se při svém auřadu dopustil, on sám král postihl.

Ingrossator
stít.

Pražanům
některé věci
navracené.

On král v pondělí po neděli Křížové dne 7. máje měsíce opět Pražanům některá předešlá obdarování k obecné jich měst potřebě navrátíl.

1547 Podobně on král obyvatelům Kutnohorským nejenom jich v letu 1547. skutečné provinění, na prosbu jich i na přímlovu Ferdinanda, arciknížete rakauského, a jiných vzáctných pánův milostivě odpustil a je na milost přijal, (poněvadž oni z nedorozumění a jsauce od jiných k tomu přibrožení, v takové provinění přišli) ale také mnohá jim téhož 1547. roku odňatá obdarování a svobody zase navrátíl i dvojím listem utvrdil, z nichž jeden dán byl na hradě pražským v středu na den sv. Diviše a druhý dán byl na témž hradě v středu dne sv. Havla roku přítomného 1549., je přitom milostivě opatřice, aby takové jich provinění na jich obyvatelův Kutnohorských dobré pověsti a poctivosti k žádné škodě a ujmě nyní i na časy budaucí a věčné nebylo, a tím od žádného člověka oni nařikání, obvinění a hanění, pod uvarováním hněvu a nemilosti královské i skutečného trestání, býti nemají.

Zvon velký
na věži praž-
ského koste-
la sv. Víta.

Veliký zvon nákladem krále Ferdinanda slitý na věži při kostele sv. Víta na hradě pražským dosavad visí, a na něm se tento latinský nápis čte: Serenissimus ac invictissimus princeps dominus, dominus Ferdinandus Rom. Hung. Bohemiae etc. rex, infans Hispaniae, archidux Austriae etc. hanc campanam fundi jussit ob remedium et salutem animae suae, ac serenissimae Annae, reginae, conthoralis suae charissimae, filiae Wladislai olim regis

¹⁾ Náboženský sném o srovnání se o volbě nového arcibiskupa skutečně byl potom držán téhož r. 1549. v den památky sv. Barbory (4. prosince), jakž snešení jeho v Lobkovické bibliotece v Praze dosud zachované ukazuje. Mluví se o témž snému též v Pamětech Mik. Dačického I. str. 77. a sice od Ondřeje Dačického, jenž jakožto posel Kutnohorských osobně se jeho zúčastnil. — Viz též Gindely Gesch. d. b. Brüder I. str. 350. a násl.

²⁾ Čti Medka z Valdeka. Dačického Paměti I. str. 77.

Hungariae et Bohemiae. Sit Deo optimo, maximo honor, laus et gloria per omnia. — To jest: Nejosvícenější a nejpřemoženější (sic) kníže pán, pan Ferdinand, římský, uherský, český atd. král, infant španihelský, arcikníže rakauské atd., tento zvon slíti dal k spasení své duše a nejosvícenější Anny, královny, manželky své nejmilejší, dcery Vladislava, uherského a českého krále. Buď Bohu nejdobrotivějšímu a nejmocnějšímu čest, chvála i sláva na věky! Ten pak zvon, jakž se v památkách nachází, váží 200 centnýřův a 20 liber a jest slitý l. 1549. od Tomáše Jaroše v městě Brně rozeného ¹⁾. Ta pak nynější věž při kostele sv. Víta na hradě pražském, na který ten zvon visí, před tím nešťastným ohněm, který v létu 1541. velké škody v Menším Městě pražským i na Hradčanech, podobně také na témž pražským hradě učinil, mnohem vyšší byla, nežli dosavad jest; neboť ona, poněvadž od toho ohně velkau zkázu vzala, jakž se to na ní dosavad spatřuje, mnohem nižší jest učiněna, když velký její díl hořejší zbořiti se musel.

Ve čtvrtek po sv. Školastice na sněmu, který držán byl na hradě pražským v přítomnosti samého krále, snešení a nařízení o řemeslnících, o čeledi, o nádenících i jiných potřebných věcech svoleno bylo. A byly z každého kraje k tomu tři osoby voleny, totiž jedna z panského, druhá z rytířského a třetí z městského stavu. Kraj pak Hradecký, Boleslavský a Chrudimský spolu se snesly; kraj Plzeňský, Podbrdský a Rakovnický také společné snešení učinily; kraj Prachenský, Bechyňský a Vltavský spolu se sjednotily.

Kraj Kaučimský a Čáslavský a kraj Litoměřický, Žatecký i Slánský pospolu o čeledi, nádenících, kterak se jim platiti má, snešení učinily, které takto zní:

Jakož jest na sněmu obecným, kterýž držán byl na hradě pražským při přítomnosti J. M. Kské. l. 1547. v auterý u vigilii sv. Bartoloměje, apoštola Božfho, jeden artikul položen, aby stavové osoby z každého kraje, jednu z stavu panského, druhau z stavu rytířského a třetí z Pražan a měst volili, a ty aby s J. M. Kskau. to vyhledávaly a řídily, co se čeledi všelijaké, přístavní ²⁾ i nádenní, též drahoty řemeslníkův dotýče, ti aby všickni na slušné míře, při čemž by jeden každý slušně i spravedlivě zůstaven a zachován býti mohl, postaveni byli tak, jakž ten artikul v sobě šře to obsahuje. Ty pak osoby z krajův, týmž sněmem volené, sjevše se k jistému dni, s povolením J. M. Kské. některé artikule z strany

Sněm v Praze o řemeslnících a j.

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 335.

²⁾ Čeled na určitý čas najatá. — Brandlovo Glossarium str. 275.

1549 některých nádenníkův a čeledi sepsavše, na místě jsau postavily a některých věcí k dalšímu uvážení podložily. A protož J. M. Kská., pán náš milostivý, maje péči a bedlivost o všechny poddané, aby v lásce a v svornosti přebývali a svých živností, jsauce v dobrém pokoji a řádu, užívati mohli, tolikéž všeckna čeled aby slušnou záplatu míti a svým hospodářům s vděčností slaužiti mohla, neráčil jest toho pominauti, aby, což by ještě v těch artikulech stavům potřebného bylo, nemělo doloženo býti, nýbrž J. M. Kská. při sněmu, kterýž držán byl na hradě pražském u přítomnosti J. M. Kské. léta 1549. ve čtvrtek po sv. Školastice, ráčil jest týž artikul strany čeledi a řemeslníkův, drahot a nádenníkův opáčiti a v týž sněm za jeden artikul rozkázati dáti, do téhož sněmu doložiti a osoby z stavu panského a rytířského, z Pražan a z měst z každého kraje jmenovati, a ty aby se k neděli Provodní sjely, sjedauce se na tom seděly a v to, což jest prve sněmy nařizeno, s pilností nahlédly, a bylo-li by ještě co v kterém artikuli potřebného, to napravití moc měly i také se k tomu přičinily, aby v tomto království českém jednorodná míra jak obilní, rybní, loket i váha aby jednorodná byla.

A protož ty osoby z stavův sněmem volené, u přítomnosti pánův královských komisařův, předně z strany čeledi na tom jsau se snesly, aby čeledin obojího pohlaví, kterýž by chtěl přes pole robotování jakéhokoliv díla kde přistávati a slaužiti, aby od svého pána list pod jeho pečetí neb auředníkův jeho měl a tím dokázati mohl, že s povolením svého pána odšel. A kdož by koliv z těch lidí robotných a sedlských u kohož koliv najatým dílem aukolním, nádením aneb přistavním slaužil a od něho se chtěl doslaužíc jinam obrátiti, ten každý s vůlí toho pána, rytířského člověka, Pražan, města aneb měštěnána aby odšel a od něho, u kohož slaužil, aby pod pečetí list vzal. Takový čeledin, který by u měštěna slaužil a doslauže odjíti chtěl, tedy ten měštěnin má oznamiti purgkmistru i konšelům a osobu má jmenovati, jak se jest v službě choval oznamiti a jemu aby list fedrovní dán byl žádati; podobně sedlák svého čeledína odcházejícího má u pána neb auředníka svého opověditi a na něj list zachovající vzíti a bez takového listu žádnýho čeledína žádný hospodář pod propadením tří kop grošů českých do služby nemá vzíti, ale k takovému čeledínu má se jeden každý tak zachovati, jak předešle o povalecích zřízení zemským vyměřeno jest¹⁾. Žádný také hospodář svému odcházejícímu

¹⁾ Sněmy české I. str. 368.

čeledínu aneb nádenníku mzdy jeho aby nezdržoval, nýbrž nejdéle ve třech dnech po doslaužení podle smlauvy náležitě aby zaplatil; což kdyby zaumyslně učiniti nechtěl, má takový čeledín téhož svého hospodáře u své vrchnosti neb u příkázaného pána obžalovati, a kdyby ani tehdáž to učiniti nechtěl, tehdy jest povinnen takový hospodář čtvernásobně zaplatiti a všechny autraty vynahraditi. To se vše také o sirotcích i o dědičných poddaných rozumí, kteří kdyby u svých vrchností slaužice zaplacení býti nemohli, mají svau vrchnost u kterého koliv pána v tom kraji bydlicího obžalovati, a takový pán bude těm poddaným k náležité mzdě povinnen dopomáhati a proti jich vrchnosti je hájiti. Čeledín, když do služby přijde, má list jeho k sobě hospodář vzíti a u něho doslaužíc, chce-li odjíti, má jemu hospodář jiný list pod pečetí dáti, tak jak již dotčeno jest. To se také tak o příchodných cizozemcích rozumí. A co se čeledi neb nádenníkův, kteří by zjednání neb v službě nebyli, dotýče, těm a takovým všem, jak domácím tak cizozemcům, od sv. Jana Křtitele až do sv. Vavřince svoboda se dává, aby se mohli jednati a dělati u kohož by koliv chtěli bez listův, poněvadž toho času ve všech krajích díla nejpilnější jsau; ale pod ten čas sv. Vavřince aby žádný hospodář takového dělníka neb nádenníka, kterýž by listu od pána svého neměl, déle u sebe nezdržoval, pod pokutau tří kop grošů českých.

Nyní následují krajové, v kterých jak se komu platiti má.

Kraj Hradecký, Boleslavský a Chrudimský společně se snesly, aby čeledi a nádenníkům ke stravě takto placeno bylo:

Sekáčům na travách nejvíc po dvauch groších bílých a na votavách po půl druhým groši bílým ke stravě; sekáčům kosau hrabičnau na vozimém obilí nejvíc po půl čtvrtým groši bílým, na ječmeních a na ovsích po půl třetím groši bílým aneb nejvejš po třech bílých a na hráších po půl druhým groši bílým. Hrabačkám a nakládačkám na obilí po půl druhým groši bílým a vázačům po dvauch groších bílých. Žencům při počátku na žitech po půl druhým groši bílým a potom nejvíce po dvauch groších bílých, žencům na pšenicích po 2 groších bílých aneb po $2\frac{1}{2}$ groši a nejvíce po 3 groších bílých. Řezáčům, kteří slámu řeží času podzimního a zimního, od sv. Václava až do sv. Jiří po $1\frac{1}{2}$ groši bílým a času letničního, od sv. Jiří až do sv. Václava, po 2 groších bílých. Item jestli by na sta řezal, tedy dáno jemu býti má od sta strychův 6 grošů bílých. Mlatcům od sv. Václava až do sv. Jiří po 5 penězích bílých a od sv. Jiří až do sv. Václava po

1549 1 groši bílým aneb nejvíc po 8 penězích bílých. Nádeníkům při městech, městečkách neb dvorích času zimního po 5 penězích bílých a času letního po 1 groši aneb nejvíc po 8 penězích bílých placeno býti má. Tesařům a zedníkům: mistrům dobrým po $2\frac{1}{2}$ groši a nejvíc po 3 groších bílých ke stravě od sv. Jiří až do sv. Václava, a jich tovaryšům po 2 groších a nejvíc po $2\frac{1}{2}$ groších bílých dobrému; a zase od sv. Václava až do sv. Jiří mistrům po $2\frac{1}{2}$ groších bílých a jich tovaryšům po $1\frac{1}{2}$ groši bílým a nejvíc po 2 groších bílých a jich přidavačům v letě po 9 penězích bílých a v zimě po 1 groši bílým. — Kterí pak řemeslníky a nádeníky bez stravy jednájí, ti mají každému na osobu po 1 groši bílým místo stravy přidati. — Toto se však v těchto zde položených tří krajích vymínuje, jestli že kde v kterých městech od starodávna vznikli (sic) jsau méně dělníkům na den platívati, než se v tomto vyměření ukládá, to se při tom obyčeji zanechává. Co se pak čeledi přístavné, na čem by která jednána býti měla, dotýče, poněvadž jsme se o to snést nemohli pro rozličnost krajův, prací a míst, kdež někde víc a někde míň obyčej a zvyklost dávati mají, toho jsme při tom zanechali, aby jeden každý podle hodnosti čeledína a starobylé zvyklosti své čeleď sobě jednal jak může, však žádný toho nad míru aby nenadsazoval.

Krajové Plzeňský, Podbrdský a Rakovnický tento zřízený řád o nádenících a jiných nájemních držeti mají.

Čeledi, která se do roka jedná, i také nádeníkům podle vyměření dole psaného takto se ke stravě platiti má a nic vejšeji, vše na groš bílý počítajíce, totiž: Šafáři, kterýž by měl nápravy i jiné potřeby, což k hospodářství náleží, dělati, dáti se má ročně 4 kopy grošů českých, zapluhaři půl čtvrtý kopy gr. česk., šafáře půl druhý kopy gr. a 10 gr. bílých, děveče dospělé anebo kuchaře půl druhý kopy grošů, kravaři 2 kopy gr. bílých.

Sekáčům s kosami na těžkém díle obilí po 3 groších bílých a na travách po 2 groších bílých, na ovse po $2\frac{1}{2}$ groši bílém, pak kteří v letě s vidlami na lukách sena i votavy skládají, po jednom groši bílém. Řezáčům, kteří slámu řezí, od sv. Jiří až do sv. Václava po 2 groších bílých a od sv. Václava až do sv. Jiří po 9 penězích bílých; kteří pak na sta řezaninu řezí, od sta strychův 6 grošů bílých; hrabáčům po 5 penězích bílých; žencům po 2 groších bílých a na ovse po $1\frac{1}{2}$ groši bílém. Vazačům a nakládačům obilí po 9 penězích bílých, sekáčům na votavách po $1\frac{1}{2}$ groši bílém a hrabáčům po 5 penězích bílých. Mlatcům a jiným všem

nádeníkům od sv. Jiří až do sv. Václava po 9 penězích bílých 1549
 a od sv. Václava až do sv. Jiří po 5 penězích bílých. Zedníkům
 a tesařům od sv. Jiří až do sv. Václava po 2 groších bílých,
 mistrům po 2½ groši bílém a přidávácům po 1½ groši bílém;
 od sv. Václava až do sv. Jiří zedníkům a tesařům po 12 peně-
 zích bílých, přidávácům po 9 penězích bílých a mistrům vždycky
 o půl groše bílého vejš. — Ti pak všickni řemeslníci a nádeníci
 slušně stravau opatření býti mají, a nemá žádný mimo toto vymě-
 ření a snešení vejše platiti pod pokutau svrchu psanau. Mají také
 ti a takoví řemeslníci a nádeníci na díla svá přicházeti a dělati
 začínati nejposleze při vejchodu slunce, a z díla do západu slunce
 odcházeti nemají; v sobotu pak hodinu před večerem, aby svat-
 večr mívali, poněvadž neděle svatá jest. Viničná čeládka beze
 stravy při prvním způsobu v placení se zanechává, na podzim
 a z jara až do sv. Jiří po 2 groších bílých a od sv. Jiří až do
 podzimku po 2½ groši bílém. Na chmelnicích, na řezání chmele,
 na týčení a rytí ke stravě po 1½ groši bílém a na česání ženám
 po půl groši bílém. Kdož by koliv jaké koliv nádeníky bez stravy
 najímal, těm za stravu 1 groš bílý vejš dán býti má. — Pokrý-
 vácům na krovích cihlami po 3 groších bílých a přidávácům po
 12 penězích bílých k stravě. Poslům, kteří se v poselství pěšky
 posílají, od míle po jednom groši bílém.

Co se pak vovčákův tkne, poněvadž také oni jakožto čeled
 jsau, takové těch tří krajův snešení se stalo: mistru vovčáku aby
 se sedmá vovce v kmenu chovala; pacholku každému 46 vovec
 chovati se má a v tom počtu může míti 26 bahnic a ostatek ja-
 lových. A který mistr měl by tři haufy vovec a k těm třím hau-
 fům musel by míti tři pacholky. tomu se má dáti 30 strychův
 žita, a kdež by se toliko dva haufy vovec chovalo, tomu mistru
 dáti se má 20 strychův žita a každému mistru jeden strych hráchu,
 1 strych ječmena, 1 strych pšenice, a k většímu haufu 6 strychů
 ovsu, k menšímu pak haufu 4 strychy mistru má se dáti. A když
 ti mistři vovčáci sedmou vovci do kmene pustí, budau míti také
 sedmý užitek na vlně, skopcích, mlíku; však v neděli mlíko pa-
 cholci k svému užtku obrátiti mají. A poněvadž mistři ty pa-
 cholky na stravě chovati mají, mají se takovému mistru, který
 tři pacholky má, tři krávy a jednoho koně do káry, a který to-
 liko dva pacholky má, dvě krávy a jednoho koně do káry dovo-
 liti chovati na pomoc a k lepšímu těch pacholkův vychování, aby
 oni tím pilněji svau službu pánům svým konati mohli. A žádný
 nadto vejš nic jim dávati a platiti nemá, pod pokutau 10 kop

1549 grošů českých, a ta pokuta na takovém, kdož by v ní upadl, dobývána býti má obyčejem nížepsaným. — Než jestli že by kdo takové mistry vovčáky i pacholky neb jakau koliv jinou čeled laciněji zjednával aneb zjednati mohl, to každému svobodno jest učiniti, a na takového ta pokuta vztahovati se nemá; kteréžto nařízení má se začítí od sv. Václava nejprv příštího, a od toho času vždyckny takoví mistři vovčáci, pacholci a jiná jich čeládka, totiž od sv. Václava jednati se mají. Rybníkářům bez stravy po půl třetím gr. bíl. dávati se má denně. A chce-li kdo jaké aukoly jednati, to každý bude moci učiniti.

V kraji Prachenském, Bechyňském a Vltavském má se platiti ke stravě podle vyměření čeledi a nádeníkův a vejše nic.

Sládkovi, kterýž by u stavu panského neb rytířského jednal, tomu ročně dáti se má 6 kop. gr. bíl.

Co se dotýče těch sládkův, kteří jsau se v těch třech krajích v městech jednali, těm aby placeno bylo podle povahy a zvyklosti jich městské; nebo poněvadž v každém městě měšťané každý na osobu svou skrovně várek užívají, také v placení sládkům od nich rovnost s stavem panským a rytířským nemůže zachována býti. Než může-li kdo z stavův vyšších pod to níže zjednati a zvláště kteří by várek skrovněji užívali, cesta se k tomu nezavírá.

Šafáři do roka dáti se má 2½ kopy a 7 gr. bíl.

Pacholku, kterýž by s koňmi dělal, též ročně 2 kopy 15 gr. bíl., pacholku, kterýž by s voly dělal, 1½ kopy 22 gr. bíl., pohoniči většímu 1½ kopy, menšímu 1 kopu 15 gr. bíl., šafárce neb kuchaře 1½ kopy 18 gr. bíl., děvce 1 kopu 33 gr. bíl. Kdoby pak koliv níže pod to vyměření kterau koliv čeládku, jak by která podle věku svého zasluhovati mohla, zjednati mohl, to učiniti může.

Nádeníkům na všelikým díle i mlatcům od sv. Havla až do sv. Jiří denně po 15 penězích bílých a od sv. Jiří až do sv. Havla po 8 pen. bíl. Řezáčům, kteří slámu řezí, od sv. Havla do sv. Jiří po 1 gr. bíl. a od sv. Jiří až do sv. Havla po 8 pen. bíl. Sekáčům na senných travách 2 gr. bíl. a na votavách 1½ gr. bíl. Sekáčům na ozimním obilí i na jeři na hrabice po 2½ gr. bíl. Žencům v kraji Prachenském a Bechyňském 9 pen. bíl. a v kraji Vltavském po 10 pen. bíl. Na vázání všelikého obilí po 6 pen. bíl. a na hrabání sen i votavy po 5 pen. bíl. Zedníkům a tesařům od sv. Jiří až do sv. Bartoloměje denně po 2½ gr. bíl., a od sv. Bartoloměje až do sv. Jiří o půl groše méně každému. Tovaryši 2 gr.

bíl. Rybníkářům bez stravy na den po 2½ gr. bíl., mistru rybní- 1549
kářskému 3 gr. bíl. Na řezání chmele po 1½ groši bílým.

A tak tito všickni již jmenovaní nádeníci na jakým kolivěč
dile mají a povinni jsau na díla choditi a dělati hned při východu
slunce až do západu, jakž o tom již vejš dotknuto jest.

Co se teje mistrův vovčákův i jich pacholkův, jaké na-
řízení kraj Plzeňský, Podbrdský a Rakovnický učinil, k nim také
my přistupujeme.

Kraj Kauřimský a Čáslavský.

Této čeledi nížepsané žádni přídavkové nemají býti přidá-
vání, pod pokutau tímto snešením uloženau a vejš oznámenau;
však laciněji kdo sobě čeledína neb nádenska zjednati může, to
při vůli každého pozůstává. A protož:

Šafáři ročně má se platiti 7 kop grošů bílých, šafárce po
3 kop. gr. bíl., pluhari po 4½ kop. gr. bíl., pohoniči 5 kop gr. bíl.
Nádvorníku, který oběmi kosami dělati umí, 5 kop gr. bíl. Nádvor-
níku, který neumí sekati ani řezati, po 4 kop. 15 gr. bíl., skotáku
3 kopy gr. bíl., sviňáku 1½ kop. gr. bíl., děvce 2½ kop. gr. bíl.
Vovčáka každý zjednej podle více a méně dobytka. Řezáči, který
na sta drobnau řezanku řeže, od sta strychů 6 gr. bíl. Týž řezač
na den, když ke stravě řezá, od sv. Havla až do sv. Jiří denně
1½ gr. bíl., od sv. Jiří až do sv. Havla ke stravě po 2 gr. bíl.

Natejdníkům neb nádenským aby stravy v svátky dáváno
nebylo od času sv. Víta až do sv. Václava, na den pak těch časův
po 9 pen. bíl., týhodně 8 gr. bíl. A od sv. Václava až do sv.
Víta, kteří by v zimě přivstávali, denně po 7 pen. bíl.

Kdo v svátek stravu dává, ten od vánoc až do neděle první
postní týhodně dáti má 4 gr. 2 pen. bíl., denně po 5 pen. bíl.
Od neděle postní do sv. Jiří denně bez stravy v svátky po 6 pen.
bíl., od sv. Jiří do sv. Jana po 7 pen. bíl., od sv. Jana do sv.
Václava po 9 pen. bíl., od sv. Václava do sv. Martina po 6 pen.
bíl., od sv. Martina do vánoc po 5 pen. bíl. Co se žně obilné
i také travnaté seči v těch krajích dotýče, jakž od starodávna
bývalo, tak zůstaň a kdo jak můž zjednej a patř, nechceš-li
škodý vzíti.

Tesařům, zedníkům od sv. Matěje do sv. Bartoloměje ke
stravě 2 gr. bíl., mistru tesařskému i zednickému po 2½ gr. bíl.,
beze stravy pak jednomu každému přidati se musí po 1 gr. bíl.,
přidávají na dlhým dni ke stravě po 9 pen. bíl., beze stravy po
2½ gr. bíl. Od sv. Bartoloměje až do sv. Matěje ke stravě 1½ gr.

- 1549 bíl., bez stravy $2\frac{1}{2}$ gr. bíl. Mistru vždy půl gr. víc než tovaryši dají se musf. Přidávají k stravě 1 gr. bíl., bez stravy 2 gr. bíl. Mistři tesaři i zedníci, když by aukolem u kohokoliv dílo jednali, ani tovaryšům ani přidávacům více dávati nemají pod pokutau 3 kop grošů bílých.

Snešení tří krajův: Litoměřického, Žateckého a Slanského.

O placení nádeníkům všelijakým, mimo na vinicích kteří dělají, to se při starodávním způsobu zanechává a jeden druhého ať v tom nenadsazuje, ale mírnost užívá.

Žencům ke stravě na vozimních ječmeních denně po 2 gr. bílých, žencům na žitech a pšenicích po 3 gr. bíl., sekáčům, kteří obilí sečí, denně po 4 gr. bíl., vazačům, kteří obilí váží do snopův, 2 gr. bíl., nakládačům po $1\frac{1}{2}$ gr. bíl., sekáčům na senách 2 gr. bíl., na votavách po $1\frac{1}{2}$ gr. bíl., dělníkům na hrabání sena po 1 gr. bíl., na votavách po 5 pen. bíl.

Řezáčům, kteří řezaninu reží, od sv. Václava až do sv. Jiří $1\frac{1}{2}$ gr. bíl. a od sv. Jiří až do sv. Václava po 2 gr. bíl. Na rok kdo by takového řezáče zjednati chtěl, dá mu 5 kop gr. bíl. Mlatcům i jiným při rozličných dílech nádeníkům od sv. Bartoloměje až do sv. Václava denně 1 gr. bíl., od sv. Václava do Hromnic 5 pen. bíl., od Hromnic do sv. Bartoloměje 1 gr. bíl.

Zedníku mistru bez stravy denně $3\frac{1}{2}$ gr. bíl., tovaryši od sv. Jiří do sv. Bartoloměje $2\frac{1}{2}$ gr. bíl. Zedníku mistru od sv. Bartoloměje do sv. Jiří 3 gr. bíl., tovaryši $2\frac{1}{2}$ gr. bíl. Jestliže je kdo ke stravě zjednal, dej mistrům $2\frac{1}{2}$ gr. bíl. a tovaryši 2 gr. bíl.

Co zde o zednících jest dotknuto, to se také o tesařích má rozuměti; ale poněvadž oni více nádobí než zedníci potřebují, přidává se jim nato vejše, když dělají budau, denně po $\frac{1}{2}$ gr. bíl. Šafáři služby neb platu ročně dáno býti má 5 kop gr. bíl., šafáře $2\frac{1}{2}$ kop. gr. bíl., děvce bez všech přídavek 2 kopy gr. bíl., zapluhari dobrému neb pacholku 4 kopy gr. bíl., pohoniči dorostlému 3 kopy gr. bíl. Sladovníku 6 kop gr. bíl., mládkovi $2\frac{1}{2}$ kop. gr. bíl. Od řezání chmele a rytí chmelnic ke stravě po $1\frac{1}{2}$ kop. gr. bíl.

Co se vovčákův dotýče, to se při starobylém způsobu, jakž sobě je kdo podle velikosti a malosti dobytka zjednati může, zanechává.

Co se díla viničního dotýče, to se též při starobylé zvyklosti zůstává; však nižádnému, pod pokutau na sněmu vyměřenau, víceji se platiti nemá, než jak tuto jest položeno.

Pražané všech tří Měst o kameníciích, zedníciích, pokrýva- 1549
čích, přidáváčiích ¹⁾, tesařích i jiných nádeníciích s povolením J.
M. Kské. takové nařízení jsau učinili:

Že ti všickni před východem slunce na díla přicházeti a když
slunce počne vycházeti, dělati začítí mají, pod ztracením půl gr.
bíl., jakž artikul všech krajův nahoře psaný šíře v sobě ukazuje.
A ti všickni jmenovaní řemeslníci i nádeníci při snídání, při obědě
a při svačině toliko půl hodiny seděti mají, a když by již 23. ho-
dina udeřila teprva mají z díla odcházeti, mimo soboty a jmeno-
vitě ve dvou nedělich, když do lázně obyčej choditi mají, v kte-
raužto sobotu, nesedajíce k svačině, po 21. hodině z díla odejítí
mohli; a to se jim proto přidává, že jiný žádný den při obědě
déle sedati nemají než půl hodiny, tak jako při snídání a při sva-
čině. To se také zde vyhrazuje, aby oni řemeslníci a nádeníci
z huti neb z díla k obědu jinam neodcházeli, ale tu kdež dílo má
neb dělá, opatřiv se každý stravau, aby jedl; leč by aukolem
zjednané dílo měli, jinam k obědu odcházeti jim se dovoluje, však
tak, aby dílo hodné a stálé tomu, s kým aukol zjednal, uděláno
bylo. Co se jich mzdy dotýče, má jim takto placeno býti:

Kameníkům, zedníkům, tesařům, pokrývačům od sv. Havla
až do sv. Jiří má býti placeno denně po 3 gr. bíl., od sv. Jiří až
do sv. Havla po 4 gr. bíl.

Mistru pak zednickýmu a jakémukoliv, který čeledě svau
spravuje a sám při ní dělá, tomu se má dáti půl groše vejšeji.
Přidáváčům a jiným všem nádeníkům od sv. Havla až do sv.
Jiří placeno býti má bez všech přídavek po 2 gr. bíl. a od sv.
Jiří až do sv. Havla vše bez stravy po 2½ gr. bíl. Drvoštěpům
a řezcům, poněvadž ti nádoby své mají, jako pily klíny, sekery,
od sv. Havla až do sv. Jiří bez stravy placeno býti má po 3 gr.
bíl., od sv. Jiří až do sv. Havla bez všech přídavek po 4 gr.
bíl. Však ti žádného dříví ani nejmenšího pod skutečným trestá-
ním domů bráti nemají.

Co se díla viničného dotýče, to při starobylém pořádku perk-
mistra, po čem by on kdy to dílo sadil, zanechává se.

Čeládka obojího¹⁾ pohlaví na budačí časy od sv. Martina až do
sv. Martina jednati a tak, jak snešeno jest, jí se platiti má; jestli že by
pak který hospodář své čeledi neb nádeníku mzdu buď větší dával,
nežli snešení ukazuje, aneb zaslaužilau mzdu dáti nechtěl a jí bez
příčiny zdržoval, 10 kop gr. čes. v pokutě, jakéhokoliv stavu a po-

¹⁾ Tolik jako učedník. — Brandlovo Glossarium str. 240.

1549 volání on by byl, složití má buď tomu čeledínu pro zadržalau mzdu aneb jinému, pro usvědčení jakéhokoliv vejstupku, proti tomuto nařízení učiněnému. Co se pak řemeslníkův i také lidí robotních dotýče, kteří sobě po neděli a někdy také po svátku druhý den k zahálení přidávají a z všedního dne svátky dělají. těm aby toho trpěno nebylo, a toho kdo by se dopustil, aby vězením trestán byl. Takový pak pokuty, o nichž zde častá zmínka se děje, mají se v tom kraji, v kterém se obviněný nachází, hejtmánům krajským skládati a oni z té příčiny seděti mají ten pondělí po Smrtné neděli a ten pondělí po sv. Havlu. Pražané každý u svého hejtmána takovou pokutu skládati má atd. atd.

O měrách.

Co se mír obilných, rybných, chmelných i jiných všelikých. též váh těžkých i lehčejších, tolikéž loktův dotýče, ty a takové míry, lokty a váhy mají s pražskými srovnané býti, tak aby všudy v Čechách na strych pražský cejchovaný všeliké obilí s štrejchováním se měřilo i chmel. Děberu rybného, poněvadž se v Praze nenachází, neboť v Praze ryby na kopy se toliko prodávají, na který se ryby měřiti mají, budaucně na děber Poděbradský od starodávna užívaný všudy v Čechách aby se ryby, nasypaje plný děber, prodávaly. Než co se ospův ¹⁾ dotýče, kteréž lidé od starodávna pánům svým dávati jsau povinni, takové ospy neb desátky na ty a takové míry, jakž prve v užívání byly a na jaké od starodávna se měřovalo, dávati mají. Ty pak míry, váhy a lokte od sv. Václava konečně všickni podle pražských cejchované a měřené míti mají. Stalo se to nařízení l. 1549.¹⁾ v sobotu po sv. Žofii. Artikul pak o drahotě a řemeslnících do jiného času odložen byl.

Jaké osoby z stavův na obecním sněmu k považování a k narovnání i také k opatrování již dotknutých řemeslníkův, čeledi, nádeníkův, též k srovnání mír, váh, loktův, snešené a svolené byly a pro té příčiny na hrad pražský k neděli provodní se sjely, jsau tyto:

Z kraje Plzeňského: Petr z Švamberka na Boru, Jiřík Kokořovec z Kokořova a Vineenc Rajský z Dubnice z Plzně.

Z kraje Litoměřického: Křištof z Lobkovic na Bílině, Vilém Kamejský z Lstiboře a Jan Kotva z Litoměřic.

Z kraje Podbrdského: Mikuláš z Říčan na Hořovicích, Václav Bechyně z Lažan na Dušnicích a Jan Střelec z Berauna.

¹⁾ Osep (Schüttgetreide) — úrok obilní. — Brandlovo Glossar. str. 209.

Z kraje Žateckého: Václav Maštiovský z Kolovrat, Briek 1549 Šmohař z Rochova a mistr Mikuláš Černobýl z Žatče.

Z kraje Slanského: Wolf Bořita z Martinic na Okoři, Adam Čtinský z Čtinovsi a Jindřich Kramář z Slaného.

Z kraje Hradeckého: Jan Licek z Řismburka a na Boruhrádku, Mikuláš Dohalský z Dohalic na Veselí a Jan Damašek z Hradce.

Z kraje Chrudimského: Zdeněk Mezeříčský z Lomnice na Ledči, Jiří Přibík z Ottoslavic a Jan Korbač z Chrudimě.

Z kraje Prachenského: Heralt Kavka z Řičan na Štěkni, Adam Koc z Dobrše a Pavel Písař z Písku.

Z kraje Vltavského: Jan z Řičan na Kosové Hoře a Jan starší Kalenice z Kalenic.

Z kraje Čáslavského: Jindřich Firšic z Nabdína na Hamr-štotu ¹⁾, Jan z Pašíněvsi na Krchlebích, Jan Váchů z Čáslavě.

Z kraje Bechyňského: Adalbert z Guttentejna na Žirovnici, Bohuslav Mitrovský z Nemyšle, mistr Kvirín z Budějovic.

Z kraje Boleslavského: Viktorin Křinecký z Ronova na Dětenicích, Jiřík Cetenský z Cetné a Pavel Nosek z Nymburka.

Z kraje Rakovnického: Křištof z Kolovrat na Vsesylově (sic) ²⁾, Jan Myška ze Žlunic na Horosedlích.

Z Pražan a z stavu městského: Jan Řeháček z Květnice, Jan Chochol z Semechova z Starého Města pražského, Jiřík Bakalář od Bílých orlův a Melchisedech z Ostrovačic.

Ráno dne 4. prosince tři slunce vycházely a nad jedním každým slaup vysoký a jako ohnivý spatřen byl, dvě pak z nich: jedno k půlnoci a druhé k polednímu brzo zmizely, třetí, prostřední, které opravdové slunce bylo, až do západu svítilo. Potom v noci kříž v měsíci také viděn byl.

Tři slunce a kříž v měsíci.

Dne 11. listopádu v Čechách město Braumov s zámekem, kde nyní klášter řádu sv. otce Benedikta stojí, z gruntu vyhořelo.

Braumov vyhořel.

V městě horním v Českých Budějovicích obnoveny byly varhany velké v kostele farním.

Obnovení varhan v budějovických.

Léta 1550. V Městech pražských častý ohně vycházely; neboť 1550 v pondělí na den sv. Třích králův o jitřní na faře při kostele sv. Mikuláše v Starém Městě pražském oheň vyšel, kdež nejenom světnice farní, ale také velmi nákladná knihárna kněze Jana Misto-

Častý ohňov v Praze.

¹⁾ Hammerstadt = Vlastějovice.

²⁾ Má státi: na Krasíkově.

1550 bola ¹⁾, který tehďáz při tom kostele farářem i také dolejší konsistoře, jinak kněžstva pod obojí způsobau tělo a krev Krista Pána podávajícího, administrátorem byl, shořela; potom pak v neděli po Svátosti dne 11. měsíce máje v Novým městě pražským, zase v témž Městě ve čtvrtek po sv. Bartoloměji a opět dne 28. září u jednoho bečváře, Ondřeje Korbele, oheň vyšel.

Šíra i krev
pršela.

V Praze i v Žatci dne 31. měsíce máje pršely kusy síry. velký i malý, a byly téměř všechny čtvrhranné; ty pak kusy lidé zbírali a místo jiné síry užívali; však ona když se zapálila, velmi smrděla. Následující pak noci krev pršela. A na to času letního

Mor v Čechách.

morová rána v Městech pražských rozmáhati se počala, tak že nejenom mnozí Pražané, ale také Ferdinand, krále Ferdinanda syn, za vladaře neb řiditele království českého od téhož Ferdinanda krále ustanovený, z Prahy do Litoměřic odjeti musel, a když ani tam před morem bezpečen býti nemohl, odtud do Mostu a poslédně do Augšpurku odjel, za nímž také appellací, též i jiní auřadové z Prahy tam odjeli.

Král pak Ferdinand minulého roku do Uher s vojskem přijeda a tam mnohých pevností se zmocniv, dne 15. listopádu přítomného roku 1550. z Prahy 40 velkých děl neb kusův do Prešpurku odvésti dal, aby nimi ty dobyté pevnosti zaopatřiti a nepříteli k odporování schopné učiniti mohl.

Krev pršela.

V městě Písku po pět dní, počnauc dne 31. máje, krvavý déšť přšel.

Klenutí v kostele spadlo.

V sobotu před sv. Janem Křtitelem klenutí v kostele farním nad velkým oltářem v Klatovech dne 21. června nenadále spadlo a žádnýho z lidu neranilo.

Dne 7. února Jan Maria Mantuanus vyvolen byl za náměstka Kristovýho a nazván byl Julius III; tento papež ustanovil ještě tohoto 1550. roku milostivé léto po celém křesťanstvu.

Věž při kostele farním v Českých Budějovicích začala se stavěti.

A také téhož roku, dne 20. června měsíce, v městě Českých Budějovicích byl položen gruntovní kámen pro věž kostela farního.

Po 6 dnech, totiž dne 26. téhož června měsíce, císař Karel V. začal držeti sněm říšský v městě Augšpurku, kam také jeho zeť Maximilián, arcikníže rakauské, již také v nepřítomnosti své volený král český, přičiněním císaře Ferdinanda I., českého a uherského krále, bratra císaře, z Španihel povolán.

¹⁾ Správně: Mistopola. — Viz o něm Borového Akta konsistoře I., str. 184. a Gindelyho Geschichte der böhm. Brüder I. str. 262. a n.

Tehdejšího roku 1550. živi byli v tom městě ¹⁾ tito páni 1550
 raddní neb konšelové: Martin Lapačka primus neb přední, Ondřej ^{M8. Eiusdem}
 Hrubý příjmím Magnus, mistr Quirinus Mashovius, Mikuláš Hope, ^{urbis ita te-}
 Bartoloměj Ekl, Jan Tach, Prokop Cíboj, Melichar Raumauer, Tho-
 máš Pistor, Václav Tausés, Matěj Lanius, Matauš Mosusser. Auřad
 rychtářský zastával Mikuláš Mathes. Kmetové a starší z obce byli:
 Kašpar Mathias, Mikuláš Sevka, Bartoloměj Kotr, Vít Jirojanek,
 Jan Astl, Matauš Steinseisl, Mártin Šerer, Jiří Eberle, Erasmus
 Šnedl, František Machnička, Jan Prinisar, Mikuláš Rubokramer,
 Jan Šersall, Jiří Maurer, Zikmund Kristeindl, Jan Šeintermon, Bo-
 huslav Táborský, Mikuláš Hope atd. — K vystavení té věže Božská
 štédrota byla nápomocná a hojná Boží ruka, kdež málo před
 tímto rokem nalezena byla na gruntích téhož města stříbrná ruda,
 která roku 1547. dne 10. října měsíce začala se dělit na rozličně 1547
 jmenovaný šachty, které svý užitky hojný dávaly, zvlášt šachta ^{Hory stříbr-}
 neb důl při vesnici Vece ^{né budějov-}
^{ické.} řečený, důl Abrahama i důl sv. Třích
 králův také velký užitky dávaly, z nichž ačkoliv ona věž kostelní
 se stavěla, také dostávali i měšťané (děje se také o tom zmínka
 zde nížeji 1554. roku) svý užitky. 1554

Léta 1551. Dne 1. měsíce ledna Židé v království českém 1551
 z rozkazu krále Ferdinanda oděv změnili a na levém křídle svých
 plášťův žluté kolečko nositi začali, které také za Vratislava, krále
 českého prvního, na svých šatech vyšité nositi museli ²⁾. ^{Židé kolečko}
^{žluté nošili.}

V sobotu před sv. Matějem okolo 18. hodiny, dne 23. února, ^{Povolání u}
 veliká voda přišla na Ohři, jinak na Egrce u Žatče, a led vy- ^{Žatče.}
 zdvihla. V tom nenádale zátka, jinak zácpa, nad mostem se udě-
 lala, vodu do předměstí obrátila a škody velké zdělala, neboť od
 té povodně okolo půl druhého sta domův na samém žateckém
 předměstí pobořila. Ten pak rok následujícími slovy a zvlášt latin-
 skými literami tehdaž byl vyobrazen takto: PoMsta Boží, voDa
 velká.

V středu před Proměněním Pána Krista, dne 5. měsíce srpna, ^{Město Slaný}
 více nežli jedna polovice města Slaného a jeho předměstí od ohně ^{vyhořelo.}
 kladeného vyhořela. Rok téhož ohně vypodobněn byl těmito slovy:

¹⁾ Rozuměj: v Českých Budějovicích, neboť událost o říšském
 sněmu v Augšpurku jest jenom nemístné vsuta mezi dvě zprávy týkající se
 Českých Budějovic.

²⁾ Správně: Vesce (Wes am Berg).

³⁾ Velešlavínův kalendář historický str. 4.

- 1551 DoMina SLana, jakoby se po česku řeklo: Paní SLaná oheň DoMa. Od prvního ohně, od něhož toto město velikau zkázu vzalo, až do přítomného roku proběhlo 178 let, 2 měsíce a 25 dnův.

Klec na ry-
nku železná v
Praze.

Klec železná z poručení Ferdinanda krále udělána a na Staropražském rynku dne 14. června postavena byla, která se dosavad blíž kašny spatřuje. Vsazeni do ní nejprve byli na den sv. Víta nějaký Kuneš a Troskovec pro hanebné hříchy, kterých jsau se proti šestému přikázání Božímu dopustili, jakž vinna jejich na tabuli na též kleci zavěšené ukazovala. Sedali v ní obnaženi, fertausky toliko okolo sebe majíce, od 12. až do 22. hodiny zavření ¹⁾.

Čechové do
Genui proti
Maximiliá-
novi jeli.

Když Maximilián, nejstarší krále Ferdinanda syn, z Španihel Marii, císaře Karla V. dceru a svou manželku, do Vídně vezl, psal do Prahy a žádal, aby komu se líbí proti němu do Genue městu vyjel. Ačkoliv ta jeho žádost mnohým Čechům zdála se býti nepřiležitá a neužitečná, nicméně předce mnozí páni, nelitující ani nákladův, ani se dalekosti cest neobávající, proti svému volenému i také již vůbec v přítomnosti pana otce jeho, Ferdinanda krále, vyhlášenému králi do téhož města Genui z Čech vyjeli, tam ho slavně vítali i až do Vídně doprovodili. Mezi těmi českými pány nacházel se Vilím Rožmberský, Zachariáš z Hradce, Adam Řepický (který však tam nedojeda, v Mediolanu městě umřel), bratři Leskovcové a s nimi jiní mnozí, kteří na té cestě velkau autratu i škodu měli, protože na Maximiliána v témž městě Genui několik neděl pořád očekávali a z svých vlastních měšcův utráceti museli. Sám Vilím Rožmberský v tom městě přes dvadecet tisíc korun zlata utratil a mnozí páni do posledního haléře se z peněz vydali ²⁾. Z Španihel do Vídně následujícího roku dne 7. máje přijeda, několik let pořáde v tom městě bydlel, ani do Čech nejel proto, aby co Čechům před dvaumi lety slíbil, to také splnil, totiž že s královstvím českým poraučeti a s ním, dokavad jeho otec Ferdinand živ jest, žádným způsobem vládnouti nemíní a nechce.

Do Vídně
přijel Maxi-
milian.

Prívalové v
Čechách.

Měsíce máje velmi častí a velicí přívalové byli v Jochimstale, v Šlakovaldu ³⁾ i jinde v Čechách, kteří nenabytau škodu v těch dvauch místech při dolích, kdež se ruda kopala, zdělali, a takové rozvoďnění i na řece Labi se stalo, které nad paměť lidskau škody zdělalo.

¹⁾ Paměti Mik. Dačického I. str. 78.

²⁾ Březanův Život Viléma z Rožmberka str. 45.

³⁾ Schlaggenwald (Slavkov).

Dne 28. března mezi první a druhau hodinau po poledních 1551
v Španihelích Ferdinand, prvorozený Maximiliána II. synáček, na- První syn
rodil se a následujícího roku dne 25. června v Vídni umřel. Maximiliána
narodil se.

V Novém Městě pražském dne 26. října měsíce, když tři Krev z stro-
kupci u Jindřicha Jilovského za stolem sedíce večereli, na ten pu kapala.
stůl hojně kapala krev z ponebí téhož pokoje, v kterém oni jedli.

Kostelec nad Labem dne 2. srpna měsíce skrze nenadálý Kostelec vy-
oheň velkau vzal škodu. hořel.

V Čechách velicí a dlouho trvajcí mrazové mnoho velkých Velká zima.
škod na vinicích i štěpnicích zdělali, a víno předce velmi laciné Víno laciné.
bylo; neboť žejtlík uherského vína za bílý groš, rakauského za
5 peněz v Praze prodával se.

Léta 1552. V pondělí po Novém letě, dne 4. měsíce ledna' 1552
sněm na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda krále držán Sněm v Pra-
byl, na nějž stavové čeští, moravští, slezští i lužičtí se sjeli, a byla ze.
na něm svolena berně proti Turku vedle šacuňku z jednoho tisíce Zbírka i po-
kop grošů českých 12 kop gr. česk. Též posudné z věrtele neb sudné.
z sudu čtyřvřederného piva, jak pšeničného tak i ječného, 2 gr.
česk.; ta pak daň toliko na dvě léta, nic déle, svolena byla a vej-
běřčí té daně v každém kraji dva: jeden z panského a druhý
z rytířského stavu nařízení byli. Knížetství Opolské a Ratiborské
zastavená Jiřímu, margkraběti brandeburskému, ve sto osmdesáti Opols a Ra-
tíbof vyplá-
třích tisících třích stech třiceti třích zlatých uherských neb du- cena.
kátích, aby zase vyplacena a knížeti Janovi ¹⁾, synu Jana, krále
uherského, vedle smlauvy s ním učiněné pod léno a pod manství
koruny české aby postaupeno bylo.

Kněžím pod jednau i pod obojí, aby o svých statecích kšafto- Farářové
vati mohli, dovoleno bylo; pakli by který bez kšaftu umřel, jeho aby mohli
statek na tři díly aby rozdělen byl; první díl na opravu kostela kšaftovati.
i fary té, v níž on umřel, druhý díl na pána poddacího té fary
a třetí na přátely nejbližší, a nebylo-li by těch, tedy na špitál té
osady aby obrácen byl, tak aby pán té fary z toho třetího dílu
nic za sebau nenechal, ale všečen ten díl třetí na chudé lidi
obrátil. To pak sněmovní snešení stvrdil potom kněžím on král
obzvláštním majestatem neb listem, jehož datum jest přítomného
roku v sobotu po sv. Fabianu a Šebestianu, dne 26. ledna
měsíce ²⁾).

¹⁾ Míni se tu syn Jana Zápolského Jan Sigmund.

²⁾ Veleoslavínův kalendář str. 9.

1552 Městečko Miličín pánům z Rožmberka tehdež přináležející
Miličín sho- dne 9. června měsíce shořelo.

Brandejs vy-
hotel.

V neděli dne 26. června zámek Brandejs všecken vyhořel.

Narodil se 22. září v Vídni Maximiliánovi syn a dáno mu bylo na křtu sv. jméno Rudolf, který k šťastnému zrostu přijda, do Španihel k dvoru královskému poslán byl, kdež nejenom v světských neb politických, ale i v duchovních věcech pilně se cvičil. Z Španihel do Vídně se navrátil a na luterianské kázání s otcem svým přijda, na toho kazatele, který mnoho utrhačných slov proti papeži a proti řádu katolické církve mluvil, velmi se rozhněval, a když ten kazatel své kázání dokonaje, dolů zešel, k němu on Rudolf přistaupil a v přítomnosti velkého zástupu velký políček mu dal. Maximilián otec to také viděje, počal Rudolfa z toho trestati, ale Rudolf příčinu toho udeření mužně svému otci oznámil a dokázal, že to v horlivosti křesťanské učinil.

Plavba po
řece Vltavě.

Velkau snažností a pilností Albrecht hrabě z Guttenstejna, sirotkův Rozenských¹⁾ poručník, cestu neb plavbu po řece Vltavě od kláštera Altovadenského, jinak Vyšší Brod nazvaného, k městu Krumlovu, odtud k Budějovicům a posledně až k Praze nalézt a odevřiti dal, na kteréžto cestě několik tisíc lidu kámen a skály v té řece lámajícího neustále pracovalo. Ta pak práce když dokonána byla, první šif z Budějovic do Prahy s solí naložený (nacházelo se na něm 320 beček) připraven byl; ačkoliv sice vory i prámy od mnoha let před tím po té řece do Prahy se dodávaly, však na ně žádný ani obilí, ani drobné dříví (méněji sůl) naložiti nesměl, až posledně léta 1600. po 48. letech nějaký šenkyř Jan Kazimír, Orlického panství poddaný, od místa blíž zámku Orlíka na prám z vorův zbitý obilí naložil a s ním první do Prahy se připlavil.

Síra pršela.

Opět v Městech pražských měsíce máje síra pršela, kterau také jako před dvaumi lety lidé zbírali.

Ohně v Byd-
zovic.

Dne 8. října měsíce v Novém Bydžově na předměstí k poslednímu stojícím jedenmécitna domův a dvamecítma stodol shořelo, a zapálil jeden nepozorný střelec, když k strace, která na stromě blíž jedné stodoly stojícím seděla, vystřelil.

Tovaryšstvo
Ježíšovo do
Čech aby by-
lo uvedeno.

Velebná kapitola hlavního kostela sv. Víta na hradě pražským když patrně viděla, že pro nedostatek katolického kněžstva

¹⁾ Rozuměj: Rosenberských. Pan Albrecht z Guttenšteina byl vedle Jeronyma Šlika z Holejče a Oldř. Holického ze Šternberka poručníkem mladého p. Viléma z Rosenberka.

i také katolických mistrův školních víra katolická v království 1552 českém rozmáhati se nemůže, Jindřicha, Píšek nazvaného, (jmenoval se on také Skribonius z Horšova ¹⁾) a byl obojích práv doktor, také Viléma Rosmberského, který posledně byl nejvyšším purkrabím pražským, také Karla, arciknížete rakauského, preceptor) ^{Thomas Persina in phosphore septicorni.} tý kapitoly pražské probošta, také Jana ²⁾, téhož hlavního kostela kanovníka a arcijahna, s ním do Vídně k českému králi Ferdinandovi I. vyslala, snažně žádaje, aby arcibiskupství pražský (sto čtyřicet let žádnýho arcibiskupa pražského království české tehdáž nemělo) a učení katolické císařskau štédrotau, horlivostí, pobožností, vraucností aby vyzdvihnauti ráčil, poněvadž tehdejšího času všickni téměř mistři učení pražského literního aneb byli pod obojí způsobau krev a tělo přijímající, aneb byli oni Luteriani, kteří mládež liternímu umění vyučovali, skrze které katolická církev velmi se umenšovala a u Husitův i u Luteriánův v potupenství velkém byla. Přednášeli také i dokazovali ti dva vyslaní císaři Ferdinandovi, jak mnoho dobrého tovaryšstvo Ježíšovo od sv. Ignaciuse v nově založené působí v vyučování mládeže, nejenom v místech vzdálených, ale také v sausedstvu, totiž v městě Mnichově, v Ingolstattu atd., snažně téhož císaře žádající, aby on příkladem bavorského knížete pro království české vyžádal od stolice apoštolské několik učených kněží z téhož tovaryšstva Ježíšového, kteří by v literním umění, v dobrém obcování, v ctnostech a v pobožnostech mládež vyučovali a víru katolickau v Čechách, od mistrův pod obojí i od luteriánských žákův velmi porušenu, zase vyzdvihli. Připovídali ti od kapitoly pražský vyslaní jmenem tý celý kapitoly, že témuž tovaryšstvu Ježíšovému svůj kostel sv. Maří Magdaleny, také k němu přináležející domy a všechna místa v Menším Městě pražském s vším právem chtějí rádi k obydlí postaupiti. Ta jich tak velká pečlivost a vraucnost pro rozmnožení katolické víry tomu císaři tak se líbila, že ji dostatečně nemohl vychváliti a daje on těm vyslaným potěšitedlnau odpověď, je do Prahy od sebe z Vídně, po osmi dnech svého do Vídně příjezdu, propustil; také on jim tehdáž sto dukátův na cestu daroval.

Do Prahy když se oni šťastně navrátili, hned z rozkazu Ferdinanda císaře J. Mti. Kské. páni místodržící s kapitolau hlavního kostela sv. Víta o to jednali, kde by se tovaryšstvu Ježíšovému

Kapitoly pražské láska k tovaryšstvu Ježíšovému.

Kláster i kostel sv. Klimenta aby postaupen byl Ježíšovníkům.

¹⁾ Viz Jirečkovu Rukověť II. 220.

²⁾ z Puchova.

1552 nejprůležitější místo v Městech pražských vykázati mělo? A natom se všichni snesli, aby těm novým duchovním klášter sv. Klimenta v Starém Městě pražském blíž mostu, proti špitálu Křížovníkův s červenau hvězdau, jakožto místo v prostřed Měst pražských ležící k obydlí dán byl. — V tom klášteře od časův Žižkovské vojny až do tohoto 1552. roku sám toliko převor a dva jeho duchovní bratři Dominikáni bydleli, kde jich předešlých let přes půl druhého sta (120 samých kněžíův a 30 konveršůův) bydlívalo. Nyní jmenovaného roku ten dominikánský klášter, také i jeho kostel sv. Klimenta téměř všecken v zříceninách ležel, do ulice pak proti špitálu křížovnickému na místě tom klášterském mnoho domkůův z obauch stran, totiž proti špitálu i také v Platnýřský ulici, tohoto ještě roku stálo, v nichž se všelici řemeslníci zdržovali, svý obchody a živnosti v nich měli a z jich gruntůův převorovi téhož kláštera roční nájem dávali: ty pak domečky po některým čase Alexander Fojt, otec duchovní z tovaryšstva Ježíšového a tehdejší rektor kolleje sv. Klimenta, za několik tisíc zatých rejsných skau-pil a je k tý kolleji přivtělil.

Dominikáni
jiný kláštery
a kostoly
dostali.

Duchovní bratři Dominikáni, když v tom přívětivě pozdravení i žádání byli, aby synům duchovním sv. otce Ignaciusa klášter i kostel sv. Klimenta postaupili a místo těch dvauch míst buď v Starém Městě pražském klášter sv. Damiana i při něm stojící kostel Pána Spasitele našeho, jinak sv. Anežky, kde předešlých časůův vždyckny duchovní panny řádu sv. Kláry, až do těch dvauch míst od Žižkovské rotý rozboření, bydlívaly, aneb v Menším Městě pražském kostel sv. Maří Magdaleny s přínáležející osadaů, jakž jim to oboje velebná kapitola pražská ráda postaupiti chtěla, sobě dle libosti vyvolili, oni Dominikáni po dlouhém rozmyšlování a všech věcí bedlivém považování klášter sv. Damiana i kostel Pána Spasitele, ačkoliv pustý, však královským nákladem dostatečně pro ně tehdáž vystavený, vzali a do něho z kláštera sv. Klimenta se odstěhovali. Že ale při těch dvauch místách stál také v zříceninách klášter sv. Františka i kostelíček sv. Panny Barbory, oboje ta místa Bratřím Menším řádu sv. Františka přínáležející a klášteru sv. Jakuba v tom Starém Městě pražském přivtělená, usilovali ti duchovní bratři Dominikáni také o to, aby ti Menší Bratři u sv. Jakuba bydlící to oboje místo jim postaupili, což ale od nich vyžádati nemohli; předce však po malým čase na snažnau žádost velebné kapitoly pražské s povolením královským Bratři Menší oboje to místo Dominikánům postaupili a za to postaupení třidceti tolarůův říšských z komory královské každoročně oni Menší

Bratři u sv. Jakuba bydlící dostávali. To všechno papežové Ju- 1552
lius III. i Pius V. potvrdili.

Když to již duchovní bratři Dominikáni všechno i s přinále- Opět oni ko-
žejší osadou a právem několik let pokojně drželi, snažně to ještě stel sv. Ma-
při velebné kapitole kostela sv. Víta vyhledávati počali a žádali, ri Magdale-
aby jim k těm již jmenovaným místům kostel sv. Maří Magdaleny ny chtěli.
v Menším Městě pražském s přináležející osadou přidán byl. Ve-
lebná kapitola na jich žádost a pro uvarování následujících nepří-
ležitostí, které již povstávati začínaly, dobrovolně k tomu na jistý
vejmnky svolila, z nichž jedna byla ta, aby ten kostel sv. Maří
Magdaleny s přináležející osadou, kdyby řád sv. Dominika v Mě-
stech pražských někdy měl zahynauti, zase k velebné kapitole
pražské připadl. — Po bitvě pak na Bílý Hoře blíž Prahy žá-
dali opět Dominikáni císaře Ferdinanda II., krále českého, aby
jim na místě kláštera sv. Anežky, také kláštera sv. Františka, po-
dobně na místě jejich kostelův i osad k nim přináležejících, dán
byl tehdejší farní kostel sv. Jiljí v Starém Městě pražském s pří-
náležející osadou, kde někdejších časův bydlíval probošt i kanov-
níci velebné kapitole hradu pražského přivtělení. Císař, vyslyšeje
jich poníženau žádost, ten kostel sv. Jiljí tehdáž farní s celau
jeho osadou jim daroval, kamž také oni v kratkém čase z těch
často zde jmenovaných míst se odstěhovali a ta místa pannám
duchovním řádu sv. Klary, o nichž se doleji obšírná zmínka děje,
postaupili. Také sv. Ji-
gi dostali.

Když naděje již dobrá byla, že tovaryšstvo Ježišovo klášter
i kostel sv. Klimenta od řádu sv. Dominika v Starém Městě praž-
ském obdrží, přišel z bavorského města Ingolštatu 1555. roku do 1555
Prahy velebný kněz Petr Kanisius z tovaryšstva Ježišového; své
obydlí také i vychování měl v špitále Křížovníkův s červenau
hvězdau a v tom pokojíčku, kde nyní velký oltář v tom křížov-
nickým kostele stojí, v kterém někdy blahoslavená Anežka, panna
zakladatelkyně téhož špitálu, bydlívala, on Petr Kanisius až do
postaupení kláštera i kostela sv. Klimenta bydlel. — Sv. Ignacius
když 1556. roku poslal z Říma do Prahy k Petrovi Kanisiusovi 1554
devět (někteří píší jedenácte) svých duchovních synův, kteří od
vejš často zde jmenovaného Jindřicha, kostela sv. Víta probošta
a na ten čas řiditele arcibiskupství pražského, s Petrem Kanisi-
usem do kláštera i do kostela sv. Klimenta 1556. roku uvedeni 1556
byli, kde nyní tovaryšstvo Ježišovo slavnau kollej pod jménem
sv. Klimenta vystavenau má.

V tom Dominikánským klášteře blíž mostu pražského bydlel

1552 také prvních časův blahoslavený Česlav, sv. Hiacynta vlastní bratr, jehož tělo v Vratislavi, kde on v klášteře Dominikánském při kostele sv. Vojtěcha prvním převorem byl a jak v svém živobytí tak také po smrti mnohými zázraky se stkvěl, odpočívá.

Hájek ze-
mřel

Kněz Václav Hájek z Libočan, slavný kronikář český, (byl on nejdřív 6 let na Tetíně blíž hradu Karlšteina farářem, potom také na tom Karlštejně děkanem, u sv. Tomáše v Menším Městě pražském několik let kazatelem, na hradě pražském při hlavním kostele pražském sv. Víta kanovníkem a v Staré Boleslavi proboštem) v pátek měsíce (sic) března, byv on těžkau a dlouhou nemocí obtížen, umřel a svoje všechno jmění klášteru sv. Anny duchovních pannen řádu sv. Dominika i také kostelu sv. Vavřince při tom klášteře stojícímu a od sv. Václava založenému i nadanému v Starém Městě pražském odkázal. V kterýmžto sv. Vavřince kostele blíž velkých dveří, které jsau k západu slunce po levý straně když se těmi dveřmi do kostela vchází, on Václav Hájek v sobotu dne 19. března v sklípku jednom, na němž se hrobový kámen spatruje, pohřben byl; což potvrzuje blíž toho hrobového kamena na zdi v tom kostele visící dřevěná tabule, na níž jeho podobizna před obrazem Krista Pána i také sv. Ondřeje v kanovníckým oděvu klečící, při němž se také jeho erb nachází, jest vymalována. Podobně na té tabuli nachází se tento hrobový dvojí latinský nápis, který jsem sám z té tabule vypsál.

Hrobový ná-
pis Václava
Hájka.

Epitaphion honorandi sacerdotis, domini Wenceslai Hájek a Libočan etc. Anno dni. 1552. 19. Martij hic sepulti.

Hic pius in patria vir, Wenceslaus Hagekus,
commisit putri mortua membra solo.

Inclyta qui gentis scrutans monumenta bohemiae
historica retulit fortia facta fide.

Grata quidem pietas defunctis regibus haec est,
nomen ab eximiis, queis dedit iste labor.

Postera sed magis hunc probat, atque amplectitur aetas,
quae decus a primis tale tuetur avis.

Quisquis ad hoc igitur casu vel sponte sepulchrum
devenies, fatum molle precare viro.

Aliud:

Cujus labore Chronica conscripta est boemica,
volumen ingens, antea tam diligenter nemini
est absolute conditum, Wenceslaus Hajko presbyter
in hoc sepulchro conditur: quiescat in Christi sinu!

Tyto krátký verše v sobě smysl tento obsahují :

1552

Či péčí a snažnou prací Kronika Česká jest sepsána,
nikdá tak velká ona nebyla vůbec vydána,
jeho tělo, kněze Václava Hájka, tuto odpočívá,
duše jeho v tvém lůnu, Kriste Pane, ať přebývá!

Když ta kronika Václava Hájka, kterau nikdá žádný před tím tak obšírnau o zemi české kroniku jako on nese-psal, v Menším Městě pražském prací a mistrovstvím opatrných mužův Severína mladšího, měšténina Starého Města pražského, a Ondřeje Kubše z Žepův léta Božího 1541. tu středu po sv. Lukáši evangelistu (tak se ten nápis při konci té kroniky nachází tištěný) již vytištěna byla, ji impressor v Menším Městě pražském u sebe dlouho zadržel a ji témuž Hájkovi vydati dotud nechtěl, dokad přinucen nebyl; neboť Václav Hájek nemoha jináče od toho impressora ji dostati, obžaloval ho posledně v plným obecním sněmu na hradě pražským držaným a žádal pánův stavův českých na tom sněmu tehdáž shromážděných, aby jemu milostivě nápomocni byli a toho impressora k vydání jemu té kroniky přinutili. — Mluvil tehdáž na tom sněmu velmi pohnutě pro Václava Hájka pan Vencelík¹⁾, Ferdinanda I., římského a českého krále, prokurator; mluvili také páni Berkové i Hasemburgové i jiní páni pro toho Hájka a téhož impressora nejenom za člověka podvodného, falešného a nepoctivého vyhlásili, ale také ho odsoudili a přinutili, že on všechny té kroniky exempláře Hájkovi musel vydati, ačkoliv té kroniky mnoho exemplářův již se nedostávalo, poněvadž jich mnoho v ten velký oheň léta 1541. dne 2. června (když hrad pražský, celý Hradčany a více nežli půl Menšího Města pražského shořelo) k porušení přišlo i k spálení, když také dům toho impressora hořel.

Kroniku je-
ho impressor
vydati ne-
chtěl.

1541

Musel jí vy-
dati.

Tu svau českau obšírnau kroniku on Hájek již dotknutýmu Ferdinandovi, římskému a českému králi, obětoval a připsal i také od něho majestat vyžádal, aby žádný, když ta jeho kniha vytištěna bude, neosmělil se ji ani znovu tisknauti, ani prodávati, o čemž vejs v létu 1539. obšírnější zpráva toho všeho se nachází. Že ale ten Menšího Města pražského impressor neb kněhtlačič tu Hájkovu kroniku již vytištěnau několik let u sebe zdržoval a ji vydati jemu nechtěl, stavové čeští pod obojí toho příčina byli, proto že on proti Janovi Husovi, také proti jiným kacířům, pravdivě psal, kteří

1539

Proč ji ne-
chtěl vydati.

¹⁾ z Vrchovišt.

1552 také ji, když ona již mnohým do rukauch se dostala, velmi haněli a všem zošklivovali z pauhé zlosti¹⁾.

Václav Hradešín, nejv. mistr křížovníkův, umřel.

Václav Hradešín z Hradešína, nejv. a generální mistr Křížovníkův s červenau hvězdau, dne 21. máje měsíce v Pánu usnul; tak svědčí jeho hrobový nápis. Na místo jeho vyvolen byl Antonín Miglic (sic)²⁾ z Mohelnice rozený, křížovník s červenau hvězdau a tehdáž vídenský biskup, posledně také arcibiskup pražský³⁾.

Šel do Prahy ponejprv plavena.

Císař Ferdinand I. rozkázal řeku Vltavu spůsobiti k plavbě soli dostatečnou, po který ponejprv okolo sv. Vincence 120 beček soli zplavalo se do Prahy po vorích⁴⁾.

Klášter sv. Anny na Aujezdě.
1330

Alžběta, královna česká, manželka Janova, krále českého, Božským vnuknutím neb zjevením 1330. roku, kteréž měla, pod horau Petřínskou na Aujezdě v Menším Městě pražském založila klášter, jej pod jménem sv. Anny při kostele farním sv. Vavřince (ten farní kostel dosavad stojí) vystavěla, do něho duchovní panny řádu Dominikánského z Holomauce, moravského města, uvedla, je dostatečným vyživením zaopatřila, v něm s nimi velmi často Pánu Bohu vraucně slaužila a také tomu sv. Anny klášteru kostel sv.

Sv. Michala kostel pod Vyšehradem založen.

Michala archangela pod Vyšehradem s jeho užitky přidala a připojila. — Při tom s. Anny klášteru na Aujezdě bydlíval s kaplany svými probošt téhož Dominikánského řádu a dosazován býval z kláštera sv. Klimenta z Staré Prahy, kde nyní tovaryšstvo Ježíšovo má své obydlí. Podobně téhož řádu probošt s duchovními svými bratry při kostele sv. Anny, jinak sv. Vavřince, v Staré Praze bydlíval a také z kláštera sv. Klimenta býval dosazován. —

Alžběta královna, manželka Janova, umřela.

Ta Alžběta královna dne 29.⁵⁾ září (sic)⁶⁾ majíc ona 39 let věku svýho, jsauc dlouho sauchotinami trápena, po nešpořích na Vyšehradě v proboštském domě v Pánu usnula, jejíž tělo dne 4. po smrti na Zbraslav vezeno a tam pohřbeno bylo; neboť ona tehdejší Zbraslavský kostel dostavěla a v něm jedenácte kaplí s pěknými oltáři vystavěti dala.

Ykázán on byl.

Sv. Michala kostel i Celestýnův klášter pod Vyšehradem zkažen.

¹⁾ Jirečkova Rukověť I. str. 216. a Časopis českého Musea 1878. str. 159.

²⁾ Rozumí se: Brus.

³⁾ Tatáž zpráva nachází se také při r. 1540. na str. 85.

⁴⁾ Viz str. 198.

⁵⁾ Palacký II. 1. str. 482. klade: 28.

⁶⁾ Dopln: r. 1330.

V městě Jachmstal řečeném mnoho stavení skrz velké země- 1552
třesení bylo zbořeno. Zemětřesení.

Léta 1553. V neděli po Třech sv. králích, dne 8. ledna, 1553
velká voda byla na Ohři řece u Žatče a opět velky škody při tom Voda u Žat-
městě i jinde z dělala. ce.

Dne 9. ledna v noci velké blýskání, hřímání, vítr a déšť Hřímání,
veliký v Praze i okolo Prahy, také v Litomyšli i jinde se strhl, blýskání a j.
a velky škody ten vítr učinil.

V první pondělí postní, dne 20. února, sněm na hradě praž- Sněm v Pra-
ským v přítomnosti arciknížete Ferdinanda byl držán, na němž ze.
mimo herně vedle šacuňku, z jednoho tisíce kop grošů českých
dvanácte kop grošů českých, byla v zemi hotovost nařízena. Král
s komorau svau aby děla neb velkau střelbu, kaule, prach ruč-
ničný, také i jiné potřeby vojanské opatřil; stavové pak ze dvou
tisíc kop grošů českých jednoho jízdného a čtyry pěší aby opa-
třili, a byla-li by toho potřeba větší, tehdy aby dle toho šacuňku
ještě tolik dali. Mustruňkové dvakráte do roka aby držáni byli.
Knížetství Sagancké ¹⁾ a panství, kteráž po Křištofovi z Bibr-
štejna na krále připadla, aby puštěna byli Jiřimu, markraběti
brandeburskému v Onspachu ²⁾, vedle smlauvy, kteráu král s po-
ručníky jeho učinil, ale od komory české aby ani na všem, ani
na díle odcizená nebyla ta panství a to knížetství atd. ³⁾

Arnošt, arcikníže rakauské a syn Maximiliána třetí, dne Arnošt se
13. června narodil se v Vídni mezi třetí a čtvrtou hodinou po
poledních. narodil.

Jan Dubravius, holomaucký biskup, který v řeči latinské Jan Dubra-
třidceti a tři knížky příběhův českých sepsal, dne 6. září měsíce vus umel.
byl šlakem poražen, v Pánu usnul. — Byl on rozený Čech a jme-
noval se Skála; když ale on do rytířského stavu přijat byl, na-
zýval se Jan Dubravius z Daubavy, a byl on toho jména Jan
16. biskup holomaucký, v poslaupnosti čtyrydcátý čtvrtý. Sepsal
on také dosti obšírnau knihu, v které on vysvětlil pátý sv. Da-
vida žalm: Verba mea auribus percipe domine atd.; sepsal také
knížku o rybnících ⁴⁾. V rozličných císařských poselstvích častěji
se dal potřebovati. Dědicem svým ustanovil od své sestry vnuka,

¹⁾ Záhaň (Sagan) ve Slezsku.

²⁾ Čti v Anspachu (Ansbach).

³⁾ Veleslavínův kalendář str. 98.

⁴⁾ „De piscinis et piscium, qui in eis aluntur, naturis“ zove se tento spis, jenž i do jazyka polského přeložen byl.

- 1553 Václava Skálu Dubravnického, daje mu hrad Blánsko s přináležejícím panstvím, také svou knihárnu i stříbrnici atd. ¹⁾. — Byl on slavný orator neb řečník, což vysvědčuje obšírná a učená jeho řeč, kterou před Zikmundem, polským králem, veřejně mluvil, když k témuž králi on z obecného Čechův, Moravanův, Slezákův, Rakušanův atd. sněmu na hradě pražském tehdyž držaným z Prahy do Polska byl vyslán, aby on od krále vojanskou pomoc proti Turku vyžádal ²⁾. — Bratra, jeho Václava tělo odpočívá v kostele sv. Petra kollegiálním, na vrchu Petersberg nazvaným, v městě moravském Brně, na jehožto mramorovém hrobovém kamenu tento nápis se čte: Anno domini 1558. die Mercurii ante festum s. Mariae Magdalene obiit nobilis ac strenuus vir, dominus Wenceslaus Dubravius a Dubrawka et Hradist, hic sepultus. Orate pro eo! Léta Páně 1558. dne středního před slavností sv. Marii Magdaleny v Pánu usnul urozený a statečný muž Jan Václav Dubravius z Dubravky a z Hradiště; tuto pohřben odpočívá, modlete se za něho!

Posel k polskému králi Jan Dubravius.

Řeč, kterou on Jan Dubravius k Zikmundovi, polskému králi, jsa k němu v poselství z pražského sněmu od rozličných zemí stavův, na hradě pražském tehdyž držaném, shromážděných, a o které řeči také jsem zde málo veš zmínku učinil, austně v latinským jazyku přednášel, jest od slova k slovu tato ³⁾:

- 1542 Oratio ad Sigismundum regem Poloniae Ioannis Dubravii, Dei et apostolicae sedis gratia episcopi Olomucensis. (Ex bibliotheca Reverendissimi domini Melchioris Pyrnesii, episcopi Nigropolitani, suffraganei et decani Olomucensis, sacrae Caesareae Majestatis consiliarii etc.

Latinská řeč toho posla k polskému králi Zikmundovi.

Si id temporis, clementissime rex, mihi Pragae in frequentissimo procerum conventu adesse contigisset, quum in eam urbem multi proceres omnium ordinum non modo ex Boemia Moraviaque et Silesia, sed etiam ex Austria, Styria et Carnia vocati convenerant, atque ibidem praesenti mihi ipsos etiam ordines praesentes, a quibus in praesentia legatus ad Majestatem tuam venio, facultas alloquendi obtigisset, nequaquam pro virili mea mihi defuissem, quin id magnis atque assiduis precibus apud universos ordines agendum suscepissem. Sed neque prius ab agendo urgendoque destitissem, quam ab omnibus tulissem impetratum, ut me praeterito tanquam ad ejusmodi munera obeunda minus idoneo alium quemvis magis ad istam le-

¹⁾ Viz str. 168. pozn. 1.

²⁾ Řeči Dubraviovy tiskem vyšly v Prostějově r. 1549.

³⁾ Řeč tato držána byla r. 1542.

gationem quam me appositum substituerent. Ea facultas per absentiam mei posteaquam mihi est adempta, vicitque interim parendi ordinibus necessitas magis, quam voluntas, Majestatem tuam ego supplex oro, ut me necessarium onus sustinentem sublevandum potius quam reprehendendum ducas, bonique et aequi consulas, si forsan sub novo legationis pondere mihique adferendum insueto alicubi titubavero. Nunc rem ipsam, quam mihi exequendam ordines injunxerunt, bona fide exequar, rem profecto non tam ad privatam, quam ad communem omnium Christianorum pertinentem salutem. Omnibus enim Christianis impius Turca hostis imminet una cum Machumeta gentis suae colluvie, utut nullo quondam numero, nullaque in existimatione habita propter obscuram sui et ignobilem contemptamque originem, ita nunc auctis mirum in modum tum opibus, tum viribus, nostra (proh dolor) ignavia et negligentia nobis etiam metuenda, nedum contemnenda. Quis autem non miretur tam valida ejus incrementa a tam vili pudendoque inchoata initio, nempe a maleficio et latrocinio. Inde etenim militiae gentis profanae auspicia et a crebris videlicet excursionibus, quas diu ex deviis et occultis vel saltibus vel montibus in obvios quosque praedabundi faciebant. Post audacia ex successu accrescente palam se latrones in proxima quaeque loca vicinasque regiones (ac praecipue in eas, quae longa pace divites eoque caeteris magis imbelles erant) inferre et non solum praedas ex illis atque spolia referre, sed incolas praeterea sedibus suis pellere, domiciliaque illorum vacua occupare audebant. Prima tandem stipendia sub Machumetio, Saracenorum duce, meruerunt, verterruntque paulo post in ipsum ducem suum cornua; quo prostrato et cum magna Saracenorum parte proculcato Turcae statim delectum sibi ex suo corpore Tangrolipicem (cujus tunc militiae praecipua in tali proelio apparuit) ducatu honorarunt. Is non item, ut alias alii Turcarum duces, vagus et dissolutus, sed sub signis et ordinibus compositus cum ingentibus copiis incedens Asiam omnem usque ad Euxinum mare partim agros vastando partim gentes (ac praecipue christianas) subjiciendo peragravit. Et nisi mors impiis ejus conatibus intervenisset, quo minus victor longius contra nos progressus fuerit, nostrates Christiani pro solita cunctatione haud sane obstitissent. Accessit alterum praeterea ex morte ejusdem ducis nobis commodum, quod domesticis Turcae inter se factionibus divisi ad externa nostraque inquietanda non vacabant, donec Christiani a longo tandem somno excitati bona Asiae parte gallica imprimis expeditione Turcas mutilaverunt. Sed

1553 rursus fortuna quanquam satis interjecto tempore, ludum tamen suum solitum ludens novum ex Turcis ducem, vocabulo Othomanum, ab ultimis natalium sordibus erutum contra nos extulit, tantoque favore eundem fovit, ut multo plura, quam pridem amissa erant, imperio ille suo adjiceret, utque idem primus omnium imperii successionem ad posteros suos transferret una cum imperatoris titulo, posteaquam duo Christianorum in oriente imperia, Trapezuntinum atque Constantinopolitanum, posterius ejus subvertissent. Consulto hic transeo amplius duodecim insuper christiana regna, nec fere pauciores in mari insulas, et in his Rhodum non solo tantum, quantum hospitalitate clarissimam, aliaque complura terra marique loca ab Othomanis nobis esse erepta. Quoniam sentio non ita aliena, ut propria, non ita longinqua, ut vicina incommoda nostras ferire animas. Accedam igitur propius et a domo vestra incipiam.

Quis Wladislao, Majestatis tuae patruo, ad regnum Ungariae adscito in pugna Warnensi pro Christianis fortissime pugnanti vitam eripuit? Nonne Turca Othomanicus? Quis rursus Wladislao, fratri germano, regem in eadem Ungaria agenti arces et oppida a Bulgaria, Servia, Bosnia avulsit? Nonne idem Turca Othomanus? Quis denique Wladislai filium Ludovicum, tuum ex fratre nepotem, ad mortem Ungaris calamitosissimam adegit? Nonne ille ipse omnium immanissimus Turca? Iam quid est, quod querar Illyriam, Dalmatiam, Croatiam, incunabula nostra, (inde enim majores nostros Czechum et Lechum Bohemi et Poloni accepimus) adeo etiamnum vexari et affligi, ut nulla jam pene vestigia antiqui decoris et majestatis in illis regnis appareant! Quum ipsa Pannonia, sub cujus ditione et tutela sunt illa, quae statim dixi, regna, neque semet, neque opes suas potuerit contra vim impotentissimi tyranni tueri misera, pudet verbi a pristina inclyti regni fortuna alienissimi. Sed quid faciam? Non possum non miseram dicere eam, quae in hanc usque horam tolerat omnia, quae miserrima atque calamitosissima habentur, nimirum vastationes agrorum, direptiones villarum, obsidiones oppidorum, parentum caedes, liberorum raptus, tectorum incendia, hominum captivitates, supplicia et spolia. Inerat quidem spes non exigua recreandarum recuperandarumque virium Buda urbe, quae regni caput est, adhuc nobis incolumi et salva. Sed illa quoque amissa nihil jam Ungari omnes nisi extrema omnia metuunt, a quo metu neque nos tanquam vicini valde securi liberique vivimus, videlicet: „Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.“ Et quis tandem, oro, est cujusvis regni

1553
 tam firmus ac robustus populus, (sit licet ille ab omni clade tur-
 cica adhuc integer et illibatus) qui cum hunc casum Hungariae
 (tanti regni tamque imbellis, exercitatissimi potentissimique) ante
 oculos positum habuerit, idem non exhorreat sibi, ne similiter
 cadat, non subtimeat, si in consimilem cum Hungaris modum ab
 hoste sexcenta prope modum millia militum in exercitu habente
 urgeatur, prematurque? Tanto mirari minus convenit, si ad no-
 strates, de quorum viribus et robore aliquoties proelia et strages
 in Ungaria factae, nuper etiam morbi et fames, vastitatesque mul-
 tum detraxerunt, portio non parva timoris ejus, qui etiam in viros
 constantes cadere solet, pervenit. Non ideo tamen constantiam in
 propugnando hoste quantumvis valido sibi deserendam nostrates
 putant, imo magnis animis reperiri tentareque et facere satagunt
 omnia, quae facere viros fortes et in quavis fortuna infractos ad-
 decet. Si secuta fuerit audaciam, quae debet sors, sequetur autem
 externo adventitioque gentium, id est, vestro imprimis adjuta prae-
 sidio, erit profecto, cur Polonia quoque gaudeat, sin minus, quod
 Deus omen avertat, vehementer erit metuendum, ne non ad solam
 nostram Boemiam, sed ad ipsam pariter vestram Poloniam casus
 adversus pertineat; quandoquidem ista duo regna sic invicem pro-
 vinciiis et finibus sunt implicita et connexa, ut alterum ruere vix
 queat sine alterius ruina. Nec est, quod fiducia induciarum aut
 foederis valde sibi Polonia de securitate blandiatur, ut enim su-
 perbus et impius est, sic etiam perfidus et fallax Turcarum tyran-
 nus. Superbiae opus et impietatis prorsus gigantheae hoc prae-
 cipiū est argumentum, quod se non solum dominum totius orbis,
 sed Deum insuper terrenum faciat et jam coelum ipsum terret
 armis. Ne novum putes, si eo usque etiam sit perfidus, ut praeter
 homines suos insuper quoque Deos (quantumvis solenniter adju-
 ratos) fallat. Atque ut perjurii ab illo perpetrati infinita nunc prae-
 terea exempla unum hoc recens transire in praesens nequeo,
 idque rursus ad domum tuam pertinens. Quae non pridem foedera
 quae non sacramenta intercesserant, ut pactionibus et conventis
 cum genere tuo Joanne, rege de Buda, initis staretur? Stetitne igitur
 foederatus iste sacrosanctis illis suis conventis? An fracta fide
 perfidus divina humanaque jura propter adipiscendam Budam, quam
 sibi ante alias in Pannonia urbes vindicare cupiebat, inverterit
 omnia? nulla interim virtute, sed usque adeo pudenda fraude, ut
 neque pudoris in fronte aliquod signum, neque in toto corpore
 ullum virilis venae vestigium reliquerit; nam si reliquisset, nun-
 quam adeo muliebri animo Budam circumveniendam sibi dixisset.

1553 Quasi enim satrapae sultani aut ipsius Sophi praetoriani milites urbem tenerent, ac non infans pupillus cum matre vidua et monacho tutore. Non audet iste strenuus moenia prius ingredi, quam infantem pietatis specie, monachum autem per simulationem colloqui in castra sua evocat, nec prius ad reginam utrumque remittit, quam dum satellites suos omnes ad moenia aditus occupat. Sequitur mox edictum, ut mater cum filiolo de arce ad diem certum decedat, eandemque arcem omni praesidio nudam hosti relinquat. En Turcae fides! En dextera, cui te liberosque tuos et bona tua pulchre comittas! Et sperat adhuc Majestas tua sub vana foederis imagine solidam atque integram te regni tui possessionem retinere posse, nisi forte fideliozem se erga te, quam erga generum tuum praestabit? Id scilicet jam nunc sub foedere agit sedulo, nam et loca oportuniora circum fines Poloniae munit et novas arces in limitibus extruit, atque ubique aedificiorum praesidia suorum imponit, non semel interim levioribus excursionibus ad Poloniam praeludens, quibus si obviam a vestratibus itur confestim, de rupto foedere querelae, contra ipse tamen querelas ad se vicissim a vobis delatas aut insolenter rejicit, aut impudenter elevat, quia neminem sicut in majestate sibi aequalem, ita neque in foederum conditionibus parem tolerare potest. Cum hoc igitur tam importuno, tamque insociabili tyranno conflari posse ullam aequabilem societatem aut stabilem benevolentiam, fiducia aderit tibi unquam? prius certe lupus (quod dicitur) ovem ducet uxorem, quam fiet, ut Turca cum Christiano fidam constantemque ineat amicitiam et pacem: lupus enim plane est lupique in morem, ubi virtute non potest, ibi dolo et insidiis grassatur. Nam quem admodum lupus quadrupes haud uno semel impetu in totum invadit gregem ovium, sed crebro assultu id agit, ut de eodem grege seorsim nonnullas sibi oves segreget, quas mox jugulet et devoret, sic iste bipedum frandulentissimus, dum se imparem universis simul Christianorum regibus esse videt, nunc sibi unum de coetu illorum, nunc alterum seligit, cum quo dolosis artibus aut aureis persuasionibus foedus feriat, ut tanto facilius, minoreque cum negotio caeteros mutuo auxilio orbatos evertat et opprimat. Non alia quondam arte Philip-pus Macedo, cum libertati omnium Graecorum insidiaretur, ex omnibus peculiares quosdam principes in numerum sibi hostium secrevit, cum quibus separatim dimicaret, illisque subactis mox inde cum reliquis, qui foederati supererant, arma conferens a persequendis illis non antea destitit, quam omnes Graecos liberos subire regiam servitutem coëgit. Atqui Turca servitute Christianorum neutiquam

contentus saluti praeterea illorum et vitae perdendae imminet, 1553
quicumque Christianum nomen, quo nullum aliud odit infestius, exuere
ac pro illo Machometheum induere noluerit. O! gravem nostram
sub tam impio et truculento hoste fortunam! O! nos duros et
ferreos, qui vicem nostrorum acerbissimam haud ita, ut pietas et
charitas postulat, aut dolemus, aut sublevamus, sed perinde quasi
ad nos nihil pertinente, sine cura illos et sine auxilio transmitti-
mus parum memores, quod omnes Christiani unum corpus simus
in Christo tanquam capite nostro. Jam si membra corporis nostri
alia pro aliis (ut est apud s. Paulum) eandem solitudinem ge-
runt, et sive patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra,
sive glorificatur unum membrum, simul gaudent omnia membra,
quid membra Christi tandem faciemus? Nonne tanto magis, quanto
majora sunt immortalia mortalibus, erga corpus nostrum mysticum,
id est, erga proximos Christianos, quos aequae ac nos ipsos dili-
gere praecepit Christus, afficiemur? De iisque pariter ac de nobis
soliciti erimus, ut communem illorum nobiscum salutem commu-
nibus viribus contra communem hostem propugnandam pio et alacri
suscipiamus animo. Non equidem desunt causae huic communi (sic)
invictissimus caesar Carolus, nec non sacratissimus rex noster Fer-
dinandus, sed quantum uterque sumptu, cura, vigiliis, autoritate,
consilio eniti potest, nihil plane ambo praetermittunt, quin terra
marique comparent omnia, quaecunque ad rempublicam Christi-
anam defendendam et tyrannum longe propulsandum vident esse
necessaria; fidem praeterea summi romani pontificis aliorumque
dynastarum in alto dignitatum fastigio sublimium implorant, et
nunc in Germania Spyrae in conventu principum, posthabito etiam
Majestatis suae uterque respectu, voce tantum non supplici Germa-
nos principes imperio suo subjectos adhortantur et orant, ne quid
in deliberationibus suis bello contra Turcas gerendo praeverten-
dum putent.

Et quoniam hactenus non bene successit vel modicis nostrorum
copiis contra ingentes hostium vires tentatam rem fuisse, vel
protinus a qualibet expeditione armis projectis ad togas revertisse,
cum hostis nullo non quasi tempore contra nos armatus excubet,
id imprimis eodem in concilio accuratissime agunt, ut validis
tandem atque firmis, et vero etiam perseverantissimis copiis cum
hoste pervicaci copiosoque bellum in Pannonia incipiant conti-
nuerintque. Haec adeo causa fuit, quae Boemos Moravosque et
Silesios, quae item Austriacos, Styrios, Carnos Pragam contraxit,
ut ne seorsim quisque sibi ex arbitrio et commodo suo, sed com-

1543 muniter omnes in usum omnium de subsidio adversus Turcam stabili duraturoque conflando deliberarent, qua in re tantus omnium apparuit consensus, ut ad unum omnes una eademque mente et voce auxilium pro summis cujusque provinciae opibus decernerent, ac postremo semetipsos (si necessitas instaret urgeretque) offerendos pro salute publica statuerent, non sine magna spe bene gerendae in Pannonia rei, dummodo ad hanc futuram aetatem ceterorum quoque regum et principum Christianorum accedant praesidia. Quis enim rerum bellicarum adeo expers est, qui hoc futurum non videat, hostem, simul atque inaudiverit, Budam a nostris obsideri, protinus ex Thracia in Pannoniam venturum esse, nec inde nisi praelio victum aut pulsum discessurum! Ut vero ille vincatur pellaturque, tot et tantis equitum peditumque agminibus circumvallatus cauto nobis provisoque nobis opus esse, ut ne magno solum animo, sed ingentibus etiam viribus illi occurramus, experti aliquoties, vanam esse nostram sine viribus iram.

Caeterum quod ad nos vicinos attinet, jam supra ostensum est, vires nostras tum morbis tum praeliis in Pannonia (Marte adverso) gestis indigniter esse debilitatas, ipsorum vero Hungarorum usque eo diminutas, praesertim ab equite levioris armaturae, quo nos auxilio maxime indigemus, ut vix tertia ejus pars incolumis post miserandam regis Ludovici stragem reliqua appareat. Deinde vis nostra illa tota in pedite et equite catafractis est sita, ut neutro videlicet satis idoneo praesidio ad persequendos hostes aquilis velociore, ita utroque ad multas injurias accipiendas exposito, sive enim per viam incedat grave agmen, sive in castris subsistat, sive frumentatum aut aquatum pergat, circumfunditur statim a levi hostium et refugo equite, atque undique secus incursatur et laceratur, aut in obsidionis modum cingitur adepto pabulandi aquandique usu, quoad fame sitique confecti nostri milites vasa conclamare campoque inglorio decedere, vel sese in caedam magis quam in pugnam praecipitare coguntur. Quorum nihil accideret, si leves equitum turbae pari cum Turcis agilitate et arte concurrere suetae nobis praesto essent, nam caetera quam Turcis oportuniora abunde supersunt adeo, ut, si ille copiam pugnandi justa acie facere ausus fuerit, nostra sit, non illius futura victoria. — Sed jam satis dictum esse censeo de origine et incremento gentis ignobilissimae deque ipsius hostis insolentia arrogantiaeque et perfidia, denique de periculi magnitudine et quantum omnium nostrum salutis intersit, non disjunctos nos, sed simul conjunctos expeditionem contra eundem hostem facere.

Nunc dicendum superest, quid a Majestate tua Boemi, Mo- 1553
 ravi, Silesitae, nec non Austriaci, Styrii, Carnii me summis ac
 supplicibus orare jusserunt precibus, non aliud videlicet, quam ut
 Majestas tua naturae bonitatisque suae et perpetuae in defen-
 dendis Christianis voluntati obsequi dignaretur; hoc si impetrant,
 omnium votorum sunt compotes; primum enim ad hoc natus esse
 videris, indulgentissime ac clementissime rex, ut prodesse omnibus,
 laedere cupias neminem; deinde ea bonitate benignitateque prae-
 ditus es, ut tua sponte occurras supplicibus et ultro succurras
 periclitantibus. Postremo voluntati tuae, quam in conservandis
 Christianis foves, clarissimum testimonium praebent victoriae non
 semel partae, nec semel trophaea contra infidos Walachos, per-
 fidios Moskos, impios et impuros Tartaros excitata, ut jam nihil
 ad consummandam aeternam Majestatis tuae gloriam, nisi unus de
 Turca reliquus desit triumphus, quem si caeteris tuis victorijs ad-
 jeceris, Christianissimi regis agnomen ante alios omnes reges me-
 rito promerere; quoniam is demum Christianissimus haberi debet,
 qui totus in servandis et tuendis (non autem in oppugnandis et
 delendis Christianis) est occupatus, qualem tu in hunc diem et
 egisti et agis, idque perpetuo maxime curas, ut non modo Chri-
 stiani tuo regno subjecti, sed insuper universa religio salva et in-
 columis permaneat. Una nobiscum igitur haec ipsa religio ad te
 regem Christianae religioni deditissimum in hoc rerum suarum,
 statu omnium periculosissimo confugit, nec enim a Turcis solum
 verum etiam a malis Christianis ita impugnatur, ut nullus fere
 dies vel periculo praesenti, vel periculi metu atque expectatione
 transeat illi vacuus. Sed quo majus tuae Majestati erga illam
 ipsam religionem studium largiorque pietas et illustrior cultus
 omni vitae tuae spatio illuxit hodieque coruscat, eo major etiam
 illi nobisque fiducia adest fore, ut ampliora et illustriora tum ad
 levandum praesentem metum solatia, tum ad reliquam salutem
 retinendam praesidia abs te, quam a caeteris hinc referamus.
 Eadem sperat Pannonia ex recenti adhuc clade et caede,
 Squalentem barbam et concretos sanguine crines
 vulneraque illa gerens, quae circum plurima muros
 accepit patrios!

Ut te sui misereat, utque opem sibi cum caesare et rege
 nostro aliisque principibus Christianis per tempus feras! Non se
 ejusmodi occasiones semper offerunt, quibus Majestati tuae liceat
 de summis terrae principibus, de inclytis regnis et regionibus, de
 tot ac tam insignibus nationibus bene mereri illosque sibi perpetuo

1553 obligare, ut nunc per unum ascensum licet, si cum illis ad defensionem Christianorum contra Turcam consenseris. Hoc magis igitur magisque premenda est occasio, quo se rara magis ad conciliandam tuam illustrem gratiam et gloriam offert. Quid, quod nec Deo optimo majus gratiusque holocaustum majestas tua adolere, sed nec melius consorti regni charissimo filio tuo Sigismundo Augusto, toti denique regno consulere poterit, quam si cor suum ad tuendam salutem eorum accenderit, pro quibus ipse Christus, Deus filius, suam non dubitavit impendere salutem; eorumque praeterea, qui vicissim ad servandam tui regni incolumitatem mutuum sibi pollicentur auxilium; mutua autem defensio haud dubie tutissima, ex quo illud „multorum manus multa possunt“ factum est tritum apud nos sermone proverbium; contra de solitaria manu jactatur, quod ejus pugna habeatur, quasi unus vir nullus sit vir. Sed haec tu melius ut caetera quoque dicta indictaque omnia penetras, quare jam finem orandi faciam, tantum praesules et procures totamque nobilitatem tuam hinc atque hinc circumstantem admonebo. Si dignitates honoresque et opes, quas in praesens possident, charas habent, opus est celeri eorum praesidio ad propulsandum non solum hostem celerrimum, sed unum etiam omnium ad hoc inflammatisimum, ut universum Christianismum cum omnibus Christianis sacris juribus ac maxime nobilium libertatibus et dignitatibus igne et ferro penitus deleat et aboleat. Sed haec Deus capiti ipsius generique reservet, quando cum genere suo intelligere non vult, quod nos a Deo nostro non propter sanctam religionem, sed propter peccata nostra tantisper plectimur, donec resipiscamus; Dei enim nostri vox est: Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat. Convertamur igitur ad Dominum omnes et vitam beatam vivemus et hostem nostrum facile devincemus. Dixi.

O tom Zikmundovi králi čti doleji na listu (sic)¹⁾.

Švambergové dostali Bechyňské panství.

Jindřich, Jan a Václav, páni Švambergové, vlastní bratři, dostali panství Bechyňské, které v svém užívání tehdáž i dávno před tím mívali páni Švambergové (sic)²⁾. — Ten Šternberský rod v svém užívání tehdáž přes osumdesáte let měl panství Zelenau Horu v Čechách, arcibiskupství pražskému přínaležející, kteréžto panství pan Zdeněk z Šternberka, velký nepřítel Jiřího, krále českého, i všech Husitův, proti nimž on stále vojnu vedl pro víru katolickau, od tehdejšího papeže na čas toliko k užívání proto

¹⁾ V rukopise věta zůstala nedokončena.

²⁾ Má státi Šternberkové.

dostal, aby to panství arcibiskupství pražského do rukau husitských nepřišlo, a on p. Zdeněk aby z užtkův téhož panství náležitý žold svému vojsku, které on vedl proti nepřátelům víry katolické, dávati a platiti mohl. On papež Pavel II. také tomu p. Zdeňkovi z Říma psaní poslal a jeho napomínal i žádal, aby pro čest a slávu nejenom království českého, ale také celé katolické církve proti Jiřímu z Poděbrad, králi českému, i také jiným kacířům, jakožto veřejnému kacířovi bojovati nepřestával — Po smrti téhož Zdeňka Šternberka to panství Zelená Hora mělo býti arcibiskupství pražskému, zvláště když nový arcibiskup měl býti dosazen a žádného vyživení svého neměl, bez všeho odporování navraceno. Dědicové téhož Zdeňka tak mocně tomu postaupení a navracení téhož panství odporovali, až i to dovedli, že ono jim dědičně dáno bylo, ačkoliv ti držitelové rozličná neštěstí zakusovati a snášeti museli, o čemž zde málo více doleji v léta 1573 následuje.

1553

Zelená Hora osobili z o-bé Šternberkově.

1573

Léta 1554. Tu noc před Hromnicemi jedním mrazem okolo Žatče i jinde všeckno reví po vinicích, cožkoliv nekrytého bylo, též i březkvoví pomrzlo.

1554

Mráz.

V království českém morová rána velmi se rozmáhala, která mnoho obecného lidu i panstva pohřbila, v samý Praze přes 12000 tehďáz umřelo. Umřel také na tu ránu Zdislav Berka, nejv. hofmistr království českého, též kníže Plavna ¹⁾, nejvyšší vůdce královského vojska českého, jenž také byl nejv. kanclířem téhož království, s kterým proti Albrechtovi, brandeburskému margkraběti, táhnouti měl; po jeho smrti Bohuslav Hasenštejn z Lobkovic nejvyšším téhož vojska vůdcem učiněn byl, a na auřad nejv. zemského hofmistrovství Hanuš neb Jan starší z Lobkovic, tehďáz nejv. sudí zemský, dosazen byl. Joachim pak z Jindřichova Hradce, tehďáz karlsšteinský purgkrabí, nejv. kanclířem království českého učiněn byl na místě knížete z Plavna.

Mor v Čechách.

Aufadové mění.

Ferdinand král, v Vídni tehďáz bydleje, z Čech i z dědičných zemí bludnsky Pikharty, jenž Bratři slauli, přísným listem svým vypověděl. Mnozí z nich, aby v těch zemích déle se držeti mohli, svůj blud i jméno pikhartské tajili a pod obojí se jmenovati počali; i také s Lutriany v jistau smlauvu vešli a jednotu mezi sebau učinili. — I dovědév se toho král Ferdinand novým listem opět je vypověděl, kteří vezmauce svá lepší zboží, s ženau a s dětmi svými do země saské se vyhostili, kdež od Luterianův přátelsky

Pikhartí vy-línání.

Do Sas ode-šli.

¹⁾ Jindřich.

1554 přijati a od kacíře Filipa Melanchtona obšírným psaním vítáni i také v jich těžkostech těšeni byli.

Ferdinand v
Pardubicích.

Po takovém proti Pikhartům vydaném listu on Ferdinand na podzim z Vídně do Čech na hrad Pardubský přijel a v něm několik týhodnův pořád bydlel, u něhož ti z Čech do saské země vyhnaní Pikharti, též s nimi i Luterani velice o to usilovali, aby jim v Čechách svobodu v náboženství on král dovolil, to jest, jak kdo chce, tak aby věřil. Ale on nejenom jim toho žádným způsobem dovoliti nechtěl, nýbrž aby Čechové pod obojí způsobau tělo a krev Krista Pána přijímající tak snadně od nich oklamáni nebyli, přísně jim zapověděl, aby oni sobě sami v své dolejší konsistoři administratory neb vrchní správce duchovní, aneb (jak oni je obyčejně jmenovali) defensores, to jest opatrovníky neb ochrance, více nevolili, ale sám král takovy defensory v pátek dne 21. měsíce září volil; a byli tito: Hanuš starší z Waldšteina, nejv. sudí zemský království českého, Zdeněk Mezeřícký z Lomnice a na Ledči, Jan Salava z Lípy na Malešově, Jan Leskovec z Leskova na Nové Cerekvi; a při nich také někteří z Starého i Nového Města pražského za defensory voleni byli.

Defensores
voleni.

Čechové po-
razili Bran-
deburky.

České vojsko Albrechta, brandeburského margkraběte, vojsko dne 13. června měsíce blíž Šwarceneku porazilo, a Čechové s mnohými zajatými i s kořistmi domů se navrátili ¹⁾. — V té bitvě velké rekovství dokázal Bohuslav z Lobkovic, pěšího lidu českého vůdce, a mnoho praporecův nepříteli odňav, s nimi první z bojovníkův k Ferdinandovi králi přijel, jemu o tom vítězství zprávu učinil a všechny praporce jemu dal; který ač král od něho vděčně přijal, však potom mu je zase navrátil a daroval, kteří dlouhý čas v městě Chomútově v kostele sv. p. Kateřiny nad hrobem téhož Bohuslava visely. — Ten Bohuslav před svou smrtí nad svým mramorovým a hrobovým kamenem to i jiné své vítězství skrze dobrého mistra dal vymalovati.

Bohuslav z
Lobkovic
dobrý voják.

Sněm v Pra-
ze i nová
daň.

V pondělí po sv. Bartoloměji sněm obecní na hradě pražském držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně na pomoc proti Turku vedle šacuňku: totiž stavové z jednoho tisíce 3 kopy grošů českých a z peněz na aurocích tolikéž, poddaní také 3 kopy grošů českých láti museli; 2. posudné do třích let z jednoho větele piva bílého i ječného po dvouch gr. česk.; 3. čeledí přístavná aby listy dovolu-

¹⁾ Ve válce, kterou v Němcích tehdy vedl kurfiřt Moric saský proti markraběti Albrechtovi braniborskému, postavil se král Ferdinand spolu s Jindřichem, vévodou brunšvickým, na stranu Moricovu a poslal mu některou část vojsk svých českých ku pomoci. — Ranke V. str. 215 a n.

jící slaužiti od svých pánův pod pečeti měla; 4. míry obilné, 1554 loket a váhy při předešlém způsobu, jak v kterém kraji od starodávna bývalo, zachované byly, obilí však aby se shánělo ¹⁾, mimo ovsa; 5. povoleno bylo, aby Ferdinand, arcikníže rakauské, syn Ferdinanda krále, puštěn byl na Karlštejn a tam korunu, svátosti i jiné klenoty shlídl, k němuž přidání byli z pánův i z rytířstva po šesti osobách, kteří s ním tam jeli a privilegia, při diskách zemských ležící, dovezauce, k jiným přiložili. — Purgkrabí karlsšteinský byl tehďáz Šebestian Markvard z Hrádku na Někmiří; 6. cikáni aby v zemi trpeni nebyli atd.

Na Karlštejn
jel Ferdi-
nand arci-
kníže.

Dne 12. máje měsíce město Sušice od kladeného ohně velkau Sušice vyhořela.
zkázu vzalo.

V Starém Městě pražském blíž mostu dokonána byla vodárna Vodárna dokonána.
nákladná.

Za Jakuba, kláštera Sedleckého opata, v kostnici téhož kláštera pod oltářem nalezeno bylo deset tisíc dukátův, který on opat na věci kostelní chvalitebně obrátil; neboť slíti dal jeden dosti velký zvon, dal udělati dvě kasuly neb vornáty zlatem krum-plované, biskupskau čepici, také i berlu draze okrášlenau, několik kalichův a jeden velmi pěkně drahými kamínkami okrášlený dal udělati, také jiné věci klášterní i kostelní zvelebil ²⁾.

Poklad nale-
zen v kost-
nici sicl.

Ačkoliv řeholní bratři, služebníci P. Marie, nazvaní v svém klášteře pod Vyšehradem blíž potoku Botiče (vůbec nazvaným „Na Trávníčku“) l. 1420. dne 3. června měsíce do ohně, když jich klášter i kostel hořel, všichni od kacírův nelitostivě vházení a všickni, jichž 64 bylo, upáleni byli, zase jiní téhož řádu řeholníci do toho svého spáleniště, když se trochu v Čechách kacírstvo utišilo, se navrátili a v něm Pánu Bohu slaužili; což se poznává z jednoho hrobového v tom kostele nápisu, který svědčí, že v tom klášteře tohoto 1554. roku umřel téhož kláštera převor. — Že ale ti řeholníci opět od Husitův, jako i jiní duchovní utiskáni byli, ten svůj oni v zříceninách klášter i kostel opustíce, jinam odjítí museli. Ten pustý klášter i kostel, (oboje to stavení bez střechy a bez podlahy, deštům odevřeno dlouhý čas stálo) tehdejší arcibiskup pražský po několika leta, také i k těm jejich přínáležejícím gruntům přivtělenau zahradu, na sto let pronajal jednomu

Opět bydlíli
v Praze na
Trávníčku
Servité.

1420

¹⁾ „a štrejchovalo“ dodává ještě Veleslavín na str. 455.

²⁾ Viz Simeona Eustachia Kapihorského Historii kláštera Sedleckého (vydána r. 1630.) str. 79. — O opatu Jakubovi dokládá Kapihorský: „Že pak starý pivo rád píjval, Jakub Starý pivo jej nazývali.“

- 1554 pražskému měšťanu Kaltertharler řečenýmu, na ten způsob, aby on ten pustý Zvěstování P. Marie kostel z povinnovaných aurokův ročních stavěl a vystavený v své podstatě zdržoval; což také on i potomní těch gruntův držitelové věrně tak dlouho činili, dokad
- 1611 léta 1611. při vpádu pasovského vojska do Menšího města pražského zbaurená pražská obec husitská, která klášter i kostel P. Marie Sněžné i také kanovníkův řeholních na Karlově (oba v Novém Městě pražském, zmordujíc v těch místech také řeholníky) v pustotinu neuvedla a opět neporušila, když všechny v něm oltáře rozbořila, všechny okna roztlaukla a jej oblaupila. — Ty tak všechny pustý grunty tomu svatýmu řádu císař a král český
- 1627 Ferdinand II. léta 1627. dne 28. měsíce máje navrátil, kde ti řeholníci Serviti neb P. Marie služebníci, dosavad Pánu Bohu slaužejí.

Budějovické
hory stříbrné
užitečné.

Budějovické hory stříbrné v Čechách vydávaly dosti hojný užitek, neboť tohoto 1554. roku, mimo náklad kostelní věže farní, přebývalo v quartalu sv. Kříže 60 kop a o sv. Lucie kvartalu 65 kop; podobně rozuměti se mají užítkové o jiných čtvrtročních dvou kvartálích ostatních.

1555
Hejtmané i
radcy pražské
obnovovali se
každoročně.

Léta 1555. Nejenom v Městech pražských z mnohých důležitých příčin každoročně radda se obnovovala, ale i hejtmanové těch měst každého roku se měnili. V auterý po neděli Družebné skrze královské komisaře těch měst rady obnovené byli; první komisař byl z panského stavu Jan z Lobkovic, nejv. purgkrabí, a Vladislav z Lobkovic, nejv. maršálek královského dvoru. Z stavu rytířského byl Wolf Vřesovec, nejv. písař v království českém, a Šebastian Markvard, purgkrabí Karlšteinský.

Velké škody
v Čechách.

Veliké škody na lidech, hovadech i na stavení nejvíce měsíce máje v Čechách skrze častý přívaly, krupobití i hromobití se staly. — Na Nebevstaupení Krista Pána v městě Benešově příval, mimo jiných učiněných škod, také na rovině jeden vůz s nákladem, 20 centnýřův těžký, převrhl, při němž také dva koně se utopili. — V svatodušní neděli takové hřímání, blýskání, hromobití i krupobití se strhlo, že na mnoho mil z šíří i z dýlí všechno osení potlauklo, mnoho stavení v vesnicích i po městech porazilo, také od hromobití mnoho lidu obojího pohlaví zhynulo.

Pověstí v čas
neobyčejný.

V zimě, dne 29. prosince, veliký vítr, blýskání, hřímání, hromobití strhlo se jako jedné hodiny na rozličných místech času nočního, totiž v Praze, v Mělnku, v Kutný Hoře, na Kunětický Hoře i na jiných místech v Čechách, a velké škody od hromobití učiněné byly. — Kunětická Hora od města Pardubic na dobrý

půl míle vzdálená (jest na poručení císařské zbořený zámek) má 1554
 toliko jednu k sobě cestu, po který skrze sedmerau bránu do toho Kunětická
 hradu jíti se musí. Ohražena jest ta Hora neb hrad třemi neb Hora.
 trojmi starodávnými baštami. Vnitř toho hradu stojí nedávných
 let vystavený kostelíček, pod jménem sv. panny a mučednice
 Boží Kateriny, a při něm stojí také nová kaplička sv. panny a mu-
 čednice Boží Barbory. Všechna v tom zámku obydlí jsau klenutá.
 Na bráně vnitř stojící jest vytesaná kamenná hlava zubrová, a při
 ní také vytesán jest tento nápis: Anno domini 1508. léta Páně 1508
 tisícého pětistého osmého. — V tom zámku jest dosti prostranné
 místo, a v prostřed vrchu jest studnice kamením a dřívím zahá-
 zená. Na tom zámku bydlívali rytíři Templářové.

Karel V., císař římský, při konci tohoto roku, slávu a dů- Karel V. své
 stojnost tohoto světa opustiv, aby Pánu Bohu horlivěji při konci důstojnosti
 svého živobyti slaužiti mohl, království španihelské i všechny tomu složil.
 království přivtělený země Filipovi, synu svému, toho jména II.,
 v brabantském městě v Brusellu, a císařství římské Ferdinandovi,
 bratru svému, již tehdáž římskému a českému králi, postaupil
 a na to do Španihel odjeda, tam v klášteře sv. Justa, v arcibi-
 skupství toletánském, jak nejpobožněji mohl, Pánu Bohu slaužil. —
 Papež tehdejší Pavel IV. i někteří kurfirštové postaupení toho
 císařství neuznávajíce za věc obecnému dobrému užitečnou, ne-
 chtěli to postaupení potvrditi; až teprva v létu 1558. kurfirští 1558
 v městě Frankfurtu shromáždění, takové postaupení dne 25. ledna
 od něho přijali a císařství na jeho bratra Ferdinanda, římského,
 uherského a českého krále, přenesli.

Z poručení královského v Němcích svěcení a ženatí kněží, Kněží nekato-
 jak luteranští tak také pod obojí, z českých měst, městeček, z ves- litičtí vy-
 nic, jedni po druhých vyhánění i z celého království českého vy- hnáni.
 povídání byli; jich nedaleko 200 do ciziny se vyhostilo, totiž do
 Míšně a do Falcu. — Toho času Jan Prostibořský na Šanově do
 žaláře v Praze dán, po několikráte na jisté věci dotazován i mučen
 býti měl. Když na řebřík již tažen byl, sám sobě jazyk ukausna, Jazyk sám
 jej vyplil. Tázán byl, proč to učinil, a spuštěn jsa z řebříku, tuto sobě ukausl.
 odpověď napsal: „Aby jste vy, kteří mě podle dobrého svědomí
 pravdu mluvícímu věřiti nechcete, trápením vašim něčeho lživého
 mluvití mě nepřinutili.“ Do vězení opět veden byl i hojen, však
 předce od té rány umřel ¹⁾).

¹⁾ Historie o těžkých protivenstvích církve české str. 98;
 Paměti Dačického I. str. 77.

1555 Sv. Ignacius, tovaryšstva Ježíšového zakladatel, Petra kněze
 z Říma Je- Kanizia, který tehdaž v špitále Křížovníkův s červenau hvězdau
 suavití do Pra- při mostu v Starém Městě pražském bydlel, k duchovní pomoci
 hy vysláni. z Říma do Prahy poslal, o čemž vejš zde v 1552. roce zmínka
 1552 se stala.

Kostel sv. Víta pražský stavěti se počal. Císař a král český Ferdinand I. ¹⁾ kostel hlavní arcibiskup-
 1541 ský sv. Víta na hradě pražském léta 1541. skrze velký oheň po-
 rušený počal stavěti, ne sice celý, ale toliko menší jeho díl, který
 se dosavad spatřuje; a jest on toho předešlýho kostela slavného
 jenom kůr; ostatní mnohem delší, také i mnohem širší jeho díl,
 nedostavený, aneb raději s zemí srovnaný zůstává dosavad. K ny-
 1561 nějšímu svému dostavení přišel on v 1561. roku.

Radnice bu- Dne 26. března měsíce v městě Českých Budějovicích začal
 dějovská stavěná. se rozbořovati starý dům raddní neb rychta, a jiný když vystaven
 byl a vnitř ozdoben, také makovice i báň na věž té raddnice nové
 postavena byla dobrým zlatem okrášlená, na jejížto pozlacování
 dáno bylo třidceti dukátův uherských za primasství mistra Qui-
 rina Massovio. Také tehdaž na tu raddnici postavené byly hodiny
 s polovičním orlojem, totiž s 12 hodinami; na věž pak farního
 kostela dané byly hodiny s celým orlojem, aneb s 24 ciframi a ho-
 1346 dinami. — To město České Budějovice Jan, lucemburské hrabě
 a král český osmý, když s vojskem i také s Karlem, synem svým,
 proti Engličanům k franckého krále pomoci skrze to město jel,
 rozličnými svobodami a výsadami štědře nadal roku 1346., které-
 hožto roku na den sv. Ruffa také na bojišti zahynul. — Hledej
 v Poselkyni, v Český Kronice list 531. — Na den sv. Ruffa za-
 hynul také Přemysl II., král český pátý, i také Václav, král
 český sedmý.

Mezi jiným nadáním Jan, český král, tu milost těm tehdej-
 ším měšťanům v Českých Budějovicích bydlícím také učinil, aby
 oni svá luka i pole, která přikaupili k obecnému téhož města do-
 brému užitku, mohli zase svobodně prodati.

970 Od roku 970. pamětní listové v pražském biskupství až do
 Duky du- 1142. roku shromáždžování, duchovních věcí se týkající, s hradem
 chovní v Pra- pražským léta 1222. všechny shořeli; jiní podobní od 970. roku až
 ze shořely. do 1142. léta shromáždžování s kostelem sv. Víta roku 1142.
 1142 všickni shořeli, protože novější neb nynější teprva od 1222. roku
 1222 v svých místech se nacházejí.

¹⁾ V rukopise omylem stojí: II.

Tohoto 1555. roku v markrabství moravském, v hlavním městě 1555
Holomauci, tištěna byla knížka česká u Jana Gunthera, která Korunování
také v mých rukauch mám, při který některý její lístek přední, le i královny
také i titul její se nedostává. Totiž, kdo její spisovatel byl, ač- jak se má dí-
koliv se neví, nicméně patrně se předce znamená, že ji sám císař ti a zachová-
římský a král český Karel IV. sepsal a svůj život pravdivě vy- vati.
psal, i svou do Vlach i do jiných zemí cestu a příhody šťastné
i nešťastné vyjevil. O svém na království české korunování také
on takto píše v té knížce pod titulem: O korunování krále
českého ¹⁾, dokládaje tato slova:

Při korunování krále českého nejprv arcibiskup pražský 1374
s preláty, s knížaty a s šlechtici provádí kníže to, které má na
království české korunováno býti na Vyšehrad a tu v kostele vy-
šehradském pomodlí se, navrátějí se s ním do kostela pražského
sv. Víta, jenž jest hlava on týž kostel všeho arcibiskupství, aby
v tom sv. Víta kostele slyšeli nešpor; po nešporu dovedeno bude
to kníže od již jmenovaných do místa toho, v kterém jest mu
komnata ozdobně připravená. A opět ráno (dne totiž následujícího)
v zvonění k primě arcibiskup a jeho podbiskupí i jiní biskupové
a prelátí sberau se v kostele hlavním pražském (sejdau se v ko-
stele sv. Víta), aby se oblékli, biskupové v svá biskupská raucha
a jiní v svého důstojenství znamení, a tu způsobíce processí, ple-
nár, meč sv. Václava, jiní kříže, kadidlnici a vodu svěcenau ne-
sauce, půjdou, aby dovedli kníže z dříve řečené komnaty do ko-
stela. A přijdauce oni na místo, tu kdež ono kníže leží v komnatě
oblečen skrze nejv. komorníka království českého, také v střevíce
královské, v sukni a v plášť odevřený, a tu budau s ním knížata
a páni; kterého potom pokadíce kadidlem a pokropíce svěcenau
vodau, zdvihne jej arcibiskup za ruku k vstání a jeden z bisku-
pů řikati bude tuto modlitbu: Všemohaucí věčný Bože, jenž slu-
žebníka tvého N. vysokostí království povýsiti ráčil, dejž prosíme.

¹⁾ Beckovský opsal nyní dle tisknutého exempláře ze XVI. věku Ko-
runovační řád Karlov, jenž vydán byl také později od Tomsy r. 1797.,
ve Výboru z literatury české v dílu I. str. 575. a násl., od Losertha la-
tinský text v Archivu für österreichische Geschichte Bd. LIV. a nejnověji
(r. 1877.) od Dra. J. Emlera ve sborníku Spisové císaře Karla IV.
str. 73. a násl. Zvlášť ukazujeme tuto k Úvodu Emlerovu o korunovačním
řádu na str. XII.—XV. — Beckovského opis obsahuje vždy pouze po-
čátek jednotlivých modliteb korunovačních, ostatek nejlépe lze doplniti k tomu
dle vydání Emlerova. — In margine přidáváme r. 1374., poněvadž z tohoto
roku pochází nejstarší nám známý rkp. řádu korunovačního.

1555 aby on tak tohoto světa běhu všech vůbec spasení zjednal, aby od cesty tvé spravedlnosti nikdy neodstoupil, skrze Krista Pána našeho atd. — Po vyřikání této modlitby pojmau toho knížete dva biskupové za pravau a levau stranu, ozdobně připravení, majíce svátost šíji vysušující (sic), od jehožto boku neodstoupějí až do skonání; i povedau jej prostřed kostela před oltář sv. Kříže, a arcibiskup a processí celá napřed půjdau a mezi arcibiskupem a knížetem z komnaty vyjdauce, pořádně půjdau knížata i páni, znamení královské, totiž: korunu, žezlo (neb královskau berlu, jinak sceptrum), také jablko i meč nesauce, kteréžto komorník království českého, hůlkau cestu jim čině, předejde. Ta pak znamení všecka na oltář sv. Víta, když tam přijdau, poctivě položejí. Processí pak bude od komnaty dříve řečené skrze síň královskau a vyjde skrze vrata, ježto hledí proti sv. Jiří; a když půjdau, tehdy v zvon velký zvoniti se bude. Když vyjdau z komnaty, jeden z biskupův začne responsorium toto: Aj, teď posílám anděla mého, jenž předejde tě a stříci bude tebe vždy; zachovejž a poslauchej hlasu mého atd. atd.

Ten celý téhož responsorium ostatek dokonajíce a kníže prostřed kostela před oltářem sv. Kříže počestně postavíce, řeknu žáci tuto antiphonu: Utvrdiž se ruka a povýšena buď pravice tvá, spravedlnost a saud při hotování stolice tvé, milosrdenství a pravda předejdau obličej tvůj. Alleluja! — Následuje žalm: O milosrdenství Hospodina na věky budu zpívati. Chvála Otci i Synu i Duchu sv. atd. s opakováním předešlé antiphony po každém verši: Utvrdí se ruka tvá atd. — To dokonajíce, jeden z biskupův říká tuto modlitbu: Bože, jenž víš, že pokolení lidské žádnu mocí nemůž státi atd. — Pomodleje se kníže, hned svátosti na oltáři sv. Kříže berau se z něho, a jde to processí celé k oltáři sv. Víta s těmi svátostmi, i král, tak jak k oltáři sv. Kříže přišli. Kníže před oltářem sv. Víta k stoličce neb k trůnu královsky připravenému když se postaví, hned také biskupové, knížata, preláti i jiní páni k svým stolicím ozdobně připraveným se stavějí, a jeden z biskupův počne tento žalm: Uslyš tě Hospodin v den zarmoucení tvého atd.; kterýžto všichni dokonajíce, dí on zase tento verš: Hospodine, spasena učiň krále! Responsor: a uslyš nás v den, v kteréhož vzýváme, atd. Potom dí kollektu: Hospodine, pokorných ustanoviteli, jenž nás sv. Ducha osvětlením těšíš, rozšiř nad tímto služebníkem tvým N. milost svou, aby skrze něho tvého v nás atd. — Jiný biskup dí tuto modlitbu: Všemohoucí věčný Bože, nebeských i zemských věcí ustanoviteli, jenž služebníka tvého N. na

vysokost království a důstojenství ráčil vyvýšiti, půjčiž, prosíme. 1555
aby všeho protivenství jsa zbaven, církevního pokoje darem ohra-
žen byl a k radosti věčného pokoje skrze tě dařícího dojíti za-
slaužil, skrze Krista Pána našeho. Amen.

Po této modlitbě bude jedno kázání kázáno k žakovstvu
a druhé k obecnému lidu, totiž latinské a české, oboje času jednoho,
krátce. — Hned potom arcibiskup prostranným a prostředním
blasem knížete otáže se takto: „Chceš-li sv. víru od křesťanských
mužův danau držeti a skutky spravedlivými chovati?“ Odpoví
kníže: Chci. Opět otáže se ho: Chceš-li království tobě od Boha
půjčené podle spravedlnosti otcův tvých spravovati a brániti?
Odpoví kníže: Tak, jakž Božskau posilněn budu pomocí a utěšením
všech věrných jeho, tak věrně všechno činiti slibuji. — Hned také
arcibiskup táže se lidu těmito slovy: Chcete-liž takovému knížeti
N. a správci se poddati a jeho království pevnau vírau ustanoviti
a k přikázání jeho poslušni býti podle sv. Pavla, jenž dí: Každá
duše mocem vyšším podlána buď, buďto (sic) králi, jakožto nej-
vyvýšenějšímu. Hned na to od okolo stojícího žakovstva a lidu
jednotejně bude řečeno: Rádi, rádi, rádi! Tehdy arcibiskup
s všemi biskupy dí modlitbu tuto: Tebeť vzýváme, Pane svatý
a Otče, všemohaucí, věčný Bože, abys tohoto slauhu tvého N.,
kteréhož z rozšafnosti tvého Božského spůsobení, od počátku zplo-
zení jeho až do tohoto nynějšího dne v květu mladosti atd.

Tuto modlitbu celau dokonajíce, hned kníže a arcibiskup
s všemi biskupy položejí se před oltářem sv. Víta, a arcibiskup
litanii počne a kantorové budau odpovídati, až do onoho verše:
abys tohoto slauhu tvého; a od modlitby až do modlitby této:
Bože nevypravitedlný atd., kterau některý z biskupův říkati bude.

Potom arcibiskup začne:

Kyrie eleison, Kriste eleison, Kriste uslyš nás! Spasiteli
světa spomoz nám. Svatá Máří pros za nás. Sv. Michale pros
za nás. Sv. Gabrieli pros za nás. Sv. Rafaeli pros za nás. Sv.
kúrové angelští proste za nás. Sv. Jene Křtiteli pros za nás.
Sv. Petře pros za nás. Sv. Pavle pros za nás. Sv. Ondřeji pros
za nás. Sv. Jakube pros za nás. Sv. Jene Evangelisto pros za
nás. Sv. Tomáši pros za nás. Sv. Filipe pros za nás. Sv. Jakube
pros za nás. Sv. Bartoloměji pros za nás. Sv. Matěji pros za nás.
Sv. Šimone pros za nás. Sv. Thadee pros za nás. Sv. Matauši
pros za nás. Sv. Lukáši pros za nás. Sv. Marku pros za nás.
Sv. kúr apoštolský a evangelitský pros za nás. Sv. Štěpáne pros
za nás. Sv. Víte pros za nás. Sv. Václave pros za nás. Sv.

1555 Vojtěše pros za nás. Sv. Jiří pros za nás. Sv. Benedikte pros za nás. Sv. Kúr mučedlníkův pros za nás. Sv. Sylvestře pros za nás. Sv. Řehoři pros za nás. Sv. Martine pros za nás. Sv. Mikuláši pros za nás. Sv. Františku pros za nás. Sv. Prokope pros za nás. Sv. Kúr zpovědníkův a vyznavačův pros za nás. Sv. Maří Magdaleno pros za nás. Sv. Markéto pros za nás. Sv. Katerino pros za nás. Sv. Kláro pros za nás. Sv. Lidmilo pros za nás. Sv. Kúr panenský pros za nás. Všichni Boží svatí prostě za nás. Milostiv buď, odpusť mu Hospodine. Milostiv buď, uslyš jej Hospodine. Od osidel ďábelských, sprost jej Hospodine. Od náhlé a nenadálé smrti, sprost jej Hospodine. Skrze svaté tvé narození, sprost jej Hospodine. V den saudný, sprost jej Hospodine. My hříšníci, Tebe prosíme, uslyš nás. Abys pokoj a smíření nám dal, Tebe prosíme atd. Abys odpuštění všech hříchův jemu dal, Tebe atd. Na to hned arcibiskup dí: Abys tohoto sluhu tvého v tvé spravedlnosti, milosti a svatosti zachovati ráčil, Tě prosíme uslyš nás. Abys tohoto sluhu tvého N. králem vyvoliti ráčil, Tebe prosíme, uslyš nás. Abys ho požehnati a povýšiti ráčil, Tě prosíme atd. Abys ho na císařství povýšení dovésti ráčil, Tebe prosíme atd. Synu Boží, Tebe prosíme, uslyš nás. Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, odpusť jemu Hospodine. Beránku Boží atd., uslyš jej Hospodine. Beránku Boží, smiluj se nad námi. Kriste uslyš nás. Kyrie elejson, Kriste elejson. Otče náš atd. *Ž.* A neuvoď nás v pokušení. *Ř.* Ale zbav nás od zlého. Amen. *Ž.* Ukaž nám, Hospodine, milosrdenství tvé! *Ř.* A spasení tvé dej nám. *Ž.* Hospodine, uslyš modlitbu mau! *Ř.* A volání mé k tobě přijď. *Ž.* Hospodin s vámi! *Ř.* I s duchem tvým. Modlme se atd.

Modlitba.

Bože, jenž lidu tvému svau mocí radíš a milosti půjčuješ, dejž tomuto služebníku tvému N. ducha maudrosti s opatrováním kázně, aby tobě srdcem atd.

Modlitba jiná.

Požehnejž Hospodine tohoto krále N. našeho, jenž všeckna království uskrovnuješ od věkův atd.

Modlitba opět jiná.

Všemohaucí věčný Bože, jenž vším vládneš, nebe i země stvořiteli atd.

Jiný biskup tuto říká modlitbu:

Bože nevypravitedlný, přispořiteli světa a stvořiteli lidského pokolení atd.

Potom arcibiskup dí modlitbu jako prve:

1555

Bože, jenž lidu tvému svau mocí radíš a milosti propůjčuješ, atd.

Hned po té modlitbě začíná se mše sv.

Introit: Obrániteli náš, obezři Bože a zvevři v obličej pomazaného tvého, neboť lepší jest ten jeden v synech tvých nad tisíc. Žalm: Kterak jsau milí příbytkové tvoje, Bože mocný! Žádá duše má a vadne v synech Božích. Chvála otcí atd. Potom: Kyrie eleison atd. — Collecta: Prosímeť, všemohaucí Bože, aby slauha tvůj N., král náš, jenž tvým smilováním přijal vladařství kralování, aby také všech šlechtetností přijal rozmnožení, jimiž jsa slušně okrášlen, propasti hříchův se varovati, nepřátele přemoci a k tobě, jenž jsi cesta, pravda a život, slavněji mohl dojíti, skrze Krista Pána. Amen. — Epištola sv. Pavla ¹⁾ k čtení: Nejmilejší! Poddaní buďte všemu lidskému stvoření pro Boha, buďte králi, jakožto povyšnému, buďte knížatům atd.

Po této epištole kůr když bude zpívati gradual, tehdy dva opatové infulirovaní vezmau olej svatý v kaple sv. Václava, jenž bude v kalichu velkým postaven, a přikrytý on kalich bude rauchau hedbávnau, i ponesau jej počestně před oltář sv. Víta, a stánek nad ním roztažen bude; kalich pak z jejich rukau přijma arcibiskup, počestně s políbením postaví na oltáři. Potom skonajíce alleluja i sequenci, půjde arcibiskup k mazání hlavu, prsu, plíce i ramena a ta mazání mají býti spolu. A nejprve leje on arcibiskup olej na hlavu knížete na kříž, řka: „Maží tě za krále olejem svěceným ve jméno otce i syna i Ducha sv. Amen.“

Ž. Pokoj s tebau. Ř. I s tvým duchem.

Zatím kůr bude spívati tuto antifonu:

Mazali jsau Šalamauna Sadoch kněz a Nathan prorok za krále v Sioně, a chodíce oni veselí řkauce: Buď živ král na věky. Alleluja. — A od těch dob budau opakujíce zpívati, dokud se mazání neskoná; když se pak ono dokoná a mlčení stane se, hned arcibiskup řkati bude po straně následující modlitby: „Maží tě za krále olejem svěceným“ atd.

Modlitba.

Sv. Ducha milost pokory naší řádem v tě vstup, aby, jakož nejdůstojnějšíma rukama olejem přirozeným mazán atd.

¹⁾ Má státi: Petra.

1855

Jiná modlitba.

Kriste, pomaz tohoto krále na opravování, jako jsi mazal kněží a proroky, krále a mučedníky, kteří skrze víru přemohli království a činili spravedlnost a došli zaslíbení atd.

Jiná.

Bůh, Boží Syn, Jesus Kristus, pán náš atd.

Jiná.

Bože, jenž jsi spravedlivých chvála a milosrdenství hříšných, jenž jsi poslal syna svého předrahau krví svou atd.

Jiná.

Všemohaucí věčný Bože, jenž Azahela na Syrii a na Israhel skrze Eliáše atd.

Po skonání těchto modliteb hned arcibiskup subtile (to jest komží neb albu, náramky neb dalmatiky) požehná, říkajíce modlitbu tuto: Bože, králi všech králův a pane panujících, skrze něhož králové kralují, a zákonův ustanoviteli atd.

Učině to požehnání raucha arcibiskup, hned do něho jej obleče a také mazati mu bude ruce, říkáje tuto modlitbu: Mazané buďte ruce tyto olejem svěceným, jimžto mazání bývají králové a proroci. A jakož jest mazal Samuel Davida na království, tak i tebe pomaz Bůh atd.

Jiná modlitba.

Vzezřiž, všemohaucí Hospodine, jasným zrakem na tohoto krále slavného N., a jakož's požehnal Abrahama, Izáka atd.

Jiná.

Ducha sv. milost pokory naší řádem v tě vstup, aby, jakož rukama našima nehodnými pomazán olejem přirozeným tučnší zevnitř atd.

Následuje modlitba předešlá, po litaních říkaná: Bože, jenž lidu tvému svou mocí radíš atd.

Po té modlitbě hned arcibiskup vejšeji hlas vyzdvihna, podle obyčeje prefací (sic), která se takto počíná: Po všecky věky věkův. Amen. Hospodin budiž s vámi. I s duchem tvým. Vzhůru srdce máme atd. — Po skončené prefaci, která jest zvláštní, kůr dí: Svatý, Svatý, Svatý.

To dokonaje kůr, hned arcibiskup vloží na kníže královský plášť, řka: „Přijmi plášť na čtyry hrany udělaný, skrze nějž rozuměj, že čtyry strany světa božské moci jsou poddané, a že žádný nemůže šťastně kralovati na zemi, leč by mu moc kralování dána byla z nebe.“

Požehnání meče královského.

1555

Uslyš, prosíme, Hospodine, prosby naše, abys ten meč, nímž tento služebník tvůj N. žádá se opásati, velebností tvé pravice požehnati a posvětiti ráčil, aby obrana a zaclonění mohl býti kostelů, vdov, sirotkův i všech Bohu slaužících, proti pak ukrutnosti pohanské strach a síla, skrze Krista, pána našeho, Amen.

Potom od biskupův vezme kníže meč a s mečem obnaženým stojí, aby věděl, že mu jest všecko království poručeno. — A dí arcibiskup: „Vezmi meč skrze ruce biskupské, jakožkoliv nehodné, však náměstenstvím a mocí sv. apoštolův posvěcené, tobě královsky daný a úřadem požehnání našeho, na obranu sv. Boží církve atd.“

Opásán pak on kníže jsa mečem, vezme od biskupův náramky, a arcibiskup dí: „Vezmi náramky přísnosti a maudrosti, Božského obklíčení znamení, skrze něž bys rozuměl, že všickni činové tvojí proti nepřátelům vidomým neb nevidomým mohau býti ohrazení skrze Krista, pána našeho, Amen.

Požehnání prstene královského.

Požehnej Hospodin a posvěť prstene tohoto a pošli atd. — Tento prsten když mu na prst dávati bude arcibiskup, říkati bude tuto modlitbu: „Vezmi královského důstojenství prsten a skrze něj poznej v sobě křesťanské víry znamení; neb jakožto dnes posazují tě za hlavu a kníže království a lidu“ atd.

Potom vezme meč, nímž byl opásán, a Bohu jej na oltář obětuje, ježž jedno hrabě přednější, kterýž přítomen bude, vyplatí a vyplatě jej před knížetem ponese.

Když arcibiskup dává žezlo neb královskau berlu a jablko, dí takto: „Vezmi žezlo královské moci, slovutný prut, atd.“ — Opět dí on arcibiskup: „Přijmi proto prut moci a pravdy a skrze něj rozuměj, abys těšil dobrotivé a zarmucoval zlé, bludné napravoval na cestu, pokleslým ruku podával, rozptyloval pyšné a pozdvihoval pokorných, aby tobě odevřel dvěře Jesus Kristus, pán náš atd.“ — Po daném žezlu dí arcibiskup tuto modlitbu: „Hospodine, studnice všeho dobrého, a Bože, všech prospěchův ustanoviteli, dejž, prosíme, služebníku svému N. přijaté důstojenství dobře spravovati atd.“

Požehnání koruny královny neb králové.

„Bože, tvých věrných koruno, jenž na hlavách jich postavuješ korunu drahého kamení, požehnej a posvěť koruny této, aby, jakož ona rozličným kamením jest okrášlena, takéž služebník tvůj

1555 N., nositel její, mnohých ctností darem tvau darující milostí byl naplněn, skrze Krista, pána našeho. Amen.“ — Potom pokropí on tu korunu svčenu vodau a pokud ji biskup aneb arcibiskup a ji on arcibiskup vstaví na hlavu krále před všemi biskupy, říká modlitbu tuto: „Vezmi korunu království, kterážto“ atd. — Jinou ještě říká on arcibiskup modlitbu tuto: „Bože věčnosti, kníže moci, všech vrahův přemahateli, požehnej tohoto slauhu tvého N., tobě svau hlavu nakloňujícího a v dluhém zdraví“ atd. — Potom kůr počne tuto antifonu: Zachovej a buď muž a drž přikázání Pána Boha tvého, bys chodil po cestách jeho atd. — Potom ihned dějí požehnání toto, ježto na Sidonie (sic) ¹⁾ říká: Požehnej tebe Hospodin a ostříhejž tebe, jakož jest chtěl tebe mti nad svým lidem králem (aneb královnau); také na tomto světě štěstím tě obdar a věčného štěstí dejž ti účastnost. — Jiná se počíná hned modlitba: Žákovstvo a lid, kterýž ráčil tvau pomocí k tvému potvrzení sebrati svým způsobem atd.

Po korunování tom poctivě od biskupův král bude veden přes kůr od oltáře až do stolice, a kůr bude zpívati tuto responsoř: Žádání duše jeho dals jemu atd. — Po responsoři této dí k němu arcibiskup: „Stůj a drž již místo, kteréž's až do tohoto času otcoým nápadem držel, tobě dědičným právem oddané“ atd. Na tom místě káže tomu králi arcibiskup se posaditi, řka: „A na té královské stolici utvrď tebe Bůh a v království věčném s sebau královati vzaž Jesus Kristus, pán náš“ atd. — Tehdy dá tomu králi pacem k políbení a všecken žákovský zbor takovému správci králi, radující se, chválu zvučící hlasem vysokým, mužským, zpívati on sbor bude: Tebe Boha chválíme atd. Obec pak také zpívati bude vesele: Hospodin pomiluj nás atd. — Následovati bude slib a vyznání královo před stolicí neb před trůnem a před lidem i žákovstvem, řka on král nový: „Vyznávám a slibuji před Bohem i před anděly jeho nyní i potom, víc zákon a spravedlnost i pokoj sv. Boží církve a lidu mně poctanému podle moci a vědomí zachovati a činiti, s zachováním milosrdného vzezření, jakž to s raddau našich věrných nejlépe vyhledati moci budu. A biskupům kostelův Božích hodnau a řádnau poctivost ukazovati a to, což od císařův a králův kostelům jim poručeným dáno neb navraceno jest, bez porušení zachovati. Opatům a hrabatům i nádobám kostelním podobnau čest podle raddy věrných našich činiti. Amen.“

¹⁾ Čti: synodě.

Řád a požehnání královny¹⁾ následuje, kterauž mají světiti, hned jakž se dokoná svěcení královo, tím obyčejem: Když krále odkorunují a on král svou manželku korunovati rozkáže, hned ona prostovlasá s přikrytou hlavou dvauma biskupy dovedena bude před oltář a před ním ona se položíc má se modliti, a té modlitby byv (sic) ona od biskupův zdvižena, má hlavu znížiti, nad níž arcibiskup tuto modlitbu říkati bude: Všemohaucí věčný Bože, studnice a počátku vši dobroty, jenž pokolení ženského křehkost nijakž nezamítáš proti vyšším, ale milostivě přijímaje (sic) raději svoluješ atd.

1555
Svěcení neb
korunování
české krá-
lovnny.

Jiné žehnání před oltářem té královny, před knížaty a pány, skrze arcibiskupa říkajícího: Bože, jenž sám máš nesmrtnost a v světlosti přebýváš nepřístupitelné, jehožto rozsáfnost v svém působení nemejlí se atd.

NB. Znamenati jest, že sukně králové (královny) i košile mají býti odevřené napřed i nazad až do pasu a arcibiskup má královnu mazati na kříž s olejem na hlavě, na prsách i na plecích, a při tom mazání má říkati: Ve jméno Otce i Syna i Ducha sv. prospěj tobě toto mazání sv. oleje ke cti a k potvrzení na věky věkův. Amen.

Modlitba po mazání.

Sv. Ducha milost pokory naší auřadem v tebe plná vstup, a jakož rukama našima nehodnými olejem přirozeným obmytá tučňiz zevnitř, takéž jeho neviditelným pomazáním jsauc mazána, ztučněna býti zasluží vnitř, a jeho duchovním pomazáním svrchovaně vždycky obmyta jsauc atd.

Jiná modlitba.

Všemohaucí věčný Bože, dobrotivého ducha tvého požehnání na služebnici tvau N. pro nás za ni prosící milostivě rozlej, a jenž atd. — Po této modlitbě dá královně arcibiskup žezlo neb berlu jiného způsobu nežli jest králova berla, prut ale má býti podobný prutu královskému, bez modliteb, a potom uloží jí prsten na prst arcibiskup říka: „Vezmi prsten víry, znamení přísnosti, jímžto abys mohla všech kacířských zlostí varovati se a pohanské národy mocí Boží sužovati a ku poznání přivéstí, skrze Krista pána našeho. Amen.“

Modlitba.

Bože, jehožto jest všechna moc a důstojenství, dej služebnici tvé znamení tvé víry prospěšné její důstojenství skonati, v kte-

¹⁾ Viz Emlerovo vydání Spisů Karla IV. str. 98. a n.

1556 rémž aby tobě vždycky ustavičně trvala a tobě bez přestání líbiti se žádala, skrze Krista, pána našeho. Amen. — Následuje: Požehnání koruny králové neb královny takto: Bože, tvých věrných koruno, jenž na hlavy jich pokládáš korunu z kamení drahého, požehnej a poťsvěť koruny této, aby, jakož ona rozličným drahým kamením jest okrášlena, tatáž služebnice tvá mnohými drahého kamení ctnostmi, darem tvé štědré milosti aby byla naplněna, skrze Krista, pána našeho, Amen. — Na to hned má královně vstavena býti na hlavu koruna od arcibiskupa, kterau vstavenu mají ze všech stran zdržovati pánové čeští, a arcibiskup, když ji vstavuje, má říkati toto: „Vezmi korunu chvály a čest vesele, abys stkvějící stkvěla se a věčným radováním korunována byla. Amen.“

Modlitba.

Řádem našeho důstojenství za královnu slovně požehnána, vezmiž korunu královského vyvýšení, kterážto ač atd.

Jiná modlitba.

Hospodine, studnice všeho dobrého a všeho prospěšenství dárce, dejž služebnici tvé N. přijaté dobře spravovati atd. — Po dokonání této modlitby páni, kteří korunu na hlavu královně stavenau drží, hned ji (královnu) k stoličce počestně připravené dovedau a ji na ni posadějí; a s královnau bude šlechtná abbatyše sv. Jiří v Praze, zákona sv. otce Benedikta. Neboť ona abbatyše pro své důstojenství pozvána a prošena při korunování králové, totiž královny, vždy býti má, a okolo ní státi mají páni i paní urozené království českého. Při offěrování pak, při pacem nešení a při Božského těla přijímání královský řád a obyčej nahoře oznámený má ve všem zachován býti.

Žehnání korauhvě.

Nakloň, Hospodine, ucho tvé k modlitbě naší pokory a skrze orodování sv. Michala, archangela tvého a pána nebeských ctností, dej nám pomoc pravice tvé atd. — Po této modlitbě a po žehnání korauhvě dokonává se korunování, a hned bude se čísti čtení sv. Matauše, jenž se počíná takto: Toho času odšedše zákonici v raddu vešli, aby polapili Ježíše v řeči; i poslali k němu učedlnky své s služebnky Herodesovými, řkauce: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi“ atd.

NB. Když se bude čísti toto čtení, král i královna mají složití koruny své z hlav svých, a když se to čtení odečte, znamenitější který jest mezi arcibiskupy dne biskupy, vezme knihu čtení

a donese ji králi, aby ji polibil a potom i královna; hned arcibiskup, který sv. mši slauží, dí credo a offertor: Slyš hlas modlitby mé, králi můj a Bože můj, neboť tobě modliti se budu, pane. — Po offertori páni vzáctnější i paní vzáctné povedau krále k oltáři, korunu jeho před ním nesauce. Král pak má offěrovati jeden chléb bílý a stříbrnici plnou vína a tak mnoho zlata, jakž královskému důstojenství líbiti se bude; podobně i královna také offěrovati bude. A jdauce k oltáři i zase navracující se, meč vytržený ponesau před králem.

1555

Secretum.

Darův, prosíme, Hospodine, obětovaných posvět, aby nám jednorozenýho tvýho Syna tělo a krev bylo, i králi našemu N. na obdržení duše i těla zdraví a na skonání poručeného úřadu tě darujícícm vždycky prospívali, skrze Krista, pána našeho. Amen.

Slovutné požehnání na krále a na lid jeho před
Agnus Dei.

Všemohaucí Bože, ducha tvého nás obohat veselím a králi našemu českému pokoje požívati dej v tichosti. Amen. — Anděla tvého svatého všudy jemu strážce dej a obrance a tak jemu jako nám v ctnostech svatých dej posilnění. Amen. — Okršlek království jeho za dnův jeho pokoj obklič poctivými a kamkoliv se obrátí, protivníkův jeho mysl zemdena buď zarmaucením a všeho duchovenství hojnost buď v nás skrovná. Amen. To nám rač dáti ten, jenž s Otcem i s Duchem svatým živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.

Jiné žehnání na krále,

Všemohaucí Bůh, jenž tě lidu svého chtěl míti za správce, on tě nebeským požehnáním světi, věčného království dejž býti účastníkem. Amen: — A půjč tobě proti všem víry křesťanské nepřítelům, vidomým i nevidomým, vítězství slavné a pokoje i odpočinutí církevního šťastně tě užiti dáleje i široce zakládatelem. Amen. — Aby tebe vladařství království držícího lid tobě poddaný, křesťanského zákona a práva ostříhaje, odevšad bezpečně pokoje tichého požíval a tě v zboru svatých aby ustaviti ráčil a věčným štěstím obdařil. To ten rač, jehožto království a císařství bez konce trvá na věky. Amen.

NB. Znamenej, že ten, jenž dal pacem polibiti, má po slovách: Pax domini sit semper vobiscum vyřknutých od arcibiskupa sv. mši slaužícího vzíti pacifikal a jej s knihami králi i královně

1555 nésti k políbení. A po něm arcibiskupové i biskupové polibějí pacem jeden po druhým, při králi na svých stolicích sedíce.

Opět NB., že po umytí aneb umývání arcibiskupských prstův, aneb po mši sv. (zdá-li se podobně) opět kníždáta a páni přivedau krále před oltář, a on přijme tělo i krev Boží z ruky arcibiskupa mši slaužícího.

Communio.

Volání mé přichyl se k hlasu modlitby mé, králi můj a Bože můj, neboť k tobě se modlím, Hospodine.

Komplendář.

Toto obcování nás Hospodine očist (sic) od hříchův a slauhu tvého N., krále našeho, od všeho obraň protivenství, aby církev-ního pokoje obdržel tichost a po tohoto světa pominutí k věčnému přišel dědictví. Skrze pána našeho Jezu Krista, jenž s tebau živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého po všechny věky věkův. Amen.

Tuto se dokonává řád korunování královského i krá-lovny českého království.

Nyní počíná se řád oblečení královského k jeho důstojenství ukázání aneb k saudu. Prve však, nežli se on obleče v raucho, říká se tento žalm: Proč jsau se bauřili národové atd. A hned onoho žalmu tyto verše: Strach Boží svatý trvá na věky věkův a práva Páně věrná jsau sama v sobě. — Dokonajíce ten žalm, hned se on král do sukně obléčí, říká: „Abych miloval pravdu a nenáviděl zlosti, protože pomazal mě Bůh, Bůh můj, olejem veselí nad spoluúčastníky mé.“ — Střevíce královské když na nohy beře, říká on žalm: „Svěcení nohám slovo tvé a světlo stezkám mým“ atd. — Náramky on král když beře, říká: „Jenž učí k bo-jování ruce mé a prsty moje k válkám a položil jest jako lučistě mosazné ramena má“ atd. — Dalmatiku když beře říká: „Obleč mě Hospodine v pancíř spravedlnosti a dílem síly obklič mě.“ — Rukavice když beře říká: „Nalezl mě Hospodin služebníka svého, olejem svatým svým pomazal rukauch mých, ruka pak jeho pomá-hati bude mně.“ — Prsten když beře, říká on král: „Vezmu krá-lovského důstojenství prsten a křesťanské víry znamení.“ — Plášť s záponau beře a říká: „Oblékl mě Hospodin v raucho zlatem tkané a nesmírnými záponami okrášlil mě.“ — Korunu na hlavu staví a říká: „Povýšil jsi mě málo níž od andělův. Slávau a ctí korunoval jsi mě a ustanovils mě nad díla rukau tvých. Zmazal

jsi olejem hlavu mau, a číše má zapojující pak přisvětlá jest, a milosrdenství tvé následuje mě po všechny dny života mého.“ — Žezlo když beře říká: „Metla tvá a hůl tvá, ty mě utěšily. Prut pravosti, prut království tvého.“ — Jablko beře a říká: „Lid, kterýž posadil jsi v rukau mých, zdráv učiň Hospodine a požehnej dědictví tvému a vládni a pozdvihni ho až na věky.“ — Potom k stolici neb k trůnu svému jde, říká: „Pán ochuzuje i obohacuje, ponizuje i povyšuje, vzbuzuje od země chudého a z bláta vyzdvihuje nuzného, aby ho posadil s knížaty a stolicí chvály držel. A chvály Boží držely stěžeje země, a založil na nich svět; nohy svatých svých zachová, a nemilostivej ve tmách zkrčí se, neb v síle své mocen bude muž. Hospodina báti se budau protivníci jeho, a nad nimi zvučeti bude v nebesích. Hospodin bude sauditi končiny země a dá vladařství králi svému a povýší nohu pomazaného svého.“ 1555

Po oblečení žalm.

Hospodine, v moci tvé uzdravuje se král a v Spasiteli tvém těší se náramně. — Než má-li býti saud před žalmem: Proč jsau se bauřili národové? má říkán býti: Blahoslavený muž, jenž nepostaupil po raddě nemilostivých. Amen.

NB. Mnohé modlitby nepoložil jsem zde celé, že oné se nacházejí vypsane i tištěné při jiném králův korunování stejné.

NB. V té knížce, z které jsem přítomné korunování vypsal, nacházejí se rozličné kapitoly tištěné v našem jazyku českým ¹⁾, totiž: 1363

Kapitola první: jejíž začátek se nenachází; co v sobě obsahuje, nemohu věděti, ač předce poznávám, že věci pobožné, zvlášť při konci svém připomíná a k chleba duchovního přijímání napomíná.

V kapitole II. vyučuje císař Karel IV. potomky své, kterak mají Pána Boha milovati i své bližní a hříchův se vystříhati všechných.

V III. kapitole vypravuje on císař Karel IV. o svém životu a o svém rodu, a kterak ho poslal otec v sedmém létě do francé země.

Ve IV. kapitole nedostává se začátek, v který svau cestu on

¹⁾ Jest to totiž život císaře Karla IV., jenž vydán byl nyní v nově ve Spisech Karla IV. od Emlera str. 3. a násl. — Viz zvlášť Úvod Emlerův na str. III. a násl. — In margine klademe rok 1363. poněvadž dle Palackého autobiografie Karlova v tom roce byla sepsána.

1556 Karel rozličnau po zemi Vlaské vypisuje i také, kterak v městě Papiu řečeném otráven býti měl, kdež mnohá čeleď jeho i páni: pan Jan z Dubé, hofmistr dvoru téhož Karla, Jan z Vysokého Kostela, Simon z Brilla (sic) ¹⁾ i jiní mnozí, kteří ráno v neděli velikonoční před obědem jedli neb snídali.

Kapitola V. píše, kterak on Karel IV. divnau mocí na den sv. Kateřiny boj silný, byv pasován, dne toho proti nepřátelům obdržel. A jak páni i města lombardská proti němu se přísáhla, aby ho zradili a v jednotu sami vstaupiti mohli.

Kapitola VI vypisuje, kterak on Karel obležen byl v Kremona městě řečeném; kterak nepřátelé lodě velké i mlejny v řece Padus nazvané před městem tím potopili, aby jemu otec jeho, ani on otcí svému nemohl pomoc dáti. Když pak on byl v zármutku velkém, Pán Bůh divně ho z nebezpečenství velikého milosrdně vysvobodil.

V kapitole VII. vypisuje on Karel vidění své, kterak anděl Boží vnesl ho do povětří na den Matky Boží Nanebevzetí a ukázal mu hrozné i divné věci, napomínaje ho, aby se hříchův vzdaloval i také otce svého vystříhal.

Kapitola VIII. ukazuje, kterak se on Karel do Čech po jednácti letech navrátil, a že téměř byl by brzo českau řeč zapomenul a království nalezl roztrhané, brady a zboží neb panství zastavené, a kterak toho všeho on zase dosáhl. — Také vidění divné on v Praze na hradě viděl.

Kapitola IX. svědčí, kterak on Karel chtěl do Lombardie jeti skrze Rakausy, ale vejvoda rakauský nechťel mu dáti průvodu; i musel jeti do Uher, jemuž král uherský dal průvod až k moři. Benátčané ale chtěli ho nevěrně a lstivě jíti, on ale jim divně ustranil.

V kapitole X. píše, kterak nesnadně dojel města betúnského (sic) ²⁾, a kterak ho Benátčané do Benátek s velikau ctí přijali. — Také kterak téhož léta přiletěly kobyvky.

V kapitole XI. on Karel píše, kterak skrze naučení Ducha svatého v spaní svém počal vykládati čtení sv. Matauše a procítiv, hned velni umětedlné a mistrovsky to, což ve snách počal, na jevě dokonat. — Jehož výklad v té kapitole takto se začíná na to sv. Matauše čtení: Bratři, řeči svatých čtení nikdo nemůž vyložiti dokonale, aneb rozumu jeho; takové jest hlubokosti, že nižádný atd.

¹⁾ Viz Emlerova vydání str. 15.

²⁾ Rozuměj: Bellunium.

Kapitola XII. dáleji klade a píše o tom čtení, začínaje takto: 1555
Podobno jest království nebeské kupci hledajícímu drahého kamení.
V kteréžto řeči nejprve znamenati jest, že jest jeden drahý kámen,
jemuž jméno jest Margaritha (sic) atd.

Kapitola XIII. Práví v ní čtení: Podobno jest království ne-
beské síti do moře vpuštěné atd. — Po tomto čtení následuje,
kterak ho Karla Ludvík Bavor, jenž se císařem činil a nazýval se
jim, křivě osočil k otci neb u otce. A kterak on Karel, když
přijel do Aviona ¹⁾ s otcem svým k papeži Janovi, kardinal Petr
prorokoval mu, řka: Ty budeš (Karle) ještě císařem. A on Karel
odpověděl: Ty (Jene) budeš prve papežem. A to oboje také se
vyplnilo.

Kapitola XIV. vypisuje, kterak on Karel, přijeda do Čech,
hospodařiti a věci potřebné říditi začal. Potenstein hrad vyvrátil
atd. Do Bavor, do Lucemburgu i do francké země jel atd.

Kapitola XV. píše, kterak Jan, král český, otec téhož Karla,
učiniv poručníkem Karla, margkrabí moravské, všeho království
českého, sám jel do země francké. Item kterak Jan král po
dvauch letech navrátiv se do Čech, s urozenými muži jel do Prus
proti Litvanům bojovati.

Kapitola XVI. píše, že král český Jan, Karla otec, po
dvauch letech jel do Prus, a jak velké neštěstí způsobila hra
v kostky mezi králem uherským a hrabětem holandským v městě
Vratislavi.

Kapitola XVII. připomíná, kterak Kazimír, král krakovský,
a Bolek, kníže Svídnické, byli položili stráž, aby krále Jana i jeho
syna Karla, margkrabí moravského, když by se ti oba navracovali
z Prus, mohli aukladně zajmouti.

V XVIII. kapitole píše dáleji on Karel následovně, že mnohá
knížata odpověděla králi Janovi a Karlovi, margkrabovi morav-
skému. A kterak on král český Jan oblehl Krakov.

Kapitola XIX. vypisuje, kterak císař Ludvík Bavor poslal
svý posly k Janovi králi i k jeho synu Karlovi, moravskému
margkrabímu, chtěje jim to všecko napravit, co proti nim učinil
a s nimi se sjednati.

Kapitola XX. a poslední píše, kterak král český Jan jel do
Aviona k papeži Benediktovi a jednal u něho o Karlovi, synu svém,
aby byl volen králem římským.

NB. S tauto poslední kapitolau dvacátou skonává se život

¹⁾ Čti: Avignonu.

1555 toho šlechtynýho krále, až do jeho na království římské korunování. — NB. Počíná se v tom jeho životě skládání velké maudrosti a strachu Božího, skrze téhož císaře šlechtyného a krále českého obsírně sepsáno jeho vlastní rukau, v kterýmžto učí on krále i knížata i všecken obecný lid ¹⁾. A k potvrzení vši šlechtynosti přivodí on Karel krále Sedechiaše, začínaje takto: Sedechiaš první byl, skrze něhož vnuknutím Božím zákon svatý přijat byl a maudrosti vyrozumění. I řekl jest Sedechiaš: Každý věřící má mítí sám v sobě šestnácte šlechtyností: 1. poznati Boha i anděly jeho; 2. rozeznati dobrého a zlého, co jest dobré, aby činil, zlého aby se varoval; 3. poslušnu býti králi, jehož Bůh místo sebe postavil na zemi, daje mu moc v lidu; 4. starší ctíti, totiž nejprve otce a matku; 5. dobře činiti lidem dle možnosti statku svého; 6. chudým almužnu dávati; 7. cizozemcům brániti; 8. snažiti se velmi k službám Božím; 9. smilstva se varovati; 10. trpělivost mítí; 11. svědomí pokojné mítí; 12. spravedlnost mítí; 13. býti svobodnu; 14. Bohu oběť ofěrovati za dobrodiní jeho daná lidem; 15. děkovati Bohu pro příhody, které se ustavičně přiházejí světu; 16. stydlivu a skrovnu býti, také býti malého sváru neb hádání. — Dále řekl jest on Sedechiaš: Jakož sluší na královo důstojenství, aby mu lid poddán, aby poslušen ho byl, tak také sluší, aby král péči měl o lid větší, nežli sám o sebe atd.

Následuje v téhož Karla životě duchovní vykládání o Marii Panně přecisté ²⁾, také i jiné duchovní vykládání rozličná téhož císaře šlechtyného, Karla IV.

Věta v Český
Lápe šofela
i 10 domův
v Mělnice.

Téhož 1555. roku, v neděli po slavnosti vejroční Narození Pána Krista, v noci udeřil hrom do kostelní věže města Lípy, ji zapálil; také v Mělnice městských domův deset zapálil.

Beneš ze-
mřel, český
kronikář.

Beneš, sv. Víta v Praze kanovník, umřel, Františkán za času císaře Karla IV., při jehož dvoře v mladosti byl vychován. Sepsal on Českau Kroniku a Nového kostela pražského, který se tehdaž stavěti počal, ustanoven byl řiditelem ³⁾. — O tom sv. kostelu

¹⁾ Viz v Emlerově vydání Karlovy výklady a naučení duchovní na str. 121. a násl.

²⁾ U Emlera str. 126. a násl.

³⁾ Mní se tu Beneš Krabice z Weitmile, a tu pak odpadá zpráva, (kterou nepochybně Beckovský z Crugera pojal) že by on byl býval členem řádu františkánského. Viz Palackého Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber str. 194. — Na okraj zprávy této kladu r. 1375., poněvadž dle Dobrovského Beneš roku toho zemřel.

následující také mimo jiných mnohých nacházím památku, kterau 1555 zanechal kronikář Kuthen ¹⁾, takto píšíc:

923. VenCesLaVs fVnDat Latlo haeC saCrarla Vito.	923
923. qVae preCe sanCte pla LaetVs VVoLfgange DICastI.	Kostel sv. Víta v Pra- ze.
1060. SpItneVs profert LapsI poMerla fanI.	1060
1137. Hoste fVrente VoraX qVae CVM VastaVerat IgnIs.	1137
1343. CaeCVs Ioannes opVs hoC eXtrVXIt et IpsVM.	1343
1347. CaroLVs eXCoLVIt Varlo ReX MVnere et aVro.	1347
1541. HaeC VIoLat postqVaM VVLCanVs CVnCta seVerVs.	1541
1555. Laesa reforMantVr FernanDo regna tenente.	

To jest: Léta 923. (jiní píší léta 936) Václav kostel v Praze sv. Víta založiti dal, ježž Wolfgang, řezenský biskup, 923. roku posvětil, a Spitihněv, kníže pražské, jej rozšířil 1060. léta Páně. — Dáleji o tom kostelu nacházejí se památky v Český Kronice mimo toho co následuje: Když opět kostel ten mnohem slavněji 1343. roku stavěti se počal, říditelem téhož stavení ustanoven byl Beneš Krabice, pán urozený, císaře Karla IV. dvořenín, téhož kostela kanovník, tehďáž kronikář slavný, který, opustiv své důstojenství, vstoupil do řádu sv. Františka Menších bratrův. — Byl tehďáž ten kostel velmi velký, maje dvě věže, z nichž nyní jedna toliko stojí a druhá musela se rozbořiti, když ten kostel 1541. roku všechen i celý hrad pražský s velkým dílem Menšího Města pražského shořel. Ferdinand první díl jeho, který se nyní spatřuje, stavěti rozkázal a jej roku 1561. dostavěl, jak nyní se spatřuje, s věží 1561 jednau; a jest ten nynější kostel od předešlého toliko díl jeden nebo kůr.

Tohoto zde málo vejš jmenovaného Beneše Krabice podobizna s erbem jeho rodu, v kamenu vytesaná, spatřuje se na hořejší pavlači v kostele sv. Víta proti oltáři velkému, v oděvu kanovníckým. — Posledně opustiv on kanovníckau důstojnost a všechnu světskau marnost, odšel k sv. Jakubu v Staré Praze a vstoupil do řádu sv. Františka Serafinského Menších bratrů ²⁾.

Léta 1556. V noci na Tři krále veliké a strašlivé strhlo se 1556 pověť a trvalo téměř po celý zemi český, s velikým blýskáním a hromobitím, z něhož poděsíce se lidé, mnoho jich na zem padlo i také mnozí z tohoto zděšení umřeli. — V Mělníce tehďáž kostel s věží a šest domův od toho hromobití zapálených shořelo. — Pověť ná-
nilo velké
škody.
Mělník.

¹⁾ Martin ze Sprinsberka, o němž viz v Rukověti I. str. 434.

²⁾ Viz na stránce předcházející pozn. 3.

- 1556 V Mladé Boleslavi zámek od téhož hromobití zapálen byl. — Na Kunětický Hůře, blíž Pardubic, velmi silné klenutí, v němž bylo mnoho kaudele, která také shořela, od toho hromobití zkaženo bylo, a také věž na tom zámku tehdyž se zapálila. — V Klomíně to povětrí s kostela srazilo makovice. — V Kutný Hoře udeřil také hrom na náměstí (sic)¹⁾, jinak u Matky Boží, na věž a spálil na ní krov škrídlíčný s pěti vížkami, vnitř pak věže hranice s všemi zvony i s hodinami k zkáze přivedl. — V Vysokém Mejtě 40 domův to povětrí zbořilo a jeden z gruntu vyvrátilo. — V Litomyšli hromobití na věži hlásného zabilo a potom s ním z té věže krov dolů povětrí shodilo. — V Benešově udeřil na klášter a spálil krov šindelný. — V Lipým kostel zapálil. — U města Mostu udeřil do hradu a v jednom pokoji čtyry ženy omráčil, z nichž jednu tehdyž také šlak porazil. — V Nymburce udeřil na věž kostelní a vyrazil kus štuky kamenné. — V jiných městech království českého také na všelikém stavení té noci veliké škody se staly.
- Petrovice. V středu po sv. Duše v Petrovicích dvůr panský od hromobití zapálen byl, a v něm od něho třiceti krav s dvěma dívkami zabito bylo.
- Krupobití a povětrí. Opět dne 3. srpna v Praze i okolo Prahy velké povětrí i krupobití bylo, které mimo jiných škod také škrídlíčný krov na klášteře Slovanském v Novém Městě pražském z té strany k západu slunce roztrhalo a dolů ostatek shodilo. Krupobití také mnoho vinic okolo Prahy potlauhlo. — Tohoto roku pro přílišnou vlhkost, jak se mnozí domnívali, na některých vinicích u Prahy hroznové bradatí nalezení byli 3. srpna.
- Hroznové bradatí. V sobotu před nedělí Smrtnou, v noci okolo 10. hodiny, v Klatovech u brány Klášterské od sauseda Kantora Jaroše vyšel oheň, 8 domův spálil, a 6 osob, mimo dobytka, se zadusilo.
- Klatovy vyhořely. V středu po nedělí Provodní, dne 15. měsíce dubna, sněm na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda krále, též stavův českých, moravských, slezských a lužických (z těch království českému přivtělených zemí vždyckny se do Prahy na hrad pražský k sněmu obecnímu stavové sjeti museli) držán byl, na němž mezi jinými věcmi, také tyto se nařídily: 1. Zapovědino bylo připlnění o plnau i také o polovici, jakož také přijímaní neb splnění
- O plnau i o polovici zapovědino.

¹⁾ Čti: Na Náměti. Tak jmenuje se jedno předměstí v Kutné Hoře, kdež stál a až dosud stojí chrám Matky Boží. — Viz Dačického Paměti I. str. 141.

po plný i také po polovičce, pod pokutau 10 kop gr. českých; 1556
 a kdoby tu peněžitau pokutu dáti nemohl, ten dvě neděle v Černé
 věži na hrádě pražském seděti musel, však řemeslníci, podruzi,
 nádeníci a jiní neusedlí lidé, také na všech poddaní lidí, muži
 a ženy, při kostelích do trlic dáni býti měli; 2. nohavice vyvla-
 čované a plunderhúzny německé zapověděné; 3. lání, přísahání,
 hry, tance v krčmách atd. zapovědino, pod trestáním poddaných
 kabátem¹⁾ neb šatlavau za dva dni, však bez ublížení zdraví
 a bez placení od šatlavy; 4. berně proti Turku, vedle šacuňku za
 jeden rok; 5. řezané cedule²⁾ i austní poselství aby se českým
 jazykem dalo, jinak nebude povinnen žádné odpovědi dáti ten,
 koho se takové cedule tejkají; 6. míry a váhy aby se cejchovaly;
 7. koňstvo z země aby se nevyvádělo; 8. řemeslníci aby lid ne-
 přetahovali, a čeládka aby v pondělí, když svátku toho dne není,
 nezahálela; 9. zámek i město Tachov s many a s vesnicemi i s vším
 příslušenstvím zastavil král Ferdinand v 12 tisících kop. gr. česk.
 do dvauch životův Janovi mladšímu z Lobkovic a na Tejně Hor-
 šovém, purgkrabí pražskému; 10. povoleno, aby panství Točnické
 a Žebrácké k dědictví prodáno bylo Janovi staršímu z Lobkovic na
 Zbizoze a Točniku, hofmistru království českého; 11. dovoleno, aby
 král k dědictví dal dvůr neb dům královský v Starém Městě pražském
 (kde nyní jest arcibiskupské učení neb kollegium) Ladislavovi
 z Lobkovic na Chlumci, maršálkovi dvora svého a nad appellacemi
 presidentovi, a majestát na to od krále učiněný s týmž dvorem
 královským aby mu do desk zemských vložen byl³⁾.

Nohavice a
plunderhúz-
ny.
Lání, tance
a j.

Berně.

Řezané ce-
dule.

Míry a váhy.

Koňstvo.

Řemeslníci
a čeládka.

Tachov za-
staven.

Točnická a Že-
brák.

Dvůr krá-
lovský.

Kollej pražská Karla IV. kladeným ohněm dne 13. pra-
 since shořela. Kollej hote-
la.

Král Ferdinand dal jest clo z šeňku vína, totiž z každého
 sudu po 20 gr. městu Rakovníku, a ty peníze aby vynaloženy byly
 na vychování kněží a žákův. Clo dáno
pro kněze a
žáky.

Od sv. Ignacia, který potom tohoto roku také umřel, z Říma
 do Prahy 11 neb 9 (jak někteří píší) duchovní synové (sic) mi-
 nulého léta vysláni k knězi Petrovi Kanisiusovi přijdauce, uve-
 deni byli do někdejšího sv. Klimenta kláštera i kostela, (o čemž
 Jesuítů do
kláštera Do-
minikanaké-
ho pražské-
ho uvedeni.

¹⁾ To jest vézením neb postavením na pranýř.

²⁾ Řezaných cedulí užívalo se při smlouvách o statky; jmeno své od
 toho měly, že byly obyčejně způsobeny ve dvou exemplářích tak, aby výřezy
 v nich udělané k sobě se hodily. — Viz Brandlovo Glossarium str. 295.

³⁾ Veleslavínův kalendář str. 210. a násl.

1556 také veš v 1552. roce zmínka se zde stala) mezi nimiž byl prvním
 1552 rektorem kněz Wejmar. Napomenutí také oni byli od Ferdinanda
 císaře, aby z svého obydlí bez veliké a důležité příčiny mezi
 obecný lid pražský nevycházeli, což oni ačkoliv pilně zachovávali.
 předce však jich okna kamením často vytlaukána byly i jiné škody
 činěné, tak následovných let několik nikdy sami bez stráže do
 města vycházeti nesměli pro nebezpečnost obecné chasy, která jim
 všeliké nepřiležitosti činívala; však žádný předce nikdy zamor-
 dován nebyl.

U Žatce po- Dne 6. února povodeň u města Žatče i dáleji velké škody
 vodeň. způsobila.

Sv. Ignacius Dne 31. července umřel v Římě Ignacius Lojola, Španihel
 umřel. a zakladatel tovaryšstva Ježíšova.

1461 Město Vysoké Mejto dne 6. června 1461. roku, v neděli
 Vysoké Mý- mezi oktavem Božího Těla, domácím ohněm téměř celé vyhořelo.
 to vyhořelo.

1557 Léta 1557. Dne 24. měsíce února Matiaš, arcikníže rakauské,
 Matiaš se Maximiliána II. syn čtvrtý, v městě Vídni s obzvláštním pána
 narodil. otce svého potěšením narodil se.

Kláster Když vojsko říšské skrze českou zem do Uher proti Turku
 Kladrubský táhlo, tisíc jízdných Frankův k klásteru Kladrubskému přijedaue,
 vybran jej vybrali a řeholníky zranili.

Jízdní pobi- Pět set jízdných, přijedaue do Prahy, na staroměstském
 tí. rynku hanlivá slova na ně se dívajícím dávali; ale obec pražská
 se zběhši, tak mužně na ně udeřila, že jich sotva jaký dílujel,
 neboť téměř větší díl jich tehdaž byl zmordován.

Služebník V městě Rakovníku Simon, auřadu konšelského služebník,
 stát. pro neupřímnost, které se dopustil proti pánům radním, že jim
 tisíc a pět set hotových peněz, totiž kop míšenských ukradl, stát
 jest proti domu p. Berana.

Plzeňští svo- Plzeňští podvolili se králi Ferdinandovi dáti clo z všechněch
 lili dáti clo volův, který oni Plzeňští, nynější i budaucí, ven z země přes po-
 z každého mezí české poženau, počnaue od datum listu královského na
 vola po 7 gr. hradě pražském v sobotu po sv. Jirí léta tohoto 1557. psaného
 do 5 let pořád zběhlých z každého vola po 7 groších dávatí. Ta-
 kové však jich svolení nemá jim Plzeňským na zkázu, zmenšení
 a na auraz jejich privileji býti, nýbrž taková daň po vyjití těch
 5 let přestati má. Co se ale menšího dobytka a jiných všech věcí,
 kromě volův, dotýče, ti od všech cel osvobozeni býti mají. — Ten

list podepsal král Ferdinand, Hanuš z Ronšpergka, Wolf z Vře- 1557
sovic, Kašpar z Granowa, secretarius ¹⁾

.
.
.

. . . . Víra a náboženství, pod nimi byl tento nápis: Excolat 1558
haec pietas religioque colat. — Málo nížeji tito dva veršové na-
psáni byli:

Imperio Fernande (sic) novis et honoribus auctae.

Huc ades aucturus non minus imperium.

Na obaich stranách oblauku té brány namalované byly Po-
tentia et Nobilitas, Mocnost a Urozenost, držíce nad branau ta-
bulku s tímto nápisem: Generosis viribus cuncta pacta, servata, aucta.

Opět málo doleji mezi slaupy toho stavení jako lité obraz
měděný císaře Karla V. stál, pod nímž spatřovala se Afrika a jiní
národové, které on mocně vybojoval, s tímto nápisem: Utiliter
victae victoris clementia et securitate fruimur.

Na druhé straně mezi těmi slaupy byl podobný obraz jako
měděný císaře Maximiliána, a pod ním namalováni byli vězňové
zajatí, majíce opak svázané ruce, a při nich byly tato slova: Ex
victo victori gloria.

Na druhé straně té brány, která byla k zámku neb k hlav-
nímu kostelu pražskému obrácena, vyzdvižen byl tak jako z předu
velmi veliký orel dvauhavatý s císařskými erby, vedle něhož
stály dvě ctnosti: jedna Beneficentia, Dobročinnost, držíc v ruce
slunce s nápisem: Ipsa juvo miseros larga pietate libenter; druhá
Magnanimitas, Velikomyslnost, vedauc baziliška na řetěze uváza-
ného, a nápis: Austria magnanimis ducibus foecunda refulget.

Pod oblaukem namalované byly dvě panny: Magnificentia,

¹⁾ Tento zprávou končí se v rukopise list 143. či stránka 286. — Další
listy až do stránky 296. inclusive jsou v rukopise vytrženy. A po-
něvadž původní koncept Beckovského, vyjímaje dvě částky pozdější, přišel na
zmar, nemožno jest udati, jaké zprávy těchto pět vytržených listů obsahovalo.
— Z následujících listů rukopisu na jisto však soudíme, že na většině vy-
tržených stránek nacházel se popis slavnosti v Praze při vjezdu Ferdinanda I.
jakožto císaře německého r. 1558., kterýžto popis ještě i dále jde, tak že
druhá jeho část úplně se v Beckovském zachovala a v rukopise od str. 297.
dále se nachází. — Popis tento pojal Beckovský do vypravování ze spisu sou-
časného „Descriptio pompae in honorem Ferdinandi I.“ nazva-
ného, jež k vyššímu pokynutí sepsali Matouš Kollinus z Chotěřiny a Martin
Kuthen ze Sprimsberka. Viz Jirečkovu Rukověť I. str. 366. a 435.

1558 Hojnost, která v svém rohu ukazovala zlaté řetězy, perly, drahé kamení atd., a Liberalitas, Štédrota, mající v pravé ruce nádobu zlata, plnou děr, z nichž velký počet včel vycházel. — Pod Hojností toto bylo napsáno: Transeat aethereas sacra magnificentia sedes; pod Štédrotou napsáno bylo: Munifico tellus vivere rege potest.

V čele tý brány neb mezi jejími sloupky velkými literami tito veršové byli napsáni:

Inclyte dux patriae fulgens pietate paterna
Adsis, eniteat lumine clara fides.

Opět z obojí strany blíž oblouku namalované byly Dobrota a Pokora a držely tabulku nad branou s nápisem: Barbara mansueto cedite bella duci.

Málo doleji po pravé straně mezi sloupky stál obraz císaře Rudolfa I., jako by on z mědi slitý byl, a u jeho noh tito se veršové spatřovali:

Et nati natorum et qui nascentur ab illis
Cuncta sibi subdent justitiaque regent.

Po levé straně tím způsobem postaven byl obraz císaře Fridericha s tímto podpisem: Imperatoriae pacis cultori assertorique maximo.

Kněžstvo ví-
talo.

Skrze tu krásnou bránu projeda císař, když se k hradu pražskému blížil, vyšli proti němu kanovníci a všeckno kněžstvo hlavního kostela pražského, jichžto všech nej přednější a jako vůdce byl probošt téhož kostela a administrator arcibiskupství pražského. maje na hlavě krásnou čepici biskupskou a v ruce zlatý kříž s rozličnými svátostmi, před ním nesené byly korahve, kříže i světla, on za nimi pod nebesy šel; za ním šli preláti hradu pražského neb kostela sv. Víta, také tři opatové, potom jiní kanovníci, nesauce svátosti a obrazy svatých a jiné nádoby posvátné, nejposléze za všemi šli kantoři a žáci. — Ten zástup kněžstva uzřev proti sobě císař jíti, ssedl s koně (to také arciknížata i jiní všickni páni učinili) a stoje na koberci prostřeném, zlatý kříž, který nesl probošt, pobožně políbil. Na to probošt obšírnou řečí latinskou jej vítal, a císař, učiniv poděkování, všel pod ta nebesa a do kostela pod nimi krácel za proboštem a duchovenstvem, kdež se traubilo, bubnovalo a píseň: Veni creator spiritus atd. byla zpívána. — Všeckny brány hradu pražského, stěny neb zdi i cesty ozdobené byly rozličným malováním, čalaunami a veršův nápismi, též zelenými ratolestmi, jimiž hrady a šlaupové z obauch stran

Nádobu hra-
du pražské-
ho.

cesty od brány Hradčanské až k velkýmú kostelu sv. Víta okráš- 1558
leny byly.

Na bráně, kterauž se jde z Hradčan do zámku, zevnitř byl ^{První brána}
namalován orel s nápisem: ^{při zámku.}

Maxime caesar ades, concordia laeta revixit,

Me magnam facies, me quoque magnus eris.

A hned pod orlem byl obraz Svornosti sedící na otepy prautí svázaného a rukau držel erby všech zemí císaři podaných provázem svázané s nápisem: Dejiciunt hostes haec arma, tuentur amicos. — Z druhé strany té brány do zámku opět namalován byl orel císařský s těmito verši:

Quae Jovis ante tuli, magni fero Caesaris arma,

Hic siquidem terris Jupiter alter erit.

Na druhé bráně, kterau střelci dnem i nocí ostřihají, pod ^{Druhá brána.}
velkým orlem císařským, kterýž na vrchu té brány postaven byl, toto napsáno bylo: Potentissimo, prudentissimoque Caesari Ferdinando, Hungariae, Bohemiae regi. — Na tý bráně pod orlem vytesáni byli z kamene erbové království uherského a českého, kterýmžto po pravé straně stála Fortitudo, Síla, po levé Prudentia, Opatrnost, s nápisem tímto: Tam fortiter prudens, quam prudenter fortis.

Třetí brána blíž paláce arciknížecího měla velmi pěknými ^{Třetí brána}
barvami vymalovaný obraz Pokoje a okolo něho práporce, bubny a jiný válečný nástroje; v pravé ruce držel pochodni a ní spaloval pancíře a tomu podobné vojenské věci a šatstvo, v levé ruce nesl zelenau olivovau ratolest. — Pod tím obrazem napsáno bylo: Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Nad pokojem vznášel se orel císařský s tímto titulem: Divo pioque Caesari Ferdinando primo, pacis ac unitatis instauratori maximo.

Za tau branau byl jiný oblauk velmi pěkný, který jedním rohem dotýkal se domu pana hejtmana hradu pražského a druhým Bílé věže; byl pak ozdobený tyktau šarlatové a brunátné barvy, též také rozličnými laupežemi tureckými a náčelníky koňskými. Na vrchu toho oblauku tři práporce barvy rozličné postaveny byly.

Čtvrtá brána, kde byla střelnice neb zbrojnice arciknížete ^{Čtvrtá brána.}
Ferdinanda, měla namalované tři obrazy, totiž obraz Honoris, Glor-
riae et Famae, Cti, Slávy a Pověsti, s tímto veršem: Gloria, Ho-
nos et Fama ingens comitatur eundem. — Nad těmi obrazy stál
orel dvauhlatý a přispáťoval se tento nápis:

1558

Gloria adornetur, diademaque regis honore,
Aeternis meritis volitet super aethera Caesar.

Na vnitřní bráně v tom zámku, kterau se jde do placu a na císařský palác, opět vyzdvižen byl císařský orel, maje pod sebou tyto verše:

Clara tibi portas aperit Victoria Caesar,
fulgidus aeternas scandere perge domos.

Po pravé straně toho orla stál obraz Immortalitas, Nesmrtnost, s tímto nápisem: Vivit post funera virtus. — Po levé straně stála Victoria, Vítězství, s nápisem: Victoria diademate fulget.

Před stupněmi, po nichž se na palác jde, stál velký lev postřibřený a vzhůru vyzdvižený, drže v předních nohách císařskou korunu s těmito verši:

Dii tibi quam dederant, Caesar! vis nulla coronam,
Eripient vivo nulla leone fera.

Na střeše těch stupňův velký opět orel s císařskými erby, maje připsané tyto verše:

Ales qui summi fueram Jovis armiger, omnem
fidus in eventum jam tibi Caesar ero.

Císař vejda do kostela, Te deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. slavně se zpívalo, a po dokonání pobožnosti, okolo třetí hodiny na noc, císař s arciknížety, byv od pánův doprovázen do svého obydlí téhož hradu pražského, k večeri odšel. — Již k ostatním památkám přistupme.

Sněm v Praze.

On král Ferdinand, spíše nežli za císaře volen byl, sněm na hradě pražském dne 2. měsíce ledna v pondělí po Novém létě držel, na němž svolena byla berně polauletní proti Turku z tisíce kop grošův českých šest kop grošův; také statky, k pražskému kostelu sv. Víta a kapitole téhož kostela, také k Staroboleslavskému i k jiným kostelům náležející, aby žádným způsobem odcizovány nebyly, což pak až do tohoto času jest odcizeno, to aby odcizeno zůstalo ¹⁾. — Ten sněm 50 pánův a 120 rytířův českých tehdaž podepsalo.

Jiný sněm.

Jiný sněm na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda, krále a již také císaře, ve čtvrtek před sv. Martinem dne 10. listopadu držán byl. — 1. Svolena byla berně podle šacuňku z jednoho tisíce 12 kop grošův českých na tři leta pořád běžící, a posudné po třech groších z větele piva; 2. kdyby Ferdinand císař neb některý z jeho synův táhl osobně do pole proti Turku, svolili a pod-

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 6.

volili se stavové tak s ním osobně táhnouti, zanechaje každý za sebou berně ku pomoci; 3. o zřízení zemském a právích, též o vybytí mince lehké z země, jako na minulých sněmích; 4. o meze s Bavy; 5. o Horách Kutných, též o jezích na řekách, a pokuta na toho, který by vejše půl lokte nad vycejchování hradil, ten aby sto kop grošův českých složil; 6. gruntové Volšanští postaupeni byli Pražanům od Viléma z Hradešína atd. ¹⁾ 1558

V pondělí, na den sv. Zikmunda, hrom před večerem udeřil do věže sv. Jakuba v Starý Praze i vyrazil jedno okno, drahým oknem kamení na hřbitov vyhodil a z věže všechny téměř šindele zházel, v kostele také na několika místech zdi a oltáře roztrhal. — Té také hodiny na Aujezdě v Menším Městě pražském z kostela sv. Jana všecken cihelný krov sice shodil, však nezapálil. Hromobití v Praze. Na Aujezdě.

Maximilián, arcikníže rakauské, Maximiliána krále a potom i císaře syn pátý, narodil se v Novém Městě rakauském za Vídni dne 12. října měsíce a byl na království polské volen léta 1587. dne 22. srpna. Maximilián se narodil. 1587

Shořel díl kláštera Sedleckého, který stál blíž kostela sv. Filipa a Jakuba, ale zase od tehdejšího opata Jakuba ten díl kláštera vystaven byl ²⁾. — Umřel ten opat léta 1565., dne 5. ledna. Oba v Sedlici. 1565

Císař Karel V. v klášteře sv. Justa v Španihelích dne 21. měsíce září umřel. Živ byl 58 let, 6 měsícův a 14 dnův. Syna po sobě zůstavil Filipa II., krále španihelského, a dvě dcery: císařovnu Marii a Johannu, královnu portugalskou. Karel V. umřel. 1565

Antonín v moravském městě v Miglici, jinak v Mohelnici, zrozený tohoto roku, jsa vídenský biskup a křížovník s červenau hvězdau, obnovil i také posvětil kostel sv. Františka křížovníkův s červenau hvězdau, blíž mostu v Starém Městě pražském, který léta 1420. od kacífův Žižkovské a pražské rotý velké porušení vzal a 138 let pustý on státi zůstal, a téhož špitála páni světští statkův se ujali, sami je řídíce, dokad Zikmund, císař a král, českým svým listem to nespůsobil, aby statky téhož špitála a křížovníkův s červenau hvězdau skrze světský pány řízeny a spravovány nebyly. — Také on Zikmund i to ustanovil, aby těch křížovníkův kostelové farní a kaple žádau daň nedávali králům českým. Kostel sv. Františka špitálský u mostu pražského obnoven a posvěcen. Daň kostelové aby nedávali. 1420

Kostel pražský křížovníký nebyl ten, který nyní mramorem rozličné barvy vnitř ozdobený se spatřuje, ale byl jiný, mnohem menší a dle tehdejšího způsobu sprostě vystavený, který své po-

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 567.

²⁾ Sim. Eust. Kapihorského Historie kláštera Sedleckého str. 81.

- 1558 rušení vzal a rozbořen byl léta 1679. Na jehožto místo nyníjší
 1679 hned stavěti se začal a léta 1687. dne 8. prosince vodau Grego-
 1687 rianskau, potom od Jana Fridricha, hraběte z Waldšteina, arcibi-
 skupa pražského, křížovníkův s červenau hvězdau nejvyššího a ge-
 1688 nerálního mistra, léta 1688, dne 27. června, v neděli třetí po Sva-
 todušních svátcích neb po Letnicích, byl s oltáři svými třemi
 slavně posvěcen.

Tachov in-
 ſto vyhotelo.

Tohoto 1558. roku město Tachov velkau škodu skrze ne-
 šťastný a škodlivý oheň vzalo, a do žebroty obyvatele to neštěstí
 přivedlo. — Totiž dne 5. i 6. října měsíce, mezi 8. a 9. hodinou
 před polednem, shořelo 89 domův, shořel také Karmelitánský klášter
 i farní kostel, také v předměstí tom tachovském pobřežný shořel
 kostel, při kterém byl i dosavad jest hřbitov neb hrobka, kde
 odpočívají těla mrtvá při nyníjším sv. Václava kostelu. V tom
 předměstí 34 domy s několika stodolami také shořely. Víceji
 4 věže, totiž věže Bubenická, Prachovna, hořejší i dolejší brány,
 na kterých oně stály; všech domův 130 tehdaž shořelo z neopatr-
 nosti jednoho maršálíře.

Domův 130
 shořelo.

Zelená Hora
 připadla do-
 děčné Šteru-
 berkovům.

- Adam z Šternberka, nejv. komorník království českého, (kaupil
 on léta 1547. od Adama Lva¹⁾ panství Velhartice, byv tehdaž
 karlsšteinským purgkrabím) pán na Konopišti, dosáhl od Ferdi-
 1547 nanda I., krále českého, dědičným právem panství Zelenau Horu,
 s obojím právem dvauch klášterův Cistercienských, jednoho na
 Zelený Hoře panenského, a druhého pod Zelenau Horau mužského,
 pro rod svůj Šternberský; kteréžto panství přináležívalo arcibiskup-
 ství pražskému, a které papež Pavel II. minulých vojen kacířských
 za kralování Jiřího Poděbradského, krále českého, toliko na čas
 postaupil k užívání a k placení žoldu svým proti kacířstvu českému
 a králi Jiřímu, také tehdaž kacíři zatvrzelému, bojujícím vojákům,
 s tau však vejmínkau, aby ono zase k svému arcibiskupství po-
 staupeno bylo, jakž se také zde na jiném místě o tom zmínka
 děje. — Ten Adam z Šternbergka na Konopišti a Velharticích
 1560 umřel 1560. roku, jehož jeden syn byl Vilém, pán na Blatné, který
 měl svadbu na Konopišti, vezma sobě za manželku dceru p. Adal-
 berta neb Vojtěcha z Pernšteina, v středu po sv. Fabianu a Šebe-
 stianu sobě z Pardubic nevěstu přivezenau. — Druhý syn byl
 Zdeněk, císaře Ferdinanda II. radda a kraje Prachinského hejtman,
 který potom pánem byl na Blatné a Sedlici. — Třetí byl Ladislav,

Naložívalo
 ouo arcibi-
 skupství
 pražskému.

¹⁾ z Rožmitála, syna to všemocného kdysi Zděnka Lva z Rož-
 mitála.

pán na Zelený Hoře a Plánici. Čti o něm a o jeho dědicích níže 1558
v létu 1573. — Nacházím v starých památkách také jednoho Adama,
jenž byl pánem na Bechyni, na Zelený Hoře, na Konopišti, hejtman
kraje Plzeňského, potom purgkrabím karlstěinským, posledně nejv.
sudím a nejposlézeji nejv. komorníkem království českého. Byl
on praděd Václava, Norberta, Ignaciusa, hrabat poslednějších
Šternberských.

Léta 1559. Ferdinand, arcikníže, od svého pana otce, když 1559
z Prahy do Vídně on císař odjížděl, království českého ustanovený
vladař, nad vesnicí Bubeneč nazvanou v místě příhodném a dosti
veselém, v nepřítomnosti otce svého, který tehdy v Vídni nemocen
ležel, na polích při staré Oboře novau Oboru vystavěti, ji samým Nové obora
liskovým a jiným příjemným nízkým stromovým ohraditi i velmi
krásně spořádati dal. Aby pak tomu novému dílu skrze zahálčivé
lidi a škodlivý tuláky žádná se škoda nestala, listem svým, který
v domích radních zavěsiti i jej také vůbec čísti rozkázal, přísně
zapověděl, aby do té nové Obory pod uvarováním velkého trestání
žádný nevcházel. — Jiným pak listem veřejným zapověděl, aby
žádný ani do vinic, ani do štěpnic s ručnicí, ani s jakaukoliv
zbraní nechodil, a kdobykoliv v těch místech s jakaukoliv zbraní
postížen byl, ten aby ihned na nejbližším stromu oběšen byl.

Z jara byl v Čechách tak veliký mráz, že téměř všude na Mráz z jara
vinicích vině ratolesti i květ na stromích popálil a na obojím
velkau škodu udělal.

V sobotu dne 3. června měsíce umřel Jan starší Wartovský Bible do če-
z Warty, muž učený a mimo mateřské řeči české také třech jazy- štiny přelo-
kův: latinského, řeckého a hebrejského dobře povědomý, který žena.
také celau bibli z hebrejského jazyku do češtiny přeložil¹⁾.

Židovské město, jinak Židovská ulice, v Starém Městě praž- Židovské
ském od kladeného ohně ve čtvrtek před sv. Janem Křtitelem, město vyho-
dne 20. června měsíce, okolo 22. hodiny i s domem radním židov- řelo.
ským téměř všechno vyhořelo.

Ve čtvrtek před slavností Narození Panny Marie, dne 7., Tábor vyho-
jiní píší dne 9. září měsíce, více než jedna polovice města Tábora řel.
shořela a následujícího dne, mimo málo některých domův, ostatní
téhož města díl shořel; a to město od dvou žhářův, kteří pro
smilstvo z téhož města vymrskáni byli, na třech místech zapáleno
bylo, totiž: při Nové bráně, při fortně a na předměstí. Ti žhářové

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 303. a Jirečkova Rukověť II. str. 310.

1559 lapeni a upálení byli. — Vyšel oheň z té strany města, kudy se k Jordanu chodí, okolo 22. hodin; shořely 253 domy a 10 věží v městských zdích, také 30 stodol a 7 dvorův.

Calendarium
perpetuum
fol. 166.

Albrecht se
narodil.

Albrecht, arcikníže rakauské, dne 13. listopádu v Novém Městě rakauském za Vídni, již tehdáž voleného krále českého i potom císaře římského, Maximiliána II. syn šestý, se narodil, který potom také arcibiskupem v Toletu, městě španihelském, též kardinalem, království portugalského vládařem i v Nidrlandu pánem byl.

Hrom zabil
mlodajce.

V neděli na den sv. apoštolův Petra a Pavla v městečku českém Zásmyky řečeném nějaký Šťastný, vyplativ boty od ševce Mikuláše Zaubka, šel od něho a zlořečil jemu, řka: Dal jsem od podšíťi těchto bot pět grošů bílých a mám jemu ještě dáti jeden groš bílý, přál bych mu toho, aby ho hrom zabil i s těmi botami. — V tom ukázalo se mračno, hřímati počalo a blejskalo se. I šel ten Šťastný (raději Nešťastný), aby zvonil proti tomu mračnu s pacholaty nějakého Havla, a když zvoniti počal, hned k němu hrom udeřil a roztrhl na něm kožich i boty na nobách, potom také ho zabil, a pacholata, kteráž při něm byli, omráčiv, z zvonice dolů zházeli; naposledy srazil makovici na věži a dal se dveřmi do kostela, v němž pohospodařiv, zase se oknem skrze kolečko vyrazil.

Hrom do
raddní svět-
nice i do
truhlice ude-
řil.

V Novém Městě pražském jeden pekař učinil kšaft a oznámil v něm jistau summu peněz, dokládaje, že jsau v truhlici zanechané a řetězem přetažené; kteraužto truhlici po smrti téhož pekaře páni raddní vzali a odevřevše ji, tolik peněz, jak on pravil, v ní nenašli. Z té příčiny dvě dcery toho nebožtíka, také zeť i macecha v domněni byli, a když oni tomu odporovali, že o penězích nevědí, přísahau očistiti se museli. Po přísaze, když ten zeť z raddní světnice vycházel, mezi dveřmi hlasitě řekl: „Bodej ty peníze hrom z jasna spálil“; a to se dalo v pondělí před památkau Rozeslání sv. apoštolův. Na to hned v následující sobotu k večeru po zvonění na klekání udeřil hrom do té raddní světnice i do té truhlice a v ní všechny peníze spálil, toliko někde český groš k tolaru a drobný peníze v hromadu slyty byly. Také zámek u té truhlice se vypálil, jako by v největším ohni byl ležel; ta pak truhlice i šat, v němž peníze svázany byly, v celosti zůstala. Tehdáž sice raddní světnici nic nebylo uškozeno, až když makovice na věži toho domu raddního od toho hromobití zapálená byla, také všechna ta věž i raddní světnice shořela. — Také se o tom ohni takto píše:

V sobotu na den Rozeslání sv. apoštolův, okolo 24. hodiny, 1559
 krov škřidličný na věži raddního domu v Novém Městě pražském Věz píradd-
 od hromobití byl zapálen, od kteréhožto ohně orloj se pokazil, ním Nové-
 zvon veliký, na němž hodiny byly (ty pak hodiny s svým cim- bo Města
 bálem léta 1462. byly zhotovené) všecken se slił, celá věž se vy- pražského
 páčila a raddní světnice shořela. — Vácslav, tesař podnapilý, domě shoře-
 1462
 vběhl nahoru, chtěje šturmovati, ale ten od ohně tam zachvácen, uhořel. Tehdáž, ačkoliv přival velký přšel a kdo jenom mohl ten
 hasil, však uhasen byti nemohl ten oheň, který až do půl noci
 trval. Na ráno v té vypálené věži dvě holaubata nalezena byli, Holaubata
 která holub krmil, a ta holaubata arciknížeti Ferdinandovi, krá- neuhofely.
 lovství českého vládaři a císaře Ferdinanda synu, ukázána byla. — Zvon na vě-
 Ten pak velký zvon skrze prudkost tohoto ohně rozpuštěný po ští Nového
 třech (sic) letech, totiž léta 1563. znovu litý a dosavad on na té Města praž-
 věži visí, na kterém k polední straně tento nápis se čte: Anno 1559. ského.
 haec campana fulmine resoluta sumptibus senatus populiue Novae 1563
 Urbis pragensis in communem usum publici horologii reparata est
 divino auxilio per Briccium ejusdem civitatis patricium. Anno 1563.

Aes igne aethereo periit, quod Bartholomaei

Hoc melius reparat Briccius ecce nepos.

Martin Kuten.

Fridericus imperator Viennae Austriae in arce obsessus 1476
 anno 1476. (sic) a rege Bohemiae Georgio, porta a Pragensibus Novae
 urbis effracta, liberatus haec insignia (hoc in loco est insigne
 ejusdem Neo Urbis pragensis) turrata ajace gladium vibrante ornata
 senatui et populo urbis donavit. — To jest: Léta 1559 tento
 zvon od hromobití zkázu vezma, nákladem konšelův a celé obce
 Nového Města pražského pro obecné dobré, aby na něm hodiny
 byly, znovu slitý jest s pomocí Boží skrze Brikciusa, téhož Nového
 Města pražského rodiče, léta 1563.

Zvon od hromobití zkažený, od Bartoloměje slitý,

nyní od Brikciusa, jeho vnuka, jest v nově litý.

Martin Kuten.

Fridrich císař v rakauském městě Vídni, v svém císařském
 obydlí l. 1476. (sic.) byv obležen a skrze Jiřího, krále českého, když
 Nového Města Pražané bránu mocně odevřeli, z moci nepřátelské
 byv vysvobozen, tento erb (při tom nápisu spatřuje se tehdejší
 erb téhož Města pražského) s věžmi a s mužem zbrojným, který
 v ruce obnažený meč drží, konšelům a obci téhož města daroval,

K vejchodní straně na tom zvonu tato slova se spatřují:
 Demosthenes: Respublica sine lege, lex sine executione est velut

1559 campana sine clipello, nam nihil promovet magistratus, si non habet nervos ad puniendum contumaces. — To jest: Obec bez práva a právo bez vyřízení jest jako zvon bez srdce; neboť vrchnost nic nespůsobí, jestli tvrdošijné trestati nemá moci.

K půlnoční straně obraz Nejsvětější Trojice s těmito verši se spatřuje na zvonu litý:

Te Trinum summumque Deum venerantur et unum,
Pontus, terra, polus, cuncta creata sonant.

To jest: O Bože! v třech osobách jediného, jak nebe, moře, země, tak i všeckno stvoření ctí tebe.

Nížeji následující slova se čtou a pod nimi peníz s tvárností neb s vyobrazením císaře Ferdinanda I. se spatřuje: Ferdinandus Dei gratia electus Romanorum imperator; Ferdinand z Boží milosti volený císař římský.

K západu slunce tento nápis se nachází: Quinque declarant rem publicam bene aut male regi: 1. aedes precum seu templum; 2. curia; 3. schola; 4. forum; 5. horologium. — To jest: Paterá věc dokazuje, zdaliž obec dobře neb zle spořádána jest: předně kostel; 2. dům radní; 3. škola; 4. trhoviště neb rynek a 5. hodiny.

Zvon štur-
moval.
1686

Ten pak nynější zvon božským jistě hnutím (neboť se ho žádná lidská ruka nedotekla) léta 1686. dne 4. měsíce prosince v hodinu třimecítau pětkrát zazvonil neb raději zašturmoval, což hlásní na té věži ve dne i v noci stráž držící přísahau v domě radním téhož Nového Města pražského vysvědčili, kteréhožto roku i té hodiny následujícího dne, 5. prosince léta 1686., Eleonora Gonzaga, ovdovělá římská císařovna, v Pánu šťastně v Vídni usnula.

Hrom do
ptáka udeřil
a pachole
zabil.

U města Brodu Českého v Svatodušní pondělí, když střelci k dřevěné holubici neb k ptáku, jak oni říkali, střelci se strojili, udeřil hrom do toho ptáka i na tři pod ním sedící pacholata, dvě omráčil a třetí pachole zabil a tak je opálil, že všeckno černé bylo. — Také toho roku u Prahy za Koňskau bránau hrom takovou šibenici ptákovau porazil a roztlaukl.

Zbory napo-
vědány.

Mnozí z nižších stavův v Čechách proti mnohým přísným předešlým císařským a královským záповědím na svých gruntech zbory a schůze dopauštěli, do nichž se v počtu velikém ne toliko lid obecný sedlský, ale také z stavu panského, rytířského i městského, obojí pohlaví z Čech, z Moravy i také odjinaud se sjížděli, scházeli a své pokautné i bludné náboženství provozovali, to činnice nejenom v městečkách, ale také i na zámcích a tvrzcích. Protož Ferdinand, císař a král český, z Augšpurku v středu, ochtáv

Mladátek, léta tohoto 1559. stavům českým do Prahy poslal a 1559
zborny i pokautné, bludné schůzky pikhartské, jinak bratrské, pod
přísným trestem zapověděl.

Léta 1560 Ferdinand, císař a král český, chudobu krále 1560
českého častokrátě sobě rozjímaje (neboť tak dobře královské jako
duchovní statky v rukau některých pánův i rytířův českých vě-
zely, a král český pro nedostatek náležitého vyživení svého při
obecném sněmu od stavův českých pomoc jako nějakou almužnu
každoročně žádati přinucen byl) a to velmi tesklivě snášeje, o to
se on Ferdinand snažil, aby Pardubské panství k stolu krále če-
ského koupiti mohl; nemaje pak sám dostatečných prostředkův
takové panství koupiti, své komisaře do královských měst poslal
a skrze ně, daje jim jak své, tak i syna svého Maximiliána pro-
sebné psaní, přívětivě žádal, aby jemu ta královská města k za-
placení toho Pardubského panství nějakou peněžitau pomoc udělila,
na kteraužto pohnutelnau pána svého i syna jeho žádost; ta mě-
sta, jak mnoho které dáti mohlo, mnoho tisíc kop grošů českých
sebraly (samé město Plzeň 1500 kop grošů českých, to jest 3 ti-
síce míšenských kop, dalo) a je k vyplacení Pardubského panství
témuž Ferdinandovi, králi svému, daly.

Pardubské
panství kau-
peno.

Litomyšle město okolo hodiny osmnácté dne 5. měsíce března
téměř všechno shořelo. — Také 1515. roku dne 4. března město
Most v kraji Žateckém do gruntu shořelo.

Litomyšle
shořelo i
Most město.

1515

Velikau zimu, jaká od lidské paměti nebyla, velmi vlhké léto
následovalo, velké škody na lukách i na osení udělalo, však ovoce
i víno velmi se urodilo. — V Novém Městě pražském na jedné
vinici pod Slovanským vrchem, na Hrádku řečeném, šest bradatých
neb fausatých brozničkův nalezených bylo, z nichž na půl lokte
dlouhé a husté fausy visely, a jim se každý kdo na ně pohleděl
velice divil. — Pro velikau hojnost ovoce jedna putna broskví za
malý groš a za krejcar, také v té ceně jedna putna třešní se pro-
dávala, podobně ovoce jiného velmi mnoho za laciný peníze každý
sobě koupiti mohl. Višňoví také i trní (sic) dvakrátě toho roku
hojně květlo.

Zima veliká.

Hroznové
bradati.

Lacinost.

V neděli po sv. Sixtovi sešlo se v Praze na ostrově střelcův
několik, kteří mezi sebou cíl neb terč dřevěný majíce, veselí býti
počali a nestydatě hromovati nepřestávali; nad nimi nenadále
malý oblak se ukázal, z něho mezi ty střelce hrom udeřil, celý
terč roztlaukl, je všechny sice omráčil, však na zdraví žádnému
neublížil.

Hrom mezi
střelce ude-
řil.

1560

Do věže
hrom udeřil.

V Novém Městě pražském ve čtvrtek po sv. Martinu do věže při raddním domu opět hrom udeřil a co v ní minulého roku, když také do ní udeřil, nezkazil, to času tohoto dokona zkazil.

Schůze Pik-
hartské na-
pověděné.

V auterý na den sv. Alžběty z Vídně Ferdinand císař opět nový listy stavům českým do Prahy poslal, jich napomínaje i také jim přísně poračuje, aby zbory pikhartský zavřeny byly, a žádný z obyvatelův království českého aby kazatele pikhartské nepřechovával, ani žádný do tajných schůzek aby nechodil pod ztracením hrdla.

Škola rakov-
nická.

V městě Rakovníku škola stavěti se počala za primasství Jiříka Malého.

Na kostele kláštera duchovních bratrův řádu sv. Augustina paustevníkův pod městem Mělníkem, od starodávna na Šobce ¹⁾. tento jsem četl nápis: Hoc templum donarunt et monasterio junxerunt fratris eremitis Augustinianis g. g. equites dom. Smilo de Zitow et dom. Paulus de Luzenecz anno MCCLXVIII. Renovatum vero anno MDLX. — To jest: Tento kostel darovali a kostelu připojili bratřím paustevníkům Augustiniánům stateční rytíři p. Smilo z Žitova a p. Pavel z Lučence léta 1268.; obnoven pak jest ten kostel léta 1560.

1561

Václav se
narodil.
1578

Léta 1561. Dne 9. března měsíce narodil se v Novém Městě rakauském za Vídní Václav, arcikníže rakauské, Maximiliána II. syn šestý, v jedenáctou hodinu před polednem, a léta 1578. v Španihelích umřel.

Židé z Čech
vypovědění.

Mojžiš, bohatý Žid, nahradě pražském dne 18. dubna pokřtěn byl a dáno mu bylo Jeronym. Žena jeho Zdina a syn Jakub, konír, při židovský nevěře zůstali. — Na to všickni Židé z království českého pro velké provinění vypovědění byli, ale skrz přímluvu velkých pánův gleit obdrželi a v zemi dosavad zůstávají ²⁾.

Menší Praha
vyhořela.

Dne 18. měsíce dubna v sobotu okolo 14 hodin vyšel oheň v Menším Městě pražském od Židův, jakž se mnozí domnívali, založený, od něhož okolo 20 domův shořelo.

Pekař na
sudu po pro-
vaze chtěl
jeti.

V neděli dne 20. dubna pekař z Čáslavě chtěl jeti na sudu po provaze z tejsnské věže přes rynek na věž domu raddního Starého Města pražského, ale sotva on jeti počal, svrchní provaz se přetrhl, a on, pustiv se sudu, upadl přes kostelní dvéře a ruku sobě toliko zlámál.

¹⁾ Správně: Šopce.

²⁾ Viz str. 90. pozn. 1. při r. 1541.

V sobotu, na den Nalezení sv. Kříže, vyšel oheň v městě 1561
Pelhřimově z sladovny u horní brány, a shořelo v městě i na Pelhřimov
předměstí okolo 40 domův. vyhořel.

Když Ferdinand, císař a český král, kostel sv. Víta na hradě Kostel praž-
pražském, v léta 1541. dne 2. června skrze oheň všechen porušený ský Ferdi-
v ten způsob, v kterém se nyní spatřuje, vyzdvihl a dostavěl, nand obno-
mešními rauchami, okrasami všelikými a jinými potřebami dosta- vil.
tečně ozdobil a nadal, také zvony lítí i je na věž zavěsiti dal, 1541
o to jediné pečovati začal, aby arcibiskupství pražské zase vy-
zdvihl a arcibiskupa království českému, bez něhož to království
od l. 1421., pro příčiny v Poselkyni neb v Kronice český do- 1421
tknuté, dosavad býti muselo, představil. On tehdy Ferdinand s vůlí
všech stavův českých na hradě pražském v saundné světnici, kamž
i administratorové arcibiskupství pražského i konsistoř pražská
oboje, také preláti a kanovníci kostela pražského sv. Víta obe-
slání byvše, najíti se dali, nového arcibiskupa pražského, Anto- Nového ar-
nina z Mohelnice, jinak z Miglice, města moravského, s červenau cibiskupa
hvězdau křížovníka, který také těch křížovníkův nejvyšším a ge-
nerálním mistrem i vídeňským biskupem tehdáž byl, v přítomnosti
téhož duchovenstva i všech stavův českých milostivě vyhlásil a on
Antonín následujícího roku na to arcibiskupství pražské od stolice
apoštolské potvrzení dostal. — Ten sv. Víta kostel 14 let po svém
shoření pustý zůstával státi a od 1555. až do 1561. roku se sta- 1555
věl, totiž 6 let.

V Poselkyni neb v Kronice české na stránce 672. i také na Česká země
str. 743. o Konradovi, v Westfalské zemi rozeným, nešťastným 140 let arci-
arcibiskupu pražským, již dotknuto jest, když on totižto od víry biskupa ne-
katolické odpadl, kdy do kladby dán byl a kdy on umřel, totiž méla.
léta 1431. dne 25. prosince na hradě Helfenburku ¹⁾ ten nešťastný 1431
kacíř umřel, když celé arcibiskupství pražské do nejposlednějšího
penízku rozmrhal, všeckny téhož arcibiskupství panství rozprodal,
do Westfalie peníze odeslal a sám posledně dosti nuzně živ jsa,
duši také snad nešťastně vypustil; a tak od léta 1421. (tohoto roku 1421
on Konrad z arcibiskupství pražského složen a do kladby dán byl)
až do přítomného roku 1561., totiž 150 let království české žádnýho
arcibiskupa nemělo, toliko administratory mělo, jakž také o nich
v jmenované Poselkyni na str. 673. zmínka se děje, a oni se tam
zejména jmenují.

¹⁾ Tomek (Děje města Prahy IV. str. 508.) udává: v Roudnici.

1561 Tak tuží mrazové byli, že od nich téměř čtvrt dílu kmenoví
 Mrazové. viného v Čechách vymrzlo i jinde.

Lipnice i
 Brod Něme-
 cký z Turnu
 dostal. Pan František hrabě z Turnu za mnohé služby své, které
 na vojnách i v čas pokoje císařům a králům, pánům svým, pro-
 kazoval, veliké milosti dosáhl i také pro velkau svou maudrost
 raddau císařskau a královskau učiněn, i od Ferdinanda císaře (Pa-
 procký v Zrcadle margkrabství Moravského píše, že od Maximiliána
 toho jména II, císaře římského) zámek Lipníkem i městem Ně-
 meckým Brodem v Čechách darován byl.

Mord. V sobotu po sv. Kateřině stará rychtářka Luženská, která
 před třemi lety od svého muže zabita byla, nalezena v otepy slámy
 pod krovem ještě nespráchnivělá.

Psaní Petra
 Kanisia. Dne 17. července Petr Kanisius, tovaryšstva Ježišova kněz,
 poslal Jindřichovi Skribonioví, hlavního kostela pražského probo-
 štovi, následující latinské psaní, v příčině škol a obydlí jezu-
 vitských :

V Plzni chtě-
 li mít školu
 Jesuvid. Volui his literis animum gratum testari, quem debeo pro
 singulari humanitate et charitate erga nos Reverendissimae Do-
 minationis Tuae, quam praeterea rogo, ut Pilsnensis. ecclesiae ratio-
 nem habeat diligentem. Si quid in Bohemia enim sincerum est
 ac fuit hactenus, id haec Boemiae portio, quae Pilsnensibus ad-
 haeret atque vicina est, suo jure vindicare videtur. Quare coope-
 remur, quaeso, huic gratiae Dei, qua voluit hic Boemos electos et
 germanos ecclesiae filios conservare adeoque in summis etiam
 schismaticorum oppugnationibus perpetuo tueri. Venit nunc in
 mentem schola, quae in hoc archidiaconatu praesidium, lumen et
 robur adfert sane maximum. Scio pietatem tuam huic praeclaro et
 utilissimo instituto favere, ut de sua quoque patria bene mereatur.
 Res non difficilis erit effectui; primum, si senatus Plsnensis serio
 agat negotium apud Caesarem, deinde si quaedam fiat compensatio,
 ut ordini Praedicatorum adversus nostros claudatur ostium obmur-
 murandi et conquerendi, postremo si Dignitas Tua cum eodem se-
 natu tractet de necessariis sumptibus collegii, quod ut classes
 majorum etiam artium instruat ac domi forisque suo muneri sa-
 tisfacere possit, personas 20 requirit. Haec Prudentiae Tuae fide-
 liter suggero, quod coram intelligam, quanti referat huic civitati
 et viciniae opem adferre inductis probis in hanc messem operariis,
 quos Christus augeat in suam gloriam. Dominus idem nobiscum.

Ex monasterio inter Plsnam et Thinam sito 17. Julii anno 1561.

Servus in Christo

Petrus Canisius.

Jiné psaní od Jindřicha Skribonia, probošta pražského sv. Víta, 1561
Tomašovi Bavorinovi, plzeňskému arcijahnovi, (byl on Tomáš Bavorinus v městě Plzni druhý arcijahen dle poslaupnosti) *) v příčině také plzeňských škol a obydlí tovaryšstva Ježíšového v městě tom Plzni.

Salutem et omne bonum.

Uti priores absolvissem literas et vester D. Wlk nondum abiret, convenit me dominus prior a s. Agnete, (illo tempore jam translati erant RR. PP. Dominicani a s. Clemente ad s. Agnetem Vetero-Pragae) cum quo agebam de monasterio Praedicatorum in civitate vestra Plsueni, ut ageret cum domino provinciali, quo possit concedi monasterium illud fratribus de societate Jesu, ut ludus literarius publicus institueretur. Is quidem videns paucitatem fratrum suorum consensit, sed velle se id referre ad provincialem dixit, quod et fecit. Et quantum intelligo, dominus provincialis non est contrarius, si quid aedificationem ecclesiae romanae et fidei catholicae possit inde surgere, uti ego id futurum non dubito. Idcirco optarem, ut id domino Sigismundo Staškoni et aliis nonnullis praecipuis et literatis significaretis, simul et has literas domini patris Canisii, quoniam ex itinere eas dedit ad me, eis monstraretis, si modo domini Plsnenses voluerint manus admoveere et nutriendis aliquot fratribus cum auxilio Caesareae Majestatis consilium inire scholamque illam sustentare, salva essent omnia: religio enim confirmaretur bonorum et haereticorum, si qui essent occulti, reprimeretur vesania, frequentia et nobilium puerorum et aliorum conflueret, mechanici quoque inde sentirent commodum suum, totus ille tractus confirmaretur, sacerdotes etiam inde aliqui prodirent doctiores.

Quare agite cum illis, siquidem intellexistis, ipsi eos id petere, et habent ii concionatorem germanicum, non admitterent bibulos nonnullos Polonos, sed alerent homines frugos et sobrios. Sed prior rogat, ut interim provideretur monasterio concione. Quid? Ille vicarius prioris sit quidem bonus pater familias, sed in concione nihil valet. Consulebat, an deberet eligere alium priorem? Sed ego suasi, ut vicarium hunc servaret, quandoquidem agitandum erit de illo negotio brevi. Bene valete.

Arcis Pragae feria IV. post Laurentii anno 1561.

Henricus, praepositus ecclesiae Pragensis.

*) Viz str. 120. a k tomu pozn. 1.

1562

Léta 1562. Dne 4. měsíce ledna, v sobotu po Novém letě,

Antonín, arcibiskup pražský IX. Pessina in Phosphoro septicorni radio 2. Balbinus Cap. 6. Miscell. Dec. 1. pag. 2., et in Epitome lib. 5. cap. 12.

Antonín, nový arcibiskup pražský, do města Tridentu na sněm duchovní od Ferdinanda císaře na jeho místě i na místě království českého vyslaný, z Prahy vyjel, kdež on svou velkou opatrností i také vejmluvností nejenom všecko šťastně řídil, ale také velmi vážen a ctěn byl. Po jeho pak z Prahy odjezdu on Ferdinand dne 12. ledna měsíce odevřený list pražského arcibiskupství se tejkající po všech krajích království českého poslal, také jej po všech kostelních i po všech raddních domův dvěřích zavěsiti dal. Jsau pak toho listu tato slova:

List arcibiskupství pražského se tejkající.

Ferdinand, z Boží milosti volený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, charvátský atd. král, infant v Hispanii, arcikníže rakauské, margkrabí moravské, lucemburské a slezské kníže, též lužický margkrabí atd.

Urozeným, velebným, statečným, slovutným, opatrným pánům, prelátům, rytířům, vladkám a městům, i jiným všem poddaným našim ze všech stavův království našeho českého, věrným milým milost naši císařskou a všecko dobré vzkazujeme.

Věrní milí! Jakož časův předešlých v tomto království českém, rovně jako i v jiných křesťanských královstvích, arcibiskupství předky našimi, císaři a králi českými slavných pamětí, vysazeno bylo a potomně skrze nešťastné, protivné a válečné časy sešlo:

Proč Ferdinand arcibiskupství pražské vyzdvihl.

I jsauce my křesťanskou horlivostí pohnuti zase též arcibiskupství vyzdvihnauti, v předešlý způsob uvésti a mimo jiné příčiny i toho u sebe obzvláště vážice, že stavové našeho království českého několikrát sami jsau nás na sněmích obecních (poněvadž v jiných zemích k tomuto království připojených, totiž v margkrabství moravském v Holomauci a v knížetství slezském v Vratislavi biskup-

Duchovní statky odcizeny, proč? a ktrž koho?

ství jsau) za to poníženě prosili. K tomu nicméně na to pamatujice, že jsau předkové naši i my, pro ochranu všeho křesťanstva a pro obecné dobré proti dědičnému nepříteli Turku, (jakož pak podle práv duchovních dobře a náležitě učiniti jsme to mohli) některé kostelní a duchovní statky odcizili, abychom my vyzdvížením tohoto arcibiskupství s příslušejícím duchovenstvím, před Pánem Bohem všemohoucím i předkové naši dobrým svědomím tím snázejí a lehčeji odpovídati z toho mohli: A protož my, jakožto král

Antonín za arcibiskupa vyhlášen.

český, podle povolení a konfirmací, která od papežské Svatosti na to jest vyšla, důstojného Antonína, věrného našeho milého, za arcibiskupa pražského nařizujeme a ustanovujeme, chtíce tomu, aby on i budaucí potomci jeho pořádní, v království i ven z království tohoto českého od všech za to jmíni, ctění i držání byli, a všecko kněžstvo pod

jednau, kostelové a fary, se vším žakovstvem k němu všelijakou 1562
poslušnost zachovali a útočiště v potřebách svých měli; a my
i dědicové naši a budaucí králové čeští ráčíme dotčeného arcibiskupa i potomky jeho podle fundací, vyzdvižení a vejsady naší
z vlastních císařských a královských důchodův našich vychovati, Odkud vyš-
veni.
bez všech stavův i jiných lidí pomoci a bez ublížení těm zápisům,
kterých obyvatelé království českého mají, kteříž jakých statkův od
téhož arcibiskupství, od nás a od předkův našich, králův českých,
v pořádném držení a užívání jsau. — A k tomu také, aby v krá-
lovství našem oboje strany pod jednau i pod obojí způsobau tím
dostatečně podle kompaktátův se snášeti, v jednotě a v svornosti
trvati mohli, ráčíme při papeži, Jeho Svatosti, se vši pilností o to
usilovati a podle nejvyšší možnosti jednati dáti, aby skrze dispo-
sicí apoštolskau jmenovaný arcibiskup a potomci jeho kněžstvo
pod obojí tolikéž ordinirovati a světiti mohli, té nepochybné naděje
jsauce, že stavové království našeho českého a obojích stran
kněžstvo takové milostivé od nás nařízení a arcibiskupa usazení
s poddaností a s vděčností přijmau a podle těch kompaktátův,
tolikéž i předešle od nás na to vyšlých mandatův a přísných roz-
kazův, pod pokutami jedni k druhým se chovati, v tom trvati
a v křesťanském i laskavém shromáždění podle naší i jejich po-
vinnosti státi budau, tak aby škodlivé i^o podvodné sekty, kacířstvo
a bludové v tomto království se přetrhali a trpení nebyli, ani prů-
chodu neměli. Kdež vědauce v tom jistau a konečnau vůli naší
císařskau býti, tak se chovejte, jináče nečiníce.

Dán na hradě našem pražském v pondělí po sv. Třích krá-
lich, léta 1562. a království našich římského 32. a jiných 31. (sic).

Ferdinand.

Joachim de Nova Domo.

S. R. Bohemiae cancellarius ¹⁾.

Na to on císař Ferdinand milostivě nařídil, aby se témuž Výživní ja-
ké měl arcibiskup.
arcibiskupu z komory královské české šest tisíc kop míš. na vy-
živení každoročně dávalo. Také dům na Hradčanech při hradu
pražském ležící a Kryspekovský nazvaný, v němž dosavad, ač sice
daleko důkladněji od Jana Fridricha z Waldšteina, arcibiskupa
pražského, vystaveném, arcibiskupové pražský bydleji, témuž arcibiskupství
postaupen byl. Když pak císař Ferdinand po dvaech
letech v Pánu usnul, těch šest tisíc kop, které se z komory krá-
lovství českého arcibiskupu každoročně dávati měly, také se více

¹⁾ Borového Antonín Brus z Mohelnice str. 12. a násl.

- 1562 nedávaly. Protož on Antonín arcibiskup z důchodů svého řádu Křižovníků s červenau hvězdau, jichž on generálem a nejvyšším mistrem byl, své vyživení míti musel i jeho poslaupníci, arcibiskupové pražští, jimž sice pro dostatečnější vyživení poslední, totiž
 1580 l. 1580., s dovolením papežským přidání také byli užítci statků kláštera Oseckého, řádu Cistercienského, i také kláštera Světeckého, jinak Šwac¹⁾ nazvaného, v němž někdy řeholní panny, které se jmenovaly panny hrobu Krista Pána, v kraji Litoměřickém 9 mil od Prahy blíž města Bíliny bydlely.

Šwac, neb
Světecký
kláštor.

- V tom starém šwackým kostele nachází se staré malování, totiž: duchovné panny, mající bílý šaty dlouhý, dvojnásobným červeným křížem ozdobený, pláště červený také dlouhý a na hlavách klobaučky červený. Spatřují se i kamenové hroboví dva podle sebe a na nich tuplovaný neb dvojnásobný kříž, pod jedním křížem jest kalich a pod druhým lodička. Na zdi v tom kostele tato slova
 1564 jsau napsána: Anno domini 1564. feria 4. post Martini obdormivit in domino generosa, reverenda, pia atque devota virgo ac domina, domina Dorothea a Daupussis (sic) (alias Daupowic vel de Daupowa) cruciferarum cum rubea duplici cruce ordinis sacri sancti Sepulchri Hierosolimitani magistra et priorissa monasteriorum Zderasensis et Schwacensis. Cujus anima requiescat in sancta pace!

- To jest: Léta Páně 1564. v středu po sv. Martinu usnula v Pánu statečná, ctihodná, bohabojná a řeholná panna i paní, paní Dorothea z Daupova, pannen Křižovních s červeným dvojnásobným křížem řádu Božího hrobu Jeruzalemského magistra neb mistryně a převorka klášterův Zderazského i Švacského. Jejížto duše ať odpočívá v svatém pokoji! — Ten nápis v tom kostele, na zdi po
 1712 pravý straně k velkému oltáři jdauce, l. 1712. v neděli o slavnosti Nejsvětější Trojice četl jsem, i to staré malování jsem viděl.
 1626 Osecký klášter léta 1626. navrácen sice byl s přináležejícím témuž řádu panstvím, do něhož, ač velmi zpuštěného, také již jmenovaného roku řeholníci a duchovní synové sv. Bernarda uvedeni byly. Podobné statky Křižovníků s červenau hvězdau k témuž řádu za živobytí Arnošta z Harrachu, arcibiskupa pražského, zase připadly, ale Světecké panství neb Švac k arcibiskupství pražskému dosavad přináleží.

Přijelo turecké poselství: Ibraim Straš²⁾, rozený, ač již po-

¹⁾ Správně: Schwaatz.

²⁾ Též Strozzi, Strotský, Stros a-jinak zvaný. O poselství jeho vytištěny byly u Šebestiana Oksa z Kolovsi české noviny, které na-

turčený Polák, do měst pražských, maje 23 služebníky, 26 koní a 6 velblaudův, a nenajda císaře v Praze, za ním do Frankfurtu pospíchal a své poselství před císařem i před králem Maximiliánem jazykem neb řečí slovanskou vyřizoval. Daroval potomně císaři jménem svého pána, tureckého císaře, dva koflíky křišťalový, nádherně perlami ozdobené, koně tureckého s celým zlatým ristuňkem a čtyry nejlepší velblaudy. — I přihodilo se toho času, že když tři knížata: bavorské, saské a jülichské, mimo císaře Ferdinanda a Maximiliána, syna jeho, velmi slavně jeli, Auguries Gišimer z Busbeku, legat císařský, k tomu Ibraimovi, legatu tureckému, řekl: „Jednokaždé z těch třech mimo jedaucích knížat tak jest bohaté a mocné, že by mohlo na svůj náklad dosti velké vojsko sebrati a s nepřítelem válku vésti, jímž podobných a tak mocných knížat jest mnohem víceji v zemi německé, kteří kdyby se všickni spojili a proti tureckému císaři vytáhli, lehce by ho z jeho země vytlačiti mohli.“ Zasmál se Ibraim a odpověděl: „Z toho, co tu nyní vidím a slyším, snadno souditi mohu, jak velká jest moc jiných knížat křesťanských, kteří tu přítomni nejsau, a jistě velmi mocná musí býti říše německá. Ale vidí se mi a také souditi mohu, že jednota říšská s knížaty svými podobna jest oné sani neb potvoře o sedmi neb více hlavách a tolikéž ocasích, kterážto když chce projíti plot, rozličné její hlavy rozdílnými děrami lézti chtějí, tělo pak s ocasy nikam proléztí nemůže, ale vně zůstati musí; císař pak můj turecký jest podobný sani o jedné toliko hlavě, která má mnoho ocasův a ta, kdykoliv chce skrze ten plot projíti, hned za ní celé tělo i všechny jeho ocasové snadno prolezau.“ — Tau svau odpovědí, nesvornost a roztržitost křesťanských i také svornost tureckou též legat turecký ukázal.

V Čechách i v okolních zemích tak teplá zima byla, jakau žádný člověk nepamatoval, neboť od Vánoc až do sv. Matěje nejenom lauky a zahrady se zelenaly, ale také o Hromnici modrá řípa květla, a teprva o sv. Matěji tuzí mrazové, toliko tři neděle trvající, nastali. — Dne 11. března kometa se v Čechách ukázala, a následoval mor i drahota.

Maximilián, volený král český, s Marií manželkou a s dvěma bratry svými z Lince do Prahy v pondělí před Narozením P. Marie,

1562
Poselství turecké do Prahy přijelo.

Legat turecký zabíhal legatu císařského.

Řípa v zír o květla.

Kometa.

Maximilián s manželkou svau korunován.

cházejí se v universitní knihovně pražské. — Obsírně také píše o tom Marek Bydžovský z Florentina ve spisu Život císaře Maximiliana. (Viz Jirečkův článek „O některých sbornících ze stol. XV. až XVII.“ ve zprávách král. č. Spol. Nauk r. 1876.)

1562 dne 7. měsíce září přijel, kterého 500 Uhrův krásně ošacených doprovázelo, kteří sebau šest velblaudův, z nichž na jednom každém jeden mauřenín seděl, přivedli a na polích mezi Oborau a hradem pražským v rozbitých barácích neb v stáncích se zdržovali. Na to v neděli dne 20. září měsíce, na žádost Ferdinanda, císaře a českého krále, on Maximilián v přítomnosti téhož císaře, pana otce svého, také v přítomnosti dvou svých bratrův, arciknížat Ferdinanda a Karla, jakož také v přítomnosti Albrechta, bavorského knížete, a jiných mnohých vzácných pánův od Antonína, pražského arcibiskupa, na hradě pražském v kostele sv. Víta na království české korunován byl, druhého pak dne manželka jeho Maria, císaře Karla V. dcera, také na to království byla korunována. Po

Císař i král
do Žatče přijeli.

korunování Ferdinand císař s Maximiliánem, králem českým, z Prahy do říše vyjel, a on Maximilián král v neděli, za ním pak císař v pondělí po sv. Františku Serafinském do města Žatče (tomu městu minulých let pro veřejné spronevření on císař všechny svobody, mohovitě neb pozemské statky i titul města vzal, brány aby dnem i nocí odevřené byly přísně rozkázal a to město Žatec za odevřenau vesnici vyhlásil) nočního času přijeda, v něm noclehoval a jak císař, tak i Maximilián král od Žateckých slavně vítán byl, jimž císař na jich snažnou, poníženau žádost a Maximiliána krále velikau přimluvu všechno jich provinění jim sice odpustil a je na milost přijal, však aby oni dle předešlého způsobu brány městské času nočního zavíratí mohli, to jim dokad živ byl povolití nechtěl.

Žatečtí na
milost přijali.

Mor v čechách.

Po Stětí sv. Jana Křtitele v Praze i v celém království českém morová rána se rozmáhala a pořád až do Vánoc trvajíc mnoho tisíc lidu pohřbila. V sobotu před slavností Všem Svatých v městě Plzni jednomu klobaučnickovi v jedné hodině na morovou ránu patero dítek se rozstonalo, v jedny hodině všechny zemřely a jednímkrátem také v jednom hrobě pohřbené byly.

Patero dítek
v jedny
hodině umřelo.

Tovaryšstvu
Ježišovu
nadání v
Praze.
Tabulac
rogiae et
Welslavin
in
suo
calendario.

Dne 15. měsíce března Ferdinand císař tovaryšstvu Ježišovu v Starém Městě pražském s povolením papeže Julia III. nadal klášter sv. Klimenta i s kostelem blíž mostu pražského před tím duchovním bratřím sv. Dominika přináležející, daje jim k vyživení dva tisíce a půl druhého sta kop míšenských každého roku, totiž z kláštera Ovinského ¹⁾ u Žitavy tisíc a čtyry sta tolarův. z kláštera Dobroluckého v dolejších Lužicích čtyry sta a padesáte zlatých a z komory své české tři sta tolarův. To pak nadání potvrdil císař Maximilián v Vídni léta 1567. dne 18. měsíce máje.

1567

¹⁾ Správně: Ojvinského.

V středu před Velikau nocí dne 25. března císař Ferdinand na přímluvu krále Maximiliána dal Pražanům Staroměstským vrchnost a kollaturu na statky k farám a k záduším náležející, které na ten čas mají a v držení jejich a užívání jsau, aneb potomně v budoucích časích buď kaupením, nadáním aneb dokázáním míti budau, a to dědičně a na věčnost.

1562
Kollatury
Pražanům
dané.
Welsch. in
calendario.

Maximilián, král český, dne 24. listopadu u přítomnosti Ferdinanda císaře, pana otce svého, v Frankfurtě při řece Mejnu na království římské od všech kurfiřtův volen a na to dne 30. téhož měsíce v přítomnosti pana otce svého, legata neb posla papežského a šesti kurfiřtův říšských od arcibiskupa mohutského, proto že Jan Gebhart, arcibiskup kolínský, nedávno před tím umřel a Fridrich hrabě z Weden, náměstek jeho, ještě potvrzení tehdáž od papeže nedostal, v kostele sv. Bartoloměje v témž městě Frankfurtu korunován byl.

Maximilián
na králov-
ství římské
korunován.

Velké a náhlé krupobití dne 12. měsíce března okolo Prahy se strhlo a mnoho škod na stavení i na vinicích z dělalo. Kus krovu kláštera Matky Boží Sněžné, též na hradě pražském v placu kus zdi na krámy kupecké obořilo. Na Vltavě 7 mužův se plavících víchř zachvátil a s nimi loď zalil, čtyři z nich vyplauli a tři utonuli.

Pověsti a
krupobití.

Loď se za-
lila.

V pondělí Svatodušní dne 7. června město Klatovy skrze oheň škodu vzaly.

Klatovy vy-
hořely.

Na den sv. Panny Barbory blýskání, hřmání, hromobití s velikým větrem i deštěm v městě Nymburce i v okolních místech se strhlo.

Pověsti v
Nymburce.

Na hradě pražském dne 21. měsíce února císař Ferdinand opět plzeňským obyvatelům potvrdil všechna králův českých nadání, jistě velká a podstatná, zvláště zlatau bullu Zikmunda, císaře a českého krále, o který se již častá zde zmínka stala¹⁾. Ale píše jeden v Plzni zrozený upřímný Čech (P. Ioan. Tanner S. J.)²⁾ tato slova: Sed hoc tempore (videlicet circa an. 1680.) bulla illa magna ex parte est reddita Pilsnensibus inutilis, ut et alia privilegia, ut propterea in magnam redacti egestatem plurimi sint panis indigi, et viduarum numerus excedat sexagenarium, ita miserias illius civitatis nunc fugiunt domestici, qui alibi panem quaerunt etc. etc.

Plzeňským
opět svo-
by potvrdil
Ferdinand.

Málo více
než nic plat-
né jsou.

1680

¹⁾ Viz str. 174.

²⁾ Jenž sepsal v latinském jazyku „Děje města Plzně (rkp. v Č. Museum), z nichž Beckovský velmi mnoho čerpal. Viz Rukověť II. str. 285.

1563

Deště a pověť.

Léta 1563. Velmi vlhké a blatné časy byly, když místo mra-
zův a sněhův až do Vánoc téměř neustále přšelo.

Povodeň.

V čtvrtou neděli postní okolo Prahy velké pověť se strhlo a nejenom mnoho stavení porazilo, ale také těžce naložený vozy převracelo. Na to opět jaro velmi vlhké skrze časté deštové přšení bylo, a řeky se tak rozvodnily, že o Letnicích v noci povodeň mnoho rybníkův nad Prahou potrhala, mlejnuv mnoho a jiného blíž vody stojícího stavení odnesla, mnoho lidí ztopila a velké škody způsobila. — Auroda jak na ovoce tak i na osení dost velká sice byla, ale žencův a jiných dělníkův se nedostávalo, proto že minulého roku v Čechách na morovou ránu, která opět na mnoha místech dosti silně proskakovati počala, mnoho tisíc obecného lidu zemřelo. — Na podzim okolo města Plzně velké množství hlemejšďův se nacházelo, kteří všeckno ranné osení tak snědli, že na mnoha místech zase podruhé se vorati a sítí muselo.

Krupobití.

Veliké krupobití dne 24. měsíce máje s větrem a s přívalem okolo Domažlic se strhlo a velké škody na osení i na stromoví učinilo.

Maximilián
i Maria na
království
uherské ko-
runování.
Isthuani
cap. 21.

Ferdinand císař, sporádaje náležitě jak v Čechách tak i v Frankfurtě všechny věci, skrze švábskou zem do města Inšpruku přijel a znamenav na sobě velký nedostatek zdraví, o to pečovati počal, aby Maximiliána, syna svého, římského a českého krále, na království uherské co nejspíšeji korunovati dal, což aby se tím šťastněji stalo, z téhož města Inšpruku, v němž on pro nedostatek svého zdraví některý čas odpočívati musel, stavům uherským přívětivě psaní poslal a jich žádal, aby Maximiliána dne 20. srpna na království uherské korunovali, jinaké se on nedomnívaje, než že žádost jeho tím snazeji v skutek uvedena bude, poněvadž již uherského království palatin umřel, který by v té Ferdinandovy žádosti nějaký odpor učiniti mohl. — Z Inšpruku císař s dvorem svým po Dunaji do Vídně se připraviv, hned při začátku měsíce srpna své lidi do Prešpurku vyslal, jim poračuje, aby pro něho v zámku a pro Maximiliána, též pro královnu a jich děti, v městě náležité obydlí opatřili a přes Dunaj dva mosty zhotoviti dali. Když se den k korunování nového krále určitý přiblížil, ani císař Ferdinand, ani Maximilián, syn jeho, v Prešpurku se nenacházel, proto že lid jeho válečný, ani zemanstvo uherské, k tomu dni sjeti se do téhož města nemohl. Toho pak dne, kterého Maximilián na království uherské, totiž dne 20. srpna, měl býti korunován, trojí příběh se stal: Nebo 1. Maximilián z královské zahrady do Vídně když se navracoval, koně se nenadále zplašili, vůz převrhli, z něhož vypadna král, ruku i nohu sobě obrazil; 2. městské zdi ví-

deňské při bráně, skrze níž se z Vídně do Uher jede, na sto a více 1563
ceji loket se rozválely; 3. v městě Prešpurku skrz nenadálý oheň
mnoho domů shořelo.

Maximilián, maje při sobě tři tisíce jízdného lidu z Rakaus, z Čech, z Moravy a Slezska shromážděného, též dva tisíce říšského vojska pěšího, s ním dne 31. měsíce srpna do Prešpurku přijel, jehož nejenom Ferdinand a Karel, bratři, též jiní všickni páni z Vídně vyprovázeli, ale také přednější páni uherští naproti němu s vojskem svým z Prešpurku přes Dunaji vyjedauce, jej slavně vítali a do města doprovodili. To pak vojsko, na polích mezi Prešpurkem a Kopcinem ¹⁾ v šiku vojenském stojící, Mikuláš hrabě Seryn ²⁾ řídil, a každý jízdný, jichž do třech tisíc se počítalo, krásně i draze stříbrem, zlatem, perlami a drahými kameňmi ozdobeného koně svého měl, podobně s krásnou zbrojí i s svým šatstvem každý se také honosil a chlubil; však ta již dotknutá sláva mnohým se velmi zdála býti malá a téměř jalová, poněvadž se mnoho pamětníkův ještě tehdaž nacházelo, kteří svědčili, že při podobných slavnostech, ano také nedávných let při korunování Ludvíka krásně i draze ozdobených jezdcův uherských do osmdesáti i víceji tisíc se počítávalo. — Mikuláš Olaho ³⁾, ostrěhomský arcibiskup, Maximiliána tehdaž vítal, jemuž na místě Maximiliánovým Jiří Logo, biskup vratislavský, poděkování učinil. Ferdinand císař, jsa ještě na svém zdraví nedostatečný, následujícího dne po Dunaji k Prešpurku také se připlavil a od téhož arcibiskupa ostrěhomského jménem všech stavův uherských a v přítomnosti velkého počtu uherských pánův i obojího vojska vítán byl, jemuž na místě císaře Zikmund Seldius, říšský místokanclíř, odpověď a poděkování učinil. Dne 2. měsíce září uprostřed zámku prešpurského pod širým nebem dvoje nebesa velmi bohatě ozdobená se vyzdvihly, z nichž pod jedno po vyslyšení mše sv. císař Ferdinand a pod druhé, které po pravé straně stálo, syn jeho Maximilián se posadil, kdež přítomným stavům již jmenovaný místokanclíř říšský vtlil i žádost císařskou oznámil a daje jim císařský list, též také napomínaje jich k pozornému považování těch věcí v témž listu obsažených, je z hradu do jich obydlí propustil.

Uhři, počnauce se raditi co činiti mají, několik dni pořád v dosti velké roztržitosti trvali, když jedni na to mocně tiskli,

¹⁾ ?

²⁾ Čti: Zrinský.

³⁾ Olah či Olahus, známý to dějepisec uherský.

1568 aby ještě před korunováním nového krále nový palatin volen byl, dokazující, že bez jeho přítomnosti korunování státi se nemůže a jestli se stane, nestálé bude; též aby němečtí páni z svých auřadův složení byli. Druzí pak uherští páni, prvním na odporu stojící, dokazovali, kterak se v letopisích uherských nachází, že král uherský v nepřítomnosti palatina častěji byl korunován, aniž téhož palatina přítomnost jest potřebná, leda tehdy, kdyby král uherský bez dědice umřel a nový král měl volen býti, on palatin povinnen jest stavy na sněm zváti a koho by za krále hodného uznával, svůj první hlas má míti; co se německých pánův dotýče, to že se až po korunování odložiti může. Posledně obě ty strany porovnajíce se na tom zůstaly, aby Maximilián dle starobylého obyčeje dne 8. měsíce září na království uherské byl korunován. což se také stalo.

Nebo dne 8. září na vyzvižené a okrášlené lešení Ferdinand císař s dvěma syny svými, též s Rudolfem a Arnoštem, Maximiliánovými syny, když vstoupil, Maximilián do kostela vešel, před nimž František Batyan, šedivec dlahověký, na místě palatina, jemužto sice dle jeho auřadu náleží korunu nésti, Ondřej Bathory sceptrum neb žezlo, (který nemoha jíti v sesli nesen byl) Seryn zlaté jablko, na němž křížek stál, Gabriel Perenius sv. Štěpána uherského krále v pošvě skrytý meč nesl, kterážto pány předcházal Mikuláš Bathory, nesa království uherského velkau korauev, při něm šel Jiří Seryn, Mikuláše Seryna syn, korauev dalmátskau, Ladislav Banffyus charvátskau, Štěpán Dobó slovanskau, Ladislav Kverecyn serviskau ¹⁾, Mikuláš hrabě Frangepan, příjímím Tersák, bozenskau a Matauš Kveglevit bulgarskau korauev nesl, na nichž erbové každého království vymalováni byli. Koruna, žezlo a jiné královské klenoty na oltář, při němž s duchovenstvem arcibiskup ostřehomský stál, položené byly; ti pak páni, kteří korauev nesli, nového krále s nimi obstaupili, při nichž také František Tahius s obnaženým mečem stál. Když pak koruna královská na hlavu Maximiliána měla postavena býti, František Batyan místo palatina třikráte pánův stavův uherských se tázal, chtějí-li a poraučejí-li Maximiliána korunovati? — Jemuž když oni odpověděli že chtějí, ano i poraučejí, ihned také jemu na hlavu koruna vstavená byla, po kterémžto korunování v kostele zpěvy a venku střelba se dala.

Z téhož kostela král Maximilián, mečem sv. Štěpána uherského krále přepásaný, na hlavě korunu uherskau nesa, za těmi

¹⁾ Správně srbskou.

pány, jenž vejš jmenované praporce nesli, též za jinými předněj- 1563
šími uherskými pány a dvořeníny svými po cestě červeným suknem
potažené do kostela bratří sv. Františka dosti daleko pěšky šel,
před nimž dva na koních jeli, mezi lid střibnau i zlatau minci
házejíce, proto aby tím házením prostranější cestu králi činili;
neboť by se na něho ten lid v počtu velkém shromážděný velice
byl tlačil, kterýžto lid nejenom se o ty peníze, ale také o sukno
pod odchůzem královským, mnohým dosti k velkému užítku i k smí-
chu, mnohým pak i k velké škodě dral, neboť mnozí při té dračce
ranění byli. Do téhož Františkánského kostela král přijda a při
oltáři na vyzdvížené místo se posadiv, několik pánův na rytířstvo,
v rameno mečem lehce dle obyčeje udeřic, pasoval, mezi kterýmižto
na rytířstvo pasovanými pány byl Jiří Thurius, Antonín Sikulus,
Ladislav Gyulafius, Mikuláš Henegus a jiní. Z téhož kostela vyjda,
na koně se posadil a z města za bránu sv. Michala k východu
slunce vyjeda, před nimž se často jmenované praporce, též i obna-
žený meč nesli, tam na jedno pěkně a draze okrášlené lešení
vstoupil a že stavy království uherského při jich svobodách a řá-
dích, též také Ondřeje, uherského krále, učiněný list že chce nepo-
rušeně zachovati, přísahau to potvrdil, což vše ostřehomský arc-
biskup hlasitě mu přednášel a četl; na to hřmotně se traubilo,
bubnovalo i střílelo. Po vykonané přísaze odtud k břehu Dunaje
všickni se hnuli, kdež král na jeden kopec na způsob toho kopce,
který se blíž Královského Bělehradu spatřuje, lidskýma rukama
přihotovený, rychlým krokem s koněm vjel a s obnaženým kordem
na čtyry dly světa točil, tím chtěje dokázati, že to království
uherské ze všech stran před nepřátely hájiti připovídá. Odtud skrze
bránu Svatomartinskau, od blíž ležícího kostela sv. Martina tak
nazvauau, do města a do domu arcibiskupa ostřehomského všickni
se navrátili, kdež nový král s Ferdinandem a Karlem, bratry svými,
obědval, při nichž také Michal Kurnus ¹⁾, salsburský, též také Mi-
kuláš Olaho, ostřehomský arcibiskup, který téhož Maximiliána ko-
runoval, seděli. Jídla na stůl nosili mladí páni uherští, před nimiž
vždycky šel Štěpán Banfy, nesa v ruce slonovau hůl neb berlu
pozlacenau, jakožto nejvyšší truksas.

Následujícího dne Maria královna korunována byla, kteréžto
obyčejná koruna uherská na hlavu a druhá starodávní uherská
koruna na pravé rameno postavena byla, proto, aby ta královna
na to pamatovala, že ve všech těžkostech téhož království manželi

¹⁾ Kuenberg † r. 1560. — Nástupcem jeho byl Jan Kuen-Belasy.

1563 svému věrná má býti pomocnice. Po korunování královna s Annau a s Alžbétou, dcerami svými, též s dvěma již jmenovanými arcibiskupy obědvala; císař pak Ferdinand v domě arcibiskupském blíž hlavního kostela poobědvaje, od svých synův i mnohých uherských pánův všecken nemocný na zámek doprovázen byl. Na to všeliky hry, kolby a střelby se dály; že pak prach dosti opatřený nebyl, nepozorností se zapálil a mnohým blíž stojícím z světa té chvíle pomohl a mnohý velmi silně opálil. — A tak Maximilián král třemi korunami v tom krátkým čase šťastně byl korunován ¹⁾.

1564 *Léta 1564.* Dne 29. měsíce března Martin Kuthen z Šprinsberku, měšťan a písař raddní Starého Města pražského, veršovec a kronikář český, umřel a druhého dne v kostele u sv. Benedikta, (nyní se jmenuje u sv. Norberta, při němž duchovní synové sv. Norberta, jinak Premonstratenští bydlejí) v Starém Městě pražském pohřben byl.

Kuthen kronikář zemřel.

Poselství turecké v Praze.

V auterý dne 26. měsíce máje, před Božím Tělem, poselství turecké do Prahy přijelo a stálo v Menším Městě pražském v domě na Baště jmenovaném. V pátek pak po Božím Těle bylo slyšáno a latinským jazykem své věci potřebné přednášelo; na to ono v sobotu po ochtávu Těla Božího z Prahy domů odjelo.

Císař do mdloby padl.

Ferdinand císař mnohými a velkými starostmi unavený, když v městě Vídni na Zelený čtvrtek dle příkladu Hříchosňatele chudým mužům nohy umývati chtěl, nenadále do mdloby padl a přijda zase k své, ačkoliv k velmi mdlé, síle, k přistojícím přivětivau myslí promluvil: Domnívali jste se, že jsem již umřel, ale věřte, že před Letnicemi neumřu. V neděli Provodní, nemoha dále svau zinnici, která ho velmi zemdlela, přemoci, na lože se položil, svého zpovědníka kněze Matěje Citardu z tovaryšstva Ježíšového k sobě povolal, jemu z svých hříchův, jako by již umřítí měl, skrauseně i s vylitím bojných slz se zpovídal, na svá kolena padl (jehož přítomní páni držeti museli, neboť pro velikau mdlobu sám klečeti nemohl) a Nejsvětější Svátost oltární pod jednau způsobau s velkau pobožností a horlivostí přijal a také hodinu smrti, že na den sv. Jakuba Většího život svůj dokoná, předpověděl, kterau znamenaje se již blížiti, poslední svátosti posledního pomazání aučasten býti žádal. V své nemoci, v které čtvrt léta trval, tak se spadl, že na něm nic jiného, toliko kůže a kosti viděti nebylo.

K smrti se hotovil.

Hodinu smrti předpověděl.

¹⁾ Fessler-Klein Geschichte v. Ungarn III. 584 a násl. Firnhaber „Die Krönung K. Maximilians II. z. K. v. Ung.“ im Archive für österreichische Geschichte XXII. Bd.

Kdykoliv buď přátelským navštívením nějakého vzácného pána, 1564
aneb podpisováním všelikých listův, které on až do poslední ho-
dinky podpisoval, zaneprázdněn byl, každodenně písně pobožné
zpívati i také pobožné knihy čísti sobě dával, zpovědníka svého
také za to žádal, aby před hodinkau smrti nikdá ho více císařem
ani králem nejmenoval, ale bratrem neb synem, aneb i sprostě
toliko Ferdinandem aby ho nazýval, proto že již více nebude času
na slávu a na velký titule, ale na spravedlivau vejpověď nebeského
saudce mysliti. Ten tak slavný mocnář v auterý dne 25. července
velmi skrovně dle svého obyčeje v pět hodin s poledne povečeřev,
v sedmau hodinu s poledne, maje věku svého 61 rok, 4 měsíce,
14 dnův a 20 hodin, svou duši Stvořiteli svému odevzdal.

Umřel.

Tělo jeho když odevřené a z něho všechny vnitřnosti byly
vzaté, žádný nedostatek zdraví na nich vidín nebyl, toliko se při
levé slezině něco málo červeného pisku neb kamene, na nějž sobě
v svém živobyті nikdá nestěžoval, našlo. — Ten slavný císař v man-
želském stavu 26 let ztrávil a když jemu jeho paní manželka
Anna, s kteraú on patnácte dítek zplodil, umřela. v svém vdov-
ském stavu až do smrti setrval a více ženiti se nechtěl, častěji
sobě slova Maximiliána, císaře toho jména I., připomínaje, který
vdovcem jsa, od některých radd svých napomínán byl, aby se oženil,
ale on jim krátce odpovéděl: Pamatuji velmi dobře na to, co jest
pan otec můj Fridrich císař ¹⁾ říkával: Kdo chce starého člověka
pocitivě z světa sprovoditi, dej mu mladau ženu; neboť ten jest
nejjistší jed starý lidi ním trávití; a znaje já to, velmi bych ne-
smyslně učinil, kdybych se vědomě do nebezpečenství živobyті
vydal. Nadto učinil bych panné krivdu, kdybych, brzo umra, ji
po sobě vdovu zanechal, která by ne hned jiného manžela císaře
dostala. — Když témuž císaři Ferdinandovi někteří za zlé měli,
že manželku svou s komonstvem jejím na sněmy říšské i jinam
s sebau beře a skrze to velký náklady na cestě se vedau, velmi
maudře jim odpovéděl: „Náleží,“ dí on, „dobrému knížeti, králi i cí-
saři pocitivý život s manželkau vésti a vědomo jest, že nejednaú
větší autraty jdau na nezřízené a chlipné rozkoše, nežli na man-
želku.“ Času jednoho přísně domlauval svému komorníku, že jednu
chudobnaú vdovu před jeho císařskou osobu pustiti nechtěl, doklá-
daje i to on císař: „Jestli my nepustíme před sebe lidi chudé, i co
se nám medle samým stane před stolicí Boží?“ — Mnohé jeho velké

Manželku
kam jel, s se-
bau brál.Chudé lidi
réd vyalej-
chal.

¹⁾ Rozumí se zde Fridrich III., praděd Ferdinandův.

1564 chvalitebné činy a mluvení zde pomíjím, abych krátkost milujícímu čtenáři obtížen nebyl.

Tělo jeho následujícího roku dne 10. srpna měsíce z Vídně do Prahy přivezeno a v hlavním kostele sv. Víta pochováno bylo.

Sušice zho-
řela.

Dne 8. srpna měsíce město Sušice v Čechách všechno shořelo.

Měřiči zem-
skému jak se
má platiti.

Sněmovním sněšením ustanoveno bylo, aby se měřiči zemskýmu v Čechách od vyměření jednoho lánů buď rolí neb luk dalo 20 grošů českých, od lánů měření lesa $\frac{1}{2}$ kopy gr. česk., od vyměření jedné mlle cest neb silnice 5 gr. česk., za vyjití k vyměřování, byť on nic nevyměřoval, 15 gr. česk. Však kdo takového měřiče potřebovati chce, musí jemu jednoho pacholka k pomoci dáti. — Jestli by on měřič z rozkazu krále nebo jich milostí pánů místodržících něco vyměřovati musel, povinen bude místokomorník s ním jeti, a místopisari musí na místě svém jiného poslati, a od takového vyměřování má se měřiči mimo náležitého vyživení příležitost cesty i také 5 kop gr. česk. dáti.

Kapitola pátá.

Maximilián, císař římský toho jména II. a král český XVIII.

Léta 1565. Císař Maximilián a král český v středu po ne- 1565
děli čtvrté Velikonoční dne 23. máje měsíce na pokornau a snaž-
nau žádost obyvatelův Žateckých a na přímluvu císařovny Marie, Brány u Žat-
ce se zaví-
raly.
manželky své, též arciknížete Ferdinanda i na přímluvu jiných
mnohých vzácných pánův dal Žateckým majestat neb list milo-
stivý, aby zase mohli své město zavíratí a upevniti jako jiná mě-
sta královská, které oni od léta 1547. zavíratí nesměli. Poručil
také, cokoliv o tom v dskách zemských zapsáno bylo, vymazati,
umořiti a zkaziti.

U téhož města Žatce v středu před Letnicemi dne 6. června 8 Kraupy u
Žatce.
okolo 15. hodiny spadly velké kraupy, které na vinicích, zahra-
dách, štěpnicích, osení a chmelnicích velké škody z dělaly. — Té-
hož 23. dne máje Židé reptali na paušti a spálení jsau ohněm
léta od stvoření světa 2455.

V Praze na rynku novoměstském stát byl jeden synek praž- 8 Synek stát
pro matku.
ský proto, že svý matce zlořečil a ji také bítí chtěl.

V pondělí dne 10. srpna tělo císaře Ferdinanda z Vídně do 8 Tělo císaře
Ferdinanda
I. do Prahy
přivezeno.
Prahy s osmi koňmi přivezeno bylo, které když se až k mostu
pražskému do Starého Města přivezlo a na máry z vozu položilo,
Antonín, arcibiskup pražský, s velkým počtem duchovenstva, v pří-
tomnosti arciknížat rakauských Ferdinanda a Karla, téhož císaře
synův, též v přítomnosti královských auředníkův a saudcův zem-
ských i všech třích stavův království českého a nesčíslného zá-
stupu obecného lidu na hrad pražský neseno a v největším smutku
doprovázeno bylo, kdež také po vykonání obyčejných mší sv. do 8 a pohřbeno
bylo.
hrobu k jeho manželce Anně vloženo bylo; při tom pohřbu císař
Maximilián, byv tehdáž v Augšpurku, přítomen býti nemohl.

V středu před sv. Lucii dne 12. měsíce prosince Joachym 8 Nejv. kanc-
lír český v
Dunaji uto-
nul.
z Hradce, nejv. kanclír království českého, zlatého rauna rytíř

- 1565 císaře Maximiliána II. tejná radda, z Vídně do Čech v komorním voze jeda a šest jízdných při sobě maje, v prostřed velkého mostu vídeňského, Vlk nazvaného, který se pod ním divně a nenadále prolomil, do Dunaje s vozem, s vozkaui i s jinými přítomnými padl a utonul. Ten pan Joachym obyčej mívá tato slova opětovati: Respice finem, ku konci prohlížej. — V tom vozu seděli tehdy také s tím p. Slavatau (sic) pan Joachym Španovský z Lisova, Zachariáš písař a pan Jindřich Vrchotický; tento Vrchotický z vozu čerstvě vyskočil, do Dunaje vpadl, trámu mosteckého se chytil a po Dunaji plaul. I spatřiv on p. hraběte Joachyma již mrtvého plynauti v Dunaji, vzal ho za obojek, potom i za rukáv a tak s ním dosti daleko plaul, až se s rybáři potkal, kteří vzali to mrtvé tělo i pána Jindřicha Vrchotického na loď a oba k břehu připlavili. Dva pázata i jiní také tehdy utonuli.

Škola v Gerlici odovřená.

Nová škola neb literní hlavné učení dne 22. června v městě Gerlici ¹⁾ otevřena s povolením auřadu téhož města, k ní císař Maximilián dal klášter františkánský. První rektor té školy byl Petr Vincenc Vratislavský, druhý byl Magisterus, třetí Ludvík, čtvrtý mag. Martinus Millius, 36 let praeceptor meus charissimus, pátý byl doktor Kašpar Dornavius itidem praeceptor meus amantissimus; šestý byl Eliáš Kuhlerus, který předešle v té škole několik let byl correctorem. — Tak píše mistr svobodného umění Simeon Partlicius trissinský neb trestský ²⁾, praeceptor svobodného pána z Felzu, v svém každodením kalendáři hospodářským ³⁾ fol. 134. i 135.

1566

Povodeň u Žatče.

Léta 1566. V středu na den sv. Doroty voda velká byla na Ohři neb na Egru a tak daleko topila, že větší vody bez ledu za paměti lidské nebylo. Škod mnoho okolo města Žatče i jinde zdělala a mnoho dobytka ztopila.

Jan z Hodějova umřel.

Před západem slunce dne 11. února Jan starší z Hodějova na svém zámku Řepici umřel a v kostele sv. Jiljí při tom zámku byl pohřben. Ten Jan z Hodějova léta 1496. dne 6. ledna na Choťčině se narodil, který potom místosudím království českého učiněn byl, zůstáváje vždycky velkým milovníkem učených lidí, zvláště veršovcův, jimž on dobře činil a od nich zase zvelehován byl; byl také velkým původem sepsání Kroniky České, kterau kněz Václav Hájek sepsal a tisknauti dal.

¹⁾ Zhořelici.

²⁾ Pocházel z Třeště na Moravě. Jireček Rukověť II. str. 82.

³⁾ Partlicius Kalendář hospodářský či Calendarium perpetuum, od Beckovského často citovaný, popsán jest blíže v Č. Č. M. 1571.

V auterý Svatodušní dne 4. června umřel v svém domě, Andělská zahrada ¹⁾ nazvaným, v Novém Městě pražském mistr Matauš Kollin Kauřimský z Choteřiny, který v učením pražském mládež jazyku řeckému učil; následujícího dne v Betlemské kapli v Starém Městě pražském, maje věku svého 50 let, byl pochován.

1566
Matauš Kol-
lin umřel.

U města Berauna v hořejším předměstí nějaká Anna Tabulková dvůr měla a na den Rozeslání sv. apoštolův rauhavě mluvila, řkauc: „Jestli Pán Kristus poslal svy apoštoly po světě, i proč bych já také dnes neposlala na my pole moje žence?“ Ti její ženci když na poli počali žíti, spadl nejprve velký příval a žence od díla z pole zahnal, potom udeřil hrom na tu ženu i na její dvůr, ji zabil a dvůr její na třech místech zapálil, shořel všecken i stodoly i špejchary neb obilnice se vším obilím nachovaným mimo jedné světnice, v které bydlela její dcera věstkyně, s duchem nečistým majíc srozumění, která s pomocí jeho mnohé lidi mámila, mnohým škodila i jich dobytčům.

Rauhačka
trestána.

Velikými mrazy všechny v Čechách velké řeky zamrzly, přes které 9 týhodnův bezpečně jezdit se mohlo. Následovalo velké rozvodnění, které velké způsobilo škody.

Mráz velký
i povodeň.

Nedorozumění mezi špitálem Křížovníkův s červenau hvězdau z strany jedné a mezi Staropražskými z strany druhé o novau zeď, kterau ti Pražané od dvěří téhož špitála až k mostu na gruntech jeho dělali a stavěti začali, pokojně a přátelsky se skoncovalo, což následující vejtah listu potvrzuje.

Porovnání o
zeď novau
při špitálu
křížovní-
ckým blíže
mostu praž-
ského.

Ad perpetuam rei memoriam.

K věčné té věci památce. Jakož jest nejdůstojnější a nejosvícenější kníže pán, pan Antonín, arcibiskup pražský, k pánům Pražanům staroměstským psaní za auřadu a purgkmistrovství Jiříka Melantricha učiniti a odeslati ráčil, aby oni zeď od dveřec při vratech špitálských k městu (neboť ti gruntové k špitálu jsau náležející) nedělali, poněvadž J. M. Knížecí vlastním nákladem to otevřené k vodě neb k řece Vltavě místo zahraditi poručiti ráčil, jakž list, jehož datum jest 26. března měsíce léta 1566., do kněh kanceláře arcibiskupské pražské vepsaný, šíře to v sobě obsahuje: Páni staroměstští Pražané k J. M. Knížecí z prostředku svého osoby radnní: pana Pavla Kapra, tehdáž primasa, a pana z Dražice hned následujícího dne jsau vyslali, žádající, aby pán J. M. toho sobě

¹⁾ Jež stál na místě nynějšího poštovního ředitelství v Jindřišské ulici. Viz Emlerův článek: „Über mehrere Urkunden des sogenannten Hortus Angeli in der Neustadt Prag“ v zasedacích zprávách kr. č. Spol. Nauk 1875.

1566 do nich stěžovati neráčil, na to aby vyjeti a to spatřiti osobně ráčil. Tomu vrozuměje pan J. Mť. kníže, hned ještě toho dne v druhau hodinu po polední dolů do téhož špitála sjeti ráčil, kdež v přítomnosti kněze Petra Peristeria, oficíala J. Mti. arcibiskupské, a urozeného rytíře pana Oldřicha Dubanského z Duban, podkomorího císařové J. Mti. v království českém, také pana Jaroslava Zlatníka i jiných mnohých přítomných ti nadepsaní od pánů Pražanův páni vyslaní Pavel Kapr a pan z Dražice ihned J. M. Knížecí oznámili: pan purgmistr a radda Starého Města pražského o tom dobráu vědomost mají, že to místo, v kterém tito gruntové k vystavení té zdi vykopání jsau, k jich obci nepřináležejí, ale k tomuto špitálu pánův Křižovníkův příslušejí; také ti páni, radda staropražská, ne tím aumyslem to dílo před sebe vzali, aby jakau protimyslnost J. Mti. Knížecí učiniti chtěli, ale poněvadž to tak otevřené místo při mostu pražském na velkým zřeteli leží a častěji od mimojdaucích a k řece tím místem běžících všelici neřádivé se činějí, chtěje v tom libost J. Mti. Knížecí učiniti, to místo nákladem svým proto páni ohraditi sobě umínili, aby ono zdi a ne plankami, jakž prve bylo ohraženo, k větší města okrase slaužilo, žádného práva skrze stavení té zdi sobě páni neosobujíce, nýbrž také k tomu se znajíce, že ti gruntové k špitálu náležející jsau. Dle toho jich vlastního seznání a vysvědčení J. Mť. kníže na jich žádost k tomu jim, aby oni tu zeď na jich náklad vystavěli, povoliti ráčil, s tau však vejminkau, aby to povolení k žádné škodě a k ublížení téhož špitála nebylo, ani nyní, ani na časy budaucí věčné. — Actum Pragae penes hospitale ad pedem pontis in Antiqua Urbe die Mercurii in festo s. Hastali alias post Incarnationem Domini anno 1566. 27. Martii. — Stalo se v Praze u špitála neb podle a vedle špitála blíž mostu pražského v středu na den sv. Haštala po Vtělení Pána Krista léta 1566. 27. března. — To když skoncováno bylo, přišel Pavel Žipanský, toho času J. M. Cské. a Kské. rychtář Starého Města pražského, k J. Mti. Knížecí do toho křižovnického špitála a dobrovolně vyznal, že ti gruntové pro stavení té zdi vykopání k témuž špitálu náležející jsau. — Ta zeď když v následujících letech mnohých své porušení vzala a místo k řece dolů odevřeno, na kterém se rozliční neřádivé od lidí také ve dne dále, všem bylo, Jiří Pospíchal, téhož špitála převor, (potom také byl on nejv. a generálním mistrem řádu křižovnického s červenau hvězdau učiněn) když nynější při tom špitále stojící kostel vystavěl, také tu nynější od špitálských dvéří až k vojanský při mostu stojící stráží nákladem špitálským vystavěti i také za tau

Nynější zeď
vystavena
jest špitál-
ským nákladem.

zdi, na místě k řece se tábnauším malau zahrádku způsobiti dal. K dveřím té zahrádky dva klíče tehdáž udělány byly, jeden se zanechal v špitále a druhý dán byl do staropražské mejtnice při tom mostu pražským proti témuž špitálu stojící a to proto, aby, kdyby v sausedstvu nenadále oheň vyšel a pro vodu těmi dveřmi k řece choditi kdyby se muselo, aby aspoň té mejtnice neb celnice hospodář tím sobě svěřeným klíčem ty dveře v té nové zdi nynější odevřiti mohl a to jenom tehdy, kdyby se klíč špitálský k těm dveřům přináležející skrze neopatrnost založil a tak snadně najíti se nemohl. I dostana se do tý mejtnice za hospodáře nějaký Slezák neb raději Kvadus, člověk svárlivý. a ten klíč do ruky dostana, šel volně, bez vši opovědi a bez špitálského dovolení, také bez vši potřeby do tý zahrádky, odevřev sobě ty dveře tím celnickým klíčem a v ní některé květiny, které ani on neštípil neb nesázal, ani také oně jemu nikterak nepřináležely, trhati a odnésti chtěl. Toho dovědév se vejš jmenovaný pan převor, dolů ihned sešel, do odevřené zahrádky vešel a z ní toho hospodáře celnického vyhnal, přísně jemu domlouvaje, i také sobě na něho při auřadu mosteckým staropražským z té příčiny a pro tu opovážlivost stížnost vedl; ten pak hospodář nejenom od p. primatora Saxa citedlnau domluvu dostal, ale také pro ten aučinek i pro jiný vejstupky z hospodářství celnického zvržen byl. Opět za času Martina Beinlicha, nejv. a generálního mistra křižovnického řádu s červenau hvězdau, nový té mejtnice hospodář dle vůle své bezpotřebně tím klíčem tu zahrádku odvíral a z stromův v ní skrz špitálské lidi štěpovaných ovotce pro sebe bezprávně, ano i krádrzně trhal, příčinu omylnau přednášeje, že ta zeď i ta zahrádka k auřadu mosteckému celnickému přináležejí, což ten auřad nikterak prokázati nemůže. Toho když se dověděl již jmenovaný pan Martin Konstantin Beinlich, poručil zámek od dveří té zahrádky odtrhnauti, jej předělati a nový klíč k tomu zámku, který by svým klíčem hospodář mostecký nikdá více odevřiti nemohl, rozkázal udělati. Toho všeho, co se za pana Jiřího Pospíchala i také za pana Martina Beinlicha dalo, jsem také já očitý svědek. Proti tomu té zahrádky a té zdi bezprávnému osobování on pan Martin Beinlich proti tomu mosteckému auřadu písebnau stížnost k J. Mtem. královským místodržícím na hrad pražský podal i také mnohými svědkami svau při stvrdil; dosavad, když toto píší, ač již některý rok minul i také právní termín, žádnau odpověď auřad mostecký nedává. Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae, tantummodo juste.

1566

Klíč jeden
do celnice
dán, proč?Zahrádku
sobě osobo-
vati chtěl.Zámek i klíč
předělán.

1566

Grundy špi-
tálské před
špitálem a
kostelem.

Nacházím také v starých listech pamětních, že od té často zde jmenované zdi od dveří špitálních až k mostu, kde také již stojí vojanská stráž, celé to prostranství před kostelem špitálským, jak dlážděné tak nedlážděné, až přes vozovau obecnau cestu, kterau se obyčejně do Staré Prahy jezdívá i také jezdívalo, mimo špitál mezi zděmi křižovníckými a jezuitskými proti domu p. Švihovského z pravé strany a proti domu pana Vratislava, jinak Turečka¹⁾, z levé strany, kterýžto dům pánův Vratislavův také na půdě neb na gruntu často zde jmenovaného špitála s dovolením sv. řádu křižovníků s červenau hvězdau vystaven byl, (sic)²⁾. O to nyní jmenované místo častěji staropražští páni se pokaušeli a je sobě přivtělití chtěli, ale od křižovníků jim vždycky mocně odpřáno bylo. Protož také tehdejších časův tovaryšstvo Ježíšovo při kostele sv. Klimenta bydlící, kdykoliv nějakou komedii na tom prostranství dělati chtělo, vždyckny pány téhož křižovníckého špitála řiditelé za dovolení žádalo, aby pro takovou komedii na tom prostranství potřebné lešení postaviti mohlo; takové požádané dovolení vždyckny páni Jezuité dosáhli, s tau vejmnkau, aby oni všecknu škodu buď na dlažbě neb na újmě špitálské učiněné vynahradili a co pokaženého bylo napraviti dali na svůj náklad, což vždyckny také oni rádi i ochotně vykonali. Gruntové pak Svatovalentínští v Starém Městě pražském vztahovali se předešlých časův, za císaře Ferdinanda I. a krále českého, od zadní strany domu pana Švihovského po pravý ruce mezi domem Žlutého lva a mezi domem pana Deima, také mezi domem pana Deolaudus nazvaného, podobně mezi domem pana Karafiata i pana Jakuba Mannera, jehož obyčejně catholicus pistor, katolický pekař, jmenovali, opět od domu téhož Mannera, katolického pekaře, skrze Kaprovau ulici mezi domem pana z Talmberka a mezi druhým domem pana Mannera, z přímá od těchto domův až k bráně Židovského Města a od té brány dolů přes dosti velký díl židovského hřbitova, posledně až k strauze, kterau stok vody z města jest až k řece Vltavě, to jest až k místu Čerpadla nazvanému.

Hřbitov kři-
žovnícký
před špitá-
lem i koste-
lem.

Na gruntech špitálských křižovníckých stojí nynější lázeň staropražská, jinak Královská, také při ní nárožní dům i celnice a jiní v tom řádu až k nynějšímu mostu domové i vojanská stráž; neboť předešlých let na tom místě od kostela starého špitálského

¹⁾ Turečkem zván byl Václav Vratislav z Mitrovic pro Příhody, které o pobytu svém v Turecku byl sepsal. Viz Rukověť II. str. 333.

²⁾ Zde schází konec věty, snad: všecko klášteru křižovníckému náleželo.

až přes nynější lázeň i až k mlejnému staropražským býval hřbitov, 1566
kdež se také mrtvých těl kosti vykopaly, když se příční zeď od
téhož špitála až k vojenské stráži stavěti měla a pro ni gruntové
se kopali.

Nejvyšší mistr křižovníkův s červenau hvězdau dosadil roku 1293.
jednoho svého křižovníka na faru do města Khenigsbergu ¹⁾. 1293
A rok před tím dosazením, totiž 1292. roku, dostali ti křižovníci
od papežských komisařův neb vyslaných plnomocníkův statuta, po
nich ti křižovníci drželi mezi sebou kapitolu první, které se v jich
pamětních knihách nachází. Khenigs-
bergský fa-
rář křižov-
ník. 1292

Václav IV. (sic) ²⁾, král český, potvrdil křižovníkům s čer- 1298
venau hvězdau léta 1298. farní kostel v městě Khenigsbergu, kte-
rýž kostel farní i také jus patronatus sobě osobovati a přivlastniti
chtěl opat waldsasského kláštera, však od téhož přivlastňování
roku 1311. upustiti byl přinucen, tak že léta 1323. jus patronatus
cele na budaucí věčné časy dán i potvrzen byl již jmenovaným
křižovníkům a ten kostel farní oni také dosavad v své moci mají. Khenigs-
bergský farní
potvrzená
křižovní-
kům; wald-
sasský opat
od ní upu-
stil. 1311

Jan, český král, roku 1313. potvrdil les, Malý Ladwín ře- 1313
čený ³⁾, blíž vesnice Ďáblice jmenované, který se dosavad spatruje
a těm křižovníkům, přináleží. Po třech letech roku 1316. na den
sv. Tiburcia, mimo jiných mnohých velkých stavení v Starém
Městě pražském, shořel také špitál u mostu v Staré Praze křižov-
níkův s červenau hvězdau. Ladwín les
potvrzen
křižovní-
kům. 1316

Také on král obnovil i potvrdil roku 1336. všechny užítky 1336
křižovníkův s červenau hvězdau, jimž roku 1316. (když jich špitál
u mostu v Staré Praze, která také celá téměř shořela) všechny
svědčící listové shořeli, což se takto s tím ohněm přihodilo: Na
den sv. Tiburcia ohněm domácím, kterýž vyšel z Židovské ulice,
z domu jednoho žida Lewi Nathan řečeného, polovice Města Staré
Prahy od strany polední shořelo až do brány Zderazské, která tak
tehďaz slaula, a stojí ona dosavad v Starém Městě pražském na
Perštejně, blíž domu u Zlaté kaule, skrze které chodí se do Nové
Prahy do Spálené ulice. Dvanáctý den po tom ohni když se při-
blížil, opět nedaleko od předešlého místa tak jak prve se zapálilo,
a všechny domy, kaple i kostely až k kostelu sv. Valentina sho-
řely. Kostel sv. Valentina tehďaz neshořel. Podobně tehďaz dům
raddní, dvůr Královský a jiná stavení i špitál křižovníkův při
Stará Praha
shořela. Zderazská
brána i osa-
da. Opět: hořela. Sv. Valenti-
na kostel ne-
shořel.

¹⁾ Königsberk — Kynšperk.

²⁾ Má státi: II.

³⁾ Nyní: Ládvěc.

1566 mostu stojící shořely, a téměř žádnýho tehďáž celýho domu v Sta-
 V Zderazské rém Městě pražském se nenacházelo. Nový špitál křižovníků s čer-
 osadě jest venau hvězdau v Novém Městě pražském pod jménem sv. Anežky,
 špitál nový panny řádu sv. Kláry nákladem těch křižovníků nedávno, totiž
 křižovní- 1693. polovičně (neb jedna polovice která 1720. roku ještě se
 kův. 1693 spatřuje nedostavena) byl dostaven; téhož špitála grunt přináležel
 1720 val do Zderazské čtvrti neb do osady, a kde on stojí, stávala někdy lázeň Pisana, která potom dle odkazu připadla Novopražskému magistratu.

Špitál v On Jan, král český, křižovníkův špitál u sv. Martina v městě
 Austí nad Labem řekau od všech daní osvobodil 1327. roku. Mě-
 štané téhož Austí neb Ausiku města povinni bývali opravovati a
 zlepšovati zeď při špitálu sv. Martina křižovníckém s červenau
 1336 hvězdau; tak svědčí pravdivý list pečetní, potvrzený 1336. roku.

Dolany kau- Ješto Prosinka z Dolan svau tvrž neb dvůr v Dolanech s rolmi,
 pili křižov- s vinicemi, s vodami, s lesmi a s vším příslušenstvím křižovníkům
 nci. s červenau hvězdau 1337. roku prodal, a tu prodaji král český
 1337 Jan, Karla IV. otec, v pátek před Smrtdlnau nedělí listem svým
 ještě téhož 1337. roku potvrdil; také potvrdil ten prodej i tu
 1352 kaupí císař a král český Karel IV. roku 1352. On Jan, český král,
 roku 1337. dne 5. června těm křižovníkům také se přívětivým,
 štedrým a dobrotivým ukázal, že na vynahradění skrz velký pří-
 valy před Větším Městem pražským na jich polích škod učiněných
 sedm lánův v královském lese Brdo řečeným, okolo mezníkův při
 porostlinách a hájích, k vesnici která Dobřichovice sluje, na vrchu
 a při vrchu Vruš, jinak Vraž i Vrbeniště řečeným, lánův sedm
 dle míry královské spravedlivě vyměřených (z nich každý obsa-
 hoval v sobě 92 strychy s vrchem sypaný) s vším dřívím, jak vel-
 kým, tak také drobným, také s pastvami a s vším příslušenstvím
 těm křižovníkům a jich špitálu sv. Františka blíž mostu praž-
 ského právem dědičným na věčné časy daroval, s tau mocí, aby
 oni na jmenovaném vrchu i na lánech sobě vykázaných dříví po-
 rážeti, vykopati, prodávati a jakým koliv způsobem k svému užítku
 obracetí plnu moc měli. Těch 7 lánův pod tím vrchem když vy-
 sekaných bylo, kopaniny se dělaly. I pole k Dobřichovicím přiná-
 ležejí, totiž k užítku křižovníkům s červenau hvězdau, na kte-
 rýmžto místu dosavad v rovině spatřují se pole i lauky.

Pole před Starau Pra- On Jan král pod jménem P. Marie roku 1341. mezi Au-
 hau mvali křižov- jezdem a Smíchovem postaviti dal klášter i kostel a do něho
 nci. 1341 uvedl Kartuziany; stál ten k'ášter s kostelem pod vrchem Věňček
 nazvaným. Druhá strana toho vrchu, kde Karmelitáni Bosáci

v Menším Městě pražském své vinice mají, jmenována bývala teh- 1566
dáž Horka neb Hůrka, nyní ten celý vrch jmenuje se Petřín neb Horka neb
sv. Vavřince vrch, na kterém kostelík pod jménem sv. Vavřince Hůrka, vrch
stojí. Nedaleko téhož nového kláštera kartuzianského stával tehdaž na Petříně.
farní kostel sv. Jakuba a ten těm Kartuzianům nepřináležival. Sv. Jakuba
kostel farní
za bránau.

Bohunko, farář kostela sv. Petra na Poříčí v Novém Městě Farář sv.
pražském povinnen byl. špitálu křižovnickému blíž mostu pražského Petra dával
každoročně dávat 7 liber čistého vosku. Také Petr Kuře, pán 7 liber vo-
v Mokřku ¹⁾, musel dávat desátek Borotickému kostelu. Ita vo- sku Desátek
lumen 12. Erectionum ²⁾ compendiatu sub lit. A. 7. pag. 226. z Mokřka
Borotickým.

Osada Zderazská neb čtvrť daleko se táhla až k řece atd. Zderazská
Její Zderazská brána dosavad stojí, proto tak nazvaná, že se skrze osada i brá-
ní na Zderaz z Velkého Města pražského jezdívalo. na.

Famosus, honestus, strenuus, idem ac perillustris, generosus Fundaci v
rytíř Zdimír, pán a držitel Sedlece, purgkrabí v Loktu, také Loktu městě.
nuš, loketský měšťan, roku 1387. dali 7 kop pražských grošů Jus Patrona-
auroku oltářníkovi kostela P. Marie v Loktu městě, aby každého tus na kři-
týhodne ráno na usvitě 4 mše sv. čtené byly o Panně Marii. Jestli zovnický při-
by on urozený a statečný rytíř Zdimír umřel, po smrti jeho jus padl. Volum.
patronatus hned ať připadne téhož kostela loketského na mistra Erectionum
a na konvent špitála křižovníkův s červenau hvězdau; tak roku compend. li-
1387. 2. října ustanoveno bylo, ačkoliv již také předtím ten sv. tera B. S. et
řád měl téhož kostela loketského jus patronatus. s. pag. 230.

Papež Kliment VI. roku 1343. pro kostel farní sv. Augu- Odpustky
stina, ve vsi Ďáblicích stojícímu, tehdaž (nyní ani nejmenší zna- pro kostel
meníčko téhož kostela farního Ďablickýho se nenachází, ani kde Ďablický.
on někdy stával, neví se) dne 27. máje roku 1343. udělil 40 dní 1343
odpuštěkův.

Císař a král český Karel IV. roku 1350. dne 2. ledna po- 1350
tvrdiv všechna obdarování křižovníkův s červenau hvězdau, také V Budějovi-
tehdaž jich špitál v městě Českých Budějovicích od všech daní a cích špitál
zbírek na něj uložených osvobodil. Za panování téhož Karla roku křižovní-
1352. v Žitavě (tehdaž Žitava do arcibiskupství pražského přiná- kův.
ležovala) křižovníci s červenau hvězdau špitál dostali. Podobně za Špitál kři-
panování téhož císaře a českého krále křižovníci s červenau zovnický v
hvězdau roku 1355. dostali jus patronatus v Karlových Vavích. Žitavě.
1352
1355
V Karlových
Vavích jus
patronatus.

¹⁾ Podle polohy Borotic míní se tu bezpochyby ves Mokřsko v Be-
rounsku. Viz Palackého Popis str. 265.

²⁾ O knihách ereckních netřeba snad mnoho podotýkati, ježto právě
nyní péčí Dra. Borového vydávány jsou.

1566 Kostela sv. Valentina v Starý Praze 1268. disputabatur nobis
1268 jus patronatus.

Sv. Valenti-
na jus patro-
natus dispu-
tabatur.

Přemysl II., král český pátý, 1269. roku křížovníkům s červenau hvězdau rozličné milosti udělil a staré potvrdil, na způsob pražského kostela vyšehradského.

1269
Svobody po-
tvrzené.

V Dolanskú
odprodáno
zboží.

Zdenko, jinak Zdeněk, nejv. mistr Křížovníkův s červenau hvězdau, 1406. roku dne 6. března odprodal díl zboží v místě Dolanek nazvaném za 120 kop gr. česk. urozené a poctivé paní Elsce neb Elišce, někdejší manželce pána Jindřicha Škopek z Dubu nazvaného, do jejího toliko živobyčí. — Ita volumen XIII. Erectionum lit. O 7. pag. 290. ¹⁾

1406

Sv. Ducha
klášter zalo-
žen.

Měšténin Starého Města pražského Mikuláš Rokezanar ²⁾ podle svého domu skaupil několik domův v tom městě, kde slaulo na městišti, blíž kláštera sv. Kříže, vedle Židovské ulice, a založil s povolením Jana, krále českého, roku 1340. klášter ve jménu Božho Milosrdenství, jinak sv. Ducha, a do něho uvedené byly panny řádu sv. Ducha; kde také on po třech letech byl pohřben. — Jan,

1340

1344

Sv. Ducha
jeptišky.
Byl ten klá-
šter posvě-
cen.

biskup olomaucký, léta 1344. ten klášter i kostel jménem Milosrdenství Božho a sv. Ducha posvětil, také v něm abatyši a panny řádu sv. Ducha potvrdil. Po několika letech ty panny, pro nedostatek sester téhož sv. Ducha zákona, přijaly sv. Benedikta zákon a řeholu, přivtělice se klášteru sv. Jiří na hradě pražském panenským. V tom klášteře u sv. Ducha bydlívala s pannami svými abatyše, i také při tom klášteru míval své obydlí probošt s duchovními téhož řádu svými bratřími, jakž dosavad se tak zachováva při sv. řádu Cistercienským.

1204

Ten řád od-
kud založen
a jeho jaká
povinnost.

Papež Innocencius III. okolo 1204. založil řád sv. Ducha pro mužské i panenské osoby v Římě, blíž kostela sv. Ducha, (v osadě Saxia řečené, proto tak nazvané, že v tom místě někdy bydlívali Sasové) a jich povinnost byla nalezené děti živiti, cvičiti atd. Muži pacholátka a jeptišky děvčátka v své starosti mívali, jichž oděv býval celý černý, na něm při straně levého boku blíž srdce dvojnásobný kříž bílý. Nacházejí se ještě těch duchovních pannen některé následovnice, nosíce bílou rauchu na hlavě, oděv majíce lazaurové barvy. Jeptišky téhož řádu v Římě i jinde pomalu zhynuly. Sice v Polsku nacházejí se těm jeptiskám podobné ženy, které

Jeptišky
zhynuly.

¹⁾ K tomu, co zde o řádu křížovníckém jest vyloženo, budiž poukázáno k článku Tomkovu „O počátcích řádu křížovníckého s červenou hvězdou v Čechách“ v Památkách, díl I.

²⁾ Též Rokycanský zvaný.

nemajíce žádního klášterního obydlí a zavřeny nejsauce, slauzejí 1566
nejvíce nemocným a také zdržují se v špitálich. Mužští téhož
řádu, křižovníci a rytíři, mající na svém černým oděvu bílý kříž
patriarchský neb dvojnásobný, dosavad se nacházejí v Římě a vel-
kau chválu mají, že milosrdenství velké prokazují, jakož také
v světě není žádné místo, na kterém by se takové almužny roz-
dávaly a milosrdenství se prokazovalo, jaké se prokazuje od těch
a u těch Milosrdenství Božího křižovnických rytířů. Mužští v Ří-
mě trvají.

Léta 1567. Dne 3. března, v pondělí po neděli třetí v postě, 1567
sněm na hradě pražském v přítomnosti Maximiliána císaře držán
byl, na němž: 1. svolena byla berně domovní z podaných po půl
kopě míš., a z domův v městech královských po třech kopách míš.
do dvauch let, i posudné z větele piva po 4 gr. česk.; 2. o ta-
žení do pole proti Turku, který se do Uher tlačil, totiž: kdo by
sám osobně s císařem do pole táhnouti nechtěl, aby z třích tisíc
kop gr. českých jednoho koně neb jednoho jízdného s potřebnou
zbraní opatřeného vypravil a jej choval neb vyživoval, dokad by
císař v poli ležel; pakli by sám císař osobně do pole nejel, tehdy
z pěti tisíc kop gr. českých jednoho jízdného aby vypravil a za
čtyry měsíce na svůj náklad aby jej choval; 3. svobody a obda-
rování zemského dobrého se tejkající, aby stavům císař a jich
král potvrdil, ale z toho potvrzení aby vypuštěna byla kompak-
tata; mimo víru křesťanskou pod jednou a pod obojí, žádných
bludův do Čech uvozováno aby nebylo; 4. stavové pod obojí žá-
dali císaře, aby sobě mohli dosaditi konsistoř pražskou dolejší neb
pod obojí, a aby sobě voliti mohli defensory vedle starobylé zvyk-
losti; ale to bylo odloženo do navrácení císaře do Čech; 5. zem-
fojtlandská aby vyplacena a k české koruně zase připojena byla,
k vlastnímu užívání králům českým, a ta země aby se více od ko-
runy české neodcizovala; 6. veřejná hotovost pro obranu vlasti
aby se nařídila a desátý člověk k mustruňku každého roku odsílán
byl; 7. hrabství Kladské a jiní statkové, jichž kníže bavorské
užívá, aby zase vyplaceni a buď králi neb jiným obyvatelům krá-
lovství českého k ruce uvedeni byli; neboť stavové Albrechta,
kníže bavorské, do země za obyvatele přijíti nechtěli, poněvadž
takové přijímání proti zřízení zemskému cělí atd. atd. ¹⁾

On Maximilián císař při tomto sněmu všechny artikule, jenž
kompaktata slauy, na sněmu bazilejským v přčině náboženství Kompaktata
bazilejská
zdvižená.

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 123. a násl.

1567 Čechům dané ačkoliv zdvihl a podle nich aby se žádný neřídil, přísně zapověděl, nýbrž aby se všickni obecných článkův víry katolické drželi, ale Čechové, zvláště ti, jenž svobodu v náboženství milovali, do rozličných bludův padali. Pikharti, tolikráte z Čech vypovědění, opět se množiti počali, a kde sice prve dvoje náboženství bylo, totiž katolické a těch, kteří se bazilejskými artikuly českými neb kompaktaty řídili, těchto časův kolikery blud, jako kalvinský, luterianský, pikhartský, Novokřtěncův i jiní podobní v Čechách vyskytovati se počali, kteří také až do císaře Ferdinanda II. trvali ¹⁾. To však on Maximilián toho času chvalitebně učinil, že užívaje své královské moci Šebestiana Agrikolu, muže učeného a katolika horlivého, staropražským rychtářem učinil, který také po krátkém čase do raddy za konšela vzat byl a v ní nej přednější místo mezi konšely držel, z čehož všickni katolíci neb ti, jenž pod jednau přijímali, velice potěšeni byli, proto že tehdejších časův žádný pod jednau přijímající do raddy se nepřijímal, nejenom v Praze, ale i v mnohých jiných českých městech. Po Agrikolovi také pomalu jiní rozumní muži pod jednau do raddy přijímání byli.

Pod jednau do raddy počali se zase přijímati.

Jílový a Strašecí vyhořely.

V sobotu po Božím Těle dne 30. měsíce máje město Jílový od ohně domácího z gruntu celé vyhořelo; podobně téhož roku i dne také město Strašecí shořelo.

Hromobiti.

Na den sv. Anny v Čechách ve vsi Rusicích ²⁾, blíž Mnichovic, nějaký Jan Mikšů běžel rychle zvoniti proti mračnům a když odzvonil a jiní místo něho měli k zvonům přistoupiti, udeřil k němu hrom a zabil ho, jiné pak zranil, až krvi cedili, na zvonicích hřídlele roztrhal a u dveří kostelních veteře vyrazil.

Hromobiti.

V sobotu času letního u města Pelhřimova pobožný pacholek Jana Syrovátky vzešl mrvu na pole, a v tom k němu hrom udeřil a jej s třemi koňmi zabil.

Turecké poselství do Prahy přijelo.

Poselství turecké dne 26. máje měsíce do Měst pražských přijelo k císaři Maximiliánovi.

Hromobiti.

V městě Berauně času nešporního pobožný člověk, přjmím Kobeš, při kostele v kopce poslauchaje kázání, od hromobití zabit a při témž kostele pohřben byl.

Maximilián císař, král český, v pondělí po neděli Misericor-

¹⁾ O sněmu z r. 1567., kde podařilo se Bratřím a Luteránům zbaviti se nepohodlných jim kompaktat basilejských, viz Gindelyho Gesch. d. b. Brüder II. str. 41. a násled.

²⁾ Rozuměj. Hrusicích.

dias Domini, jinak po neděli druhé Velikonoční, na hradě pražském potvrdil Plzeňským privilegia od císařův římských a králův českých daná. A ten list toho potvrzení Antonín, arcibiskup pražský, stolice sv. apoštolské legat a nejv. mistr křižovníkův s červenau hvězdau v Čechách, Moravě, Slezsku, Polště atd., na žádost Plzeňských pilně přečtauc, jej schválil a jej za pravý a neporušený uznal, také na něj Vidimus učinil, k němu svou větší pečet zavěsiti dal i jej svou vlastní rukau podepsal v svém domě v Praze arcibiskupském léta 1578. v auterý po neděli Laetare, jinak Družebné.

1567

Plzeňským
privilegia
potvrzena.Antonín ar-
cibiskup dal
na ten list
vidimus.

1578

Zderazský
klášter zka-
zen a kři-
žovníci po-
biti.

O klásteru Kartuzianským, také o farním kostelu sv. Filipa a Jakuba za Aujezdskau bránou před Menším Městem pražským málo vejšeji zmínka se zde stala ¹⁾, blíž kterých míst, totiž kláštera i kostela Kartuzianského, podobně i farního kostela sv. apoštolův Filipa a Jakuba, stávalo také tehdejší probošství Cistercienských řeholníkův a jmenovalo se ono Plasy a také ono k Plaskému klásteru náleživalo. Ten klášter i kostel, také probošství Plasy jmenované, i farní kostel sv. Filipa a Jakuba 1419. roku, dne druhého po slavnosti sv. Abdonu, Novopražská rota plachá, vběhši do kláštera i do kostela Zderazského, oboje ta místa vybrala, zapálila a křižovníky všechny zmordovala; hned také běžela ona po vořích na druhau stranu řeky Vltavy, ten Kartuzianský kostel i klášter, také Plasy probošství i farní kostel sv. Filipa a Jakuba vybrala, zapálila, vzbouřila. — Čti o tom víceji v Poselkyni na str. 646—647.

Kláster i ko-
stel Kartu-
zianský i
Plasy pro-
bošství zka-
zeno blíž
Prahy.

1419

Tehdejších Zderazských křižovníkův byl jest proboštem nějaký Jan, jehož nacházím takto podepsaného: Joannes, praepositus monasterii Zderasiensis, sepulchri Dominici Hierosolimitani, ordinis s. Augustini: Jan, probošt kláštera zderazského, hrobu Páně Hierozolimitánského řádu sv. Augustína.

Převora zde-
razského
podpis.

Na zejtrí po sv. Jakubu, apoštolu Božím, Táboři a Pražané o to se uradili, aby dšlo své začaté: kláštery, kostely bořiti. dokonali, tak aby kámen na kamenu nezůstal. Hned také Pražané Novoměstí klášter i kostel Zderazský pilně bořiti počali a kámen před svy domy vozili. Byl tehdejší správcem obce téhož Nového Města pražského nějaký Mach, příjmím Trausil, který měl svůj dům na rynku proti novopražským kotcům neb nidrlagu, zadkem k Zderazskému kostelu; on příběhna nenadále mezi ty bořiče, nedal jim víceji téhož kostela bořiti sv. Petra, řka: „Přestaňte od dalšího boření, já sám ostatek dobořím a kamení do mého domu zadkem odvoziti rozkážu.“ Dělníci hned od téhož kostela dalšího

Zderazský
klášter i ko-
stel zbořen.

¹⁾ Viz str. 276.

1567 boření přestali, Mach pak ostatek dobořovati a do svého domu zadkem kamení dovážeti dal, ač nedlauho, neboť osmý den nena-

1717. dále on umřel; a protož díl kostela i kláštera, ač nevelký, státi zůstal. Díl kostela 1717. do nynějšího nového kostela při velkém oltáři po straně sv. evangelium jest pojatý.

Díl starého kostela byl pojat do nynějšího.

1420

Zbraslavský kostel i klášter oblaupen a spálen.

V sobotu na den sv. Vavřince 1420. roku kněz Koranda s jinými kněžími táborskými, pojavše něco lidu plachého pražského i táborského, táhli všickni společně pod praporcem z Prahy s Tělem Božím k Zbraslavi; tam do kláštera i do kostela vběhnauce, co našli všechno, ani jim žádný odporu žádného nečinil, pobrali a odnášejíce, k Praze se navracovali, zpívajíce píseň svou obyčejnou: „Toť jsau věci posvátné, nám připravené atd.“ — Jiní o tom zvěděvše, hned také k Zbraslavi pospíchali, haufně z Prahy pospíchajíce a zpívajíce: „Požádejmež všickni toho atd.“ Ti poslední nenajdauce ničehož ani v klášteře, ani v kostele, pod zemí hledati počali a naleznauce v sklepě několik sudův vína, je bez míry a bez peněz pili; také naleznauce dřevěné obrazy a polámané tabulky, to všechno, co jenom našli, do Prahy nesli, vesele zpívajíce:

Tělo umrtvá zhrubův vybozena.

Tělo Václavovo u sv. Víta pohřbeno.

„Veselyť nám den nastal atd.“ — Tím vínem někteří tak se utrápili, až se někteří po polích i po silnicích a jiní po ulicích i po ryncích váleli. Poslední přiběhnauce a nemajíce po předešlých dvou co pozůstalého bráti, kostel i klášter zapálili. Oheň kostela když se utišil, počali hned broby královský odvrátiti a z nich těla vybavovali, hledajíce při nich nějaké okrasy drahé. To tělo Václava krále jeden rybář ustranil, odnesl a duchovním osobám pražským potajmu neb tajně prodal, které oni v kostele sv. Víta pohřbili¹⁾.

Šlakowerd shořel.

Město v Čechách Šlakowerd (jinak Vostrov) měsíce června celé shořelo.

1568

Bílina vyhořela.

Povodeň v Čechách.

Léta 1568. Dne 9 měsíce června, v středu po sv. Duchu, okolo 18. hodiny město Bílina s obojím předměstím od kladeného ohně vyhořelo, toliko několik domův v městě neporušených zůstalo.

V pondělí po sv. Trojici, dne 13. měsíce června, velká povodeň u Prahy byla, a voda až do obočí Bradáče, na starém mostě pražském u špitála velebných křižovníkův s červenau hvězdau v kamenu vytesaného, topila a velké škody udělala.

Mor v Čechách a j.

Velký mor v Slezsku, v Čechách i v okolní zemi povstal, a že v Praze zhusta mřeli, J. Mti. království českého páni auředníci a saudcové zemští, také nad appellací zřízené i slavné

¹⁾ Tomkovy Děje města Prahy IV. str. 3. a 95.

komory české raddy do Kutné Hory, zdravějšího povětří hledajíce, přijeli, a od času sv. Matauše tohoto roku až do postu leta následujícího v tom městě Kutný Hoře bydlíce, řídili věci zemské ¹⁾).

1568
Kanceláře
do Kutný
Hory.

V městě Vratislavi samých luteranův, vynímaje katolíky, deset tisíc pomřelo. V Praze každodenně 200 osob a v Gabloni ²⁾ všech osob do 900 umřelo.

Mor v Slez-
sku.

Na den sv. Lucie okolo 12. hodiny ráno vyšel oheň z koleje císaře Karla IV. v Starém Městě pražském, a shořel jeden pokoj a díl krovu v tom rohu na východ slunce k Nový bráně.

Kolej velká
hořela.

V městečku Miličíně když zvonící proti mračnům začali zvoniti, hned z nich jednoho hrom zabil a ostatní omračiv, dolů s zvonice je zházel; na poli také jednoho zabil.

Hromobití.

U Hory Kutné dne 3. ledna dítě o dvauch hlavách se narodilo.

Dítě o
dvauch hla-
vách.

Město Austí nad Labem dne 9. máje měsíce od ohně velkau škodu trpělo.

Město Bechyně dostalo obnovení svých svobod a mezi jinými také i tu, aby oni bechyňští měšťané mohli pro sebe i k vystavení v obecním pivovare bílé pivo vařiti na budaucí věčné časy, však z té každé várky povinni oni byli po šesti groších bílých pánu svému, města Bechyně i panství téhož držiteli, dávatí a platiti. Viz o tom zde nížeji v létu 1619.

Bechyňští
mohli bílé
pivo vařiti.

Minulého roku 1567. umřel velký bohač a obyvatel města Turnova, Štěpán Hubner, a s velkau slávau tělo jeho počestné bylo pohřbeno, jakožto onoho, který ode všech ctěn a chválen byl, že několika domy krásnými město Turnov okrášlil. V krátkým čase křik se rozmáhal, že to tělo z brohu vstává, lid honí, je objímá i tak mačká, že již osob několik od toho objímání umřelo. I bylo poručeno katovi, aby to tělo vykopal, je k šibenici dovezl a hlavu jemu stal; to když se stalo, vystříkla hojná krev z těla všechna čerstvá, ačkoliv ten bohač před 5 měsíci umřel, z těla kat vytrhl srdce jeho celé čerstvé a to tělo na prach spálil.

Mrtvý z bro-
hu vstával,
lid dával.

1567

Léta 1569. Dne 21. března měsíce, v pondělí po neděli Družebné, umřel Wolf neb Wolfgang z Vřesovic a na Dubravské Hoře, nejv. písař království českého, a v Teplickým kostele, kterýž sám vystavěti dal, v pondělí po Smrtné neděli pohřben byl ³⁾. Vide hic paulo inferius pag. 4.

1569

Teplický ko-
stel.

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 147.

²⁾ Čti: Jablonné.

³⁾ Rukověť II. str. 339.

1569

Povodeň.

Pršeti začalo dne 8. června a téměř neustále až do 20. dne téhož měsíce pršelo, a z těch deštův Vltava řeka tak se rozvodnila, že Bradáci na starém mostě pražským oči zatopila, velké učiníc škody.

Sném v Praze.

V pondělí po Maudrosti Boží začal se sném na hradě pražském dne 19. prosince, v přítomnosti císaře Maximiliána, též v přítomnosti vyslaných z margkrabství moravského, z knížetství slezského i z obojích Lužic, a trval až do pátku po Božím Těle následujícího roku; a nenacházelo se tehdaž nižádného pamětníka, aby jaký sném tak dlouho minulých let trval. 1. Svolena byla berně domovní do dvou let, z měst po půl druhé kopě grošů českých a z poddaných chalup po 20 gr. česk.; a z té berně na opatření zámkův a měst pomezních neb hraničných proti Turku mělo se vydati na sumě 75 tisíc kop gr. česk., ostatek pak zůstatí mělo za berníky na potřeby zemské. Moravané měli dáti tolikéž; Slezáci dáti měli 70 tisíc tolarův na dva termíny; Horní Lužice 15 a Dolní 10 tisíc dáti museli. 2. Také svoleno bylo posudné do dvou let po 4 gr. česk., císaři a císařovně po jednom groši. 3. Aby císař v Čechách bydlel, aneb syna svého Rudolfa na svém místě v Čechách zanechal, aby obyvatelé v potřebách svých k němu autočiště měli, a on jazyku, řádu a zvyklostem českým se cvičil. 4. Třicátá kopa groš a peníz na všeliké věci prodajné, na splácení dluhův císařských od pátku po Božím Těle následujícího roku svoleno bylo; Slezáci svolili místo toho třicátýho peníze na dva termíny sto tisíc tolarův dáti. 5. O práva městská, aby srovnána byla, a města některá, jako Litoměřice, Launy, Slaný, Nymburk, Austř a jiná města v právních srovnána byla s městy pražskými atd.¹⁾

Tři slunce a tři měsíce.

Dne 2 máje měsíce v Praze před polednem i po polední tři slunce, viděna byly, a je všechny tři nad nimi jasně svítící duha spojovala. V noci pak tři měsíkové také viděni byli.

Hromobit v Kautimě.

V městě Kautimě hrom ukázal se jako ohnivý kohout (v tom způsobu na rozličných místech, čehož jsem sám očitý svědek, častěji viděn bývá) v kostele farním a po něm běhal, syjajíc jiskry a dávaje z sebe smrad z síry. Potom z kostela letěl skrze skleně kolečko a udeřil na věž.

Jan z Lobkovic umřel.

P. Jan starší z Lobkovic na Zbiroze, Točnicku, Žebráku atd., nejv. hofmistr království českého, umřel na svém zámku Libochovicích a v kostele sv. Víta na hradě pražském dne 14. června měsíce, v pondělí po sv. Trojici, slavně byl pohřben, jemuž Václav

¹⁾ Ve Veslavínův kalendář str. 620.

Hájek z Libočan, kronikář český, svau knihu, Zlatá bulle (sic)¹⁾ 1569 nazvanau, připsal, jakž jsem to již také zde vejšeji dotekl. Zanechal on po sobě 6 synův: Jana, Mikuláše, Ladislava, Jiřího, Bohuslava a Bartoloměje.

Dne 4. srpna měsíce počal se stavěti mincovský dům v městě Českých Budějovicích, blíž Dominikánského kláštera, a v tom domě neb v minci dělaly se hned velký peníze neb tolary, z nichž jeden každý 60 grošů platil; ti tolaři mnoho v sobě obsahovali čistého stříbra, neboť jiný peníz, Maria nazván, 4 unce a 16 gran neb zrn stříbra v sobě obsahoval.

Jedna libra má 2 marky, 16 uncí a 32 loty, jeden mark stříbra drží 8 uncí, 16 lotů, 64 quintle. Jedna unce má 2 loty, a jeden lot má 4 quintle aneb 18 gran neb zrn; jedna marka má 228 gran stříbra.

Mistr neb auředník v tom mincovském domě byl první Tobiáš Gebhart, a pozorník neb pomocník jeho, jinak waradain²⁾, byl Jan Mates.

Léta 1570. Dne 31. ledna v pondělí velká voda u Prahy byla a topila až do tlamy kameného Bradáče na mostě starým i do Platnýřské ulice a tak zvejšena několik dní trvala. Slady a jiné obilí na samotízným starým mlejně u sv. Jakuba v Starém Městě pražském mlíti museli Pražané, z čehož velká nauze o chleby v Praze býti počala.

V pondělí po druhé neděli postní, dne 20. února, vydán byl od Maximiliána císaře poraučející odevřený list, aby v Městech pražských maso, ryby, chleby prodávaly se na libry: ryb libra za 2 krejcare, štik za půl třetího krejcaru; chléb podle prodaje a trhu obilného aby prodáván byl, avšak toho času pecen chleba 3 libry a 24 loty vážit měl; ze mlejnuv po strychu žita 5 věrtelův mauky vydávati se mělo. Skrze to povstala v Praze taková dražota, že málo kdo, zvláště potřebný a chudý člověk, nemohl potřebné k jídlu věci dostati. V Břlau sobotu řezníci do poledne neměli masa, a nejenom mnozí z obecného lidu, ale také někteří císařští dvořenínové i jiní páni v neděli Velikonoční bez chleba i bez masa býti museli. Takové prodávání na váhu trvalo po dvě soboty, třetí

¹⁾ Má státi: bible.

²⁾ Též gwardein neb guardian z vlaského guardianio (strážce, hlídač). Jinak říkalo se mu také pruběr. Viz A. Vysokého Material k slovníku technologickému str. 59.

1570 pak sobotu bez váhy prodávati dovoleno bylo, a hned byl masa i jiných potřeb dostatek.

Jan z Lob-
kovic umřel.

Umřel v domě svém na Hradčanech dne 12. dubna pan Jan mladší z Lobkovic a na Tejně Horšovém, nejv. purgkrabí pražský.

Krvavý dešť.

V auterý po neděli Provodní, dne 23. dubna, přšla krev v městečku Sviných Trhových, pánu z Rožmberka, dvě mše od Českých Budějovic, náležejícím.

Císař dcera
byla oddána.

Na den Nanebevstaupení Krista Pána, dne 4. měsíce máje, Anna, nejstarší císaře Maximiliána II. dcera, v kostele sv. Víta na hradě pražském oddána a skrze Antonína, arcibiskupa pražského, k stavu sv. manželstva Filipovi II., králi španihelskému, potvrzena byla; ženicha místodržící při té slavnosti byl Karel, arcikníže rakauské, nevěsty vlastní strejc.

Hrom zabil
zlolajčeho.

Ve vsi Krchlebích, blíž Jesenka, u jedné vdovy mlátili dva mlatci, a když nejvíce hřmelo, jeden z nich hromoval a zlořečil, že se mu dluho svačina nedává. Druhý mlatec trestal ho a napomínal, aby taková slova nemluvil, on ale více lál a řekl: „Přál bych sobě, aby mě hrom zabil, budu-li více dnes aneb zejtra mlátiti.“ Sotva to dořekl, hned k němu hrom udeřil, jej zabil a dosti daleko ven z stodoly vyhodil; stodola shořela i také tři dvory.

Hromobití
v Náchodě.

V čas žně udeřil hrom do zámku Náchodského, v něm stojící věž od spodku až do vrchu, ač ona dosti jest tlustá, roztrhl a v ní dva vězně omráčil.

Hry a roz-
ličná divadla
v Praze.

V třetí neděli postní, dne 26. února, císař Maximilián divné hry, kolby a jiné rytířské kratochvíle několik dní pořád velmi nákladně na rynku Starého Města pražského, v přítomnosti Ferdinanda, arciknížete rakauského, bratra svého, Augusta, kurfiršta saského, Jana Jiřího, kurfiršta brandeburského, Albrechta, knížete bavorského, i v přítomnosti jiných knížat a pánův vzácných dal strojit. Při těch hrách hořela hora Etna, z níž jiskry a dým vycházel, krkavci a jiné ptactvo vyletělo, trubice ohnivé vystřelovaly, drak velký a brozný z sebe oheň vydával, Peseus (sic) ¹⁾ s hlavau Gorgony na křídlatém koni seděl, lev živý v kleci dřevěné, na níž stála Pověst, v způsobu panny dvě trauby držící, seděl. Mimo ta a jiná divadla mnohá vyveden byl na plac velký slon živý, a na něm seděl Porus, král indiánský, v oděvu královském, drže v ruce berlu královskou. Ten slon před císařem i před císařovnou, když z domu pánův Trčkův vycházeli, poklekl, ale jiným přítomným knížatům

¹⁾ Čti: Perseus.

té poctivosti neučinil. Také vojna dívek českých, jichž vůdce byla 1570 Vlasta, na tom rynku se spatřovala.

Málo zde vejšeji zmínka se děje o teplickým kostele¹⁾; nyní o klášteřu něco málo položím. Král Jiří Poděbradský klášter Teplický panen zákona sv. otce Benedikta, skrze Žižkovskou holotu a pekelné holomky spálený a s zemí srovnaný, s celým panstvím Teplickým daroval Vřesovcům, kteréžto panství nápadnice téhož rodu, poslední držitelkyně a dědička, Magdalena Vřesovcovna, za věno přinesla svému manželvi Chynskému 1600. roku, kterýžto 1600 Chinský, jménem Radslav, s Waldšteinem i s jinými v Hbu neb v Egru byl zamordován. Po jeho zamordování to panství Teplické padlo a připadlo k královské komoře ad fiscum. Potom pak ono dostalo se rodu Aldringerovskému, hrabatům de Clari. Již dotknutý Radslav Chinský na jednom vrchu vysokým opevnil hrad, jemuž Daubravská Hora Čechové říkali, který potom z rozkazu císaře s jinými v Čechách hrady zbořen byl a dosavad pustý blíž Teplic se spatřuje.

Město Plzeň velkou škodu trpělo od ohně domácího.

Plzeň vyhořela.

Léta 1571. dne 20. července o půl noci veliký vítr v Novém 1571 Městě pražském se strhl a takový hřmot i pohnutí učinil, jakoby zemětřesení bylo. Obyvatelé téhož Města, byvše tím tak strašlivým vichrem probuzeni, k oknům běželi a co se to děje chtějíce věděti, z oken se dívali, zvláště na rynku Dobytčí trh nazvaném. I spatřili nenadále velké vojsko jízdné z ulice, jenž Spálená sluje, mimo kostela Božího Těla k Slovanskému klášteru v pěkném pořádku jeti, jehož ani konec ani začátek ti obyvatelé přehlédnouti nemohli. Vojáci všickni své zbraně pohotově drželi, jako by se hned s nepřítelem potýkati měli; jejich koně a zbraň k pohledzení příjemni nebyli. Za tím vojskem vezen byl vůz přikrytý a železem dobře okovaný, ale kola žádný neměl a toliko po zemi se vlekl s takovým hřmotem až se domové otrásali i zem pohybovala. Za tím vozem šlo osm mužův velkých, strašlivých, neboť všickni a jeden každý byl bez hlavy, majíce všickni na nohau boty a ostruby, a ti svau chůzí větší třeskot činili, nežli celé předcházející vojsko jízdné. Když celý rynek přešli, velký oheň v prostřed toho rynku před kostelem Božího Těla v jednom okamžení povstal; z jedné strany toho ohně velká hromada trubel a z druhé strany mnoho sudův,

Strašlivé divadlo v Praze.

¹⁾ Viz str. 283.

1571 v jakých obyčejně do ležení prach ručnický se vozí, stálo i leželo. K tomu ohni nenadále přijel velký vůz, do něhož byly ty trubly i sudy vházeny, a ten nebyl vezen za tím vojskem jízdným, ale zpátkem se obrátil k novopražskému domu raddnímu do Široké ulice. Na to strhl se opět velký vítr a všechno to strašlivé vidění zmizelo, toliko v povětrí zůstaly jakési ohnivé znamení jako zábrě, v němž viděno bylo kolo ohnivé a trvalo až do blýhého dne. Tím strašlivým viděním mnozí, kteří se na to dívali, tak byli přestrašeni, že toho odležeti museli; mnozí také i smrt z toho divadla měli. Druhého dne hodnověrnější muži jsauce do raddního domu povoláni, to všecko tak, jak zde položeno jest, vyznali a přísahami potvrdili ¹⁾. Toho pak roku přišel na zem českou veliký hlad a mnoho lidu hladem zemřítí muselo. — Císař Maximilián, nevěda

Hlad a j.

Pivo vařiti
zápověď.

Sněm v Praze. V pondělí po Svátosti dne 30. dubna sněm na hradě pražském v přítomnosti císaře byl držán, na němž svolena byla: 1. domovní berně do roka, totiž z domův jednoho každého z lidí usedlých, k jakému koliv stavu příslušejících, po 20 gr. českých: z panských, rytířských i z duchovních domův pod šos náležejících z každého půl druhé kopy gr. česk.; podruh po 4 gr. česk.; čeládka z kopy grošův jeden groš česk. dáti má. Také posudné císaři po 4. gr. a císařovně po jednom gr. česk.: třídací peníz z každé prodajné věci ještě do dvauch let; 2. jiná berně ze třech tisíc kop gr. česk. jedna kopa těch grošův za dvě leta pořád aby dána byla; také dva tisíce a jedno sto jízdného vojska pro obranu země aby pohotové bylo, i také pěší lid třidací muž, všickni střelci

¹⁾ O podobných divotvorných úkazech, o ohních, povětrí, o velikých divadelních hrách, jakož i výše jedna podobná byla vzpomenu, vydávány byly zvláštní tisknuté noviny, jichž podrobný výpočet nachází se v Jungmannově Historii literatury české str. 146. a násl. — Noviny takové většinou se zachovaly, byvše pojaty od spisovatelů současných v sborníky historické, jako: Marka Bydžovského z Florentina (Annales Ferdinandi, Maximilianus a Rudolphus rex), Dan. Ad. z Veleslavína (Kalendář historický), Mikuláše Dačického z Heslova (Paměti kutnohorské), Adama Tesacia Brodského, Šimona Partlice ze Špicberka a mnohých jiných. — Výtečné popsání některých důležitějších sborníků spůřdil Josef Jireček a uveřejnil je ve Zprávách o zasedáních král. česk. Spol. Nauk r. 1876. pod titulem: O některých sbornících obsahu historického z 15. až 17. století.

s dlouhými ručnicemi a těch pět set, jízdných pak tři sta koní 1571
pod jeden praporec náležeti má, a mezi každými pěti sty muži
má býti sto mužův, kteří místo dlouhých ručnic opatření býti
mají dobrá halapartnau neb oštipem a krátkau ručnicí při pasu,
a na sobě zbroj, přední i zadní kus, oboječek, šturmhaub atd. po-
hotově má býti; 3. aby jeden zlatý 60 krejcarův platil; 4. o na-
řízení hotovosti v zemi a o tažení osobním do pole s císařem; 5. o knížetství opavské, k Moravě-li ono aneb k Slezsku náleží atd. ¹⁾

Aby 1 zlatý
60 krejcarů
platil.

Okolo třetí hodiny na noc 26. srpna předcházející nad Pra-
hou spatřené byly metly a přes ně obdlaužné kopí na západ slunce
tak světlé jako blesk měsíce, kteréžto vidění za půl hodiny zmizelo.

Metly nad
Prahau.

U vigílii sv. Ondřeje mezi pátau a šestau hodinau na noc
ohněv kladený vyšel z kolleje císaře Karla IV. v Starém Městě
pražském, od něhož vikýř neb vířka v tom rohu k Železné ulici,
i světnice shořela.

Oheň v Kar-
lově kolleji.

Byli v Čechách velicí přivalové za několik neděl, od nichž
na polích sežaté žito, pšenice, ječmen netoliko zrostly, ale shnily.
Z toho přišla taková drahota, že strych žita platil 3 kopy, hrachu
jako i pšenice strych po 4 kopách, ječmen byl po 2 kopách.

Přivalové
drahota.

Nedaleko Litomyšle u Tisové vsi na Huraňovém poli v čas
hřímání pacholek jeden velice zlořečil a nežli se nadál, od hro-
mobití byl zabit.

Hrom zabí-
zlolajícího.

Nejenom v Čechách, ale i jinde roku tohoto byl velký hlad
pro neurody zemské; okolo Goltpergu, Lembergu a Laubavy
v Slezsku dne 14. června předivným dobrodiním Božským pršel
hrách, řípa, žito i pšenice, lidé to obilí zbírali, mleli, chléb z něho
pekli a tím se za některý čas živili.

Hlad; obilí
pršelo.

Dne pondělního po sv. Třích králích byl jest vyjezd životně
učiněný od J. Mti. knížete pána, p. Martina (sic) ²⁾, arcibiskupa,
jakožto nejv. mistra křižovníkův s červenau hvězdau, na Špitálská
pole, kdežto J. Mť. při vzácné přítomnosti vysoce urozených pá-
nův, p. Zdislava z Wartenberka a na Buštěhradě, hejtmána No-
vého Města pražského, a pana Jana z Waldštejna, hejtmána Men-
šího Města pražského, též urozeného a statečného rytíře pana
Albrechta Bryknara z Brykšteina ³⁾ a na Libni, prokuratora J.

Silnice roz-
šířena a po-
le umenšena
na Špitál-
ské.

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 236.

²⁾ Zde míniti se musí arcibiskup Antonín Brus, ježto Martin Medek
stal se velmistrem řádu křižovníckého teprv r. 1580, a arcibiskupem pražským
rok na to l. 1581. — Viz Borového Martina Medka str. 2.

³⁾ Jinak: z Brukštejna.

1571 Mti. Cské., jakožto vyslaných pánův komisařův od jich milostí královských radd a místodržících v království českém, ráčil jest on pán, p. Martin (sic), arcibiskup pražský, na snažnou žádost pánův Pražanův Starého Města pražského, pro rozšíření silnice obecné k Městům pražským, kteráž od povodní častých pokažena byla tak, že sotva v některým místě s jedním toliko vozem jeiti se mohlo, podle Špitálských polí a to proti těm kolím, kteří dole v řece stojí, třiceti loket na šíř a vzdělí, kdyby auzko bylo a potřeba, coby se tři vozové mimo sebe jedauce volně minauti mohli, jak daleko by ukazovala, do polí špitálských povoliti, pro rozšíření té cesty ustaupiti. Kdež nadepsaní páni Pražan: za takovou volnost J. Mt. Knížecí vděčně poděkovali i také k tomu dobrovolně jsau se uvolili, že při těch polích od těch kolív začnauce přikopy obvyšené, aby se na ta pole tau stranau ani s vozmi jezdit, ani s dobytky hnáti od silnice nemohlo, na obecní groš vymetati dáti chtějí, aby na budaucí čas od povodní případných, aneb jakkoliv jináče těm polím Špitálským a konventu téhož špitála žádná více škoda díti se nemohla. Také to vše oni páni Staroměstští Pražané J. Mt. Knížecí dskami zemskými na hradě pražském pojistiti a utvrditi mají.

1572 Léta 1572. Dne 1. srpna město Jičín v noci na sobotu okolo čtvrté hodiny celé z gruntu vyhořelo, mimo některého domu v předměstí. To město tehdaž náleželo Burianovi Trčkovi z Lípy a na Světlý, podkomořimu v království českém.

Jičín vyhořel.
Vše raurní
v Praze vyhořela.

V pátek na den sv. Vavřince ráno v hodinu na celém orloji věže raurní neb vodárna nad mostem v Starém Městě pražském neopatrností raurníka všeckna vnitř vyhořela, i krov plechem po-bitý shořel.

Rudolf uherský král.

Rudolf, Maximiliána císaře nejstarší syn, dne 25. září měsíce v Prešpurku na království uherské slavně byl korunován.

Hromobítí v Konopišti.

Na den sv. ap. Petra a Pavla velká bouře strhla se nad zámek Konopiště, kdež v jedné věži bylo sedm osob, kteří v ní zlořečili; i udeřil hrom mezi ně a zabil Martina Melmuku, jiné zranil a schody, kudy se na tu věž chodilo, na kusy roztrhal.

Vidění na obloze nebeské.

V noci, která osmnáctý den ledna měsíce předcházela, na mnoha místech v Čechách od hodiny osmé až do hodiny desáté strašlivé vidění na obloze nebeské ukázalo se: neboť mezi dlouhými bílými čarami neb slaupami počernalý plamen ohnivý od východu slunce k straně půlnoční se vznášel, i také se ukázal velký oblak krvavý a mnoho jasné hořících sem tam se zmítajících pla-

menův, kteří tu noc velice osvěcovali a lid na to se dívající velmi 1572
děsili; opět ohnivé znamení dne 3. března v noci nad Prahou
i jinde v Čechách se ukázaly a mnoho nepřijemných věcí budou-
cích předcházely i vyznamenávaly.

V Domažlicích umřel Jan Sylvanus, Uher rozený, který mnoho 1572
písní i žalmy kajicné v české řeči sepsal a je tisknauti dal ¹⁾. Písně české
sepsané.

V Čechách, také v Městech pražských, byl velký mor, a v No- 1572
vém Městě pražském u Matky Boží Sněžné přes pět set lidu po-
hřbeno bylo, kteří hladem zemřeli. Hlad.

Dne 22. února kometa, hvězda velká, se ukázala a ocas až 1572
neměla, však tak jasně svítila, že i ve dne spatřena býti mohla.
Trvala skoro přes celý rok při znamení Cassiopaeae. Umřel tehdejší
král polský Zikmund Augustus, jenž byl poslední z rodu králův
polských, kteří posli od Jakuba (sic) ²⁾ Velikého, knížete litev-
ského, jemuž potom Vladislav jméno bylo dáno, a ti v Polště kra-
lovali skoro za dvě stě let pořád. Na to Poláci, nemajíce dědice,
sami mezi sebou velké různice začali při volení nového krále,
kteréž potom opět po odjezdu Jindřicha krále zase obnovené byly;
a ta jejich nesvornost a neústupnost mnoho zlého, což se posavad
děje, způsobila. Kometa bez
ocasu.

Město Fridland při Nanebevstaupení Pána Krista velkou 1572
škodu skrze oheň trpělo. Různice o
volení krále
v Polště na-
čaté.
Calend. per-
pet. fol. 98.

Léta 1573. Dne 28. ledna měsíce v středu sněm na hradě 1573
pražském v přítomnosti Rudolfa, krále uherského, a Arnošta, arcí-
knížete rakauského, na místě císaře Maximiliána od něho vyslaných,
držán byl, na kterém 1. opět berně domovní, také posudné i také
třicátý peníz jako v předešlých sněmích svoleno bylo; 2. zlá
mince aby do země vozena a dobrá skrze Židy, Vlasy a kupce
aby vyvážena nebyla; 3. tolar aby zase 70 krejcarův a groš
7 peněz česk. aby platil. Bílý a malý peníze, aby se byly šede-
sátníci, třicátníci, desátníci; na krejcare aby se nedělaly, však
což jich jest nadělano, ty aby se brali, jako i saský groše s andělem
po 10 krejcarůch, a groš široký, starý, český i rakauský po 9 pe-
nězích bílých aby brán byl; 4. voleni byli na tom sněmu od
stavův páni čeští, kteří by do Polska na sněm k jednání
s Poláky, aby císaře neb některého z synův jeho za krále sobě
volili, jeti měli, totiž: Ladislav starší z Lobkovic na Chlumci a na
Fridland
shořel.

¹⁾ Jirečkova Rukověť II. str. 254.

²⁾ Rozuměj: Jagajla.

1573 Jistebnici, nejv. hofmistr království českého, Albrecht Kapaun z Svojkova a na Hlušicích, purgkrabí kraje Hradeckého, a Ondřej Sutter, primas Nového Města pražského, a ti do Varšavy na sněm dne 25. března z Prahy vyjeli atd.¹⁾

Košumberk
vyhořel. Košumberk zámek dne 18. měsíce července, pánům Slavatům z Chlumu příslušející, od hromobití zapálen, vyhořel.

Krupobití. Okolo Sedlčan a Písku velké kraupy spadly, které na poli, zahradách, lesích velké škody udělaly, také ptactvo, zajíce i zvěř některé pobily a některé ranily.

Šibenice rakovnická. Šibenice rakovnická vystavena za primasství Jana Rejčka, také i mučírna; syn pak jeho, dopustiv se těžké a velké zcestnosti, měl na ní první viseti, ale byl vyprošen.

Ladislav Šternberk na Zelené Hře první dědičný pán umřel. 1558 Ladislav z Šternberka umřel, který byl z Šternberkův první, jenž Zelenau Horu v Čechách, arcibiskupství pražského panství, dědičným právem, které od císaře Ferdinanda I. jakožto od krále českého 1558. roku vyžádal, a Adam z Šternberka, nejv. komorník českého království, drželi. On Ladislav, panství Zelenohorského dědičný pán první a držitel, zanechal po sobě následující čtyry syny a jednu dceru: Ondřeje, Jiřího, Ladislava, Ferdinanda (všichni čtyři nešťastni byli) a Marii. Měli oni matku zatvrzelau kacířku a od ní také v tom jejím kacířském bludu vyučeni byli, také nešťastně své živobyті dokonali: neboť Ondřej spravedlivým saudem Božím tak byl trestán, že přes padesáte let v svém zbláznění trval. posledně, proti Bohu a proti Marii Panně vždycky velký rauhač, nešťastně v svém kacířstvu smrti hanebnau umřel ten zlolajník; Jiří, kostelův, duchovenstva, vdov a sirotkův laupežník, také v svém kacířstvu náhle a nenadále duši vypustil; Ladislav, duchovenstva tepec neb bijec, také vdov i sirotkův laupežník, na hradě pražském v Bílé věži zlau nemocí z světa sešel; Ferdinand, svau matku, kacířku zatvrzelau, když vlastní rukau svau zamordoval. hned císař Rudolf II. poručil, aby se jemu žily odevřely a krev z nich tak dlaugo técti se nechala, dokud by neumřel, což se i také na hradě Zelená Hora nazvaném všechno vykonalo. —

Synové čtyři nešťastní umřeli. Maria, těch čtyř bratrův sestra, v svém panenství umřela. — Těchto dětí v jich ještě nedospělých letech byl poručníkem Vilím z Rozmberka, zakladatel kolleje tovaryšstva Ježišového v městě Českém

Krumlovské kolleje zakladatel.

¹⁾ Viz k tomu obšírné pojednání Tomkovo: „Snahy domu rakonského o nabytí koruny polské v 16. století“ v Čas. č. Mus. 1851. a 1852. — Veslavínův kalendář str. 51.

Krumlově. — O tom na panství Zelenohorské vymoženém právu 1573 dědičným také se vejš v létu 1558. zde zmínka děje ¹⁾).

Léta 1574. Ve čtvrtek po památce Nalezení sv. Kříže u Ce- 1574
rekve Leskovcové ²⁾ spadlo veliké krupobití, a blíž kostela sv. Mar- Krupobití u
káty ležely kraupy jako holubí a některé jako husí vejce a více Cerekva.
nežli za dvě mše se táhly, obilí jarní i zimní potlaukly a dříví
dosti tlusté spřerázely, ptactva, také na rybnících divokých kachen
a i hus, též zajícův nemálo pobily, také mnoho lidí z Jihlavi
z jarmarku jdoucích ranily; jedna kraupa neb raději kus ledu
tehďáž nalezená několik liber vážila.

Dne 14. června v pondělí po Božím Těle sněm na hradě Sněm v Pra-
pražském v přítomnosti Rudolfa, uherského krále, a Arnošta, arci- so.
knížete rakauského, na místě Maximiliána císaře vyslaných, držán
byl, a na něm zavříno bylo: 1. aby sjezdové po krajích držání
byli, na nichž by krajové osoby jisté z obce volili i také peníze
na autratu opatřili k budaucímu sněmu obecnému, na němž by až
do konce setrvati mohli; 2. berně domovní jako předešlých let
svolena, ačkoliv toliko na jeden rok; 3. císař aby od knížat říš-
ských a měst i od kurfirštův podstatnou pomoc proti Turku žádal,
poněvadž království české častými a velkými daněmi velmi jest
již zhubeno; 4. posudné po 4 gr. česk. z každého věrtele piva
toliko do nového léta; 5. o těch, kteří dluhy za císařem mají
a tudy berně i posudné zadržují, aby s nimi komora česká počet
učinila; 6. erbanůkové starodávní mezi královstvím českým a pol-
ským aby obnoveni byli; 7. o meze a hranice, o prubíře zemského
a o minci atd.; 8. Židé přes dvacet let mající neb i ženatí po 2 zla-
tých uherských, ostatní od 10 až do 20 let po 1 zlatým uherským
dátí mají; 9. opáčena byla krátce odpověď Polákův, kterau sta-
vům království českého na jejich poselství, k nim Polákům do
Varšavy předešlého roku vyslané, o císaře Maximiliána dali, že
poselství pánův Čechův vděčně přijímají, z lásky a raddy jim dě-
kují, lásku přibuznau a přátelství s nimi zdržeti chtějí, a kdož
koliv králem jich bude, jim příjemným a vzáctným, ten také že
Čechům nepřijemný nebude ³⁾).

V sobotu na sv. Markytu okolo poledne nad městem Počátky
strhlo se veliké blejskáni a takové parno, že lidé bosýma nohama

¹⁾ Viz str. 346.

²⁾ Nyní Cerekvice horní v Tábořsku.

³⁾ Veleslavínův kalendář str. 324.

1574 na zemi státi nemohli. Když na věži proti tomu mračnu zvoniti se počalo, udeřil hrom do věže a zabil dva zvoníky na lopatkách, nějakýho Jana Morala a Jana Ryšavýho; hlasna (sic) pak s šestmi osobami obrazil, že za umrlé od soboty až do neděle jsau leželi a krváceli; udeřil také na velký oltář a z archy Ježíška srazil i mnohé škody v tom kostele zdělal. — Toho dne a té hodiny v městečku Jaroměřicích udeřil hrom na věž a zabil hlásnou, když dolů s věže hleděla; na polích mnoho obilí v mandelích popálil i dobytky mnoho potlaukl.

Zdeněk z
Waldšteína
štěpanický
umřel.

V auterý na noc na středě po památce Vtělení Pána Krista umřel v Starém Městě pražském p. Zdeněk Štěpanický z Waldšteína, jeho tělo z Prahy do Štěpanic vezeno a tam v kostele sv. Trojice pohřbeno bylo. Když jsem roku 1700. do Štěpanic přijel a do téhož kostela sv. Trojice vešel, spatřil jsem v tom kostele, půl míle od vesnice Branná řečené vzdáleném, na klenutí blíž velkého oltáře malovaný erby, a při nich tyto nápisy jsem četl:

Waldšteín-
ové v Štěpa-
nicích po-
hřbení.

1. Zdeněk Štěpanický z Waldšteína na Štěpanicích a Dymokuířích, syn někdy urozeného pána Viléma z Waldšteína z Štěpanic a na Lomnici. 2. Maria z Martinic a na Štěpanicích, manželka urozeného pána Zděnka z Waldšteína a na Štěpanicích, dcera urozeného pána Bořity z Martinic a na Smečně, purkrabí Karlšteinského. 3. Vilém z Waldšteína, syn někdy urozeného pána Zděnka Štěpanického z Waldšteína na Štěpanicích a Dymokuířích. 4. Anna šlechtice z Waldšteína, dcera někdy urozeného p. Zděnka Štěpanického z Waldšteína na Štěpanicích a Dymokuířích. 5. Eliška, šlechtice z Waldšteína, dcera někdy urozeného pána Zděnka Štěpanického z Waldšteína na Štěpanicích a Dymokuířích.

Tito všickni v tom kostele Nejsvětější Trojice nevelmi prostanným před velkým oltářem odpočívají v Pánu, kdež na hrobovém kamenu vytesaná jest celá podobizna neb postava vejš jmenovaného Zděnka z Waldšteína, v celým kyrsu ležící, při níž tento nápis se spatřuje: Léta Páně 1574. v auterý na noc na středě po památce Vtělení Pána Krista umřel v Starém Městě pražském urozený pán Zdeněk Štěpanický z Waldšteína na Štěpanicích a Dymokuířích, jehož tělo tuto v Pánu Kristu odpočívá. Amen.

Hrad Štěpa-
nice pustý.

Hrad Štěpanice, od kterého se páni Waldšteínové z Štěpanic psávali i také v něm bydlívali, stával na dosti vysoký skále mezi lesy blíž vesničky Štěpanice nazvané a blíž zde již dotknutého kostela sv. Trojice; nyní ten zámek pustý stojí, a toliko samé některé jeho zdi se spatřují.

Podle toho kostela pod jménem Nejsvětější Trojice posvěce-

ného a zděného v těch Štěpanovicích (sic) stojí starožitný kostelíček z samého dříví všecken vystavený, jehož dlanost 21 krok a šířkost 12 krokův toliko obsahuje. Na velkém oltáři v tom dřevěném kostele stojí z dřeva řezaný obraz sv. Václava knížete, dědice a patrona českého, mučedníka Božího, a o tom obrazu od hodnověrných svědkův a šedivců tam v Štěpanicích následující jistotu jsem slyšel: V minulý vojenský čas před deštěm do tohoto kostelíčka pod jménem sv. Václava založeného a posvěceného dva nezbední pacholci ustranili a v něm na třetího jim podobného, aby s nimi v karty hrál, očekávali; když ale on dlanu nepřicházel, rauhavé jeden z nich k tý dřevěnný rytině neb k obrazu následovně promluvil: „Pod aspoň ty, Vaňku, (takovým jménem mnozí sprostáci dosavad v některých místech obyčej mají jmenovati Václava) s námi hráti, když k nám třetí nepřichází.“ To jak ten pacholík dopověděl, hned rytina sv. Václava s oltáře dolů sstoupila a tomu pacholeti velký poliček dala a zase na své předešlé místo se postavila, kde také na velkém oltáři dosavad stojí. Ti šedivcové, kteří mě to povídali, upřímně to jistili, že toho udeřeného dobře znali i jeho tovaryše a ten příběh od nich slychávali. Povídali ti starci také to, co od svých rodičův, dědův a od jiných slychávali, že když držitel hradu a vesnice Štěpanic ten dřevěný kostelíček sv. Václava počal bořiti, dříví z něho jinam na místo dosti vzdálené (totiž do vesnice Wichova řečené, chtěje on v tý vesnici ten dřevěný kostelíček postaviti) dal odvážeti a pro nový kostel kamení dal voziti, cokoliv toho dříví z téhož kostelíčka odvezeno bylo ve dne, to všechno zase Božím působením přeneseno bylo v noci na své předešlé místo, a ten kostelíček ráno zase stál celý jak dosavad stojí neporušený; cokoliv jest v něm, všechno dříví jest, mimo dlažby cihelné, a žádného nejmenšího porušení od červův se nespátřuje v tom starodávním a téměř již jako zkamenilém dříví; stěny jeho všechny stavené a dělané jsau z okrauhlých a jak rostly kulatých trámův neb kmenův, toliko že z nich kůra byla jest odstraňována, když se ten kostelíček stavěti měl.

Ten pacholík, který v tom kostelíčku od dřevěné podobizny sv. Václava poliček dostal, velkého věku živobyť svého dočekal, neboť on více nežli sto let měl věku svého když umíral.

1574
Dřevěný sv.
Václava
obraz poli-
ček dal rau-
hací.

Dříví divně
přeneseno.

Nedaleko toho dřevěného kostelíčka tehdejší držitel dal z toho kamení postaviti vejš dotčený kostel sv. Trojice, které svážeti dal pro kostel nový sv. Václava, který minil místo toho dřevěného kostelíčka z kamení vystavěti pod týmž jménem sv. Václava.

Tehdejší hrad Štěpanický, také i ti dva již jmenovaní ko-

1574 stelové nyní přináležejí k panství Branskému i s tím vrchem Krko-
 noš řečeným, na kterém se spatřuje studánka, z který řeka Labe
 svůj počátek má. A tu studánku za našich pamětí posvětil Jan
 František Křištof, stavu panského pán z Talmberka, obojích práv
 doktor, na hradě pražském, také v Holomauci, též kolegiatního
 kostela v Staré Boleslavi a sv. Hrobu Jeruzalémského kanovnsk.
 královské kaple u Všech Svatých na hradě pražském probošt, J.
 M. Cské. a Kské. dvorský prelát a králohradecký biskup, který
 1695 léta 1698. dne 3. dubna v Pánu usnul.

Když se k tý studánce na vrchu Krkonoši po dosti velký
 rovině od Vrchlabí, od Rokytnice, také i od Branný přicházeti
 má, po pravý straně nevelmi daleko od cesty nachází se na tom
 vrchu malé sice však hluboké jezero, do kterého když se nevelký
 jenom kámen vhodí, hned se ono zbauří, mračno vystupuje, blý-
 skání, hřímání, hromobití i velký příval následuje a přítomný po-
 cestný daleko k utíkání všechny zděšené přinucuje; neboť na tom
 vrchu žádnýho velkého stromu, také žádného místa se nenachází,
 kde by se pocestný před deštěm mohl ukrýti, toliko samé nízké
 a divně spletené chrástí a hauští na tom vrchu se nachází, na kte-
 rým pro velké sněhy žádné dřevo na hůru do vejšky růsti nemůže.
 Na rovině toho vrchu stojí několik vysokých tyček (jedna od druhé
 dosti daleko vzdálená) do země po cestě, kterau se z Čech do
 Slezska přes ten vrch jde, vstrčených, aby se pocestný lid podle
 nich řídití mohl, když velký sníh někdy na tom vrchu Krkonoši
 napadne, a z tý cesty aby nemohl zblauditi.

Že to jezero z sebe mračna vyvádí, když se vhozeným do
 něho kamenem ono zbauří, svědkové očití, staří lidé a pod tím
 vrchem obyvatelé mně to jistili, když mně na ten vrch skrze lesy
 1700 léta 1700. dne 5. července doprovázeli a u toho jezera když jsme
 se zastavili.

Druhé jeze-
 ro. Nachází se také jiné jezero, v něm také jsau i ryby, jak ale
 ono hluboké jest, dosavad věděti se nemůže; spuštěno bylo do toho
 jezera závaží na šnuře visící, která 600 sáhův aneb 1800 českých
 loktův dlouhá byla, však to železo grunt toho jezera nedosáhlo.
 Času jednoho vhozen byl do toho jezera jeden znamenatý kapr
 velký, který po některým čase v Slezsku u Vratislavě v valích
 byl nalezen.

Třetí jezero. Třetí jezero nachází se také na těch hraničných krkonošských
 horách, do něho když se jakákoliv ryba vhodí, hned živobyť své
 trátí. To všechno ti staří svědkové očití a těch vrchův blízcí oby-
 vatelé vysvědčovali.

Léta 1575. Dne 1. měsíce března, v auterý po druhé neděli 1575 postní, Mehmet beg, baša budínský, císaře tureckýho Amurata legat, do Prahy k císaři Maximiliánovi o příměří a pokoj vyslaný, přijel, a v domě na Baště řečeným v Menším Městě pražském bydlel, kde také dne 3. dubna měsíce, když se na jitřní velikonoční zvonilo, umřel a z Prahy do Budy odvezen byl. Turecký posel do Prahy přijel. a umřel.

V neděli na den sv. Buriana, dne 26. června, i na druhý den v pondělí držané byly od Rudolfa, krále uherského, a od Arnošta, arciknížete rakauskýho, v placu na hradě pražském kolby, honby a jiné kratochvíle rytířské, v přítomnosti císaře, císařovny a jiných hosti. Kolba a honby.

Skrze císařský herolty, kteří s trubačmi a s bubeníky jezdili, poručení císařské vůbec čteno bylo, aby všickni cizozemci, Španíhelové, Vlaši atd., kteří nemají služby při dvoře, z Prahy odjeli. Také aby pokrmové a potraviny v mírnosti prodávány byly. Cizozemci z Prahy vypovězeni.

Rudolf, král uherský, císaře Maximiliána syn nejstarší, od stavův českých na sněmu pražském dne 6. září měsíce za krále volen a ve čtvrtek dne 22. téhož měsíce na to království v přítomnosti svých rodičův a svých bratří, též v přítomnosti papežského, španihelského, francuského a benátského poselství, v kostele sv. Víta na hradě pražském od Antonína, arcibiskupa pražského, slavně korunován byl. K tomu korunování Vilím z Rožumberka, nejv. purgkrabí pražský korunu nesl; vedle něho po pravý straně šel Ladislav Popel z Lobkovic, nejv. hofmistr dvorský, a po levé straně šel Jan z Waldšteina, nejv. komorník; zlaté jablko nesl nejv. sudí Bohuslav Felix z Hassenšteina a z Lobkovic, při něm po pravý straně šel Vratislav Pernštejn a po levé straně Adam z Šwamberka. Po tom slavném korunování, o němž bych zde musel obšírně psáti, kdybych celé chtěl vypsati, v Praze rozličné kolby, honby a hry se dály. Na to jelo se z Prahy do Řezna, kdež Rudolf, uherský a český král, v přítomnosti pana otce svého, též jiných slavných pánův, dne 27. října měsíce na království římské volen a dne 1. listopadu, maje věku svého 24 let, korunován byl. Tohoto korunování rok těmito slovy byl vypodobněn: RVDolpHVs ReX RoManVs. Rudolf král římský. Rudolf II. na království české volen. I na římské království korunován.

Císař Maximilián II. dne 12. prosince na obecným polským sněmu v městě Varšavě volen i hlášen byl za krále polského, ale někteří proti tomu volení povstavše a něco rytířstva k sobě potáhše, za krále sobě volili a vyhlásili Štěpána Batory, sedmihradského vejvodu. Maximilián císař za krále polského volen.

V auterý po Božím na nebe Krista Pána Vstaupení stavové

- 1576 království českého pod obojí způsobau tělo a krev Krista Pána přijímající, sepsavše konfessi neb vyznání víry, která 25 artikulův v sobě obsahovala, ji císaři Maximiliánovi, tehdáž na obecném sněmu přítomnému, podali, kterážto konfessi brzo tehdáž a potom i podruhé z novu vytištěna byla; mezi kterýmižto artikuly nacházely se někteří, kteří náležitými důvody utvrzeny byly, z nichž toliko tři zde připomínám — Předně: Dokládali ti stavové pod obojí, že Pánu Bohu, J. M. Cské. a mnohým jiným známo a vědomo jest, kterak oni stavové pod obojí náboženství a té pravé křesťanské pod obojí svaté víry jsau, která předešlých časův od sněmu bazilejského za takovou uznána byla; ješto v letopisích se to nachází, že léta 1433., když strana pod obojí do města Bazileje na sněm duchovní svý posly vyslala a vedle přímluvy J. M. Cské. Zikmunda krále, pána svého, snažně to vyhledávala, aby od J. Mti papežské Čechům, těm kteří to žádají, přijímání Velebné Svátosti oltářní pod obojí dovoleno bylo, že sice ve všech jiných artikulech s jinými katolicky pod jednau ve víře katolické srovnávati se chtějí a připovídají. A na to bylo Čechům na tom duchovním sněmu tělo a krev Krista Pána pod obojí způsobau přijímati dovoleno, s tím však ještě doložením, aby oni pod obojí Čechové přijímající ve všech artikulech s církví svatau katolickau se srovnávati a kompaktata, která tehdáž za tau příčinau dána i potvrzena byla, aby oni zaupna zachovávali. Ale ti Čechové, kteří tohoto přítomného roku provozování toho svého náboženství pod obojí, vedle konfessi české vyhledávali, netoliko dle dovolení sněmu bazilejského, ty vejmninky a artikule více nezachovávali, anobřž jich tím svým urputným té věci vyhledáváním k tomu přivedli, že J. M. Cská. Ferdinand toho jména I., král český, na sněmu léta . . . (sic) ¹⁾ v Praze držaném k tomu povoliti ráčil, co se těch kompaktat dotýče, ta aby v potvrzení privilegií českých pominuta a z nich vypuštěna byla. Dále také ti Čechové s pořádnými od pánův arcibiskupův a biskupův řádně svěcenými kněžími více se netoliko nesrovnávali, anobřž chytili se náboženství nového, vedle artikulův v té jich konfessi české sepsaných, víře katolické velmi odporných; a tak nemohli se pravdivě oni jmenovati a za ty se vydávati, jako by oni té starodávni pod obojí víry býti měli.

Za druhé: Dokládali ti stavové, že ta víra pod obojí od

¹⁾ Vynechané místo v rukopise. — Ostatně byla kompaktata vyzdvížena ne od císa. Ferdinanda, než od syna jeho Maximiliána II. r. 1567. Viz o tom str. 280. a pozn. 1.

Konfessi od stavů sepsaná.

Pod obojí přijímání dovoleno bylo Čechům na jaký způsob?

Krista Pána začátek svůj má a skrz apoštoly po světě hlásána byla, až i do království českého před několika sty lety přišla. Tomu pak důvodu katolíkové pod jednau způsobau přijímající zjevně odpírali a dosavad odpírají; neboť kdyby oni tomu místo dávali, že přijímání pod obojí těla i krve Krista Pána od téhož Spasitele našeho ustanoveno a od jeho svatých apoštolův hlásáno neb kázáno bylo, tedy museli by pravau a nikdy nezměnitelnau toho poslaupnost ukázati a tomu místo dáti, že to od lidí méněno býti nemůže. Ale věrní katolíkové tak věří a tak učí, že Kristus Pán při své poslední večeři v přítomnosti apoštolův svých obět mše svaté ustanovil, kteraužto obět svatí apoštolové a jich ná-městkové i všickni pořádní kněži až do skonání světa vzdýckny tak zachovati měli a mají, jak se to v křesťanstvu stále zachovávalo a dosavad zachovává, čehož patrný důvod jest, že ve všech královstvích a zemích, kdekoliv křesťanstvo počátek svůj vzalo a kostelové stavěti se počali, také v nich tehdejší oltářové staveni byli a jsau, a to k tomu jedinému cíli, tak (jakž altare et sacrificium sunt correlativa) že jedno bez druhého býti nemůže. A dále v moci církve svaté to zůstávalo ustanoviti a naříditi, jak by lidé světští neb lajci, kteří kněžmi nejsau, té svaté oběti v přijímání Velebné Svátosti oltářní přidržeti se měli, jakož jsau se všickni svatí a vyvolení Boží přidrželi, ne pod obojí, ale toliko pod jednau způsobau tělo a krev Krista Pána přijímající, jichž svatost Pán Bůh divy a zázraky potvrditi ráčil. Než naproti tomu, aby ta víra neb to přijímání pod obojí, o kterémž Čechové pod obojí přijímající v svém spisu císaři Maximiliánovi podaném píší, od Krista Pána ustanovena a od svatých apoštolův po světě učena a hlásána býti měla, nikterak se to s gruntem dokázati nemůže a moci nebude.

1575

Přijímání
pod obojí od
Krista naří-
zeno není.

O tom náboženství pod obojí, zvláště jakým způsobem v království českém ono svůj začátek vzalo, v prvním dílu kroniky české, Poselkyně nazvaném, na rozličných místech i také zde se to nachází doleji v té zprávě, v které se vypisuje, co jest pan hrabě Slavata svým poddaným Jindřichohradeckým léta 1618. února měsíce přednášel.

1618

Za třetí: Dokládali ti stavové v tom svým císaři podaným spisu také to: Potom také skrze mistra Jana z Husince, svaté paměti, a skrze jiný svatý muž ta víra pod obojí obnovena, až i také odtud do okolních zemí se jest dostala. Poněvadž tomuto důvodu na jiných místech dostatečný odpor již se stal, protož zanechajíce obsírněji to vyvracet, pozorujme toliko, co následuje:

Jan z Hu-
since urče-
dlně není.

1575 Znáti jest z těch nyní od stavův pod obojí přijímajících v jich spisu doložených slov, jak velké oslepení těch pod obojí tehdáž bylo, že jsau oni mistra Jana z Husince netoliko za člověka svatě paměti hodného jmenovali, ale také do obecného kalendáře svého v Čechách mezi jiný svatý položili a tisknauti dali, i na ten jeho upálení den v svých kostelích pod obojí více nežli vejroční památku a den kterýhokoliv svatého apoštola světili, i častokráte v smlouvách svých, které do desk zemských klásti dali, též i v jiných spisích tato slova: „Po památce mistra Jana z Husince“ kladli a psali, an věděti měli a mohli, že lidem světským někoho za svatého jmenovati a vyhlásiti nenáleželo, a v církvi svatě katolické římské, nenajde se žádný svatý potvrzený, jehož by svatost Pán Bůh divy a zázraky buď před neb po smrti vyjeviti a potvrditi neráčil; ale při tomto Janovi Husovi žádní divové, skrze kteréž by jeho svatost prokázaná býti mohla, se nenacházeli, ani dosavad se nenacházejí, který pro své urputné kacířstvo dle práva spravedlivě odsauzen a jako kacíř upálen byl, ješto se o něm píše, že jest se tím chlubil, že učení jeho dobré jest, které také skrze oheň očistiti a ukázati chce. — Nacházejí se sice v rozličných končinách světa mnozí příkladové, jak historie církevní dostatečně vysvědčují, že jsau věrní křesťané pro víru svatau katolickau do ohně k upálení dáváni byli, ale Pán Bůh je zázračně při životech svých (sic) a před upálením i také před všelikým uškozením od ohně zachovati ráčil; a ti, byvše praví mučedníci Boží, s pravdau tak jmenovati a psáti se mohli a mohau svatě paměti muži.

Pod obojí
nesrovná-
li se s Pik-
harty.

Aby předešli Čechové pod obojí s těmi, kteří se z jednoty Bratrské jmenovali, ve všech podstatných artikulích jich víry bludné srovnávaní se měli, tomu se místo dáti nemůže; neboť byvše Čechům všem věc povědomá, že ti z jednoty Bratrské s konsistotí pražskau, ani hořejší neb pod jednau, ani dolejší neb pod obojí nikda se nesrovnávali, ale svý obzvláštní správce mívali, kteréž oni ne knězy ale Bratry jmenovali a sami je mezi seabau světili, pro jich shromáždění a služby Boží, neb raději pro jich bludné služby žádných kostelův sobě nestavěli, než toliko buď kamennau nějakau klenutau kapli, aneb někdy toliko svědnici dřevěnou sobě ustanovili a tomu obydlí Sbor říkali, kdež žádný oltář ani obraz, toliko kazatelnici v prostřed toho Sboru postavenau mívali a ty, kteří se jich bludného náboženství přidržeti chtěli, při jich v jistých časech držaných shromážděních mezi sebe s obzvláštní ceremonií přijímali: neboť každý ten a takový v přítomnosti jiných

Ceremonie
Pikhartův.

Bratří, tehďáz tu shromážděných, klekl a nejstarší z nich duchovní 1575
Bratří ruce na něho vzkládali, a skrze to potomně od jiných za
to držán byl, že on z jednoty Bratrské jest. K těm pak z jednoty
Bratrské správcům žádný pod obojí choditi a nimi se říditi ne-
chtěl, ale všickni téměř těch Bratrův se štítili a dle možnosti od
nich jakožto od patrných bludníkův se vzdalovali.

Že pak tito pod obojí Čechové, kteří J. Mti. císaři Maximi-
liánovi svou českou konfessí podali, žádného z jednoty Bratrské od
jich náboženství (jak oni v tom svém spisu dokládali) odvozovati,
ani jich proto utiskovati nemínili, ani nemíní, tím těmž císaři,
králi a pánu svému, žádného zalibení učiniti nemohli, nýbrž větší
nelibosti způsobili, když za tu příčinu větší počet obyvatelův
království českého ze všech třích stavův s nemalým počtem obec-
ného lidu těch bludníkův se přidrželi; kteřížto bludníci nejdřív
Pikharti, potom Bratří Valdenští, posledně Bratří Plačtívi ¹⁾, též
i Boleslavští Bratří, proto že v městě Mladá Boleslav nazvaném
největší počet jich starších učitelův se zdržoval, kdež dosavad
památka jich obydlí se spatřuje, nejposledněji pak ti bludníci jme-
nování byli z Jednoty Bratrské; a tak tehďáz i poslézeji větší počet
těch obyvatelův v království českém se vynacházel, kteří věrným
katolíkům pod jednou způsobau Krista Pána přijímajícím na od-
por byli a je, jak nejvíce mohli, potlačovali. Jistě tito Čechové
pod obojí na to se neohlíželi, kterak za panování v Čechách Vác-
slava Lenivého, Jiřího Poděbradského, Vladislava, Ferdinanda atd.,
králův českých, předně z Prahy, potom i z Čech vypověděni byli,
a tehdejší Čechové pod obojí žádné sjednocení a přátelství s nimi,
velmi se jich vzdalujíce a jich nenávidíce, míti nechtěli.

Odkudž se snadno poznati může, jak daleko tito Čechové
pod obojí, kteří roku přítomného císaře Maximiliána, svého krále
českého, za potvrzení své konfessí české žádali, od starobylé víry
pod obojí se uchýlili, ve všech podstatných artikulích náboženství
se tejkajících s těmi Pikharty neb s Jednotau Bratrskou se sná-
šeli a z té příčiny společně a jednomyslně Maximiliána císaře žá-
dali, aby nad nimi všemi svou ochranau ruku držeti a jim, aby
své náboženství pod obojí svobodně provozovati mohli, přiti ráčil ²⁾.

¹⁾ Bratří Plačtívi byla náboženská společnost zcela jiného druhu
od Bratří českých rozdílná. Viz Jirečkův článek Mikulášenci v Čas.
Čes. Mus. r. 1876. str. 47.

²⁾ O udělení konfesse české viz Gindelyho Geschichte der böhm.
Brüder II. str. 109. a téhož pojednání o sněmu z r. 1575. v aktech cis. aka-
demie věd ve Vídni r. 1869.

1575

Cizozemci
vypovězení
z Prahy.

Opět dne 26. poručení císaře Maximiliána, krále českého, v Praze skrze herolty vyhlášeno bylo, aby se Španihelové, Vlaši a jiní cizozemci, kteří při dvoře císařském žádnou službu nemají, z Měst pražských vyhostili.

Sném v Pra-
ze.

V přítomnosti Rudolfa II. a Arnošta, bratra jeho, obecný sném na hradě pražském držaný v auterý po sv. Matauši zavřen byl, na kterém mimo jiných rozličných artikulův také tyto svoleny byly: 1. Král český když by v Praze byl, aby při obecním sněmu sedával; 2. raddy při apellací aby nic jiného nečinili, toliko to, proč při vyzdvižení té apellací od Ferdinanda krále ustanoveni jsau, totiž: aby oni odvolání k nim přišlá uvažovali a vypravovali, jiných věcí k sobě nepřijímajíce; 3. dle obdarování Vladislava, krále českého, stavům českým daného králové čeští v knížetství Slezském, Svídnickém, Javorském, Hlohovském a Opavském vrchních hejtmanův, též v margkrabstvích Lužických a Šestiměstech fojtův z žádných jiných národův a jazykův dosazovati nemají, toliko z království českého; 4. žádný měšťan žádných peněz, ani jakého zboží od žádného cizího poddaného k schování aby nepřijímal; 5. polovice desátkův pánu gruntův, na kterých hory stříbrné neb zlaté vyzdvižené jsau, dědičně král český dávati má; 6. hřivna stříbra fejnu (fejn jest stříbro na čisto přepálené) pražské váhy po desíti zlatých českých, zlatej po 24 groších a groš za 7 peněz česk. neb bílých počítajíce; lot pak zlata, též fejnu neb zlata čistého, pražské váhy po 7 zlatých a 12 gr. česk. dědičně platiti se má; 7. který koliv pán na svém gruntu měď, rtuť, volovo, železo, kamenec, vitrolin, síru atd. nalezl, to všechno on s celým desátkem dobývati má bez všeho zaneprázdnění; 8. na číž koliv gruntech z stavův sůl buď skalní neb pramenná se vyjevila, ta jakožto královská regalie králům českým, tak jako stříbro a zlato přináležeti má, a pán těch gruntův desátý díl užitekův, což by se koliv pořádným počtem přes na to vzešlý náklad vyhledati mohlo, dědičně dostávati má; 9. žádný poddaný člověk bez povolení pána svého neb auředníka jeho nemá sobě od žádného přes tři kopy grošův česk. více vypůjčovati, ani v žádné rukojemství se nedávati; 10. kdo by kterého cizopanského čeledína do služby bez povolení jeho vrchnosti vzal, 25 kop. gr. česk., kterého by koliv on stavu byl, propadne; sedlák pak takového cizopanského do služby přijme-li, pět kop gr. česk. pokuty dá a dvě neděle u vězení seděti musí. Pakli by takový sedlák pro svou chudobu těch pět kop dáti nemohl, tehdy tři měsíce v vězení seděti musí. Kdyby pak na žeň takoví cizopanští k němu přišli, od sv. Petra a Pavla čtyry neděle v té

práci zůstati a potom zase k svým vrchnostem navrátiti se mají; 1576
 11. co se ptákův čížečních z jara, když k hnízdům letí, dotýče, žádný aby jich jak na cizích, tak ani na svých gruntech od masopustu až do sv. Víta, mimo krívonosek a skřivanův, nehubil a ne lapal nižádným způsobem a to pod pokutou pěti kop gr. česk. propadením. A kdoby koliv takové zapověděné ptactvo prodávaje kdekoliv postižen byl, to jemu pobráno a takový prodáváč vězením trestán býti má. Item vnaď na korotve, podvařce (sic) při trnících, při mezech, bahninách a vinicích, též všelikých vazeb a tenátek na korotve a bažanty na gruntech cizích v nižádných místech aby žádný nelíčil a jich neužíval pod pokutau deset kop gr. česk.; item jam slepých na vysokau zvěř a na zajíce po vinicích, štěpnících, zahradách, též po lesích a v polích, ani nikdež aby žádný nedělal, ani na gruntech svých dělati nedopauštěl, též také vlčcem zajcův nepřivlačoval, ani stupnic, kos, ručnic, hakovic, kuší atd. na velkau, ani na malau zvěř nekladl a jich neužíval, mimo jam, které se na vlky a na lišky dělají, na kteréžto jámy husy neb kačice obyčejně se sázejí, a to pod pokutau 20 kop gr. česk.; item klád, jinak tluček, kterýmž někteří sochorek říkají, též struněných neb žíněných vok, lis a jiných všelikých líček, kterýmiž se všechna pernata i čtvernohá zvěř hubí, mimo pletek v lese na dříví, aby též žádný nedělal a neužíval, ani poddaným svým (mimo náhlebních vlastních myslivcův na gruntech svých) užívati a líčiti nedopauštěl pod pokutau 10 kop gr. česk.; item nápravníci, dědiníci, svobodníci, ti kteří stavu neužívají, aby žádných myslivostí neprovozovali na gruntech cizích pod pokutau 10 kop gr. česk.; item všelijakých vok, kteráž se líčejí na všelijakau pernatau zvěře i tolikéž, jak někteří vejce jim vybírají a je na nich do vok lapají, aby se žádný toho nedopauštěl pod pokutau pět kop gr. česk.; item stav panský, rytířský, městský, duchovní lidé, preláti, opatové a jiní aby poddaným svým na podsed, na shony, ani jináč s tenaty všelijak honiti nedopauštěli, též listy, s dlouhými ručnicemi, ani s kušem pro jaké myslivosti choditi by měli, aby jim nedávali mimo myslivce své náhlební neb vlastní, kteréž mají, a to pod pokutau 10 kop gr. česk.; item co se dotýče sedání v suchu u studýnek, aneb s pomeči, neb s sýtkami, toho se žádný dopauštěti a sedati nemá pod pokutau pět kop gr. česk.; item každý ovčák, který psy buď velké neb malé chová, každému na předné jedné noze prsty utíti má a jestli by se tak nezachoval a pán jeho v tom jemu povoloval, ten tedy pán deset kop gr. česk. pokuty složí; pakli by ovčák mimo vůli a rozkaz pána svého psa takového

1575 neochromenýho choval, tedy aby pět kop gr. česk. tomu, kdož by ho v tom pronesl, složil; item kteří v městech, v městečkách a ve vsech i v dvorích věžníky ¹⁾, také řezníci, kteří s věžníky po cizích gruntech chodí, tomu každému na jedné přední noze prsty utíti mají, pod pokutau 7 kop gr. česk.; item co se překupníkův neb krosnářův dotýče, kteří po městečkách, vesnicích a po dvorích s nůsemi chodí a ptactvo všeliké, zajíce, kuřata, slepice, vejce, raky, ryby říčné i potokné překupují, a někteří pod způsobem kaupení i krađau, i také lidi poddané navozující krásti učí, každému takovému krosnáři každý pán i rytíř, buď sám, neb skrze své lidi bude moci všechno pobratí, jej do vězení dáti a v něm jej čtyry neděle držeti moc má. Z těch všech již dotknutých pokut bude moci takového přestupníka jeden každý u krajského auřadu viniti.

12. Registratorovi od vejprsu z desk zemských vzatého pět kop gr. česk. aby se dávalo; a co se berně aneb nějakých povinností městských z jich domův dotýče, poněvadž oni registratorové s jinými spolu slaužícími jsau služebníci J. M. Cské. a Kské. i zemské, tím ničím od berníkův a Pražanův oni obtěžováni býti nemají, dokavad by oni v té službě jakékoliv při deskách zemských trvali;

13. Ladislavovi staršímu z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejv. hofmistru království českého, dovoleno bylo, aby zánek Štornštejn ²⁾ a Nejštetel ³⁾ dědičně kaupiti mohl; 14. podobně Janovi staršímu z Lobkovic na Točnicku a Nové Bystřici, presidentu nad apellací, povoleno bylo panství Tejřovské s jeho příslušenstvím dědičně kaupiti; 15. Žid přes 20 let mající, aneb že by ženatý byl, z hlavy jeden zlatý uherský, (tehďáž zlatý uherský neb dukát platil 45 gr. česk.) a ten, který by od desíti až do 20 let stáří byl, půl zlatýho uherského neb půl třímecítmého groše česk. dáti má; 16. berně domovní, totiž lidé poddaní z domův svých po desíti. měšťané i páni z svých domův po 45 groších česk., dědiníci, svobodníci, nápravníci po půl pátým penězi česk. z každé kopy gr. česk. dávati mají; 17. pošudného z každýho věrtele piva bílého i ječného po 4 gr. česk., z vína domácího, také z přespolského již vyšenkovaného 4 gr. bíl. z vědra, z jedné pak laky všelikého sladkého pití po 15 gr. bíl.; z obilí všelikého z každýho strychu po 1 gr. a z ovsu po půl gr. bíl. dáváno býti má; z každýho

Zlatý uherský co platil.

¹⁾ Canis domesticus, der Hofhund, Kettenhund. — Brandl Glossarium str. 362.

²⁾ Nepochybně Schreckenstein či Střekov.

³⁾ Neustadt = Jezvė.

džberu, neb centnýře, aneb z kopy ryb kaprův a štik prodaných 1575 po třech gr. bíl.; z každého kamene vlny po dvauch gr. bíl. má se platiti; což by se koliv dobytka hovězího, ovčého a svinského ven z království tohoto hnalo, z každého vola po půl osmu gr. bíl., z svinského kusu po dvauch gr. bíl. a z skopce po jednom gr. bíl. neb česk. dáti se má, atd.

V pátou neděli po sv. Trojici v čas kázání nenadále hrom udeřil do domu Václava Hany na Českém rynku v královském městě Mostu a tím ohněm 23 domy zkázu vzaly, k čemuž nápomocen byl vítr velký. To královské v Čechách město Most jmenovalo se za starodávna v latinské řeči Bruxia, Bragum (sic), Gnevum ¹⁾, poslední pak i nyní jmenuje se Pons, po česku Most, od mnohých mostův, kteří se v tom místě, které bylo bahnitě, nacházely, po nichž se do toho města choďvalo a choditi muselo. Má ono tři rynky, a teče mimo něho řeka Albula, po česku Blšina jmenovaná.

Most město vyhořelo.

Město odkud
narráno
Most.

V hlavním a ozdobně i nákladně vystaveným téhož města kostele po pravý straně velkého oltáře spatřuje se dřevěný obraz P. Marie s Ježíškem, který dvakráte z kostela, aby neshořel, když kostel hořel, vyneseny, po obakráte následující noc zase, jak pobožně věřiti můžeme, andělskými rukami do toho svého místa, kde dosavad stojí, byl přenesen.

Obraz Panny Marie přenesen.

Léta 1576. Na Nové léto císař Maximilián v Polště na sněmu 1576 obecném v městě Varšavě za krále polského podruhé vyhlášen byl, k němuž také z Polska do Vídně slavné poselství vyslané bylo, kdež on takové volení přijal i také dle obyčeje povinnost královskau učinil. — I poslal Amurates, císař turecký, psaní k témuž Maximiliánovi císaři, napomínající ho, aby se království polského neujímal, kteréhožto psaní datum jest dne 15. ledna.

Maximilián po druhé za krále polského vyhlášen.

Ve čtvrtek před Smrtnou nedělí, dne 5. dubna, po čtvrtý hodině na noc mlejny Staroměstské pražské obecní nad mostem s věží raurní, kterau se voda do města žene, z gruntu vyhořely, také vedle nich Královská lázeň, dům mlynářův naproti, i díl solnice shořel.

Mlejny, lázeň a j. v Praze shořely.

Času postního před nedělí Smrtnou byli dnové teplí tak, že se na vinicích i štěpnících ryví zočilo, v slaupky šlo a s vínem se ukazovalo. Potom pak na Veliký pátek v noci, 22. dubna, náhlý mráz velké škody okolo Prahy udělal a všechny vinice popálil;

Mráz vinicem uškodil.

¹⁾ Starý to zbytek z původního jména Hněvin Most.

1576 a co potom z hlavy pustilo, to u vigílii sv. Filipa a Jakuba do ostatka jiný mráz pohubil, protož toho roku žádného vína nebylo.

Sněm v Pra-
ze.

Ve čtvrtek po neděli třetí Velikonoční na pražském hradě v přítomnosti stavův českých, též vyslaných z markrabství moravského, knížetství slezských, Horních i Dolních Lužic a v přítomnosti Rudolfa, římského, uherského a českého krále, na místě Maximiliána císaře přítomného, sněm obecní držán byl, na němž bylo snešeno: 1. aby artikulové na sněmu předešlého roku [zavření do zřízení zemského potažení a vytištění byli: 2. o veřejné hotovosti: z třidcíti lánů jeden valach dobrý aneb střelčí kůň lehký, na něm rejthar neb jezdec s dlahau ručnicí a s dvěma krátkými, s dobrau zbraní při boku a šturmmaub na hlavě, zárukávi ¹⁾ atd.; třidcátý, desátý a pátý člověk jízdný a pěší, kdyby potřeba následovala buď království tomuto aneb které zemi k němu příslušející; Pražané a města třidcátého člověka pěšího s ručnicí dlahau a s zbraní atd.; 3. berně domovní z poddaných za jeden termin; k druhému terminu Hromnic stavové svolili z každého lánu vorného po 15 gr. česk.; Pražané a města místo domovní berně uvolili se dáti za tento rok půl třinácti tisíce kop gr. česk., vezmauce sobě poddaný své k prvnímu toliko terminu na pomoc. Moravané také z poddaných po 20 gr. a z domův městských po půl druhé kopě gr. česk., Slezáci 70 tisíc tolarův, Lužičané jako prve dáti se podvolili; 4. posudné po 4 gr. česk., polovice rentmistru k ruce císařské a polovice berníkům na vychování dvoru krále Rudolfa; císařovně svolen byl pátý groš, Moravané, Slezáci a Lužáci tolikéž dáti se uvolili; 5. o pomoc proti Polákům, aby císař v dokonalé vladařství a panování téhož království mohl vjíti; 6. o meze a hranice jako prve aneb v předešlých sněmích, taky o potvrzení erba-
nuňkův s okolními knížaty: 7. každý Žid, jemuž by přes 20 let bylo, aneb že by ženatý byl, 2 zlatý uherské neb půl druhý kopy gr. česk., který by pak od 10 až od 20 let stáří byl, půl třime-
cítma grošův česk. dáti má; 8. mince aby na tento způsob dělána a bita byla, totiž: Zlatý neb dukát český těch 72 kusův ^{350/640} dílův (sic) dobře na čisto vypravených na jednu hřivnu pražskou vcházeti má; a hřivna feynu zlata (fejn jest zlato na čisto přepálené) aby 25 karatův a 8 krejtnův ²⁾ držela, kterýžto dukát český,

O minci.

Fejn co jest.

¹⁾ Das Armblech. — Brandl Glossarium str. 382.

²⁾ Správně Grén = $\frac{1}{8}$ gránu, $\frac{1}{16}$ karatu, $\frac{1}{32}$ lotu. A. Vysokého Material k slovníku technologickému str. 59.

těž i uherský v zlatě, v zru a v stříži s českým dukátem se 1576
srovnávající po 108 krejcařích platiti a brán býti má.

Tolarův na hřivnu pražskou vcházeti má osm kusův a tři
čtvrti; a hřivna fejnu držeti má 14 lotův, 1 quintl a 1 peníz.

Grošův bílých neb českých též na hřivnu vcházeti má 126 ku-
sův a dva peníze bílý, a držeti má hřivna fejnu 6 lotův a 3 quintle.

Item půl groše bílého na 7 peněz malých bito má býti; bí-
lých pak peněz na hřivnu pražskou 659 kusův má vcházeti, a hřivna
fejnu má držeti 5 lotův.

Malých peněz na hřivnu pražskou 733 má vcházeti, a hřivna
fejnu držeti má dva loty a tři quentle.

Tolary české i jiný cizí, kteří se s českými v hodnosti stříbra,
v zru a v stříži srovnávají, po 70 krejcařích bráni býti mají.

Také mince po 60 krejcařích, po 30 a po 10 krejcařích, co-
koliv prve v tomto království bité jest, tolikéž groše saské po
10 krejcařích, na nichž ráz neb obraz anděla stojí, při svém va-
loru zůstati má; však groš široký starý český, také groš rakauský
starý, kteří v hodnosti groši českému rovni jsau, po devíti peně-
zích bílých bráni býti mají atd.

V královském městě Mostu po svátcích letničních, jinak po
slavnosti sv. Ducha, před večerem někteří obyvatelé viděli, že v ko-
stele téhož města farním nad dvojnásobným šnekem neb schodmi
za velkým oltářem stojící orel pomalu se lámal, rozpadával, až
také opravdově celý ten orel polámaný dolů zpadl. Z toho pádu
tak nenadálého rozliční lidé rozličné věci budaucí saudili; také
tehdejší rychtář císařský, příjmím Winkelmann, saudil z toho téhož
orla pádu smrt římského orla, císaře Maximiliána, což se také
ještě téhož roku vyjevilo. Ten tehdejší orel rozpadený byl zase
na rozkaz konšelův mosteckých do svého předešlého způsobu ce-
lého složen, upevněn a na své prvnější místo pro budaucí pa-
mět postaven.

Dne 10. srpna měsíce strhlo se na mnoha místech v Če-
chách velké povětří s větrem i s krupobitím velkým a mnoho
škod na okních, osení, štěpnicích nadělalo.

V hodinu čtvrtou na noc, dne 7. října, bylo zatmění měsíce,
a té noci Rudolf, římský, uherský a český král, z Prahy do Řezna
na počtě odjel k panu otci svému, císaři Maximiliánovi, který
tehdaž velmi těžce již nemocen byl; neboť on císař v tom městě
držel sněm.

A v středu po sv. Burianu moskvanské poselství do Prahy
dne 21. března přijevše, na Hradčanech v domě Jana mladšího

Orel rozpa-
daný smrt
císaře vy-
sazoval

Povětrí a
krupobití.

Rudolf do
Řezna odjel.

Moskvanské
poselství v
Praze.

1576 z Lobkovic stálo, které potom do Řezna k císaři jelo a tam měsíce června přijedauce, dne 18. července u císaře slyšáno bylo. Přednější poslové byli: Zachariáš Ivanovič Sugurský a Ondřej Gavrilovský.

Maximilián II. umřel.

V pátek po sv. Diviši, dne 12. října, ráno mezi osmou a devátou hodinou polovičního orloje v městě Řezně po těžké nemoci a velkých bolestech císař Maximilián II., uherský, český a polský král, maje věku svého 59 let, 2 měsíce, 11 dnův a tři hodiny, v Pánu usnul, zanechaje po sobě 6 synův: Rudolfa, Arnošta, Matiaše, Maximiliána, Albrechta, Václava; tři jeho synové: Ferdinand, Fridrich a Karel v dětinství umřeli. Také šestero dcerušek zplodil. Kraloval v Čechách při svém panu otci od prvního volení svého 27 let, sám po smrti jeho 12 let a císařem byl také 12 let. — Toho pak dne a té chvíle, v kterau on Maximilián umřel, Rudolf II., nejstarší jeho syn, při zavření téhož sněmu říšského v tom městě Řezně za císaře římského volen i vyhlášen byl.

Rudolf II. císařem učiněn.

Hromobití u Slap.

V pátek na den sv. P. Markéty ve vsi Slapech, Zbraslavskému klášteru příslušející, u samého dvora pacholek mezi dvorskau čeledí nejpobožnější, když roli k řípě strojil, z malíckého mračinka hrom k němu udeřil a jej s třemi klisnami zabil.

Farář pikartský.

Pán jeden v Čechách dal odpuštění svému faráři, knězi pořádnému, a místo něho přijal na faru bratra boleslavského, jinak pikhartského, odňav i důchody zádušní, je sobě přivlastnil, dávaje z nichž témuž bratru toliko padesáte kop, na nichž také on přestával proto, že při té své fare plátno barvil, kůže šmelcoval, koně choval, krávy i jiný dobytek, sám voře a jiné tělesné práce vykonává. — I přestrašivše toho Boleslavce hrom, který na ten kostel, jenž on v peleš obrátil, nenadále udeřil, také udeřil na tvrz toho pána, která se tehdaž stavěti počala, a některé škody vzdělal.

Hromobití.

Plzeň zvolena.

1507 Za panování tohoto císaře a krále českého Maximiliána, dům raddní, arcijahenství neb prelátství, také škola i jiná obydlí v městě Plzni, od velkého ohně léta 1507. porušená, zase byla za primasství opatrného muže, Hauf řečeného, mnohem nákladněji vystavena. — Podobně za panování téhož císaře vladili se do města Plzně někteří kacíři a vydávajce se za věrný katolíky, přijati byli za měšťany. To když seznali plzeňští konšelové při nich, vše možné snažili se o to, aby všechny ty kacíře z své obce co nejspíše vypudili, také to při císaři Maximiliánovi častěji vyhledávali; ale ti kacířové majíce při dvoře císařským svý ochrance, darebna byla všechna Plzeňských práce, a ti kacíři nad Plzeňskými stále vítězili, dokad následujícího roku ten podvod na jevo nevyšel, o čemž dáleji v následujícím roce.

Kacíři do Plzně se vladili.

Kapitola šestá.

Rudolf císař římský toho jména II. a král český XIX.

On Rudolf na Štědrý den okolo 20. hodiny po smrti otce 1576 svého s arciknízaty rakauskými Matiašem a Maximiliánem, bratry svými, též s arcikněžnami sestrami i s Alžbětou, královnou francouzskou, do Prahy v smutku se navrátil a jak předně císařství, tak i obojího uherského a českého království, také i jiných k nim přivtělených zemí když se dokonale ujal, rád s všemi i s Turkem pokoj držel, s nímž po vyjití na osm let učiněného příměří, novou opět smlouvu učinil a na jiných osm let to příměří stvrdil, vyslav z té příčiny k tureckému císaři své poselství.

Léta 1577. V pondělí po Hromnicích, dne 4. února, na hradě 1577 pražském v přítomnosti Rudolfa císaře sněm držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně domovní do roka; na Židy ženatý po třech kopách grošův českých a na mladší po 45 gr. česk.; také posudné po 4 gr. českých; 2. nařízení lidu válečného pro opatření země, ze třech tisíc kop gr. česk. kůň zbrojný a pěší se vším dostatkem vojanským; 3. stav panský a rytířský při nápadích statkův městských zůstavení a zanechání aby byli, a králové čeští nemají se na ně navracovati na časy budaucí a věčné; 4. od všelijakých úmrtí v městech polovice puštěna k obcím na časy budaucí a věčné, však aby z nich obecně dobré vzdělávali, města a silnice opravovali, střelbu a jiný válečný nástroje jednali, a z toho Pražané hejtmánům svým a jiná města královská podkomořímu při obnově radby aby počet dělali; v čemž jestli že se oni spravedlivě a bedlivě chovají budau, chce na ně J. M. Cská. z strany druhé polovice pamět míti atd. ¹⁾

Císaře Maximiliána II. tělo z Lince do Prahy dne 6. února 1576 přivezeno a v kostele sv. Jakuba v Starém Městě pražském zatím,

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 65.

1577 až by jiné věci k pohřbu opatřené byly, složeno bylo. Když pak ono z téhož kostela dne 22. března na hrad pražský s velkou slávou se neslo, a peníze mezi lid se rozhazovaly, velká roztržitost a baurka mezi obecním lidem povstala, tak že preláti, opatové i jiní páni, při tom pohřbu přítomní, do domův ukrýti se museli ¹⁾. Ta baurka když se utišila, a tělo císaře do kostela sv. Víta na hrad pražský se vneslo, i nad ním obyčejné služby se vykonaly, podle císaře Ferdinanda I., pana otce svého, toho ještě dne pohřbeno bylo, kteří nyní s jinými králi českými i s císaři římskými v alabastrovém hrobě, od tohoto císaře Rudolfa II. vyzdviženém, odpocívají, den radostného vzkříšení očekávající.

a pohřbeno
bylo.

Trčka umřel

V Bílau sobotu, dne 6. dubna, umřel Ferdinand Trčka z Lípy a na Želivě, bratr pana Buriana Trčky, podkomořího království českého, z Lípy a na Světlé nad Sázavou řekau.

Kometa.

V auterý po sv. Martinu, dne 12. listopadu, po první hodině na noc kometa veliká a strašlivá ukázala se na nebi k západu slunce na znamení kozorožce, majíce ocas dlouhý v způsobu metly aneb palcátu, neb tureckého buzikanu s rukovětí, kterýž pustila k východu slunce; její dlouhost 2441 míli německau měla (sic) a od země vzdálena byla 7200 mil německých. Po ní na rozličné krajiny přišlo velké zemětřesení.

Matiáš gubernátorem
nčiněn.

Arcikníže Matiš, císaře Rudolfa bratr, dne 2. října vyjel v noci z Vídně a do Nidrlandu přijeda, tam dne 18. ledna následujícího roku v městě Brislu za gubernatora neb vladaře přijat byl, jemuž kníže z Uranie ²⁾ za místodržícího přidán byl.

Pověť.

Času podzimního okolo města Pelhřimova velké pověť se strhlo, které dosti tlusté dříví v lesích, též v polích a v zahradách štěpy ven s kořenem vyvrátilo i na stavení velké škody z dělalo.

Podvodné
kacíři do
Plzně přišli
a městské
právo přijali.

Když plzeňská radda proti svým spoluněmčanům kacířům nic zvítěziti nemohla, jakž v předcházejícím roce o tom jsem zmínku učinil ³⁾, a je z své obce vybyti nemohla, poněvadž oni při dvoře císařském své zástupce a ochrance měli, vyslala dva rozumný a výmluvný muže, Ondřeje Blovského, pána radního, a Václava Launského, staršího obecního, (oba města Plzně obyvatele) k Rudolfovi císaři, tehdáž v městě Vídni se zdržujícímu. K němu když ti dva připuštěni byli a svou žádost mu přednesli, od něho potěšitedlnau

¹⁾ Paměti Dačického I. 65.

²⁾ Mínil se tu Vilém, vévoda Oranienský.

³⁾ Na str. 308.

odpověď tuto dostali: „Expediemus vos in favorem omnium catholicorum“ odbudeme vás k potěšení všech katolíkův. Ti dva vyslaní dovědíce se, že David Khobr, kacířstvím nadchnutý a kacířův přítel velký, jménem císařským podvodné psaní, ne katolíkům, ale kacířům užitečné, z královské české kanceláře vyhotovil a je také těm dvěma vyslaným, aby oni je s sebou do Plzně vzali a konšelům i obci odevzdali, do rukau spečetěné dodal; ti Plzeňští vyslaní, přijmauce od Davida Khobra to psaní, s ním k J. M. Cské. a Kské. pospíchali, předstaupení vyžádali a ponížene žádali, aby to psaní před J. M. Cskau. přečteno býti mohlo. Rozkázal on císař ihned je odevřít i hlasitě přečísti a poznal, že ono pro kacíře a proti katolíkům, všechno naopak a proti vůli a rozkázání svému v sobě obsahuje. Povolán byl hned on David Khobr a přijda před císaře, na kolena padl, vinnen se dával a J. M. Cské. na milost i na nemilost se podával. To když se při dvoře císařským rozhlásilo, a on z toho velkau hanbu maje, tak se nad tím svým aučinkem zlým zarmautil, že se i zbláznil, také v tom bláznění sám sobě život násilně odňal.

1577

Svybo' zastupce při dvoře císařským měli, který se zbláznil i zabil.

Ti tehdejší plzeňští kacíři toho všeho se dověděvše, všickni, mimo třích, víru katolickau přijali a v plzeňský obci měšťauami stáli zůstali; ostatní tři z města i z předměstí plzeňského vyhostiti se museli. — Od toho času konšelové plzeňští žádnýho za spoluměšťana a sauseda nepřijímají, dokud on, který chce býti v Plzni měšťanem, sv. zpověď nevykonává a Nejsvětější Svátost oltářní nepřijímá, tím dokazující, že on jest katolík věrný. Také žádnau ani mužského ani ženského pohlaví kacířskau čeleď v svém městě, ani v předměstí netrpějí, mimo apatykářského čeledína, však toliko v čas nauze, když žádný katolický dostati se nemůže.

Katolíci mělnění ostatní a tři odevřili.

V těch časích tovaryšstvo Ježišovo mělo v tom městě Nové Plzni také svau residenci neb obydlí, do kterého také tehdáž kněz Antonín Possevinus přijel, jehož papež Řehoř, toho jména XIII., tohoto 1577. roku do země moskvanské v poselství vyslal. On když skrze město Plzeň jel a velkau plzeňských obyvatelův v katolický víře vraucnost i stálost seznal, do Říma se navrátil, dokonaleu zprávu o těch Plzeňských nejenom austně papeži učinil, ale také jemu od Plzeňských poslané psaní dodal, které Plzeňští jemu Possevinovi (byl on kněz z tovaryšstva Ježišového) skrze Plzeň jedaucímu do vlastních rukau dali s tau žádostí, aby ono Svátosti papežské dodáno bylo, na které také on papež velmi přívětivau odpověď těm Plzeňským odeslal, která se také nížeji zde v 1578. roce čísti může.

Plzeňští papeži psaní poslali.

1577 Martin, křižovník s červenau hvězdau, v městě moravském Mohelnice, jinak Miglice nazvaném, zplozen, byl učiněn proboštem Peltenberským 1577. roku a roku 1585. dal tisknauti knihu ritualní kostela pražského, která dne 12. ledna byla vytištěna. Umřel on 1590. roku dne 2. února, a mnozí se jináče nedomnívali, nežli že jedem od svých protivníkův kacířův byl otráven.

1576 Léta 1578. Václav Zajíc z Hasenburka, rytířův Melitenských nejv. převor, dědičný království českého mundšenk, dne 26. měsíce ledna umřel a po několika dnech s velkau slávau, také s velkau žalostí mnohých pánův českých i obecného lidu pod věží sv. Víta na hradě pražském v kapli téhož Hazmburského rodu nedaleko od Zbyňka, pražského arcibiskupa, byl pohřben.

Po smrti téhož Václava dne následujícího, totiž dne 27. ledna, Vilémovi Rožmberskému přivezena byla do Českého Krumlova nevěsta, Anna Maria, margkraběte bádenského dcera, a ještě toho dne u večer skrze Antonína, pražského arcibiskupa, dle řádu církevního v stavu sv. manželstva ti dva noví manželé potvrzení byli. Při tom potvrzení manželském přítomna byla máti nevěsty, Albrecht palatin od Rejnu, Filip margkrabí brandeburský, Vilém, bavorského knížete syn, a jiných mnoho říšských hrabat, i jiných pánův jak přesporních tak i domácích velký počet; potom také Albrecht starší, kníže bavorské, přijel. Svadba jistě slavná od 27. ledna až do 1. února v tom Českým Krumlově byla strojena, k níž v tom čase velké množství rozličných masitých i postních věcí přivezeno bylo, které zde také kladu proto, aby z nich sláva té svadby a hojnost poznati se mohla; a to všechno v rejstříku Václava Březana¹⁾, který ty věci přijímal a je spisoval, svědek očitý, poznamenáno a zapsáno se nachází v Krumlově.

Jelenův a laní přivezeno bylo 40 kusův, srncův 50, naloženého masa zvířecího saudekův 50, divokých vepřův 20, zajícův 2130, bažantův 250, drofův neb slepic divokých 4, tetřevův 30, korotví 2050, kvičal, drozdův, dlaskův, divokých holubův a jiného ptactva drobného 20688, volův krmných 150, krav krmných 15, telat ročních 20, telat menších 5 i 6 neděl starých 526, jelit 1526, vepřův domácích krmných 150, skopcův tučných 450, jitrnic 456, klobás 526, beránkův 395, prasat 504, volův uzenných 20,

¹⁾ Viz jeho Život pana Viléma z Rozmberka, vydaný od Palackého r. 1847. str. 229. — Zajímavo jest, že Beckovský znal rukopis Březanův.

skopcův uzených 40, pávův 350, husí krmných 5135, kuřat 450, 1578 kapaunův a slepic krmných 2656, kaprův živých lesknutých 18120, štik větších i menších 10209, parem 95, pstruhův 6380, rozličných jiných ryb 3400, rakův 3200 kop, vokaunův velkých hlavních 150, vokaunův obyčejných menších 350, lipanův 200, zalmlínkův 890, mikův 350, najnokův neb okatic uzených 2309, kaprův uzených 1072, pstruhův uzených 2300, vokaunův uzených 956; štik uzených 450, štokfiše 350, platejskův 1000, okatic neb nejnokův čerstvých 675, mřeňův 300 žejtlkův, herynkův uzených 530, herynkův na větru sušených 250, viziny 4, slaných herynkův 4 tůny, vajec 30947 neb 515 kop 47 kusův, másla přepauštěného 35 centnýřův, másla nového 7 centn., sádla 28 centn., medu 15 centn., vosku 13 centn., sejra 2 centn., loje 50 centn., svíček 547 kop, ova pro hostinský koně 3703 $\frac{1}{2}$ strychu. Vína uherského, tyrolského, rakauského, rejnského vyšlo 1100 věder, vína kretenského, cyprského a španihelského vyšlo 40 tůn. Piva ječného i pšeničného 903 sudy. Žlta na chleby 490 strychů.

Mnoho však ještě ryb, jako auhořův, lososův a jiných se nenacházelo, poněvadž čas k lovení jich neslaužil. Z toho se poznati může, jak slavný a jak bohatý byl tehdejší rod tento Rožmburský, jemuž v Čechách také v slávě podobní bývali mnozí jiní rodové, jako rod pánův Hradeckých, Pernšteinských, Smiřických, Guttenšteinských, Šlikův, Lobkovicův, Biberštejnův, Krajířův, Trčkův a jiných mnohých.

Dne 9. července, Karla toho jména II., arciknížete rakauského, Ferdinand II. se narodil. knížete štyrského a korytanského syn a Ferdinanda I. vnuk, v městě Grácu se narodil, jemuž při křtu sv. dáno bylo jméno Ferdinand, který potom, když císařství přijal, jmenován byl Ferdinand II.

V sobotu po sv. Petru v okovách, dne 2. srpna, na hradě pražském v přítomnosti císaře Rudolfa držán byl sněm, na kterém svoleno bylo: 1. berně domovní za jeden termin sv. Martina, posudné po 4 groších až do Vánoc; 2. plavba dříví po všech řekách a silnicích aby svobodna byla; 3. stav panský a rytířský nemá býti povinnen dávatí clo, mejto a vejtoně; podobně Pražané a města též z toho dříví, kteréž se jim plaví k obecným potřebám, kostelům, špitálům, školám, mlejnům, mostům atd. nemají mejto a vejtoně dávatí ¹⁾.

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 413.

1578

Od hromobití zabit raněac.

Za Jičínem blíž městečka Lomnice pod Novau Vsí v čas žné Jan Horký žal s jinými žito na poli a když chtěl snop pobříšlem zavázati kleče na něm, tuze zahřmelo, i vzkřikl on: „Udeř, udeř a nechyb se!“ Sotva to dořekl, od hromu, na tom snopu kleče, zabit byl.

Město Most vyhořelo.

Město Most v kraji Žateckým téměř všeckno shořelo, což následovně se stalo: Když dne 6. máje v pondělí Křížovou procesí z toho města skrze bránu Pražskou do pole vyšla a v kostele Zahráským ¹⁾ panenským se zastavila, kdež všickni své modlení vykonajíce, šli mimo vrch Braittenberg nazvaný zpívající až k Zaušenskému (sic) ²⁾ kostelu, v kterém když služby Boží vykonané byly, a z něho se již všickni k městu navracovali, viděli nenadále z ulice Vlněné vystupovati oheň, který byl od paličův, kteří potom v Chomútově utraceni byli, v domě Eberhartovským tehdyž položen; když se pak lidé k tomu domu zběhli a jej hájiti chtěli, ze všech stran v tom městě oheň nenadále vycházel, neboť paličové na rozličný domy ohnivé kaule tak hustě házeli, že v hodině celé město hořelo; věž domu (sic) s hodinami se zapálila a shořela. Shořel také dům raddní, dům rytířův Witztumbenských ³⁾, kde tehdyž duchovenstvo bydlelo, zvonice s všemi zvony, dům pannen řeholních řádu sv. Maří Magdaleny při děkanství proti zvonici, v němž bydlel jeden duchovní otec, Jan Němec, Joannes Germanus; potom byl on farářem na Hradčanech v Praze. — Při tom domě samé papírové okno v celosti zůstalo, také obraz Panny Marie nad farními dveřmi z dřeva řezaný v tom velikém ohni neporušený státi zůstal, který se dosavad spatřuje a léta 1516. udělán byl, který na poručení císaře Ferdinanda III., přičiněním tehdejšího města Mostu děkana, Martina Barth řečeného, obnoven byl.

1516

Taky ten dřevěný obraz neporušený obstál v švejdskau vojnu. když město Most celé, mimo farního kostela a školy, shořelo.

Také tehdyž léta 1578. dne 6. máje celý kostel i klášter sv. Vavřince shořel, kapla však sv. Wolfganga od ohně neporušena zůstala.

V čas toho ohně Kristoff Zelander, muž vážný, nemoha z domu svého vyjít, do podzemního sklepu vběhl a v něm do druhého dne od dýmu na zemi, udělaje sobě v zemi díru a do ni hlavu položiv hubau dolů, aby zadusen nebyl, ležeti zůstal. Po udusení

¹⁾ Míni se tu nepochybně Zabražany.

²⁾ Ves ta sluje Souše či Čaus (Tschausch).

³⁾ Pánů z Fictum.

a uhasení toho ohně, chtěje on Křištof z toho podzemního sklepu 1578 ven vyjít poznal, že toho sklepu dveře jsou zasypané; Pánu Bohu se poračel a k smrti se hotovil. — Manželka, nevědic kam manžel její ustranil, zdaliž shořel aneb zdaliž v sklepe zasypaný leží, dala ihned, jak jenom se utišil oheň, k zasypanému sklepu kopati; to kopání uslyšeje manžel její, počal na dveře toho sklepu tloucti, tím znamení dáváje, že v tom sklepe někdo ještě živ jest, odkudž také on po odevření těch zasypaných dveří druhého dne šťastně vyšel.

Celé tehďáž město shořelo mimo 18 domův dolejších na Českým rynku, blíž Vlněné ulice. — Wolfgang Španmiller i jedna slauzící děvečka zsuti byli, a tři osoby uhořely. — V čas toho ohně strhl se velký vítr i také hojný déšť; také spatřena byla tehďáž nad tím městem Mostem vysoko v povětří ohnivá velká i lidem strašlivá kaule, s kterau ten velký vítr sem i tam dluho zmítal, až ona posledně do řeky Bílá, neb Bělá, aneb Bílina řčené, blíž špitála sv. Václava vpadla, z ní několikráte vzhůru s velkým šustěním se vyhodila, také sem i tam v tý vodě rozličně se kolotala, až se unavivši utonula.

V patnáctau hodinu celého orloje vyšel ten škodlivý oheň z Ebrhartského domu a trval toho celého půl dne i celau noc až do rána druhého dne, při němž to štěstí bylo, že se on do bašty za farním domem v zdi městské stojící a ručníčným prachem naplněné nedostal, prach nezapálil a větší zkázu toma v zříceninách ležícímu městu neučinil, v kterém tehďáž po tom ohni tak mnoho dříví nepozůstalo, jak by mnoho k jedné pivné várce potřeba bylo; také všechny kašně i všechny studnice bez vody byly, proto že je lid pro uhašení toho velikého ohně vyvážil a vyprázdnil. Tehďáž shořel také všecken krov nad kostelem farním, také všechna kostelní okna porušení vzala; dveře kostelní i oltářové obhájeni byli.

Zvon pod jménem sv. Františka svěcený při farním tom mosteckým kostele z vysoké věže v čas toho ohně na klenutí padl a na něm neporušený ležeti zůstal, an ostatní pěkní zvonové na té věži se slili.

Papež Řehoř XIII. následující odpověď, o který jsem v předcházejím roce zmínku učinil, Plzeňským na jich psaní poslal. Zevnitř na tom psaní tento nápis byl:

Papež Řehoř daná odpověď Plzeňským.

Dilectis filiis consuli et senatoribus nobilis et catholicae civitatis Pilsnensis. — Vnitř toho psaní:

Gregorius Papa XIII.

Dilecti filii salutem et apostolicam benedictionem! Reddidit Nobis vestras literas dilectus filius Antonius Possevinus narra-

1578 vitque, quanta cura et studio catholicam fidem tueamini quamque fortiter Christi hostium conatus propulsetis, utque citius extrema omnia sustinere parati sitis, quam Christi causam prodere traditamque a maioribus vestris constantissimeque a vobis retentam laudem abjicere, quantum etiam in vobis atque in vestra civitate praesidii situm sit, catholicis omnibus adversus impiorum hominum injurias. Accepimus haec omnia cum eo gaudio, quod Nobis afferre debuit Christi gloria, quam ut semper propositam haberemus eique inserviremus, idem Dominus Nos huic operi praeesse voluit. Et quanquam certe sciamus, Dei charitatem omnes labores vobis jucundissimos reddere, tamen curabimus, quantum quidem in Nobis erit, omnes injurias dimoveri, quantumque apud catholicos principes autoritate atque opera praestare Nos posse intelligemus, vobis debere profiteamur. Interim fortiter sustinete, est enim catholicis omnibus propositus cursus magnus ille quidem, sed praemium longe maximum. „Ego enim,“ inquit Deus, „protector tuus sum et merces tua magna nimis.“ Cavendum tamen magno opere est, ne, dum spatium simul aspicimus, deterreamur atque a proposita spe et praemio decidamus. Scripsimus fusius ad vestros cives, literas vobis quoque communes esse volumus, quo etiam in his breviores sumus. Caetera ex dilecto filio Antonio Possevino intelligetis eique in omnibus rebus summam fidem tribuetis; est enim vestri studiosissimus Nobisque propter pietatem, doctrinam, modestiam et Dei gloriae zelum charissimus. Datum Romae apud s. Petrum sub annulo Piscatoris die prima Novembris anno Domini 1578. Pontificatus Nostri anno septimo.

L. S.

Antonius Buccapadulius.

List papežský k obci plzeňské.

Toho taky dne on papež Řehoř XIII. plzeňským měšťanům a celý obci poslal následující list, na němž zevnitř tento titul psán byl:

Dilectis filiis, civibus et populo nobilis et catholicae civitatis Pilsnensis. — Vnitř začátek byl tento:

Gregorius Papa XIII.

Dilecti filii salutem et apostolicam benedictionem!

Quo magis necessaria est ad salutem fides quoque verius est illud apostoli: „Sine fide impossibile est placere Deo,“ eo dolendum est magis, tam multos homines Sathanæ fraude ab ea abduci, cumque fides plus una esse non possit, nec ea alibi quam in ecclesia catholica reperiri. tamen miseros aut novas ipsos sibi fides confingere, aut ab aliis haereticis confictas sequi, neque sua

tantum perniciæ contentos esse, sed laborare, ut alios etiam ad suum interitum adjungant catholicamque fidem, quantum quidem in ipsis sit, evertant. Sed non potest veritas mentiri: „Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.“ Illorum enim caecitas atque interitus lugendus est homini Christiana charitate praedito dolendumque iis procellis, quas in Petri naviculam, quae catholica ecclesia est, excitare non desinunt, sed simul etiam immortales gratiae agendaë sunt Divinae bonitati, quae dum patitur suos hoc pacto exerceri, parat eorum virtuti et in catholica fide retinenda constantiae praemia sempiterna.

Hujus vos constantiae et pietatis semper laude excelluisse inque tanta perditorum hominum et tam vicina lue nunquam a catholica fide discessisse, neque ut curvaretis genua ante Baal, ulla unquam vi adduci potuisse vestramque gloriam et salutem in fidei sinceritate retinenda semper sitam putasse hodieque eadem voluntate esse, neque dubitare sanguinem ipsum, si ita opus sit, pro catholica fide profundere voluisse, etiam in templo ipso exstare majorum vestrorum in Wiclefitarum atque Hussitarum monstribus ab ipsa civitate ac moeniis propulsandis aeternum virtutis monumentum, illis quidem ad gloriam, vobis vero universaeque posteritati ad exemplum propositum, agnoscere etiam et profiteri, istam tam praeclaram voluntatem Divinae in vos benignitatis munus esse eamque beatissimorum patronorum vestrorum Nicolai et Viti precibus obtinuisse: hoc, inquam, vestro tam certo, tam excellenti bono incredibiliter laetati sumus.

Narravit Nobis haec omnia dilectus filius Antonius Possevinus, cujus fidem, prudentiam, modestiam, pietatem, doctrinam et Dei gloriae zelum semper plurimi fecimus. Immensae igitur bonitati Dei gratias egimus quantas potuimus maximas vosque ut filios in Christo charissimos atque optimos amplexi sumus semperque in corde habebimus, neque ulla in re vobis deerimus, quantum apud catholicos principes autoritate atque opera poterimus, semper vestrae incolumitati monendo, hortando, rogando inservimus efficiamusque, ut nullum a nobis amantissimi parentis officium desiderare possitis. Caetera ex Possevino ipso cognoscetis omnibusque in rebus summam ei fidem tribuetis, est enim vestri studiosissimus, neque satiari potest vestra pietate praedicanda. — Datum Romae apud s. Petrum sub annulo Piscatoris, die 1. Novembris anno Domini 1578. Pontificatus Nostri anno septimo.

L. S.

Antonius Buccapadulius.

1578

Odpustky
papež bratr-
stvu plzeň-
skému udělil.
III.

Ještě jiný list ten papež poslal plzeňským obyvatelům a to tehdáž tomu shromáždění neb bratrstvu, které se nyní literátské bratrstvo jmenuje, v Římě dne 1. měsíce prosince psaný. Tomu bratrstvu tím listem udělil on papež v jednom ročním dni, který by ono sobě vyvolilo, plnomocné odpustky; také při hodině každého smrti, podobně v každý svátek P. Marie plnomocné odpustky udělil těm bratřím téhož bratrstva, kteří by se v ty dni z hříchův zpovídali a Svátost oltářní přijímali, plnomocné odpustky udělil. Těm pak také o slavnosti Vzkříšení Páně, o Letnicích, na den Božího Těla, na den Všech Svatých, na svátky sv. apoštolův, také na Narození Krista Pána i sv. Jana Křtitele udělil odpustkův deset let, každého pak dne přes celý rok pět let. Podobně těm bratřím tehdejšími i budaucím, kteří by všední den sv. mši slyšeli a malé hodinky o Panně Marii, neb růženec, aneb toliko jeden díl třetí pobožně se modlili, také kteří by u večer svědomí své zpytovali, pokaždý odpustků na rok jeden se uděluje. Kterí by špitály a jiná pobožná místa navštívili a v nich bydlícím nemocným a chudým lidem pomoc a milosrdenství prokázali, pokaždý sto dní, kdo by za svého spolubratra v Pánu usnulého mši sv. slaužiti dal kdekoliv a kdykoliv, pokaždý tři léta. Kdo by za nemocného spolubratra třikráte Otče náš atd. a třikráte Zdravas Maria atd. se modlil, pokaždý sto dní; kdo by tělo mrtvé svého spolubratra k hrobu doprovodil, pokaždý sto dní odpustkův aučastného se činí atd. Při tom listu podepsán byl: Caes. Glorierius.

Plzeň přijala
pod ochranu
papežskou.

Kříž i andě-
la do erbu
dostala.

Opět on papež toho 1. dne prosince poslal nový list Plzeňským, mocí jehož on město Plzeň s všemi jeho svobodami, s právy a s vším příslušenstvím nynějším i budaucím pod ochranu sv. Petra i pod svau, také pod stolice apoštolské ochranu a opatrování nejenom přijal, ale také dle své moci apoštolské do erbu téhož městu přidal kříž na třech vrších stojící, na nichž napsáno bylo: In hoc signo vinces. V tom znamení zvítězíš. Přidal také anděla, který by svým pláštěm celý toho města erb přiodíval, aneb svým pláštěm opatroval ¹⁾.

Pobožnost
Plzeňských.

Jaká tehdáž v tom městě Plzni byla pobožnost a vraucnost, poznati se ona může z následujícího latinského listu papežského posla; neboť v tom městě tohoto 1578. roku o slavnosti Velikonoční třídní napočítalo se těch, kteří v tři dni Velikonoční Svátost oltářní přijímali, více nežli čtrnácte tisíc. List pak toho papežského posla Plzeňským z Prahy poslaný jest tento:

¹⁾ Viz str. 173.

Horatius marchio Malaspina, nuncius apostolicus, senatui
populoque Pilsnensi salutem plurimam.

In maximo meo dolore, quem cepi ad primum accessum meum
et intuitum harum regionum, in quibus adeo desperatum statum
nostrae catholicae religionis offendi, ut vix remedium ullum tantis
malis humanitus reperire posse confidam, illud me plurimum re-
fecit ac recreavit, quod te unam prae caeteris omnibus, civitas
christianissima, vere orthodoxa, audiverim in recta fide, avita pietate
inque catholica religione semper; etiam difficillimis temporibus
constantissimam perstitisse adeo, ut nec multis machinis tentata,
nec diutissima obsidione vexata, nec plurimis damnis attrita ab
illa orthodoxa fide ac religione, quam semel a majoribus tuis per
manus quasi traditam susceperas, vel abstereri, vel puncto dimo-
veri unquam potueris, ut mihi plane videar in hoc regno cum
caeteris paucis illud referre semen bonum et sanctum ab Isaia
Propheta ad Jerusalem vaticinante praedictum, quod nisi Dominus
Sabaoth huic regno reliquum fecisset, olim non minus forte durum
exitium, quam quinque civitates illae exustae tulisset, nam tu mihi
videris illi genti non modo comparanda, sed etiam anteferanda, de
qua queritanti Heliae, quod solus ille deficientibus reliquis reman-
sisset, qui veri Dei cultum ac religionem tueretur, asseveravit
Dominus reliquisse sibi ad septingentos, qui non honores divinos
tribuissent idolo Baal. De te enim illud summa cum animi con-
solatione audivi, in proxima paschalis solemnitate amplius bis
septem millia hominum (rarum omnio in Bohemia exemplum) ad
sacram ritu catholicissimo communionem accessisse.

Gratias igitur ago Domino Deo meo per Jesum Christum pro
omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in universo hoc regno.
verius dixerim, quod Paulus in eadem verba Romanis loquens ait
„in universo mundo.“ Excipientes enim, ut idem Thessalonicen-
sibus scribit, verbum in tribulatione multa cum gaudio, Spiritus
sancti facti estis fortuna omnibus credentibus non solum in Boemia
et Moravia, sed et in universa Germania, ita ut velut fulgetrum
quoddam splendidissimum omnibus verae religionis amantibus
praeluceatis, inimicis vero ac hostibus religionis tenebras offun-
datis incorruptae fidei vestrae fulgore.

Quae omnia cum verissimis authoribus de vobis audiverim,
illud ad officium meum pertinere putavi, ut et vobis tantam a Deo
ter optimo maximo gratiam concessam gratularer vosque in sanctae
sedis apostolicae reverentia, devotione atque obedientia confir-
marem, quam et vos nunc modicus tenetis et perpetuo majores

1578

Papešský
po-ol. Před-
ské chvál v
tomto svém
listu.

1578 vestri coluerunt, quos etiam ipsa ut filios obsequentissimos et charissimos non modo privilegiis plurimis cumulavit, sed etiam suo ipsa stemmate ornavit ac decoravit. Eja itaque cives ornatissimi! Date sedulam operam, ut qui antea semper fuistis, iidem perpetuo esse nitamini, neque deterreamini ab iis, qui vobis dura minitantur, vel iis etiam insultetis, qui, ut vos a vera pietate suls lenociniis abstrahant, dicunt vobis: Euge Euge!

Ad extremum pro clausula epistolae meae, Pilsnenses mei charissimi! Vos non aliis verbis compellabo in istis tribulationibus vestris, quam quibus compellabat apostolus Paulus Ephesios suos: „Confortamini in Domino, et in potentia virtutis induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli. State succincti lumbos in veritate et induite loricam iustitiae, ac calcate pedes in praeparatione evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extingere.“ — De me vero illud velim vobis polliceamini, me quibuscunque in rebus intellexero, me posse vestrae paci ac tranquillitati vestrisque omnium commodis favere, nullo unquam tempore defuturum. Bene in Christo valete. Datum Pragae die 9. Decembris anno 1578.

Idem qui supra.

Slavný titul
města Plzně.

Při vejš papeže Řehoře, toho jmena XIII., i při jiných poslaupných papežův římských obyvatelům města poslaných psaných následující slova milostivá pozoruji, že on papež Řehoř i jini poslaupní papežové pro téhož města zaslaužilost velkau nazývá to město Novau Plzeň civitatem, to jest městem, an nejvyšší biskupové římsktí, totiž papežové, městem nazývali toliko ta místa, v kterých svá obydlí mívali a mají biskupové; kde ale biskupové obydlí svá nemívali a nemívají, takové místo oni papežové oppidum, to jest městečko, jmenují. Podobně i to se v těch psaných nachází, že on Řehoř i jiní papežové jmenují to město Novau Plzeň: Nobilem catholicam civitatem, urozené, slavné, slovutné, vznešené katolické město.

Rudolf po-
tvrdil Plzeň-
ským privilegi-
um.

V městě Vídni Rudolf císař v středu po neděli Misericordias Domini atd., po neděli druhé Velikonoční, potvrdil všechna předešlá nadání, privilegia, svobody atd. městu Plzni, která to město od císařův římských, králův českých i také od císaře Maximiliána, českého krále, kdykoliv dosáhlo.

Podobně Antonín, arcibiskup pražský, na list Maximiliána císaře a českého krále, obsahující v sobě všeliká nadání císařův a králův českých Plzeňským daná, učinil vidimus neb list hodno-

věrný, o kterém se také zde vejš léta 1567. zmínka učinila ¹⁾, a ten 1578
list vidimus má tyto podpisy: Antonius, Adam Hirš. 1567

Jan, hrabě lucemburské, král český osmý, Karla IV. otec, 1310
léta 1310. Plzeňským do jich erbu přidal pannu mezi dvauma
městskými věžmi stojící, která v jedný i v druhý ruce práporec
drží; na jednom spatřuje se orel císařský a na druhým lev český.

Jak velké a mnohé škody, které žádné péro vypsati nemůže a které aspoň některé pozorný čtenář v Poselkyni již četl, také i v těchto třech knihách psaných dočísti se může, kacífi Čechové tehdejší jak v Praze, tak také jinde v Čechách i v cizině spůsobili; jedna škoda také velká nachází se v Poselkyni na stránce 521., když oni 1343. roku slavný dům Jana, biskupa pražského, blíž mostu v Menším Městě pražském stojící, nákladně vystavený a vnitř bohatě okrášlený, který od mostu pražského až k sv. Tomáše klášteru z jedné a z druhé strany od téhož mostu až k farnímu sv. Petra a Pavla kostelu všechno to položení a prostranství obsahoval . . . (sic).

Dům biskupský v Praze rozbořen.

Léta 1579. Dne 9. února v pondělí po Hromnicích na hradě 1579
pražském v přítomnosti Rudolfa císaře, také v přítomnosti stavův království českého a poslův knížetství i markrabství k české koruně náležejících s plnou mocí vyslaných, držán byl sněm obecní, na kterém svoleno bylo: 1. berně domovní jak předešle a posudné po pěti gr. česk. do roka; 2. zbirka na zplacení dluhův z vín velikých, z obilí, z koní, z cizozemcův, handlířův, z Židův atd.; 3. šacuňk nařízen pro domácí hotovost: ze čtyř tisíc kop gr. česk. jízdný dobře opatřený a pěší čtyřrydcátý člověk s dobráru ručnicí; 4. k saudu zemskému dva dni přidání po vyřízených starých vyslaných při; 5. knížata saská z Wejmaru, synové Hanuše Fridricha a Hanuše Viléma, připuštění k lénu vedle kurfiršta saského na panství Salfeld a Sunewald, ale k Fojtlandu připuštění nebyli, proto že on při linii neb kmenu toliko samého kurfiršta saského zanechán a zůstaven byl; 6. hrabství Kladské aby při koruně české a vlastním držení a užívání králův českých budačně zůstávalo a žádným spůsobem prodáváno, zastavováno, změnňováno, zapisováno, ani jinak odcizováno nebylo, mimo některých vesnic a dvorův, které císař obyvatelům téhož hrabství za sumu 15000 kop odprodal; 7. mincmistr království českého volen byl Vilím z Opperstorfa, a práva horní aby srovnána byla; 8. za panství Točnické císař připojil

Sašm v Praze.

¹⁾ Viz str. 281.

1579 k českému království město Jachmstal, městečko Platten ¹⁾, Gottsgab, Hengst ²⁾, Abertam, Perninger ³⁾, Pleištat a Šenbach; 9. Pražanům dovoleno bylo, aby svá práva městská vytisknauti dali s tau vejmníkau, když by ta koliv k nějakému napravení přišla, že je podle uvolení svého zase tak napravená z novu vytisknauti dají atd. ⁴⁾.

Klatovy vy-
hotely.

V auterý po neděli třetí velikonoční, dne 12. máje, mezi 18. a 19. hodinou vyšel oheň v Klatovech na předměstí Laubském z chalupy Vítka pekaře od strany východní a přenesl se přes městské zdi do města; v tom přišel vítr od východu, a oheň se tak rozmohl, že v městě i v předměstí domův i dvorův do třech set spálil, a přes půl druhého sta lidu, mimo dobytka, při tom ohni zabynulo; málo koliko domův k straně půlnoční před tím ohněm sice obhájeno bylo, ale i ti ostatní ještě téhož týhodne v sobotu do gruntu shořely. Již jmenovaného dne auterního shořela také vysoká věž při domě raddním nákladně vystavená a mědí přikrytá, která když vnitř hořela všeckna, také v ní zvon velký po šestý hodině v noci se rozpustil a cimbál, na kterým hodiny byly. U kostela farního také tři zvony větší a dva menší se slily; prudkostí ohně velký krov nad kostelem také sice se zapálil, ale předce obhájeno byl.

Kratochvíle
v Praze.

V Starém Městě pražském na rynku dne 6. července Ferdinand bavorský, také lehnický kníže i mnoho pánův českých k prstenu jezdili, kteraužto kratochvíle a jiné kolby, honby i turnaje Rudolf císař k poctivosti ženicha Křištofa z Lobkovic, komorníka svého, a jeho nevěstě držel, a na tu kratochvíle on Rudolf císař sto tisíc kop gr. česk. vynaložil, která tři dny trvala. — Opět na tom staropražském rynku dne 21. září podobné kratochvíle Adam z Hradce v přítomnosti Rudolfa císaře, bavorského knížete a jiných vzácných pánův držel.

Hromobiti v
Benešově.

V neděli na den sv. Medarda v městě Benešově udeřil hrom do farního kostela skrze klenutí v hrmostu velkém, až farář i všecken lid při službách Božích shromážděný na zem omráčený padl, byv on v způsobu velké kaule, a vypaustěl z sebe oheň jiskrnatý a valil se na hrob pana Jana Šternberka, uraziv kus od něho; odtud po

¹⁾ Česky: Blatno.

²⁾ Správně: Hengstererben.

³⁾ Pernink či Baringen.

⁴⁾ Veleslavínův kalendář str. 76.

cihlách valil se skrze nohy Jana Sykory, kostelníka, do kaple a v ní na mnoha místech propálil příkrov aksamitový. 1579

V městě Prachaticích udeřil hrom na kostel sv. Petra a spálil na něm krov, z hrobu vyrazil také tělo jednoho lichevníka. Hromobití v Prachaticích.

Ve čtvrtek po sv. Matauši, dne 25. září měsíce, dokonána a vytisknuta jsou práva městská království českého prací a nákladem Jiřího Melantricha z Aventinu a Daniele z Veleslavína, a to s jistým povolením všech třích stavův království českého na sněmu tohoto roku v pondělí po Hromnicích na hradě pražském držaným ¹⁾. Práva městská vytištěna.

Na žádost Rudolfa císaře, krále českého, uvolili Plzeňští jemu dáti na dva následující měsíce posudní daň, totiž z každého vědra piva jeden bílý groš. Na to on Rudolf svým listem těm Plzeňským ujištění učinil, že jim to dobrovolně dané posudní k žádnému jich svobod ztenčení byti nemá; také k tomu svému listu on Rudolf na hradě pražském v pondělí den sv. Juliany pečet přivěsiti dal i také jej podepsal on i jiní, totiž: Rudolf, Jan starší z Lobkovic, Michael Španovský z Lisova. Ad mandatum dni. electi imperatoris proprium: Banno. Daň z vědr piva bílý groš.

Také on Rudolf řezníkům plzeňským všechna privilegia, nadání, svobody atd. na hradě pražském ve čtvrtek po neděli třetí postní, kteráž slove Oculi, potvrdil. Potvrzení Plzeňští řezníci dostali.

Císař a král český desátý, Václav IV. nazván Lenivý, dne 22. července konšelům plzeňským 1381. roku nadání udělil a je popravcones, justitiarios učinil. Čti Poselkyně stránku 604. Popravcones Plzeňští konšelé. 1331

Od téhož krále oni Plzeňští 1388. roku dostali clo a na ty peníze oni byli povinni své městské zdi dávat opravovat. Clo dostali oni. 1388

Téhož 1579., také 1569. roku na sněmu pražském Města pražská od kraje Kauřimskýho oddělena byla, která před lety dávnými do něho potažena byla; protož ne víceji krajskými hejtmany, ale svými zvláštními hejtmany každé ono Město pražské říditi se počalo a také dosavad nimi se řídí. Praha dostala své hejtmany. 1569

V království českém nacházívало se 13 krajův, k nimž za Vladislava II., krále českého, kraj Podbrdský a Vltavský připojeny byly, jak mnozí vysvědčují. A tak se jich 15 nacházívало, totiž: 1. Kraj Kauřimský, 2. Hradecký, 3. Chrudimský, 4. Čáslavský, 5. Bechyňský, 6. Prachenský, 7. Plzeňský, 8. Rakovnický, 9. Slánský, 10. Žatecký, 11. Litoměřický, 12. Boleslavský, 13. Podbrdský, 14. Vltavský, 15. Loketský; k nimž také připojen byl okršlek Chebský, také hrabství Kladské. Krajův kolik bývalo v Čechách. 1381

¹⁾ Viz Jirečkovy vydání Koldínova Práva městského str. VIII.

1580

Léta 1580. Dne 11. ledna měsíce v pondělí v přítomnosti

Sněm v Praze.

Rudolfa císaře sněm obecní na hradě pražském držán byl a svoleno: 1. berně domovní za jeden rok z poddaných osedlých po 20 gr. česk., z domův panských a rytířských 1 kopa gr. českých; dědiníci, nápravníci a dvoráci z každé kopy gr. česk. dle své možnosti po půl pátu penězy česk. dáti museli. A posudného po 5 gr. česk. z každého věrtele; z kterýchžto pěti grošů tři groše na vychování dvora císařského a ostatní dva na placení aurokův královských se dávali; 2. o nařízení hotovosti a mustručních v Praze i v krajích, a o přijetí jednoho tisíce koní v čas nenadálé potřeby; 3. důchodové z statkův a z panství královských cizozemcům zastavení, aby zase do komory obráceni byli; 4. o minci drobné, aby za jeden rok pořád všelikého stříbra jedna polovice na tolary a druhá na drobnější peníze mincována byla; 5. Židé od 20 let stáří po jedny kopě a od 20 až do 10 let po půl kopě gr. česk. z hlav svých dávati mají; 6. Klatovským i Mosteckým měšťanům všechna berně tohoto roku odpuštěna byla, proto že ta města velké škody skrze oheň trpěla atd. Tento pak sněm v auterý dne 16. února zavřen byl¹⁾.

Klatovy vyhořely.

Na den Seslání Ducha sv. v Klatovech o nešporích na předměstí Špitálském od Matěje Pučálky oheň vyšel a odtud se divně přenesl až na předměstí Klášterské a na Chuchel, a rozdělil se na čtvero, domův a dvorův přes sto spálil.

Kladba na kacíře.

Dne 15. března měsíce Řehoř papež, toho jména XIII., kladbu v Římě vydal na Husity, Wyklefity, Zwingliany, Kalviny a na jiný kacíře, a ta kladba na poručení Antonína, pražského arcibiskupa, v Praze vytištěna, na dveřích kostelních sv. Víta na hradě pražském, na dveřích tovaryšstva Ježíšového, na dveřích kostelních sv. Jakuba, i na jiných místech veřejných zavěšena byla.

Zatmění slunce a mor.

Dne 7. máje hrozné zatmění slunce bylo, a po něm náhlý mor následoval.

Krupobití.

Na den Nejsvětější Trojice okolo nešporův u městečka Kar-dašova Řečice nazvaného přišlo veliké krupobití a u té Řetice, u vesnice Plešův²⁾, u Lomice, u Veselí a u Sviňův obilí všeckno potlauklo.

V pondělí po sv. Prokopu v městě Benešově udeřil hrom do kostela před velký oltář, vrch kostela i vížku spálil.

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 22.²⁾ Nom. Plesy neb Pleše.

V neděli, na den sv. Augustina, dne 28. srpna Antonín, arcibiskup pražský devátý, křižovník s červenau hvězdau a téhož řádu nejv. generální mistr v počtu XXII., vykonaje věku svého 62 let, 6 měsícův a 9 dní, v Pánu usnul a dne 2. září měsíce v kostele sv. Víta na hradě pražském v kapli sv. Antonína pohřben byl; kdež na jeho hrobě mramorový kámen, jenž náměstek jeho Martin, arcibiskup pražský, položití dal, a na tom kamenu jeho osoba vytesána s následujícím latinským nápisem dosavad se spatřuje: Reverendissimo ac illustrissimo principi, domino, domino Antonio, primo a restitutione archiepiscopo Pragensi, imperatoris Ferdinandi ad concilium Tridentinum oratori, anno 1580. die 28. Augusti mortuo reverendissimus et illustrissimus princeps, dominus dominus Martinus, successor gratae memoriae ergo f. f. To jest: Nejdůstojnějšímu a nejosvěcenějšímu knížeti, pánu, p. Antoniovi, od obnovení arcibiskupství pražského arcibiskupu pražskému prvnímu, a od císaře Ferdinanda I. na duchovní sněm do města Tridentu legatu, dne 28. srpna léta 1580. v Pánu usnulému, nejdůstojnější a nejosvěcenější kníže, pán pan Martin, náměstek jeho, k věčné památce kámen tento zhotoviti a položití dal.

1580

Antonín, arcibiskup pražský, zemřel.

Nápis hrobový téhož Antonína.

Na den sv. Michala archangela ve dvě hodiny na noc bylo v Praze i okolo Prahy neobyčejné a velmi strašlivé povětrí od krupobití, blýskání a hřímání velikého, jako by se nebesa velkou prudkostí změnití a země ohněm zrušena býti měla. Škody velké na vinicích a štěpnicích to povětrí způsobilo.

Povětrí.

V pondělí dne 11. října spatřena byla v Čechách i jinde kometa, hvězda ocasatá; ocas její táhl se na východ slunce, trvala až do sv. Lucie a svým hnutím zpátkem od východu na západ čtvero znamení nebeské, totiž: Ryby, Vodnaře, Kozorožce a Štělce přešla.

Kometa se ukázala.

V sobotu před sv. Vítem u městečka Paky v kraji Boleslavském jeden zloající pastucha pásł stádo na poli, kdež připadl na něho velký příval; on hněvaje se a zlořečiv, nenadále od hromobití s dobyt看 sám dvanáctý zabit byl.

Pastucha zabít byl o d hromobití.

Na vejš dotknutým sněmu na hradě pražském držaným¹⁾ snešeno bylo, aby mince neb peníze po 60 kr., po 30 a po 10 kr. v království českém toliko bity byly. Groše saský s andělem aby po 10 kr. brány byly; groš široký, starý, český, také groš rakauský starý, kteří by v hodnoti a v dobrotě groši českému rovní byli, aneb jsau, aby po 9. penězích bílých bráni byli. Groš bílý po 7

O minci.

¹⁾ Viz stránku předcházející.

1560 penězích bílých a groš malý za 3¹/₂ peníze bílého aby brán byl; bílý a malý peníze aby toliko bity a brány byly. Celý tolar říšský tehdež 73 kr. a celý dukát 120 gr. neb 2 zl. rejnský aby platil a nic víceji.

Plzeňští po-
zemský stat-
ky aby ku-
povali.

Císař Rudolf na hradě pražském městu Plzni v pondělí po sv. Havlu udělil následující milosti: Aby oni statky pozemské, jak k obecnému a k zádušnímu, tak také i k osobnému držení, kdož by kdy z nich (však katolíků) s to nyní aneb budoucně býti mohl aneb mohli, kupovati, je sobě do desk zemských království českého klásti, tak jako Pražané na věčné časy té milosti užívati mohli, však na ten způsob, aby oni Plzeňští v sv. víře katolické stále zůstávali, žádného jakýhokoliv stavu mezi sebe kacíře nepřijímali, před tím přijaté, kdyby oni víru katolickou přijmouti nechtěli, mezi sebou netrpěli; syny své aby nejínam než do katolických škol na učení neposílali; knihy kacířské, také potupná a rauhavá malování, na zlehčení lidí duchovních a církve katolické, ani tejně do města voziti, prodávati a jich užívati nedopauštěli, ano také takové zapověděné knihy, obrazy a p. aby vyzdvihovali a všechněm brali. — Ty a takové milosti on Rudolf císař proto Plzeňským udělil, že oni, jak sám to v svém listu tom dokládá, „hned od založení téhož města Plzně (z těch slov poznati se může, že to město Nová Plzeň stavěti se počala, když v Čechách křesťanstvo množiti se začalo) v jednotě víry katolické římské ustavičně a neproměnitelně bez porušení trvali, jakož také, že oni předkům našim, císařům i králům českým, také i nám“, dť Rudolf, „v čas pokoje i válek vždyckny věrně se chovali, také dosavad se chovají a chovati budou.“

Kacíře ne-
přijímali.

Syny do ka-
tolických
škol posílali
a knihy ka-
cířské a
obrazy po-
horlivě ne-
trpěli.

On Rudolf tohoto roku v středu po památce sv. Alžběty městu Plzni k předešlým dvaum třetí roční jarmark, který by se v pondělí po sv. Martinu držeti mohl a držel, milostivě přidal, aby oni Plzeňští tím lépe se opatrovati a živností svých dosta- tečně hleděti mohli.

Kropáč Ka-
špar, poeta,
umřel v Plz-
ni.

Kašpar Cropacius neb Kropáč, v Plzni rozený, také v Plzni umřel, muž učený a veršovec nad jiné tehdež vznešený; jeho císař Maximilián v rakauském městě Vídni svou vlastní rukou za veršovce korunoval a poetickou neb veršovskou korunu aneb věnec na jeho hlavu v přítomnosti celého vídeňského literárního svobodného učení a mnohých slavných pánův postavil. — On Kropáč velkou popsal knihu samými rozličnými pěknými veršemi; také životy a činy českých knížat i králův podobnými veršemi sepsal a tu svou práci císaři a králi českému Rudolfovi II. připsal a obě-

toval. — Takové vypsání, také příklad toho Kropáče následujícíce, 1580 někteří čeští veršovcové, jako Martin Kuthen, Petr Kapella, Jan Černovicus, snažili se vyhotoviti, jakož také ono i v skutek uvedli, však žádný z nich to tak uměle nedovedl, jako on Kašpar Kropáč ¹⁾. Veršovcové v Čechách.

V předměstí brněnském, Staré Brno obecně nazvaném, spa- Nápis v ko-
stele klášte-
ra v Starém
Brně.
1323
truje se panenský řádu Cistercienského klášter starodávný, léta 1323. založen a nadán, o čemž málo doleji. V kostele téhož kláštera spatřuje se nápis tento: Anno vero MDLXXX. Maji mensis generosa et religiosa virgo, domina Anna Cztiborin tunc temporis monasterii abbatissa hujus, hanc picturam praesentem, infraque scriptum per venerabilem dominum Davidum Lochnerum Olsnensem, tempore illo concionatoris fungente officio textum maximo cum labore collectum renovari et ascribi fecit. Confirmatum autem est hoc monasterium a sanctissimo in Christo patre Joanne papa, Dominico, patriarcha Gradensi, tribus archiepiscopis et 28 episcopis, quorum quilibet singulis festivitibus Christi, beatae Mariae virginis, Dedicationis, Patrocinii et beatorum Petri et Pauli apostolorum huic monasterio dedit 40 dies indulgentiarum, nec non 15 cardinales centum dies, quarum plures sunt huic monasterio datae, quae non sunt hic signatae. — To jest: Léta 1580. máje měsíce statečná a Bohu oddaná duchovní panna Anna Ctiborová, na ten čas tohoto kláštera abbatyše, přítomné malování, také dolejší nápis skrze velebného otce Davida Lochnera Olsnenského ²⁾, na ten čas při tomto kostele kazatele, pracně shledaný a vynalezený, obnoviti a napsati dala. Jest pak klášter tento potvrzen od nejsvětějšího otce v Kristu Pánu, kněze Jana, papeže, od Dominika, patriarchy Gradenského, od třích arcibiskupův a od 28 biskupův, z nichž jeden každý na každau větroční slavnost Pána Krista, Marie Panny, Posvěcení chrámu, patrona téhož kostela neb kláštera, tak sv. apoštolův Petra a Pavla, tomuto klášteru 40 dní a 15 kardinalův každý sto dní odpustkův udělil.

Jiné odpustky, jichž mnoho se nachází, tuto se nedokládají, přítomnému klášteru štědře udělené a darované.

Ten panenský v Starém Brně kostel, také klášter od koho Kdy ten klášter a od koho založen byl.
a kdy vystaven i nadán byl, dosvědčuje to následující nápis: Anno domini 1323. fundatum est hoc monasterium ab illustri do-

¹⁾ Viz Balbínovu Bohemia docta II. str. 241. a Čas. Č. Mus. 1878. str. 151.

²⁾ Či: Olešnického.

- 1580 mina, domina Elisabeth, Bohemiae et Poloniae bis regina, domini Ottocari regis Daciae filia, domini Magni, Svecorum regis, neptis, serenissimorum principum dominorum Wenceslai secundi, filii regis Ottocari, et Rudolphi, ducis Austriae, invictissimi domini, nec non magnificorum dominorum regis filii Boemiae et Poloniae regum relictā. — Léta Páně 1323. založen jest tento klášter (i kostel) od statečný paní, paní Alžběty, české i polské dvakráte královny, pana Ottokara Dacského neb Valašského krále dcery, pána Velkého, krále švejdského, vnučky, nejjasnějších knížat a pánův Václava II., krále Ottokara syna, a Rudolfa, knížete rakauského, nejnepřemoženějšího pána, jakož také velikomožných pánův krále syna, českých a polských králův pozůstalé ¹⁾).

Alžběta,
královna čes-
ká, umřela.

- Opět jiný nápis o smrti té královny v kostele téhož kláštera tento se čte: Anno domini MCCCLXXVI. [alií 1336. anno mortuam dicunt ²⁾], obiit idem illustris domina Elisabeth, cujus corpus sepultum est in medio ecclesiae sub altari s. Crucis. Orate pro ea!
- 1336 — Léta Páně 1336. umřela ta statečná paní Alžběta, jejíž tělo pohřbeno jest v prostřed kostela pod oltářem sv. Kříže; modlíte se za ni.

- 1323 Na jejím hrobu tento se čte nápis: In anno 1323. ist das Kloster von der Königin Elisabetha, Boemiae et Poloniae zum andermahl Königin, des Ottocari, Königs in der Walachei, Tochter und des Schweden-Königs Enklin, der durchleutigsten Herrn Wentzeslai II., Ottocari Sohns, und Rudolffi, Hertzogens in Oesterreich des Invictissimi, so nach denen grossmächtigsten Herrn und Königs-Sohns in Böhmen und Pohlen hinterlassen worden. — To jest: V roku 1323. tento klášter od královny Alžběty, české a polské dvakráte královny, Ottokara, walachského neb dacského krále, dcery a krále švejdského vnučky, nejosvícenějšího pána Václava II. (jiní ho IV. jmenují), Ottokarového syna, také Rudolfa, knížete rakauského, nejnepřemoženějšího, jakožto po velikomožným pánům (sic) a královským synu králi českým a polským pozůstalé.

Tato Alžběta českého i polského krále Václava IV. (jehož někteří jmenují Václavem Druhým) také Rudolfa, za českého krále voleného, ne však korunovaného, manželka byla.

- Opět jiný nápis o tom brněnském klášteře nachází se v jeho
- 1467 kostele tento: Anno Domini MCCCCLXVII. in die s. Pantaleonis exustum et devastatum est altera vice per inimicos hoc monaste-

¹⁾ Doplň k vůli zřetelnějšímu pochopení: vdovy.

²⁾ Palackého Dějiny II. 1. str. 481.

rium cum ecclesia, organa, et vitra violata et destructa, virgines- 1580
que lamentabiliter eductae et expulsae aliquod annos in exilio exi-
stentes. Demum vero tempore serenissimi principis Mathiae, Un-
gariae et Bohemiae etc. regis, ad possessionem reductae sunt, et
anno MCCCCLXXXIII. die 3. mensis Augusti iterum reconciliatum 1483
est hoc templum, altare majus cum tribus anterioribus per reve-
rendissimum in Christo patrem ac dominum dominum Protasium
de Bozkowicz, Dei et Sedis apostolicae gratia Episcopum Olomu-
censem; deinceps vero sequentibus diebus consecratum est hoc
monasterium cum coemeterio, antiqua cum ecclesia et capella
s. Procopii per reverendissimum in Christo patrem et dominum Wil-
helmum, episcopum Nicopoliensem, ejus suffraganeum, tempore ge-
nerosissimae Perchtae, virginis de Bozkowicz, abbatissae 15. hujus
monasterii, et venerabilis domini Petri de Gibis, canonici tunc
praepositi, quorum etiam tempore hoc monasterium ubique interius
et exterius decenter est reformatum et consecratum. — To jest:
Léta Páně 1467. na den sv. Pantaleona opět tento klášter i jeho
kostel skrze vojanský nepřátele zapálen i zkažen jest, také varhany
i okna tehdáž zkažené byly. Panny duchovní z téhož kláštera vy-
hnané několik let pořáde v cizině velmi bídně živé býti musely,
dokad je nejjasnější kníže Matiaš, uherský a český král atd., do
toho jich kláštera zase neuvedl; jichž ten kostel léta 1483. dne
3. srpna neb Augusty měsíce, také velký oltář i jiný tři z předu
stojící oltáře posvětil nejdůstojnější v Kristu Pánu otec a pán, pan
Prothasius z Bozkovic, Boží a stolice apoštolské milostí biskup
Olomaucký. Následujících pak dnův také kostel téhož kláštera
i hřbitov, podobně starodávní kostel i sv. Prokopa kaplu posvětil
nejdůstojnější v Kristu Pánu otec a pán, pan Vilém biskup Niko-
polienský, osvícené milosti pana Olomauckého biskupa suffragan,
za času nejstatečnější Perchty, panny z Bozkovic, téhož kláštera
v poslaupnosti patnácté abatyše, a velebně důstojného pana Petra
z Gibis kanovníka, téhož kláštera probošta, za jichž časův a ří-
zení ten klášter vnitř i zevnitř všechen jest počestně ozdoben
i posvěcen.

Kostel, oltář-
ové v Sta-
rém Brně.

Také klášter
hřbitov, sta-
rý kostel i
kapla sv.
Prokopa by-
ly zase po-
svěceny.

Toho panenského kláštera i kostela v brněnském předměstí, Co ona byla.
Staré Brno nazvaném, zakladatelkyně, vejš jmenovaná Alžběta,
ovdovělá královna česká, obyčejně královna hradecká jmenovaná,
proto že ona v svém stavu vdovským stále v svém věnném městě
Královém Hradci bydlela; byla ona Ottokara dacského neb va-
lachsského krále dcera, krále švejdského vnučka, pobožného krále
českého šestého Václava, téhož jména Druhého (neb Čtvrtého),

- 1540 také Rudolfa, rakauskýho knížete, volenýho krále českýho manželka, která v Královým Hradci léta 1336. (dle některých 1376.)
 1336 umřela a v kostele panenským, který založila, pohřbena byla v Starem Brně.

Oltářní Svátosti
 tak počestnost učinili.

V městečku Nepomuku svatokrádezníci vzali stříbrné pozlacené ciborium i s hostiemi nejsvětějšími z kostela farního, ty svaté hostie do hromady dříví vhodili a s ciborium jinam odešli, aby prodali stříbro. Ráno pastýř vyháněje téhož městečka dobytek na pastvu, ne schválně, nýbrž nenadále mimo hromadu téhož dříví, v kterém ty sv. hostie vysypané ležely, hned k ní jak ten dobytek přišel, všechen bečeti, řvátí a na svá kolena padati začal, počestnost Bohu pod způsobau chleba činíce, ani ten dobytek odehnán z místa toho nemohl býti, dokad téhož městečka farář s procesí nepřišel, ty sv. hostie počestně nevzal a do kostela neodnesl. Nyní na tom místě, kde ty sv. hostie nalezené byly, stojí kapla Božího Těla.

Truhla v
 Nepomuku
 nehořela.
 Ibidem.

V raddním domě Nepomuckým nachází se jedna truhla, v níž se obyčejně mešná raucha i jiné kostelné věci opatrovávaly; času jednoho když celý ten dům raddní hořel, také celé to místo dřevěnné, v kterém ta truhla stála, hořelo i shořelo, ta truhla celá od ohně neporušená státi zůstala; také ona se dosavad pro budoucí památku v tom domě raddním opatruje.

1581

Martin, arcibiskup pražský.

Léta 1581. Martin, příjměním Medek, křižovník s červenau hvězdau a téhož řádu nejvyšší generalní mistr v počtu XXIII., z Mohelnice moravského města rozený a probošt na vrchu sv. Hypolita, jinak na Peltnberku nad městem Znojmem, za arcibiskupa pražského dne 8. ledna měsíce vyhlášen a v neděli dne 8. října od Jiřího Draškovic, uherského arcibiskupa Koločenského (on Jiří následujícího roku biskupem v Rábu i také po dvou letech sv. římské církve kardinalem učiněn byl) a království uherského kanclíře, na jmenované arcibiskupství pražské v přítomnosti Jana Mauskenig, Teplského, a Ondřeje, Zbraslavského opata, posvěcen byl.

Obnovení
 kalendáře.

Papež toho jména Řehoř XIII. dne 24. února měsíce vydal bullu neb list o nařízení nového kalendáře, aby z měsíce října nejprv příštího roku vypuštěno bylo z úplna deset dní mezi čtvrtým a patnáctým dnem tak, kdyby se mělo počítati pátého, aby patnáctého se počítalo dne října ¹⁾.

¹⁾ O provedení opravy kalendářní viz Borového „Martina Medka“ str. 137. a násl.

Voda veliká dne 21. února v Praze byla a toho dne na 1581
hořejším Nového Města pražského přivoze pod Slovany sto pade-
sáte šest osob lidí nadeních obojího pohlaví na dfla viničná Lidí 156 v
jdaucích i s prámem zalila a utopila. Praze se sto-
pilo.

V neděli dne 4. června za Velvary v Slatině i v jiných Kraupy.
okolních místech pršely kraupy co husí vejce a mnoho škod v tom
podkrají na vinicích i na polích a štěpuicích zdělaly.

V auterý dne 12. prosince císař Rudolf z Prahy do Uher Rudolf de
vyjel, obnoviv před tím konsistoř pražskou pod obojí příjmajících. Uher jel.

V neděli po první neděli postní sněm na hradě pražském Suom v Pra-
držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně domovní jako přede-
šlého roku. NB. Však z domkův kovářských a pastuších chalup,
též z lázní v městečkách a ve vsích, v kterých by hospodářové
osedlí nebyli, aneb kteří by od pánův svých lhůtu aurokův nepla-
cení ještě, za příčinou škod jim se stalých, měli, nic se nikdy
nedávalo. NB. Berně pak z panství Loketského, hrabství Klad-
ského a z krajiny Chebské neb Egrské vždyckny se na hradě
pražském odvozovala. Od této pak domovní berně některá horní
města, která pro svou chudobu k zpuštění přišla, jako Jochmsthal,
Slávkov, Šenfeld, Lautrpach, Přisečnice, Suniberk, Bastianberk,
Platná¹⁾, Hengs²⁾, Abrtam, též jiná místa, kde by toliko obyvatelé
pauhé obydli měli a žádných živností neměli, též i ta města, která
buď ohněm, kraupami a povodněmi nějakou škodu trpěla, byla
osvobozena. K vybírání té berně nejvyšší berníci voleni byli: z stavu
panského Mikuláš z Říčtan na Beztahově, maje za svou práci 200
kop grošův českých; z stavu rytířského Vilím starší z Malovic,
maje za svou práci 150 kop grošův českých; a z stavu městského
Jaroslav z Mutěnfna, měštěnfín Starého Města pražského, maje za
svou práci 100 kop grošův českých. 2. z každého sudu piva, jak
ječného tak bílého, které se na prodej vystavuje, pět grošův bí-
lých, z nichž tři císaři a dva na zplacení aurokův lidem těm, kteří
by tohoto království obyvatelé byli a za císařem dluhy své měli,
aby obráceny byly; 3. Židé z hlav tak jako minulého roku daň
dávali; 4. Klatovští a Mostetští pro předešlou pohořalost od vši
daně opět, jakož i Vodňanští pro škodu skrze krupobití vzatau
od berně osvobozeni byli.

V pátek v noci na sobotu před sv. Ondřejem napadl veliký Snih velký
snih, který také v tu sobotu celý den přšel i v neděli, tak že se

¹⁾ Blatno (Platten).

²⁾ Hengsterben.

1581 lidé z něho dobývati nemohli, ale na mnoha místech v něm bídne zahynuli, jako okolo Kamenice, Cerekve Leskovcové, okolo Kutné Hory, okolo Prahy i jinde. V auvozích formané i s vozy a s koňmi tím sněhem zaváti byli; dříví v lesích dosti tlusté, když na ně napadl sněh, přelamovalo se.

Chrudim vy-
hořela. Město Chrudim dne 18. března měsíce s velkau obyvatelův škodau vyhořelo.

Praha Nová
založena. Císař Karel IV. dne 30. března v hodinu celého orloje, neb dle hodin českých a vlaských patnáctau, Nové město pražské založil, je sám vyměřil a na papír s všemi ulicemi, mimo uličky Nekazalky, postavil; že na tom místě, kde ta Nová Praha se zakládala, mnoho zahrad křesťanských, také i zahrada Židovská neb pohřeb Židův se nacházelo, protož mnoho lidí při nich se osazovali a své domy od dřeva i kamene sobě stavěli. — Dal také on

1 Vyšehrad
zřítil i bránu
ni obehnán Karel Vyšehrad obezditi a ze všech stran baštami i věžmi upevniti, a to dlo okolo Vyšehradu i okolo Nového Města ve 2 letech dokonáno bylo. Dal také on v zdích okolo téhož Města stavěti věže husté; také brány o dvouch věžích i o víceji, vysoké a pevné, daje tomu Městu jmeno od svého jmena Karlov. Staré nynější Město tehdáž nazývalo se Město Velké neb Praha Velká, a druhé Město za řekau Vltavau, pod hradem sv. Václava a pod vrchem Petřínem stojící, nazývalo se Město Menší, jinak Malá Strana i také Malá Praha. Lid pak to město od Karla založené, když ne Karlovem, ale Novým Městem jmenoval; také Velká Praha jmenovati se počala Stará Praha neb Staré Město pražské. V těch Nového Města pražského zdích, které on Karel na polích a v předměstí Většího tehdejšího Města pražského vystavěti dal, poručil

Dvě brány v
zdích Novo-
pražských
Staropraž-
ským dlané. také dvě brány: Poříčskou a Horskau, jinak Špitálskau a Vídeňskou, (neboť skrze první na Špitálsko a druhau do Vídně se jezdívalo a jezdí dosavad) postaviti, je obě tomu Většímu městu pražskému o svátcích Velikonočních postaupil a daroval, daje Staropražským tu moc, aby oni staropražští konšelové ty obě brány auředníky svými osazovali, od nich klíče měli, je zavírali a odvírali. Tak svědčí císařský téhož Karla list, na hradě Burgleinu, jinak na Křivokládu, daný. — Více o založení Nové Prahy čti v Poselkyni na stránce 536. a 537. ¹⁾

1367 Jan, arcibiskup pražský, roku 1367. posvětil klášter v Nový
Klášter sv.
Kateřiny
staven a po-
svěcen. Praze sv. panny Kateřiny na den sv. Kateřiny, který Karel IV., položiv s Arnoštem, arcibiskupem pražským, 1355. roku gruntovně

¹⁾ Tomkových Dějin města Prahy díl II. str. 6.

kámen, dal jej vystavěti na jednom přívrší, které slaulo na Bojišti, nyní sluje v Kateřinkách, a do něho uvedl panny řeholné zákona sv. Augustina paustevníkův¹⁾, v němž bydlela převorka s duchovními pannami svými, dokad ten klášter od nečistých žen tábořských a jiných rozbořen nebyl, které do Prahy přijdauce, táhly vojanským způsobem pod praporcem k tomu sv. Kateřiny klášteru, z něho panny duchovní v něm pozůstalé vylhaly a čehož prve nezbořili Pražané, to oné dobořily. Při tom těch Tábořanův do Prahy nenadále přichozích žen díle neopatrném, štít prostřední téhož kostela se zbořil a těch žen, které lámaly zdi kostelné, 27 zamačkal; což vidíce ty ostatní, které kostelní věž lámaly a podlamovati počaly, od té práce přestaly a utekly, rozběhnauce se. Následujícího dne sejdauce se Táboři, počali těla těch svých zařícených žen dobývati z rumu; ale obávajíce se, aby ostatek téhož štítu na ně se nezesul, díla toho zanechali a věž také v své celosti zůstala, která dosavad v své podstatě trvá. Ty ženy tábořské, žatecké, launské, slánské i pražské, nechavše toho boření, do jiného díla se daly a od téhož kostela i kláštera sv. Kateřiny až pod klášter Slovanský k řece příkop hluboký čerstvě udělaly²⁾.

Páni, rytířstvo i obce království českého, jak přátelé, tak také nepřátelé, roku 1421., jak z Čech tak také z Moravy, do města Čáslavě sjedauce se na sněm obecný, mezi jinými věcmi ustanovili, aby Zikmunda za krále českého dáleji neuznávali, nýbrž jiného krále sobě volili; protož vyvolili Korybuta, syna nějakého Vitolda, velikého knížete litevského, za krále svého a vyslali 12 osob z toho sněmu tajně do Litvy k novému králi vyvolenému. Podobně vyvolili na tom sněmu 10 mužův, totiž Jana Žižku, 4 měšťany pražský, 3 měšťany z jiných měst českých, také kněze Jana Přibrama i ještě jiného kněze k tomu auřadu schopného, a ti aby zatím království české řídili, dokad by nový král nepřijel a korunován nebyl. — Čti v Poselkyni stránku 101.³⁾

Léta 1582. Dne 5. měsíce února, v pondělí po Hromnicích, na hradě pražském v přítomnosti Stanislava, holomauckého biskupa, také v přítomnosti Karla, Minsterberského a Olešnického knížete, pánův komisařův od císaře Rudolfa II. do Prahy vyslaných, sněm držán byl, na němž svoleny byly následující věci: 1. Berně domovní, také posudné jako minulých dvauch let; 2. žádali stavové,

1581

Převor při něm bydlel Lib. 12. Erectionum pag. 2.º. compendiat.

i rozbořen byl.

Žen 27 zařícených bylo.

Věž při kostele sv. Kateřiny.

Příkop od sv. Kateřiny až k řece pod Emauzy.

Zikmunda zvrhl Čechové z důstojnosti královské.

1421

Korybut volen byl.

Mužův 10 řídili české království.

1582

Sněm v Praze.

¹⁾ Ibidem str. 37.

²⁾ Ibidem díl IV. str. 28.

³⁾ Ibidem díl IV. str. 160. a násled.

1582 aby císař Rudolf při německé říši o stálau pomoc proti Turku a jiným nepřátelům jednati ráčil. Na tomto sněmu voleni byli, kteří by do říšského města Augšburku k císaři jeti měli, následující páni: Bohuslav Felix Hasišteinský z Lobkovic, nejvyšší komorník království českého, Jan Vchinský ze Vchinic, purkrabí karlšteinský, jinak královského hradu Karlšteina tři míle od Prahy, a Křištof Petengel z Newenperku, měšténin Starého Města pražského; 3. žádali stavové i za to Rudolfa císaře, aby při apellaci na hradě pražským starobývalý způsob zachován byl, totiž: aby se jeden tolar při každé apellaci odvozoval, a do čtyř osob z Pražanův aby tam dosazováno bylo; 4. berně z Židův jako 1580. roku svolena byla atd.¹⁾.

Povodeň v
Praze i jin-
de.

Na den Seslání Ducha sv., v neděli dne 2. máje měsíce, řeka Vltava tak se nenadále v Praze rozvodnila, že ona až na oči kamenného Bradáče aneb kamenné fausaté hlavy, která se na starém dílu mostu pražského u křížovnického špitála s červenau hvězdau dosavad spatruje, topila, mnoho dříví v Podskalí pobrala, z něhož něco dolů pod most uplaulo a něco nad mostem ležeti zůstalo tak pořádně, že lidé po něm jako po mostě chodili, místy také ono až do dna se skladlo; mnoho chalup a jiného stavení při břehu té řeky stojících ta povodeň podmlevši s sebou odnesla a v své velikosti čtyry dni pořád trvala.

Povodeň v
Karlových
Varech.
Ita relatio
Magistratus
Carolo-
Thermensis
vulgata ger-
manicis
Augustanis
typis anno
1562. Augu-
stine Vindeli-
corum.

V středu po sv. Stanislavu, biskupu a mučedlníku, dne 9. máje měsíce, mezi 5 a 6 hodinau po poledních nenadálá a veliká povodeň malau řeku Tepel řečenau, která skrze Karlové Vary neb Carlsbad, mezi dvauřadnami při té řece malé stojícími domy teče, tak rozvodnila, (ačkoliv toliko tehdaž velmi málo v těch Varech přšelo) že lidé skrze střechy z jednoho domu do druhého, do třetího i dáleji až do sedmého domu nebezpečně lezli, aby své živobytí obhájili. Těch lidí, jak domácích, tak také přespólních, když tehdaž do toho sedmého domu 63 osoby tak nebezpečně, starostlivě a všechny velmi zděšené se shromážděly, v něm oně všechny zachované byly při jich živobytích, proto že ten dům v své celosti (ačkoliv všechny nad ním i pod ním stojící domy ta prudká povodeň podmlela, vyvrátila a je všechny s lidmi i s nábytky odnesla) v tom rozvodnění státi zůstal. To strašlivé rozvodnění celých šest hodin trvalo a 36 domův, mimo chlívcův a sklípkův, rozbořilo i odneslo, jiných 18 domův také velmi porušených státi nechalo. Na rynku půl druhého sáhu a v jiných místech téhož města půl

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 67.

třetího sáhu horničního, jehož horníci užívají, ta voda zvejšena stála. Skrze tu povodeň 20 osob, žádná však panská neb vyššího rodu, zahynulo, a s jedním domem také devět přesporních osob ta voda odnesla, mezi nimiž jedna osoba mužská na starým toho domu komínu tři čtvrti míle až k jednomu mostu v tý vodě plavala; když ale ten komín do toho mostu silně vražen byl a roztrhán, hned ten plavající člověk jednoho dlouhého špalku neb klády se chytil, při ní plaval, poslední a bezpečněji nežli prve párezu se uchytiv, tak dlouho se ho držel, až ho lidé k zemi přitáhli a od stopení vysvobodili. — Kolik chudých lidí v jich žebrácký lázní tehdáž se utopilo, věděti se nemohlo, v níž oni jak ve dne tak v noci bydleli a k dosáhnutí svého zdraví mnozí dýleji se zdržovali, jiní pak po krátkém času z ní odcházeli. Tu i také obecní lázně ta povodeň tehdáž obě odnesla s třemi mosty, také i s dvěma lávkami, přes Tepel neb Teplu řeku v tom městě položenými, podobně tři mlejny, role, láuku a celé položení ta voda zkazila; dříví, jak velkého k stavení, tak i k palivu, za 2000 zlatých rejnských nakaupeného, s sebou odnesla; ulice Křížová, ulice Kreuzweg nazvanau, hluboce vymlela a z obauch stran stojící domy, lázně i jiná stavení pobrala a zanesla; sto třidceti tři sudy piva zkazila, mimo jiného také 36 kusův hovězího dobytka stopila, také díl skály podmlela a porazila. Tak velké škody tomu městu to rozvodnění učinilo, které za mnoho let s nevyslovitelným nákladem to město Carlsbad v předešlý způsob bude moci přivesti, zvlášť jestli okolní dobří sausedé — a předně jestli sám Bůh pomocníkem nebude — svou milosrdnou štědrotau jim možnou pomoc neučiní. Ačkoliv ta povodeň nenabytý škody v tom městě způsobila, drahý nicméně téhož města klenot a jedinkau živnost těch obyvatelův neporušila, když pramen teplé vody v své předešlé podstatě zachovala a nezkazila, která také tak jako prve do pozůstalých a od toho rozvodnění neporušených domův i lázní každodenně dle předešlého způsobu se vede a k pohodlí zdravému mnohých urozených pánův, kteří se v tom městě dosavad zdržují a lázně užívají, mezi nimiž nacházejí se urozený pan Jan Šemborer (sic) i také pán z Lichtenšteina s jinými mnohými pány, dosavad jako prve slauží. — Tuto zde dotknutau nešťastnou příhodu slavný magistrat Carlsbadský roku 1582. v městě Augšpurku tisknauti dal v řeči německé.

Ta povodeň od Carlsbadu když do řeky Egra řečené se vylila, velké škody po březích, také v vesnicích i v městech všudy působila, jak na lidech, hovadech, polích, lukách, domích a nábytcích,

Povodeň u
Zatce i jin-
cie.

1582 tak také na všelikých jiných věcech. Stopilo se tehďáz u Žatče lidí do půl druhého sta osob, mimo jiných, které od té povodně při řece Egře zahynuli; dví dítek v kolíbce ležících a plynacích při živobytí zachováno bylo Boží milostí.

Mor v Praze
i jinde v Čechách.

Tyto zde dotknutý dvě povodně, pražskou a Carlsbadskou, velký mor v Čechách následoval ještě tohoto roku, totiž v Městech pražských, také v městě Mostu, v Rakovníku i jinde v království českém. Od počátku měsíce června až do měsíce listopádu ten mor tak sužoval Města pražská, že v těch třech Městech do 30000 a s jinými městy v Čechách do padesáte tisíc osob pomřelo dle poznamenání tehdejšího; ten mor jmenoval se tehďáz „Veliký mor pražský.“

Jezuiti do
Plzně z Prahy
odešli.

V čas toho moru z Prahy do Plzně tovaryšstvo Ježíšovo, kde ono také tehďáz své obydlí mívalo, s svým literním učením odešlo; podobně tam odšel i konvikt pražský, také Větší bratrstvo latinské do téhož města se odstěhovalo a v Plzni bydlelo, dokavad mor v Městech pražských trval.

V Jabloni
svatokrádež-
níci utraco-
ni.

V Jabloni dne sobotního po Vánocích tři svatokrádežníci oběšeni byli a tři na kola dání a do něho vpleteni byli, kteří jedenácte kostelův vylaupali.

Kalendář
obnovený
přijaly mno-
hé země.

Od papeže Řehoře toho jména XIII. (nařídil on, aby 10 dnův z měsíce října mezi 4. a 15. dnem vyňaných neb vypuštěných bylo, proto, aby aequinoctia a solstitia, to jest ti dnové, v nichž den a noc sobě rovni, jakož zase den a noc nejdelsí bývají, k těm časům se navrátili, kteří za věku Nicenského sněmu bývali) napravený kalendář hned tohoto roku přijali a podle něho se řídili Vlaši, Španihelové, Francauzové i mnozí jiní západní národové; podobně Flandrové, Brabantí i Hollendrové k němu přistaupili a dle něho se řídili. V německé říši teprv následujícího 1583. roku na poručení císaře některá knížata i města říšská jej také přijali; Čechové léta 1584. také dle obecního sněmovního snešení, na hradě pražském od všech stavův českých držaného, k němu přivolili. Tehdejší arcibiskup kolínský léta 1583. měsíce listopádu místo třetího dne třináctý den počítati rozkázal v svém arcibiskupství ¹⁾.

Kometa vel-
ká.

V pondělí po neděli čtvrté Velikonoční, dne 14. máje, po druhý hodině na noc kometa, hvězda ocasatá, ukázala se na znamení Blížencův na 21. stupni, mezi dvěma hvězdičkami na levém a pravém ramenu Frichtona, jemuž „Formánek“ říkají, při Bílý

¹⁾ Viz str. 330. pozn. 1.; Dačického Paměti I. str. 156.

cestě, (via lactea) nedaleko od hlavy Meduzy a svůj strašlivý ocas vysoko, téměř až k hvězdám Velká Nedvědice, Ursa Major, jimž lid sprostý „Vůz“ říká, při znamení Blížencův, Raka i Lva, přímo za 30 téměř stupňův zdvihla. Stupeň pak jeden takový velkého cirkle 15 mil našich v sobě obsahuje a tak těch třicet stupňův činí 450 mil našich; kterážto kometa svůj ocas tak daleko vztahovala. Nejlépe ona viděna byla po třetí hodině na noc až do hodiny šesté. Byla ona bělosti husté, něco světlá, něco počernalá, přirození Hladoleta, Smrtonoše, Kralomoce a Dobropána, do jehož domu také ona vešla. — V spůsobu sice dosti skrovném ta hvězda se spatřovala, však svůj ocas měla široký, tlustý, dlouhý a vysoký, k západu slunce se chýlící, nikdá pod zem nezapadala, ale vůkol k straně půlnoční nad vrchem hlav našich, okolo hvězdy, která Vóz (Ax neb Achs německy a latinsky axis) sluje a která se při konce ocasu Malé Nedvědice spatřuje, také kauly celého světa ukazuje, se točila.

Při času sv. Jana Křtitele udeřil hrom čtrnáctekráte v Volyni v Čechách na kostel a pokaždý zapálil, ale vždyckny obyvatelé volynští uhasili. Hromobití.

Dne 12. listopádu na sněmu v Praze držaném stavové mezi jinými věcmi také i o to usilovali, aby hrad pražský pořád byl staven, aby v něm králové čeští pohodlněji bydleti mohli. Hrad pražský aby byl staven.

V městečku Zámucích byl nějaký Jan Kočí v službě u pana Zdislava z Říčan a ten maje jeti vorati ke dvoru Škvrňovskému, řekl hněvivě: „Jestli že pojedu a u toho dvora vorati budu, žádám sobě toho, by mě hrom zabil.“ Když pak předce jeti musel, sedě na jedné klisně a druhau při ruce veda, za nimž také hřibě běželo, nepřestával po cestě hromovati a než k tomu dvoru přijel, udeřil k němu hrom a zabil ho s těmi oběma klisnami i s hřibětem. Hrom zabil pacholka aj.

Na den sv. Víta v městečku Domašíně nějaký Václav Nejedlý v příbytku svým sedě, pobožnau knihu sobě když četl, udeřil k němu nenadále hrom, jej omráčil a knihu opálil. Té chvíle a toho dne od hromobití děvka na lauce, když hrabala u Vlašimě, zabita byla. Hromobití.

Na Horách Kutnách v domu kněze Jiříka Benešovského, toho času faráře barborského, udeřil hrom do světnice a zabil Jakuba Němce mezi jinými podruhy neb nájemníky když se umýval. — Opět na den sv. Jakuba v Kutný Hoře udeřil hrom do kostela v hodinu desátou, když kněz Vít Strakonický prvotiny Pánu Bohu obětoval; odtud udeřil do věže a vrch krovu i s makovicí srazil. Hromobití.

V Králově Hradci udeřil hrom do velkého kostela na kaza-

1582 telnici, urazil při obrazu sv. Lukáše kamennému volu rohy, nad ním také kamennému andělu křídlo a svého divného běhu prudkýho na jiných místech v tom kostele taky zanechal (sic.).

**Krupobití u města Mo-
sta.** V královském městě Mostu i také daleko okolo něho v třetí neděli po Veliké noci, jinak po z Mrtvých Vstání Spasitele našeho, v dvacátou hodinu měsíce máje velké krupobití jak vinice tak i stromy potlauklo, a co tehdaž potlučeno nebylo, to následující středu všecko potlučeno bylo; také okna v domích i v kostelích

Mor v Mostu. od krupobití a od násilného větru velmi porušena byla. — V tom městě Mostu měsíce června začal se mor a trval až do Třích králův; umřelo tehdaž na tu morovau ránu v tom městě více nežli tři sta a tisíc osob; poddaných pak špitálských, křižovnskům s červenau hvězdau patřících, tři sta také tehdaž umřelo. — Při té morový ráně velká drahota byla, a lid chudobný dostatek otrub k nasycení svému míti nemohl.

Mor v Rakovniku. V městě Rakovniku byl velký mor, který mladých i starých v tom samém městě přes půl sedma sta do hrobu položil.

**Švíce nezhasená oltář napálila v městě Mo-
stu.** V městě Mostu dne 23. října měsíce před večerem, po vyzpívaném zpěvu Salve regina, Zdrávas královno, když lid z farního kostela domů odšel, kostelník jednu svíci nepozorně na velkém oltáři zhasnauti pozapomenul, kostelní dveře zavřel a také domů odšel. Ta nezhasená svíce tak mnoho působila, že i velký oltář zapálila, který když hořel a dým z kostela se ven tlačil, hlásný na věži téhož kostela na zvon šturmovati začal a lid k hájení a k uhašení toho oltáře svolával; lid do kostela vejda, ten oheň vodau svícenau uhasil a oltář obhájil. Znamení toho ohně spatřují se v zpodním dílu téhož oltáře; svrchní díl tehdaž konšelé mosteckíi kunstovně obnoviti dali. — Nyní ten tehdejší oltář spatřuje se po pravý straně při malých kostelních dveřích proti panenskému klášteru v tom farním aneb v děkanském kostele.

Báně, žlaby, kříž postaveny v Plzni. V městě Plzni na věž kostela sv. Bartoloměje v čtvrtek po sv. Markétě, dne 12. července, postavena byla pozlacená báně měděnná i dva žlaby; potom hned na to v sobotu také pozlacený kříž na tu věž nad bán byl postaven.

1583 *Léta 1583.* Dne 10. měsíce dubna, v středu po Provodní neděli, okolo nešporů vyšel oheň v Starém Městě pražském v té ulici za Kometkovic domem k Dlauhé třídě, ulici tak nazvané, a v krátkém čase 10 domův shořelo.

Kožešník bohatý zemřel. Kašpar Fifek, kožešník, saused a borník na Horách Kutnách, na den sv. Kryšpína v pátek umřel a před svou smrtí Benjaminovi

Kutovci z Prahy, zeti svýmu, šedesáte tisíc říšských tolarův od- 1583
kázal. Ten pak Kutovec, na památku tak štědrého tchána svýho, alabastrový hrobový oltář při chrámu sv. panny Barbory v kapli minciřské postaviti dal ¹⁾).

V pondělí po sv. Martinu sněm na hradě pražským v přítomnosti Rudolfa císaře dne 12. listopadu držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně domovní proti Turku na opatření hranic z této strany Dunaje za jeden rok, a dáno J. M. Cské. v moc, aby se do komory české z auplna odvozovala. Mostečtí, Klatovští, Litoměřičtí a Trutnovští žádau berni tohoto roku nedali, proto že skrze oheň i také skrze potlučení obilí od krupobití velké škody vzali; 2. o uvážení některých artikulův, kteříž by za obecné zřízení zemské držány býti měly, a přidáno k nejvyšším auředlníkům a saudcům zemským i k raddám královským z každého stavu po šesti osobách; 3. poddaní lidé osedlí v krajích aby se vyhledali a sečtli; 4. k vypominání starých dluhův a k přijetí počtův z posudného císařovně, jakožto český královně, na předešlých sněmích svoleného, osoby z stavův volené byly; 5. posudné do roka z větele piva po 6 groších českých; 6. berně z peněz na aurocích z jednoho tisíce šest kop grošův českých a z jednoho sta 36 grošův českých na věritele království českého obyvatele a na zplacení dluhův jim povinných; 7. pomoc na stavení bradu pražského do třech let, čtvrtý díl berně domovní; 8. nařízení veřejné hotovosti, ze čtyř tisíc kop grošův českých kůň zbrojný a s všemi potřebami vojenskými jezdec opatřený; 9. k počtům zemským osoby z stavu volené; 10. o meze a hranice království českého moc dána saudu zemskému; 11. k přehlídnutí a k srovnání práv městských vůbec vydaných s zřízením zemským osoby z stavův volené; 12. manové v okolních zemích aby zase k koruně české obnoveni byli a léna od krále českého přijímali; 13. osoby volené k vyhledání a k poznamenání toho, co jest na Karlštejně; 14. povolení se stalo, aby císař statek Karlsberg, také Bilčí ²⁾, v Pračenským kraji dědičně odprodal a Kašparovi Melicharovi z Žerotína na Kolín 4000 kop grošův českých připsal; 15. přímluva učiněna byla za stav městský, aby jim císař druhý díl od umrtí na opravu měst darovati ráčil; 16. k budaucímu sněmu 12 artikulův obecných odloženo bylo atd

Sněm v
Praze.

Raddy krá-
lovské roz-
množené.

¹⁾ Zprávy o Kutné Hoře vyňaty jsou na větším díle ze Starých pamětí kutnohorských od jezuitu Jana Kořínka l. 1675. vydaných. O Kořínkovi viz Rukověť I. str. 396.

²⁾ Rozní se zde nepochybně Běleč. Palackého Popis str. 359.

1583

Povítky v
městě Mo-
stu.

Dne 12. června měsíce mezi hodinou 18. a 19. velké povětrí v městě Mostu bylo, hřímání i hromobití, které do oltáře řeznického v kostele farním neb děkanským udeřilo a celý kostel dýmem na způsob síry smradlavým naplnilo; také do kamenného sloupu hrobového Bernarda Štechera z Sebenic v Šterherovské kapli i do věže mezi zvony udeřilo a nic nezapálilo; ten kámen s hrobovým nápisem to hromobití porazilo, varhany pokazilo i věž roztrhlo a hlásného zabilo. Také tehdež ten silný vítr malou věžku nad tím kostelem stojící shodil, skleněný kolečka v kostelních oknách polámal a mnoho šindelův na kostele i na domích vyzdvihl a daleko zanesl.

Oheň v mě-
stě Mostu.

V tom městě Mostu u vigilii sv. apoštolův Petra a Pavla vyšel nenadálý oheň z domu Jiřího Reifa v ulici k bráně Špitálské, a ten oheň, poněvadž tehdež byl velký vítr, velmi se rozmáhal k bráně Špitálské, před kterou řád křižovnícký s červenou hvězdou má komendu a špitál. Shořelo tehdež v tom městě 48 domův, masitý krámy, lázeň a za branou v předměstí Svato-Václavském 20 dvorův, mnoho vozův, stodol, mnoho dobytka, obilí, sena; kostel sv. Anny také shořel i 28 předměstských domův blíž příkopův neb na příkopích stojících, všech 96 obydlí v městě i v předměstí. Ta ulice, v který ten oheň vyšel, shořela tehdež celá.

1515

Opět shoře-
lo.

Také to město Most léta 1515. dne 4. března všechno shořelo.

1584

Kalendář
nový v Če-
chách přijat
byl.

Léta 1584. Dne 7. ledna Martin, arcibiskup pražský, svou výmluvností a opatrností na obecném sněmu, tohoto dne na hradě pražském který držán byl, při Rudolfovi císaři, také při všech stavích království českého to způsobil, že kalendář, na poručení papeže Řehoře třináctého obnovený, k užívání jak v Čechách tak i v jiných témuž království přivtělených zemí přijat byl, jež mnohé jiné země přijíti nechtěly; a tak tohoto dne místo dne 7. ledna dne 17. téhož měsíce s povolením císařským a královským i všech třech stavův skrze odevřený list císařský vůbec vyhlášen byl.

Zbory pik-
hartské za-
vřeny.

Vyžádal také on Martin arcibiskup od císaře Rudolfa, že všechny kostely neb raději zbory a peleše Pikhartův v Čechách bydlících k zavření přišly, a žádné jich shromáždění více trpeno nebylo. V hlavním kostele pražském sv. Víta on Martin arcibiskup při všech kaplích někde dřevěné a někde kamenné mříže udělati a postaviti dal i také nařídil, aby po všem jeho arcibiskupství před každým oltářem podobné mříže se stavěly, proto, aby laikové neb světské lidé tak svobodně a tak blízko k oltářům přistu-

Mříže při
oltářích.

povati nemohli a kněze při oltáři služby Boží konajícího nezane- 1584
práždňovali.

V Městech pražských dne 4. července raddy obnovené byly; Raddy pražské obnove-
né.
primasem v Starém Městě pražském Václav Krocín z Drahohejle
a v Novém Městě pražském Jan Kameník učiněn byl.

U města Králové Hradce času letního spadl veliký déšť Krev padla
s deštěm.
s krvavými krupějemi na ostrově při Labi řece, kde se plátno
bílvalo, kterážto krev padla na plátno a na něm od té krve čer-
vený fleky zůstaly. Na to po dvou letech to město skrze oheň
velkau zkázu vzalo.

Na den po sv. Bartoloměji v městečku Voticích na tvrzi, Hromobití.
když chůva pana z Kunovic děťátko panské kolíbala, od hromobití
zabita byla; dítěti pak nic nebylo ublíženo, toliko plena, kterou
přikryto bylo, na vrchu spálena byla.

V čas pikhartských schůzek Ondřej Winter, farář města Čáry zahna-
né.
Pergreichenšteinu ¹⁾, vysvědčoval, že jedný ženě, která od svých
krav ani mléko dojíti, ani telata vychovati nemohla, byvši ona
i chlív očarována, radil, aby ona sůl svčcenau do svččené vody
vsypala, to oboje zmíchala, tím sebe, své krávy, také celý kravín
neb kravský chlív pokropila; to ona když udělala, hned mléka
dostatek nadojila a telata odstavovala šťastně.

Ten Ondřej Winter byl také administrátorem fary v městečku Nepobožnost
trestána.
Hertmanice ²⁾ řečeném, jehož obyvatelé místo kostela do hospody
a jinam k obžerství a hrám se scházivali; on jich duchovní pastýř
předpověděl, že v malém čase od Boha přísně budou trestáni,
což také se stalo, když v čtvrt hodině více než jedna polovice
těhož města až do gruntu shořela.

Vdova stará, bohatá, nevidomá, města Žatče měšténinka, své Zauření ško-
dlivý.
peníze v rozličných truhlách měla ukryty. I poznajíc ona, že se
peníze tratějí a koho viniti má, nevěděla, velmi teskliti počala
a přemýšlovati, jak ona bohatá, slavná a u lidí vzácná byla, dokad
s mužem svým živa byla; v tom přemýšlování svůj nůž do břicha
hpěvivě vrazila; že ale nůž krátký a břicho naduté bylo, ani tuk
ani střeva on nepropíchl; což malý domácí pacholíček uhlídaje,
k ní přiběhl a nůž ten z jejího břicha tlustého svýma zubama
čerstvě vytrhl. Ta stará nevidomá žena husitická, Anna Grilová,
hned k víře katolické přistaupila, svau ránu hojiti dala a dlaubo
ještě pobožně živa byla.

¹⁾ Bergreichenstein = Kašperské hory.

²⁾ Správně: Hartmanice v Prachensku.

1584

Oko šídlem
vypíchl se-
dílek.

Pana Alše neb Alexia Chanovského v vesnici Hradišti na den sv. Martina, v den zasvěcený, své postoly sedlák prtoval (boty neb škoraň opravoval) a napomenutý byv, aby to v svátek sv. Martina nedělal, odpověděl: „Svatý Martin jistě moje boty sám opravovati nebude.“ Sotva ta slova rauhavá vyřekl, hned nenadále oko jedno svým šídlem propíchl.

1585

Zlatá rauna
do Prahy
přivlezena.

Léta 1585. V středu před Nanebevstaupením Krista Pána, jinak v středu Křížovau, dne 29. máje měsíce, přijel do Prahy Ferdinand, arcikníže rakauské, španihelského krále vyslaný, hrabě z Habšpurku a Tyrolu, landkrabí elsacké, od Filippa druhého, aby na místě jeho rozdal Zlatá rauna císaři Rudolfovi, Karlovi a Arnoštovi, arciknížatům rakauským, panu Vilémovi z Rožmberka, nejvyššímu purgkrabí pražskému a panu Linhardovi staršímu z Harrachu. Přijela s týmž Ferdinandem do Prahy také manželka jeho Anna Kateřina, rozená kněžna z Mantue a z Montferratu, též i syn jeho Karel, svatě římské říše margkrabí burgojský, landkrabí z Nellenburku, hrabě a pán z Feldkirchu, Bregenzu a Hohenegggu. O jeho z Tyrolu do Čech příjezdu zvěděv časné Rudolf císař, vyslal proti němu až k Vyššímu Brodu pana Jama z Waldšteina na Sedčicích, nejvyššího komorníka království českého, pana Jaroslava Smiřického z Smiřic, dvoru krále českého maršálka, a pana Petra Baubinského z Aujezda a na Střizeli, aby téhož arciknížete Ferdinanda přivítajíce, jej do Prahy doprovodili; sám pak císař s arciknížetem Arnoštem, s Jiřím Lehnickým a Břežským i s Karlem Minsterberským, knížaty slezskými, a s všelikým množstvím pánův českých vyjel proti němu až na Vyšehrad a vezma jej do svého vozu, slavně ho skrze Prahu až na hrad sv. Václava dovezl ¹⁾.

Pasování na
rytířstvo a
zlatá rauna
rozdávána v
Praze.

Na to on Ferdinand arcikníže v neděli dne 2. června měsíce v pokojích svých před komorau na hradě pražském pasoval na rytířstvo Karla bratra a Arnošta strejce svého, arciknížata rakauská. Potom v kostele sv. Víta před velkým oltářem jmenem a na místě Filipa, španihelského krále, zlaté rauno předně J. M. Cské. Rudolfovi II., potom také arciknížatům Karlovi a Arnoštovi s ceremoniemi slavnými rozdával. Po vykonání té slavnosti šli k obědu a všickni za jednau tabulí seděli; císař na předním místě, po levé straně seděli arcikníže Ferdinand a kněžna jeho, arcikníže Karel a kněžna jeho, arcikníže Arnošt, Anna, dcera Karlova a margkrabí Karel. Po pravé straně, však dosti opodál od císaře a doleji.

¹⁾ Veleslavínův kalendář str. 292.

seděli páni vyslaní od krále španihelského, totiž: Kristof de Ason 1585 laville, pan de Altavilla, a Vilím de Santo Clemente. Po jídle bylo honění k krauzku ¹⁾).

Následujícího pak dne v tom kostele hlavním sv. Víta on Ferdinand arcikníže jmenem a na místě španihelského krále čtvrté rauno dal Vilímovi Rožmburskému, purgkraběti pražskému, a paté dal Linhartovi staršímu z Harrachu; což se ne sice dole u velkého oltáře, ale na kruchtě před císařskou modlitebnicí dalo, kdež k tomu připraven byl stůl ozdobný místo oltáře a pěknými čalauny všechno místo obestřeno bylo; před tím však on Ferdinand ty dva pány pasoval na rytířstvo, poněvadž žádný nemůže býti rytířem zlatého rauna, leč prve bude kavalírem. Bylo tehdyž pospolu šest rytířův zlatého rauna v Praze, což se nečasto stávalo, a ti všickni toho dne mimo císaře spolu obědvali ²⁾).

Na sněmu dne 14. ledna v přítomnosti císaře Rudolfa na Sněm v Praze. hradě pražským držaném také to mimo jiných obecného dobrého se tejkajících věcí zavieno bylo: 1. aby budaucně čtyři nejučenější muži lékařského umění voleni byli, kteří by jak obecné, tak i živé neb nakažlivé nemoci při lidech zvlášť chudých hojili, v čas morové rány neb jiných nebezpečných nemocech jinam neodcházel a kdykoliv takoví nebezpeční neduhové se ukázali a vyskytli, o nich ihned pánům stavům aby zprávu učinili a dle své největší možnosti je přetrhnavi se snažili; za jich pak práci mzda z královské komory jim nařízena byla. A ti doktoři slují physici království českého; 2. berně domovní a posudné jak před čtyřmi lety; 3. o rozdílech mezi bratřími a sestrami; 4. cedule svadební aby se pečeti utvrzovaly; 5. čeládka a poddaní aby se k svým pánům o svatém Martinu navrátili, kteří by, zběhnauce od svých pánův, jinde slaužili a těm navraceným nemá žádný pán, ani žádná vrchnost pro jich vejstupek utíkání a pokrývání žádný trest činiti, nýbrž to jich provinění (mimo zločinných skutkův) odpustiti atd.; 6. o myslivosti tak jako v předešlých sněmích; 7. o neřádu mladých lidí při veselosti svadební; 8. o řádu přijímání a vydávání svědomí; 9. Domažličtí aby jistau summu císaři zapůjčili a místo aurokův užítky od Chodův vycházející aby brali; 10. při suplikacích aby se ten, kdo je spisuje a k nim radí, podpisoval atd.

Byli velicí dešťové měsíce srpna i září v Čechách i chladno Deště i sněha. tak, že pro ty příhody vína okolo Prahy k dozrání přijíti nemohly;

¹⁾ Ibidem str. 301.

²⁾ Ibidem str. 303. Dačického Paměti I. str. 158.

1585 a ačkoliv od 26. dne měsíce dubna až do měsíce srpna dne 9. žádných dešťů nebylo, odkudž obilí se stenčilo a trávy uschly, nicméně častokráte kraupy v tom času spadly a mnoho škod na rozličných místech z dělaly; jako:

Krupobití. V pátek po Božím Nanebevstaupení v kraji Vltavském za městečkem Selčem ¹⁾ strhlo se náhlé povětří s krupobitím a pršely nejprve kraupy jako ráže (sic), potom jako slepičí vejce a naposledy kusy ledu padaly a všecko potlaukly. Odtud hnulo se to krupobití mimo dvůr Bořetín k městečku Miličínu, potom mimo ves Záhoří k Petrovicím i k Launovicím a i zase zpátkem mimo Šemberk ²⁾ ke vsi Bělči i dále k Radostovicím i k Nahoránům to krupobití šlo a více nežli za pět mil na šf i na dýlku všechno osení i stromové, ptactvo, zajíce potlauklo, i mnoho rybníkův ztrhalo se tehleáž.

Krupobití. Podobně před Božím Nanebevstaupením u městečka Zahrádky za Telči spadlo takové krupobití, které všechno osení i stromy potlauklo tak tuze, že stromové za některý rok k sobě přijíti a ovotce dáti nemohli. To také stalo se u Mělníka, kdež všechny vinohrady od velkého krupobití velkau zkázu vzaly.

Krupobití. V středu před Božím Tělem blíž města Žebráka v druhou hodinu na noc spadlo husté krupobití s přivalem u Lhoty, kde ves bejvala; též vsí Bavoryně i také u vsi Zdic a Paustevnska, mezi Hředly, mezi drobnými kraupami padaly velký kusy ledu a všechno potlaukly, kam padly. Té také noci u zámku Švihova, Rožmberka a u Chodův spadly s přivalem kraupy tak velké, že mimo osení a stromové také několik kop ovec, které té noci na polích stály, potlaukly a pobily.

Krupobití. V auterý po sv. Petru a Pavlu mezi hodinou osmnáctou a devatenáctou za Kamejkem nad řekou Vltavou spadlo veliké krupobití, a byly kraupy jako husí vejce, majíce každá v prostředku díru, jako by ji nebozízem provrtal; některé pak byly na způsob obyčejných vidliček, a jiné byly jako dobrá kaule malých kůželek; a ty od Kamejka táhly se k Selčanům, odtud k Červenému Hrádku, k Kosovému Hoře, k Vojkovu, k Vrchotovým Janovicím, k Řečicům, k Volbramovicům, k Popovicím a k jiným místům tak daleko, že více než na jedenácte mil zdýli se táhly, všechno na polích, v zahradách i v lesích potlaukly, pobily a tři dni pořád tak hustě na zemi ležely, že dobytek po tři dni na pastvu nemohl vyjít.

¹⁾ Sedlec v Tábořsku.

²⁾ Nepochybně Kamberk (Karrenberg) v Tábořsku.

Na ochtáv sv. apoštolův Petra a Pavla blíž města Tejna nad 1585
řekau Vltavau v hodinu jedenmécítmau strhlo se velké krupobití Krupobití.
i povětří, které u Temelína u Selče i u jiných vesnic velké škody
udělalo.

Po tak častém krupobití bylo v zemi české velmi mnoho Brauci a
braukův, majících na sobě šlupiny višňové barvy, a ti v zahradách škodu dělali.
i v lesích žrali list na stromích více nežli obilí, až po nich stro-
mové jako koštiště obežrání stáli; také i hausenky tehdež zeli i na
stromích list s ovotcem požraly. To oboje, jak brauci, tak i hau-
senky, ukázali se také u Nymburka, u Krchleb, u Jitčína, u Mni-
chovic i jinde.

V pondělí před sv. Havlem v Šestařích (sic) ¹⁾, když krémář (1)žralo
ozralý domů šel, ukázal se mu zlý duch v způsobu jeho svině, manželku
kterau on uzřev, domlauval manželce své, že ji do stáda nevy-
hnala, jemuž ona odpověděla, že jest ji vyhnala; a mezi tím když svau zabil.
ho trestala, že se tak vožírá, on rozhněvaje se, oštip do ni vrazil
a ji zabil.

Jan Kodiceillus z Tulechova, v lékařství doktor, umřel dne Jan Kodi-
28. dubna a pochován byl v Novém Městě pražském u sv. Ště-
pána Velikého. Byl on učitel řeckého jazyka a rector universitatis
Pragenae. ²⁾ cillus umřel.

Léta 1586. V Prachenským kraji napadl času zimního velký 1586
snh a v sobotu na neděli Květnau nenadále rozjhl, povodeň velká, Povodeň.
přes 18 velkých rybníkův potrhaje, způsobila a mnoho škod na-
dělala; neboť u města Blatný mimo jiných škod půl obory vzala
a z města několik domův odnesla, jinde v ovčích ovce ztopila,
chalupy s lidmi v noci převracela, kteří se jí nenadáli a bezpečně
spali, mlejnuv mnoho odnesla.

V auterý po neděli Květné, dne 29. března měsíce, přšel v Jit-
číně i v městečku Skřinci krvavý déšť, červenému vínu taranto-
vému podobný, který v kádích pod žlaby stojících nejlpe se spa-
třoval, když v těch kádích mezi vodau krev ta dešťová nacházela
se v kusech jako červené maso do bromady svalená. V druhau
pak neděli po Veliké noci opět podobný déšť přšel; potom brzy
okolo téhož města Jitčína na mnoha místech mnoho lidí zemřelo,
a po třech letech to město z gruntu vyhořelo.

¹⁾ Nepochybně „ve Vsestařích“.

²⁾ Jirečkova Rukovět I. str. 358.

1586

Pověť.

Při sv. Filipu a Jakubu u města Litomyšle takové bylo pověť, že mnoho šindelův ze střech daleko zaneslo, mlejny bořilo, dříví v lesích v troje objetí tlusté, též štěpy v zahradách i jinde z kořene vyvrátíc, lámalo i daleko některý odneslo; ve vsi Benátkách blíž toho města dvanácte chalup rozházelo.

Pověť a
krupobití.

V pondělí po sv. Markytě blíž města Strakonice strhlo se veliké pověť s krupobitím tak strašlivým, že osení, stromoví, zajíce, ptactvo potlauklo, lidi ranilo, skla v oknech roztlauklo; šlo pak to pověť od Strakonice k Hájské vsi, k Draželovu, k Katovicům, k městečku Radomyšli, k zámku Střele, k Volyni atd.

Králové-Hra-
dec vyhořel.

V středu dne 30. července před osmou hodinou na celém orloji vyšel oheň v Královém Hradci nad Labem, od něhož shořelo v městě 65 domův, 6 pivovarův, oboje masitý krávy; mnoho domův odlučeno bylo, a nenabytá obci i měšťanům škoda se stala.

Hromobití.

Také toho roku v téměř městě udeřil hrom do domu Jana Žateckého, jinak Raubala, do maštale a v ní žlab koňský rozrazil; odtud skrze podlahu udeřil do svědničky, v níž mladí páni hrabata bydleli, i také při nich mladý pan Haugvic, pobožný panáček, který od toho hromobití, když v knihách četl, zabit, a služebník jeho omráčen byl.

Pověť.

U Nymburka v pondělí po Nanebevzetí Panny Marie pověť veliký topoly s kořenem vyvrátilo a velký díl střechy z mostu ztrhlo, podobně na střeších mnoho škod nadělalo.

Sněm v Pra-
ze.

V pondělí po sv. Martinu dne 14. listopádu v přítomnosti Rudolfa císaře na hradě pražském sněm obecní držán byl, na němž svoleno: 1. z každého vědra vína českého, které by se buď v sudcích prodati aneb vyšeňkovati mělo, po 5 groších bílých, z vína pak cizího, totiž uherského, rakauského, moravského i z každého přespolečního (mimo sladkého pití), kdo by je koliv na prodej neb k šenku do Čech přivezl neb přivezti dal, aby každý, žádného nevynímajíce, z každého vědra 10 grošův bílých složil, pod pokutau propadení toho všeho vína. Co se pak vína v Čechách zrostlého ven z země vyvážení dotýče, z toho taky kdo je prodá, z jednoho vědra 5 grošův bílých dá. A mimo to každý ten, kdož by to víno z Čech na lodích neb na vozích ven vézti chtěl, má z něho (nad clo předešlé obyčejné) k pomoci této sbírky z každého sudu po jednom tolaru neb po 30 groších českých pod pokutau téhož vína propadením dáti; 2. z sladkého pak pití, jako z malvazí, rivoli, pineolu, widpocheru a jiných k tomu podobných vlaských, španělských a jiných sladkých vín, z každé laky (laka 42 pinty pražské držeti má) po jednom tolaru složil. kdo by je koliv na prodej

Laka nádo-
ba se držela.

neb k šenku koupil; však šenkyřům jak víno tak i to sladké pítí 1586
 od osob k tomu zřízených sazeno má býti, po čem oni je mají
 šenkovati, aby lidi nešidili; 3. z každého sudu piva přespólního,
 totiž z šestiměstského, freyberského, slánského a rakovnického,
 která se v Praze prodávají, každý šenkyř po 15 groších bílých
 dáti má; 4. osoby z stavu panského, rytířského, městského i du-
 chovního, také z panství J. M. Oské. i také z kraje Chebského
 neb Egrského, z hrabství Kladského i z panství Loketského, též
 dědinníci, svobodníci i dvoráci z každého strychu pšenice, žita,
 hrachu, prosa i pohanky, kdož by koliv to prodal, po dvou gr.
 českých a z každého strychu ječmene a ovsu po jednom groši
 českým, lidé pak poddaní z každého strychu pšenice, hrachu, prosa,
 pohanky i žita po jednom groši a z strychu ječmene a ovsu po
 půl groši českým aby dali; 5. z každého džberu aneb z každé
 kopy kaprův po 5 groších bílých a co by se koliv za štiky, buď
 na džbery neb na kopy prodaných utržilo, dvadcatá kopa neb dva-
 cátý groš bílý dáti se má; 6. z každého kamene vlny každý pro-
 dávající, žádného v tom nevynímající, po 4 groších bílých dáti
 se má; 7. co se koliv sejra, másla neb jiného mléčného prodá,
 z toho dvadcatou kopu, groš i peníz také každý povinnen bude
 dáti; 8. ze všech zlatohlavův, stříbrohlavův, z zlata i z stříbra
 taženého aneb uncového, z tkanic zlatých i stříbrných, také z šef-
 tův, růžiček, knoflíčkův i jiných všech s drahým kamením klenotův
 a zvláště těch neužitečných sklenných šmelcův, zač by koliv kdo
 toho v svém handly měl, desátou kopu grošův českých dáti musí;
 9. kdo by pak peníze na aurocích měl, z každého tisíce kop gr.
 českých 6 kop grošův českých dáti má; vdovy pak a sirotci i lidé
 chudí, kteří by toliko jeden tisíc pod aurokem měli, ti nic povinni
 dáti nebudau; podobně kteří by od ohně neb od krupobití škodu
 vzali, od té zbrky a daně osvobození býti mají, atd. ¹⁾.

Od Martina hraběte a svobodného pána z Turnu a na Lipnici, Německo-
brodští kan-
pili lauky.
 (jakž on se tak podpisovával) svého dědičného pána, konšelé města
 Brodu Německého koupili k obci lauky při tom městě ležící za
 dva tisíce kop míšenských, a ty lauky před tím jmenovaly se
 Panské lauky.

Byl on Martin hrabě z Turnu syn Františka, od Šlikovny
 hraběnky z Pasaunu zplozen. pán vysokého vzrostu a síly obzvláštní;
 měl on svá sídla na hradě Lipnici, v Německém Brodě a na
 Uršpici (sic). Otec tohoto Martina, pan František hrabě z Turnu,

Hrabata a
Turnu na
Lipnici a
Německým
Brodě.

¹⁾ Veleoslavínův kalendář str. 620.

- 1586 za svých mladých let v rytířských věcech se obírajíc, dáleji skrze mnoho služby své jak v potřebách vojanských tak také v radách pánův svých, císařův římských, velké jméno po sobě hrabatům
- 1527 z Turnu zanechal. Léta 1527. byl on při dobývání Komárna, Ostřehoma, Budína, tolikéž i při poražení Jana, sedmihradského vojvody, u Tokaje. V Bělehradě, když on při turnajích mužně se choval, od císaře Ferdinanda na rytířstvo byl pasován. Potom léta
- 1529 1529., když Turci s velikau mocí Vídeň oblehli, z města on nena-
dále vyjížděje, velkau škodu jim činil, jich nemalý díl pobil
a mnohý zjímaje, do města s sebau vodil. Za ty a za jiné mnohé
služby, které na vojnách i v čas pokoje císařům a králům svým
prokazoval, od císaře Maximiliána II. a krále českého mimo jiných
milostí také léta 1561. pro velkau svou maudrost, kterau obdařen
byl, zámek Lipnice řečeným, mšli od Německýho Brodu, tak
i městem tím Německým Brodem dědičně obdarován byl, aby, byv
on k raddě potřebován, bližší přjezd k těmž císaři do Prahy
míti mohl, zjednaje mu to on Maximilián císař, uherský a český
král, při stavích království českého i margkrabství moravského,
že jsau ho i s dědici jeho do země, oni přijali. — K těm pak
statkům on František léta 1574. Vlasatice a Pršice zámky, s mno-
hými přínaležejícími vesnicemi, přikaupil. — Měl on dvě manželky.
- 1533 První pojal sobě léta 1533. paní Lidmilu Berkovnu z Dubé a z Li-
1558 pého a s ní zplodil synův 13 a 6 dcer, která léta 1558. dne
22. října umřela a v Praze v kostele sv. Víta byla pohřbena. Po
1560 ní léta 1560. pojal sobě druhau manželku, Šlikovnu z Holejče,
hrabinku z Pasaunu a z Lokte, a s ní zplodil 5 synův, totiž: Mar-
tina, Jeronyma Václava, Jana Jakuba, Jindřicha Matiaše; pátý
časné umřel; zplodil také čtyry dcery. Ta hrabinka Lidmila léta
1581 umřela; také on František po ní v pěti letech, to jest léta
1581 1586. dne 25. února, maje věku svého 77 let, měsícův 11 a 6 dní,
umřel a podle tyto manželky své v Vasalicii (sic) pohřben byl.

Lipnici a
Německý
Brod Turno-
vé dostali.
1561

Skribonius
neb Jindřich
Písek umřel.

Jindřich Písek, jinak Skribonius z Horšova, v Plzni rozený, obojích práv doktor, Viléma z Rožmberka, (ten Vilém potom byl nejvyšším purgkrabím pražským) také Karla, arciknížete rakau-
skýho (ten Karel byl Ferdinanda II., císaře a krále českého, otec)
praeceptor neb učitel, Anny, Ferdinanda I. manželky přes 12 let
zpovědník, hlavního kostela pražského sv. Víta probošt a arci-
biskupství pražského, spíše nežli Antonín, křížovník s červenau
hvězdau, na to arcibiskupství pražské dosedl, administrátor neb
řiditel, dne 13. ledna měsíce v Praze usnul v Pánu.

1343

Karel IV., císař římský a král český, léta 1343. v neděli

před Adventem, staraje se on i otec jeho Jan, král český, o vystavění nového kostela na hradě pražském, vyšli jsau oni oba, otec Jan i Karel syn, také všickni jak duchovní, tak také světští páni, po vykonané v starým kostele pobožnosti, s procesí slavnau z téhož kostela až na příkopy, kteréž dal před tím Karel, Jana syn, hluboko velmi kopati pro založení nového nákladního kostela sv. Víta; i vešli jsau do těch příkopův 4 osoby: Arnošt, první arcibiskup pražský, Jan král a jeho dva synové, Karel a Jan, a ti s velkým náboženstvím položili první kámen neb základ toho budaucího kostela nového¹⁾. A tak starý kostel sv. Víta, roku 1144. skrze Vladislava, krále českého druhého, ozdobně s 2 věžmi velkými vystavený, byl zbořen. — Ten kostel nový, neb toliko jeho menší díl neb kůr, aneb svatyně, když se již stavěti měl, stavení jeho svěřeno bylo Beneš Krabice nazvanému, jenž byl pán urozený, císaře Karla IV. dvořenín, téhož kostela kanovník, tehdejší kronikář slavný, který opustiv svou důstojnost, vstoupil do řehole sv. Františka Menších bratří²⁾. — Ten kostel, neb toliko jeho první díl aneb kůr, léta 1385. dne 1. října měsíce Jan druhý, biskup třetí pražský, pod jménem Panny Marie i sv. Víta s 12 okolními kaplemi posvětil.

1586
Gruntý pro
nový sv. Ví-
ta kostel na
hradě praž-
ském zalo-
žení.

1144

Beneš z
Waitmile
kdo byl.

1385

Mínil Karel IV. k tomu dílu větší díl ostatní přidati a ten celý kostel na způsob kostela arcibiskupského, na Rejně Kolné stojícího vystavěti. Protož dobrý aumysl jeho, poněvadž on spíšeji v Pánu léta 1378. dne 29. listopádu usnul, chtěje v skutek uvéstí Václav, syn jeho, 1392. roku o slavnosti Letničních dne 3. června do hlubin vyměřených a vykopaných i vyházených pro ten druhý díl téhož kostela s jinými mnohými zstaupil a kámen gruntovní neb základ pro ten díl položil, což potvrzuje nápis v mramoru vytesaný a v nynějším kostele sv. Víta do zdi vsazený, který se spatřuje; čti o tom víceji v těchto knihách na stránce neb na listu . . . (sic)³⁾.

Druhý díl
kostela zalo-
žil Václav
Lenivý.

1378

1392

Že on Václav pro tehdejší bauřlivé v Čechách Žižkovský, také busický časy i také že z důstojnosti císařské i královské zvržen, také dvakráte do vězení byl uvržen, pročez od dalšího stavení téhož kostela upustil a jej jinýmu k dostavení zanechal, ježž Zbyněk z Hazmburka, pán rodu slavného a bohatého, (byl on

¹⁾ Tomkovy Děje města Prahy II. str. 11. a téhož „Základy starého místopisu pražského“ IV. str. 245.

²⁾ Viz str. 236. pozn. 3.

³⁾ V rukopise věta zůstala nedokončena.

1586 roku 1403. za arcibiskupa pražského vyvolen; byl on před tím
 1408 kollegiálního kostela sv. Petra v Mělníce proboštem i hlavního
 1411 kostela pražského kanovníkem) léta 1411 šťastně dostavěl a do
 jeho prostředku hrob sv. Václava na to místo, na kterém se do
 dnešního dne spatřuje, pod širým nebem přenéstí dal; potom on
 arcibiskup v městě l'rešpurku od svého kuchaře z auplatku 15 du-
 1419 kátův téhož ještě 1411. roku byl otráven. Král Václav Lenivý
 roku 1419. dne 16. srpna v svém novém hradě blíž Kunratic
 umřel. Viz a čti Poselkyni na stránce 647.

Václav Le-
 nivý a císař-
 ství zhozen.

Tého císaře, krále českého, Václava Lenivého, roku 1400.
 1400 dne 20. srpna měsíce v městě Frankfurtu kurfirštové shromáždění
 z císařství zhodili a jiného na tu důstojnost, Ruperta, palatina od
 Rejna, bavorské kníže, vyvolili. Ta novina když k jeho uším byla
 přinesena, myslí dobrau a veselau odpověděl onomu poslu: „Rád
 jsem té práce zbaven; neboť zdá mi se užitečněji v Čechách kra-
 lovati, nežli v Němcích a v říši německé císařovati.“ Po nedlauným
 čase on říkával častěji: Že již císařem nejsem, od čtení velkého
 množství nepotřebných psaní a neužitečných listův osvobozen jsem.

Ráději on
 obhlédl v Če-
 chách krá-
 lem, nesli v
 Němcích cí-
 sařem býti.

Tehdáž Normberčané nad ním lítost majíce, nechťeli nově
 volenému císaři slibovati věrnost, chtěíce při tom Václavovi zůstatí;
 k němuž také své poselství do Prahy na Vyšehrad vyslali, žádajíce
 ho za dobrau raddu, jak se dáleji v té věci chovati mají, zdalíž
 novému císaři věrnost slibovati a jej za císaře uznati mají, aneb
 nemají? Jimž on Václav Lenivý krátce odpověděl: Uznávejte vy
 za vašeho císaře koho chcete, mně toliko za to vám dané dovolení
 40 vozův dobrým bacharachským vínem naložených pošlete.

Odpověď
 Normberča-
 nům dal.

Betlémské
 kaple začá-
 tek v Praze.

Za panování téhož Václava Lenivého roku 1405. dvoření
 1405 jeho Jan Milhaim, měšťtín Starého Města pražského, byv obo-
 hacen z hor Jřlovských, vyžádal od téhož krále svého, také od
 arcibiskupa pražského i od obce Starého Města pražského, aby
 mu dovoleno bylo z domu svého kaplu vystavěti pod jménem sv.
 Mučedníkův, jinak Nevinátek neb Mladátek, daje jí jméno Bethlem,
 proto že ta nevinátka v Bethlémě zmordována byly; při té kapli
 ustanovil on kaplana, daje mu k vyživení jeho 30 kop grošův
 českých ročního platu, a ten kaplan a kazatel byl jest mistr Jan
 Hus z Husince. Ten Jan Milhaim, jehož někteří rytířem jmenují,
 dal jus patronatus té bethlémské kaple starším mistrům kolleje
 Karlové ¹⁾.

Jan Hus při
 ní byl kapla-
 nem a kazní-
 tolem.

Nějaký kupec a měšťtín Starého Města pražského přijímám

¹⁾ Tomkovy Základy str. 81.

KHŽ, 1412. roku přední díl domu svýho, při té kapli stojícího, kazatelovi, bethlémskému kaplanovi, i žákům té kapli odkázal; a ten díl domu toho potom jmenován byl kollej Nazaretánská neb dům Nazaretánský, který se ještě při tom kostele Bethléme nachází, také i ten příbytek, v kterém Jan Hus bydlel, a v něm na dřevěných stěnách všelici nápisové čísti se mohau, který psáti dal on Jan Hus a také jsem já je 1703. roku četl.

1586

1412

Kollej neb dům Nazaretánský u Bethléma v Praze.

1703

Starší letopisové tak svědčejí, že tu kaplu bethlémskau staropražský měšťenin léta 1392. z gruntu stavěti dal a 1400. na svůj náklad ji dostavěl; do níž potom Jan Milhaim kaplana a kazatele Jana Husu uvedl a jeho dostatečným vyživením zaopatřil. V té kapli on Jan Hus Wyklefa bludné učení a kacířstvo na kazatedlnici poslauchačům rozsývati počal, a Jakobellus, z města Střibra rozený, po něm z kalichu lidem podávati začal.

1392

V tom bethlémským pražským kostele ta kazatedlnice, v níž on Jan Hus kázával, stávala při počátku minulého věku, kterau mnozí lidé blaupí a ještě žalaudku husitského s největší účtivostí líbali, dokad ona rozbořena a odnesena nebyla.

V létu 1456. Kateřina Rohlsková, také Václav Carda z Petrovic, pán Auště, tu Nazaretanskau kollej nadali. Rektor té kaple bethlémské půl druhé kopy grošův pražských ročního auroku dáti musel každoročně faráři kostela farního sv. apoštolův Filipa a Jakuba v Staré Praze stojícího, z práva a z místa neb z gruntu, na němž ta kapla bethlémská vystavena byla. Ita volumen Erectionum compendiatu lib. XII. lit. F. 15. pag. 250.

1456

Kapla bethlémská v Praze vystavena byla na gruntu neb v osadě farního kostela sv. Filipa a Jakuba.

Léta 1587. V sobotu po Devítníku, dne 31. ledna měsíce, herolti císařští v své ozdobě s trubači a s bubny jezdili po Městech pražských, ohlašující poručení císařské o povalecích a cizozemcích těch, kteří služby při dvoře nemají, aby se ve dvou nedělích z Prahy vyhostili. A také, aby žádný zbrojně ani ve dne ani v noci, bez světla, ani o masopustě v mumraji, jinak v maškarádě, bez opovědi u purgmistra atd. nechodil.

1587

Cizozemci a povaleci vyhostění.

V čtvrtek po Nalezení sv. Kříže v Praze strhlo se krupobití a v Košfích, v Šárkách a jinde vinohrady v nic uvedlo; také škoda u Litoměřic na vinicích se stala

Mumraj s opověden.

Krupobití.

V druhau neděli po svatě Trojici napadl sníh místem na půl lokte tlustě, až obilí k zemi sklonil, do toho sněhu přišel déšť a povodeň velká následovala, která velké škody učinila. Na Horau Kutnau strhly se dva císařští rybníci, z kterých taková povodeň byla, že mlejny a hutě císařské na díle zbořila, krokve,

Snih a povodeň.

1587 latě, trámy odnesla; při městě sladovny s obilím i s domy vzala, zdi městské dosti tlusté zpřevracela, špitála velký díl pobořila. Řeka Daubrava, když se do ní rybníci potrhaly, tak se rozvodnila i jiní potokové, že v Žlebích voda okny skrze kostel šla. — Také v Praze velké škody ta povodeň učinila, místem dobytek i lidi stopila a mnoho obilí v království českém při břehách na polích zkazila.

Mokro velké. Tak tohoto roku částí dešťové a přivalové byli v Čechách, že více trávy nežli obilí rostlo a co lidé při dozrání nažali, to do stodol skliditi nemohli, a jich obilí na poli z mandelův rostlo. Žita, ovsy i pšenice přes sv. Havel na polích ležeti zůstaly; při horách pak mnoho obilí pro nedozrání a veliké nečasy na polích státi zůstalo. Vínó také, které pozůstalo, když k vyžrání přijíti mělo, ve čtvrtek před sv. Divišem od tuhých mrazův nejen v Čechách, ale také v Moravě, v Rakausích i jinde k zkáze přišlo,

**Obilí nedo-
srálo ani
vínó.** Okolo Bavorova v kraji Prachenským, okolo města Knína, u vsi Chotětova až k Mělníku, u Náchoda i na jiných místech v Čechách časté bylo krupobití a mnoho škod nadělalo.

Krupobití. V pondělí na den sv. Bartoloměje ve vsi Lhotce blíž Přelauče sedlák vezl obilí do stodoly a zavadil o vrata a řekl hněvivě: „Bodež to hrom z jasna zapálil!“ Hned hrom udeřil, sedláka opálil, stodolu zapálil, která s tím vozem, s obilím, s klisnau i s hřibětem shořela; také jiných deset sedlských dvorův ten oheň spálil.

Mrazové. Od sv. Mikuláše až do sv. Matěje tak velicí mrazové byli, že se do padesáti osob zmrzlých napočítalo, od Jihlavi až do Prahy po cestách nalezených. Ti mrazové, ačkoliv po sv. Matěji ne tak velcí, až do sv. Jiří trvali, však vinice, štěpoví, všechno jako by popálil, zvlášť vlaské ořechy a jiní aurodní stromové v horách i v krajích pomrzli všickni. Rybníci také přemrzli mnozí a ryby zhynuly. Na řece Sázavě led byl do půl třetího lokte a místem i tlustší, který když se na řekách hnul, velké škody v Čechách zdělal.

**Stromové
pomrzli i vi-
nice.** **Hromobití.** Dne 20. února v pondělí v městě Táboře udeřil hrom na věž kostelní a srazil z vížky zvonec i také ho na několik kusů rozrazil; učinil také jiskrnatý oheň, až z něho lidem hrůza byla.

Hromobití. V městě Mladém Kolíně ten den před sv. Vítem udeřil hrom na věž a zapálil pavlač, na který trubači traubívali obyčejně.

**Kostel ra-
kovnický.** Kostel sv. Trojice v městě Rakovně dokonán byl, a v něm první kázání učinil kněz Mikuláš Krispus, pražský rodič, tehdejší rakovnický děkan.

V Starém Městě pražském blíž mostu, v kolleji tovaryšstva

Ježišového, do jedné nové zdi téhož nového stavení, v kterém se 1587
 držívali komedie, kázání atd., a sluje to stavení auditorium, jest Dům Václava krále
 vsazen jeden dosti prostranný mramorový kámen, a na něm vý- v Valbýně
 tesán jest erb rodu Lobkovského s následujícím latinským nápisem: tehdejší Ma-
 Illustris dominus, dominus Christophorus senior Popelius baro de sis pra-
 Lobkowicz in Bilina, Kost, Běskowicz hanc domum a Wenceslao I. ském tova-
 Boemiae rege anno MCCL. in monasterio sancti Clementis con- ryátrvu Ježi-
 structam temporumque injuria alienatam anno domini MDLXXXVII. šového děa.
 aere proprio redemptam societati Jesu ejusque collegio liberaliter 1250
 perpetuo possidendam restituit atque donavit. — To jest: Uro-
 zený pán, pan Křištof starší Popel baro (stavu panského pán)
 z Lobkovic na Bílině, Kosti, Beškovicích, tento dům od Václava
 téhož jména I., českého krále, léta Páně tisícého dvaustýho pade-
 sátyho v klášteře sv. Klimenta vystavený a v bauřlivých časech
 nepokojných od toho kláštera odcizený léta Páně tisícého pěti-
 stého osmdesátého sedmého za vlastní peníze koupil, tovaryšstvu
 Ježišovému i téhož koleji svatoklementske z své štědroty k uží-
 vání navrátil a daroval na věčné časy. — Kdo něco víceji o tom
 domu věděti chce, ať nahlídne do prvního dílu mé české kroniky,
 Poselkyně starých příběhův českých nazvané, a najde
 v kapitole 43. na stránce 404., též v kapitole 408. na stránce
 497. co věděti chce, hledaje a čtauc při tom slovíčku: dcky neb
 dsky zemské a dům saudný.

Ten dům tehdež velký když český král Václav toho jména v něm by-
 První (toho krále mnozí kronikáři jmenují Václavem III.) proti valy dsky
 kapli Panny Marie nad Lauží (někteří jmenují ten nynější farní
 kostel Panny Marie na Lůži, však všechny staré památky latinské
 jmenují ten kostel ad Lacum, nad Lauží) nákladně vystavěti dal,
 do něho léta 1250. všechny knihy zemské, jinak dsky zápisné,
 saudné i památné složití dal, také ustanovil, aby v tom domě
 saudové zemští držáni bývali, ku kterémužto saudu také on sám
 král osobně přicházel. Ty dsky zemské potom císař a král če-
 ský Karel Čtvrtý na Nižší hrad, (mnozí pravějí, že ten Nižší hrad
 jest nynější hrad pražský neb hrad sv. Václava, proto Nižší
 hrad nazván, že hrad vyšší tehdež stával před Prahou a jmenoval
 se i také dosavad sluje Vyšehrad neb Vyšší hrad; jiní se domní-
 vají a pravějí, že skrze ten Nižší hrad vrozumívá se Dvůr Krá-
 lův, kde také knížata česká i králové mívali svá obydlí, totiž tu,
 kde nyní jest arcibiskupské seminarium a vyšších škol učení
 v Starém Městě pražském proti klášteru Františkánův Hybernářův,
 a to místo také dosavad se od starodávna Králův dvůr jmenuje)

Do Králové-
ho dvora.

1587 on Karel IV. dsky zemské z toho Václava krále domu, proti kostelu Panny Marie nad Lauží nazvanýmu, přenesl, kde oné až do léta 1512. složené byly, odkudž je Vladislav II., král český, na hrad pražský neb svato-Václavský jakožto do místa bezpečnějšího přenéstí rozkázal, kam také oné tehdaž přenesené byly a také tam dosavad složené se nacházejí.

1512

Kostel Panny Marie na Lauží neb na Lázi farním učiněn

Málo vejš zde jmenovaná kapla Panny Marie ad Lacum, na Lauži, aneb raději ad Cunas, to jest na Lúži, neb Narození Panny Marie (jakož také vejroční památka od starodávna v tom kostele farním konává se slavně na den Narození Panny Marie) po dostatečném rozšíření a zvelebení byla jest farním kostelem učiněna; podobně za farní kostel byl vyzdvižen blíž stojící sv. Linharda neb Leonarda kostel.

Ysv. Linharda kovieli učiněn farním.

Snih krvavý.

1416 Za panování krále českého Václava Lenivého dne 23. února měsíce 1416. v Praze i okolo Prahy na svítání krvavý snih na prst s vejší spadl a on ačkoliv ještě téhož dne zase zešel a rozhrčil se, však předce po kameních a na tvrdých místách mokrá krvavá znamení dosti dlouho vidína byly.

Kříž proměněn v meč.

Téhož 1416. roku dne 16. i 17. září měsíce k polední straně na obloze nebeské vidín byl červený kříž, had i meč, a ten kříž při západu slunce také se v meč proměnil.

Ciriáci, kteří zvolili svo- bodu hlásali.

1415

Podobně téhož 1416. roku (někteří píší a s nimi také já se srovnávám a za pravdu uznávám, že to 1415. roku se stalo) neb raději 1415. roku trojím list v městě Konstanci byl podepsán, totiž: První list podepsal papež Jan XXIII., a ten list poslal arcibiskupům pražskému a magdeburskému, též biskupům litomyšlskému a krakovskému, na poníženau žádost Vavřince Blasiusa, kanovníka a řeholníka kláštera sv. Kříže Většího v Starý Praze, řádu bratří od Pokání blahoslavených mučedníkův, který na sněmu konstanským žalobu složil proti svým duchovním bratrům, že z nich někteří (a ty také v té žalobě jmenováni byli) pohoršlivý život vedau, proti svým regulím sem i tam se taulají, veřejně i pokautně žebrají, světský obchody provozují, s nimi se zaneprázdnují, duchovní věci své a povinnosti zanedbávají atd.; a protož on Jan papež v tom svým listu, který psán byl v městě Konstanci 1415. roku dne 14. Calend. Martii, aneb dne 16. měsíce února, žádal ty dva arcibiskupy, také i dva jmenovaný biskupy, také žádal i jim poraučel všem čtyrem, aby oni ty nepřikladný duchovní bratry Křížovníky Ciriaky, v Praze u Velkého sv. Kříže bydlící, od škodné cesty na cestu chvalitebného živobytí zase uvéstí se snažili péčí otcovskou.

Druhé psaní v té příčině podepsal sněm duchovní v Kon- 1587
 štanci držaný, totiž také již jmenovaného roku 1415. dne 23. máje
 on byl podepsán, a také těm biskupům i arcibiskupům poslal,
 s tím napomenutím a s tou žádostí, aby ti nepřikladní duchovní
 bratři svému povolání a duchovní povinnosti i slibu Pánu Bohu
 jednau učiněnému zadosti činili.

Třetí list neb psaní také k těm arcibiskupům i biskupům
 dne 18. máje roku 1415. podepsaný poslal s podobnou žádostí
 a napomenutím císař Zikmund. Ita tomus seu volumen X. Erectio-
 num compendiat. F. 7. pag. 204.

Již jmenovaného 1415. roku stavu rytířského urozený a sta-
 tečný rytíř Vilím Rejman z Erlebachu, maje své sídlo neb obydlí
 na Walteřově, za duši svau, také za duši manželky své, Ofka ře-
 čené, Klučenickému kostelu farnímu dal 5 kop grošův českých
 neb pražských, pro vychování a vyživení při tom kostele jednoho
 kaplana neb vikáře aneb třídníka a to na věčné časy, léta 1415.
 dne 28. ledna; ten pak Klučenický kostel tehdáž náležel, také do-
 savad náleží křížovníkům s červenau hvězdau pražským. Tomus X.
 erectionum compendiat D. 6. pag. 200.

Ten Klučenický kostel od starodávna býval farní a svého
 faráře míval.

Také Slivenecký býval farní, jemuž léta 1389. dne 9. února
 jedna vdova, někdy Maršanová manželka, jmenem Anka, několik
 svých polí neb rolí jakožto k záduší darovala. — Ita tomus XII.
 Erectionum compendiat B. 20. pagina 233.

Málo vejš zde jmenovaný kostel Panny Marie na Lauži v Sta-
 rém Městě pražském byl obnoven s tímto nápisem: Tento chrám
 Páně zveleben a obnoven jest, na Lůži jmenovaný, léta 1722., za
 faráře velebného kněze Jana Václava Hynka Nairaitera, za pri-
 matora urozeného a statečného vладыky p. p. Bohuslava Voříkov-
 ského z Kondratic, J. M. Cské. raddy, za inšpektorův urozených
 a statečných vладыk p. Bernarda Bully z Bullenau, p. Kašpara
 Wusina, za auředníka urozeného pana Martina Raimona.

Nad velkými téhož kostela dveřmi vnitř jeho tento jest ná-
 pis: Tato vrata založena a vystavena jsau léta 1712., za faráře
 velebného kněze Jana Václava Nairaitera, za primatora urozeného
 a statečného vладыky p. Bohuslava Jana Voříkovského z Kundratic,
 J. M. Cské. raddy, za inšpektorův uroz. a statečných vладыk p.
 Jana Augustina Klausala a p. Kašpara Wusina, za auředníkův
 Petra Devarina a Tomáše Michalovice.

Kaplan v
 Klučenickém
 ustanoven.

Slivenecký
 nadan byl.
 1389

Na Lauži
 kostel obno-
 ven.
 1722

1587 Zevnitř k ulici tento na těch dveřích jest nápis:

VirgIneM aD saCras CVnas

CorDiaLIter saLVtemVs.

Nad dveřmi blíž fary:

SalVe saLVs nostra Virgo MarIa aD CVnas!

Nad dveřmi k polednímu tento jest:

AVe Virgo MarIa aD tVas sanCtas CVnas!

1588 *Léta 1588.* V středu po Obrácení sv. Pavla na víru, dne

sněm v Pra- 27. ledna měsíce, na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa císaře
ze.

sněm držán byl, na němž svoleno bylo o opatření země české a jiných k koruně té přináležejících zemí, zvláště slezské, kdež před tím Tataři a Kozáci vpád učinili a mnoho škod pálením a mordy učinili; patnácte set jízdných a tolikéž pěších stavovců svolili sebrati a chovati. Svolena také byla berně domovní po 20 groších, jako i posudné po 6 groších českých z věrtele piva do dvou let pořád zběhlých; Pražané pak a jiná města česká místo té domovní berně na hotové summě za jeden každý rok 12 tisíc a 500 kop grošův českých až do vyjití těch dvou let

1580 svolili dáti. Páni, rytířstvo, dvořáci to dáti svolili, co léta 1580.

1581 dávali; mimo města horní léta 1581. v sněmu obsažená, též města i dědiny pohořalá aneb krupobitím nešťastně navštívená od té berně byla osvobozená. Nejvyšší berníci voleni byli, z stavu pan- ského: Adam starší z Šternberka a na Sedlci, hejtman Nového města pražského; z stavu rytířského: Vilím starší z Malovic a na Kolodějích; z stavu městského: Brikcí Zvonař z Cimberku, mě- šténín Nového Města pražského. A těm berníkům za práci z berně se dalo: pánu 325, rytíři 250 a měšťáninu 125 kop grošův česk.

Tělo sv. Pro- kopa přene- teno do Pra- hy.

V neděli šestau po Veliké noci, dne 28. máje měsíce, Martin, arcibiskup pražský, z rozbořeného kláštera Sazavského, který 1421 léta 1420. (sic) od husické a žižkovské rotý bludné zbořen byl ¹⁾, tělo sv. Prokopa na hrad pražský přenést dal. Prelát hlavního kostela pražského to svaté tělo nesli, císař Rudolf za nimi šel, jehož velké množství panstva i veliký zástup obecného lidu následoval, a přinesauce to svaté tělo do Královské kaple, jinak do kostela Všechn Svatých na témž hradě, do přihotoveného hrobu vloženo bylo, v němž dosavad slavně odpočívá ²⁾. Ten pak hrob spolu s jinými hroby patronův českých Leopold, arcikníže rakau-

¹⁾ Stalo se tak r. 1421. Tomkovy Děje města Prahy IV. str. 147.

²⁾ Borového „Martin Medek“ str. 157.

ské, císaře Ferdinanda III. bratr, červeným aksamitem, tak jak 1538 se po dnes spatřuje, dal přiodít a ozdobiti.

Sv. Prokop narozen byl v vesnici Chotaun řečené, v českém království v kraji Kauřimském, pět mil od Prahy; stojí v té vesnici kostelíček 14 kročejův dlouhý a 10 kročův široký, v němž se spatřuje v okrauhlosti jeho život vymalovaný. Nedaleko téhož kostelíčka jest studnice z čtverhraně tesaného kamene zděná, na který sedí obraz z kamene vytesaný, s rukami spojenými, však bez hlavy, která je odražena a neví se, je-li ta kamená podobizna mužská aneb ženská; studnice ta čtverhraně zděná jmenuje se Prokopka.

Vlast sv.
Prokopa, ko-
stelíček i
studnice.

Při té vesnici na jednom přívrší spatřuje se jeden kopeček neb vršek, z samé země jako na svále udělán a nanosen, jehož hořejší okrauhlost 24 a dolejší 82 kročeje obsahuje; o tom vršku jest následující starodávní pověst, že když sv. Prokop v svý sázavský jeskyni zlého ducha do rádlu zapráhl, s ním od té jeskyně skrze lesy, skrze roviny, pahrbky, také doliny přímo přes silnici neb vozovau cestu, kterou se chodí i jede z Prahy do Kolína, až k Chotaunu vesnici voral a na tom přívrší chotaunském toho zlého ducha přinutil bláto neb zem mastnau s toho rádlu oškrabati, z které země ten vršek tehdáž byl udělán, a který se z silnice pražské podnes spatřuje, jemuž okolní obyvatelé říkají Homole. Posledně sv. Prokop toho nečistého ducha do dalekých a velkých pustotin zahnal, sám pak se zase k své jeskyni navrátil ¹⁾.

Vršek Ho-
mole.

Óábel vorati
musel i radlo
čistiti.

V pondělí na den sv. Medarda, dne 8. června, velká voda na řece Vltavě i na jiných řekách po vší zemi české byla, která z dlouho trvajících dešťův povstala, velké škody lidem na dříví, na polích, na lukách, na zahradách učinila. U Kutné Hory při Páchu potoku, který se také skrz náhlé stržení dvauch rybníkův velice rozvodnil, několik domův zbořila a několik lidí ztopila.

Povodeň.

V středu dne 3. srpna okolo hodiny jedenmectmé přijeli do Prahy arciknížata rakauská: Ferdinand z Tyrolu, Karel z Štajermarku, Arnošt z Vídně a Matiš z Lince; měli před sebou i za sebou do půl druhého sta vojův, proti nimž také císař Rudolf v 60 vozích až k sv. Pankraci za Vyšehradskou bránu vyjel.

Arciknížata
do Prahy
přijeli.

V auterý na středu mezi druhau a třetí hodinau na noc strhlo se hrozné a strašlivé povětrí, hromobití a blýskání okolo města Střebra, a v tom městě od hromobití raddní dům od krovu až do sklepu i s tím vším, což v něm bylo, k veliký škodě té obce dne 21. června shořel.

Raddní dům
v Střebe
shořel.

¹⁾ Viz k tomu Dačického Paměti I. str. 176. a 349.

1589

Poselství
polské v Pra-
ze.

Léta 1589. V sobotu dne sv. Jana Křtitele přijeli do Prahy kardinal Radiwil a s ním vojvoda krakovský, poslové od koruny polské, k obnovení starých kompaktátův a smlauv mezi královstvím českým a polským; stáli v domě pánův Trčkův a v druhém vedle něho, jenž Vackovský slaul od starodávna, v rynku Starého Města pražského ¹⁾).

Alabastrový
hrob králov-
ský v Praze.

Rudolf císař dokonat slavný hrob alabastrový, který v své celosti na hradě pražském v hlavním kostele sv. Víta železnými mřížemi zavřený dosavad se nachází. Toho pak času on Rudolf císař v tom kostele sem tam pohřbená těla králův českých z země a z jich hrobův vyzdvihnauti a do toho nového hrobu neb podzemního sklepu počestně dal je vložiti. I nacházelo se jedenácte těl královských, z nichž některá, ač dlouho v zemi ležela, však neporušená byla nalezena, jako tělo císaře Karla IV., krále českého, i Ladislava, též českého krále, jehož dlouhé a krásné zlaté barvy vlasy velmi čerstvé také se při tom jeho neporušeném tělu spatřovaly; také do toho hrobu vloženo bylo tělo Jiřího Poděbradského, krále českého. Kterí pak králové své obzvláštní hroby kamenný a vyzdvížený měli, jich těla v nich ležeti zůstaly tak, jak se ještě podnes v postranních kaplích téhož kostela jich hrobové kamenní, ačkoliv od roty kacířské něco porušení, nacházejí.

Město Jitčín
vyhořelo.

Ve čtvrtek na den sv. Vavřince v hodinu dvamécítmau město Jitčín všeckno z gruntu vyhořelo, a věděti se nemohlo, zdaliž kladeným ohněm, aneb nešetrností; v jedné hodině celé to město v ohni bylo, a v dvouch hodinách všeckno i s předměstím, mimo třidceti třích domkův předměstských mezi koželuhami se nacházejících, tehdáž shořelo. Toho času shořel také dům raddní i kostel s věží, na níž se čtyři zvonové slili, zsulo se klenutí, kruchta i sloupové kamenní v kostele. V celém městě toliko tři svědnice obstály celé, totiž v domě raddním, na faře a v škole. Také 17 osob zhynulo, z nichž někteří v tom ohni shořeli a ostatní dýmem se zadusili.

Syn matku
zamorčoval.

Ve čtvrtek dne 24. srpna Matauš Zedník v Novém Městě pražském, blíž Koňské brány na právě střeleckém při městských zdech, zabil matku svou staříckau v osumdesáti letech, vylaudiv ji na své pole, rejčem ji hlavu stal a při jedné chmelnici zakopal; který potom v pátek na den sv. Jiljí z Hradčan skrze Města pražská vezen, dřem, kleštěmi trhá, čtvrcen a posledně na háky

¹⁾ Březanův Život Viléma z Rožmberka str. 288.

u šibenice byl pověšen. Jiní píší, že z něho byly řemení tažení, 1589
kleštěmi trhán, do kola vpleten a posledně čtvrcen byl.

V neděli dne 29. října okolo hodiny 17. umřel v domě svým Petr Kod-
icillus umřel
pod malými domky Petr Kodicillus z Tulechova, rozený v Sedlčanech, učitel řeckýho i latinskýho jazyka v učením pražském; byl také výborný hvězdář a rektor učením pražského; pohřben byl v středu na den Všech Svatých v kostele sv. Štěpána Velkého na Novém Městě pražském ¹⁾.

Dvě míle od Prahy k západu slunce stojí malý les, k němuž se přes Bílou horu, na které léta 1620. dne 8. listopádu vojsko českých, moravských, slezských, uherských a jiných kacířův padlo a od vojska císařského, španihelského, bavorského poraženo bylo, od obory královské, Hvězda nazvané, jde i jede, a jmenuje se on ten les nyní Hájek, v němž se nachází Panny Marie kostelíček neb Lauretánská kaplička. Předešlých časův na tom místě žádný les ani hájek nestával, toliko jeden velký a starý dub, také nedaleko od něho jeden třešnový strom, pod nimiž v čas parný, také v čas velkého deště, jak lidé pocestní, tak také voráčové, ženci i jiní dělníci své přichránění a pohodlí mívali i odpočinutí, neboť daleko z šíří i z dýlí žádného lesa ani hájíčka tehdy se nenacházelo v té celý a dosti daleký rovině; v který ačkoliv žádný čisté vody potůček, ani žádná studánka, ani hustá porostlinka, v které by se ptactvo hnízditi mohlo, se nenacházela, na těch předce dvou velkých stromích, totiž na dubu a na třešni, mnoho slavičekův se času letního zdržovalo, kteří velmi líbě zpívající, mimojdaucí lid pocestný obveselovali. — Ti gruntové neb to celé položení tehdyž přináležovalo urozenému a statečnému rytíři, panu Gothardovi Floriánovi Žďárskému z Žďára, jenž byl císaře Rudolfa II., krále českého, radda, kraje Slánskýho hejtman a pán na Červeném Aujezdci, Jenči a Hostivici, který léta 1589., maje na tom tak k spatření milém a obšírně rovném položení, které k jeho panství, k Červenému Aujezdu přináleželo, své velké zalíbení, rozkázal díl toho rovného položení skrze své poddaný zvorati, semeno borovičné i žaludy síti, oboje to zavláčet i okolo toho bo-

Pročátek ma-
lýho lesa neb
hájka, v
němž jest
kapla Lau-
retánská dvě
míle od Pra-
hy.
1620

¹⁾ Jirečkova Rukověť I. str. 359. Den úmrtí u Beckovského a Jirečka neshoduje se. — O Petru Kodicillovi známý jest verš:

„Stal se Čechuom posměšný kus
vyletěla jim z Prahy hus,
prodal ji mistr Kodicillus.“

Verš ten proto vznikl, že Kodicillus z kalendáře památku Jana Husa a mistra Jeronyma vypustil. — Dačického Paměti I. str. 158.

1589 rovičného a dubového pole hluboký příkop do čtyř uhlův neb čtvrhranný vyházeti, přísně všem zapovídajíc pod přísným trestáním, aby žádný do toho příkopem čtvrhranným opatřeného a obehnaného místa nechodil, méněji aby do něho jaký dobytek venhán byl.

Ptactvo zdržující se v hájku škodu činilo.

Takové poručení když od všech poslušně zachováno bylo. v několika krátkých letech vyrostl na tom místě krásný hájek neb lesíček, v němž se velké množství ptactva, kavek, vran, špačkův, krkavcův zdržovalo a tak velké škody okolním sedlákům na jich polích, vyhrabajíce zasité obilné semeno a je snědíce, stále činilo, že sedláčkové maličké užítky z svých polí a rolí domů přivážejíce, nechťeli více ta rolí svá osívati a semeno i práci tratiti. I ačkoliv velmi často a velmi zhusta na ty ptáky jak na poli, tam v tom hájku se zdržující stříleno bylo, aby se z toho háje vyplemenili a zahnali tau střelbau, nicméně ani střílením tím, ani žádným jiným vymyšleným způsobem nemohlo to ptactvo zahnáno býti, až pan Florian Žďárský, autrpnost maje nad svými poddanými, kterým se na jich ositých polích velká škoda od toho ptactva stále dala, Pána Boha vraucnau myslí a skraußeným srdcem, to též poddaní jeho pobožně činili, žádal, aby on sám to velmi rozplemeněné ptactvo aneb jinam obrátil, aneb je zkazil a více škod na polích činiti nedal. — Času letního dne jednoho velké povětrí, blýskání, hromobití, příval a tak velké krupobití neb raději ledobití se strhlo, že nejenom to všechno v tom hájku se zdržující ptactvo dílem ztopilo, dílem pobilo, ale také mnoho větví v tom hájku od dubův a borovic to ledobití odráželo. Následujícího dne ráno lid sedlský, z okolních vesnic shromážděný, haufně k tomu hájku pospíchal a do něho vejda, na zemi ležící stopené a pobité ptactvo, jako někdy lid izrahelský na paušti křepelky haufně zbíral a domů odnášel. Od těch tehdejších časův žádné více takové škodné ptactvo v tom háji se nezdržuje. — Tak to všechno svým pravdivým svědectvím jistili minulého věku svědkové: Ondřej Bartoš z Hořejšího Plicu (sic)¹⁾, maje sto a šestnácte let věku svého, také Rubíček z Červeného Aujezda, devadesátiletý starec, i Šebestian Šebek, byv tehdež sedmdesáte sedm let stáří, i také jiní podobní mnozí, kteří tehdež živi byli, svědkové hodnověrní a očití dostatečně vysvědčovali.

Alabastrový truh v kostele sv. Víta.

Tohoto 1589. roku císař a český král Rudolf II. po zhotovení v kostele sv. Víta nového skřípku hrobového, nad nímž po-

¹⁾ Správně: Ptice hořejší, na panství Tachlovickém v Rakovnicku.

staviti dal pěknau alabastrovau okrasu, ji železnau mříží obehnal a na tu okrasu hrobovau tři římský císaře, český krále, z alabastru vytesaný položiti dal. Ta okrasa i ten hrobový sklípek zhotovený když byl, hned on Rudolf hroby králův i knížat českých odvíráti, z nich těla královská vyzdvihovati a do toho sklípku nového počestně vložiti dal, jichž všech těl počítalo se tehďáž jedenácte, která ačkoliv dosti dlaugo v zemi ležela, málo však porušena byla. Tělo císaře a krále českého Karla IV. nalezeno a z země bylo vyzdviženo celé neporušené, tak jako by přes jeden toliko den aneb dosti malau chvíli v tom hrobě bylo leželo; podobně Ladislava, českého krále, tělo také celé bylo neporušené nalezeno, jehožto královská hlava s všemi svými krásnými k zlatý barvě podobnými dlouhými vlasmi zůstala okrášlená¹⁾; tak svědčil a přísahau stvrdil přítomný tehdejší svědek Jiří Berthold Pontanus, tehdejší kostela sv. Víta na hradě pražským děkan; také on poslézeji proboštem téhož kostela byl učiněn.

Těla králův českých přenesena.

Dvě těla neporušená.

Ta všechna královská i knížetská těla, také tělo Jiřího Poděbradského, krále českého, on císař Rudolf II. poručil do nového sklípku položiti; ostatními králův českých i knížat tělmi, která v kamenných truhlách neb hrobích odpočívala, nedal on hejbat, ale je v těch kamenných sklípkách nechal odpočívati, jakž se ti kamenní hrobové v některých kostela sv. Víta kaplích dosavad spatřují. Která těla byla tehďáž do toho sklípku nového přenesena, ta v zemi okolo velkého oltáře i jinde v kostele sv. Víta ležela zakopána a kamenem hrobovým přikryta, pro kterážto těla Karel IV. dal hroby udělati, o nichž Poselkyně na stránce 486. takto píše: Z rozkázání císaře Karla IV. měsíce listopadu přenesena jsau těla starých králův i knížat českých z jich starých hrobův a v kaplích nového kůru kostela sv. Víta v hrobích nových byla pohřbena, v kterých nachází se olovený plech neb tabulka, a na ní jméno tu odpočívajícího těla vyryto.

A do nového sklípku byla vložena.

Těla královská i knížatská dal přenést do nových sklípků Karla IV.

Tomáš Jan Pešina z Čechorodu, muž chvalitebného obcování, pražský, litoměřický i vyšehradský kanovník, hlavního kostela sv. Víta na hradě pražským děkan, při velebné konsistoři pražské oficiál, Cské. a Kské. Mti. radda, comes palatinus, biskup samandrienský, o císaře a českého krále neporušeném tělu následující pravdivé svědectví dal, když on v své latinský knize Mars Moravicus nazvané, na stránce 435. takto píše: „Ejus Caroli IV. corpus mihi nuper videre inopinato contigit, dum novus lapis poneretur supra

Pešina, kdo byl, kde na rozen

Tělo Karla IV. viděl neporušené.

¹⁾ Viz str. 358.

1589 introitum cryptae regiae. Attendebam tum pro officii mei munere (neque alteri id committere volui), ne ab operariis, quos cryptam ipsam ingredi necesse erat ad efferenda, quae intro inciderant, calcis et laterum fragmenta, aut a quopiam alio quidquam moveretur. Ea igitur occasione ingressus cum illis cryptam et videns Caroli tumbam (quae simplicissima est et lignea tota) modice apertam illam introspexi, et tum corpus, quod vidi, reverenter spectavi, ultimo etiam augustum illud quondam caput quinquies coronatum pio osculo nec sine suspirio magno veneratus. Tumbam deinde melius clausam et nullo antea velatam tegmine decenti operimento contegi curavi.“ — To jest: „Nedávno Karla IV.“, píše vejš jmenovaný biskup semandrienský, Tomáš Pešina, „spatřil jsem nenadále tělo, když se nový kámen na sklípek hrobový, v němž králové čeští i císařové římsí odpocívají, položiti musel. Pozoroval jsem tehdáž dle mýho děkanskýho auřadu a dle povinnosti mojí, (aniž jsem jinýmu ten sklípek svěřiti mohl) aby dělníci do toho sklípku, z něhož oni kusy cihel, kamení a rumů vynášeti povinni byli, často vcházející, ničehož jiného nevynesli, také ničím aby nehejbali. S nimi já dolů do téhož sklípku vejda, nenadále jsem spatřil truhlu Karla IV. dřevěnou a velmi sprostě dohromady stlučenou, která zauplně zavřena že nebyla, do ní jsem nahlídl a tělo téhož císaře dosavad nepoškvrněné a velmi čerstvé uhlídal jsem, také jeho pětní korunami hlavu korunovanou políbil jsem, ne však bez velkého vzdychání, želení a mého potěšení; tu truhlu náležitě jsem zavřel a také ji, která před tím nepříkrytá ležela, jak jsem v tom krátkým čase mohl, přikryl jsem a maličko okrášlil.“

Sklípek hrobový císařův, králův českých byl odevřen.

Karla IV. tělo neporušené.

Tehdáž u téhož Tomáše Pešiny již před tím od několika let byl v službě jeho přítel krevní, v městě Počátky řečeném rozený, služebník a přítel jistě věrný, mně i jiným mnohým dalece známý, Eliáš Šretl, který po smrti téhož Tomáše Pešiny učiněn byl v tom sv. Víta pražským kostele kapelníkem a v tý duchovní službě dlouhý čas až do své smrti věrně tomu svatému kostelu slaužil, který mně i jiným o tom sklípku i o tělu Karla IV. častěji následující správu a očitě svědectví dával pravdivé: „Když se hrobový kámen nad sklípkem králův a knížat českých položený zdvihati měl, a schody do téhož sklípku opravovati se musely, můj pan strejc Tomáš Pešina mě s sebou také rád vzal a přál, abych něco pamětného uhlídal. Do toho, po stupních dosti již porušených, královskýho sklípku my oba vejdauce, hned on pán můj počal hledati tělo Karla IV. a po dosti dlouhém hledání spatřil on jednu

sprosta prkennau trublu v jednom kautě na zemi ležeti, ji pilně 1589 pozoroval a její Karel Čtvrtý nápis četl, divil se a želel, že tak dobrotivý království českého otec tak bídně po své smrti od svých Čechův má opatření; protož hned poručil mně, bych nějaký dřevěný špalky, také nějaké malování k přikrytí, té trubly pilně hledal a spěšně přinesl. I přinesl jsem dva příjemný špalky, oba na zem a na ně tu truhlu s tělem téhož Karla IV. jsme položili, aby od země vejšeji ležící tak snadno nehnla. On pak hned téhož císaře Karla IV. neporušené tělo políbil a plakal litostí velikau, ke mně řka: „Tu hle, tak bídně leží slavný někdy římský císař, král a otec náš český!“ Já od pláče také jsem se zdržeti nemohl, pro nějakau ozdobu jsem běžel, po cestě plakal a takovou nějakau hledaje, našel jsem jedno dosti tlustě mazané hrubé plátno, na kterém malován, raději mazán byl v modrém poli bílý dvaucocasý lev, království českého erb; to plátno na tu truhlu jsme položili a ji málo víc nežli nic okrášlili. Na tom téhož císaře Karla IV. mrtvým tělu viděl jsem rubáš neb sukni karmazínovou, stříbrnými a zlatými květy na způsob prokátu protkávanými. Tvář jeho i ruce tak jsau bílé, jako by on dnes byl umřel; osoba jeho jest prostřední vysosti“¹⁾.

Rubáš Karla IV. -

Císař Karel IV., český král, navštívil 1359. roku Opatovický klášter benediktinský v Čechách a spatřiv jeho veliký poklad, byl od opata téhož kláštera krásným prstenem obdarován, do něhož vsazen byl drahý diamantový kámen, ježž on na svůj prst volně vstrčil a řekl: „Tento prsten, který jest mi velice milý, z mého prstu nesejde a zjítí nemá až do mé smrti, ano také chci tomu a dožádám se toho na mých věrných, aby oni, když umru, mně na mém prstu i také se mnau pohřben byl.“ Protož také on Karel IV. některým svým věrným raddám o tom pokladu, dle dovození sobě od Opatovických duchovních daného, zprávu učinil, také jim ten sobě dáváný prsten drahý ukázal a je žádal, aby s ním pohřben byl. Zdalíž ten prsten s tělem jeho do hrobu vložen, aneb na stranu a ztrátu někam položen byl, věděti se nemůže; to však se ví a tehdaž v tom královském sklípku vidělo, že ten prsten při jeho těle vidín nebyl. 1359

Prsten opatovický při jeho královém těle vidín nebyl.

¹⁾ O Tomáši Pešinovi z Čechorodu viz zprávy životopisné od Ginde-lyho nejnověji (r. 1877.) v zasedacích zprávách král. č. Spol. Nauk vydané. K tomu Rukověť II. str. 104. a Čas. Čes. M. r. 1878. str. 161. — Beckovský v obou dílech své Poselkyně několikráte o Pešinovi, jakožto o svém rádci a příteli mluví.

1590.)

Martin, arcibiskup pražský X., z. m. 1590.

Léta 1590. Dne 2. února měsíce Martin, arcibiskup pražský v počtu desátý, křižovník s červenau hvězdau, téhož řádu generální mistr dvadcátý třetí, maje věku svého 52 let a řídív to arcibiskupství devět let, v Pánu usnul, v kaple sv. Antonína blíž hrobu Antonína, svého předka, byl pohřben, kdež tělo jeho pod mramorovým kamenem dosavad odpočívá, a na něm při jeho osobě následující nápis se čte: Anno domini 1590. die 2. Februarii obiit in Domino reverendissimus et illustrissimus princeps, dominus Martinus, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Pragensis, legatus natus, ordinis Crucigerorum cum rubea stella generalis magister. Cujus anima requiescat in pace! — To jest: Léta Páně 1590. dne 2. února měsíce usnul v Pánu nejdůstojnější a nejosvěcenější kníže pán, pan Martin, z Boží a apoštolské stolice milosti arcibiskup pražský, legat rozený a nejvyšší mistr křižovníkův s červenau hvězdau. Duše jeho ať odpočívá v pokoji!

Martin, arcibiskup pražský nechtěl tu důstojnost vzíti.

Byl on Martin, arcibiskup pražský, příjímím Medek, předně u Antonína, arcibiskupa pražského, kaplanem i děkanem v městě Fryburgu ¹⁾, následovně byl v Brně děkanem i tam na Petersbergu neb na vrchu sv. Petra kanovníkem, poslézeji blíž Znojma na vrchu sv. Hippolita proboštem, nad to sv. řádu křižovníkův s červenau hvězdau generálním mistrem a nejposlézeji, s vylitím mnohých slz, uznávaje se býti nehodným tak velkého důstojenství a rozjímaje sobě velká břemena auřadu arcibiskupského, učiněn byl arcibiskupem pražským. Tak to všechno vysvědčuje Jiří Bertholdus Pontanus z Braitenbergu, hlavního kostela sv. Víta probošt, holomaucký a budišinský kanovník, protonotarius apoštolský, comes palatinus, arcibiskupství pražského officialis, v svém latinském kázání, které on v tom hlavním kostele pražském při pohřbu téhož Martina arcibiskupa učinil ²⁾.

Jiří Pontán kdo byl. Učinil on tomu Martino- vi polísebné kázání.

Sněm v Praze.

V pondělí po památce Přenešení sv. Václava při přítomnosti Rudolfa císaře sněm na hradě pražském držán byl, na němž domovní zbirka jako léta 1581. na tři léta pořád zběhlá svolena byla. Burian pak Trčka z Lípy a na Světlý nad Sázavau, podkomoří království českého, na místě purgmistra města Jitčína, poddaných svých, od císaře a od stavův na téměř sněmu žádal, aby oni jitčínští obyvatelé, poněvadž od škody ohněm vzaté v nedostatku velkým jsau, do třích let pořád zběhlých od takové a jiné daně osvobození byli, což také obdrželi; také z každého věrtele

¹⁾ Freiberg = Příbor na Moravě..²⁾ Borového „Martin Medek“ str. 1. 2. a 163.

piva bílého i ječného na prodej vystaveného po šesti groších 1590 stavové dáti se uvolili.

Na den Rozeslání sv. apoštolův v dvamecftmau hodinu při městě Nymburce v předměstí Zálabském 40 domův a dvorův vyhořelo.

Nymburské
předměstí
shořelo.

V sobotu po památce Povýšení sv. Kříže, dne 15. měsíce září, před večerem, okolo hodiny 23., opět na to v noci po 6. i zase po 7. hodině bylo téměř po vší zemi české atd. velké zemětřesení; první nebylo velké, ale druhé dvě mnoho strachu lidem nahnaly, neboť místem domové se trásly, zvonové se kejvali, místem se věže zpřevracely, stavení mnohá a pevná se trhaly, makovice dolů padaly, lidé na nohách státi nemohli a všichni se domnívali, že již poslední den saundný nastává.

Zemětř-
sení
v Čechách.

Křížovníci s červenau hvězdau vyvolili za nejvyššího a generálního mistra Zbyňka Berku, pána z Dubé a z Lipého.

Zbyňka Ber-
ka, nejvyšší
mistr křížov-
níkův.

V kostele sv. Víta na hradě pražském podle kaple sv. Václava bílá mramorová tabule do zdi vsazená se spatřuje, na které stojí Boží Umučení a před ním klečí osoba Jiřího Lobkovice, s tímto latinským nápisem:

Nápis u kap-
le sv. Vác-
slava v ko-
stele sv. Ví-
ta.

D. O. M.

Georgio Popelio baroni a Lobkowicz domino in Duxov et Shokenstein (sic) sacratissimo imperatori Rudolpho II. a consiliis iudiciis appellationum in Bohemiae regno praesidi, vita insigni cum pietate transacta defuncto anno MDXC. die XI. Septembris Adamus Gallus Popelius fratri germano moerens posuit. Vixit annos 34 mensibus 6. — To jest:

Jiřímu Poplovi stavu panského, pánu z Lobkovic, pánu na Duxové a Šokenšteinu ¹⁾, císaře a krále českého Rudolfa II. raddě. v království českém nad appellacemi presidentovi, po chvalitebném a pobožném živobyті roku 1590. dne 11. září měsíce šťastně usnulému, jenž 34 leta a 6 měsícův živ byl, vlastní jeho bratr, pan Adam Havel Popel z Lobkovic tento kámen pohřebný dal postaviti. — O tom Jiřím staré památky svědčejí, že když on v Duxové umřel, tam hned zvony samy bez lidské pomoci zvonily.

Jiří z Lob-
kovic, pán
pobožný.

Velké sucho v Čechách bylo, tak že všechno osení, tráva i jiné věci poschly, odkud pro nedostatek vod mlíti se nemohlo a hlad následoval.

Sucho v Če-
chách i hlad.

¹⁾ Nepochybně Schreckenstein = Střekov.

1591

Mordýře
utracení.

Léta 1591. Po památce sv. Václava dne třetího v městě Rakovníku mordýře z Kornhauzu dávno přivezeného kleštěmi trhali, řemeny s něho táhli, kolem lámali a do kola vpletli, který vyznal, že sám třetí 35 mordův spáchal. Brzy po něm druhého dostali tovaryše jeho, kterýho na hák nejdřív zavěsili, potom vezmauce ho z háku, za živa na špalvu sedícího dřeli, pekli a spálili; ten se k 65 mordům přiznal, a byl kulhavý.

Císařské po-
selství do
Turek jeho z
Prahy.

Rudolf císař dne 2. října měsíce vyslal z Prahy do Konstantinopole k císaři tureckému, sultanovi Amuratovi toho jména Třetímu, svého oratora neb posla, pana Fridricha Krekvíce, s tributem neb s povinnovaným ročním platem, který se tehdy od Konstantinopole od císaře římského posílali musel, aby od Turkův příměří zachováno bylo. Mimo toho ročního peněžitého platu mnohý také drahý dary tureckému císaři i jeho přednějším auředníkům od římského císaře posílány bývaly. Měl ten pan císařský posel při svém dvoře jednoho a šedesáte dvořenínův, mezi nimiž také se nacházelo šest komorních panicův neb pážat, z nichž jeden se jmenoval Václav Vratislav z Mitrovic, starožitného rodu Čech rozený, mládenec spanilý, vtipný, lidem a Bobu milý; a ten když se do vlasti z tureckého zajetí navrátil, v řeči české šťastný počátek i nešťastný konec téhož poselství obšírně a žalostně vypsál, tak že každého křesťana k politování i velkému podivení to vypsání pohnauti může. Jehož krátký vejťah také já do mé knihy *Láska* nazvané a léta 1708. v Praze vůbec vydané jsem vložil, jehož počátek v té knize jest na listu neb na stránce 254¹⁾.

1592

Zbyněk Ber-
ka, arcibi-
skup praž-
ský XI.

Léta 1592. Dne 10. měsíce října Zbyněk Berka, slavného rodu pánův z Dubé a z Lipého, na arcibiskupství pražské od Cézara Špeciána, kremonského biskupa a od stolice apoštolské k císaři Rudolfovi vyslaného posla, posvěcen byl. On Zbyněk Berka byl nejdřív v Římě u třech papežův komorníkem, potom při sedmi kostelích, totiž při pražském, staroboleslavském, vyšehradském, holomauckém, litoměřickém, řezenském a etingském kanovníkem; byl také poslézeji holomauckým, litoměřickým, vyšehradským a etingským proboštem i také řezenského biskupství mnoho let administrátorem a křižovníkův s červenau hvězdau nejvyšším a generálním mistrem. Dům arcibiskupský blíž hradu pražského na svůj náklad ozdobně vystavěl, který posléze od Jana Fridricha hraběte

¹⁾ Viz Čas. Čes. Mus. r. 1878. str. 154. a 156., pak Jirečkovu Ru-
kovět II. str. 333.

z Waldšteina; arcibiskupa pražského, tak jak se dosavad spatřuje, 1592 ozdobněji a příležitěji byl zjinačen, a své obydlí arcibiskupové pražští v něm dosavad mají.

Za tohoto Zbyňka, pražského arcibiskupa, jméno mistra Jana Husi a Jeronyma Pražana, v Konstanci pro kacířstvo upálených, z kalendářův vypuštěno a kněhtišcům přísně zapovědino bylo, aby jména těch dvou kacířův do kalendáře více netiskli ¹⁾. Tak pak těch dvou kacířův památka aby k zapomenutí některak přišla, a Husité aby jich památku v svých kostelích, jako činívali předešlých let, slaviti nemohli, každého roku pražští kněží pod obojí do arcibiskupské konsistoře toho dne volání a tam až do poledne zdržování byli.

Jana Husi a Jeronyma z kalendáře jména vypuštěna.

Všem také kněhtišcům zapovědino bylo, aby bez vůle arcibiskupa pražského nic netiskli; že pak Jiří Dačický a Daniel Sedláčanský, kněhtišcové pražští, Postillu od Martina Filadelfa sepsanau, která v sobě confessi augšpurgskau a jiné kacířské věci obsahovala, ano také prve v Moravě tištěna byla, znovu tiskli, do vězení oba dáni byli, v něm dlouhý čas seděti i pokutu složití museli ²⁾.

Impresori do vězení dáni.

Kláster Slovanský v Novém Městě pražském strana pod obojí sobě osobila, v němž také administrator konsistoře dolejší neb pod obojí své obydlí míval.

Kláster Slovanský pod obojí měl.

Dne 10. července velký díl města Sušice vyhořel, a opět dne 8. srpna měsíce tohoto roku všeckno to, co při minulým ohni obhájeno bylo, do gruntu shořelo.

Sušice dvakrát vyhořela.

V auterý Velikonoční po 17. hodině v Senomatech, městečku blíž Rakovníka, oheň od jednoho sauseda vyšel, a téměř celé městečko z gruntu i s pivovarem i s rathausem shořelo. Ten saused rozdělaje oheň doma a svau radlici k orbě ostřil, potom ji horkau na zem mezi slámu povrhl, ven z domu odšel, sláma se zžála a oheň vyšel; osum toliko domův a fara s kostelem dosti přediálně od toho ohně neporušených zůstalo.

Senomatech vyhořely.

Velké zemětřesení po vši zemi české zase bylo.

Zemětřesení.

Celá obec plzeňská jednosvorně ve čtvrtek po sv. Fabianu a Šebestianu ustanovila, aby žádní plzeňští gruntové městští žádnému jinému prodávání nebyli, toliko samým měšťanům plzeňským. — To jich ustanovení císař Matias a král český také schválil a svým listem na bradě pražským v pondělí po památce Obrácení

Gruntové plzeňští aby cizím nebyli prodávání.

¹⁾ Viz str. 359. pozn. 1.

²⁾ Rukověť II. str. 108.

1592 sv. Pavla na víru, jinak 30. dne měsíce ledna, potvrdil, léta 1617.

1617 Podepsáni byli: Mathiáš, Zdenko Popel de Lobkowicz, S. R. Boemiae cancellarius, Pavel Michna.

1598 *Léta 1593.* V sobotu po památce sv. Lukáše v přítomnosti

Sněm v Praze. Rudolfa císaře na hradě pražským sněm obecní držán byl a na něm svoleno: 1. berně domovní i posudné tak jako v roku 1581.; 2. aby z každého džberu neb z každé kopy štik i kaprův, což se koliv toho prodá, každý obyvatel českého království po 5 groších českých dal; 3. z každého vědra vína, které se koliv a od koľo koliv vyšeňkuje, aby dáno bylo 5 grošův bílých; 4. z každé laky neb z 40 pinet sladkého pití po jednom tolaru aby se dávalo, však tohoto roku aby nákladníci hor viničných z toho artikule, co se dávání z vín dotýče, poněvadž tak velká neauroda na vinicích se nachází, propuštění byli; 5. z vola uherského 15 grošův českých, z vola krmného českého 15 gr. č., z vola polského 12 gr. č., z vola nekrmného českého 10 gr. č., z krávy a z jalovice z každého kusu 6 gr. č., z telete 3 gr. č., z vepře krmného 5 gr. č., z skopce, také z berana, tolikéž z kozla 1 gr. č., z ovce a z jehněte, z každého $\frac{1}{2}$ gr. č., z pinty páleného, kdo by je prodával 1 gr. č.; 6. z peněz na aurocích z každého tisíce kop grošův českých po 6 kopách grošův českých aby se dalo, však vdovy a jiní lidé, kteří by svého jmění za tisíc neměli, ti se v to nepotahují; 7. Žid každý přes 20 let mající, aneb že by ženatý byl, po dvauch dukátích, a kteří od 10 až do 20 let mají, po jednom dukátu z hlavy dáti mají; 8. obyvatelé Přeštičtí na žádost Ferdinanda Švihovského z Švihova a z Ryzmburka, též Michala Španovského z Lisova, nejv. písaře království českého, poněvadž oni Přeštičtí skrze velký oheň do velké chudoby přišli, jakož i obyvatelé Jičínští na žádost Jana Rudolfa Trčky z Lípy a na Veliši, podobně pro nenabytau skrze oheň škodu vzatau, od těch daní na tři leta osvobozeni byli atd.; 9. statek Lány, též rybník Žehrovský se vším jeho příslušenstvím, k panství Křivoklátskému i také jednoho člověka ve vsi Nenačovicích, prelátům kostela pražského náležející, Jiřímu Bořitovi z Martinic, nejvyššímu sudímu království českého, do desk zemských aby vložen byl.

Zlato nalezeno v Čechách.

Jeden člověk chudý, však Bohu milý, v městě Horšový Tejn nazvaném, když oves s manželkou svou žal, jehož nemnoho měl, sotva jednu vrstvu pro nenadálau tvrdost toho ovsa přežítí neb srpem přerézati mohl, nedaje pozor, jaká by ta tvrdost byla: po některé chvíli upamatoval se na tu vrstvu neb na tu hrst toho

tvrdýho ovsa, pospíchal k ní, kterau také sobě dobře pamatoval, 1593
 ji obracel a nalezl v ní jeden tři pldi dlouhý drát, vzal on jej
 a rozumnějším ho ukazoval. Zlatníci když ten drát dobře pozoro-
 rovali i také sprubovali, jej 50 dukátův uherských vážití vysvěd-
 čovali; za tolik také on dukátův ten drát prodal, Boha velebil
 a s manželkau i s dítkami svými vyživení měl i také dluhy zaplatil.

V knížectví slezském pacholeti nějakého mlynáře když v sed-
 mým roce zuby vypadaly a jiný růsti počaly, mezi nimi vyrostl
 také jeden zlatý třenovní zub ¹⁾.

Zlatý zub.
 Calendarium
 perpetuum:
 fol. 61.

Léta 1594. Arcikníže Matiaš, císaře Rudolfa bratr, sám osobně 1594
 s vojskem z Čech, z Moravy, z Slezska i z Rakaus a z jiných
 zemí sebraným proti Turkům táhl, k němuž také vojsko vlaské
 se připojilo. Jeden tisíc jízdných Čechův Rudolf z Tifenbachu,
 a druhý tisíc také jízdných Čechův hrabě Šebestian Šlik vedl.
 Potom opět jiných 4000 jízdných a 1600 pěchoty do Uher proti
 Turku z Čech vyslaných bylo, jichž vůdcové v boji zkušený byli:
 Jindřich Křínecký, Václav Pětipeský, Šebestian Šanovec, Václav
 Kej a Jindřich Myška. Hned z počátku měsíce máje Matiaš arci-
 kníže město Ostřehom sice oblehl, však od něho ustaupiti musel.

Čechové na
 Turka táhli.

Ostřehom
 obležen.

Dne 19. srpna měsíce Miličín od ohně velkau vzal zkázu.

Miličín vy-
 hořel.

Petr Vok Rožensberský, tohoto rodu slavného poslední pán,
 o jehožto smrti zde v létu 1611. zmínka se děje, když město,
 zámek i panství bechyňské držel, měšťanům bechyňským všeckna
 jich starodávná nadání a svobody od předešlých pánův a téhož
 města i panství bechyňského držitelův tohoto 1594. roku potvrdil;
 neboť tehdejších časův páni z toho velké potěšení mívali, když
 jich města poddací slávau se stkvěly a dostatečným obživěním za-
 opatřená byly; protož jim nejenom staré svobody potvrzovali, ale
 také nové milosti jim udělovali. — O tom Petrovi Vokovi také
 se následující věc v starých památkách nachází tato:

Bechyňské
 město dosta-
 lo potvrzení
 svých svo-
 bod.

V zámcích neb v hradích slavnému tehdejší Rozemberskému
 rodu v Čechách příslušejícím velmi často jedna paní celá bílá
 se ukazovala, žádnému žádnau škodu nikdá nečiníc. Již jmeno-
 vaný Petr Vok v svém dětinství chován byl v zámku bechyňským,
 jehož ta bílá paní z pokoje a z rukauch jeho chůvy častěji vzala
 a jinam zanesla; však zase podlé své libosti bez všeho aurazu ho
 přinesla a chůvě navrátila, ji napomínajíc tím aučinkem, aby chůva

Paní bílá v
 bechyňském
 zámku se
 ukazovala,
 Petru Voku
 dítě opatro-
 vala.

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 178.

1594 pilně to dítě hlídala. Ta bílá paní když mezi panské děvečky do světnice přišla, častěji několik hodin pořád s nimi, nic nikdá nemluvic, seděti zůstala. U večer po zámku ona chodíc, rozžatau svíčku nosila a ní sobě svítila; pročež častěji mnozí aneb do zámku neznámí přichozí neb hosti, aneb tak někteří nepozorní domácí k ní přistupovali a svíce od ní rozsvěcovali. Někdy, když do některého pokoje vešla, nejinačeji než jako by z daleké cesty unavena všechna byla, do sesle se posadila, těžce oddychla a stej- skanlivě vzdychala, tato někdy slova promluvic: „O, jak mnoho míst dalekých já jsem dnes chodila!“

Od téhož Petra Voka panství koupil bechyňské Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí pražský, které nyní, když se toto píše, v svém držení a panování má Theresie hraběnka z Paaru, rozená Šternberkova, na kterau toto i jiná panství v Čechách po svém panu otci, hraběti Šternberkovi (který s svou první manželkou léta 1700. od Panny Marie staroetingské z Bavor po řece Innu řečené do Passova pospíchaje, nešťastně se utopil; tělo paní manželky mrtvé z té řeky vytaženo a v kostele bechyňském františkánském pohřbeno odpočívá; tělo však téhož pana hraběte níktek nalazeno býti nemohlo) dědičně připadlo.

Tehdejších starodávních let město Bechyně mnohem větší a krásnější bývalo, nežli se dosavad spatřuje; neboť se ono až k rybníku od Pražské brány tehdáž táhlo; a to město prostranné dosavad se jmenuje Stará Bechyně, které v častý vojanský běhy a tažení k zkažení přišlo. Zámek při tom městě dosavad v své podstatě stojí a sedmero jedno na druhém pevně má klenutí. Jest také v tom zámku dosti prostranný kostelíček sv. Jiří i kapla sv. Lidmily, mučedníkův Božích, což oboje pobožní předkové krásné i důkladně vystavěti dali.

V městě Bechyni mimo františkánskýho kostela Nanebevzetí Panny Marie jest také kostel sv. Matěje apoštola před dávnými lety vystaven, mnohými a bohatými věcmi potřebnými nadán i duchovenstvem, při němž také vyzdvižen byl archidiaconatus, neb arcipříství, jinak arciděkanství neb jahenství, k němuž 265 farních kostelův náležovalo a po pražském arcipříství ono druhé bývalo. Před tím městem v Staré Bechyni bratří a hrabata Šternberkové: Václav, Vojtěch, Jan Norbert a Ignacius Karel vystavěti dali kostel ne sice velký, ale důkladný a krásný, pod jménem sv. Michala archangela, jež Jan Norbert potřebnými věcmi věčně nadal. — Při kostele sv. Matěje apoštola v městě Bechyni léta 1367. byl arcipřístem nějaký Boršo, a léta 1450. byl nějaký Jan, který

Bechyni
Šternberk
koupil.

Šternberk i
s paní se
utopil.

1700

Bechyně bý-
valo velké
město.

Zámek be-
chyňský.

Kostelové i
arciděkano-
vá bechyň-
ští.

1367

1450

také byl farářem města Krumlova i kanovníkem u sv. Víta na 1594
hradě pražským.

Za panování císaře Václava Lenocha, krále českého, nachá- 1384
zelo se v samém arcibiskupství pražském takových arcipřístův deset,
totiž: arcipříst Pražský, Kaurimský, Bechyňský, Žatecký, Litomé-
řický, Bílinský, Boleslavský, Plzeňský, Týňohoršovský, Regino-
hradecký.

1. V arcipřístství pražském bylo deset děkanství, a každý děkan měl pod sebou jistý počet farářův. Děkanové byli v tomto arcipřístství tito: Děkan třích Měst pražských měl farářův a oltářníkův 100; děkan Benešovský měl 20 farářův; děkan Říčanský měl jich 32; děkan Podbrdský 26 měl farářův; děkan Rakovnický měl 48; děkan Slánský měl 54 faráře; děkan Řepínský měl 34; děkan Klomínský měl 19, a děkan Brandejský měl 33 faráře. Všechných farářův bylo 300, mimo pražských farářův a oltářníkův, jichž se sto počítalo. Nacházím tehdejších farních kostelův pražských 41; a tak se všech farářův 341 v pražském arcipřístství tehdež za Lenivého Václava roku 1384. nacházelo.

Arcepřístové
děkanové i
farářové v
arcibiskup-
ství praž-
ském.

2. V Kaurimském arcipřístství bylo 5 děkanství: děkan Kaurimský měl 85 farářův; děkan Německobrodský měl 30 farářův; děkan Řečice Červené, jinak Řečice Větší aneb Biskupské měl 44 faráře; děkan Čáslavský měl 62 faráře, děkan Štěpanovský měl 64 faráře. Všechných far v tomto arcipřístství 285.

3. V Bechyňském arcipřístství nacházelo se 7 děkanství: děkanství Bechyňské mělo 45 far; děkanství Tejnoltavské mělo 39 far; děkanství Chejnovské mělo 52 fary; děkanství Dudlebské mělo 24 fary; děkanství Boznenské mělo 37 far; děkanství Prachenské mělo 29 far. V tomto arcipřístství nacházelo se 265 všechněch farářův.

4. V Žateckém arcipřístství nacházelo se 5 děkanství: děkan Žatecký měl 65 far; děkan Lutický (sic) ¹⁾ 40 far; děkan teplenský neb v Teplé měl 51 faru; děkan Kadaňský 41 faru měl; děkan Loketský měl 24 fary. V tomto arcipřístství byla 221 fara.

5. V Litoměřickém arcipřístství bylo troje děkanství: děkan Litoměřický měl 38 far; děkan Třebnický měl 30 far; děkan Lipenský neb v Lípě měl 34 fary. Všechných v tomto arcipřístství nacházelo se 102 fary.

6. V Bílinském arcipřístství bylo toliko dvojce děkanství: v děkanství bílinském nacházelo se 36 far a v děkanství

¹⁾ Čti: Žlutický.

1594 Austeckém v Austí nad Labem řekau byly 34 fary. Všech farářův 70 bylo v tomto arcipřístství.

7. V Boleslavském arcipřístství bylo 8 děkanství: děkanství Mladoboleslavské mělo 24 fary; děkanství Žitavské mělo 33 fary; děkanství Jablonské mělo 14 far; děkanství Mělnické mělo 25 far; děkanství Turnovské mělo 24 fary; děkanství Hradištské nad řekau Jizerau mělo 22 fary; děkanství Kamenické mělo 30 far; děkanství Havraňské mělo 25 far. Všech farářův v tomto arcipřístství 197 nacházelo se.

8. V Plzeňském arcipřístství bylo troje děkanství: v tomto Plzeňském nacházeli se 24 farářové; v Rokycanském děkanství bylo 29 far; v Klatovském děkanství 43 fary. Všech v tomto arcipřístství nacházelo se 96 farářův.

9. V Horšovském tejském (tehďáž arcibiskupa pražského byl ten Horšovský Tejn) arcipřístství bylo toliko děkanství jedno a v tom se 48 far nacházelo.

10. V Králohradeckém arcipřístství nacházivalo se 8 děkanství. V tom děkanství Králohradeckém byli 62 farářové; v Jičinském děkanství bylo farářův 46; v Bydžovském děkanství bylo 35 farářův; v Kladském děkanství bylo 39 farářův; v Dobrušském děkanství byli 34 farářové; Kurienské (sic)¹⁾ děkanství mělo 25 farářův; Kostelecké děkanství mělo 30 farářův; Braumovské děkanství mělo 11 farářův. Všech v tomto arcipřístství byli 228 farářové.

Všechněch v pražském arcibiskupství (mimo prelátův, kanovníkův, opatův, řeholníkův, oltářníkův a jiných duchovních při kanovníckých kostelích služebníkův, také mimo celého biskupství litomyšlského) nacházelo se 1907 farních kostelův a farářův. — Tak svědčí jeden list v arcibiskupské knihárně pražské se nacházející, jehož titul jest: *Decimae ecclesiasticae anni 1384.* — To jest: Desátkové církevní neb farní na rok 1384., kteří se dávali za arcibiskupa pražského Jana, toho jména třetího²⁾. — On Jan z Jenšteina, když to arcibiskupství pražské již dvanáctého roku slavně řídil, s vůlí slavné kapitole pražské to arcibiskupství opustil léta 1396. při počátku měsíce dubna a do Říma odejda, tam

¹⁾ Rozuměj: Královodvorské od lat. Curia.

²⁾ Tato registra papežských desátků (*Registra decimarum papalium*) vydal v aktech král. č. Spol. Nauk r. 1873. podle několika rukopisů V. V. Tomek. přičiniv k vydání tomu výtečný úvod o stavu beneficií církevních ve století XIV.

svatě, ačkoliv v chudobě velké postaven, živ byl, i také tam, byv 1594
on spíše Alexandrinským patriarchau učiněn, léta 1400. v Pánu usnul. 1400

Sinan baša, největší celého křesťanstva nepřítel, maje půl-
druhéhokrátě sto tisíc vojska tureckého, pevnost Ráb dne 21. čer-
vence oblehl a 29. září měsíce vzdáním dostal, neb raději za málo
peněz od hraběte Ferdinanda z Hardeka koupil, do ní on Sinan
baša s velkau slávau vjel, velké bohatství, také vojanských potřeb
hojnost našel, stříbrný klíč od toho města neb od brány městské
dělati dal a jej svému novému císaři Mehemet sultánovi do Kon-
štantinopole s velkau slávau přivezl. Dal on také mědědnýho ko-
hauta udělati a jej na bránu téhož města, Vodní brána nazvanau,
postaviti, s tau pamětní pověstí: „Když tento kohaut bude kokr-
hati, tehďáz křesťané toto město budau zase v své moci míti.“
Ten měděnný kohaut nikdá nekokrhal, a předce tento Ráb do ru-
kauch křesťanských dne 27. března roku 1598. šťastně se dostal. 1598

Ráb město
obleženo.

Kohaut mě-
děnný měl
kokrhati.

Před obležením léta 1566. to město velkau zkázu skrze ne-
šťastný oheň trpělo, i tak mnoho lidí uhořelo. Tu pevnost Maxi-
milián císař léta 1597. poručil oblehnauti, také silně dobývati;
však že Ali baša statečně odporoval, také vezír s velkým vojskem
tureckým se blížil, muselo vojsko křesťanské odstaupiti. 1597

Od císař-
ských oble-
ženo.

Od téhož města Rábu na dobruu míly k východu slunce na
vysokým vrchu stojí klášter Benediktinův od krále uherského sv.
Štěpána I. vystaven i nadán, který se obyčejně vrch sv. Martina
jmenuje; na tom vrchu stávala pevnost pod jménem sv. Martina
vystavená, v který nyní stojí již od let dávných ten benediktinský
klášter, jehož léta 1594. Turci po dostání Rábu se zmocnili; jim
on zase 1597. odňat byl skrze vojsko císařské.

Vrch sv.
Martina i
klášter.

Sinan baša od pevnosti Rábu hnul se s vojskem svým k pev-
nosti Komárno řečené, ji dne 7. října měsíce oblehl, mocně do-
býval, jemuž také tehdejší kommandant neb hejtman té pevnosti,
Erasmus Praun ¹⁾, statečně odporoval, ačkoliv on již také tehďáz
smrtečně jest byl raněn. Sinan baša dostana jistotu, že Matiaš,
arcikníže rakauské, s 40 tisíci dobrého vojska k té pevnosti se
přibližuje, hned on Sinan baša, ztrativ osum tisíc svého lidu, od
té pevnosti dne 24. října měsíce nočního času odšel a utekl.

Komárno
obleženo.

V Joachimsthalu městě zdálo se jednomu vozkovi, že jeda
s koňmi se propadl. Ráno, když musel do vozu zapřáhati a svou
paní vézt, žádal, aby ho k tomu nenutili, vymlouvaje se svým

Sen se vyje-
vil.

¹⁾ Čti: Braun.

1594 snem. Zapřáhl, ač nerad, a přijeda k nárožnímu domu Auf der Sorge nazvanému, hned pod ním se prolomila zem; paní z vozu bez ublížení vyskočila, on ale s vozem i s koňmi do šachty vpadl.

1595 *Léta 1595.* V pátek po sv. Dorotě v přítomnosti Rudolfa

Sném v Praze. císaře, stavův českých, moravských, slezských a lužických obecní

Nečestnost proti Turku. sném na hradě pražském držán byl, na němž svoleno: 1. aby ve

všech městech. městečkách i v vesnicích a tu, kdež by kostelové byli, ráno v sedm hodin na půl orloje a na celým orloji mezi 12. a 13. hodinou všudy větším zvonem půl čtvrt hodiny zvoněno bylo a lidé, to zvonění uslyšíce, aby hned do kostela pospíšili a tam při službách Božích trvajíce, za odvrácení aublavního nepřitele Turka dobrotu Božskou prosili: robotní a pracovití lidé, kteří by pro své práce v den všední do kostela jíti nemohli, takové zvonění uslyšíce, aby na svá kolena padli a své modlitby také konali, a kdož by to neučinil, ten jiným k příkladu má býti trestán;

Pití, kromování, hry a j. zapověděné. 2. také toho času nemírná neb přílišná pití, občerství, posvícení, hry, lání, hromování, přísahání, tance, schůzky, přástky

Vojsko do Uher. zapověděné byly; 3. jeden tisíc koní zbrojných s jízdnými, 600

arkabuzírův, též dva regementy lidu pěšího, každý tři tisíce silný. do království uherského aby stavové čeští poslali a ty všechny na svůj náklad pořád šest měsícův v poli aby drželi; ostatní pak

Daň z vlastního měšce. vojsko české na svůj náklad císař chovati musel; 4. aby každý pán z každého člověka poddaného osedlého míšenskau kopu z vlastního měšce odvedl; Pražané pak a jiná města místo té zbirky 18

Židovská daň. tisíc a půl osma sta kop míšenských dáti se podvolili; 5. Židé, mimo té zbirky léta 1593. svolené, z každého domu, které v držení

Rozpuštění. svém mají, po dvouch kopách míšenských aby dávali; 6. rozpuštění mladých lidí i také drahota při řemeslnících aby přetržena

Nádherné věci zapověděné, proč? byla; 7. aby žádný kupec, žádný Šot neb kramář, který své zboží po městě nosí, žádný také Žid žádných zlatohlavův, stříbrohlavův,

zlatých tkanic, pasomanův, aksamítův barevných, tlačených neb tisknutých karmazínův, krumplování jak hedbávím tak šmelcem v Čechách zjevně ani tajně neprodával; čehož kdo by nezachoval, takové všechny věci mají jemu pobrané býti. Což se proto zapovídá, aby za takové zbytečnosti tak velké peníze ven z země se nevyvážely.

Mělnický zámek i panství zastaveno. 8. Císař Rudolf Joachymovi Novohradskému z Kolovrat, purgkrabímu Karlšteinskému a presidentu komory české, i dědicům jeho zámek a panství Mělnické se vším příslušenstvím, v tom právě, v jakém Jiří z Lobkovic toho obojího v držení byl, do 4 let

pořád zběhlých, proti zapůjčení na žádosti J. M. Cské. 24 tisíce

kop grošův českých, zastaviti a nad to na opravu toho zámku 1595
a panství půl třetího tisíce kop grošův českých k summě zástavní,
však s povolením stavův českých, přiraziti ráčil.

Karel hrabě z Mansfeldu pro své hrdinské činy, které v Uhřích
proti Turku častěji prokazoval, dne 27. měsíce dubna na hradě
pražském od císaře Rudolfa za kníže vyhlášen byl.

Karel z
Mansfeldu
knížetem
učiněn.

Císař turecký když se opět síliti a jak do Uher tak i do
sedmihradské země mocně vpadnauti chtěl, Rudolf císař velké voj-
sko shromáždil a nad ním nyní jmenované kníže Karla z Mans-
feldu nejvyšším auředníkem učinil. Čechové tehdež 2660 jízdných
a 6000 pěších, Moravané 1500 jízdných a 2000 pěších, Slezáci
500 jízdných a 1000 pěších, tolikýž i Lužané válečného lidu jako
Slezáci k pomoci proti Turku dali, mimo toho, co Rakušané, saské
a bavorské kníže, též arcibiskup salcburský a jiná knížata učí-
nili. Kníže Karel Mansfeld s tím lidem k Ostřehomu přijda na
turecké vojsko udeřil, je porazil a císaři Rudolfovi, panu králi
svému, na znamení šťastného vítězství tři begy, totiž: antiochen-
ského, mezopotámského a bělehradského beglerbega, také 14 koní
tureckých velmi spanilých do Prahy poslal. Padlo v té bitvě
čtrnácte tisíc Turkův, praporecův 27 a mnoho set velblaudův jim
odňato bylo. Stanův nákladných a ozdobných, kteří damaškem
a jinými hedbávnými ozdobami podšití byli, 600 v tureckém ležení
se našlo a našim za kořist připadlo; dostali také císařští vojáci
stán beglerbega, ježž předešlého roku Sinan baša do Uher pře-
deslal, a ten stán pro jeho zvláštní ozdobu za mnoho tisíc šaco-
ván byl.

Turek se
zdvihal.

Čechové na
Turka táhli.

Turek pora-
žen.

Kořisti.

Po tak šťastné Turkův porážce města Ostřehom, které 52 léta
v tureckých rukauch zůstávalo, silně naši dobývali a jeho se také
zmocnili. — Kníže Karel z Mansfeldu, zmužilý a hrdinský pán,
před dobytím téhož města v Komárně svůj časný boj dokonil a dne
14. srpna umřel.

Ostřehom
vzat.

Mansfeld
umřel.

Turci, chtěje ztrátu lidu svého nad Zikmundem, sedmihrad-
ským knížetem, mstíti, do jeho země vtrhli, s nimiž on velký boj
svědl a je porazil, tak že Sinan baša utečením přes nějakou řeku
sotva život zachoval, kteréžto neštěstí také bašu bosnenskýho
v Charvátích potkalo.

Turci opět
poraženi.

Dne 16. měsíce srpna přijelo do Prahy poselství moskvanské
a zůstávalo pořád v Praze až do 27. dne prosince, kteréž mimo
drahých darův přivezlo Rudolfovi císaři sto a padesáte tisíc du-
kátův; dary pak mimo těch dukátův, které Rudolf císař od téhož
legata dostal, dvanáctkrátě sto tisíc šacované byly.

Moskvanské
poselství
v Praze.

1595

Jan Šternberk umřel.

Dne 6. máje měsíce stavu panského pan Jan z Šternberka a na Austi atd. pobožně svůj život dokonal, a v kapli Panny Marie Sněžné v Novém Městě pražském tělo jeho pochovati dala Apolena, rozená Waldšteinka, věrná jeho manželka.

Hrabě Hardek pro vadání Rábu pevnosti odst.

Dne 15. června měsíce Ferdinand hrabě z Hardeka, hejtman uherské pevnosti Rábu, že tu pevnost Turkům za peníze prodal, byl v Vídni stát ¹⁾).

Lakomý boháč a nemilovrdný trestán byl.

Přijdauc do vesnice české Plavic řečené chudobná žena k svému bohatému bratru, žádala ho, by ji měřici žita na chléb zapůjčil, připovídaje zase s novým žitem oplatiti s poděkováním. Bratr nejenom ji to učiniti odepřel, nýbrž divně, až nepravdivě, se zaříkal a přísahal, že on ani žita, ani chleba dostatek nemá: „jestli mám, chci abych dnešní den nepřetrval.“ Sestra velkou lítostí a s pláčem domů odešla; on ale boháč, chtěje kus chleba ukrojiti, vzal nůž i chléb, z něhož nenadále velký červ vylezl. k jeho krku skočil, jej silně stiskl a všechnu krev vyssál, že ten bratr ještě téhož dne bídně musel umříti. Obilí také jeho všechno kam se z obilnice podělo, žádný pověděti neuměl.

1596

Vilém Trčka dobrý voják.

Léta 1596 ²⁾. Při začátku ledna měsíce Vilém Trčka nad jedním tisícem jízdných českých nejvyšší a s ním Uher Balfy, do stanaue v tísní díl tureckého vojska v Uhřích, do čtyř set Turkův zmordovali a mnohem více jich ranili i některý zajali. Do toho pak království uherského jarního času vojsko křesťanské opět vypraveno bylo v počtu velkým, jehož nejpřednější vůdce byl arcikníže rakauské Maximilián, které mnohé zámky neb hrady, proti nepřátelské moci dobře opatřené, Turkům odňalo a dobývající pevnost Hatvan, Vilém Trčka s jedním tisícem lidu svého českého, sám osobně nejprvnější na zdi vlezl a jich se zmocnil. Císař turecký, o křesťanském vojsku i o ztrátě svých pevností uherských zvěděv, sám ihned do Uher svým k pomoci pospíchal a při začátku měsíce září místo Erlu ³⁾), které sobě Vilém Trčka, Jan mladší Vchinský a Pavel Nyary, Uher rozený, svěřené měl, s svým tureckým vojskem oblehl. Obležení při počátku Turkům mužně sice

Erlu Turek oblehl i vzal.

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 183. a 166., Čas. Č. M. 1827. I. str. 136. O smrti Hardekové vyšly v Litomyšli r. 1595. české noviny.

²⁾ Od roku tohoto až do r. 1608. zachoval se koncept Beckovského Poselkyně v universitní knihovně pražské ve sborníku se signaturou II. A 12. str. 269 až 343. — Dle přípiaku Pavla Jos. Šafaříka pochodí tato část konceptu z kláštera Zlatokorunského.

³⁾ Rozuměj: Jager.

odporovali, posléze však, nemohouce tak velký síle odolati, vzdáti se chtěli; ale ten Vilím Trčka, byv tehdy již těžce raněný, dal se na rynek nésti a klekna na koleno, obležených prosil, aby se nevzdávali, těm pohanům nevěřili, ale raději aby do poslední chvíle jim se bránili. Obležení pak vidíce, že mnoho žoldnýřův neb vojákův pěších k Turkům uteklo, na prosbu téhož Trčky zapomenují a Turkům se poddali, kteří dostanauce Erlu a do ní vejdauce, všechny zmordovali, toliko Vilíma Trčku, Jana Vchinského, Pavla Nyary a jiné všechny, kteří takovému vzdání odporovali, při životě byli zanechali.

1596

Turek věrných císařův římskému nesuordinoval.

Přítáhalo potom vojsko křesťanské k městu Erly a dne 20. října měsíce s Turky bitvu svedlo, a ačkoliv křesťané již v rukauch měli vítězství, ale že se do sbírání tureckých kořistí příliš kvapně chýlili, od Turkův byli poraženi ¹⁾ tak, že arcibiskup ostřehomský Jan Kutasy do Košic neb do Kašova, sedmihradské pak kníže i Jan Pernštejn do Tokaje a jiní jinam své autočiště vzali. I vida to Albrecht Pětipeský, jenž byl nejvyšším nad jedním tisícem jezdcův českých, s tím svým lidem na Turky tak mužně udeřil, že skrze celé turecké vojsko až k stánu Machometa císaře se prosekával a srdnatě nepřítelům odpíraje, od nich i s tím lidem svým zamordován byl. Padli s tím Albrechtem Pětipeským v té bitvě následující páni čeští: Václav Popel z Lobkovic, Hynek z Bukova ²⁾, Zdenko Kaplíř, Oldřich z Říčana, Zdenko Záruba, Jan Boček Dohalský, Karel Hornátek, David Šlajnic, Albrecht Mitrovský, Jindřich z Tučapu a jiní mnozí.

Turek porazil křesťany.

Čechové mužně se chovali.

Páni čeští zmordováni

Sněm obecný na hradě pražském v středu po neděli, jenž slove Devítník, v přítomnosti Rudolfa císaře držán byl, na němž zavřeno: 1. modlení jako v předešlém sněmu léta 1595. držaným; 2. 1500 koní zbrojných, 500 arkabuziřův a regiment knechtův 3000 silný, aneb na místě jeho tak velký počet Vallonův, co by jich na tu summu peněz, která by na ten jeden regiment knechtův jíti měla, se uvolili stavové dáti a je vychovati; 3. každá vrchnost z svého poddaného usedlého z vlastního měšce jednu kopu

Sněm v Praze.

¹⁾ Tato nejhroznější ze všech tureckých bitev v 16. století známá jest pod jménem bitvy u Keresteše. — Beckovský měl tu, jak se zdá, při svém sepisování po ruce druhý, dosud rukopisný svazek známého díla Mars Moravicus od poněkud staršího vrstevníka svého Tomáše Pešíny z Čechorodu sepsaný. Zprávu o tomto rukopise učinil Dr. A. Gindely v *král. české Spol. Nauk* r. 1877.

²⁾ Čti: z Bukovan.

1596 míšenskau. Pražané a jiná města královská i královny místo té
 zbirky osmnácte tisíc a půl osma sta kop míšenských do třích
 let pořád zběhlých dáti svolili. Dáleji každý poddaný za šest mě-
 sícův (každý měsíc 12 grošův míšenských) jednu kopu a 12 grošův
 míšenských dáti povinnen byl; 4. podruhové i čeládka přístavná
 obojího pohlaví z každé kopy své služby dva groše míšenský,
 také každý novčák mistr po jedný kopě a pacholek po půl kopě
 míšenské dáti má; 5. svobodníci, nápravníci, dědiníci, svobodní
 rychtářové i dvoráci každý za měsíc po jedný kopě míšenské;
 farářové i všeckní lidé duchovní a kteří jaké důchody k farám
 mají, byť i tu fary nebylo, tehdy kollátor každý měsíc po půl
 kopě míšenské skládati mají a má; 6. Pražané, též města králov-
 ská i královny, každý osedlej z domu svýho za měsíc 24 groše
 míšenské dáti má; 7. Židé z domův, které v držení mají, z ka-
 ždýho po 4 kopách míšenských skládati mají; 8. z ryb, z vína,
 z sladkého pití, z dobytka, z páleného a z Židův taková daň ještě
 na jeden rok svolena byla, jaká se v létu 1593. dávala; 9. z ka-
 ždýho komínu, byť i dva neb tři pospolu byly, kolikéž koliv' ohňův
 pod ním se topí, každý oheň za komín počítajíce, když by toliko
 týž komín nad střechu vycházel, po 20 groších míšenských na dva
 termíny při sv. Vítu a při sv. Havle aby se dávalo; 10. zbirka
 z všechněch krámův (vynímajíce masné krámy) dle uznání každé
 vrchnosti, jak kdo velký krám vede, uložená dáti se má. Města
 pak horní těmi zbirkami se neobtěžují, toliko z svých komínův
 zbirku tak jako jiní dávati mají; 11. z každýho domu každý osedlý
 daň na tři léta po 20 groších českých má platiti: Pražané pak
 a jiná města královská i královny na hotové za každý rok dvadce-
 ti pět tisíc kop míšenských po tři léta dáti svolili; dědiníci, náprav-
 níci a dvoráci z statku svýho z každé kopy grošův českých po
 půl páta penízi českým dáti mají; 12. z každýho věrtele bílého
 i hořkého piva (věrtel v sobě čtyry vědra obsahoval, nyní se pak
 jmenuje sud čtyrvěderní) na prodej vystaveného po šesti groších
 českých; 13. o horách stříbrných atd., o minci, o zmocnění do
 království polského, o přidání dvauch dní k saudu zemskému, o li-
 stech obranných, o právních zemských, o řečnicích neb prokura-
 tořích, o drahotě řemeslníkův, o myslivosti a o jiných věcech, které
 zde pro krátkost pomíjím a které v mnohých jiných sněmích také
 obsažené jsau, na tomto sněmu jednáno také bylo.

Jiný sněm.

Jiný sněm na tom hradě pražským v středu po památce Na-
 rození P. Marie v přítomnosti Rudolfa císaře držán byl, na němž
 svoleno bylo: 1. aby jeden každý obyvatel země české proti Turku

z jmění svého z každých pěti tisíc kop grošův českých jednoho 1596
 rejthara zbrojného dal, tak aby ten rejthar pod sebau koně do-
 brého, dvě ručnice dobře spravené a na sobě zbroj černau, totiž
 přední a zadní kus, oboječek a šturmmaub, plechovice, šorc¹⁾, za-
 rukávi, brnění a při boku meč neb jinau dobrau zbraň měl; při
 každých pak šesti rejthařích jeden z stavu panského neb rytíř-
 ského stavu pán v věcech válečných dobře zkušený pro zacho-
 vání dobrého řádu vyslán býti a je řídití má; 2. také každý pán
 dvacátýho poddanýho svýho osedlýho, z měst pak patnáctýho tak
 vypraviti má, aby vždycky dva z těch pěších vojákův každéj ruč-
 nici dlahau s taulcem, kecherem, s loduňky, s šturmmaubem a
 s zbraní dobrau při boku, a třetí pěší neb dráb halapartnu neb oštíp
 dobrý a též zbraň dobrau i šturmmaub na hlavě měli a měl. Na
 vychování pak toho lidu vždycky 20 obyvatelův jednomu na tejden
 po jedný kopě míšenské aby dávali; 3. kteří koliv svý poddaný mají
 z vlastního měšce z každýho gruntu neb z člověka poddaného ose-
 dlého vrchnost každá po jedný kopě dáti musela. Pražaně pak
 a jiná města královská i královny místo této zbirky 37 tisíc a pět
 set kop míšenských podvolili se dáti, podobně i všechna města
 horní k této summě nápomocná býti mají; 4. Židé z každýho domu
 po třích kopách míšenských dávati mají.

Hromobití v Praze velké bylo, do kostela sv. Jakuba v Sta-
 řem Městě pražském udeřilo a zapálilo.

Hrom udeřil
 do kostela
 sv. Jakuba

Léta 1597. Pověst šla, že by Mahomet toho jména Třetí, 1597
 císař turecký, s velkau mocí vojenskau do Uher vtrhnouti chtěl; pročez
 Rudolf císař položil sněm říšský v Řezně a na svém místě
 Matiaše, bratra svého, poslal, na kterémžto on proti Turku pomoc
 od knížat říšských vyhledával, kterau také oni dáti připověděli.
 Podobně také on císař od svých zemí pomoc proti Turku žádal,
 jemuž aby se časné v cestu vkročilo, křesťané v Prešpurku a Turek
 u Řeckýho Bělehradu se shromáždžovali. Že pak tehdež zrušeno
 bylo příměří mezi Turky a Peršany, protož Mahomet díl toliko
 svého vojska do země sedmihradské a valašské poslal a s ostat-
 ním proti Peršanům se obrátil; zatím křesťané Dotis Turkům od-
 řáli, více chytrosti nežli moci užívající. Brzo na to naši vzali
 i Papu. Ráb sice oblehli i silně dobývali, však dobýti ho nemohli,
 ale ztrativše lidu do třích tisíc, zpátkem ustaupiti museli. Při

Turci i kře-
 stané do
 Uher táhli.

Dotis i Pa-
 pu křesťané
 vzali.

¹⁾ Der Schurz. — Ona část pancíře, která spodní část těla chránila.
 Brandl Glossarium str. 387.

1597 dobývání toho města Rábu dne 23. září měsíce Jan z Pernšteina zahynul, který při Dotis i jiných vojenských příležitostech vždycky velmi hrdinsky se choval.

Pernštejn zahynul.
Turnaje v Praze. Rudolf císař turnaje v Praze držel, a do krauzku mnozí páni jezdili, z nichž největší chválu a dary Václav z Kolovrat a Rudolf Trčka a purgkrabí z Donína dosáhli.

Oběh na Křivokláde.
V neděli Devítinsk nazvanou, dne 2. února, okolo hodiny 8. a 9. zapálilo se v spilce na zámku Křivokládu pod velkou světnicí, kteráž všechna i s kancelářem, v němž registra a jiné věci důchodního písaře byly, též i věže nad branou, kterou se do zámku chodilo i jiné krovy přední shořely, když se pokoje císařské z předu i z zadu zapalovaly.

Ponocný zamordován.
V městě Rakovníku ten den před sv. Havlem zamordován byl na loži, maje nožem podřezaný krk, Mikuláš, na Vysoký bráně ponocný, od Vávry, druhého ponocného, a žena jeho potomně také z té brány dolů zvržena byla. Vávra i s ženou svou vzat byl do vězení, a k těm zlým činům ihned se oba přiznali, oba se z svých hříchův vyzpovídali (toho dne, na den sv. Havla, auřad rychtářský Havel Mautvička přijal), a Vávra na kolo dán, žena pak jeho sřata byla.

Vallauni škodu činili, v Kadani 7 městských sausedův zamordovali.
Vallauni skrze císařskou zem do Uher proti Turku táhli a v Čechách po vesnicích, v městečkách i v městech mnoho zlého páchali, v Kadani sedm sausedův a v Launech čtyry sausedy zamordovali. Jednoho kárníka, který obilí na káře vezl, u Tejnce zastřihauce, peníze i koně mu vzali a jeho na jedné hrušce oběsili; když pak oni od něho odjeli, s ním se větev, na které on visel, utrhla a on na zem zpadna, do Laun s károu i s obilím přijel. Do Prahy když ti škodní vojáci přijeli, koně i jiné věci krádežné navraceti museli ¹⁾.

Sněm v Praze.
V pondělí po památce na Víru Obrácení sv. Pavla na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa císaře začal se sněm a v sobotu na den sv. Valentina byl dokonán, na němž jednáno bylo: 1. aby při modlitbách, postech a jiných pobožnostech obyvatelé království českého trvajice, rozhněvaného na sebe Boha krotili; 2. proti Turku zbírka, aby totižto každá vrchnost, jak světská tak duchovní, z každého osedlého člověka neb gruntu z vlastního svého měšce jednu kopu míšenskou, Pražané pak a jiná města královská i věnní v summě neb v hotovosti 37500 kop míšenských dáti museli. Kdo by pak poddaných osedlých neměl, ten každý z tisíce kop grošův

¹⁾ Dačického Paměti I. str. 191.

českých, což by tak mimo svých dluhův peněz na aurocích měl, 1597
6 kop grošův českých dáti povinnen byl; ale kdo svého jmění do
jednoho tisíce neměl, ten aby nic nedal; 3. lidé poddaní z každého
osedlého, neb každý osedlý poddaný po 1 kopě a 12 groších mí-
šenských, podruzi, také čeládka sedlská, z každé kopy své služby
2 groše míšenské, mistr vovčák po jedné kopě a pacholek ovčácký
po půl kopě míšenské, svobodníci, dědiníci, nápravníci, svobodní
rychtáři a dvořáci po 6 kopách míšenských, farářové po třech ko-
pách a byt ani farářův při farárech nebylo, tedy z nich kollator tu
daň dáti musel; kdo by toliko dvůr poplužní bez lidí poddaných
osedlých měl a jiných pomocí neskládal, ten také z toho dvoru jako
dvořáci po 6 kopách míšenských dáti musel; 4. z ryb, z komínův,
z krámův křesťanských i židovských, z domův židovských atd.,
jako na sněmu minulého roku sbírka se dávala.

Rudolf císař v pravích horních tohoto 1597. roku vydaných ¹⁾ mezi jinými věcmi také tato slova klade: „Když se Hory Kutné vyzdvihovaly, lidé rozmnožovali, město zakládalo, domy stavěly, rozliční řemeslníci a jiní obchodníci se osazovali, uznávše králové čeští, že by auředlníci horní nemohli všeho lidu zpravovati neb řídit, jim k pomoci jiný soudce ustanovili, kterým také právo městské bylo vydáno a ti aby věci městské i autrpné saudili, lid obecní při tomto městě řídíce. Auředlníci pak horní aby samé hory opatrovali a saudův i jiných starostí obecných prázdní byli, nařídili.“ A ta jsou slova téhož Rudolfovyho listu. Že pak on Rudolf císař v tom svém listu nevyslovil, jací to správce města a lidu obecního byli, staré památky kutnohorské ²⁾ o těch správcích následující zprávu dávají:

Předně, mezi správci lidu městského za mnohá léta nejpřed-
nější osoba bývala rychtář městský, k němuž všickni své zření
měli, a ten v chození, v stání, v sedění, v hlasích, v spisích
přednost místa míval, a ta přednost rychtářská až do léta 1420.
trvala; kteréhožto roku Zikmund císař byv u Hory Kutné, jistau
summu peněz od Kutnohorských sobě vypůjčil, naproti tomu městskau
rychtu, která k právu krále českého vždycky přináležela, maje-
statem neb svým listem královským, v městě Čáslavi ten auterý po
Povýšení sv. Kříže daným, s právy všemi, všemi požitky a příslu-
šenstvím jejím, k jmění, k držení, k požívání jim Horníkům kute-
nským zapsal. A tak toho času nejprve šepmistři Hor Kutných dle

Noví auředlníci v Kutné Hore nařizovali.

1420

Rychtář Kutnohorský do-
stává.

¹⁾ Sternberg, Geschichte der böhm. Bergwerke II. str. 331.

²⁾ Kořínkovy Staré paměti kutnohorské str. 212. a násled.

1597 své vůle a libosti rychtáře (jehož prve králové čeští dosazovali)
 Primasství počátek.
 1439 zvolivše, počátek primasství učinili, jichž potom Staroměstští Pra-
 1456 žané v létu 1439. a Novoměstští Pražané 1456. následovali, volivše
 primasa. — Otázka jest, proč se v Kutné Hoře raddní páni ne
 purgkmistři (jako ve všech království českého městech), ale šep-
 Šephmistři kily nazváni.
 hmistři jmenují? Někteří povídají, že by toho titule od krále Zik-
 munda pro šeptání při sněmu dostati měli; ale o tom se ví, že
 Zikmund ještě na světě nebyl, a Kutnohorští šephmistrovského titule
 užívali. A protož na tuto otázku pravdivá odpověď jest tato: Hned
 jak se Kutné hory začaly, aby havířstvo jako kůň bez uzdy nebylo
 a mělo, kým by se řídilo, představen jest jim rychtář s jistými
 přísedními neb raddami; že pak ten lid havířský z německých zemí
 byl povolán, ti přísední dle navyklosti vlastenské die Schepffen.
 a dva z nich nejprřednější die Schepffen-Meister nazváni
 byli. Když pak městské právo u Hory Kutné se začalo a Čechové
 do raddy byli pojeti, ten německý titul sobě zanechali a změnivše
 v něm toliko některau literu, aby raddní šephmistři slauli, nařídili;
 při čemž také i králové čeští jich zanechali a kdykoliv k nim
 psali neb mluvili, ne purgkmistry ale šephmistry je jmenovali.

Hlad.

Chudobný jeden podruh v Šenrakycích (sic)¹⁾ vesnici, nemaje
 s manželkou a s čtyrmi dětmi co jísti, byl tehdáž hlad velký
 v Čechách i v sausedstvu, poslední svý dva groše dal man-
 želce, aby za ně od rychtáře bochník chleba kaupila. Rychtář
 lakomec, toho podruha chudobného strejc a nemilosrdný člověk.
 nechtěl ho prodati, vymlauvaje se, že chleba sám pro svý domácí
 nemá dostatek; žena bez chleba když se k dětem pro veliký hlad,
 neboť oné již celý tři dni a tři noci nejedli, plačícím truchlivá
 navrátila, šel ihned sám její muž k jinému sausedu, žádaje ho.
 aby mu strych neb toliko větel žita zapůjčil; ale také nic nevy-
 prosil a nevypůjčil. I navrátice se do svého příbytku, našel svou
 ženu oběšenau a tři dítky zaškrčené; třetí rozumnější uteklo a té
 ohavné smrti ustranilo. Ta matka hladem a litostí ztrápená, zoufajíc
 sobě, aby sobě i svým dítkám od hladu pomohla, smrt sobě i svým
 dítkám třím učinila.

Žena tří dí-
 tek zaškrtila,
 nebo sama
 oběsila.

Rezník obě-
 šeu.

Rezník jeden byl oběšen v Čáslavi, že maso z padlých neb
 zcepenalých telat prodával.

1598
 Sněm v Pra-
 ze.

Léta 1598. V pátek na den Svátostí v přítomnosti Rudolfa
 císaře na hradě pražském držán byl sněm a v pátek po neděli

¹⁾ Snad: v Sendražicích.

třetí po Veliké noci zavřen byl; na němž mezi jinými věcmi svoleno bylo: 1. sbírka na lid válečný z vlastního vrchnostního měšce, z poddaných, z čeledi, z nájemníků, z dvoráků, z jmění, z domův městských, tak jako minulého roku svolena byla; 2. z ryb, z dobytka, z vína, z páleného atd. tak svoleno bylo jako 1593. roku; 3. sbírka z komínův, z krámův i z Židův ta se svolila, která léta 1596. svolena byla; 4. knížectví Opolské a Ratiborské stavové království českého na žádost císaře a krále českého Rudolfa knížete sedmihradského ¹⁾ do jeho toliko živohyť postaupili, však po smrti téhož knížete zase to oboje knížetství k český koruně aby připadlo; 5. o volení biskupa vratislavského stavové čeští Rudolfa císaře jakožto svého krále za to žádali, aby on kanovníkům vratislavským biskupa voliti nedopauštěl, poněvadž to biskupství dle starodávného snešení pod jus patronatus koruny české náleží a vždyckny na to biskupství osoba hodná, která by se králi českému líbila, volena bývala, kterou sobě proti právu krále českého oni kanovníci o své ujmě sami sobě zvolili a již také potvrzení při Svatosti papežské vyhledávají; 6. o chození k přísahám do kaple Všech Svatých na hradě pražském, kterážto kaple při shoření hradu pražského poněvadž zkažena byla, do které se od starodávna k přísahám chodívalo a dokad ona vystavena nebyla, do kostela sv. Jirí se chodilo, nyní pak, jsauc již ona zase náležitě vystavena, aby se tak jako prve do ní k těm přísahám chodilo.

Rybníci nad Kauřímem dne 16. srpna měsíce se strhly, jakož i potom Strašík, který mnoho škod zdělal, sladovny, na nichž mnoho kop strychův obilí bylo, pobral, díl kostela sv. Maří Magdaleny, jakož i díl dvora vzal, na zahradách a na lukách mnoho škod udělal, potom i předměstský rybník strhl.

Dovodeň a
Kauřima.

Velký mor celý téměř rok až do sv. Martina trval v Pizni, který 60 hospodářův a více nežli 1400 jiných osob v tom městě do hrobu položil. Že pak hrobníci nemohli postačiti hroby kopati a hřbitové již se také velice naplňovali, jáma hluboká na hřbitově při kostele svatý Markyty, mezi domem špitálským a mezi dveřmi, kterými se do kostela vchází, udělána byla, a do té jámy mrtvá těla se kladly a zemí zasypávaly. Do té jámy opilý dudář v noci, nevěda o ní, vpadl a z ní nemoha sobě nahoru pomoci, tak dlouho na své dudy pískal, až ráno hrobníci přišli a jeho nahoru vytáhli. — Tento mor nejdřív přišel na dobytek, potom na celau zem českau.

Mor v Pizni.

¹⁾ Sigmundovi Bathorymu.

1596 Tachovské panství císařské rozličným pánům poněvadž pro-
 Tachovské panství pro-
 dáno. dáno bylo, manové tachovští na zámek jich tachovský víceji tak
 jako předešle k saudu choditi se zpečovali; kteří také léta 1608.
 1608 v plném sněmu, téhož roku 1608. na hradě pražském v přítomnosti
 Rudolfa císaře v pondělí po neděli šesté po Veliké noci začatým
 Manové k
 deskám při-
 pojiti. a v pátek po sv. Janu Křtiteli zavřeným, od toho tachovského
 saudu vyzdvižení a k deskám i k saudům zemským království
 českého přivtělení byli, tak že ti manové na časy budoucí a věčné
 (když jim však prve od J. Mti. Cské. jich manský statky v dědictví
 uvedeny a do desk zemských vloženy budou) deskami a saudy
 zemskými se řídití, k saudům zemským stávati a také odpovídati
 budou moci.

Dešťové i
 mor. Sloty a velicí dešťové byli v Čechách, a také lidé i hovada
 zhusta mřeli.

Ráb Turkům
 oddán byl. Adam (sic) ¹⁾ z Švarzenberka, hrabě Mikuláš Palfy, nenadálým
 a vtipným spůsobem pevnost uherskau Ráb Turkům vzali dne
 27. března a císaři Rudolfovi ji vzdali. Turci té pevnosti Rábu
 říkají Janek. Na ten den 27. března měsíce obyvatelé téhož města
 věroční památku slavně konají ²⁾.

1599 Léta 1599. V auterý po neděli Družebné na sněmu v Praze
 Sněm v Pra-
 ze. držaným a v středu po neděli Smrtné zavřeným následující
 svolení se stalo: 1. z usedlostí, z jmění, z domův, z poddaných,
 z ryb, z vína, z dobytka, z krámův, z Židův, ta byla svolena
 sbírka neb daň, která se v létu 1593., 1596. a 1597. dávala, od
 kteréžto sbírky města horní i také pohořalá i jiná neštěstí trpící
 města osvobozena byla; 2. z piva bílého i ječného, z každého
 věrtele na prodej vystaveného 6 grošův českých se dalo; 3. o ve-
 řejné hotovosti, o vyzdvižení hor a muštrův, o drahotě řeme-
 slníkův atd. jako v předešlých sněmích se jednalo.

Mor v Pra-
 ze; Rudolf
 císař v Plzni
 bydlel. Veliký mor v Městech pražských nastával, odkudž Rudolf
 císař s dvorem svým dne 14. září měsíce do Plzně odjel a v tom
 městě 9 měsícův pořád bydlel; pro něhož Plzeňští dům na rynku

¹⁾ Správně: Adolf.

²⁾ V konceptu stojí: „Dne 29. měsíce března Adolf z Švarzenburku
 času ranního města Rábu se zmocnil, kterýž Turci tři léta a sedm měsícův
 v své moci měli. Zmordováno bylo v něm Turkův 1600 a křesťanův 500. Ženy
 a panny nejprřednější se zdi skákaly a o živobytí přišly. Ale z nich některé
 prachem zmordovány a ostatní od Balfyho zajaty byly. — Za šťastné dobyti
 téhož města Adolf od císaře dosáhl město Hustopeč v Moravě.“

po pravé straně při domě raddním slavně okrášlili, na němž po- 1599
 zlatené makovičky plechové s literau R postavené byly, který se
 podle větru točily. Ten pak dům na věčnou tak vzácného hosta
 památku od toho času dům Císařský jmenovati se začal, a také
 v něm mimo císařské osoby žádnému v následujících letech dovo-
 leno nebylo bydleti s obyvatelův plzeňských škodau; neboť dvůr
 císařský jináče se nedomníváje, nežli že tento dům samému císaři
 náleží, a Plzeňští že k němu žádného práva nemají, protož také
 císař Ferdinand III. s nevědomím Plzeňských ten dům 1638. hra- 1638
 běti Trautmansdorfovi Tejnhoršanskému daroval. Z toho domu Cí-
 sařského přes všechny domy a ulice až k zdím městským, mezi
 klášterem Černým a bránau Maličká nazvanau, udělána byla pa-
 vlač, po které císař, když se jemu zlíbilo, jíti mohl až na zdi
 městské, s nichž do polí a jinam patřiti i čerstvým povětrím mohl
 se obveseliti. Z toho svého domu císař do domu Šebestiána Pe-
 chovského, do kterýchžto dvou domův také on císař i Matias
 a Maximilián, arciknížata rakauská, často přicházeli (sic). Toho Šebe-
 stiána on císař tak miloval, že nejenom ho majestatem urozenosti,
 ale také do na pergameně psaného majestatu nový erb témuž Še-
 bestiánu daný on sám císař vlastní rukau vymaloval, mimo toho
 majestatu také témuž Šebestiánovi zlatý tak dlouhý řetěz daroval,
 že v něm on Šebestián státi mohl celý.

Pechovský-
ho milostí a
dary císař
obdařil.

I vida císař ne příliš velké téhož města Plzně prostranství 1638
 a chtěje to město, v němž by císařové a králové čeští slavněji
 mohli budaucně bydleti, umínal zdi městské dalji postaviti, město
 rozšířiti a zvelebiti; což pro následující jiná zaneprázdnění v skutek
 své dobré mínění uvést nemohl.

Poselství moskvanské dne 7. října měsíce do Plzně přijelo
 a Rudolfovi císaři slavný dary přivezlo, totiž: buzikan, koflík zlatý
 drahým kamením vykládaný, obraz sv. Mikuláše zlátkem protká-
 vaný, jenž byl deset loket dlouhý, mnoho kobercův persiánských,
 čtyry šavle, z nichž každá za dvanácte tisíc tolarův šacována byla,
 a k tomu mnoho mincovaného zlata císaři dali. Po odvedení a do-
 dání těch darův dne 10. již jmenovaného měsíce přednášel ten
 legat žádost pána svého, aby mezi ním a mezi Rudolfem císařem
 proti Turku učiněno bylo sjednocení.

Moskvanské
poselství do
Plzně přijelo.

V Bechyňském kraji třinácte mil od Prahy mezi Dešní a Čer-
 venau Lhotau na jednom poli času denního jedný bohobojný a chudý
 ženě nějaký vysoký muž v oděvu kněžským, maje za sebou krás-
 něho mládence nad sním bílým, dne 25. listopádu měsíce ukázal
 se, který pozdvihna své ruce k nebi, hlavu svou třikráte k zemi

Voda utěše-
ná také po-
dagrckým.

1599 sklonil, horlivě se modlil a s svým pacholátkem nenadále z očí té ženy se ztratil. Na tom pak místě ihned tři pramínkové čisté vody z země se vyprojštili, k nimž ta žena přistaupivši, tau vodau svůj obličej umyla a bolest hlavy hned pozbyla, s kterou ona velmi často trápena bývala. Mimo té bohobojné ženy mnoho lidí od svých neduhův tau vodau uzdraveno bylo, a dosavad nemocní uzdravení bývají. Kde ta studánka se vyprojštila, krásný kostel jest vystaven pod vzýváním sv. Jana Křtitele, na kterýžto den k tomu místu veliké množství pautníkův každoročně přichází, kteří tu vodu pijí i s sebou ji domů nosejí. Spomáhá ta voda nejvíce těm, kteří dnavau nemocí jsau obtíženi. Ta studnice v prostřed toho kostela dosavad se spatřuje, z níž také voda do lázně teče a v ní se zabývá, k užitku těm, kteří se ní mejti chtějí¹⁾.

Novopražští
dostali ko-
stal sv. Apo-
lináře.

Jej navrátili
museli Ka-
pitole praž-
ské.
1628

Volynský
panství při-
padlo k pro-
boštství.

Beraun sho-
fel.

Veleslavína
umřel.

Hlad, ne-
suroda, mor
v Praze.

Císař Rudolf II. na žádost a na omylnau zprávu konšeldův Nového Města pražského dal témuž Městu a konšeldům kostel sv. Apolináře na Větrově, jinak na Větrovém vrchu, s vším téhož kostela příslušenstvím, aby oni tau pomocí vyzdvihnauti mohli špitál sv. Alžběty pod Vyšehradem v tom svém Městě Novém. Ten pak kostel sv. Apolináře s celým k němu příslušenstvím císař Ferdinand II. a král český léta 1628. dne 28. máje měsíce kapitole hlavního kostela pražského sv. Víta navrátil a připojil; do kteréžto sv. Apolináře kostela v tomto 1628. roce dne 30. června měsíce Kašpar Arsenius, hlavního kostela pražského děkan, uvedl a za děkana v něm dosadil Eliáše Kolbiusa, na hradě pražském kanovníka. Také téhož 1628. roku panství Volynské připadlo jest k proboštství téhož hlavního kostela pražského, při kterém ono dosavad trvá; a leží v kraji Prachenským, 14 mil od Prahy vzdáleno.

Dne 23. srpna měsíce v městě Berauně tři míle od Prahy vyšel oheň z domu Beneše Krejnera, jinak Karejna, a shořel tehďáž chrám Páně, při něm věž, zvony, také orloj od hodin zkázu vzali: shořel také dům raddní, fara, škola a jiní domové měšťánův, také tehďáž někteří domové na předměstí téhož města shořeli.

Daniel Adam z Veleslavína, měšťán Starého Města pražského, radda při auřadě desíti saudcův a impressor neb tištec kněh pilný, také muž učený a pracovitý, umřel na morovou ránu, pozůstaviv po sobě vdovu s dvěma syny a s jednou dcerou v sirobě.

V Čechách také okolo Žitavy času postního začal se velký hlad, že Slezáci mnohá žita z Čech vyvezli. Následovala také pro

¹⁾ Jest to v obci Dirné, jež tehďáž náležela Bohuslavovi Ruřhovi. — Viz též Dačického Paměti I. str. 196.

velký a dlouho ležící sníh velká neauroda, ovotce také pro velké studeno neobrodilo se. Měsíce listopadu začal se mor v Městech pražských. 1599

V českém městě Fridland řečeném do 700 obyvatelův na morovou ránu pomřelo. Mor v Fridlandu.

Léta 1600. V pátek památný sv. Šťastného na hradě pražském sněm obecní v přítomnosti J. M. Cské. a Kské. Rudolfa II. pánův komisařův, totiž: pana Petra Voka z Rožmberka na Českým Krumlově, správce a vladaře domu rožmberského, Jana Zdeňka z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejvyššího kanclíře království českého, pana Štěpána Jiřího Šternberka na Voticích, raddy J. Mti. v zřízení komoře královské, též statečného rytíře pana Humprechta Černína z Chudenic na Chudenicích, podkomořího v témž království českém, držán a v pondělí po sv. Fabiánu a Šebestiánu zavřín byl; na němž následující věci svolené byly: 1600

1. Zbírka na lid válečný proti Turku; každá vrchnost z každého svého gruntu neb z každého člověka poddaného osedlého (nepotahujíc toho člověka v to, než sama každá, jak světská tak duchovní vrchnost, z měšce svého vlastního) ještě tento rok aby skládala 1 kopu míšenskau; Pražané i jiná města J. M. Cské. i císařovny místo té zbírky, která by na jich měšce přijíti měla, na hotový summě opět aby dali 37500 kop míšenských; kdo by peníze na aurocích měl, byť pak i podle toho také pozemský statek měl, (kdo by svého statku za jeden tisíc neměl, ten v ta zbírku se nepotahuje) z každého tisíce kop grošův českých, což by mimo dluhův svých týchž peněz měl na aurocích, dáti má 6 kop grošův českých; každý poddaný kterýkoliv vrchnosti osedlý dáti má 1 kopu a 12 gr. mš.; čeládka mužského pohlaví i podruhově hospodářům svým k pomoci z každé kopy míšenské dáti mají 2 groše míšenský; mistr vovčák po 1 kopě a pacholek po půl kopě míšenské má dáti; svobodníci, dědiníci, nápravníci, svobodní rychtáři a dvoráci každý po 6 kopách míšenských; farářové i všickni lidé duchovní, a kteří jaké důchody k farám mají, byť ani tu farářův nebylo, tehdy z far kollátor dáti má každý 3 kopy míšenský; také z obyvatelův království českého, který toliko dvůr poplužní bez lidí poddaných osedlých má i jiných pomoci neskládá, každý aby z toho dvoru, také i dědiníci a dvoráci odvozovali po 6 kopách míšenských; Pražané i v jiných všechněch českých městech obyvatelé, kteří by své domy měli, aby každý osedlý z domu svého na tři termíny, totiž po sv. Vavřinci, po sv. Vác-

1600 slavu a v pondělí po Vánocích, (však toto se při berních městských šetřiti má, aby měšťané možnějši jiným chudším pomoc náležitau vedle možnosti jednokaždýho činili) dal po 48 groších míšenských.

2. Z každýho dčberu neb z kopy štik i kaprův, co se koliv prodá, jeden každý dáti má 5 grošův bílých; z každýho vědra vína vyšeňkovaného 5 gr. bíl; z každé laky (jednu každau laku po 40 pintách počítajíce) sladkého pití 1 tolar; z každýho uher-skýho vola po 15 gr. česk.; z krmnýho domáčího vola také 15 gr. česk.; z polskýho vola 12 gr. česk.; z domáčího nekrmnýho vola českýho 10 gr. česk.; z krávy a z jalovice 6 gr. česk.; z telete 3 gr. česk.; z vepře krmnýho 5 gr. česk.; z skopce, z berana, z kozla po 1 gr. česk.; z ovce a z jehněte také po 1 gr. česk.; z pinty pálenýho, z kvasnic neb z droždí, kdož by je prodal, také dáti má 1 gr. česk.

NB. Však poněvadž se to v skutku shledalo, že se na týž pálený v tomto království mnoho tisíc strychův obilí ročně vypo-třebuje a letos nás opět Pán Bůh neaurodau (v Praze za 9 ortův byl strych žita) navštívití ráčil, protož žádný tohoto roku takovýho pálenýho z sladův, z žádného obilí, z muk ani z prachův aby nepálil, a kolikrát koliv by se někdo toho dopustil, pokaždý aby pět kop grošův českých propadl.

3. Z každýho komínu, byť i dva neb tři spolu byly, anobrž kolik ohňův pod ním se topí každý oheň za komín počítajíce, když by jenom ten komín nad střechu vycházel, dáti se má po 20 groších míšenských; a pokojníci, nájemníci neb podruzi, ti všickni v slušnosti a v mírnosti pomoc na tu sbírku z komínův těm, jimž nájem skládají, dávati mají; 4. zbirka ze všech kramův dle možnosti jednoho každýho kramáře ať se skládá; 5. zbirka na nemocný vojáky do truhličky v kostele visící, od nich raddní pán aneb primas jeden a kněz druhý kliček míti má, místo almužny aby se házela; 6. každý Žid z domu svýho také mimo sbírky vejš dotknuté po 4 kopách míšenských dáti má; 7. aby práva městská s zřízením zemským srovnána byla; 8. stavové povolili J. M. Cské. a Kské, aby panství Mělnické ještě na deset let komu koliv zase mohl zastaviti; 9. aby ostrov na řece Vltavě u vsi Zadního Bu-benče i s tau vesnicí a s jejím příslušenstvím k auřadu nejvyššího purgkrabství náležející obzvláště pro Kratochvíl J. M. Cské. k starý Oboře u vsi Ovenče, proti slušné témuž purgkrabskému auřadu odměně, připojiti se mohly, za to císař Rudolf stavy žádal, a stavové také k tomu svolili; 10. poněvadž o saudu purgkrabství

1600

kraje Hradeckýho v zřízení zemském žádné známky se nenachází, protož aby purgkrabí téhož kraje vejsadu toho saudu, také i starodávné paměti, jak daleko se ten saud vztahuje a oč na něm sauzeno býti má, k tomu voleným osobám přednesl, aby ten saud dle uznání komisařův, zřízením zemským a s vůlí císařskou stvrzen býti mohl; 11. poněvadž se také v zřízení zemském žádnýho procesu saudu mezního, jak ten jíti a držán býti má, nenachází, toliko Jakub Menšík z Menštejna na Mokropsech, místosudí království českého, jistau a potřebnau knížku, jak se ten saud začíná a osazuje, také jak se rozsudkové spravedliví podle předešlých spravedlivých zvyklostí a nálezu činiti obyčej mají, sepsal¹⁾, protož aby purgkrabí hradu pražskýho spolu s týmž místosudím nad tauz knížkau zasedli, ji přehlídli a pánům komisařům ji přednesli, která, jestli uznáno bude, aby s vůlí císařskou vytištěna i zřízením zemským stvrzena býti mohla; 12. páni stavové poněvadž mlynářův přísedních v tomto království k spatření jezův, prahův a toku vod často potřebují, kteří jisté vyměření a cejchy, jak by se k sobě lidé v takových příčinách chovati měli, dělati obyčej mají, však tolikéž v zřízení zemském o té jejich práci a povinnosti žádné zmínky se nenachází, protož aby Pražané Starého i Nového Měst pražských starobylé vejsady, paměti a zprávy, pokud a jak daleko se týž saud mlynářský vztahuje, a jaký se řád při něm od starodávna zachovával, to aby se časné osobám k tomu zřízením podalo tak, aby v to nahlédnauti a saudu zemskému přednésti mohli; 13. o doktorích, kdež pak již v království tomto velmi malý počet osob jest doktorův v lékařství zběhlých, protož stavové nejvyšším auředníkům a saudcům zemským tímto sněmem moc dávají, aby tři doktory v lékařství umělé objednali a s nimi o služby smluviti i také, v kterých by místech bydleti měli i odkad a co by jim služby placeno býti mělo, naříditi mohli. 14. Po smrti Joachmy Novohradskýho z Kolovrat, purgkrabího Karlšteinskýho, synu jeho Jan, pán na Buštěhradě a Košatkách, J. M. Cské. mundšenk, od pánův stavův žádal, aby svršky a nábytky při panství Karlšteinském jemu jakožto dědicovi náležející vydané byly. I poněvadž se při artikuli sněmovním léta 1577. o těch věcí jednajícím vynašlo, aby při témž zámku Karlšteinu a dvorci téhož panství vždycky na časy budaucí každý purgkrabí Karlšteinský svrškův a nábytkův za 500 kop grošův českých zanechat i po-

1577

¹⁾ Viz Jirečkovu Rakovět II. str. 23. a Hermenegilda Jirečka článek O soudu mezním v Čas. Čes. Mus. r. 1858.

1600 staupiti povinnen byl, protož stavové Jana Sezimu z Sezimova Austí a na Auští, Adama mladšího z Waldšteina a na Hrádku nad Sázavau, oba z panského stavu, z rytířského pak stavu Ctibora Tiburciho Žďárského ze Žďáru a na Kladné, všechny tři J. M. Cské. raddy, též Jeronyma Čejku z Olbramovic na Chvalách a Počernicích, v auterý po sv. Fabiánu a Šebestiánu na zámek Karlštejn vyslali, aby oni do všech svrškův a nábytkův nahlídli a zanechajice jich při tom panství, co by spravedlivě za 500 kop grošův českých býti mohlo, ostatní aby témuž Janovi Novohradskému z Kolovrat dali a postaupili; 15. Beraunští, poněvadž roku předešlého skrze oheň velkau škodu trpěli, tohoto roku od zde psaných zbírek se osvobozují; 16. lidé zahálčiví a rozpustilí aby všudy zbírání a na pomezí zámky království českého do-
dávání byli.

Francský le-
gal do Prahy
přijel.

Dne 15. července přijelo do Prahy k císaři Rudolfovi od krále franckýho vyslané poselství a žádalo, aby císař koruny francké přítelem byl.

Perské po-
selství do
Prahy přijelo.

Král perský, šach Abas, slavné poselství k Rudolfovi císaři vyslal, které také dne 20. října do Prahy přijelo a dva měsíce v Praze bydlelo, na které přes tři tisíce zlatých nákladův se počítalo a když ono odjždělo, 2000 zlatých na cestu dáno mu bylo. Žádalo ono, aby se císař s jich králem spojil proti Turku. V tom poselství nacházeli se dva nej přednější páni, jeden Persán a druhý Engličan, však v perském království vychován. To pak poselství, aby Turkům do ruky nepřišlo, šestnácte měsícův z perské země daleko objížděje jelo, spíše nežli do Prahy přijelo.

Na vory za-
čaly se věci
klásti a plaviti.

Obyvatelé království českého ačkoliv mnoho dříví neb vorův (dvanácte klád neb kmenův obyčejně podle sebe svázaných jmenuje se vor) po řece Vltavě do Prahy, také i dáleji, ačkoliv po mnohá leta plavali, žádný však nikdy na ty vory ani obilí, ani drobné dříví, ani jiné věci, méněji sůl v sudech a v bečkách klásti a na těch vorích do Prahy po té řece plavati se neosmělil, až **1552** roku 1552¹⁾. Také tohoto 1600. roku nějaký Jan Kazimír, orlického panství poddaný, svého obchodu v živnosti krčmář neb šenkýř, on se první o to pokusil a obilí na vory pod zámek Orlikem na řece Vltavě ležící naložil a šťastně na těch vorích složené obilí v pytlích do Prahy připravil; o čemž zvěděvše jiní takových vorův plavci, na své vory nejenom drobné štípané dříví, obilí, prkna a jiné věci, ale posledněji také i sůl v sudech

¹⁾ Viz str. 193.

kladli a do Prahy i dáleji pod Prahou všechno plavali, také 1600 dosavad plavají.

Řezníci všech pražských Měst císařské obdarování, které se z následujícího listu poznává, dostali:

Řezníci
pražští obda-
rování do-
stali.

Rudolf, z Boží milosti volený římský císař, atd. atd.

Vzhledše my na poníženau prosbu starších i všeho pořádku řeznického všech tří Měst pražských, také nejvyšších auředníkův zemských a radd našich za ně přímluvu, takovou svobodu a dovolení naše vyzdvihovati a všem vůbec i jednomu každému zvláště přísně poraučeti ráčíme, aby žádný více pod skutečným trestáním žádného masa do Měst pražských pod žádným vymyšleným způsobem nenosil a nevozil a mimo místa k tomu vejsadná a krámy neprodával, jinaké nečiníce. Kdo by se pak toho dopustil, tomu taková masa pobrána budau, a on k tomu skutečně trestán býti má.

Dán v městě našem Plzni v auterý po památce P. Marie Hromnic léta 1600. a království našich římského dvadcatého pátého, uherského dvadcatého osmého, českého dvadcatého pátého.

Rudolf.

Zdenko Popel de Lobkowic.

S. R. Bohemiae Cancellarius.

Ad mandatum S. C. M. proprium

J. Millner.

Císař Rudolf dne 4. června měsíce z Plzně do Prahy odjel. Dokad on ještě v Plzni bydlel, dověděl se, že někteří obyvatelé království českého Plzeňským proti Zlatý bulle od Zikmunda císaře i proti jiným císařským a královským nadáním těm Plzeňským uděleným škoditi se opovažují, hned k všem království českého obyvatelům z města Plzně v pondělí po Novém letě list svůj vyslal, jim všem poračuje, aby žádný ničehož více proti těm Plzni městu daným svobodám činiti se neosměloval. Ten Rudolfa císaře list vidimiroval, byv od Plzeňských k více dožádán, Salomon z Fridbergu, notarius publicus, r. 1665. dne 20. července.

Rudolf do
Prahy se na-
vrátil

Plzeňským
milost uči-
ní.

Dne 23. prosince v plzeňském kostele sv. Bartoloměje Zbýněk Berka, arcibiskup pražský, na žádost urozené vdovy Lidmily Markvartové posvětil oltář Bolestné P. Marie a sv. Lidmily.

1665
Oltář v Plzni
posvěcen.

Město Beraun všechno téměř shořelo.¹⁾

Beraun sho-
řel.

¹⁾ V konceptu nachází se ještě stvrzení privilegii Německobrodských vydané v pondělí po pam. Moudrosti Boží l. 1600. od Jana Rudolfa Trůky z Lupy na Veliši, Kumburku, Lipnici a Světlé nad Sázavou. Stvrzují se zde výsady, jež byly uděleny měšťanům Brodským v letech 1565., 1588.

1601

Sešel v Pra-
ze.

Léta 1601. V pátek po Obrácení sv. Pavla na víru sném obecný na hradě pražském držán a v pondělí po sv. Valentinu v přítomnosti Rudolfa císaře zavřen byl, na němž mimo jiných věcí také následující svolené byly: 1. Na lid válečný zbirka jako minulého roku; 2. zbirka z ryb, z vína, z páleného, z každé laky sladkého pití, též z dobytka a z Židův jako předešlého roku; 3. ze čtyř mandelův ozimního obilí, totiž žita a ječmena, do každého mandele 15 snopův počítajíce, po 2 groších míšenských a z jarního obilí všeho z každých čtyř mandelův po jednom groši míšenským. Kdo by pak vázku velkau a neobyčejnou dělal, ten aby dvojnásobnou daň dal; 4. zbirka z komínův jak minulého roku; 5. z každého kola maučného neb sladového po 30 groších česk.; 6. z každého kamene vlny, kdož by ji prodával, po 4 gr. česk.; 7. z centnyře peří, kdo by je ven z království vzl, po 1 kopě míš.; 8. z zlatohlavův, z stříbrohlavův, z zlata i z stříbra taženého neb uncového, z tkanic zlatých i stříbrných, též z holzpantův, z zápon, z ormpantův, z prstenův, z šteftův, z růží, z medaí a z knoflíkův zlatých i z jiných všech s drahým kamením, s perlami okrášlených řetězův a klenotův a zvláště z těch neuzitečných šmelcův, i také z rozličných sklenic a nádobí jaspisových, křišťálových i z jiných k tomu podobných věcí z drahého kamení udělaných, též z sobolův i z rysův, zač se toho koliv prodá buď od křesťanův neb Židův, desátau kopu, zač by kdo koliv měl v svém handli těch věcí, aby dáti byl povinen a NB. nic toho v obydlí svém ani jinde přivezauce pod ztracením toho neskládal. leč by prve v Ungeltu Starého Města pražského se zastavil a to opověděl atd. 9. Z každého domu jednoho osedlého do třích let svoleno po 20 gr. česk.; z dědinův, z dvořákův, z každé kopy statku svého po půl pátu penízi českým. Však některá již v předešlých sněmích dotknutá horní města, která pro chudobu téměř k spuštění přišla, v tuto domovní daň se nepotahují; 10. z každého věrtele piva ječného neb pšeničného na prodej vystaveného po 6 groších bílých na tři léta, z kteréhožto vědra 4 groše na vychování dvoru císařského a ostatní 2 groše na splacení aurokův vynaložiti se mají; 11. o plavbě po Labi a o srovnání práv měst-

a 1589. od Martina, Jeronyma Václava, Jana Jakuba a Jindřicha Matěsa, vlastních bratří hrabat z Tůrnu na Krejzu, Pešicích, Vlasaticích a Cvrčovicích. Jakožto svědci podepsáni jsou na listině Jana Rudolfa Trčky: Kristof Karel z Roupova a na Novém Heralci a Simeon Těmín z Těmnic a na Portolticích.

ských s zřízením zemským jako v předešlých sněmích; 12. na číž 1601
by gruntech hory se nacházely, J. M. Cská. jakožto kráť český
od tří čtvrtí z celého desátku do 25 let s potomky svými upauští;
13. o drabotě řemeslníkův jako v minulých sněmích zavřino bylo;
14. o neřádných půjčkách Židům, kdo by koliv na lichvu půjčil,
aby to všeckno, co půjčil, propadl; 15. žebráci cizozemci aby
trpění nebyli, domácí pak na gruntech svých vrchností opatření
by byli, v Městech pak pražských i v jiných aby cejchy měli;
16. Beraunští minulého roku pohořalý od již dotknutých sbírek
osvobození byli; 17. kdo by suplikaci spisoval jinému, aby také do ní
svéjméno při jejím dodávateři doložil, sice aby přijímána nebyla.

Slavný hvězdář Tycho Braha (sic), z vzácného denemarského
rodu pošlý, dne 4. listopadu, máje věku svého 54 leta, 9 měsícův
a 19 dnův, dluho sedě za císařským stolem, že se oslejšchal od
stolu vstáti a vodu zadržeje, v Praze umřel a v kostele farním
Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském u prvního
pilíře blíž velkého oltáře pohřben byl, kde mramorový kámen stojí,
a na něm jeho osoba vytesána, též latinský nápis dosavad se spa-
truje. Tento tehdejšího času nejslavnější hvězdář tímto způsobem
do Prahy se dostal. Rudolf císař, velký milovník učených mužův,
zvěděv, že v dánské, jinak v denemarské zemi, nachází se muž
v hvězdářství nad jiné tehdaž učený, jmenem Tycho Braha, protož
velmi se o to starati počal, kterak by ho do Prahy mohl dostati;
Tycho Braha o tom zvěděv, ačkoliv sobě za čest a za veliké štěstí
to pokládal, že tak slavnému mocnáři v známost přišel a že jemu
svau práci slaužití může, však líto mu bylo opustiti své nové a ná-
kladné stavení, které sobě k spatřování nebeské oblohy novým
a slavným nálezkem na svůj velký náklad v Denemarku vystavěti
dal. Rudolf pak císař od svého předsevzetí dotud neopustil, dokud
toho tak slavného hvězdáře k sobě nepřivábil; což když se stalo
a on Tycho Braha do Prahy přijel, vystavěti mu dal on Rudolf
k hvězdářství velmi pohodlné i důkladné obydlí, jaké sám Tycho
Braha sobě vinšoval a míti chtěl; mimo toho všeho nákladu, jak
mnoho svého jmění on Tycho Braha v Denemarku zanechal, dva-
kráté tolik každoročně jemu on Rudolf dával. Ten Tycho Braha
nikda nechťel vidín býti, ale to co uměl, chtěl vždyckny skutkem
dokázati, což i činil; a protož také přísloví jeho, které sobě na
svoj hrobový kámen dal vytesati, bylo toto: „Non videri, sed esse.“
Jako by řekl: „Ne pověstí, ale skutkem dověsti“¹⁾.

Tycho Bra-
ha v Praze
umřel.

¹⁾ O Tychonovi obšírný spisek sepsal F. B. Mikovec.

1601

Pověří.

Velké pověří dne 10. máje v Plzni i okolo toho města strhlo se i hromobití, a velký díl krovu na věži plzeňské shodilo.

Lom kamene
v Hloupětíně
byl najat
Novopraž-
ským.

V pondělí po slavnosti Všechných Svatých, s povolením pana Zbyňky Berky, arcibiskupa pražského, jakožto nejvyššího a generalního mistra řádu křižovnického s červenau hvězdau, lom kamene v skále nad vsí Hloupětínem, na gruntech špitálských křižovnických konec mostu do Starého Města pražského přináležejících, a tomu řádu od starodávna poddací, najat byl Pražanům Nového Města pražského, k obecnému dobrému jich držení a užívání do 15 let pořád zběhlých pod jistý plat, totiž každého půl léta při času sv. Jiří po 10 kop. a při sv. Havlu tolikéž po 10

1616

kop. Léta 1616. opět ti Novopražští na jiných 15 let od Jana Lobeliusa, arcibiskupa pražského a mistra generalního křižovnického, najali ten hloupětínský lom pod vejš dotknutým aurokem

1631

od léta 1616. až do 1631. roku a od toho 1631. roku zase až do

1646

1646. od Arnošta z Harrachu, nejvyššího a generalního mistra téhož zde jmenovaného řádu křižovnického, arcibiskupa pražského, v 20 kop míšenských ročního platu najali a z toho lomu oni své vodárny, také jiná stavení obecní stavěli. Zase od léta 1646. na 15 let týž lom omi novopražští konšelé najali a z něho toliko 10 kop ročně platili; ten plat všecken na kopy míšenské placen byl ¹⁾.

1602

Pikharti z
Čech vypo-
věděni.

Léta 1602. Rudolf císař na den sv. Maří Magdalény vypo- věděl z království českého všechny Pikharty, aneb (jak se oni mezi sebou jmenovali) Bratry. Také všechny jejich zbory zavřítí a kůlni zatlaucti poručil, i všem obyvatelům království českého kterého by koliv oni stavu byli, přísně přikázal, aby žádný těch a jiných jim podobných bludníkův nepřechovával a učení, zpěvův i jiných takových jejich scestností provozovati pod nemilostí a skutečným trestáním nedopauštěl. Posláno také bylo toho času psaní z kanceláře J. M. Cské. na hradě pražském panu z Martinic, kterýmž císař Rudolf věc sobě velmi vděchnau býti oznámil, že on

Pán z Mar-
tinic horlivý
katolík.

¹⁾ V konceptu dodává se ještě zpráva: Dne 19. měsíce října Paradis (správně: Jiří Paradeiser), města Kaniže hejtman, stát byl, protože minulého roku to město Turkům vzdal, který spíše než stát byl ruku pod meč dává musel. Fendrychovi jeho i jiným dvěma vojákům tolikéž hlavy státé byly; leitanovi pak nejprve jazyk vytržen a potom s druhým oběšen byl. Křesťané nemohouce Kaniži v rukau tureckých nechat, nejprv mocně Královský Bělehrad odňali a odtud k Kaniži obrátili, a ačkoliv ji silně dobývatí počali i také po dvakráte Turky, když Kanižským k pomoci šli, porazili, však se jí zmocniti nemohli.

pán z Martinic poddaný svý k svatě katolický víře vede, napomíná ho, aby v svém předsevzetí zmužile trval a žádnému sobě nijakž překážeti nedal ¹⁾.

Sněm obecný na hradě pražským v pondělí po sv. Antonínu začatý a také v pondělí po Hromnicích v přítomnosti Rudolfa císaře byl zavřen, na němž od stavův království českého na dvě leta svolení se stalo: 1. Zbírka na lid válečný z vlastního měšce vrchnost každá, též Pražané a jiná města z poddaných svých, z aurokův, poddací lid i jich; čeledě, farářové, nápravníci, dědínčí, dvoráci, také z každého dčberu ryb taková zbírka jako 1600. se dala; 2. z následujících pak věcí zvejšena byla tato daň, neboť z dobytka na prodej zabitého, totiž: z uherského vola 30 grošů českých, z krmného domácího vola 30 gr. č., z polského 20 gr. č., z domácího českého také 20 gr. č., z krávy a z jalovice 7½ gr. č., z telete 4 gr. č., z vepře krmného 6 gr. č., z skopce, berana, kozla 2 gr. č., z ovce a jehněte 1½ gr. č., z pinty na prodej páleného vína 2 gr. č., z laky sladkého pití dáti se má 1 kopa č.; 3. z každého kola buď maučného neb sladového, také z každého kamene vlny a z každého komínu tak jako minulého roku; 4. o mírách, o plavbě po Labi, o zaražení nových silnic, o drahotě řemeslníkův, o srovnání práv městských s zřízením zemským, o vyzdvižení hor a o uvažování mince a o jiných věcech, jako na minulým sněmu jednáno bylo.

V prvním dílu Poselkyně starých příběhův českých, jinak kronika česká nazvaným, na listu 852. zmínka se činí o jednom sedláku českém, který častěji do svého hrdla strkáje dosti dlouhý nůž, který také v témž dílu prvním na listu 852. vypodobněný se nachází; však kde a kdy se to stalo, nedokládá se to tam. Pročež abych v pochybnosti čtenáře nenechal, co jsem poslézeji o tom příběhu vynalezl, to zde doplňuji a vyjevuji, že totižto ten tak divný příběh přítomného 1602. roku v Praze se stal. Mnozí ten příběh za věc nemožnou, ano i někteří za nepravdivou býti pravili, ale ti zajisté nic podobného nikdy nečtli, ani neviděli, ani s lékaři o takových věcech nemluvíli. Ten nůž dosavad se spatřuje v Vídni mezi drahými věcmi císařskými v kunstkomoře ²⁾.

Sedlák náš
pozřel.

V kunstkomoře se nachází.

¹⁾ O všech těchto i následujících náboženských událostech obsírně píše Gindely ve spisech Rudolf II. und seine Zeit a pak v II. dílu Geschichte der böhmischen Brüder.

²⁾ Dačického Paměti I. str. 203.

1602

V Táboře
kostelní věš
i také navé-
ši krov sho-
tel.

V městě Táboře skrze hromobití času postního dne 6. března měsíce na farním kostele shořel vysoký krov i věže měděnými plechy přikrytá a ta po tom ohni až do krancův neb do pavlače rozebrati se musela. Mimo toho krovu kostelního a té věže žádná jiná škoda skrze ten oheň tehdáž se nestala.

1603

Sném obec-
ný.

Léta 1603. V čtvrtek po sv. Třích králích začal se v přítomnosti Rudolfa císaře sném obecný na hradě pražském a v čtvrtek po sv. Šťastným dokonán byl, na němž ti a takoví artikulové od všech třích stavův českých snešení i daň svolena byla jako minulých dvauch let.

Pikharti v
raddách aby
nebyli.

V středu po neděli Smrtné Rudolf císař svému podkomořímu skrze psaní přísně poraučel, aby žádných Pikhartův a Kalvinův v žádném městě do raddy nedosazoval, nýbrž raději i ty, kteří v raddě již sedějí, aby vymísil a na jich místa lidi náboženství katolického aneb pravého pod obojí aby dosadil.

Oheň v Ži-
dovském
městě.

Dne 24. června měsíce v Židovském Městě pražském vyšel oheň, od něhož 70 domův shořelo.

Maria císa-
řovna ze-
mřela.

Maria, císaře římského Karla V. dcera, císaře Maximiliána II. a krále českého manželka, císaře Rudolfa II. a císaře Matiaše také II., králův českých, matka, v Španihelsch umřela i také tam byla pohřbena; neboť ona po smrti Maximiliána císaře, manžela svého, do Španihel od krále španihelského Filipa II., pana bratra svého, pozvána byla, kam také z Prahy odjela i také tam při něm až do své smrti bydlela.

Svaté ostat-
ky sv. Sta-
nislava Pl-
zeňští do-
stali.

Bernard Matějovský, biskup krakovský, do města Plzně přijeda, tomu městu pro jeho v katolické víře stálost a k svým králům českým neporušenau věrnost, z velké k tomu městu náchylnosti, s vůlí krakovské své kapitoly, také s vědomím svého polského krále, daroval díl z těla sv. Stanislava, krakovského biskupa a mučedníka, a ty svaté ostatky o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie, učiniv k všem Plzeňským horlivé kázání, v kterém také velmi vraucně i pravdivě vychvaloval plzeňský obyvatelé jak předešlé tak tehdejší neb přítomné, těm Plzeňským v stříbrný schránce, schválně pro ty sv. ostatky zhotovený, odevzdal a připověděl, že mnohem důkladnější schránku, do níž by se ty sv. ostatky vložili, z města Augšpurku pošle. Za ten tak drahý klenot jmenem duchovenstva, konšelův a celé plzeňské obce děkování jemu učinil Jan Sixtus z Lerchenfelsu, plzeňský arcijahen a prelat¹⁾. Tři dni odpočinuv sobě v Plzni, dáleji na cestu přede-

¹⁾ Viz str. 121.

vzatau odjel a po 4 nedělích malau stříbrnau monštranci pro zavření těch svatých ostatkův do Plzně z Augšpurku města poslal. Tento krakovský biskup následujícího roku učiněn byl svatě římské církve kardinalem.

Léta 1604. Sněm obecný dvojí na hradě pražským v přítomnosti císařské, jeden v středu po svatý Školastice začatý a v auterý po památce Stolování sv. Petra zavřen byl, na němž podobní artikulové a snešení o dani a o zbírkách se jednalo, jako minulých let; druhý pak sněm také v přítomnosti císařské držán byl poslézeji v příčině veřejné hotovosti i pomoci proti Turku. Moravané zakázali se chovati v poli na svau autratu za 6 měsícův 1500 jízdných a 3000 pěších,

O slavném hradu Pernšteinském v markrabství moravském časta zmínka v prvním i v tomto druhém dílu se již stala, a také památky mnohé v Zrcadle moravském o něm se vypisují, na jehož první bráně tento nápis v kameně bílého mramoru vytesaný se spatřuje: Léta 1604. urozený pán, pan Lev Licek z Ryzmburgu a na hradě Pernšteinském. Léta 1604. urozená paní Estera Licková z Šenfeldu a na hradě Pernšteinském.

Od toho hradu jednu měli jest klášter duchovních panen řádu Cistercienského, Tišnovský nazván, který léta 1234. královna česká Konstancia vystavěti dala. V kostele téhož kláštera nachází se za velkým oltářem na zdi tento památný nápis: Anno domini 1454. feria tertia in die s. Bernardi consecratum est hoc monasterium, haec ecclesia et hoc altare ad honorem Dei et beatae Mariae semper virginis sub titulo Assumptionis ejusdem, s. Bernardi, sct. Philippi et Jacobi apostolorum et Omnium Sanctorum, per reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Wilhelmum, Dei gratia episcopum Nicopolitanum, archidiaconum Brunensem, et ecclesiae Olomucensis in pontificalibus vicarium generalem, ordinis fratrum Eremitarum s. Augustini, tempore regiminis dominae Elisabethae abbatissae. — Léta Páně 1454. v auterý na den sv. Bernarda tento klášter, tento kostel i tento oltář ke cti Pána Boha a blahoslavené Nanebevzetí Panny Marie, také sv. Bernarda, sv. apoštolův Filipa a Jakuba i všech Vyvolených Božích posvěcen jest od vysoce důstojného v Kristu Pánu otce a pána, pana Vilíma, z Boží milosti biskupa nikopolitánského, arcijahna brněnského a hlavního kostela holomauckého sufragana, řádu bratří paustevníkův sv. Augustina, za času paní Alžběty abatyše.

K již dotknutému hradu Pernšteinu mnoho měst, hradův

1603

1604

Sněmovné
Praze.Nápis na
Pernšteinském.Nápis v Tiš-
novském ko-
stele.

1234

1454

- 1604 i vesnic za starodávna náleželo; a nacházelo se v starých památkách, že k tomu hradu samých rychtářův sedm kop, zámkův a tvrzí dvaceti kop, takových pak hradův jako jest Pernštejn nunohem víceji přináleželo. Tehdejší páni Pernšteínové v Daubravnsku, půl míle od téhož hradu v panenském klášteře řádu Cistercienského mívali své pohřeby. Ten klášter v Daubravnsku kdy a jak založen a kterak spuštěn byl, dosavad jsem se toho dočísti nemohl; to se však v pamětech nachází, že léta 1406. paní Markéta, pozůstalá vdova po Jaroslavovi z Langenberku, velká nadání klášteru Oslovanskému a Daubravnickému učinila.

- Před tím hradem Pernšteínem jest městečko Nedvědice, o němž starodávni pamět jest tato: Před dávními léty na tom místě stávala chalaupka, z které když hospodář s hospodyní odešli, přišla nenadále nedvědice a dítě jim odnesla; oni domů se vrátíce a dítě nenaleznauce, spatřili v blatný tehdejší cestě nedvědi tlápy a po nich jdauce, přišli mezi dvě vysoké skály a patrná znamení svého dítěte spatřili; což když svému pánu oznámili, on oblíbiv sobě to položení, ty dvě skály nahoru pomalu rozbíratí a srovnávati poručil, také z toho nalámaného kamene hrad vystavěti a jej od té nedvědice Bernšteín nazvati dal. Domky také pod tím hradem se stavěly, a tomu místu Moravané jméno Nedvědice dali. — Bartoloměj Paprocký v Zrcadle moravském jinou příčinu vyzdvížení a počátek toho hradu dává, což někteří víceji o Zubršteínu, starožitném hradu míly od Pernšteína v zříceninách ležícím, smejšlejí.
- 1700 Na hradě Pernšteíně v létu 1700. na den sv. Bernarda viděl jsem rozličnou starodávni i nynější zbroj, také rozličné turecké zbraně a nástroje pěkné, i také děla neb kusy atd. na něm se nacházejí. Stojí ten hrad na vysoký skále, v níž také pěkný a velký sklepy jsau vytesány, i jiné věci k spatření hodné také se viděti tam mohau.

Od tohoto 1604. až do 1720. roku běžícího byli v Tachově děkanové křižovníci s červenau hvězdau tito:

- 1614 Léta 1604. Šebestian Kristian, po něm se dostal 1614. Kašpar
1618 Söldner; opět po něm l. 1618. učiněn byl již jmenovaný Sebastian
1636 Kristian; l. 1636. Jan Julius Ašenbrier, trval 7 let; l. 1643. Martin
1643 Glic, ten jinam ještě toho roku se dostana; následoval František
1646 Levinus Pöellman, trval 4 léta; l. 1646. Jan František Braun;
1657 l. 1657. Křištof Vavřinec Šlecht; l. 1669. Jan Filip Mekelius; l. 1676.
1669 Jan František Franchimont, byl 10 let děkanem, potom v Egru
1676 komendátorem, posledně generalním mistrem; l. 1686. Wolfgang
1686 Antonín Pritelšmid; l. 1694. Martin Konstantin Beinlich, byl 6 let

děkanem; potom v Praze v konventu křižovníků převorem, po- 1604
slézeji Peltnbergským proboštem, nejposledněji generálním mistrem; 1694
l. 1700. Mikuláš Giringer; l. 1704. Jan Karel Pellet, byl 2 leta 1700
děkanem, potom kulmenským proboštem i posledně egrským ko- 1704
mendátorem; l. 1706. Andreas Steer; l. 1713. Sebastian Treger; 1706
l. 1716. Julius František Pellet a ten 1720. dosavad jest v tom 1713
městě Tachově děkanem. 1716
1720

Jeden člověk nevázný, ani čest, ani živobytí své málo i nic
sobě vážící, v Praze dne 8. máje měsíce dal se v kostele farním
u Nanebevzetí Panny Marie před Tejnem, neb před Královým
dvorem, v Starém Městě pražském času večerního zavřítí, v noci
do věže téhož kostela vlezl, z ní na stranu k rynku se uchylující
uměle i nebezpečně vstoupil, meč pozlacený, jež osobnost neb
podobizna Jiřího Poděbradského (o němž v dlu prvním i v tomto
druhým dostatečná zpráva se nachází) v pravý ruce držela, z té
ruky vzal a chtěje také 'pozlacené jablko vzíti, dluho se s ním
tak zameškával, až popaden a do šatlavy byl vzat, slušnou dostana
odplatu ¹⁾.

Meč i jablko
tiský a ko-
stela tejn-
ského vzato.

Dne 3. srpna měsíce 4 žhářové neb paličové byli následovně
utraceni při pražské spravedlnosti: Čtyři slaupy neb tlustí kolové
do země vrazení byli, na nichž řetězy visely; k třím byli žhářové
a k čtvrtému muž s ženau řetězy svázaní, aby okolo těch kůlův
choditi oni mohli; okolo každého kůlu hojně hromady řěavého
uhlí obložené byly, aby ti zlosynové poznenáhla se pekli, okolo
těch kůlův mezi uhlím řěavým chodíce; jestli který od běhání
a dluhé chůze unavený a zemdlý na zem se posadil a odpoči-
nauti sobě chtěl, hned přistojící katané vřelý olej naň stříkali
a k vstání i k běhání tau bolestí olejnu nutili; to když nejméně
půl hodiny trvalo, všickni na popel upálení byli.

Žháři neb
paličové pe-
čení a upá-
lení.

Okolo Rumburka velké povětří všechno osení potlasklo; Karl-
štat tehdaž shořel.

Léta 1605 ²⁾. Nějaký vlaský hrabě jmenem Jan Jakub Bel- 1605
lioza od J. M. Cské. Rudolfa, uherského a českého krále, za nej-
vyššího gubernatora v válečných věcech vyzdvižen byl, který ujav
to gubernatorství neb správu v uherském království, velmi ne-

Vladaf vo-
jenský pří-
kře v Uhry
zacházel.

¹⁾ Paměti Dačického I. str. 207.

²⁾ Vypravování o Belgiojosovi a jeho sporu se stavy uherskými po-
dávám dle konceptu, poněvadž zde jest přesnější i úplnější než v rukopise
křižovníckém na čisto přepsaném.

1605 příkladně v něm hospodařiti počal; neboť: 1. vydal se na lakomství, laupeže, šacování a utiskování měst královských a poddaných; 2. mnohé hrdinské uherské vojáky pro dosti malé provinění bez všeho vyslyšení tyransky na hrdle trestati dal; 3. vida mnohokráte nepřítele silnějšího nežli jeho lid uherský, předce s malým počtem na něho dotíral a Uhry k zbití jako na masné krámy vydával; 4. pevnost Kašu (sic) ¹⁾ ničemně a hanebně opustil, nepříteli utekše, v moc dal; jiná města dobrovolně ztratil a auplatek od nepřítelů za to vzal; 5. skrze jeho laupež a šacování tyranské jak v Košicích tak i jinde k tomu přivedl, že mnohé pevnosti, města a takměř horní uherská a sedmihradská země rebellantům a buřičům se v moc dostala; 6. tak veliký on nepřítel Uhrův byl, když dosti málo některý se provinil, tedy nekřesťansky ale barbarsky s ním zacházel, ruce zutínati, jazyk z hrdla vytrhovati, na čtyři kusy roztrhovati a divokým také šelmám zvláště v Košicích k roztrhání Uhry dával; on patent a plnomocenství od J. M. Cské. podvodně sobě vyjednal, kteréžto v sobě obsahovalo, že jemu císař plnou moc dává, aby po vši uherské zemi knězi pod obojí vyzdvihoval, upáliti a mordovati dal, a na ty fary evangelické aby kněze katolické dosazoval; což se Uhrům, zvláště náboženství pod obojí, velmi nelíbilo.

Protož Uhři mezi sebou sjezd učinili a vespolek se radili, co mají činiti? Jedni radili: poněvadž císař proti své přísaze, kteráž jest Uhrům při korunování učinil, že totižto každého při náboženství jeho zanechati chce, a tuto že se patrně vidí, kterak císař proti své přísaze témuž Belliozovi Vlachovi takovou moc dal, aby tak s stranou evangelickou zacházel, protož také že nejsau povinni a nechtějí císaři v poddanosti a poslušnosti státi, nýbrž že jiného za krále a pána sobě zvoliti chtějí. — Naproti tomu rozumnější k tomu radili, aby tak kvapně nic před sebe nebrali, ale aby o to k J. M. Cské posláno a tázano bylo, jestliže J. M. Cská. jakau vědomost o tom máti ráčí, a jestli že nemá, aby to přetrženo bylo, tak aby něco horšího z toho nepošlo. — I obľbili sobě tu radu všickni společně a sněše se vypraviti ode vši země jednoho předního uherského pána jmenem Štěpána Bočkaje, kterýžto do Prahy přijeda téměř půl léta zůstával v ní a žádné audienci při císaři dostati nemohl, ačkoliv velké peníze císařským komorníkům rozdával, však k vyslyšení císařskému aby puštěn byl, té milosti užiti nemohl. Naposledy chtěje již bez vyřízení z Prahy odjeti, bylo mu

Uhři do Prahy poselství vyslali.

¹⁾ Správně: Košici.

od císaře vzkázáno, co přednáseti chce, aby to v spisu podal, že má náležitou odpověď dosáhnouti. 1605

Není se čemu diviti, že J. M. Cská. neráčil tak jako kdy prve audienci každému dávati, proto že toho měl mnohé příčiny a tu největší, že majíce ten dobrý pán mnoho nepřátel, nevěděl se komu svěřiti, ano také i to mu tajné nebylo, že se o jeho bez-
 Rudolf taj-
 ných nepřá-
 tel se obá-
 val.

Když pak týž Štěpán Bočkaj předce se audienci dočkati ne-
 Uherké po-
 seilství al-
 táno nebylo.

mohl, z Prahy do Uher odjeti musel; a navrátil se domů a co v Praze vyřídil všem vyjevoval, že žádným vymyšleným způsobem, buď skrze dary, buď skrze snažné prosby audienci u císaře dostati, ani J. M. Cské. spatřiti nemohl. Čemu když se Uhři divili, doložil on Bočkaj i to: Zhusta v Praze hlas proskakuje, jakoby císař živ býti neměl, a poněvadž jest ho neviděl, že toho nemůže jistiti, aby živ byl. Což uslyšavše Uhři ihned se sjeli a radu. což mají dělati, drželi. Zůstáno bylo posledně na tom, poněvadž žádné ochrany od pána a krále svého míti nemohau, a svou přísahu při korunování svém učiněnou že J. M. Cská. zrušil, a protož že také v poddanosti a v poslušenství jeho státi nemohau a nechtějí. A tak všechna uherská země Štěpána Bočkaje za nejvyššího gubernatora a správce zvolili, což on pro obecné dobré také na se přijal a hned se v sedmihradskou zem uvázal a Jana Belliozu, Vlacha, i jiné cizozemce nad válečným lidem hejtmany, ven z celého království vyhnal a své nepřítelů téměř všechny pomordoval.

Rudolf císař toho se dověděl, ihned k témuž Štěpánovi Boč-
 Rudolf
 Uhrův napo-
 mínal, aby
 toho správ-
 ce s aufadu
 svrhli.

kajovi své kommissaře vyslal, dotazujíc se ho i všech uherských pánův, z jaké příčiny od poddanosti svého krále odstoupili a jiného sobě za vladaře volili? Při tom jich také naponímal, aby se upokojili, v řádu, poslušenství a poddanosti J. M. Cské. zůstávali a další příčiny k nemilosti J. M. Cské. nedávali. Také ty pány uherské císař velkými pohrůzkami k předešlé poddanosti snažil se přivést dokládaje, pokudž od toho Bočkaje rebellanta neupustí, že na ty cesty a na ty prostředky pomysleti musí, kudy a jak by mohl takové buřiče k příkladu všem jiným dle provinění dáti strestati. Uhři vejdauce v radu kommissarům císařským odpověděli, že v krátkém čase J. M. Cské. po svých poslích zase odpověď dáti chtějí, jakož také v krátkém čase do Prahy k J. M. Cské. své posly s tauto odpovědí vyslali:

Nejjasnější atd. — Tak jakož V. C. Mst. jisté kommissaře s instrukcí od dvora V. M. Cské. sem do tohoto království uher-
 Drubé p-
 seilství uher-
 ské do Pra-
 hy J. Kalul-
 cívi přijalo.

ského nám všem starům odeslati ráčili, tak jakž to předešlení

1806 C. Mti. vyslaných to v sobě šfe obsahuje; a že jsme sobě za ochranu a gubernatora téhož Štěpána Bočkaje vzali, to jsme z následujících příčin učinili:

Zaloba na
Belliozu.

Předně, veliké se nám stavům evangelickým příkoří jak od strany pod jednau tak od nejvyšších nad lidem vojenským dále, obzvláštně pak ten Bellioza Vlach, kterého J. M. Cská. za nejvyššího naříditi ráčila, zastíraje se patentem a poručením V. C. Mti. vlastní pečeti spečetěným a vlastní rukau podepsaným, že by sobě od V. C. Mti. měl moc danau nás stranu evangelickau sužovati, mordovati, páliťi, knězi naše těžkými a neslýchanými smrtm z tohoto světa sprovozovati; od něhož také veliké a nesnesitelné šacování zemí a krajů V. C. Mti. na penězích se dalo, jakožto od velikého nepřitele nás Uhrův, zvlášť evangelických, když pro dosti malau příčinu také ukrutnau smrtí naše vlastence dal trestati.

Uhři evan-
gelickau do-
kazují.

Za druhé. Nemohauce již déleji takových sauzení snášeti a nevědauce zdaliž s vědomím V. C. Mti. se to děje čili nic, vyslali jsme z společného snešení našeho Štěpána Bočkaje ke dvoru V. C. Mti. do Prahy, abychom přezvědětí mohli, zdaliž V. C. Mť. o tom takovém neřádu zemském vědětí ráčí, a zdaliž tomu tak jest, že V. C. Mť. jemu Belliozovi Vlachu patent a poručení na to, aby tak zle v uherské zemi hospodařil, vydati ráčil (nemajíce té naděje a nevěříce tomu, aby V. C. Mť. k tomu povoliti mťi ráčil). Však zůstáváje týž Bočkaj při dvoře V. M. Cské. v Praze. žádné audienci při V. C. Mti. dostati nemohl, nýbrž bez vyřízení. oč poslán byl, zase domů navrátiti se musel. Pročež nevědauce a nemohauce tím ubezpečení býti, aby V. C. Mť. o tom vědomosti mťi neráčil, přivedli sme sobě to k paměti, kterak V. C. Mť. předešle při korunování na království uherské nám stavům přísahu učiniti ráčil, že jednoho každého při náboženství jeho zanechatí ráčí, avšak když proti tomu takové těžkosti se daly, a žádné ochrany při V. C. Mti. sme užiti a dostati nemohli, tau příčinau jsme sobě zvolili jmenovaného Štěpána Bočkaje, aby nás i sebe přede všemi nepřátely našimi hájil a takovému tyranství a mordům nepřatel našich se oprauce, volně v náboženství našem Pánu Bohu slaužití mohli, až do dalšího těch neřestí napravení.

A protož majíce my nyní takový příhodný čas, kteréhož od mnoha let užiti jsme nemohli, abychom tak ničemně jeho od Pána Boha nám poskytnutého nezmeškali, jestliže V. C. Mť. k těmto níže-psaným artikulům přistaupiti, nás při nich zůstaviti a to dostatečně stvrditi ráčí, tedy my také od tohoto předsevzetí svého a od správy často jmenovaného Bočkaje upustiti, v poddanosti a správě V. C. Mti

Uhři záslu-
h k těmto arti-
kulům čí-
st aby přistau-
pli.

zůstávati chceme. Pakli by V. C. Mť. k těm artikulům přistaupiti 1606
 neráčila, tedy my jináče učiniti nemůžeme, nýbrž při sobě státi
 a týchž artikulův do přemožení svého zastávati budeme. Jsau pak
 artikulové tito:

1. Poněvadž Štěpán Bočkaj již prve od nás za nejvyššího Bočkaj v
 správce a ochrance nás i království našeho zvolen byl a také to svém auřadu
 volení k sobě přijal, hrdinsky, ctně a chvalitebně v tom svém aby potvrzen
 auřadu se chová a jsa rozený Uher víceji a lépeji nežli který cizo- byl.
 zemec království uherské řídití bude: pročež aby V. C. Mť. jeho
 v témž auřadu a povinnosti gubernatorské potvrditi a jménem
 V. C. Mti. s plnou mocí vyhlásiti ráčila.

2. Privilegií a svobod našich, poněvadž od času korunování Privilegia
 V. C. Mti. na království uherské potvrzení jich sme nedostali, aby aby se po-
 V. C. Mť. nám vedle reversu svého milostivě potvrditi ráčil. tvrdili.

3. Poněvadž předešle i nyní pevnosti cizozemcům nejvyšším Pevnosti
 hejtmanům svěfovány byly a skrze to mnoho protimyslnosti a ublí- uherské
 žení jak na statcích, hrdlech i jiných věcech se nám dáli, pročež Uhřm aby
 aby V. C. Mť. Uhry přirozené na též pevnosti dosaditi ráčil, poně- svěřené byly.
 vadž podobně ve všech zemích přirození a rodilí té země nejvyšší
 správu v auřadech mají, také i my toho užití žádáme.

4. Jakož země uherská naše tak mnoho množství let s Turkem
 válka vedla a jak skrze nepřátely, tak skrze německé a křesťanské
 vojáky, tolikéž velikými kontribucemi a berněmi sauzená jest a zpu-
 štěná: protož pro polehčení nás obyvatelův, též zase k vzdělání země,
 aby V. C. Mť. pokoj s tureckým císařem do jistých let učiniti ráčil.

5. Poněvadž, jakž na hoře často dotčeno, V. C. Mť. při ko-
 runování svém nám milostivě se zakázati ráčil, že jednoho každého
 při náboženství jeho zanechati a volný průchod dáti ráčíte, a pro-
 tož žádáme, že V. C. Mť. jistými mandaty po vši zemi provolati
 dáti ráčíte, aby náboženství svobodně puštěno bylo, a žádnému
 překážka aby činěna nebyla, tak aby jednokaždé město, též pán,
 rytíř i jedenkaždý, kdož svou kollaturu má, mohl sobě kněze cho-
 vati bez překážky každého.

6. Poněvadž předešle, když jsme od země pro pilné a nevy-
 hnutedlné potřeby a příčiny své vyslané k V. C. Mti. k dvoru vy-
 sýlali, své těžkosti přednáseti a za opatření V. C. Mť. prositi chtěli,
 tu vyslaní naši netoliko tak dlouho při dvore zdržování bývali,
 nýbrž bez vyřízení a vyslyšení s posměchem a škodau zpátkem
 propuštění bývali, což nám nemohlo než lítostivé býti. A protož
 kdybychom koliv buď za potřebnou věc obecní vši země, aneb
 jednoho z nás stavův posly a vyslané k J. M. Cské. ke dvoru vy-

Aby v nábo-
 ženství sv. a
 buda bylo.

Povolání
 uherských ci-
 sárů aby sly-
 šeli.

1606 sýlali, aby V. C. Mf. jim před sebe volný přístup dáti a je vyslechnauti, osobau svau císařskou spatřiti, ano i zase s dobrým a brzkým vyřízením domů propustiti ráčil; neboť tím způsobem mnoho zlých a škodlivých věcí jak království tak jednomu každému přetrhnutí se může, kdežto jeden každý poddaný před krále a pána svého svobodný a volný přístup míti a své těžkosti přednáseti moci bude, i také skrze to vrchnost z mnoha domnění u svých poddaných vyjde.

Duchovní
stav auřady
světaké aby
nezastával.

7. Poněvadž až posavad biskupové uherští a duchovní lidé v správách světských a v auřadech zemských zůstávali a zůstávají, což by náležitěji světským lidem slušelo, protož aby V. C. Mf. na auřady zemské osoby světské urozené, slušné a kteří by se k těm povinnostem hoditi mohli, dosaditi, a aby na potomní časy takové osoby světské na takové auřady dosazované byli, milostivě naříditi ráčíte.

Rudolf
osobně na
sněmy aby
jezdili.

8. Poněvadž pak předkové V. C. Mti. slavní králové uherští sami osobně časem na sněmy jezdit ráčili, toho též žádáme, aby V. C. Mf. jakožto král uherský a pán náš sám osobně na sněm přijížděti a se ukazovati ráčil; neboť tímž způsobem pána svého přítomného vidauce tím ochotněji se volní ke všemu (sic) ukáží.

Když pak to uherské poselství k J. M. Cské. do Prahy přijelo, po 4 dnech k J. M. Cské. k vyslyšení puštěno bylo, což vše J. M. Cské. s velikým podivením bylo, zvláště ty velké stížnosti. které od těch vyslaných Uhrův proti mnohým osobám bauřlivým se dokazovaly; a protož J. M. Cská. těm vyslaným odpověděti ráčila, že to vše pilně chce povážiti a jim na to milostivau odpověď co nejspíše ráčí dáti; kterážto odpověď v krátkém čase následovala a jest tato:

Odpověď
Uhrů od cí-
saře dostali.

J. Mf. římský císař, uherský a český král, ráčil jest tomu milostivě porozuměti, co a jaké artikule a příčiny se J. M. Cské. podávají, proč jsau se stavové království uherského proti J. M. Cské. jakožto králi a pánu svému pozdvihli, jakž ti artikule přednešení dáleji to v sobě obsahují. — V pravdě J. M. Cská. neráčila se toho do stavův království uherského jakožto svých milých a věrných poddaných nadáti, aby tak špatný respekt neb ohled na J. Mf. jakožto císaře římského a krále pána svého míti měli a jiného z poddaných J. M. Cské. za správce svého voliti se osmělili. A ačkoliv tu nejvyšší příčinu předkládají, že by hrabě vlaský Bellioza, jsa toho času od J. M. Cské. za nejvyššího nad lidem válečným v Uhrách nařízen, nějakým patentem a poručením, které že by od J. M. Cské. podepsané a početi J. Mti. spečetěné býti

mělo, se zastíratí, pod tím všelijaké ukrutné tyranství a jiné ne- 1605
spůsoby (v stížnostech obsažené) nad poddanými J. M. Cské. pro-
vozovati měl, k čemuž aby J. M. Cská. jemu povolovati a na to
i patent spečetěný dávati měl, žádné o tom vědomosti míti neráčí
a aniž jest kdy na to pomysleti ráčil; však pro vyhledání té a ta-
kové nešlechtnosti že J. M. Cská. ráčí chtíti bedlivě na tu věc
nastaupiti, ty a takové stížnosti Uhrův uvážiti a jistau odpovědi
císařskou je spraviti, kterau také nikam neodjíždějící aby očekávali.

I uváživše to J. M. Cská. sám v tejné radě ráčil jest poru-
čiti hejtmanu bradu pražského, aby téhož Vlacha hrabě Belliozu
jal a na rathauz Novoměstský do vězení dal; což se i stalo, že
týž Bellioza v Menším městě pražském v domě u Hanneturků
(sic) v noci jat, s profausem do radního domu Nového Města praž-
ského veden a dobruu stráží opatřen byl. Na to dne třetího kom-
missaři od J. M. Cské. nařízení byli: p. Jan Václav z Lobkovic,
hejtman Starého města pražského, p. Jindřich z Písnice, místo-
kancleř království českého, a p. Křištof Heřman Ruswurm, kte-
řížto majíce jistau správu od císařského dvora sobě danau, kterak
se totižto v tom kommissařství chovati mají, k Belliozovi do rad-
ního domu Novoměstského jeli, jeho sobě předvolali a oznámili,
kterak J. M. Cská. veliké žaloby a stížnosti od stavův království
uherského na osobu jeho učiněné doslejšchati ráčil, že by maje
sobě vojenskau správu od J. M. Cské. v Uhřích svěřenau, nenále-
žitě se chovati, tyranství hrozné provozovati, lidi evangelistské
hanebnými smrtmi z světa sprovvozovati a zvláště kněžstvo, země,
města a lidi poddané J. M. Cské. velikými daněmi na penězích
sacovati měl, tím se zastíraje, jakoby od J. M. Cské. nějaký pa-
tent a poručení měl, skrze což se pozdvižení Uhrův proti J. M.
Cské. stalo; čemuž, aby J. M. Cská. jemu jaký patent a svobodu
na potvrzení takového tyranství dávati a poručeti měl, o tom
žádné vědomosti míti neráčí. A protož takový patent aby ukázal,
což jestli se nestane, že kommissaři sobě poručeno mají, co dále
činiti jim svobodno jest. Toho všeho doslejšchaje týž Bellioza od-
pověd na to dal, aby tak jakž na něj Uhři J. M. Cské. sobě stě-
žují a žalují, chovati a toho se dopauštěti měl, že tomu odpírá, však
co jest činil, to že jest dle instrukcí a patentu vlastní J. M. Cské.
pečeti upečetěného a rukau J. M. Cské. podepsaného jakožto pří-
sežný služebník J. M. Cské. učiniti musel. Druhá otázka na něj
učiněna byla, odkud a z které kanceláře jest jemu takový patent
vydán? Na kteraužto otázku odpověděl, že z kanceláře Hřsko-
dvorské. Poručeno bylo, aby ten patent ukázal; ale on odpověděl,

Belioza dán
do vězení
na rathauz
Nového Mě-
sta pražské-
ho.

Patent pod-
vodný Bel-
lioza měl.

1606 že dokud živ bude original toho patentu z rukau nevydá, však přepsání jeho že vydati chce, žádaje při tom, aby mohl na rukojmě z vězení puštěn býti, že chce před vlastní osobau J. M. Cské. svau nevinnu odvésti, a cokoliv činil, to že jest dle patentu toho činil. Když to vše kommissaři J. M. Cské. oznámili, ano i přepsání toho patentu podali, srozuměl tomu císař, že ten patent byl podvodný a jmenem J. M. Cské. falešně podepsaný. I ráčil toho J. M. Cská. do dalšího času odložiti. Na to od J. M. Cské. dána byla Uhrům na jich artikule tato odpověď:

J. M. Hmský císař, uherský a český král, ráčí stavův království uherského jakožto svých milých a věrných poddaných milostivě napomenauti, aby v řádu, poslušenství a poddanosti tak, jakž za mnohá léta při šťastném králování J. M. Cské. zůstávali, ještě nyní zůstali, a co tak jaké neřesti a neřády přičinau zlých lidí v království uherském bez vědomosti J. M. Cské. se zběhly, to vše J. M. že na sněmě obecním v brzkém čase k slušné nápravě přivéstí ráčí chtíti, však nyní že J. M. Cská. k ponížené žádosti stavův uherských k těmto artikulům povolovati ráčí:

K jakým artikulům uherským císař přistoupil.

1. Aby Štěpán Bočkaj za gubernatora v uherské zemi, též v Sedmihradském knížetství vyhlášený a dosazený zůstal, a co by malého bylo, to aby s raddau svau řídil, však co by většího a zemského bylo, to aby na J. M. Cskau. vznešeno bylo a s resolucí císařskau činěno bylo.

Císaři z sedmihradské země dan dával.

2. Z sedmihradské země on Bočkaj aby císaři každoročně sto tisíc dukátův vydával a ostatních důchodův užíval. Proti tomu on Bočkaj se uvolil, tu sedmihradskau zem proti Turku na svůj náklad hájiti a v celosti zachovati, J. M. Cskau za krále a pána svého míti a tu sedmihradskau zem toliko pod léno držeti má;

Mince nová uherská.

3. mince aby bita byla na jedné straně obraz císařský a na druhé erb Bočkajův. Jiní artikulové až do sněmu odloženi byli.

Bellioza z vězení byl puštěn.

Hrabě Jan Jakub Bellioza na dostatečný rukojmě do 4 neděl z vězení puštěn byl, na kteréhož mimo vejš dotknutého patentu podvodného, jakož i mimo těch žalob od stavův uherských proti němu J. M. Cské. podaných, bylo by se mnohem více scestností našlo, kdyby se ho poselství papežské i jiné vlašské nebylo ujalo ¹⁾.

¹⁾ Netřeba snad ani podotýkati, že vylíčení události v Uhrách jest tuto dosti jednostranné. — Jest to ovšem pravda, že surový a nelidský dobrodruh Belgiojoso počínal si proti všem zásadám lidskosti a že jsa cizozemcem v Uhrách, trestal po způsobu vskutku tureckém každého, kdo absolutním choutkám jeho hověti nechtěl; avšak domnívati se proto, že on jediný byl přičinou bouře

Ten Jan Jakub Bellioza hned jak z vězení byl puštěn, velkým nepřítelem byl Kristofa Heřmana Ruswurma, tak že oni dva na sebe jako nepřítel na nepřítel v ulicích i jinde čhávali tak dlouho, až jedné noci František Bellioza, vlastní bratr téhož Jana Belliozi, v Menším Městě pražském zrádně byl zastřelen ¹⁾.

Jan Bellioza želeje smrti svého bratra aukladně zamordovného a maje v podezření Ruswurma, jako by on té jeho smrti byl příčina, jej u císaře těmito slovy obžaloval:

Nejjasnější atd. — „Tak jakož V. Cská. Mf. skrze poručení od heroltův V. C. Mti. v Městech pražských provoláno bylo, těžce a vysoce zapověditi ráčila, aby jeden každý v Městech pražských pokojně se choval, a pokudž by kdo proti tomu něčeho se dopustil a nevinně někoho zamordoval, jakým způsobem takový má trestán býti, jest o tom všem o V. C. Mti. nařízeno. I poněvadž Kristof Heřman Ruswurm, V. C. Mti. radda a nejvyšší feldmaršálek, proti tak jistému a přísnému V. C. Mti. poručení a artikulům v něm obsaženým přecínil a Františka hrabě, bratra mého vlastního, v Menším Městě pražském v Vlaské ulici u večer zastřeliti a zamordovati dal, čehož jest se proti tak přísné záповědi V. C. Mti. dopustiti neměl; neboť Nejmilostivější Císaři! týž Kristof Ruswurm mně i nebožtíkovi bratru mému auklady činil a nás oba zamordovati usiloval, až vždy na bratru mém toho sobě dovedl. A protož za to V. C. Mf. poníženě prosím, poněvadž jest jistý a patrný před rukami mord, abyšte V. C. Mf. tau pokutau v těch artikulích

1605

František
Bellioza na-
střelen.Žaloba proti
Ruswurmo-
vi.

Bočkajovy, bylo by velice nemístné, ježto zcela jiné ohledy politické vedly arciknížete Matiaše k tomu, aby ve spojení se všemi protestantskými a kalvínskými živly podryl autoritu bratra svého císaře Rudolfa. — Že se to podařilo, toho ovšem z nemalé části nese vinu císař Rudolf sám, poněvadž ve své nedůvěřivosti a uzavřenosti obklopoval se lidmi, jichž nemravné zásady a nepoctivost byla novověkými spisy důkladně odhalena. — Co se pak na konec týče pronásledování protestantův od Belgiojosa, tuť na druhé straně opět vidíme, že protestanté uherští, jakmile vesla vládního se ujali, v bojnější ještě mře spláceli bezbranným katolíkům uherským to, zač oni ani nemohli, poněvadž hrůzovláda cizince Belgiojosa zrovna tak byla od nich nenáviděna, jako ode všech nekatolíkův. — Obšírné událostmi těmi zanáší se Gindelyho Rudolf II.; Hurter ve spisu Philipp Lang, Kammerdiener Rudolfs II.; Tomek v obšírném pojednání „O nepokojích stavovských v zemích mocnářství rakouského za Rudolfa II. a Matiaše“ v Čas. Česk. Mus. I. 1854. až 1856.; ve smyslu protestantském Fessler-Klein Geschichte Ungarns díl IV., a mnoho jiných více méně důležitých monografií.

¹⁾ Obšírné velmi zajímavé pojednání o sporu mezi Russvormem a Belgiojosou vydal F. B. Mikovec (r. 1861.), kdež také] veškerých zpráv z Beckovského (dle konceptu univ. bibl.) náležitě užil.

1606 obsaženau téhož Ruswurmu ztrestati dáti poručiti ráčili. V čemž atd. — Dáno dne 1. měsíce prosince 1605.“

Po dodání té písebné žaloby a žádosti císař poručil Šťastnému Mošovskému ¹⁾, hradu pražského hejtmanu, aby toho Křištofa Ruswurmu jal a do vězení dal. Hejtman, pojav sebau 12 mužův zbrojných, šel s nimi z hradu pražského až k domu, v němž on Ruswurm své obydli měl, a nalezna dům zavřený dal tlaucti na dveře. Ruswurm vyhlédna z okna, spatřil hejtmana s muži zbrojnými, ulekl se a ptal: co to znamená, že s takovým hurtem do domu se dobejavají? I odpověděl hejtman, aby jenom dům odevřítí dal, že se mu oznámí, proč a s čím jest k němu poslán; ale Ruswurm nijakž domu odevřítí nedal, až zbrojníci kládau dům odevřeli, vrata do něho odrazivše. Všedše pak nahoru do pokoje hejtman, k Ruswurmowi promluvil, že jest císařský vězeň, protož aby se dal jíti a na ukázané místo dovésti; pro lepší pak důvěrnost instrukci pečeti potvrzenau i od císaře podepsanau ukázal. Kterau vida Ruswurm, tý instrukcí velmi odporoval, dokládaje, aby se jemu příčina oznámila, pro kterau by jemu takový posměch a hanba jakožto císařský raddě a nejvyššímu feldmaršálkovi státi se měl; a protož také že se jíti nedá, ale že k dvoru J. M. Cské. pojede a tam svau nevinnu odvede. I odpověděl na ta slova hejtman, že instrukci to s sebau nepřináší, aby jemu k dvoru jeti dopustiti se mělo, ale že bez všech vejmluv má se dáti jíti; což když Ruswurm nechtěl učiniti, poslal on hejtman hradu pražského k purgkmistru Menšího Města pražského, aby mu na pomoc přispěl, který nemeškaje, ihned rychtáře, biřice a jiné osoby vyslal, kteří dobře dům obsadivše stráží, chtěj neb nechtěj milý Ruswurm musel se dáti jíti s velikau litostí, až mu slzy z očí pršely, řka: „Taková-liž hrozná hanba, posměch a odměna mně jakožto císařský raddě a nejvyššímu v Ulřích feldmaršálkovi, v tak vzácným auřadě množství let věrně a platně J. M. Cské. slaužícímu, bez všeho vyslyšení státi se má?“ Ale nic to nespomáhalo, nýbrž profaus do vozu ho vzal, do radního domu Starého Města pražského dovezl do toho pokoje, v kterým předešle vlaský hrabě Ondřej Porio (jehož týž Ruswurm do toho vězení a pokoje předtím připravil) seděl, dán byl. Na to dne 2. září měsíce skrze jisté od císaře nařizený komisaře pořádný právní proces spolu s žalobau Jana Jakuba Belliozi Ruswurmowi podán byl a na to svau odpověď on aby dal, přísně mu poručeno bylo. I dal na to týž Ruswurm odpověď tuto:

¹⁾ Z Moravčina.

Nejmilostivější císaři!

Tak jakož jest hrabě Jan Jakub Bellioza V. C. Mti. spis za- 1605
 ložní na osobu mau podal a v něm vysoce i nevinně mě obžaloval,
 dávaje mě tu vinu, že bych měl proti jistému a přísnému V. C.
 Mti. skrze herolty v Městech pražských prohlášenému poručení
 a artikulům v něm obsaženým učiniti a Františka Belliozu, bratra
 jeho, zamordovati dáti, žádaje toho na V. C. Mti., že poněvadž
 jest mord patrný, aby V. C. Mť. mě bez všeho vyslyšení ztrestati
 ráčil dáti. Jakož pak já nehodný V. C. Mti. poddaný vždyckny
 jsem] hotov na rozkázání V. C. Mti. hrdlo i statek ztratiti; ale
 věda, ano i zkušeni máje, že V. C. Mť., jakožto nejvyšší monarcha
 a pán, křesťanský císař římský, nikdá žádného člověka na obža-
 lování jedné strany bez vyslyšení druhé odsauditi neráčil, protož
 té také naděje k V. C. Mti. jsem, že k dokázání mé nevinny
 a k odpovědi dání pravdivě na jeho žalobu druhého ucha pro-
 půjčiti, milostivě vyslyšeti a pro zaslaužilost služeb mých, které
 jsem v tak dlouho trvajícím válce turecké, k dobrému a k prospěš-
 nému všeho křesťanstva, nelitujíc hrdla, ani statku svého, vykonal
 a činil, v milostivau V. C. Mti. ochranu přijíti a vedle nevinny
 a spravedlnosti mé proti nepřátelům mým zastati ráčíte. A poně-
 vadž jest mně skrze jisté od V. C. Mti. komisaře pořádný právní
 proces, jehož jest datum přítomného 1605. roku dne 2. září, spolu
 s žalobau jeho podán a svau odpověď na to abych dal, přísné
 poručeno, což také poslušně rád učiniti chci, toliko aby mi toho
 dopřáno bylo, aby moje přátelé a prokuratoři ke mně svobodně
 přicházeti mohli, kteří by mně raddu dávati, spisovati a abych ne-
 vinnu svau ode mě odvedl, nápomocni byli, kterých jsem dosavad
 užiti nemohl. Spíšeji pak, nežli bych nevinnu svau od sebe odvo-
 zovati měl, V. C. Mť. za to poníženě prosím, poněvadž na mě můj
 žalobník Jan Jakub Bellioza tak velice tiskne a abych bez vy-
 slyšení na hrdle trestán byl, zaumyslně nastupuje, co já o jeho
 též i nebožtíka bratra jeho živobyti oznámím, té naděje jsem, že
 k této při a k žalobě totéž připojeno bude a v uvážení V. C.
 Mti. přijde.

1. Co se dotýče téhož Jana Jakuba Belliozi, jest pravda, že
 léta 1604. V. C. Mť. v Uhrách při věcech vojenských potřebovati
 ho ráčila.

2. Předěšle v Nidrlandu toliko sto koní on vedl a pro ry-
 tířské i chvalitebné chování v říši skrze historické vypsání v zná-
 most přišel a na slovo vzat jest.

3. V zemi vlaské s bratrem svým, že jest tak vzáctného rodu,

1605 jak jest se zde vydával, držán nebyl, nežli v městě Mediolanu jako jiný měšťan bytem byl.

4. Když ještě se V. C. Mti. v službu potřebovati dal, v málo kolikasi koních skrovně přijel.

5. Potom brzo V. C. Mf. za nejvyššího správce v Uhřích jej vyzdvihnauti a zprávu té země odevzdati ráčila v té naději, že on k dobrému a užitečnému jak V. C. Mti. tak i všemu křesťanstvu chovati se bude,

6. Ale on proti tomu činil, což říši a všemu světu známo jest; neboť jak se do Uher dostal a té zprávy ujal, hned se na lakomství, laupeže a šacování císařských zemí a měst oddal.

7. Mnohý vojáký dosti pro malé provinění bez] všeho vyslyšení tyransky na hrdle trestati dal.

8. Mnohokráte když proti nepříteli s lidem svým táhl, vida že nepřítel víceji jest, předce na ně dotřel a vojáký jako na masné krámy vedl.

9. Proti přísaze své učinil a z strašlivého srdce svého od pevnosti Kaša ¹⁾ nazvané s vojskem svým hanebně utekl, pevnost opustil a skrze to i jiná města J. M. Cské. ztratil a tudy příčinu V. C. Mti. poddaným k pozdvižení dal, jakž žaloba a stížnost Uhrův na něho podaná dále s sebou přináší.

10. I to pravda jest, že skrze jeho laupež, šacování, tyranství, zvláště u Košic neb Kašova, provozování k tomu jest přišlo, že mnohé pevnosti, města a téměř celá uherská země rebellantův v moc se dala s nenabyta škodau.

11. Skrze jeho veliké lakomství, tyranství, krve křesťanské prolevání a zpuštění země více nežli do 20 tisíc duší křesťanských v moc Turkům jest uvedeno.

12. Také i to pravda jest, že za jeho zpravování země uherské, spolu s bratrem svým, žádné pevnosti nepříteli nevzali, toliko pevnůstku Hust nazvanau, ne však on hrabě Bellioza, ale V. C. Mti. dvorský služebník Jan Dyrynk ji vzal, ačkoliv to sobě on Bellioza připisoval.

13. Německýho národu tak veliký nepřítel byl, když dosti málo některý vojáký provinil, ne křesťansky, ale právě tyransky s ním zacházel, ruce zutínati, jazyky z hrdla zvytahovati i na 4 kusy roztrhovati dával.

Já pak, Nejmilostivější Císaři, naproti tomu, nechlubíce se tím, jakož pravda jest, s pomocí Boží mnohá šťastná a prospěšná

Russworm
své dobré
řehování vy-
písnje.

¹⁾ Správně: Košice.

vítězství s malým nákladem a s malau ztrátou lidu nad nepřitelem několikráte jsem obdržel. A kterak jsem se já v Nidrlandu i v zemi francké rytířsky choval, že bych každého času mohl v těch zemích k velkmu auřadu přijíti, to jest všem známo a vědomo. Podobně také to V. C. Mti. vědomo jest, když jsem se v cizí zemi V. C. Mti. v službu dal, že pro mé věrné a rytířské chování za nejvyššího lejtnanta byl jsem vyhlášen a 400 jízdných proti nepříteli vedl. Když jsem pak přes jedenácte let v uherské zemi proti Turku potřebovati se dal, dobře rytířsky se choval a pro ty mé služby, které jsem tak platně jak V. C. Mti., tak i všemu křesťanstvu prokazoval, takové milosti veliké a zaslaužilosti jsem dostal, že od V. C. Mti. z jedné povinnosti do druhé, až naposledy za nejvyššího polního maršálka a raddu dosazen a vyhlášen jsem byl. Také i to V. C. Mti. dobře povědomo jest, o čemž mně můj nejvyšší jenerál, J. Mť. arcikníže Matiaš, V. C. Mti. pan bratr, též jiní ctní a vzácní kavalírové svědectví dāti mohau, že s obzvláštní pomocí, Boží v povinnosti za nejvyššího polního maršálka přes čtyry leta jsa (nechlubím se však tím) dosti velké pevnosti nepříteli jsem vzal a vzíti pomáhal, také několik polních bitek nad nepřitelem jsem obdržel, obdržeti pomohl a nepřitele strašlivau sílu i lid jeho, bez ztráty jedné slepice z země V. C. Mti., mimo všecknu lidskau naději zpátkem jsem zahnal a rozrazil. Na to já ve vši poddanosti a poníženosti V. C. Mti. k spravedlivému uvážení podávám tyto tři punkta:

1. Měl-li jest, ano i mohl-li jest můj nepřítel a žalobník mě před V. C. Mti. tak falešně a nepravdivě bez všeho právodu obžalovati?

2. Ráčí-li se moci V. C. Mť. slušně takového jak V. C. Mti. dědičným zemím, tak i všeho křesťanstva škůdce ujímati a proti poctivým, zaslaužilým, heroitským a věrným kavalírům, na které žádná taková nevěra není shledána, zastávati; nýbrž vedle zaslaužení i práva vojenského, neměl-li by slušně mečem neb aspoň provazem ztrestán býti?

3. Kdo mezi námi, já čili žalobník můj, hodnější byl takové milosti, povejšenosti a povinnosti, a kterého by V. C. Mť. v službách svých míti ráčila potřebovati?

Jakého pak živobyti zabítý František Bellioza byl, to se před V. C. Mti. také nemůže tajiti:

Léta 1602. dne 1. měsíce října v městě Pavii ve Vlaších s čeladkau svau do domu jednoho měšťana mocně všel a v něm sobě obydlí zarazil; 2. v tom pak domě dva dni tiše sice se

Živobyti
Františka
Bellioza
Rozwurno
vypravuje.

1602

1605 zdržoval, až naposledy před dům jednoho vlaskýho zemana, jmenem Birbo Salemo, s nataženými ručnicemi a zbraněmi v počtu velkým zbrojného lidu přišel; 3. s pomocníky svými okno u téhož domu vytlaukl, do domu vlezl, komoru otevřel a manželku téhož zemana týž František Bellioza od jeho boku mocně vzal a s ní ujel; 4. co tak naspěch od klenotův najíti mohl i od peněz, truhly vylaupaje, všecko pobral, čehož se do 7800 korun šacovalo; 5. provedši takovou strašlivau, nekřesťanskau a neslýchanau moc v domě toho zemana, z toho města, an zavřené ono bylo, tu noc s tau ženau skrze rozbořenau zeď utekl; 6. k tomu před tím šiff sobě spůsobil a na něm dosti veliký kus střelby měl, pryč se odplavil; 7. po vykonaném tom skutku, manžel té ženy své tu věc na vrchnost vznesl, tak že na to ihned inquisicí byla, a on za banditu vyhlášen byl, ale také za 8. silná summa peněz svolána byla, totiž: kdo by toho banditu živýho dostal, že má jemu 1200 korun, pakli by hlavu jeho přinesl, že 600 korun jemu má dáno býti; taková inquisicí a bandio zjevně v Pavii, v Mediolanu i v celém okršku země vlaské vyhlášena, v jistý spis uvedena, ano i vytištěna byla; 10. a poněvadž pak zjevně prohlášeno bylo, kde a v které zemi by týž František postižen byl, že má každý svobodu míti jej jako jiného banditu zabiti; 11. jakož pak před dvauma lety takoví banditi jsau vyhlášeni pod skutečným trestáním jak od dvoru J. M. Cské; tak i z pražských měst, a jest-li že by který z nich předce v Praze se zdržoval, že ten, kdož by ho zamordoval, nic při tom ztratiti a žádné zaneprázdnění míti nemá; 12. nadto vejše i tato vejpověď vyšla, že takoví banditi žádného gleitu užítí nemají a nemohau; 13. a tak by pro zachování obecného dobrého a pro bezpečnost lidskau takoví z země a z měst vypovědění na hrdle měli by trestání býti; 14. pročez jemu Janovi Belliozovi nenáleží, ačkoliv bratr jeho byl, takového zjevného bandity se ujímati; 15. ačkoliv se na to odvolává, že jest V. C. Mti. služebník a takovýho mordu nenáležitýho že jest povinnen zastávati; 16. však měl lepší zprávu vzíti, koho má z toho mordu viniti: zdaliž mě neviného, čili koho jiného.

Vedle těchto všech artikulův V. C. Mti. k milostivé ochraně se poračím a poníženě prosím, že podle nahoře psaných artikulův jeho Jana Belliozu bez trestání nechati neráďte, neboť to na něho vše provésti mohu. A to také co následuje, k milostivému povážení i k spravedlivému rozsazení zde ještě přikládám:

1. Tomu, abych já životu Františka Belliozy auklady činiti a jej zamordovati poračel, světle odpírám, ale oni bratři Bellio-

zové mně to učiniti se snažili; 2. pravda jest, že na milostivé V. C. Mti. poručení já jakožto V. C. Mti. radda a nejvyšší maršálek polní do Prahy najiti jsem se dal; 3. Jan Jakub Bellioza, jsa v Horních Uhřích nejvyšší z té země, nenáležitě se hnul a k panu Bastovi do ležení přijel; 4. skrze jeho nenáležité spravování v Horních Uhřích a příčin dání k pozdvižení všudy v říši skrze tištěné traktáty, jak zle na slovo vzatý jest, dobře se ví; 5. z prvopočátku takové pozdvižení proti osobě V. M. Cské., maje on dosti vojenského lidu při sobě, upokojiti mohl, však ani svému vojsku se neukázal, nad uherskau sobě svěřenau zemí zradil a hanebně utekl; 6. potomně od V. C. Mti. sem do Prahy ke dvoru byl volán a kterak svůj auřad zastával, poručeno mu bylo, aby z toho odpovídal; 7. jak předešle tak i nedávních časův v Praze dobré přátelství mezi sebou jsme měli, účtivě se pozdravovali a přátelská jednání jsme mívali; 8. pravda jest, že k vybledání provinění jeho Jana Belliozi jistá od V. C. Mti. inquisicí nařízena byla a mně též jakožto jednomu V. C. Mti. raddě a polnímu maršálkovi o té věci poručeno bylo; 9. všelikých praktik on vyhledával, aby té inquisicí náležitě vyptati se mohl; 10. z velkého strachu, znaje se byti vinnen, k jednomu jménem Virgiliusovi do domu šel, za několik dní tam zůstal a jeho k tomu velikými dary a prosbami přinutiti chtěl, kdyby k tomu přišlo a on examinován býti měl, aby jeho scestnosti nepronášel; 11. když jsem s jinými od V. C. Mti. k tomu nařízenými k té inquisicí podepsán byl, právě toho času František hrabě Bellioza do Prahy přijel a u svého bratra Jana Jakuba Belliozi bydlel; 12. potomně ihned po té inquisicí oba ti bratři Belliozové na mě i na spolutovaryše moje nepřátelství učinili, na ulici více mě nepozdravovali, majíce mě potkati, na stranu se uchýlili a pohleděním příčinu k hněvu ukazovali; 13. spolu mé tovaryše a kavalíry se mnou vadili, nepřátelství mezi mnou a nimi plodili, čeládce své, aby s čeládkau mau nic činiti neměla, prikazovali; 14. též hrabě Jan Bellioza před vzácnými a předními V. C. Mti. raddami sobě stěžoval, že bych já jeho při V. C. Mti. v ošklivost a v tu těžkost uvésti měl a že bych toho, jakož též nejvyššímu a V. C. Mti. raddě, činiti neměl, ješto kdyby týmž způsobem V. C. Mti. proti mně jemu poručeno bylo, že by toho na sebe vzíti nechťel; 15. jistá správa ke mně dochází, že ti bratři Belliozové jsau moji auhlavní nepřítelé a o můj život že oni usilují; 16. když mě jednoho času František Bellioza v Starém Městě pražském potkal, o mně bratru svému oznámil, že ještě čas nepřišel, aby on ještě posečkal; 17. od začátku té inqui-

1805 sice oni bratři z cizích zemí čeládku k sobě přijímali, mezi kterau i banditi byli, a větší počet jich nežli prve chovali; 18. obzvláště František Bellioza v rozdílných časích, zvláště u večer, někdy i v noci v ulici Vlaske mimo mého obydlí v počtu velkém služebníkův dobře s zbraní opatřených se procházel; 19. rozuměje já tomu, co ti bratři o mně smešleji, v bezpečnějším místě sobě jsem obydlí zjednal; 20. a tak mně se příčina dávala, že pro ochranu života mého větší počet čeládky chovati jsem musel; 21. ano i pro zachování reputací, povinnosti a auřadu mého, k poctivosti V. C. Mti. a ne pro uškození (jakž se mi přičítá) to jsem učinil; 22. a tak žádná jiná příčina k tomu nepřátelství mezi nás nepřistaupila, jediné ta závist, že V. C. Mť. mě tak slavnými auřady obdařiti a abych napomocen byl vedle té inquisicí k vyhledávání vinny téhož Jana Belliozi, poručiti ráčila. Protož slušně a spravedlivě (jakž tu naději mám) V. C. Mť. mě v této příčině a v té nynější mé při ochrániti a zastati ráčíte; 23. abych já mým služebníkům jak jsem živ měl poraučeti na ty dva bratry sáhnutí a je zmordovati dáti, tomu cele odpírám a žádný mně to neprokáže; 24. v ten den, v kterýž on František Bellioza byl zabit, obědval jsem u pana Zikmunda z Herberšteina; 25. ten den po polední V. C. Mť. ráčila mně milostivau audienci neb vyslyšení dáti, při kteréžto audienci z strany inquisicí téhož Jana Belliozi summovní vejtah V. C. Mti. jsem podal. Podobně následujícího dne tejným V. C. Mti. raddám ten celý proces přednesl jsem; 26. od dvoru V. C. Mti. po té audienci jel jsem v mým vozu přes Hradčany dolů mimo dům pana Štěpána Šternberka, české komory presidenta, od něhož, jako i od pana Adama z Waldšteina nahoru byl jsem zavolán a tam až do hodiny šesté se zdržel; 27. z toho místa přímo jsem jel k panu z Herberšteina k večeri, a tu jak on tak žádný jiný na mně nespátril žádného znamení, abych měl aumysl koho zamordovati; 28. po audienci V. C. Mti. v těch domích s žádným služebníkem svým jsem nemluvil; 29. maje od pana z Herberšteina odjeti, dobrau noc jsem od něho vzal a na tom, že se máme ráno v hodinu osmau při dvoře před komorau V. C. Mti. najíti a některé pilné věci V. C. Mti. přednáseti, na tom jsme se snesli; 30. pravda jest, že jsem toliko sám s svou čeládkau nejbližší a nejobyčejnější cestau k svému obydlí šel; 31. že jest všechna čeládka se mnau byla, to jest ne učinila tehdaž ponejprve, ale vždyckny ten obyčej mívala, zvláště u večer na službu hleděti, jakož pak každý pán od své čeládky to míti chce; 32. žádný z mé čeládky, od nejmenšího až do největšího, na věky

nemůže toho dokázati, abych komu kdy poraučel na zdraví škoditi, 1605
 neboť sám s pomocí boží vždycky nepříteli svému postaviti a brániti jsem se směl; 33. když jsem z příbytku pana z Herberšteina vyšel a před dům pana Vchinskýho přišel, ten mord se stal, k němuž jsem já mé čeládky nikdy nenapomínal, ani nenabízel, neboť jsem nikdy na to nepomyslel, aby se ten mord státi měl; 34. ani jsem se neptal, mají-li všickni moji služebníci jaké zbraně při sobě; 35. já pak ani jsem při sobě mého rapíru neměl, ani tulichu, ale moje pachole, podle obyčeje mého; k tomu také nebyl jsem tak jako on František Bellioza zapancířovaný, jakož i více nežli polovice mé čeládky bez zbraně při sobě jsem měl a šaši střelbou s vařenou vodou, jak jsem při večeři pil, za sebou jsem nésti dal; 36. i to za jistý původ jest, že jsem se k žádný bitvě nestrojil, neboť jsem dvě fakule před sebou nésti dal a v tý rumrejše zhasiti jich nedal; 37. když jsem k domu dvorské komory přišel, potkal mě předešlý služebník můj, jménem Furlan, a ten mi jistau zprávu dal, že bratři Belliozové s lidmi svými na tři partaje rozdělení byli a na mě čekali; 38. týž Furlan, několikráte předešle, když jest ty bratry hrabata na ulici číhati na mě vidíval a v noci spatřoval, ke mě přicházejce, Saura s sebou míti žádal, tak že s ním chodil; 39. hrabě František Bellioza ten obyčej míval, když jest na ulici číhával, že jest poraučel pacholeti svému na stráži státi, když půjdu, aby na mě pozor dal a jemu pověděl; 40. pravda jest, že jsem já k Saurovi ani k Furlanovi nic více neřekl, nežli: „Slyšte Saur, jděte s ním.“ 41. Potom týž Furlan ode mě pryč šel a Saur s ním; 42. když pak odešli, jakž předešle, tak i potom nic s nimi jsem nemluvil; 43. já pak jsa ještě na place, první ránu z ručnice jsem uslyšel a můj rapír k sobě teprva jsem vzal a služebníku svému poraučil, aby fakuli dobře spravil a za mnau šel, poněvadž jsem se obával, aby někdo pozadu na mě nestřelil; 44. dřív nežli jsem do Vlaské ulice přišel, druhau ránu jsem z ručnice uslyšel. nevěda, co by ta střelba vyznamenávala.

Tyto artikule on Ruswurm pro svou obranu na papír postavil a je císařským kommissarům odevzdal.

Tyto artikule tak sepsaný císařští kommissari sice přijali, ale jich všech, jakž se potom zpráva dávala, J. M. Cské. nepřednesli. a protož téměř Ruswurmovi víceji k škodě, nežli k obraně byli¹⁾:

¹⁾ Pověstný komorník císaře Rudolfa Filip Lang obdržel totiž od Jana Belgiojosa za to, aby s jeho stranou držel 20000 tolarů, kdežto Ruswurm pouze 12000 dáti se nabízel. Komu pak Lang byl protivníkem, toho osud byl již také u císaře Rudolfa ztracený. — Hurter I. c. str. 113.

1605 nebo když ten Jan Jakub Bellioza tuze pro smrt bratra svého na exekuci neb ortel nastupoval, ta pře v tejný raddě uvážena byla, a Křištof Rusworm, nemaje dobrých přátel, následující ortel slyšeti i podniknauti musel. Toho pak ortele slova jsau tato:

Ortel na
Rusworma.

Tak jakož jest Jan Jakub Bellioza, hrabě, na J. M. Cskau. vznesl, kterak by Křištof Heřman Rusworm, J. M. Cské. radda a polní maršálek v Uhřích, proti přísné záповědi skrze herolty v Městech pražských prohlášené, i proti artikulům v něm obsaženým přečinil a hrabě Františka Belliozu, bratra jeho, nenáležitě zamordoval, čehož jest se proti tak přísné záповědi J. M. Cské. dopauštěti neměl, co jest pak zase naproti tomu skrze spis vedle komisi nařízené též Křištof Heřman Rusworm dal, to vše J. M. Cská. stejnými raddami v svém bedlivém uvážení míti a tuto vejpověď činiti ráčí: Poněvadž se dostatečně našlo a vyhledalo, že jest on Křištof Heřman Rusworm naproti J. M. Cské. přísnému skrze herolty prohlášenému poručení takového mordu se dopustil, a on hrabě František Bellioza příčinou jeho zastřelen jest, a aby on Rusworm tím mordem vinnen býti neměl, toho dostatečně od sebe neodvedl, z těch tehdy příčin on Křištof Heřman Rusworm v pokutu hrdla ztracení, v týchž mandátích obsaženau, upadl. — Actum dne 1. října léta 1605.

Rusworm z
arrestu na síň
raddního do-
mu Starého
Města praž-
ského vyve-
den.

Na to hned dne 10. jmenovaného října měsíce vyveden byl též Křištof Heřman Rusworm na velkau síň v raddním domě Starého Města pražského a postaviv se uprostřed té síně, maje na sobě dlahau kanavačovau sukni a na hlavě kanavačový klobauk, v přítomnosti velkého počtu slavných pánův svých tovaryšův, kavalířův a vojenských auředlníkův, srdnatě k nim mluvití počal, kterak jest J. M. Cské., domu rakauskému i celému křesťanstvu od několika let v vojenských věcech a raddách upřímně a věrně slaužil, skrze to nej přednějších vzácných a nejvyšších auřadův polních dosáhl, mnohé pevnosti v uherské zemi Turku odňal a mnoho polních bitev, s malým počtem lidu na velké haufy nepřátel uderiv. obdržel. Za kteréžto tak věrné a platné služby své, maje od J. M. Cské. odměnu a milost dostati, hrdla jest odsauzen, proto že jednoho Vlacha, a to ještě banditu, maje sobě k tomu příčinu danau, zamordoval a z toho mordu náležitě se vyvedl: ačkoliv pro ten tak přísný ortel ne J. M. Cské., ale svým kommisarům, kteří jeho nepřátelé byli, vinu dává, a co jeho nejpodstatnějších důvodův měli, ty oni J. M. Cské. nepřednesli, ale čím déle tím v oškřivost větší u J. M. Cské. jej uváděli. Poněvadž pak jinače býti nelze. že to Pánu Bohu k pomstě poraučí, žádaje

všech přítomných, jestliže komu z nich v čem ublížil, aby mu to 1606
odpustili, a on také že každému všechno odpauští, dále jich žádaje, aby ho jakožto vždyckny dobře zachovalýho kavalíra a rytíře v svých dobrých pamětech měli a po jeho smrti všechno dobré o něm mluvili. Na mnohých lidech slze spatřené byly. Toho pak času mnozí z přítomných kavalírův vzácných, jeho tovaryšův, s pláčem jemu ruky podávali a jeho objímajíce s nim se žehnali, jimž on s veselau myslí, ani jedné slzy z očí nevypustiv, odpověď dával, srdnatě se stavěl, jako by mu žádná smrt před očima nenastávala, čemuž se všickni velmi divili.

Byli tu přítomni komisaři: císařský rychtář a purgkmistr, oba Staropražští, také přítomni byli čtyři kapucíni a dva františkáni z kláštera Matky boží Sněžné, napomínajíce ho ještě, aby Pánu Bohu svau nevinnu, jestli (jak on pravil) té smrti vinen není, a svau duši, jestli by ještě na sobě jakau vinu cítil, k šťastné věčnosti zaopatřil. To napomenutí on od nich rád přijal a to za odpověď dával, že již se milému Pánu Bohu ze všech svých hříchův skrauseně vyznal, daufaje silně, že k spasení věčnému přijde; dokládal také i to, že císař Rudolf, proto že lid v spravedlnostech sám nevyslechá a nevinné lidi bez vyslyšení jich k smrti odsuzovati dává, v neštěstí velké a o všechny své země a království přijde; což zdaliž se vyplnilo, z následujících let poznati se může. Potom též spravedlivého politování hoden pán a tak slavný maršálek polní, obrátiv se k nařízeným komisařům, děkoval jim a připomínal, jaké jsau mu oni dobrodiní v jeho vězení prokazovali, ruku jim podával i jiným ostatním známým, mluvě veřejně, že by takový hrdinský voják, byť i vinnen byl, pro zamordování jednoho bandity neměl k smrti tak ohavné odsauzen býti, ale co jiného k tomu má říci, nežli to všechno Pánu Bohu poručiti, poněvadž boží a císařská vůle vyplniti se musí. Žádal také, aby se ho kat nedotýkal, na něho, dokad by své modlitby nevykonal, nespíchal, ale když kněz katu znamení dá, aby teprva svau povinnost vykonal; což také páni komisaři učiniti připověděli.

Předpovídá
císaři mnoho
zlého.

V tom uprostřed síně raddního domu na bílým kamenu sluzebníci jeho prostřeli černý aksamit, a poslauchaje on Ruswurn těch kněží se modlících velkau chvfly, posledně na ten rozprostřený aksamit klekl a velkau chvfly kleče z svých knížek horlivě se modlil, před nimž čtyři jeho pacholata s bílými rozžatými voskovými svícemi stáli, a řeholník jeden vždyckny mu před očima obraz Umučení božího držel, napomínaje ho, aby na přehořké a nevinné umučení Spasitele svého pamatoval, který pro něho

1605 mnohem broznější smrt podstaupiti ráčil. Když pak on Russworm své modlitby dokonat, kat k němu pozadu přistaupil, který vždyckny s mečem před sním stál, a jemu nenadále jednau ranau hlavu stal. Na to téhož hrdinskýho pána služebníci k němu přistaupivše. hlavu jeho k tělu přišli, do truhly vložili, do kláštera Matky boží Sněžné vnesli, kdež po několika dnech slavný pohřeb jemu učiněn. na márách okolo kláštera, před nimž praporec, helm s peřím, štít. ostruhy, rapír s tulichem pozlaceným nesen a v témž kostele Matky boží Sněžné před tím oltářem, kterýž k pohřbu svému postavit dal a jej 5000 kopami míšenskými nadal, pohřben byl ¹⁾. — Po hodině, když ten slavný pán stát byl, císař se na něho upamatoval a svýho komorníka do staropražskýho radniho domu poslal, poraučeje, aby hned z vězení puštěn byl a před císaře přišel; ale již bylo pozdě, a císař dovědév se, že již jest stát, velmi ho jak tehduž, také i jindy častěji litoval, zvlášť když se potom náležitě na jeho provinění vyptal a že tak hrubě, aby smrt zasloužil, vinnen nebyl. uznal.

Proti sv. Václavu raněc stál. On Heřman Russworm dne jednoho tak pohoršlivě proti sv. Václavovi mluvil, že páni přítomní z těch slov horšiti se museli: když on k meči odsauzen byl, hned se tázal, kterak se jmenuje ten, který jej stínati bude? — „Václav jest jméno jeho.“ — To uslyšeje on Heřman, oči k nebi pozdvihl a k přistojícím řekl s vzdechnutím velkým: „Hle, spravedlivý soud Boží poznávám. Dnes již jest rok vyplněný, jak jsem proti sv. Václavovi pohoršlivě mluvil; nyní ten, který proti mně žalobu vedl, jmenoval se Václav, soudce neb ten, který proti mně ortel četl, také se Václav jmenoval. a který mě stínati bude, také Václav se jmenuje.“ To on dopovědév, klekl a slzavě sv. Václava prosil, by on mu to provinění odpustil a od Boha milost a slávu věchnau vyprosil. slzavě svých hříchtův on želeje.

Sněm v Praze duchovní. Zbyňko, arcibiskup pražský, v svém arcibiskupství na den sv. Václava, sv. Michala archangela a sv. Jeronýma sněm duchovní držel, na němž mimo prelátův a opatův více nežli dvě stě jiných duchovních osob přítomných bylo; toho sněmu artikule

¹⁾ Russworm učinil několik ještě nadání kostelních. Určitě připomíná se zejména, že dal r. 1604. v klášteře benediktinském u sv. Jana pod Skálou vystavěti oltář (Mikovec l. c. str. 20.), a Nekrologium kláštera sv. Anny v Praze (vyd. od Dra. J. Emlera v Zasedacích zprávách kr. č. Spol. Nauk r. 1878.) končí zprávu o usmrcení Russworma těmito slovy: Pán Bůh rač jeho duši milostiv bejti; byl jest dobrodince kláštera našeho a dal nám na svůj náklad nové stavení, kde jsme, vystavěti.“

velmi chvalitební dosavad se nacházejí vytištěni; a takový duchovní sněm od času Arnošta, arcibiskupa pražského prvního, nebyl v Čechách držán až tohoto 1605. roku. On Zbyněk titul knížecí, kterého od dávných časův arcibiskupové pražští užívali a své sedění na říšských sněmích mezi jinými knížaty říšskými mívali (kterýžto titul knížecí i to sedění pro bouřlivé kacířské časy a domácí vojny k zatemnění, také i k polovičnímu zapomenutí přišel) od císaře Rudolfa II. a krále českého novým majestatem neb listem císařským aby potvrzen byl, pro sebe on Zbyněk i pro své ná-městky a arcibiskupy pražský vyžádal. — Přemysl III., český král pátý, Jana III., arcibiskupa (sic) pražského, za kníže vyhlásil.

Pražský arcibiskup užívá titule knížecího.

Hrom udeřil do Fridlandské papírny dne 7. července, papírnickovau dceru zabil a uředníka pachole v hnát udeřil, omámi sice, při živobyti však zachoval.

Hrom do Fridlandské papírny udeřil.

Léta 1606. Zbyněk Berka, arcibiskup pražský, pro velkau v církvi katolické zasloužilost kardinalem byl učiněn, však spíše nežli mu od papeže kardinalský klobauk z Říma do Prahy byl přivezen, on k větší důstojnosti do slávy věčné, maje věku svého 55 let a své arcibiskupství 14 let chvalitebně řídív, dne 6. března měsíce odšel a v kostele sv. Víta na hradě pražském, bez všeho pamětního nápisu hrobovýho, v kapli téhož rodu Berkovskýho byl pohřben. On arcibiskup od Rudolfa císaře takovou moc dosáhl, že konsistoři pod obojí přijímající administratora dosazovati mohl koho chtěl. Dle sněmu duchovního Tridentskýho české království v duchovních věcech otcovsky řídití počal a k jednomu každému tak se přívětivým choval, že pro jeho přívětivost lid obecný i urození páni jak pod jednou tak i pod obojí způsobau přijímající k němu velkau náchylnost měli a také ho velice želeli mrtvého.

Zbyněk kardinalem učiněn, umřel

Po jeho smrti dne 10. října měsíce za arcibiskupa pražského jmenován byl Karel z slavného rodu pánův z Lamberka rozený, a následujícího roku dne 7. října od Antonína Kajetána, Kapuanskýho arcibiskupa a papežského legata, v přítomnosti Jana Štěpána Fereria, Vercelskýho biskupa, a Jana Loheliusa, strahovskýho opata, který také již tehdaž byl arcibiskupa pražského suffraganeus a Sebastienký biskup, posvěcen byl; jehož také svatý řád křižovnický s červenau hvězdau za nejvyššího a generálního mistra svého v počtu XXV. roku následujícího dne 3. března přijal.

Karel Lamberk, arcibiskup pražský XII. a nejvyšší mistr křižovníkův.

Rudolf, císař římský, s císařem tureckým příměřím pokoje na 20 let v Vídni učinil následovně: 1. Kdo co z těch císařův v mi-

Mezi císaři příměřím zavřeno.

1606 nulý vojně této pevnosti dostal i měst a vesnic, to jemu aby zůstalo; 2. císař turecký Rudolfa císaře za otce a Rudolf za syna císaře tureckého přijal; 3. poselství císaře křesťanského v Konštantinopoli a zase císaře tureckého poselství v Praze vždyckny tři léta aby zůstávalo a každé to poselství s sebou dar za sto tisíc dukátův aby přineslo; 4. aby Turci v Uhřích, v Rakausích i jinde, zase naproti tomu Uhři i křesťané jiní v Turcích svobodný průchod aby měli a bez všeliké překážky své obchody vedli a t. d.

S Uhry pokoj zavřen.

Podobně i s Uhry v městě Vídni následující pokoj zavřen jest: 1. Aby Matiaš, arcikníže rakauské, jakožto nejstarší bratr Rudolfa císaře, za nejvyššího gubernatora neb řiditele jak v Uhřích, tak i v sedmihradské zemi dosazen byl a svou residenci neb obydlí v Prešpurku měl, jemuž Uhři jistě vychování od své země že naříditi chtějí a mají; 2. aby též Matiaš na místě císařském zemi uherské i sedmihradské náležitě řídil, je k vyslyšení připauštěl, avšak když by se hlavní a veliké věci dotýkalo, aby to s vůlí a s císařským snešením činil; 3. biskupové uherští z aurdův světských aby byli zvrženi a na ně světské páně aby dosazeni byli; 4. všechny Uhrův svobody že císař potvrditi chce; 5. v náboženství císař že jim svobodu dává a dovoluje, aby každý pán na své faře mohl sobě kněze chovati jakýho chce, bez překážky biskupův; 6. kdo by proti tomuto jak s Turkem tak s Uhry zavřenému pokoji jakýmkoliv způsobem čelil a králi neb řiditeli téhož království se protivil, ten každý aby čest, hrdlo i statek ztratil. — Což vše z obojí strany jak velkými přísahami, tak i pečeti a vlastních ruk podepsáním nejpřednějších osob z Čech, z Slezska, z Moravy, z Rakaus i z Uher ztvrzeno bylo ¹⁾.

Sucho, nedostatek chleba.

Tohoto roku velké bylo sucho; potokové vyschli a na řekách mlíti se nemohlo. Samotížný mlejny dostačiti nemohly mauku na chléby mlíti, z té příčiny chleba drahý byl, ačkoliv obilí dosti lacině se prodávalo; neboť strych žita za 1 kopu a 30 grošův, strych pšenice za 1 kopu 40 grošův. Brzo potom dražejí obilí se prodávalo. — Másla žejtlík byl za 10 grošův.

Tehdáž z Rakovníka i z jiných vzdálených míst lidé pro chleby do Prahy jezdili.

Ženich nevěstu svou škrtil.

Měsíce listopádu 6 mil od Prahy v jedné vesnici v noci po svadbě ženich svou nevěstu zaškrtil, pravý její prs ukausl i snědl

¹⁾ Fessler-Klein l. c. IV. str. 77.

a levý také kausati začal. Ráno svadební mládenci do komory ve-
jdauce a to neštěstí vidíce, lekli se a počnauce ženicha z postele
táhnauti, nenadále jednoho mládence svadebního ručnice vystřelila
a ženicha toho nešťastného zastřelila.

1606

Léta 1607. Rudolf císař sněm obecný na hradě pražským
v pondělí po památce Nalezení sv. Kříže držel, na němž mezi
jinými artikuly také tento svolen byl: aby na dostavení hradu
pražského i na opravování hlavního kostela sv. Víta, předně z pan-
ství J. M. Cské. lidé poddaní, též pánův, rytířstva, měst, osob du-
chovních i všechněch jiných lidí každý poddaný osedlý, a kdyby
poddaný z gruntův zběhli, každá vrchnost téhož gruntu po 10 gro-
ších míšenských za tento rok aby berníkům královským odváděli.
Pražané pak a jiná královská města místo této zbirky uvolili se
dátí 6250 kop míšenských. Židé také mužského pohlaví, kteří v Mě-
stech pražských i jinde kdežkoliv v tomto království jsau, každý,
kterýž by 20 let i vejš stáří byl, po 20 groších míšenských, a kteří
pod 20 let i níže až do 10 let stáří jsau, po 10 groších míšenských
za tento rok dátí se podvolili. Kterážto zbirka nejnam, nežli na
stavení hradu pražského a na opravování hlavního kostela sv. Víta
obrácena býti měla.

1607

Berné na
dostavení
hradu pra-
žského i ko-
stela sv. Ví-
ta.

Měsíce září velká kometa v Čechách i jinde vidína byla,
která velmi dlouhý ocas od sebe pauštěla a mnoho zlého násle-
dujících let po sobě táhla. Také veliké množství chraustův v Če-
chách tohoto roku se nacházelo, kteří všechno stromové objedli.
Velicí vichrové mnoho lesův, stromův i stavení vyvraceli. Mor,
povodně i zemětřesení českau zem sužovaly a ti všickni mnohého
zlého předchůdcové byli.

Kometa,
chraustové,
zemětřesení,
mor a j.

V zelený čtvrtek nad městem Rakovníkem byly spatřené na
obloze nebeské dvě duhy, potom i dvě slunce a mezi nimi bílý kříž.

Dvě duhy,
dvě slunce a
kříž.

Toho roku město Jindřichův Hradec od nenadálého ohně velkau
zkázu vzalo a opět dne 20. máje roku 1615. to město vyhořelo.

Jindřichův
Hradec sho-
řel.

O vejroční slavnosti v pondělí Velikonoční někteří kutnohorští
havíři, busičtí kacíři, místo pobožnosti, která se toho dne ponděl-
ního každoročně od horlivých křesťanův v Sedleckém kostele blíž
Hory Kutné zachovávala, kostel i klášter laupili, okna vytlaukali,
rozličné škody a zcestnosti páchali. Také tehdáž, totiž tohoto roku
v Smrtdlnau neděli, dne 1. dubna, jeden z nich tehdejšího opata
sedleckého mezi dveřmi kostelními stojícího tak silně na prsa
udeřil, že by byl jistě bez obrany na zem padl, kdyby ho byli
přistojící řeholníci nezachytili a neodvedli, aby kostelní dveře za-

1615

Zlost haví-
řův kutno-
horských.

1607 vřítí mohli, které málo kdy odevřítí směli a své duchovní služby v zavřeném kostele vykonávati museli. — Proti těm havírům podal ten opat Valentín Šonberg (sic) ¹⁾ žalobu Rudolfovi císaři.

1648 Zabranští sausedé špitálští, o nichž se nížeji zde v létu 1648.

Nadání
kšaftovati
dostali špi-
tálští Za-
branští i
Dvořečtí.

obširnější zmínka děje, právo a svobodu kšaftovati dostali od Vavřince Nigrina z Mohelnice, nejvyššího a generálního mistra křižovníků s červenau hvězdau, v přítomnosti Mikuláše Kozáře z Kozarova na Peltnberku probošta, také Jana Štama z Vlnice (sic), komendátora v Mostu, nejvyššího převora téhož řádu, a Víta Švarce, převora konventského v špitále křižovníků těch při městě pražském bydlících, na místě celého konventu toho. Stalo se to v pondělí po sv. Valentinu 1607. — Toto nadání Jan Lohelius, také nejvyšší a generální mistr těchto zde jmenovaných křižovníků a pražský arcibiskup, jest nejenom jim Zabranským potvrdil, ale také na obyvatele na dvoře křižovníků těch blíž kostela sv. Petra na Poříčí v Nové Praze bydlící, o nichž se také doleji zde zmínka děje, takového kšaftování právo vtaženo, s tím doložením, aby oni jak Zabranští, tak také v tomto dvoře obyvatelé a poddaní špitálští při sv. Jiří 28 kop a při sv. Havle 28 kop míšenských do důchodu špitála těch pánův křižovníků každoročně platili. Stalo se v přítomnosti kněze Václava Egerusa, probošta peltnberského, kněze Kašpara Soldnera, nejvyššího převora, jménem celého konventu pražského křižovníků s červenau hvězdau.

Plat musejí
dávati špi-
tálu.

¹⁾ Čti: Šembek. — Byl to muž velmi nechvalné pověsti, kterýž nemoha pro pýchu, nadutost a nepořádný způsob života nabýti velikého počtu tučných praebend, způsobem velmi pohoršlivým proti papežskému legatu v Praze vystoupil a k protestanství se uchýliv na Moravu ušel. — Mnohé podrobnosti o něm vypravuje Šim. Eust. Kapihořský v Historii kláštera Sedlečského str. 91. a Mikuláš Dačický ve druhém dosud nevydaném dílu svých Pamětí Kutnohorských.

Obsah důležitějších let vsutých.

	Stránka
R. 1126. Kníže Soběslav vystavěl Tachov	78
" 1204. Papež Innocenc III. založil řád sv. Ducha v Římě	278
" 1222. Knihy arcibiskupství pražského z let 970—1142 shořely	220
" 1268. Křižovníkům upíralo se patronátní právo ke kostelu sv. Valen- tina v Starém Městě pražském	278
" Založen klášter Augustiánský na Šopce u Mělníka	252
" 1269. Přemysl Otakar II. Křižovníkům privilegia udělil	278
" 1293. Zřízena fara křižovnická v Kynšperku (Königsberg)	275
" 1310. Plzeňským zlepšen erb	321
" 1313. Malý Ladvin dán byl Křižovníkům	275
" 1316. Oheň v Praze; shořel klášter křižovnický	275
" 1322. Vystaven špital v předměstí Plzeňském	76
" 1323. Cistercienský klášter v Starém Brně založen	827
" 1327. Špital Křižovníkův v Ústí nad Labem od berní osvobozen	276
" 1330. Královna Alžběta založila klášter sv. Anny na Újezdě	204
" 1336. Král Jan znovu stvrdil Křižovníkům právo k benedictinům	275
" 1337. Obdarování a koupě řádu Křižovníckého	276
" 1340. Založen klášter sv. Ducha v Praze	278
" 1341. Král Jan založil Kartuziánský klášter v Praze mezi Újezdem a Smíchovem	276
" 1343. Papež Kliment udělil odpustky farnímu kostelu v Dáblvicích	277
" 1346. České Budějovice dostaly privilegia od krále Jana	220
" 1347. Zprávy o založení kostela P. Marie Sněžné v Praze	107
" 1350. Císař Karel IV. potvrdil obdarování Křižovníků na špital v Čec- ských Budějovicích	277
" 1352. Křižovníci dostali špital v Žitavě	277
" 1355. Křižovníci dostali patronátní právo v Karlových Varech	277
" 1363. Život císaře Karla IV.	233
" 1367. Posvěcen klášter sv. Kateřiny v Novém Městě pražském	332
" 1374. Karla IV. řád korunovační	221
" 1378. List sv. Jana Nepomuckého	91
" 1384. Výpisky z register desátek papežských	371
" 1387. Patronátní právo Křižovníkův v Lokti	277
" 1388. Plzeňští dostali clo	323

	Stránka
R. 1389. Farní kostel v Slivenci byl obdarován	355
" 1397. Dostaven kostel P. Marie Sněžné v Praze a založena zápisní kniha řádu karmelitánského	108
" 1406. Markéta, vdova po Jaroslavovi z Langenberku, učinila nadání klášteru Oslovanskému a Doubravnickému	398
" " Křižovníci prodali Dolanky Elišce, manželce Jindřicha Škopka z Dubé	278
" 1414. Plzeňští zřídili si hřbitov	172
" 1415. List papeže Jana o nepřikladném životě Ciriaků v Praze	354
" " V Klučenicích dosazen vikář	355
" 1420. Kostel P. Marie Sněžné zbořen	110
" " Klášter „Na Trávníčku“ pod Vyšehradem shořel	217
" 1432. Oheň v Tachově. (Též r. 1434..)	78
" 1454. Tišnovský klášter posvěcen	397
" 1456. Nadání Nazarenské kolleje v Praze	351
" 1459. Král Jiří vystavěl Hvězdu	78
" 1462. Nové Město pražské obdařeno zlepšeným erbem	249
" 1466. Oheň v Tachově (též r. 1472.)	78
" 1467. Cistercienský klášter v Starém Brně zpustošen	329
" 1483. Týž klášter znovu posvěcen	329
" " Karmelitáni z Prahy vyhnáni	110
" " Založen klášter karmelitánský v Rabšteinu	110
" 1485. " " " v Chýši	110
" 1490. Cesta Bratří Českých (Lukáše, Kabátníka a j.) do ciziny . . .	84
" 1492. Oheň v Tachově	78
" 1496. Karmelitáni do Prahy se vrátili	111
" 1498. Pavel Štěpán Pouček, kláštera Zderazského probošt, zemřel .	65
" 1509. Privilegium Pražanů Novoměstských na 18 konšeldův	47
" 1515. Město Most shořelo	340
" 1520. Založen kostel v Lounech	81
" 1522. List Martina Luthera k Čechům	44
" 1542. Řeč biskupa Dubravia ku králi polskému Sigmundovi o pomoc proti Turkům	206
" 1552. Král Ferdinand I. vypůjčil si od kláštera Sedleckého peníze .	63
" 1558. Tachov shořel	78
" 1567. Potvrzení privilegií Jesuitům	260
" 1585. Arcibiskup Martin Medek dal tisknouti ritual	312
" 1600. Teplice dostaly se Kinským	287
" " Františkáni uvedeni k P. Marii Sněžné v Praze	111
" 1611. Klášter „Na Trávníčku“ pod Vyšehradem zbořen	218
" " Tachov shořel	78
" 1614—1720. Seznam děkanů v Tachově	398
" 1615. Jindřichův Hradec vyhořel	421
" 1616. Hloupětínský lom kamenný najat od Pražanů Novoměstských .	394
" " Oheň v Tachově	78
" 1626. Osecký klášter odloučen od arcibiskupství pražského	258
" 1627. Pusté grunty kláštera „Na Trávníčku“ pod Vyšehradem dány Servitům	218

R.	1628.	Císař Ferdinand II. dal kapitole Svatovítské kostel sv. Apolináře v Praze a panství Volyňské	386
„	1631.	Hloupětínský lom najat od Pražanů Novoměstských (taktéž r. 1646.)	394
„	1647.	Oheň v Tachově (taktéž r. 1648. a 66.)	78
„	1672.	Stvrzena privilegia arcijahnův Plzeňských	75
„	1679.	Rozbořen kostel křižovnický v Praze	246
„	1680.	Chudoba v Plzni	261
„	1687.	Počal se stavěti kostel křižovnický v Praze	246
„	1688.	Posvěcen kostel křižovnický v Praze	246
„	1693.	Dostaven špitál křižovnický u sv. Anežky v Novém Městě pražském	276
„	1700.	Bechyň dostala se v držení hrabat z Paaru	370
„	1710.	List sv. Jana Nepomuckého v Litomyšli	91
„	1712.	Obnovení kostela P. Marie na Louži v Starém městě pražském	355
„	1715.	Tachov shořel	107
„	1717.	Obnovení kostela na Zderaze v Praze	282
„	1718.	Tachov shořel	107
„	1722.	Druhé obnovení kostela P. Marie na Louži v Starém Městě pražském	355

Registřík.

Abertam 322, 331.
Adrianopol 130.
Agrikola Štěpán, rychtář Staroměstský v Praze 280.
Akta o povstání českém z r. 1547. 124.
Akvila Jakub, Karmelitán 109.
de Alba vévoda 151.
Albinus Václav, kanovník pražský, arcijahen plzeňský, probošt boleslavský 120.
Albrecht arcikníže, syn císa. Maximiliana II. 248, 308.
Albrecht, kníže bavorský 181, 260, 279, 286.
Albrecht, markrabí braniborský 144, 145, 147, 152, 153, 170, 215, 216.
Albrecht, palatin od Rýna 312.
Albrecht, probošt v Pětikostelí 37.
Aldringerové hrabata 287.
Altenburg v Sasku 140, 144.
Altenburg (Ovar) v Uhřích 41, 42.
Alžběta arcikněžna, dcera císa. Ferdinanda I. 105, 181.
Alžběta arcikněžna, dcera císa. Maximiliána II. 266, 309.
Alžběta královna, manželka krále Václava II. 328, 329.
Alžběta královna, manželka krále Jana Lucemburského 204.
sv. Alžběty špitál v Praze 306.
Amadeus Petr 41.
sv. Ambrože klášter v Praze 111.
Amcha Václav z Borovnice 13, 15.
Amurat III. sultán 297, 305, 366.
Andělská zahrada v Praze 271.
Anežka blahoslavená 201.
sv. Anežky klášter v Praze 255, 276; v Spasitele klášter.
Anna královna, manželka císa. Ferdinanda I. 4, 9, 11, 28, 34, 40—42, 46, 126, 169, 170, 348.
Anna arcikněžna, dcera císa. Ferdinanda I. 46, 181.
Anna arcikněžna, dcera císa. Maximiliána II. 266, 286.

Anna arcikněžna, dcera arciknížete Karla 342.
Anna Kateřina z Mantue, manželka arciknížete Ferdinanda 342.
Anna Marie bádenská, manželka Viléma z Rosenberku 312.
sv. Anny (jinak sv. Vavřince) klášter v Star. Městě pražsk. 101, 202, 204.
sv. Anny klášter na Újezdě v Praze 204.
Anspach v. Jiří.
Antonín, opat Sedlecký 63.
Antonín Kajetán, arcibiskup z Kapue 419.
Apateka malostranská v Praze 99.
Appelační soud v. Soud.
sv. Apollináře kostel v Praze 166, 336.
Arcibiskupská knihovna 372.
Arcibiskupské statky 65, 214, 215, 256, 292.
Arcibiskupský dům 366.
Arcibiskupský seminář 239, 353.
Arcibiskupství pražské, jednání o znovuzřízení jeho 181, 199.
Archidiakonaty 371.
Arnošt, arcibiskup pražský 349.
Arnošt arcikníže, syn císa. Maximiliána II. 205, 264, 291, 293, 297, 302, 308, 332, 342, 357.
Arnošt, kníže brunšvický 58, 151, 155.
Arsenius Kašpar, děkan u sv. Vity 386.
de Asonlaville Krištof 343.
Augšpurk 58, 180, 194, 250, 269, 334, 335, 396, 397.
August, kníže saský 82, 116, 145, 154, 158, 161, kurfiřt 286.
Augusta Jan 171.
sv. Augustina řády 252, 332, 333.
z Anrazu v. Kutovec.
z Aventinu v. Melantrich.
Banfy Baltazar 37; Ladislav 264; Štěpán 265.
sv. Barbory kostel v Praze.
Barchanec Bernard z Barchova 65, 163, 166.

- Bärtingen v. Pernink.**
Bartoloměj zvonář z Prahy 249.
Bartoš písař, kronikář 40.
Basta Jiří 413.
Bastianberg 331.
na Baště dům v Praze 92, 98, 266, 297.
Bathory Gabriel 264; Mikuláš 264; Sigmund 375, 383; Štěpán 37, 43, 297.
Bathyaay František 37, 264; Urban 37.
Bavorov 352.
Bavorovský (Bavorinus) Tomáš. kanovník u sv. Víta, arcijáhen v Plzni 120, 255.
Bavoryně 344.
Bečov 147; v. Pflug.
Bechyň 214, 247, 283, 369, 370; viz z Šternberka.
Bechyň Jan z Lažan na Píchně, purkrabí na Karlštejně 13, 74, 102; Václav z Lažan na Dušnicích 192; Petr z Lažan na Píchně 176.
Bechyňský archidiakonát 371; kraj 136, 183, 188, 193, 323.
Beinlich Martin, velmistr křižovnický 273, 398.
Běleč v Prach. 339; v Tábo. 344.
Bělehrad královský 2, 4, 35, 37, 42, 43, 105, 265, 348, 394; v. Macedonai, Statilius.
Bělehrad řecký 379.
Belgiojoso František 407, 409, 411—415; Jan Jakub 399—402, 405—409, 412, 414, 416.
Benátky české 346.
sv. Benedikta kostel na Hradčanech 93, 99; v Starém Městě pražském (u sv. Norberta) 266.
sv. Benedikta řádu 48, 193, 278, 287, 373.
Beneš z Loun 64.
Benešov 1, 218, 238, 322.
Benešovský dekanát 371.
Benešovský Jiří, kněz, 337.
Bergreichenstein v. Kašperské Hory.
Berkové z Dubé 203; Jindřich na Dřevenicích 79, 88, 96; Lidmila z Lipého 348; Zbyněk z Lipého, velmistr křižovnický a arcibiskup 106, 365—367, 391, 394, 418, 419; Zdislav na Lipém a Zákupcích 8, 13, 14, 18, 34, 87, 102, 107, 180, 215.
Berkovský Radoslav z Šebřova 5, 8, 14, 18, 74.
Bernart doktor 115.
sv. Bernarda řád 258.
Berné (bernictví) 24, 69—74, 85, 87, 105, 113, 197, 205, 216, 239, 244, 279, 284, 288, 291, 293, 306, 309, 313, 321, 324, 331, 333, 339, 343, 346, 356, 368, 377, 379, 380, 387, 392, 395, 396, 397, 421.
Beroun 103, 164—166, 271, 280, 386, 390, 391, 393; v. Střelec.
Běškovice v. z Lobkovic.
Betlemská kaple v Praze 271, 350 v. Treboňský.
Bezdrůžický v. z Kolovrat.
Beztahov v. z Říčan.
z Biberšteina Baltazar 162; Jeronym 69; Křištof 205.
Bílá hora 359.
Bílá paní 369, 370.
Bílá věž v Praze 94, 95, 243, 292.
Bílek Jakub 171.
z Billenbergu Matouš Ferdinand. arcibiskup 75.
Bílina 282; v. z Lobkovic.
Bílinský archidiakonát 371.
z Bílých Orlův v Praze v. Jiřík.
Biskupice v. Haugvic.
Blánsko 206.
Blasius Vavřinec, kanovník řádu Ciriaků 354.
Blatná 246, 345; v. Pilecius, z Rožmitala, z Šternberka.
Blatno (Platten) 322, 331.
Bleistadt 322.
Boček v. Dohalský.
Bočej Štěpán 400—408, 406.
na Bojišti v Praze 333.
Boleraz v. Puchovský.
Boleslav Mladá 238; Stará 202, 244, 296; v. Albinus, Capek, Drahošius, Měšček.
Boleslavský archidiakonát 371, 372; kraj 136, 183, 185, 193, 323.
Bor v. ze Švamberka.
Boreň ze Lhoty Jan 14, 15.
Bořetin 344.
Borohrádek v. z Risenburka.
Borotice 277.
Borovnice v. Amcha.
z Boru Kateřina 45, 46.
Bosáci v. sv. Františka řádu.
Boubinský Petr z Újezda na Střízeli 342.
Bozenský dekanát 371.
z Bozkovic Perchta 329; Prothasius, biskup Olomucký 329.
Božího Těla kostel v Praze 287.
Božího Umučení obraz zničen v Praze 110.
Bradáč u kamenného mostu v Praze 79, 282, 284, 285, 334, 336.
Brandýs nad Labem 78, 170, 198; nad Orlicí 166.
Brandýský dekanát 371.
Branná u Jilemnice 67, 294, 296.
Bratři Čeští 44, 84, 170, 171, 215, 216, 250, 252, 280, 300, 301, 308, 340, 394, 396.

Bratrstvo Nepoškvrněného Početi P.
Marie v Praze 120
Braun Erasmus 373.
Brdo les u Dobřichovic 276.
Breitenberg vrch u Mostu 314.
Březan Václav, kronikář 312.
Brikci zvonář z Prahy 249.
Brničko v. Tunkl.
Brno 206, 364; v. Jaroš; Staré B. 327—330.
Brod český 164, 166, 250; německý 254 347, 348, 391; v. Čapek.
Brodartě Štěpán, biskup Vácovský 35.
Brodský dekanat 371.
Broumov 193.
Broumovský dekanat 372.
Brozanský v. z Vřesovic.
Bruck na Litavě 52.
Brukštejn v. Bryknar.
Brus Antonín z Mohelnice, arcibiskup 38, 85, 204, 245, 253, 256, 258, 260, 269, 271, 281, 286, 289, 290, 297, 312, 320, 348.
Bruska potok 77.
Bryknar Albrecht z Brukštejna na Libni 289.
Bubeneč u Prahy 77, 247, 388.
Bubny u Prahy 159.
Buceapadullus Antonín 316, 317.
Budějovice české 167, 168, 172, 193, 194, 195, 198, 218, 220, 277, 285; v. Massovio.
Budín 4, 36, 42, 43, 50, 56, 79, 86, 87, 111, 297, 348.
Budýň 132.
z Bukovan Hynek 377.
Bull Bernard z Bullenau 355.
Buntzenhausen 145.
z Busbeku v. Gišmer,
Buštěhrad v. z Kolovrat, z Wartenberka.
Bydžov nový 170, 198.
Bydžovský dekanat 372.
Bystřice ves u Wittenberka 152, 153.
Bystřice Nová 304; v. Krajíř, z Lobkovic.
Cacerda Mikuláš z Prahy 7.
Cahera Havel, farář Tejnský, administrator konsistoře pod obojí 44, 48, 50.
Carda Václav z Petrovic na Ouště 351.
Cedlic Křištof 50, 51.
z Čajcha Gerhard 176.
Celestýnův klášter pod Vyšehradem 204.
Cerekev Leskovcova (horní) 293, 332.
Cetenský Jiřík z Cetné 193.
Cetris Oldřich z Lorenzdorfu 36.
Cibak Emerich 36.
Cimberk v. Zvonář.

Sv. Ciriaka řád 179, 354.
Cistercienský řád 61, 86, 246, 258, 278, 281, 327, 328, 329, 397, 398.
Citarda Matěj, Jesuita 266.
Cizozemci vypovězeni z Prahy 297, 302, 351.
Clesius (Cles) Bernard, biskup tridentský 26, 32, 33, 34, 46.
Cruger Jiří 173.
Česle potok v Uhrčích 1.
Čtiborová Anna, abatyše v Starém Brně 327.
Čapek Jan Alexius z Mýta Vys., děkan v Ném. Brodě, arcijahen v Plzni, probošt v Staré Boleslavi 75, 122.
Čáslav 161, 166, 252, 333, 381, 382; v. Váchů.
Čáslavský dekanat 371; kraj 136, 183, 189, 193, 323.
Částrov v. Duba.
Čauš v. Souše.
Čechorod v. Pešina.
Čejka Jeronym z Olbramovic na Chvalách a Počernicích 390.
Černá věž v Praze 80, 94, 98, 239.
Černín Diviš z Chudenic na Nedrahovicích a Chočemyšli 101; Humprecht 387.
Černobejl Mikuláš ze Žatce 13, 15, 18, 75, 193.
Černovicus Jan 327.
Čerpádla v Praze 274.
hl. **Ceslav** 202.
Čtinský Adam z Čtinovsi 193.
Dáblice 277.
Dačický Jiřík 367.
Daliborka v Praze 89, 94.
Dalmanhorst v. Klatovský.
Damašek Jan z Hradce Králové 193.
sv. **Damiana** klášter v Praze 200.
Defensoři luteranští 218, 279.
Dejmův dům v Praze 274.
Dekanaty v Čechách 371.
Deolaudus dům v Praze 274.
Desky zemské 20, 24, 64, 90, 98, 106, 182, 217, 304, 353, 354, 384.
Deštná 386.
Dětenice v. Křinecký.
Devarin Petr z Prahy 355.
z **Ditrichšteina** Sigmund 19, 26.
Divadlo v Praze 286.
Dlažení v Praze 93, 99.
z **Dlouhé vsi** (Dlouhoveský) Častolar 74.
Dluhy zemské 22, 23.
Dobó Štěpán 264.
z **Dobřan** Kunrad 76.
Dobroluky klášter 117, 125, 130, 132, 133, 260.
Dobré v. Kavka.
Dobrušský dekanat 372.
Dobyččí trh v Praze 47, 287.

Dohalský Jan Boček 377; Mikuláš z Dohalic na Veselí 198.
Dolanky 278.
Dolany 276; z D. Prosinka 276.
Domašín 337.
Domažlice 164, 166, 262, 291, 343.
 sv. **Dominika** řády 101, 119, 200, 201, 202, 204, 254, 260, 285.
Donat, převor u sv. Klementa 62.
 z **Donína** purkrabí 380; Bořivoj 163; Fridrich 74; Jan na Roztokách 74; Křištof 162.
Dotis v Uhrích 379, 380.
Doubravnický klášter 86, 398.
Doubravno 171.
Doubravská hora 287; z D. Vilém 13; v. z Vřesovic.
Doudlebský dekanat 371.
 z **Doupova** Dorota, abatýše ve Světlé 65, 258.
Doupovec Václav 165.
Drahobejl v. Krocín.
 z **Drahotoňse** Vavřinec, hejtman knížetství opavského 162.
Drahovius David z Horšteina ze Třeboně, arcijahen Plzeňský, děkan v Staré Boleslavi 121.
 z **Drahynic** Bartošek 173.
Drachovský Jan Jiří 106.
Draškovič Jiří, arcibiskup Koločenský 330.
Dráždany 82, 145.
Draželov 346.
 z **Dražice** páni 271, 272.
Dřevenice v. Berka.
Drnovský Václav 79.
Dub v. Sedlecký, z Wartemberka.
Dubá v. Berka.
Dubanský Karel 99; Oldřich z Duban 272.
 z **Dubu** Jindřicha Škopka manželka Eliška 278.
Dubnice v. Rájský.
Dubravius (Doubravský, Skála) Jan biskup Olomucký rodilý z Plzně 168, 172, 205, 206; Václav z Hradiště 206.
Duha Václav z Částrova 115.
 sv. **Ducha** klášter v Praze 278.
Duchecov 365; v. z Lobkovic.
Dušníky v. Bechyně.
Dvory královské v Praze 239, 275, 353.
Dvůr Králové 164, 166, 372.
Dymokury v. z Waldšteina.
Dyrynk Jan 410.
Egerus Václav, probošt pražský 422.
Eisleben 45, 115.
Enže město 52.
Erasmus Roterodamský 68.
Erekční knihy 220.
Erlebach v. Řejman.
Esterhazy Pavel, palatin 43.

Fabian, arcijahen v Plzni 120.
Falc, léna česká 123, 219.
Farkaš Martin 115.
 z **Felzu** páni 270; Linhart 78, 79.
Ferdinand I., arcikníže rakouský 4, 9, 10, 11, 16; zvolen za krále českého 17, 18, 19, 25, 26, 30, 32, 34, 35, 37, 39; korunován v Praze 40—46, 48—51, 56—59; učiněn římským králem 63—66, 69, 75, 77—83, 85—87, 89, 102, 103, 105, 107, 114, 115, 116, 118, 120, 124, 125, 129, 132, 133, 135—137, 145, 146, 148, 149, 152—155, 157, 158, 163, 166, 169, 170—173, 176, 180, 183, 194, 195, 197, 199, 203, 204, 215, 216, 219, 220, 237, 238—240, 250—254, 256, 257, 260—264, 266, 267, pohřeb 292, 348; jeho obraz 250.
Ferdinand arcikníže, syn Ferdinanda I. 103, 105, 132, 168, 170, 182, 194, 205, 217, 240—244, 247, 249, 260; 263, 265, 269, 342, 343, 357.
Ferdinand arcikníže, syn císa. Maximiliána II. 197, 308.
Ferdinand II. císař 77, 103, 201, 218, 315, 386.
Ferdinand III. císař 103, 314, 385.
Ferdinand, kníže bavorský a lehnický 322.
Fererius Jan Štěpán, biskup z Vercelli 419.
 z **Fictum** páni 314; Oppl či Apollonius 13, 15, 18, 31.
Fifek Kašpar z Kutné Hory 338.
Fikar Jakub z Vratu od Tří kos 46, 49, 74, 115, 166.
Filadelfa Martina postilla 367.
Filip, falckrabí při Rýnu 50.
Filip II., král španělský 219, 286, 342, 396.
Filip, lantkrabí Hesský 58, 115, 116, 132, 133, 141, 158.
Filip, markrabě braniborský 312.
Finsterwald 125.
Firšic Jindřich z Nabdína na Hammerstadtu 193.
Flaxius Bartoloměj z Uničova, arcijahen v Plzni, kanovník u sv. Víta 120.
Foitland, léna česká 116, 133, 279, 321.
Fojt Alexandr, Jesuita 200.
 a **Fonte** Jakub, Jaslavského kláštera převor 112.
Frangepan Mikuláš 264.
Frankfurt při Rýnu 219, 259, 261, 262, 350.
František, kníže lüneburský 58.
František Jan z Královské Hory 88.
 sv. **Františka** klášter v Praze 200, 201, 245.

- sv. **Františka** řádu (Bosáci, Hybernáci), 49, 108, 111, 112, 265, 270, 353, 370; v. **Minorité**.
 z **Friedenthala** (z Vrbna) Jan starší, komorník knížectví opavského 162.
Freiburské pivo 71.
 z **Friedbergu** Salomon 391.
Friedland 291, 386, 419.
Fridrich arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 308.
Fridrich, falckrabí při Rejnu 28, 50, 58, 66.
Fridricha II. císaře privilegium 9.
Frobenius Jeronym 68.
Gardia 171.
Gavrilovský Ondřej 308.
Gebhart Tobáš, úředník mince 285.
 Sv. **Gebharda** hora v Uhřích 87;
Geiten v Sasku 144.
Gendorfer Křištof 107; v. **Jandorf**.
Gent 60, 80, 87.
Genna 196.
 z **Gerstorfu** Jiří na Cholticích 102, 103, 107, 180.
 z **Gibis** Petr 329.
Gišmer August z Busbeku 259.
Glorierius Caesar 318.
Goldberg 289.
Gotha 152, 153.
Gotš Hanuš, kancléř knížectví Svédnického a Javorského 162.
Gottesgab 322.
Granada 177.
 z **Granova** Kašpar 241.
Gryspek Florian 107, 155.
Gryspekovský dům v Praze 257.
Gunther Jan, knihtiskař 221.
 z **Guttenšteina** páni 110; **Albrecht** na Žirovnici 193, 198; **Ludvík** 92, 100.
Gynlai Štěpán 37.
Gyulafius (sic) Ladislav 265.
Hájek Václav z Libočan 6, 83, 84, 88, 101, 202, 203, 270, 284.
Hájek, les na Bílé Hoře 359.
Hajská ves 346.
Halle 153.
Hamersót (Vlastějovice) v. **Firšic**.
 u **Hannetnrků** dům v Praze 405.
Hanuš Fridrich v. **Jan** Fridrich.
Hanuš krejčího dům v Praze 99.
Harantsberg v. **Kuldán**.
 z **Hardeku** Ferdinand 373, 376; **Jan** 50.
 z **Harrachu** Arnošt, arcibiskup pražský 258, 394; **Linhart** starší 342, 343.
Hartmanice v Prach. 341.
Hasištejn v. z **Lobkovic**.
Hatvan v Uhřích 43, 376.
 z **Haugvic** páni 346; **Václav** z **Biskupic** 74.
 sv. **Havla** kostel v Praze 38.
Havraňský dekanat 372.
Hazmberger (Horák) Jan, kandidat arcibiskupství pražského 114.
 z **Hazmburka** páni 203; **Zbyněk**, arcibiskup pražský 349; v. **Žajic**.
Heger Michael, provinciál řádu karmelitánského 111.
Heilbronn 58.
Heilenburk 258; v. z **Pernšteina**.
Helm Martin z Prahy 7.
Henegus Mikuláš 265.
Hengsterben 322, 331.
Hernalec v. z **Roupova**.
 z **Herberšteina** Sigmund 414, 415.
 sv. **Hippolita** vrch v. **Peltenberg**.
Hlirá Adam 321.
Hlavsa z **Liboslavé** Jan 49; **Petr** 115.
Hloupětín u Prahy 394.
Hložek Jindřich ze Žampachu 13, 41.
Hlušice v. **Kapoun**.
Hobrsdorf v. **Velemický**.
Hodějovský Jan starší z **Hodějova** 83, 270.
Hodlštkov v. **Konáč**.
Hofmistrův dům v Praze 99.
Homer vykládán na universitě 88.
Homole vrch u Chotouně 357.
Horák v. **Hazmberger**.
Horecký Jakub z **Horké** 79.
Hornátecký Karel 377.
Horní právo 321.
Horníci v. **Kutná Hora**.
Hornictví 302.
Horosedly v. **Myška**.
Hotovice v. z **Ričan**.
 z **Hostluy** Arnošt 179.
Hostivice 359.
Horšov v. **Skríbonius**.
Horštein v. **Drahovius**.
Hostounský Václav 106.
Hovorčice 166.
Hradec Jindřichův 18, 299, 421; z **H. Adam** 8, 13, 14, 18, 25, 31, 33, 42, 45; jeho dům v Praze někdy **Robmhapáv** 8; **Adam** mladší 322; **Joachym** 215, 257, 269, 270; **Zachariáš** 196.
Hradec Králové 77, 164, 166, 337, 341, 346, 372; v. **Damašek**, **Karásek**, z **Talberka**, **Vokáč**.
Hradec Týrský 65.
Hradecký archidiakonát 371.
Hradecký kraj 117, 136, 183, 185, 193, 323; v. **Litobořský**.
Hrádek v. z **Waldšteina**.
Hrádek červený 344.
 z **Hradešina** Václav, velmistr křižovnický 85, 204; **Vilém** 245.
Hradlště, ves p. **Chanovského** 342.
Hradlště v. **Dubravín**.
Hradlšský dekanat 372.

na **Hrádku**, vinice pod Slovany v Praze 251.
 z **Hrádku** Markvartové, Linhart 13, 15; Sebastian na Nekmří, purkrabí Karlostejnský 102, 217, 218.
Hřeben Leopolda dům v Praze 100.
Hředly 344.
Hrobčice v. Mikeš.
Hrusice 280.
Hrušovany 157, 178.
Huncleder Štěpán z Prahy 47.
Hurka v. Petřín.
Hus Jan 109, 203, 350, 351; svátek jeho 299, 300, 367.
Husari uherští v Čechách 116, 147.
Hustopeč 384.
Hvězda u Prahy 78, 359.
Hysrie Mikuláš 18.
Chanovský Aleš 342.
Cheb 138, 146, 148, 149, 151, 287.
Chebský kraj 323, 331, 347.
Chlum v. Litoborský, Slavata.
Chlumec nad Cidlinou 170, 239; v. z Lobkovic.
 z **Chocevic** Jindřich z Kutné Hory 13.
Chocemyšl v. Černín.
Chocenský Jan 48, 57, 114.
Chodové 343.
Chody zámek 344.
Chochol Jan ze Semechova 193.
Choltice v. z Gerštorfu.
Chomutov 117, 216, 314; v. z Weitmile.
Chotek Petr z Vojnána 180.
Chotěřina 270; v. Kollin.
Chotětov 352.
Chotoun 357.
Chropín v. z Ludanic.
Chrť Šimon z Plzně, děkan Pražský 17.
Chrudim 80, 164, 166, 332; v. Korbáč, Měsíček.
Chrudimský kraj 136, 183, 185, 193, 323.
Chvaly v. Čejka.
Chýnovský dekanat 371.
Chýše 110.
 sv. **Ignacius**, zakladatel řádu Ježíšova 201, 220, 239, 240.
Hluboký dům v Praze 93.
Hlmenava (sic) 104.
Ingolstadt 201.
Innocenc III. papež 278.
Inspruk 57, 79, 80, 262.
Isabella, manželka císaře Karla V. 82.
Isabella, manželka Jana Zapsolského 86.
Isthvanffy Mikuláš, dějepisec uherský 38, 44.
Izrael Jiří 171.
Jablone 85, 283, 336; dekanat 372.

Jager 376, 377.
Jachymov 117, 133, 145, 196, 205, 322, 331, 378.
Jakub, opat kláštera Sedleckého 217, 245.
 sv. **Jakuba** kostel v Praze 112, 200, 237, 245, 285, 309, 324, 351, 379.
 sv. **Jakuba** kostel pod Petřínem 277, 281.
Jamníci 171.
Jan arcikníže, syn císaře Ferdinanda I. 80.
Jan Slepý, král český 220, 275, 276, 278, 321, 349; jeho zlatá bulla 30.
Jan z Malé strany v Praze 13.
Jan XXIII. papež 354.
Jan Fridrich, kurfiřt saský 60, 115—117, 125, 127, 129—134, 136, 138, 141, 144—151, 153—155.
Jan Gebhart, arcibiskup Kolínský 261.
Jan Jiří, kurfiřt braniborský 152, 154, 286.
Jan Jiří, kurfiřt saský 58—60, 63, 64, 75.
 sv. **Jana** kostel na Újezdě v Praze 245.
 sv. **Jana Nepomuckého** hrob 81, 86; jeho list 91.
Jandorferův dům v Praze 93.
Janovice Vrchotovy 344.
Janovský ze Soutic 13.
Jaroměř 164, 166, 177.
Jaroměřice 67, 294.
Jaroš Václav 79; Tomáš zvonář z Brna 183.
Jaslavský klášter v. a Fonte.
 z **Javorice** mistr Tomáš 115, 176.
Javorské knížetství v. Gotš, Logan.
 u **Jednorozce** dům v Praze 88.
 z **Jeleního Václav** 66.
Jemnická fara 67.
Jeneč 359.
 z **Jenšteina Jan**, arcibiskup pražský 91, 332, 372.
Jeronym v. Mojžíš.
Jeronyma Pražského svátek zrušen 67.
Jesuité 120, 121, 199, 201, 220, 254, 255, 260, 274, 292, 311, 324, 330, 353; v. Drahovius, Puchovský.
Jezvé (Neustadt) 304.
Ježíšek Jiřík z Prahy 46.
Jičín 290, 345, 356, 364, 368.
Jičínský dekanat 372.
Jihlava 39, 64, 66, 67, 80, 352.
 sv. **Jiljí** kostel v Praze 201.
Jilové 280, 350.
Jilovský Jindřich z Prahy 197.
Jindřich, kníže saský 82.
Jindřich VIII., král anglický 64.
Jindřich, král polský 291.

- sv. **Jindřicha** kostel v Praze 47.
 sv. **Jiří** klášter v Praze 94, 278.
 sv. **Jiří** v Uhrích v. z Pezinku.
Jiří, kníže lehnický a březský 342.
Jiří, kníže saaský 82, 75.
Jiří, markrabí braniborský z Anšpachu 58, 197, 205.
Jiří, opat Sedlecký 61, 67.
Jiří Poděbradský, král český 5, 77, 110, 214, 215, 246, 249, 287; jeho obraz 399; jeho tělo 358, 361.
Jiřík bakalář od Bělých Orlův z Prahy 193.
Jiřík mistr, probošt kolleje Karlovy 57.
Jistebnice v. z Lobkovic.
Joachym, kurfiřt braniborský 59, 63, 87, 152, 153.
Johanna, arcikněžna, dcera císa. Ferdinanda I. 169.
Julius III. papež 194, 201, 260.
 sv. **Justa** klášter v Španělsku 219.
Kabátník Martin 84, 85.
Kadaň 75, 117, 133, 146, 164, 166, 380.
Kadaňský dekanat 371.
Kahlenberg 52.
Kalendář opraven 330, 336, 340.
Kalenice Jan starší z Kalenic 193.
Kaltertharler, soused pražský 218.
Kalvín 59, 396.
Kamberk 344.
Kamejstský Vilém ze Lstiboře 192.
Kamenice v Táb. 332.
Kamenický dekanat 372.
Kammerer Dědřich, biskup z Nového Města za Vídni 26.
Kamýk 344.
Kanislus Petr 201, 239, 220, 254, 255.
Kaniž v Uhrích 65, 66, 394.
Kaňk 107.
Kapella Petr 327.
Kapliř Albrecht ze Sulevic 176; Zdeněk 377.
Kapoun Albrecht ze Svojkova na Hlušicích 292.
Kapr Pavel 271, 272.
Kaprová ulice v Praze 274.
Karásek z Hradce Králové 75.
Karaňatův dům v Praze 274.
Karban Jan z Prahy 7.
Karel arcikníže, syn císa. Ferdinanda I. 180, 199, 260, 263, 265, 269, 286, 342, 348, 357.
Karel arcikníže, syn císa. Maximiliána II. 308.
Karel arcikníže, syn arciknížete Ferdinanda štyrského 342.
Karel IV., král český 107, 221, 237, 276, 277, 332, 348, 349, 354; naučení duchovní 236; rád korunovační 221; zlatá bulla 9, 28; životopis 233; jeho hrob 169; jeho tělo 358, 361—363.
Karel V., císař německý 4, 23, 28, 55, 56—59, 63, 65, 66, 77, 86, 87, 105, 115, 133, 145, 148—152, 194, 219, 245; jeho obraz 241.
Karel, kníže Minsterberský a Olešnický 333, 342.
Karla Velikého roucho 63.
 na **Karlově** kostel v Praze 218.
Karlovy Vary 277, 334, 335, 336.
Karlsberg 339.
Karlštejn 5, 9, 106, 167, 202, 217, 339, 389, 390; v. Bechyně, z Hrádku, z Kolovrat, z Martinic, Pistorius, z Risenberka, z Šternberka, Vchinský.
Karmelitánský řád 108—112, 246, 276.
Kartuziáni 276, 277, 281.
Kašperské hory (Bergreichensteini) 341.
 sv. **Kateřiny** klášter v Praze 332.
 z **Kateřovic** Matoušek z Kouřimi 13.
Katoličtí kněží 22, 181, 197.
Katovice 346.
Kaučův dům v Praze 99.
Kavka Heralt z Říčan na Štěkni 193.
Kazimír, markrabí braniborský 3. 4. 8, 26, 30, 31.
Kecerský František z Rottenburku 162.
Kej Václav 369.
 z **Kelče** Jana dům v Praze 99.
Kempton 58.
Keresteš v Uhrích 377.
Khobr David 311.
Kinský v. Vchinský.
Kladno v. Žďárský.
Kladrubský klášter 240.
Kladsko 24, 170, 279, 321, 323, 331, 347, 372.
 sv. **Klára** řád 200, 201, 276.
 z **Klatov** Jiří 13.
Klatovský Ondř. z Dalmanhorstu 115.
Klatovy 88, 101, 118, 121, 164, 166, 194, 238, 261, 322, 324, 331, 339, 372.
Klekler Křištof 176.
Klement VI. papež 277.
Klement VII. papež 60.
 sv. **Klementa** klášter v Praze 200, 201, 204, 239, 260, 353; v. Donat.
Klenovský Gabriel 134, 135.
Klomín 238; dekanat 371.
Klosterneuburg 60—63.
Klousal Jan August z Prahy 355.
Klučenice 355.
Kněží nemají se ženiti 23.
Knihkupec vymrskán 180.
Knín 352.
Knor Václav 162; Vavřinec z Roznrotu 176.
Kobyly 86, 104, 117, 123, 170.

Koc Adam z Dobře 193.
Kocian Jan 79, 88.
Koděcill z Tulechova Jan 345; Petr 359.
Kokořovec Jiřík z Kokořova 192.
Kokovec Marek 84.
Kolbius Eliáš 386.
Kolby v Praze 297.
Kolín nad Labem 63, 164, 166, 339, 352, 357.
Kolin nad Rýnem 59, 60, 63.
Kollej Karlova v Praze 239, 283, 289, 350; v. Jiřík, Sněmy.
Kollin Matouš z Chotěřiny Kouřimán 271.
Koloděje v. z Malovic.
Kolovrat Jan na Buštěhradě a Košátkách 389, 390; Jeachym Novobradský, purkrabí na Karlštejně 374, 389; Křištof na Krasíkově 193; Ludvík Bezdrúžický, hejtman Nového Města pražského 176; Václav Bezdrúžický na Košátkách 13, 62, 380; Václav Maštovský 193; v. Košátecký.
Komárno v Uhřích 31, 37, 42, 113, 348, 373, 375, 421.
Komedko Jiří z Rovín 115.
Komety 45, 67, 68, 80, 82, 259, 291, 310, 325, 336.
Kompaktata 13, 35, 279.
Kompkovský dům v Praze 48.
Konáč Mikuláš z Hodištkova 18.
Konfessi česká 297, 298, 301.
Konopišt 246, 247, 290.
Konrad, arcibiskup pražský 253.
Košská brána v Praze 250.
Konsistoř pod jednou 300; pod obojí 300, 367.
Konvík v Praze, v. Bratrstvo.
Koppen Linhart 45.
Koranda kněz 282.
Korbáč Jan z Chrudimě 193.
Kornhaus 366.
Kornic v. Sobek.
Korutany 66.
Korybnt Sigmund 333.
Kosová hora 344; v. z Říčan.
Kost v. z Lobkovic, z Šellenberka.
Kostelec nad Labem 197.
Kostelecký dekanat 372.
Kostka Bohuše z Postupic na Litomyšli, 84, 106, 165, 166.
Kostnice 58, 354, 355.
Košátecký dům v Praze 116.
Košátky v. z Kolovrat.
Košice v Uhřích 377, 400, 410.
Košire 351.
Košumberk 292; v. Slavata.
Kotva Jan z Litoměřic 192.
Kotim 164, 166, 284, 383; v. z Kateřovic, Kollin, z Ličska, Vodička.

Kouřimský archidiakon 371; kraj 136, 183, 189, 323.
Kozar Mikuláš z Kozarova 422.
Kozel Jan z Pokšteina 46, 74.
Kozlovec Martin 24.
Krabice v. z Weitmile.
Krajir z Krajků Arnošt 163, Konrad 78; Wolf na Nové Bystřici 13, 102, 103, 132—135.
Krakov 105, 109; v. Matějovský.
Krakovský Petr z Tejna Horšova, arcijahen Plzeňský 121.
Královec 171.
Královská Hora v. František.
Královská lázeň v Praze 274, 305.
Kramář Jindřich ze Slaného 193.
Krasikov v. z Kolovrat.
Krásný Dvůr v. Pětipeský.
Krekvic Frídřich 366.
Kremž 66.
Krehleby 286, 345; v. z Pašíněví.
Křinecký Jindřich 369; Viktorin z Ronova na Dětenicích 193; Vilém 163, 165.
Křivoklát 368, 380.
Křiž, soused v Praze 351.
sv. Křiže většího kostel v Praze 278, 354.
Křižovníci Božího Hrobu 65, 258.
Křižovníci s červenou hvězdou 65, 79, 85, 201, 220, 245, 246, 258, 271, 272, 274—278, 338, 340, 355, 365, 398, 422; v. Hradešín, Zdeněk.
Křižovnícký dvůr na Poříčí 177, 422.
Křižovnícký klášter 275, 277, 282.
Krkonoše 170, 296.
Krocín Václav z Drahohejle 341.
Kropáč Jan z Nevědomí 162; Jan z Krumlova 115; Kašpar, básník 326.
Kroužek, hra 343, 380.
Krumlov český 198, 292, 312, 371; v. z Rosenberka; moravský 69.
z Krupy (sic) zeman 159.
Krytander Vavřinec, arciděkan v Plzni 120.
Kubeš Ondřej z Žepův 203.
Kuldán Bartoloměj z Harantsbergu, děkan v Litoměřicích, kanovník na Vyšehradě, arcijahen v Plzni, farář ve Vepřnici 122.
Kuen-Bellasy Jan, arcibiskup Salzburský 265.
Kulhavý Mikuláš, vikář na Hradčanech 100.
Kumburk v. Trčka.
Kundratice v. Voříkovský.
Kuneš rytíř 196.
Kunětická Hora 218, 219, 238.
z Kunovic páni 341.
Kuře Petr z Mokrska 277.
Kutasy Jan, arcibiskup Ostřehomský 377.

Kuthen Martin 237, 266, 327.
Kutná Hora (Hornici, Kapihorští) 6, 7, 10, 12, 22, 25, 88, 89, 90, 107, 182, 218, 238, 245, 288, 332, 337, 338, 351, 357, 381, 421; v. z Chocemic, Lavička, z Prácheň.
Kutovec Benjamin z Aurazu 338.
Květnice v. Řeháček.
Kvidžina v. Polsku 171.
Kvirin v. Massovio.
Kynšperk (Königsberg) 275; viz Planknar.
 z **Kytlic** Baltazar starší 162.
Labe splavné 392, 395; jeho prameny 296.
Ladislava krále tělo 358, 361.
Ladvin malý 273.
 z **Lamberka** Karel, arcibiskup 419.
Landšperk 179.
 z **Langenberku** Jaroslav; manželka jeho Markéta 398.
Lani zapovězeno 239, 374.
Lanškroun 179; z L. Tomáš (Němec), pisar 85.
Lány 368.
Laský Jeronym 44.
Latinské bratrstvo 336.
Laubava v. Slezsku 289.
Lauretanská kaplička na Bílé Hoře 359.
Lauterbach 331.
Lavička Samuel z Kutné Hory 7, 15.
Lázeň dům v Praze 99.
Lažany v. Bechyně.
Ledeč v. Mezeříčský.
Lehnická knížata 116.
Leichenberg 78.
Lejdenský Jan 77.
Lékari zemští 343, 389.
Lemberg v. Slezsku 289.
Léna česká 114.
Leopold, arcikníže rakouský 356.
Leopold I., císař 103.
Lerchenfels v. Sixtus.
Leskovicové bratři 196; L. Jan z Leskova na Cerekvi Nové 216.
Letopisy Pavla, opata na Slovanech 57.
Lev, karmelitán 109.
Lhota u Žebráka 344.
Lhota Červená v. Táb. 385.
Lhota v. Boreň.
Lhotka u Přelouče 352.
Líbeň 158; v. Bryknar.
Líbočany v. Hájek.
Líbochovice 284.
Líboslav v. Hlavsa.
Líček v. z Risenburka, z Šenfeldu.
 z **Líčska** Brikcí z Kouřima 112.
 z **Lichtenšteina** pání 162; Hanuš na Mikulově 335.
Limberk Žabka.

Lindau 58.
Linec 4, 51, 57, 65, 259, 309.
 sv. **Linharta** kostel v Praze 354.
Lipa 236, 371; v. Salava, Trčka.
Lipé 238; v. Berka.
 z **Lipého** pání 40; Perthold 162.
Lipnice 348; v. Thurn, Trčka.
Lipník 254.
Lipsko 176.
Lisov v. Španovský.
Literátské bratrstvo 318.
Litobořický Jan z Chlumu, porkrabí kraje hradeckého 15, 102, 103.
Litoměřice 90, 103, 125, 126, 132, 135—137, 139, 143, 153—155, 157, 159, 160, 164, 166, 194, 284, 339, 351; v. Hazmberger, Kotva, Kuldán, Piistorius, Sixtus, Václav.
Litoměřický archidiakonát 371; kraj 183, 190, 192, 323.
Litomyšl 84, 85, 91, 115, 170, 179, 205, 238, 251, 346; v. Kostka.
 z **Lobkovic** Popelové; Adam Havel 365; Bartoloměj 285; Bohuslav 285; Bohuslav Felix z Hasištejna 216, 216, 297, 334; Jan mladší na Tejně Horšově 180, 239, 286, 307; jeho dům v Praze 307; Jan starší na Zbiroze, Točníku, Žebráku a Nové Bystřici 83, 84, 215, 218, 239, 284, 304, 323; Jan, syna Jana staršího 86; Jan Václav, hejtman Starého Města pražského 405; Jan Zdeněk na Chlumci a Jistebnici 387; Jiří na Duchcově a Střekově 285, 365, 374; Křištof na Blíně, Kostí a Běškovcích 192, 322, 353; Ladislav na Chlumci a Jistebnici 176, 218, 239, 285, 291, 297, 304; Mikuláš 285; Václav 377; Zbyněk 368, 391; Zbyněk Vojtěch 112.
Logan Matias, hejtman knížetství Svidnického a Javorského 162.
Logo Jiří, biskup Vratislavský 263.
Lohelius Jan, strahovský opat a arcibiskup 394, 419, 422.
Lochner David 327.
Lochotin u Plzně 76.
Loket 98, 277; v. ze Sedlce.
Loketský dekanát 371; kraj 323, 331, 347.
Lomnice u Budějovic 324.
Lomnice v. Mezeříčský, z Waldšteina.
Lorenzdorf v. Cetris.
Louhovice 344.
Louny 64, 81, 103, 164, 166, 284, 333, 380.
Lstibor v. Kamejtský.
Lublaň v. Rauberus.
Lucemburské vévodství 28.
 z **Ludanice** Václav na Chropině, hejtman moravský 146, 147, 159—163.

Ludvik, falkrabí Rýnský 59, 68.
Ludvik, král český 1—4, 6, 7, 9—11, 13, 16—18, 20, 21, 27, 31, 35, 36.
Ludvik, kníže bavorský 6, 16, 17, 58.
Lukáš, Bratr český, 84, 85.
Lukáš Jan, přísedící při soudu apelačním 176.
Lukáš, převor kl. Sedleckého 61.
Luther Martin 44, 45, 46, 58, 59, 82, 115.
Lutherani 215, 216, 219.
Luženská rychtářka 254.
Lužice dolní a horní (Sestiměstí) 6, 57, 87, 115, 125, 129, 133, 185, 284, 306, 375; v. Úřady.
Lužické (Sestiměstské) pivo 71.
Macedoniál Ladislav, probošt v Bělehradě Stoličném 37.
Macera Jan 48.
Magdeburk 176.
Mach Matěj 171.
Machek Petr 106.
Malaspina Horatius, papežský legát, 319.
Malcan Joachym 162.
Malešice 39, 158.
Malešický dům v Praze 100.
Malešov v. Sálava.
z Malovic Vilém starší na Kolodějích 331, 356.
Maltežský řád v. Zajíc.
Mannerův dům v Praze 274.
z Mansfelda Karel 375.
z Mantue kníže 66.
sv. Mari Magd. kostel v Praze 199—201.
Marie, manželka císa. Maximiliána II. 196, 259, 260, 265, 396.
Marie, vdova po králi Ludvikovi 3, 8, 36, 37, 42.
p. Marie na Louži kostel v Praze 353—356; v. Mikuláš.
p. Marie Sněžné kostel v Praze 103, 108—112, 218, 261, 291, 376, 417, 418; v. z Tachova.
p. Marie před Tejnem kostel v Praze 2, 7, 50, 68, 114, 252, 393, 399; v. Cahera.
p. Marie klášter na Trávníčku pod Vyšehradem 217, 218.
p. Marie klášter mezi Újezdem a Smíchovem 276, 281.
z Marka Kašpar 84.
Markéta arcikněžna, dcera císa. Ferdinandů I. 79.
Markvart v. z Hrádku.
Maršalkův dům v Praze 99.
sv. Martina vrch u Rábu 373.
z Martinic Bořitové; Jiří na Smečné, purkrabí na Karlštejně 294, 368, 394; Maria 58; Maria, manželka Zdeňka z Waldšteina 294; Wolf na Okoří 193.

Massovio Kvirin z Budějovic českých 193, 220.
Maštovský v. z Kolovrat.
Matějovský Bernard, biskup Krakovský 396.
Mates Jan, průběr mince 285.
Matiaš, arcikněže, syn císa. Maximiliána II. 103, 240, 308, 309, 310, 357, 367, 369, 373, 379, 385, 411, 420.
Matiaš, král uherský 329.
u Matky Boží, klášter v Praze na Malé Straně 99.
Matouš, farář v Plzni 75.
Mauric, kníže saský 82, 116, 117, 125, 127, 130, 133, 138, 139, 141, 142, 145, 151; učiněn kurfiřtem 153, 154, 167.
Mauskenig Jan, opat Tepelský 330.
z Maxen Hauk 162.
Maximilian I. 3, 8; jeho obraz 241.
Maximilian II. 42, 103, 105, 114, 173, 177, 178, 180, 181, 194, 196, 198, 251, 259—266, 269, 270, 279, 280, 284—286, 288, 293, 297—302, 305, 307, zemřel 308, pohřb 309, 326, 348, 373.
Maximilian arcikněže, syn císa. Maximiliána II. 308, 309, 376, 385.
Mešerod Mikuláš 162.
Medav Jan z Prahy 115.
Medek Martin z Mohelnice, arcibiskup 182, 312, 330, 340, 356, 364.
Meřekšl v. Mravěš.
Mezenský Oldřich 8.
Melanchton Filip 216.
Melantrich Jiří z Aventinu 271, 323.
Mělník 49, 107, 164, 166, 218, 236, 237, 252, 344, 350, 352, 374, 388.
Mělnický dekanat 372.
Memmingen 58.
Mensík Jakub z Menštejna na Mokropsích 389.
Měříč zemský 268.
Měsíček Diviš, děkan v Chrudimi, arcijahen v Plzni, kanovník na Vyšehradě a v Staré Boleslavi 122.
Městská práva 114, 284, 322, 323, 392, 395.
Mezerický Zdeněk z Lomnice a na Ledči 193, 216.
Meziříč nad Oslavou 178.
Mihulka věž v Praze 94, 101.
sv. Michala kostel pod Vyšehradem 204.
Michalovic Tomáš z Prahy 355.
Míchna Jindřich Vilém 110; Pavel 368.
Mikš Jan z Hrobčice 115.
Mikuláš, biskup lavantský 122.
Mikuláš, farář u P. Marie na Louži 57.
Mikuláš, vikář na Hradčanech 100.
sv. Mikuláše kostel v Starém Městě pražském 193.

Mikulov v. z Lichtenšteina.
Milán 60, 153, 196.
Milhalim Jan 350, 351.
Miličín 198, 283, 344.
Miltner Jan 391.
Mincé česká 33, 86, 113, 175, 285, 291, 306, 325.
Minorité (Menší bratří Františkáni) 112, 179, 200, 237.
Mistopol Jan 193.
Mišen město 150.
Míšensko (Mísen) 57, 116, 219; viz z Plavna.
Míšenské pivo 71.
Mitrovce v. Vratislav.
Mitrovský Albrecht 377; Bohuslav z Nemyšle 193.
Mlýny staroměstské v Praze 205.
Mnichov 58.
Mnichovice 345.
Modlení proti Turkům 374, 377, 380.
Mohamet III., sultán 373, 379.
Mohelnice v. Brus, Medek, Nigrin.
Mohučský arcibiskup-kurfiršt, 58—60, 75.
Mojžíš (Jeronym) žid pokřtěn 252.
Mokropay v. Menšík.
Mokrsko v. Kuře.
Mor v Čechách 102, 215, 260, 282.
Moravčín v. Mošovský.
Morava, Moravští stavové 7, 30, 35, 41, 48, 56, 57, 76, 77, 87, 90, 115, 158, 170, 284, 306, 375; v. z Lude-
 nic, Tetaur, z Vičková.
Moskevské poselství v Praze 307, 375, 385.
Most 81, 147, 194, 238, 251, 305, 307, 314, 315, 324, 331, 336, 338, 359, 340, 422.
Mostecký úřad v Praze 273.
Mošovský Štátný z Moravčina, hejt-
 man hradu Pražského 408.
Motejl Václav z Prahy 115.
Mrakeš (Merekši) Jan z Noskova 4, 19.
Mříže u oltářů v kostelích českých
 rozkázáno udělati 340.
Muháč 9, 36.
Mühlberk 150, 154.
Münster 68, 77.
 z **Mutěnina** Jaroslav 331.
Nýřka Jan ze Žlunic na Horosedlích
 193; Jindřich 369.
Nýtnice u Karlova mostu v Praze
 273.
Mýto Vysoké 82, 164, 166, 238, 240;
 v. Čapek.
Nabdin v. Firšic.
Nadaždy Tomáš 37, 43.
Náhrobek králů českých u sv. Víta
 v Praze 358, 361.
Náchod 286, 352.

Nairalter Jan Václav Hynek, farář
 u p. Marie na Louži 355.
Nazaretská kolej v Praze 351.
Nedrahovice v. Cernín.
Nedvědice 398.
Nekmír v. z Hrádku.
Němčí ve Slezsku 46.
Němec Jan, farář na Hradčanech 314.
Němec v. z Lanškrouna.
Němečtí rytíři 75, 76, 118, 119, 120.
Nemyšle v. Mitrovský.
Nenačovice 368.
Nepomuky 330.
Nestajov v. Žehušický.
Netolický Bartoloměj, knihtiskar
 124; Jiří, arcijahen v Plzni 120.
Neustadt v. Jezvě.
Nevědomí v. Kropáč.
Newenperk v. Petengel.
Nigrin Vavřinec z Mohelnice 422.
Nitra v. Podmanický.
 sv. **Norberta** kostel v. sv. Benedikta.
 sv. **Norberta** řád v. Premonstráti.
Norimberk 58, 63, 87, 105, 145, 147,
 350.
Nosek Pavel z Nymburka 193.
Noskov v. Mrakeš.
 z **Nostic** Oldřich doktor 162.
Nová ves u Lomnice 314.
Nové hrady 166.
Nové Město za Vídni 248, 249, 252;
 v. Kammerer.
Novohradský v. z Kolovrat.
Novokřtenci 38, 68, 76, 77, 280.
Nový Hrad u Kundratice 450.
Nožička Blažej z Prahy 176.
Nussdorf 52.
Nyary Pavel 376, 377.
Nymburk 164, 166, 238, 261, 284,
 345, 346, 365; v. Nosek.
Obora v Bubenči u Prahy 77, 247,
 260, 388.
Obžerství zapovězeno 23, 114, 238,
 374.
Odumrté městům darovány 339.
Oedenburg v. Šoproň.
Ojvinský klášter 260.
Okoř v. z Martinic.
Olahus Mikuláš, arcibiskup Ostře-
 homský 37, 263, 265.
Obramovice 344; v. Čejka.
Oldřich, opat Skalický 62.
Olomouc 204, 221; v. z Boskovic, Du-
 bravius, Stanislav.
Ondřej, opat Zbraslavský 330.
Opatovický klášter 363.
Opavské knížetství 289; v. z Dra-
 hotouše, z Freidenthalu, Planknar.
Opolské knížetství 197, 382; v. Po-
 šádovský.
 z **Opperstorfu** Vilém 321.
Orlické panství 198, 390.

Osecký klášter 65, 258.
Osel, dól v Kutné Hoře 88, 89, 107.
Oslovanský klášter 398.
Ostřechom 42, 105, 348, 869, 575; v Kutasy, Olahus, Varday.
Ostrov (Schlackenwerd) 282.
Ostrov u Křižovníků v Praze 158.
z Ostrovačie Melchisedech 193.
Otoslavice v. Příbík.
z Ottersdorfu Sixt 105, 115, 127, 130.
Oušť v. Carda.
Oušťi v. Sezima.
Ovar v. Altenburg.
Ovenec u Prahy 388.
z Paaru Terezia hraběnka, 370.
Paka Nová 325.
Pálffy Mikuláš 876, 384.
Palicové v. Čechách 85.
Pamfilus Jan z Prahy 176.
Pamflety proti Ferdinandovi I. 137.
sv. Pankraci u Prahy 357.
Papa v. Uhřích 379.
Paradeiser Jiří 394.
Pardubice 80, 178, 179, 216, 218, 246, 251; v. z Pernšteina.
Partile Šimon z Třeště 270.
Passov 370.
Pašek Jan z Vratu 7, 13, 15, 18, 26, 41.
z Pašiněvsi Jan na Krchlebích 193.
Pašinka Petr z Trojanovic 62.
Pavel II. papež 215, 246.
Pavel IV. papež 219.
Pavia 411, 412.
Pavla, opata na Slovanech, letopisy 57.
Pechovský Šebestián 385.
Pekry Ludvík 37.
Pellřimov 253, 280, 310.
Peltenberg (hora sv. Hippolita) u Znojma 364, 422.
Perenyl Gabriel 264; Petr 35, 37, 42, 43, 56.
Peristerius Petr 272.
Pernink (Bärringen) 322.
Pernštejn 179, 396, 398.
z Pernšteina páni 398; Jan na Helfenštejně a Pardubicích 48, 86, 178, 179, 377, 380; Jaroslav 178; Vilém na Helfenštejně 179; Vojtěch na Pardubicích 13, 16, 41, 68, 69; Vojtěch, syn Janův 178, 246; Vratislav 178, 179, 297.
Perské poselstvo v Praze 390.
Perštýn v Praze 275.
Pertolice v. Těmín.
Pešina Tomáš Jan z Čechorodu 75, 361.
Pešť 4, 43.
Petengel Křištof z Newenperku 334.
Pětikostelů 4; v. Albrecht.
Pětipeský Albrecht 377; Václav z Krásného Dvoru 87, 165, 166, 369.

sv. Petra kostel a škola v Praze 176, 277.
Petrin (Hůrka) 277.
Petrovice v. Tab. 238, 344; v. Carda.
Petrovič Petr 86.
z Pezinku František od sv. Jiří 42.
Pflugové z Rabšteina, Jan či Hanuš 14, 80; Kašpar na Bečově 96, 147, 149, 164, 165.
Pflugův dům v Praze 99.
Pičina v. Bechyně.
Pilecius Urban František, děkan v Blatné, kanovník na Vyšehradě, arcijahen v Plzni 122.
Pileus, kardinál-legat, 122.
Pisana, lázeň v Praze 276.
Pisař Pavel z Pisku 193.
Pisecká brána v Praze 93, 99.
Pisek 67, 164, 166, 194, 292; v. Pisař.
na Pisku v Novém Městě pražském 108.
z Písnice Jindřich 405.
Pistorius Pavel ze Zátce, arcijahen v Plzni, děkan na Karlštejně, kanovník na Vyšehradě 121; Wolfgang z Tejna Horšova, děkan v Litoměřicích, arcijahen v Plzni 120.
Píšek v. Skribonius.
Pius V. papež 201.
Plánice v. z Sternberka.
Planknar Jan, sudí v knížetství Opavském 162; Wolfart z Kynšperku 18.
Planský v. z Žeberka.
Plasy klášter 281.
Plasy, probostství Cistercienské za Újezdskou bránou 281.
Platnýřská ulice v Praze 200, 285.
Platten v. Blatno.
Plavice ves 376.
z Plavna Jindřich, purkrabí Míšeuský 157, 169, 215.
Plumlov 179.
Plzeň 45, 75, 76, 87, 118—121, 153, 154, 155, 167—169, 171—174, 179, 240, 251, 254, 255, 260—262, 281, 287, 308, 310, 311, 315—321, 323, 324, 326, 336, 338, 367, 383—385, 391, 394, 396, 397; v. Albinus, Bavorovský, Čapek, Drahovius, Dubravius, Fabian Flaxius, Chrt, Kuldán, Krytander, Matouš, Měsíček, Netolický, Pilecius, Pistorius, Přestický, Puchovský, Purkrábek, Rájský, de Santo, Sixtus, Sladovský, Stašek, Škultet, Zbraslavský.
Pízeňské letopisy 173, 175.
Pízeňský archidiakonát 371, 372; kraj 175, 183, 186, 189, 192, 247, 323.
Počátky 293, 363.
Počernice v. Čejka.
Podbrdský dekanat 371; kraj 136, 183, 186, 189, 192, 323.

Poděbrady 63.

Poděbradský džber 192.

Pedmanický Štěpán, biskup Nitran-
ský 35.

z Pokšteina Modest 115; v. Kozel.

z Polheimu Sigmund Ludvík 4, 19.

Políčka 164, 166.

Polsko 291, 293.

Pomník královské přísahy u Jihlavi 39.

Pontanus Jiří Berthold 361, 364.

Popel v. z Lobkovic.

Popovice 344.

Políčská (Špitálská) brána v Praze
177.

Porio Ondřej hrabě 408.

Pospíchal Jiří, převor křižovnický
272, 273.

Possevinus Antonín 311, 315—317.

Postupice v. Kostka.

Pošádovský Jan, hejtman knížectví
Opolského a Ratiborského 162.

Pouček Pavel Štěpán, Zderazského
kláštera probošt 65.

Poznaň 170.

Pragense Chronicon 101.

Praha, Pražané 1—3, 7, 10, 18, 19,
25—27, 30, 33, 34, 39, 41, 42, 44,
46, 49, 50, 64, 69, 74, 79, 80, 116;
bouře proti Židům 89, 90; bouře
proti Ferdinandovi I. 126—149; ci-
zozemci vypovězeni 297, 302, 351;
deště veliká 343; dražota 285; hejt-
mani dosazení 169; kobyly 117;
mor 102, 194, 215, 282, 291, 336,
384; obnovení rad 218; oddělena od
kraje Kouřimského 323; oheň 81;
pokořena Ferdinandovi I. 157—
161; povětrí veliká 102, 218, 238,
262, 325; povoduň 282, 284, 285,
331, 334, 352; pračka s vojskem 240;
privilegia 57, 182; řezníci 391; sne-
šení o čeleď, řemeslníky a mřý
191, 192; turecké poselství 259;
Valloni 380; vidění zvláštní 287;
Volšauské grundy 245; Židé vypo-
vězeni 108, 104.

Praha, Hradčany 89, 92—101, 243,
286, 307, 314.

Praha, Malá Strana, ohně 60, 89,
91—101, 252.

Praha, Nové Město 46, 47, 269;
jarmark bartolomějský 47; lom ve
Hloupětíně 394; ohně 176, 194; za-
ložení N. M. 332.

Praha, Staré Město 38, 41, 46, 47,
290; apelace 102; klec železná 196;
obnovení rady 115; ohně 193, 276,
290, 305, 338; povodeň 82; privi-
legia 81; zádušní statky 261; zeď
u křižovnického špitála 271.

Praha, Židovské město 247, 274;
ohně 396.

(Všecka jména kostelů, domů,
ulic a obyvatelů pražských
hledej dle jich pojmenování
u příslušných písmen.)

Prachatice 323.

Prachenský dekanat 371; kraj 136,
183, 188, 193, 246, 323, 345.

z Práchnan Mikuláš z Kutné Hory 18.

Práštky zapovězeny 374.

Prašný most v Praze 77, 95.

Pražský hrad 1, 2, 5, 24, 26, 40,
46, 71, 81; ohně 89, 92—101, 103,
159; peníze povoleny, aby se znovu
stavěl 337, 339, 342, 354; v. Sněmy.

Pražský archidiakonát 371.

Premonstráti (sv. Norberta řád) 266.

Přemysl Otakar II. 220, 278.

Přepych zapovězen 374, 392.

Prešpurk 31, 36, 37, 42, 43, 105,
115, 116, 194, 262, 263, 290, 350,
379.

Preštice 368.

Přeštický Duchek z Prahy 15, 92.

Přeštický Jan, kanovník u sv. Vita,
arcijahen v Plzni 120.

Přibík Jan z Otoslavic 193.

z Přibramě Jan 333.

Přibor (Freiberg) 364.

Přichovských erb 119.

Přimda 106.

Přisahy královské 27.

Přisečnice 145, 331.

Prokop, Karmelitán 109.

sv. Prokopa tělo 356, 357.

Prostějov 179.

z Prostiboře Oldřich 18.

Prostibořský Jan na Šanově 219.

Praten — Jezditi k prstenu 322.

Prčice 348.

Pták — Střelba k ptáku 250.

Ptice horčejší 360.

z Puchheimu Jiří 4, 19.

z Puchova Jan 100, 199.

Puchovský Štěpán z Bolerazu, dě-
kan v Trebenici, arcijahen v Plzni
122.

Purkrábek Šimon z Plzně 15.

Purkrabský dvůr v Praze 94.

Půst má držán býti 23.

Ráb v Uhřích 2, 24, 120, 330, 373,
376, 379, 380, 384.

Rabenhaupt (Rohmhap) Mikuláš ze
Suché 4, 19; dům v Praze v. z Hradce.

Rabštejn 110; v. Pflug.

Radivil, kardinal 358.

Radnice v Praze, Malostranská 99;
Novoměstská 47, 243, 249, 252, 405;
Staroměstská 252, 275, 408, 416.

Radomyšl 346.

Radostovice 344.

Raichensteiner Jan Jiří 106.

Raimon Martin z Prahy 355.

Rajský Vincenc z Dubnice rodilý z Plzně 192.

Rakousy 35, 41, 44, 50, 66, 170.

Rakovník 79, 82, 239, 240, 252, 292, 336, 338, 347, 352, 366, 380, 420, 421.

Rakovnický dekanat 371; kraj 183, 186, 189, 193, 323.

Rašín Petr 79.

Ratiborské knížetství 197, 383; v. Pošádovský.

Rauber Mikuláš, převor v Tachově 109.

Rauberus Krištof, biskup v Lublani 42.

Řečice Červená 344; Kardašová 324.

Řečický dekanat 371.

Regalie královské 40.

Registra desátek papežských 372; komorní 24; purkrabská 24.

Řeháček Jan z Květnice 193.

Řehnice v. Vančura.

Řehoř XII. papež 65, 173, 311, 315, 316, 320, 324, 330, 336.

Rejman Vilém z Erlebachu 355.

Rendl Mikuláš z Ušavy 105.

Řepice v. z Sudoměř.

Řepický Adam z Sudoměř 176, 196.

Řepínský dekanat 371.

Reutlingen 58.

Řezno 87, 115, 116, 297, 307, 308, 379; v. Wolfgang.

z Říčan Adam 105; Jan na Kosové Hoře 193; Mikuláš u Beztahové a Hořovicích 192, 331; Oldřich 377; Zdislav 337.

Řím 77, 112, 201, 220, 239, 311, 324, 419.

z Risenberka Břetislav Švihovský 18, 31; Ferdinand Švihovský 368; Vilém Švihovský purkrabí na Karlštejně 13, 14, 106.

z Risenburka Jan Licek na Boruhradku 193; Lev Licek 397.

Říšská města 57.

Robmhap v. Rabenhaupt.

z Rodenštoku Petr 162.

z Rogendorfu Vilém 54.

Rohliková Kateřina z Prahy 351.

Rochlice 144.

Rochov v. Šmohar.

Rokycanský dekanat 372.

Rokycanský Mikuláš z Prahy 278.

Rokytnice 296.

Ronov v. Kránecký..

z Ronšperka Hanuš 241.

Rór Melichar z Rórova 163, 165.

Rosenberk (Rožmberk) 344.

z Rosenberka (Rožmberka) páni 65; Jošt 66; Petr na Krumlově 90; Petr

Vok na Krumlově 369, 370, 387; Vilém 77, 196, 198, 199, 292, 297, 312, 342, 348, 348.

z Roupova Krištof Karel na Novém Heralci 293.

Roupovský dům v Praze 93.

Roviny v. Komedko, Stříbrský.

z Roznrotu v. Knor.

Roztoky v. z Donína.

z Rožmitála Adam Lev 246; Zdeněk Lev z Blatné 1—3, 5, 8, 9, 12—14, 17—19, 24, 31, 41, 50, 74, 77, 96.

Rudolf II. 103, 111, 112, 198, 264, 284, 290, 291, 292, 293, 297, 302, 306—308, 309—311, 313, 320—324, 326, 331, 333, 334, 339, 340, 342, 343, 346, 356, 358, 360, 361, 364, 366, 368, 374, 375, 377—386, 388, 390—396, 401, 419, 420, 421, 422; viz Sixtus.

Rumburk 399.

Rus doktor 100.

Russworm Herman Krištof 405, 407, 408, 415—418.

Rynk staroměstský v Praze 40.

Rýnský palatinat 57.

Rychtářové královští zavedení 169.

Salamanka Gabriel 29.

Salava Jan z Lípy na Malešově 216.

Salfeld, léno české 321.

Salzburský arcibiskup 375.

de Santo Jakub, farář v Touškově, arcijahen v Plzni, kanovník sv. Víta 122.

de Santo Clemente Vilém 343.

Sárffy Jiří 36.

Sasko 57, 116, 117.

Saský dům v Praze 99.

Sax, primátor v Praze 273.

Sázavský klášter 356.

Sazená ves u Prahy 88.

Sebenice v. Štecher.

Sedčice v. z Waldšteina.

ze Sedlce Zdimir, purkrabí v Lokti 277.

Sedlčany 292, 344, 359.

Sedlčanský Daniel 367.

Sedlec 246, 344, 345; v. z Šternberka.

Sedlecký klášter 60, 62, 63, 66, 245, 421; v. Antonín, Jakub, Jiří, Lukáš, Šembek.

Sedlecký Heřman od Dubu 74, 83.

Seldius (Seld) Sigmund 263.

Semechov v. Chochol.

Sendražice 382.

Senomaty 367.

Servitů rád 110, 217, 218.

Severin mladší z Prahy 203.

Sezima Jan z Sezimova Ústí a na Oustí 390.

Schlackenwerd v. Ostrov.

- Schönbach** 322.
Schönfeld 331.
Schreckenstein v. Střekov.
 z **Schwarzenberku** Adolf 384.
Sigmund císař 245, 333, 355, 381.
Sigmund, král polský 44, 105, 181, 206, 214.
Sigmund August, král polský 291.
 sv. **Sigmunda** kaple u sv. Vít 96.
Sikulus Antonín 265.
Silvius Jindřich, generál řádu karmelitánského 112.
Sinan baše 373, 375.
Sixtus Jan z Lerchenfelsu, cis. Rudolfa II. kaplan, arcijahen v Plzni, kanovník u sv. Vít, probošt v Litoměřicích 121, 396.
Skála v. Dubravius.
Skalický klášter 62; v. Oldřich.
Skríbonius (Pišek) Jindřich z Horšova 199, 201, 242, 254, 255, 348.
Skříneč 345.
Sladovský Fabian ze Sladova, arciděkan v Plzni 120.
Slanař Mikuláš z Tábora 15.
Slavkov dekanat 371; kraj 126, 183, 190, 193, 323, 359.
Slaný 164, 166, 195, 284, 333, 347; v. Kramář.
Slapy ves 308.
Slatina u Velvar 331.
Slavata Diviš z Chlumu a z Košumberka 163; Vilém 299; jeho kronika 16, 19.
Slavkov 196, 331.
Slezsko 41, 57, 71, 87, 125, 133, 158, 284, 306, 369, 375; v. Úřady.
Slivenec 355.
Slovanský klášter 46, 48, 57, 238, 287, 333, 367.
Smil Martin ze Stojesice 115.
Smilřický Jaroslav ze Smřic 342.
 z **Smolova** Matěj 75.
Sněmy duchovní v kolleji Karlově 48, 49, 57, 418.
Sněmy obecné na hradě pražském a v Budějovicích 1, 59, 69, 78, 85, 90, 105, 113, 114, 116, 135, 146, 165, 180, 181, 183, 197, 205, 238, 244, 279, 284, 288, 291, 293, 302, 306, 309, 313, 321, 324, 331, 333, 337, 339, 343, 346, 356, 364, 368, 374, 377, 378, 380, 382, 384, 387, 392, 395, 396, 397, 421.
Sobek Burian z Kormic 40.
Soběslav, kníže český 78.
Soldner Kašpar, převor křižovnický 422.
Soliman II. 2, 50, 53, 55, 56, 65, 66, 86, 87.
Solnohrady v. Kuen.
Sondy: apelační 176, 302, 334; dvorský 69; hejtmanský 69; komorní 24, 69; mezní 389; mlynářský 389; purkrabství kraje Hradeckého 398; zemský 106, 378, 384.
Soukenická ulice 176.
Souše (Čaus) 314.
Soutice v. Janovský.
Spálená ulice v Praze 287.
Spálený mlýn v Praze 158.
Spasitele kostel či sv. Anežky v Praze 200, 201.
Spitihněv, kníže český 237.
Srna Jan 79.
 ze **Stahrenberka** Jan 4, 19.
Stanislav, biskup olomucký 7, 40, 335.
 sv. **Stanislava** ostatky 396.
Staňkova bašta v Praze 93.
Stašek Sigmund z Plzně 255.
Statilius Jan, biskup Bělehradský 35.
Stojesice v. Smil.
Strahov v. Lohelius.
Strahovská brána 93, 99, 100.
Strakonice 346.
Štrašecí nové 280.
Střekov (Schreckenstein) 304; v. z Lobkovic.
Štřela 346.
Štřelec Jan z Berouna 192.
Štřelecké právo v Praze 358.
Štřelecký ostrov v Praze 251.
Stříbro 164, 166, 351, 357; ze St. Jakoubek 351.
Stříbrský Václav z Rovín 115.
Střízel v. Boubinský.
Strnad Kašpar z Tryskovic 146, 147.
Štrotský Ibrahim, turecký legát 258, 259.
 z **Sudomíře** v. Řepický.
Sugurský Zachariáš Ivanovič 308.
Suchá v. Rabenhaupt.
Sulevice v. Kapliř.
Sunevald, léno české 125, 321.
Suniperk 331.
Sušice 113, 164, 166, 217, 268, 367.
Sutter Ondřej z Prahy 292.
Svátky mají býti svčeny 23.
Světecký klášter 258; v. z Doupova.
Světla v. Trčka.
Svidnické knížetství v. Gotš. Logan.
Svíny u Soběslavě 324.
Svíny Trhové 324.
Svojkov v. Kapoun.
Sybilla, manželka kurfiřta saského Jana Fridricha 152.
Sylvanus Jan 291.
Szaláházy Tomáš, biskup Vesprimský 41.
Szombor Kašpar 37.
Šanov v. Prostibořský.
Šanovec Šebestian 369.

Šarka 352.
Šebířov v. Beřkovský.
 ze **Šellenberka** Jaroslav z Kosti 14, 102.
Šembek Valentin, opat Sedlecký 432.
Šemborer (sic) Jan 335.
 z **Šenfeldu** Estera Licková 397.
Šestiměstí v. Lužice.
Šimon, kanovník u sv. Víta 101.
Škopek v. z Dubu.
Škultet Jan, arcijahen plzeňský 121.
Škvřňovský dvůr u Zámuk 337.
Šlajnic David 377.
 z **Šliben** Hanuš 162.
Šlikové z Holejce, Albin 165; Albrecht 18; Jeronym 198; Šebastian 369; manželka Františka z Thurnu 348.
Šmalkaldský spolek zavřen 59; Šm. válka počala 115.
Šmohař Brikcí z Rochova 193.
 na **Šopce** u Mělníka klášter 252.
Šoproň (Oedenburg) 43.
Španělské vojsko u Vidné 55, 66; v Čechách 147, 148.
Španovský z Lisova Joachym 270; Michael 323, 368.
Špecian Cezar, kremonský biskup 366.
Špitálská brána v. Poříčská.
Špitálsko za branou Poříčskou 159, 289, 290, 322, 422.
Šradyn Ludvík doktor 176.
Šretl Eliáš, příbuzný Tomáše Pešiny 362.
Štam Jan z Vlnice (?) 422.
Štecher Bernard z Sebenic 340.
Štekeň v. Kavka.
 sv. **Stěpána** kostel na Novém Městě v Praze 167, 345, 359.
Štěpanice 68, 294, 295; v. z Waldšteina.
Štěpanovský dekanat 371.
 ze **Šternberka** páni 214; Adam ml. 246, 247, 292; Adam starší ze Sedlce, purkrabí v Karlštejně 356, 370; Albrecht na Zelené Hoře 29; Ignac 247; Ignac Karel 370; Jan na Bechyni, purkrabí na Karlštejně 14, 49; jeho hrob 222; Jan, provincial řádu karmelitánského 109; Jan na Ústí 376; Jan Norbert 370; Kunhuta, manželka krále Jiřího 78; Ladislav na Zelené Hoře a Plánici 247, 292; synové jeho Ferdinand, Jiří, Ladislav a Ondřej 292; Marie

292; Norbert 247; Oldřich 198; Štěpán Jiří na Voticích 387, 414; Václav 247, 370; Vilém na Blatné 246; Vojtěch 370; Zdeněk na Zelené Hoře 78, 214, 215, 246.
Šternberský dům v Praze 101.
Štrassburk 58.
Štýrsko 52, 65, 66.
Švábsko 36.
 z **Švamberka** Adam 106, 297; Jan 214; Jindřich 214; Křištofor 13, 14, 18, 34; Petr na Boru 192; Václav 79, 214.
Švamberský dům v Praze 94.
Švarzenek 216.
Švaz v Tyrolsku 58.
Švechat u Vidné 52.
Šveinichen Jiří 162.
Švenda Lazar 153.
Švihov 344.
Švihovský Matouš, komendator německých rytířů 118; v. z Risenberka.
Švihovský dům v Praze 274.
Tábor město 48, 66, 67, 117, 164, 166, 247, 333, 352, 396; v. Slanař.
Tábor, ostrov na Dunaji 52.
Tahlius František 264.
Tachov 78, 123, 239, 246, 384; děkanové tamější 398; v. Rauber.
 z **Tachova** Herman, převor karmelitánský u P. Marie Sněžné 108, 109.
Tachovští manové 384.
 z **Talamberka** Frant. Křištof, biskup Královéhradecký 296.
Talmberský dům v Praze 274.
Tance zapovězeny 374.
Tanner Jan 261; Matěj 119.
Tattelman Štěpán 39.
Těmín Simeon z Těmnic na Pertolticích 392.
Temelín 345.
Templátové 219.
Teplá 371; v. Mauskenig.
Teplíce 283, 287.
Tešínsko v. Václav.
Tetaur Bohuslav 106; Václav z Tetova, nejv. pisár moravský 162.
Tetin 202.
 z **Throthy** Thylo 151.
Thumshirn Vilém 150.
Thurius Jiří 265.
Thurnové, František 254, 347, 348; Jan Jakub 348, 392; Jeronym Václav 388, 392; Jindřich Mates 348, 392; Martin na Lipnici 347, 348, 392.
 z **Tifnbachu** Rudolf 369.
Tisová 289.
Tišnovský klášter 397.

Točnick 239, 321; v. z. Lobkovic.
Tokaj 35, 44, 348, 377.
sv. Tomáše klášter v Praze 92, 99, 202.
Törgau 46, 152, 154.
Török Valentin 37.
Touskov v. de Santo.
Trautmansdorf, zámek 51, 52; hrabě 385.
na Trávníčku, klášter v. P. Marie.
Trčka Burian z Lipy na Světlé 290, 310, 364; Ferdinand na Želivě 310; Jan z Lipy 15, 18; Jan Rudolf z Lipy, na Veliši, Kumburku, Lipnici a Světlé 368, 380, 391; Vilém 376, 377.
Trčkův dům v Praze 358.
Třebíč 178.
Trebenice v. Puchovský.
Třebnický dekanat 371.
Třeboň v. Drahovius.
Třeboňský Vavřínek, kazatel v Be-
 tlemě 48, 57.
Třesť v. Partlie.
Trident v. Clesius.
Tridentský koncil 256.
u Tri kos dům v Praze v. Fikar.
Trnava v. Uhřich 42, 106.
Trojanovice v. Pašinka.
Troskovec rytíř 196.
Trousil Martin z Prahy 281.
Trutnov 339.
Tryskovice v. Strnad.
z Tučap Jindřich 377.
Tulechov v. Kodíčil.
Tunkl Jindřich z Brníčka 6.
Turecká poselstva 258, 266, 280, 297.
Turnov 81, 170, 283.
Turnovský dekanat 372.
Tycho de Brahe 393.
Týn Horšův 76, 368, 371, 372; viz
 Krakovský, z Lobkovic, Pistorius.
Týn nad Vltavou 345, 371.
Týnský kostel v. P. Marie.
Týrolsko 66.
Týřov 304.
Ungelt v Praze 392.
Ungnad Ondřej 87, 106.
na Újezdě v Praze 99.
Újezd 245; v. Boubínský.
Újezdec Červený 359, 360.
Unčov v. Flaxius.
Úřady v Slezsku a Lužicích 22, 302.
Úroky jaké se bráti mají 106.
Ústí v. ze Sternberka.
Ústí nad Labem 80, 136, 137, 167,
 168, 172, 276, 283, 284, 372.
Úšava, v. Reudl.
Utěšimov Jiří, biskup Varadinský
 86.
Utraquisté 21, 22, 181, 197, 219.
Vacov v. Brodavič.

Václav, arcikníže, syn cis. Maximi-
 liána II. 252, 308.
Václav IV., král český 172, 237,
 323, 349, 350, 354, 371, 375; jeho
 hrob 354; jeho tělo 282.
Václav, kníže těšínský 162, 168.
Václav, farář Litoměřický 57.
Václav, tesář z Prahy 249.
sv. Václava kaple u sv. Víta 16, 17,
 18, 97.
sv. Václava kostelík v Praze 93.
Wajdling u Vídne 62.
Váchů Jan z Čáslavě 193.
Valdek v. Medek.
Waldsaský klášter 28, 275.
z Waldšteina Adam na Hrádku nad
 Sázavou 390, 414; Albrecht 287;
 Anna 294; Apolena, manželka Jana
 ze Sternberka 376; Eliška 294;
 Hanuš starší 216; Jan na Sedčicích
 297, 289, 342; Jan Fridrich, arcibi-
 skup 246, 257; Jindřich 181; Vilém
 na Štěpanicích a Lomnici 294; Vilém,
 syn Zdeňkův 294; Zdeněk Štěpani-
 cký na Dymokurších 68, 294; v. z
 Martinie.
sv. Valentina kostel v Praze 274,
 275, 278.
Valloni v Čechách 380.
Waltérov 355.
Vančura ze Řehnic 13.
Vaniček Sigmund z Prahy 7, 13,
 15, 26.
Vápenice dům na Malé Straně 93, 113.
Varadin v. Utěšimov.
Varday Pavel, Ostréhomský arcibi-
 skup 42, 43; Štěpán, arcibiskup
 Ostréhomský 35.
Variaslus (sic) Emerik 37.
Varšava 293, 297, 305.
z Wartenberka Adam 164; Jan na
 Dubu a Zvěřeticích 8, 13, 14, 18,
 41, 48, 102; Zdislav na Buštěhradě
 289.
Vartovský Jan starší z Varty 247.
sv. Vavřínek klášter v Praze v. sv.
 Anny; kostel na Petříně 277; ko-
 stel na Újezdě 202, 204.
z Weden Fridrich, 261.
Weissenfelder Hanuš 6, 58.
Weitmile (Waimile) Beněš Krabice
 236, 237, 349; Hynek Krabice 100,
 163, 166; Ladislav či Lacek 101;
 Sebastian na Chomutově 18, 116—
 118, 145.
Wejmar, Jesuita 240.
Vejpřovice v. Kuldán.
Velemický Petr z Hobrslorfu 165.
Velhartice 246.
Veliš v. Trčka.
z Veleslavina Dan. Ad. 101, 323, 386.
Velvary 64.

- Věncek** vrch u Prahy 276.
Vergerius Petr Pavel 75.
Věřitelové dluhů zemských 23.
Veselí 324; v. Dohalský.
Vesprim v. Szalahazy.
Vchinský Jan ze Vchinic, purkrabí v Karlštejně 344, 376, 377; Radslav v. z Vřesovic.
Vchinských dům v Praze 415.
z Víčkova Premek, podkomorí moravský 162.
Videň 2, 4, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 34, 35, 39, 41, 43, 46, 49, 50—57, 60, 66, 116, 196, 198, 199, 205, 215, 216, 247, 252, 262, 263, 265, 270, 306, 310, 320, 326, 348, 376, 419, 420.
Viedov v Sasku 147.
Vlehov ves 295.
Vikářský dům v Praze 98.
Wildpach Jindřich 164, 165.
Villm, biskup Nikopolitánský 329, 397.
Vilim, kníže bavorský 6, 16, 17, 58, 312.
sv. Vincencia ostatky 61, 67.
Windsheim 58.
sv. Víta kostel 2, 7, 18, 50, 78, 80, 95, 97, 169, 170, 182, 198, 201, 202, 220, 237, 242, 244, 253, 260, 268, 282, 284, 297, 312, 324, 325, 342, 348, 349, 358, 360, 364, 365, 368, 371, 419.
z Vitene Jan 107.
Wittenberk 44, 46, 115, 150—155.
Vladislav II., král český 3, 4, 8—11, 13, 22, 27, 47, 84, 111, 354.
Vlasatice, zámek 348.
Vlastějovice v. Hammerstadt.
Vlašim 337.
Vlašimský Tomáš, mistr 48.
Vlašská ulice v Praze 407, 414, 415.
Vlk most u Vidně 270.
z Vlkanova Martin od Zlatých křížův 115.
Vltava splavná 198, 204, 390.
Vltavský kraj 136, 183, 188, 193, 323.
Vlznice (sic) v. Štam.
Vodárna staroměstská v Praze 219, 290.
Vodička Václav z Kouřima 15.
Vodňany 164, 166, 331.
z Vodolic Jan 115.
Vojkov 344.
Vojnín v. Chotek.
sv. Vojtěcha hrob 95.
Vokáč Jiří z Hradce Králové 13.
Wolfgang, biskup řezenský 237.
Wolfgang, kníže anhaltský 58.
Volšany 245.
Volyň 245, 337, 346, 386.
Vorlíkovský Bohuslav z Kunderatice 355.
Vosovský Petr, hofrychtýř (sic) 80.
Votice 341; v. ze Šternberka.
Vrabský Zdislav 163.
Vratislav 41, 116, 118, 202, 283; v. Logo; biskupství 383.
Vratislav Václav z Mitrovic 366.
z Vratu v. Fikar, Pašek.
Vrbno v. z Freidenthalu.
z Vřesovic páni 287; Jaroslav Brozanský 15, 18; Magdalena, manželka Radslava Vchinského 287; Wolfgang (Wolf) na Doubravské hoře 218, 241, 283.
Vrchlabí 296.
Vrcholický Jindřich 270.
z Vrchovišť Vencelík 203.
Vruš (Vraž, Vrbeniště) vrch 276.
Všech Svatých kostel na Hradčanech 93, 94, 356.
Všestary 345.
Württembergsko 57.
Wusiu Kašpar z Prahy 356.
Vyšehrad 204, 342; v. Kuldán, Měsíček, Pilecius, Pistorius.
Vyšehrad uherský 43, 56.
Vyšší Brod 198, 342.
Zahaňské knížectví 205.
Záhoří 344.
Záhořice u Plzně 122.
Zahrádka u Telče 344.
Zahražany 314.
Zachariáš, písař pana Joachyma ze Hradce 270.
Zachlubil Tomáš 7.
Zajíc Václav z Hasenburka, nejv. převor řádu Maltežského 312.
Zajícův kaple u sv. Víta 95.
Zákupy v. Berka.
Zápoleský Jan (Hannš) 30, 31, 35, 36, 37, 41—44, 56, 78, 79, 86; Jan Sigmund 86, 197.
Záruba Zdeněk 377.
Zásmuky 248, 337.
Zbiroh v. z Lobkovic.
Zbraslav 282; v. Ondřej.
Zbraslavský Sebastian, arcijahen v Plzni, kanovník u sv. Víta 122.
Zdeněk, velmistr křižovnický 278.
Zderazská brána 275, 277.
Zderazský klášter 277, 281; v. Pouček.
Zdice 344.
Zedník Matouš z Prahy 358.
Zelená Hora 214, 246, 247, 292; v. z Šternberka.
Zemětresení v Čechách 3, 67.
Zhořelice 270.
u Zlaté koule dům v Praze 275.
Zlaté rouno do Čech přinešeno 342.
Zlatník Jan 272.
Zrinský Jiří 264; Mikuláš 79, 263.
Zvířetice v. z Wartenberka.
Zvon nový u sv. Víta 182.
Zvonář Brikel z Cimberka 356.

Žabka Jiří z Limberka 157, 169.

Žabkův dům v Praze 98, 100.

Žampach v. Hložek.

Žatec 64, 89, 90, 103, 104, 158, 164, 166, 194, 195, 206, 215, 240, 269, 270, 888, 336, 341; v. Černobýl, Pistorius.

Žatecký archidiakonát 871; kraj 183, 190, 193, 323.

Ždárský ze Žďáru Florian Gothard 359, 360; Tíburci ze Žďáru na Kladně 890.

z **Žeberka** Jindřich Plánský 76.

Žebrák 289, 344; v. z Lobkovic.

Žehrovský rybník u Křivoklátnu 368.

Žehušícký Bernart z Nestajova 106; Václav 8.

Železná ulice v Praze 289.

Želiv v. Trčka.

Žepy v. Kubeš.

z **Žerotína** Karel 159; Kašpar Melichar 389.

Žeňhule Vavřinec z Prahy 101.

Židé v Čechách 12, 24, 77, 91, 89, 90, 103, 104, 195, 252, 269, 291, 293, 304, 306, 309, 321, 323, 331, 334, 368, 374, 378, 379, 381, 383, 384, 388, 392, 398, 421; v. Praha, Židovské město.

Židlochovice 178.

Židovská ulice v Praze 275.

Žipanský Pavel 272.

Žirovnice v. Guttenstein.

Žitava 277, 386.

Žitavský dekanát 372.

z **Žitova** Smil 252.

Žižka Jan 173, 333.

Žleby 352.

Žlunice v. Myška.

u **Žlutého lva dům** v Praze 274.

Žlutický dekanát 137.

Žoldava 171.

Opravy.

Str.	14	řádek	5	zdola	místo z Rožmitála čti z Rožmitála.
"	46	"	1	shora	in margine místo 1528 čti 1527.
"	68	"	19	"	místo Ždenkovi čti Zdeňkovi.
"	80	"	5	"	in margine místo Chrudím čti Chrudim.
"	83	"	1	"	1559 čti 1539.
"	85	"	6	"	místo "Tomáše čti Lukáše.
"	100	"	18	zdola	" města čti Města.
"	171	"	14	"	in margine místo 1464 čti 1564.
"	281	"	14	shora	místo Cistercienských čti Cistercienských.
"	332	"	6	"	Chrudím čti Chrudim.
"	339	"	3	zdola	" od umrtí čti odumrtí.
"	350	"	8	shora	" novým hradě čti Novým hradě.
"	365	"	11	zdola	" Poplovi čti Popelovi.
"	389	"	8	"	Joachmya čti Joachyma.